Decimi Magni Avsonii Bvrdigalensis Opvscula

Decimus Magnus Ausonius

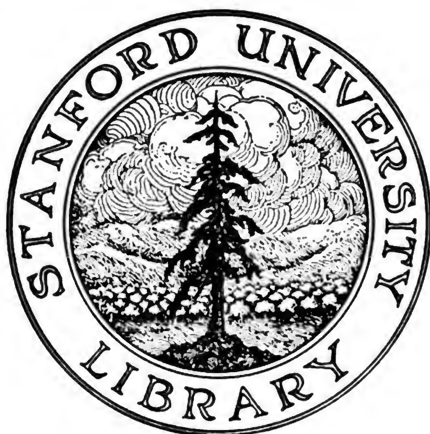
STANFORD UNIVERSITY
LIBRARY

DECIMI MAGNI AVSONII

BVRDIGALENSIS

OPVSCVLA

RECENSVIT

RVDOLFVS PEIPER

ADIECTA EST TABVLA

LIPSIAE

IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI

MDCCCLXXXVI

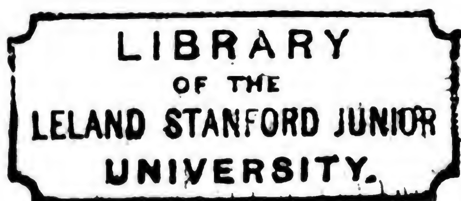

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEVBNERI

MARTINO HERTZ

AVGVSTO ROSSBACH

AVGVSTO REIFFERSCHEID

SVMMORVM IN LITTERIS HONORVM

AVCTORIBVS LARGITORIBVS

GRATI ANIMI CAVSA

Praefatio.

I. De codicibus opusculorum Ausonianorum.

Singulis carminibus librisque singulis Ausonius praefationes praemisit, modo carmine scriptas, interdum prosa, nunc et uersu et prosa oratione mixtas, ut Bissulae Technopaegniique continuationi, misitque uni ex amicis, uel, quod rarius factum, adscripta salute commendauit „lectori suo", id est omnibus quos sui studiosos sciret in aula et extra aulam, placituram quibus speraret quam tractauerat rem, uelut Epitaphia heroum Troicorum et Epigrammatum alteram seriem: neque nisi repetitis curis quae elaborata essent uel aucta, alii ex amicis atque cui primo miserat, dicauit, id quod ex Technopaegnii priore particula et Fastorum libro patet, nec umquam eandem commendationem duobus misit solo nomine inmutato; nam falsa est in ep. 1 (34) u. 9 Tollii coniectura. hoc recte dicitur edere uel publicare.*) nam quamquam quod adiudicauerat auctor amico certo, non iam omnibus fuisse destinatum et quibusdam etiam ab eo cui miserat denegandum fuisse ex Symmachi uerbis (infra p. 221, 20 sqq.) liquido apparet, hoc tamen raro factum esse putandum ualebitque in uniuersum quod ille ait: „oratio publicata libera est: cum semel a te profectum carmen est, ius omne posuisti." et mittebantur amicis solum ea, quae expolita satis uidebantur auctorique suo

*) Th. Birt in libro: Das antike Buchwesen in seinem Verhältnisse zur Litteratur. Berlin 1882, non multum promouit ad hanc quaestionem decernendam.

placebant: si quae parum emendata inuito auctore subriperentur, ut Auiti carmina (qua de re egi ad Auitum p. LI), ut Griphus, antequam Symmacho mitteretur (cf. infra p. 197, 16), ea non poterant edita dici, etiamsi omnibus innotuissent.

Non igitur statim ubi in chartas coniecit carmen aliquod recitauitque familiaribus Ausonius, simul edidit. quaedam multis post annis demum emendauit, absoluit, notariis dedit, publicauit, uelut Griphum, Bissulam, Centonem, ut non dicam libros, qui sensim multis cum contexerentur carminibus deinceps natis, diu in scriniis latuerunt, donec sera adderetur coronis, uelut Eclogarum liber atque Epigrammata inprimis posteriora. quaedam uero iam diu secreta quidem (ut ait ipse) sed uulgi lectione lacerata, quippe quae nondum absoluta cum essent, inuito auctore alter alteri commodaret, tandem aliquando in manus amicorum uenerunt, id est adscripta siue certi alicuius familiaris nomini siue lectori suo edita sunt atque rite uulgata, uelut quem modo diximus Griphum.

Nec tamen in omnibus hunc edendi modum seruauit Ausonius. sane Mosellam urbis Treuericae laudi consecratum, tamquam Augustis patri filioque sacrum etiam sine praefatione (quam tamen amissam conicias) non mirabimur ita emissum, ut spargeret ille exemplaria, id est multis mitteret, inter quos quod non fuit, Symmachus amicus neglectum se queritur.*) alia, tam-

*) infra p. 141, 9. uoluisse autem Ausonium exortem esse Symmachum eius carminis et quasi interdixisse ei Mosella (ut paulo post per iocum ait Symmachus) non est quod credas. — ceterum paulo ante quod dixit Symmachus: „Eloquii nostri uena, quam dudum neque ullius poematis tui neque pedestrium uoluminum lectione iuuisti“, caue pedestria uolumina, quae nobis perierint ante a. 379, scripta putes ab Ausonio: de aliorum auctorum libris commodandis rectius intelleges, et antiquorum, qualem ipse Symmachus Ausonio Plinium miserat, et suae aetatis litteratorum, qui unus erat modus, quo quis sui temporis studia accuratius poterat cognoscere.

quam auctoris genius sibi quae uindicaret paucisque aliis quae possent curae esse, non mirum si retinebantur in scriniis, dum conlectis opusculis in unum quasi corpus etiam haec ingenii Ausoniani documenta emergerent, quae iam prorsus diuersis inmixta poterant placere pluribus. uelut Ephemeris quaeque eam secuntur in Vossiano Domestica quae inscripsimus carmina cum Parentalibus et Professorum Burdigalensium commemoratione.

Sed restant alia, quibus quod praefari amicique nomen praeponere supersedit poeta mirum uidetur, e. g. Vrbes. nam eas tamquam Theodosio sacras propter uersus 64 sqq., cui totum uolumen erat dicatum, exceptas fuisse ab ea norma uix crediderim. Sic potius censeo: quae carmina Ausonius certis amicis aut omnibus lecturis dicauit, ea edita sunt aut antequam primum opuscula redigeret in ordinem, aut ipso eo tempore, quo parabat alteram tertiamue opusculorum editionem; quae nullam prae se ferunt eius modi commendationem, ea non nisi in ipsa conlectione siue priore siue altera sunt edita.

Atque bis quidem ipsum auctorem conlecta sua opuscula emisisse ipsa dedicatoria carmina, Praefatiunculas quas diximus, euincunt tertiumque editurum fuisse ea carmina probant, quae in altera editione non recepta fuisse satis constat ex temporum rationibus, edidisse tamen ipsum, qualiacumque erant, amicorum nomen praepositum ostendit.

Et primam quidem editionem Syagrio adscripsit, simul omnibus lecturis se suaque commendans (quod etiam in Bissulae epigrammatis Paulo missis fecit), alteram Theodosio Augusto et uetera et recentiora carmina expetenti. tertiam, quam parasse eum prodit illud, quod undique qualiacumque olim metro luserat, corradebat, non ipsum absoluisse, sed nescio quem siue cognatum siue familiarem, id ipsum, quod

commendaticium carmen tertium nullum extat, dilucide demonstrat.

Hanc autem conlectionem ita instituisse uidetur auctor, ut primum agmen conponeret ex poematis, quae de se suisque rebus fecerat, medium sequi iuberet turbam eorum, quibus rerum ordinem et diuinarum et humanarum historiasque scholastico more ludens scripserat, extremum esset epistularum, denique epigrammata subinde augenda tamquam leuis armatura clauderent agmen.

Atque is ordo clarissime elucet ex libro Vossiano opusculorum luculentissimo teste, quamquam ne hic quidem liber omnia seruauit, quae archetypus conplectebatur. nam desunt in *V* Mosella Cupido alia. id quod mirae cuiusdam opinionis ansam dedit. nam Mosellam utpote antea editum non recepisse poetam inter opuscula putabant alii, alii conlectionis quae est in Vossiano diuersam fuisse rationem atque plenae opusculorum editionis. at nemini credo persuadebitur Ausonium exclusisse illud, quo primam poeticam palmam eamque lemnisco ornatam meruerat, praesertim cui satis certus sit locus inter Eclogarum librum a me pristino ordini restitutum atque Vrbes. quo loco simul cum eius iactura et nescio an Cupidinis quoque cruciati ab heroidibus foliis aliquot transpositis male turbatus est ordo. atque idem casus, qui egregios istos Ausonianae Musae flores expulit ex Vossiani siue patre siue auo siue proauo, haud dubito quin suis locis exulare coegerit uno alteroue folio transposito Domesticorum quoque partem, Genethliacon dico atque Protrepticon, quos interim inter Epistulas conlocatos cum Vossiano retinui. ad alteram quod attinet sententiam, difficile est satiram non scribere. nam merae sunt nugae — quibus et ipse me olim fauisse non negauerim — si quis censeat esse in Vossiano conlectionem scholarum in usum institutam, quippe quae casta tantum habeat carmina. nam in

tali conlectione instituenda quis non primum in locum arcessiuisset Mosellam ab omnibus partibus maxime adcommodatum carmen eum in usum, siue res ipsas, quae ibi tractantur respicias, siue qua plenum est pietatem erga patriam atque dominos; quis non alia desideraret, quae neminem poterant offendere? praesertim cum inducendo potius et delendo quam eligendo ex opusculorum corpore hanc conlectionem conditam diceres. nec minus recte tum obscenorum e textu Ausoniano resectorum appendicem diceres seruatam in Tiliano conlectionem: nam re uera is liber cum adseclis continet quidquid lasciuiarum per longam aetatem conlectum domi habuit senex neque edidit ante quam morte adpropinquante ingenii uena aresceret. id quod olim me perlexit, ut appendicem sublatorum ex scediis auctoris dicerem familiae Z libris contineri, cum partibus conlectionis ab ipso poeta profectae male conglutinatam. qua in re quamquam erraui, tamen propius a uero errorem meum afuisse, quam speciosas aliorum opiniones eis, quae porro exponentur, spero patebit.

Nam eum quem dixi ordinem incohatum in prima editione anni 383, cuius quasi umbilicus erat Mosella, multis egregiisque libris auctum et amplificatum deprehendimus in altera, quam septennio post uidetur emisisse Theodosio inscriptam. post hoc tempus quae accesserunt, eorum pauca suis locis ipse inserebat auctor, maior pars seposita sine ordine in fine uoluminis expectabant manum dispositurі. inter haec fuisse Bissulam, Centonem, epistulas multas ex otio Burdigalensi ad Theonem Paulum Tetradium fortasse etiam Paulinum scriptas, denique Epigrammatum alteram amplioremque seriem suspicor. quae sic ut inuenta sunt, integra reliquerunt heredes, qui alia quoque adiecerunt siue „ex liturariis", uelut ad filium epistulam XX (391), siue dudum absoluta quae memoriae auctoris seruandae essent, ut Gratiarum actionem anni 379.

Hoc autem ad exemplar omnes quotquot habemus libros Ausonianos redire mihi quidem persuasum est. quorum duas uideo principales esse classes, alteram I decurtatorum a fine, uel eorum, qui ducti sunt ex antiquissimo illo codice, cui abrepti fuissent ultimi quaterniones, in quibus pleraque (non omnia*), quae post alteram editionem accesserant, cum parte priorum legebantur, alteram II eorum, qui deriuati sunt ex ipsis his ultimis quaternionibus, quibus mox adiunctae sunt laciniae codicis alicuius carie ac tineis adesi, nescio an eiusdem, cuius ipsi olim fuerant.

Vtriusque autem classis libros, ex quibus plenissimi sunt hinc Vossianus, illinc Tilianus, ab archetypis suis per saeculorum cursum multis locis desciuisse quid mirum? nam et omissa sunt carmina, ut in Vossiano Theodosii epistula, primi uersus carminis quod sequebatur Hesiodion, de mensibus ecloga, quam paene solam ex eclogis seruauit altera classis, Caesarum finis (nam ab ipso Ausonio quis credat ne tetrastichum quidem ultimum esse absolutum?), porro Paulini uersus Ep. XXX uu. 49—68, carmen de ambiguitate uitae uu. 18—23, alia et Ausonii et Paulini carmina, quae in Lugdunensi codice, Vossiani qui nescio an fuerit pater, post s. VII medium auctor ille de dubiis nominibus legerat (uid. Ueberl.**) p. 269 sq.); in Tiliano Bissulae pleraque (nam quin ea integra non sint, uix quisquam dubitabit, qui morandi causas quaeque ipse Ausonius ad Paulum de eis scripsit, accurate perpenderit); alia addita sunt, si audis qui rhopalicos istos uersus ab Ausonio alienos censent, quibus quae opponam pauca habeo et debilia; denique ipsa uerba sescenties sunt uel corrupta uel male mutata.

At quotidiana haec sunt et uulgaria; aliam fecit

*) nam non abrepta est epistula ad filium, quam modo commemorauimus.

**) RPeiper, Die handschriftliche Ueberlieferung des Ausonius (Jahrb. f. class. Philologie, Suppl. XI 191—353) Leipzig 1879.

is ordo, ad quem Vossianus pertinet, iacturam multo grauissimam, quae quam habuerit causam quaerere iam cogimur; desideratur enim in Vossiano Mosella cum Symmachi epistula. falluntur autem qui uel Mosellam uel Theodosii epistulam in prioribus quattuor Vossiani libri quaternionibus (nam a quinto ille liber nunc exordium capit) fuisse putant. cuius inscriptio „Abhinc Ausonii opuscula" id ipsum significat alius cuiusdam auctoris praecessisse librum. immo descriptum putabimus Vossianum ex uolumine, quod non iam habuit Mosellam.

Hic offeruntur duo quae nondum attigimus prioris ordinis genera, quorum quae sit origo, quae ratio dubitari potest. alterum enim Excerptorum ex Ausonii opusculis titulum quod habet, alterum, cuius optimus nunc testis est Parisinus liber, quia sane in eo multa ex optimis Ausonii opusculis insunt, conlectiones esse uia ac ratione conpositae non nemini uideri possint primo obtutu. uerum enimuero Mosella quia deest, quae Parisinus continet ita possis conlectionem discipulis destinatam dicere, ut ex opusculis non iam integris (ut sunt in Vossiano) electa dicas, quamquam et alia desunt, quae eum in usum aegre desideres: Mosella cum coniuncta inueniatur in S. Gallensi et Bruxellensi (alterius generis optimis testibus) cum eclogis multo inferioribus, immo infimi generis, quem selegisse haec mediocriter sanum et in unum coniunxisse tam diuersa tibi persuadeas? ego ex laceratorum codicum relliquiis natam censeo et hanc et illam conlectionem, immo (quod probare studui Ueberl. p. 313) unius esse utramque antiqui codicis *λείψανα* cum Vossiana familia cognati quidem, sed ad archetypum qui multo propius accederet tempore seruaretque qui post abreptus est Mosellam. hinc explicandum erit quod Theodosii epistulam habet Parisinus, quae intercidit in Vossiano, hinc quod Excerpta epigr. 25 (9) integrum tradunt, ut non dicam ipsum Mosellam Sym-

machique epistulam, quam utrum ipse Ausonius Mosellae subiecerit an postea unus eorum, qui legebant Ausoniana, dubitare possis. nam et alia insunt, quae ut diuersum a Vossiani proauo librum, ex quo deductus est Parisinus, fuisse ostendunt, ita antiquissimae eius aetatis fuisse, qua Graeca studia florebant: uersiculos istos dico, quibus nescio quis Christianus homo sed Graecis litteris doctus de ambiguitate uitae carminis ultimum uersum (infra p. 89) refutat, quibus addere licet Graecam inscriptionem epigrammatis modo conmemorati. neque silendum est aliud quoddam temporis uestigium: Hispalis enim urbis, quam Vossianus in Vrbium u. 82 recte habet (cf. Strabo III 141), nobilitas iam cesserat Emeritae, quod nomen ibi Parisinus praebet. — Hae igitur unius codicis relliquiae in duo postea uolumina dilapsae sunt. cuius rei testimonium equidem certissimum habeo rationem, qua inter se eclogas illas quattuor in Vossiano uicinas ita partitae sunt inter se eae conlectiones, ut primam (II) Parisinus, reliquas tres (III—V) sibi sumeret Excerptorum liber.

De altero ordine (libros Z dico) quae disputaui, paucis confirmanda duco. atque pleraque opuscula eaque grauissima, quae hi libri habent, exclusa sunt ex prioris ordinis libris, eorumque maximam partem Ausonius aut fecit aut edidit senex, aut seruasse in scriniis putandus est, nec recepta fuerunt in Theodosianum exemplar (uid. Bissula, Cento, Epigrammata altera, epistulae ad Paulum Graecanicae, Gratiarum actio, alia). nec tamen omnia, quae post alteram editionem accesserunt, aliena sunt ab Vossiana conlectione. nam in hac interposita sunt multa cum ab ipso Ausonio tum ab herede non aptissimis omnia locis, quarum partem nescio an pensior cura (qualem in constituenda noua editione adhibere solent auctores, neglegunt heredes) aliis locis fuerit adiudicatura. nam suis quidem locis recepti sunt Caesares posteriores,

quibus Suetonianus recensus continuaretur; at quis post Troica ferat Epitaphia posteriora, de quibus ne uerbum quidem in praefatione, ut nil dicam de epistulis ad Paulum Theonem Paulinum Hesperium, quas uix tibi persuadeas in Theodosiano fuisse exemplari lectas. hinc cum errasse me adpareat, cum relicta a poeta haberi in his codicibus dicerem, tamen haec optime ita inter se conuenient, si pleraque eorum, quae post a. 390 accesserunt, in fine uoluminis adiecta fuisse putabimus posteaque abreptis illis quaternionibus etiam media quaedam, solutis uinculis quae exciderint, accessisse folia, in quibus Theodosianae editionis carmina aliquot perscripta erant; inter quae fuit et Cupido et Ephemeridis particula illa, quam ad notarium inscriptam posteri inter epigrammata retulerunt.

Iam si Cupidinem Ausonius subiecerat libro Eclogarum*) Mosellaeque praemiserat, facile suspiceris eam iacturam praelusisse multo grauiori, quam postea paulo accepit archetypus, cum abalienaretur istud quod eum excipiebat celeberrimum carmen (Mosella).

Videamus iam alteram turbam carminum, quae Tiliani sodalitas circumfert, communium cum Vossiano, sed foedissimis librariorum commentis deformatorum, quae non sequiora demum genuisse saecula antiquissimus testis folia Cantabrigiensia ostendunt. porro Caesarum intercepta est maior pars, Technopaegnii desunt duae particulae, una habetur ex Ephemeride

*) quod mihi prorsus certum est ex memoria huius rei, quam male inmutatam seruauit Z familia. nam quae titulo omisso ante salutem Gregorio dictam leguntur uerba „*incipit aeglogarum*“, in his *incipit* illud falso scriptum pro eo, quod praecedentis libri exitus flagitabat *explicit*. nam uox *aeglogarum* ad Cupidinem nihil pertinere, quod unum est carmen, sed ab inprudente librario, cuius mox oculos aduertebant uerba *huic eclogae*, facile ad hunc potuisse trahi, omnes credo concedent. hinc nouum uides ordini in Eclogis a me instituto accedere praesidium.

oratio (praeter uersiculos istos de notario), Epicedio est abrepta praefatio; at quanta est singulorum uersuum iactura, quanta perturbatio, quae corruptio uerborum! adde solutum minorum carminum ordinem, quae siue sunt epitaphia siue epigrammata siue epilogi librorum siue maiorum carminum particulae, in unum omnia istum Epigrammatum uastam conluuiem conlecta sunt. at parte ex alia non tam raras inuenies lectiones egregias, quibus uitiis in Vossiano obuiis medearis (ut Epist. XIIII [IIII 393] u. 70, 101, 104), quae ex uetustissimo et sincerissimo fonte deriuatum hoc corpus demonstrant.

Vnde haec oriunda esse foliis superstitibus ex codice aliquo prioris classis detruncatorum, quae mox cum quaternionibus in fine abreptis in unum corpus coalescerent, olim probare studui, nec habeo cur ab illa opinione nunc recedam (uid. Ueberl. p. 281 sq. et in ea parte conmentationis meae, qua de Technopaegnii libris egi a p. 282 ad 291.)

Haec igitur nostra est de libris Ausonianis sententia, qua quid auctoritatis singulis ordinibus concedamus in uniuersum, sat apparebit. interim priusquam ipsos codices describamus, quo facilius intellegatur, quo modo illi tres ordines inter se partiti sint copias Ausonianas, hanc subiciam tabulam:

	Voss. 111	Paris. 8500 et Excerpta	Tilianus cum suis et Cantabrigiensis
I Praefatiunculae			
I. II Lectori. Syagrio. . .	V	—	—
III Theodosii epistula . . .	—	P	—
IIII Theodosio	V	P	—
II Ephemeris			
I. II. IIII—VI VIII.	V	—	—
III Oratio	V P*)	—	CZ
VII ad notarium	—	—	Z

*) P = Paris. 7558

	Voss. 111	Paris. 8500 et Excerpta	Tilianus cum suis et Cantabrigiensis
III Domestica			
I de Herediolo	V	—	—
II uersus paschales . .	V	P	Z
III oratio uers. rhopal. .	V	—	—
IIII Epicedion praef. . .	V	—	—
carmen . .	V	—	Z
V. VI Precationes cons.	V	—	Z
IIII—VI Parentalia Professores Epitaphia	V	—	—
VI 27—35 Epitaphia posteriora:			
27 Niobe	V	—	—
28—30 Diogenes	VR	—	Z
31. 32 hom. felicis Lucii .	V	—	Z
33. 34 equo admirabili. Cari	V	—	—
35 matronae	V	—	Z
VII Eclogarum liber, 1 . . .	V	—	—
{2	V	P	—
{2 appendix	—	P	—
3—5 (Vir bonus. Est et Non. Hesiodion).	V	Exc.	—
6—18, 20—24, 26—27 .	V	—	—
19 (de mensibus)	—	—	Z
25 (Herculis aerumnae) .	V	Exc.	Z
VIII. VIIII Cupido. Bissula . .	—	—	Z
X Mosella cum ep. Symmachi	—	Exc.	—
XI Vrbes	V	P	—
XII Technopaegnion (1—14)			
1	V	—	—
2	—	—	Z
13	V	—	—
reliqua	V	—	Z
	eadem cum V sed omissis 11—14: v *non nisi* 3, 5 *et* 6: p		*eadem sed omissis praefationibus prosaicis* 2 *et* 4: C
XIII Ludus	V	P	—
XIIII Caesares I Monosticha . .	V	Exc.	Z *nonnisi* 13—18:
II Tetrasticha . .	V	Exc.	Z

	Voss. 111	Paris. 8500 et Excerpta	Tilianus cum suis et Cantabrigiensis
XV de Fastis 1	V	—	Z
2	V	—	—
3. 4	—	—	Z
XVI Griphus	V	P	Z
XVII Cento	—	—	Z
XVIII Epistularum liber			
1. 2. 3 Symmachi et Ausonii	V *)	P	—
4 Paulo	V	—	Z
5 —	V	—	—
6—10 Paulo, 11 Tetradio, 12 Probo, 13 Vrsulo	—	—	Z
14 Theoni	V	—	Z
15—17 Theoni, 18 Hesperio, 19 patri, 20 filio	V	—	—
21 Genethliacos	V	P	—
22 Protrepticus.	V	P	Z
23—26 Paulino	—	—	Z
27. 28. 29. 30, 1—49. 31 Ausonii et Paulini .	V Π (in Π om. 27, 1—102)**)	P	—
30, 49—68	—	P	—
32 Oratio Paulini. . . .	V Π	—	—
33. 34. Paulinus Gestidio	V	—	—
35 Fragmenta epistularum	auctor de dubiis nominibus	—	—
XVIIII Epigrammata I 1—24	V	—	Z
paucis tamen exceptis, nam libri inscriptio adest:	V	—	—
ep. primi inscr. adest:	—	P	—
5 et 6	V	—	—
21 et 22	—	—	Z
24	V	Exc.	Z

*) accedunt libri Symmachiani.
**) accedunt libri Pauliniani.

	Voss. 111	Paris. 8500 et Excerpta	Tilianus cum suis et Cantabrigiensis
XVIIII Epigrammata II			
25 inscr. et u. 1—8 . .	—	Exc.	—
u. 6—8	—	—	Z
26—112	—	—	Z
XX Gratiarum actio	—	—	Z

Hinc etiam elucebit, quam ego in ordine opusculorum constituendo secutus sim normam: seruaui quantum fieri poterat eum, quem suppeditat Vossianus liber omnium plenissimus, ita tamen correctum, ut quidquid eclogarum cum tituli memoria perscriptum est a folio 3^r col. 1 u. 16 ad fol. 4^u col. 2 u. 29 conmutarem cum domesticis eis quae leguntur a fol. 17^r col. 1 u. 6 ad fol. 18^u col. 1 u. 18; porro interponerem qui conuenire eis locis uidebantur ex causis supra allatis seruata in *P* et Excèrptis et *Z* opuscula, sc. Cupidinem Bissulam Mosellam Centonem Gratiarum actionem; in epistulis retenta eorum ad quos missae erant serie, quae Vossiano libro indicata erat, quae *Z* libri suppeditabant, adderem. Epigrammatum duas series ab Ausonio ut institutas ita editas quoque ostendunt ep. 1 (34), quod seruauit *P*, ep. 24 (72), quod ultimum seriei alicuius euincit *G*, ep. 25 (9), quod alterius seriei primum demonstrat et *B* et primorum uersuum iactura (quae ut deprimeretur carmen in ordine effecit), quam cepit in *Z* libris: has igitur restitui series, ut tamen in primam (quae est earum, quas Vossianus solas continet) reuocarem ep. 22 (91), quo socio ep. 23 (92) indigere uidebatur, itemque Graecam uersionem 21 (88). quod ad notarium uersus in Ephemeridem reduxi, nemo non bene factum concedet. in altera serie ab ordine, quem libri *Z* tradunt, qui consilio non uidebatur carere, non nisi raro, ubi res postulabat, recessi.

I. Decurtati in fine.

A. LIBRI LVGDVNENSES

deriuati ex archetypo postquam abreptus est Mosella.

V *Codex Leidensis Vossianus lat. 111* membr. s. VIIII in. scriptura longobardica exarata foll. 40 (olim 41). novem olim constabat quaternionibus, quod produnt numeri foliis 8^u, 16^u, 24^u, 32^u, 40^u ultimis adscripti, nunc prioribus quattuor amissis quinque restant. folium duodecimum (quartum sexti quaternionis, qui nunc est alter), quod continebat Professores XVI—XXII (205 —212), post Lugdunensium editorum aetatem exscissum est, unde horum lectiones eis in partibus adhi-
V* bendae erant (*V**). singulae paginae binarum sunt columnarum (praeter fol. 10^u et 11^r, de quibus uid. infra p. 54 sq. et 58 sq.), uersuum plerumque 32; tituli plerique maioribus litteris exarati minio. ipsius librarii manus quaedam correxit; praeterea trium potissimum manus ueterum correctorum conspiciuntur, quorum longobardicis litteris atramento nunc flauescente primus, alter minutioribus atrioribusque litteris est usus; tertius grossioribus atque non satis elegantibus et mundis textum inquinauit. atque hic quidem euanidos locos ita saepe refinxit, ut pristinae scripturae uestigia omnino obruerentur. cuius rei exemplum est Achilli epitaphium, cuius heliographum specimen addita editioni nostrae tabula exhibet. accedit quarta manus recentior, quae in eo uersata est maxime, ut conpendia leuaret litteris supra scribendis; nam iuxta lineolam uocali superpositam n litteram adiecit, $\overset{s}{q}$ in $\overset{sa}{q}$ (.i. quae) mutauit, b et u conmutata sescenties correxit. uerum tamen post tot doctorum uirorum labores*) cum paene exhaustus uideri possit Vossianus

*) contulerunt uel totum uel ex parte librum LMueller 1863, AHolder 1867, OAxt 1872, HJMueller, WBrandes, ego et

noster, singularem operam qui in eo conlocet optandus est, ut accuratius discernantur horum correctorum manus, ex quibus qui sunt aetate priores non carent auctoritate.

Non placuit huius libri, qui alios omnes longe superat auctoritate, ne eas quidem in adnotatione praetermittere scripturas, quae ad orthographiam solam spectant, praesertim cum omissa uiliorum codicum turba, quorum nulla erat in uerbis poetae constituendis auctoritas, satis daretur spatii. quapropter hic de orthographia disserere supersedeo, de qua antea dictum est satis post LMuellerum (uid. Fleckeiseni Ann. 1866 p. 394) a me (Ueberl. p. 259 sqq.) et Schenkelio (p. XXIII not. 222). conpendia uero litterasque v et s a librario sui saeculi more superscriptos (uelut *ca*ᵛ*t*ᵛ*s*) commemorare non opus esse duxi, ne eo quidem excepto conpendio, quod passim et *pro* et *per* praepositionem significat ꝑ (nam ꝑ demum a fol. 26 col. 2 med. usurpatur ab librario). neque quartae illius manus correcturas orthographicas, quae nullius prorsus sunt momenti, curauimus.

Ceterum folium 11ʳ photographiae ope depictum, quod egregium ornamentum est editionis Berolinensis, multa explicabit, quae uerbis non satis dilucide possunt exponi.

Quid in singulis paginis Vossiani sit perscriptum, accurate indicant quae secuntur pagellae.

II

f. 1 † ABhNC AUSONOPUSCᵛLð

AUSONIUS LECTORI SALᵛTĖ

Ausonius genitor nobis ego nm̄e eodem

col. 2 Dum nulli fuerit discipulus melior

u. 12 AVSONIUS SUAGRIO

u. 17 TEUDOSIO Ã AUSONIUS'

HSchenkl 1875, Aem.Baehrens 1876, MMertens 1879, HSchenkl iterum 1881, ego iterum 1884; et Holderi conlatione Schenkelius usus est, mihi suam concessit HJMueller.

*f. 1*v		Sepe mora est cotiens contra parem diuites
	u. 7	INCIPIT EPHERIS (EM) ID EST TOTIVS DIEINEGOTIŨ
	u. 32	IT̄ PARECBASIS SAFFICO ADDIMETRUM
col. 2		Puer eia surge et calceos
	u. 22	ORATIO quam spes fides *[Parecbasis ultimi uersus pars]*
f. 2		Tempore quo —
*col. 2**)		Da pater ęterni spiratum —
*f. 2*v		Iudicium sperare tuum —
	u. 11	EGRESSIO
	u. 21	LOCVS INUITATIONIS'
	u. 29	LOCUS ORDINANDI QVOQUI·
col. 2		Fallere namque solent —
f. 3		Ecce ego iam mallim —
	u. 16	INČPT EGLOGAR; DENOMINIB' SEPTĒ DIER;
col. 2		Fetifer+ aprilem
*f. 3*v		Concludens numerum
col. 2		Hoc numero mensis
f. 4		Proceduut dupplices
col. 2		Hec quoque temporibus
*f. 4*u		Natalem herculeum
col. 2		Aridaque estatis
	u. 30	PRECATIO CONSOLIS DESIGNATI PRIDE K̄ IĀ FASCIBVS SUMTIS
f. 5		Consulis ausonii
col. 2		Iam uenit augustus
	u. 20	IT̄ PRECATIO KL IANUARIIS'
*f. 5*u		Et nobus hiberno
	u. 5	INCIPIT PARENTALIA FELICITER PREFATIO INPROS(A)'
col. 2		Ille etiam mesti
f. 6		Eternum placidos
col. 2		Qua lugdunensis
*f. 6*u		Equales inter
col. 2		Eredes solo
f. 7		ꝑque nobē celepſ te fleo olimpiadas
col. 2		Inrumpis mesti
*f. 7*u		Artes paternas inbibit
col. 2		Ereptus nobis
*f. 8*r		Uis perculit inuida fati
col. 2		ђęu nimium iubenis

*) habet 33 uersiculos.

f. 8ᵘ *) Obtatis nſaſ
u. 8 et 11 uacui, 9 et 10 inscriptio
col. 2 *uu. 1—5 uacui propter membranam lacunosam, u. 6 inscriptio:*
PAULINUS SORORIS GENER
u. 7 uacuus
u. 24 et 26 uacuus, u. 25 inscr.: Emilia driadia ////// matertera *minusculis litteris*

f. 9ʳ Inuida mors rapuit
col. 2 Coniunxit nſaſ
u. 19 sq. Finiunt parentela *al. in marg. add.*
u. 20 INCIPT COMMEMORATIO PROFESSORUM BURDIGALENSIŨ PREFATIO.

f. 9ᵘ Non equidem certans
col. 2 Tũ quã ʰeredis egens

f. 10 Formam dedisti filiis
col. 2 Et inde uobis nm̄a

f. 10ᵘ Felix quietis si maneres litteris
u. 21 ALETHIO MINERUIO FILIO RETHORI
O flos iubenum Tu primeuis
col. 2 Commoda fati Inclitus auxit

f. 11. Blande leonti et iubat tristi celebrare cura
col. 2 GRÃMATICIS LATINIS BᵛRDIGALẼSIBS PHILOLOGIS
Nunc ut qᵛemqˢ mici Γ metrum qui supra pentemimere
Flebilis officii AMMONIO ANASTASIO
Religiosus honor GRÃMATICO PICTAUIORŨ
Suggeret expediam Qui rudibus pueris *etc.*
u. 30: Religiosũ etenim ERCULANO SORORIS
Commemorare FILIO GRAM̃M̃
Gramaticã patrie BURDĨ

f. 11ᵘ Herculane qui profectus
col. 2 Agrici positus
u. 32 Duos relinquens liueros morte oppetis

f. 12 *excidit*

f. 13 DINAMIO BᵛRDIGALENSI qᵛI INSPANIA DOCᵛIT ET OBIT
col. 2 Flete diu nobis
(*u. 28 marg.* FIN *al. add.*)
u. 29 AUSONIUS LECTORI SUO SALUTEM
Ad rem pertinere existimaui

*) f. 8ᵘ in utraque columna 31 uersus habet, quorum aliquot uacui sunt.

*f. 13*u	eorum qui uel peregrini burdigalenses
col. 2	Ū ULIXIS EPITAFIO *add.*
f. 14)*	XI CYNBO
col. 2	Uiderunt aliquod crudelius haęctore tracto
*f. 14*u	Ocius ista ruunt *[lemmata epit. XXIIII XXV antecedentium epitaphiorum ultimis uersibus addita]*
col. 2	Fidite ne regnis
	CHMA KYNOC LEGITIS
u. 2	Quicũqs hoc ñſm XXVI POLIXENE
*f. 15**)*	Effigiem rex croese *[post* XXXI *unum lemma excidit]*
col. 2	Funis. ead
u. 16	*uersui add. prim.* FIN, *al. add. praetera* EPITABIA
u. 17	AUSONIUS CREPANIO · FILIO
*f. 15*u	Hic uos deligere
u. 4	EX GRECO PYTAGORICON DE AMBIGUI TATE ELIGENDE UITE
col. 2	Timō palladiis
u. 18	DE UIRO BONO PYTAGORICE ATIOACIC
f. 16	Omnia quam longi
u. 13	NAY · KAY OY PITAGORICON
col. 2	Est nocturna homini
u. 7	DE AETATIBUS · HESIODION ·'
u. 25	DE RATIONE LIBRAE.'
*f. 16*u	Unde uires uirgoqs
u. 27	DERATIONE PVERPERII MATVRI
col. 2	Nec sol in nobis
*f. 17***)*	Nescit conpariles
u. 6	INCIPT DE EREDIOLO PRAEFATIO INPROSA

*) f. 14r col. 1 non nisi 27 est uersiculorum, col. 2 tantum 26 habet propter mancam inferiore in parte membranam.

f. 14u col. 1 item 27 uersuum, col. 2 uersuum 32, ita ut epitaphii XXVIIII ultimus uersus cum sequentis inscriptione faciant tres uersiculos:

Cur sciphe te dixit gesto
superuacuum. XXX
IDEM

**) f. 15r col. 1 uersuum 33, col. 2, ut plerumque fit, 32, ita ut columnae prioris tres primi uersus respondeant duobus primis alterius columnae.

***) f. 17r uersuum 31, f. 17u uersuum 28.

col. 2 lugeribus colitur
u. 12 UERSUS PASCALES PROCODICTI ·
f. 17u Ut super aequoreas
u. 13 INCIPIT ORATIO CONSULIS AVSONII UERSIBUS ROPALICIS
col. 2 Da rector modicos
f. 18 INCIPIT EPHICEDION INPATRE PREFATIO IN PROSA
u. 20 NOMĒ EGO AUSONIUS NŌ ULTIMVS ARTE MEDĒδI
col. 2 Ipse mihi nūquam
f. 18u Aegregiaetnuptae
u. 18 FINIT EPICEDION IN PATREM (*atr.*)
u. 19 INCIPIT ORDO URBIUM NOBILIUM (*minio*)
*col. 2**) Byzantina ligos
f. 19 Deliciis opibus
col. 2 Nec coibes populos
f. 19v Excludunt que italos
col. 2 Dispositū et latas *etc. eadem m. qua uersus qui uere primus est paginae:* Tum respondentes *etc. in ras. scr.***)
u. 26 (*proprie 25*) PREFATIO TECHOPEGNII AUSONIUS PACATO PROCONSULI
f. 20 Aliaque sophistica —
col. 2 culis monosillabis terminantur —
f. 20v Sexus uterque potens —
col. 2 Hinc cibus hinc potus —
f. 21 X.' DE UERE PRIMO
col. 2 Uocibus in grais —
f. 21u An libiae ferale malum —
u. 10 A u s o n i v s c o n s u l d r e p a n i o p r o c ō s̄ s t d ı ∂
col. 2 Nobis pudendum hoc et atticis quoque
f. 22 Spartane chilon sit tuum —
col. 2 quod longius fit —
f. 22u Per ministrorum ducitur —
col. 2 Ariston metron —
f. 23 Latinum est sponde noxa praesto tibi est
col. 2 Spectata cui non —
u. 21 A d o n i u s m e s p e r i o f i l i o ſ∂

*) altera f. 18u columna habet 33 uersus.
**) itaque col. 2 ab origine 32 habuit uersus, post correcturam 33.

f. 23u Ultimus aeneadum —
u. 32 *subicitur tamquam u. 33:* FINIŪT MONASTICA, *(pr. m. atram.)*
col. 2 INCPN TETRASTICHA
NUNC et prędictos —
f. 24 Polluit et clausit iulia sacra nero
(u. 21 rasura uacuus)
col. 2 Uix tanti est —
f. 24u)* HELIUIUS PERTINAX
u. 29 et 30 uacui.
u. 31 CONCLUSIO AUSONUS ESPERIO · FILIO · SAl.
col. 2 Digessi fastos —
u. 13 AUSONIUS SUMMACO PROSA
(u. 33 meam facta est inuitatio' *deinde spatium c. 8 litt. uacuum)*
*f. 25**)* Non illa de rubrii conuiuio —
col. 2 uulgus ignorat sciatque me Occupatum
u. 13 GRIPVS TERNARII NVMERI.'
*f. 25u***)* Tris uolucres tris semideae —
col. 2 Tris primus par impar habet
f. 26 (Ter decios ternos habeat deciesque nobenos *postea supra u. 1 pr. m. additum.)*
u. 1 SIMACVS AUSONIO
Męrum mici gaudium —
inter u. 7 et 8 uerba quae librarius initio omiserat interpositi; in marg. inferiore unum uersum omissum suo loco pr. m. adiecit.
col. 2 didascalicum seu protrepticum —
u. 17 AUSONIVS SIMACO.'
Modo intellego —
f. 26u pondus prohibet —
col. 2 sosiae formidinem —
u. 24 AUSONIUS · AXIO SIMACUS: AUSONIO'
Etsi plerumque —
f. 27 existimabor si iuste persequar —
u. 8 AUSONIUS · AXIO · PAULO · RETORI · SAL·
Tandem eluctati —
u. 23 IT · AUSONIUS · PAULO ·'
Hostrea nobilium —
col. 2 Adsuefacte meis —

---

*) f. 24u uersuum 33
**) f. 25r uersuum 33.
***) f. 25u uersuum 33, sed pr. m. postea addidit infra tres alios uersiculos.

f. 27u Orbe uagus conuiua loquor —
u. 11 AUSONIUS THEONI &.'
Ausonius cuius ferulam —
col. 2 An maiora terrens —
f. 28)* Dumnitoni tales —
col. 2 Qui pentemimeren —
u. 20 Ausonius. teoni cum et triginta ostrae grandia quidem set. tam pauca misisset.'
Expectaueram ut rescriberes —
f. 28u Hostrea baianis —
col. 2 Aut septem geminis
u. 4 uacuus, u. 16 uacuus
u. 27 AUSONIUS THEONI
Ausonius salbe —
f. 29 Huc adde ęstibos —
col. 2 Lucilii uatis —
u. 2 AUSONIUS CONSUL UATEM RESALUTO THEŌ/////
Aurea mala theon —
u. 9 AUSONIUS HESPERIO s̄d'
Qualis picenae — (*ultimo uersui add. atram.:* UĀLĒ BENE UT UALEĀ)
u. 28 AUSONIUS AD PATRĒ DESUSCEP. FILIO
Credideram nil posse —
f. 29u Ipse nepos te fecit —
col. 2 Exiguum quod abnus —
u. 5 INCIPIT · PATER AD FILIUM.'
u. 6—8 Quum temporibus — de litterariis scriptum *(atr.)*
u. 9 DEBEO ET HANC NS̄IS FILI DULCISSIME C^vRIS *(minio)*
Historiam —
u. 31 AUSONIUS · AVUS · AUSONIO · NEPOTI
Carmina prima tibi —
f. 30 Traderet adsidui —
u. 27 UALE NEPOS DULCISSIME. *(atram.)*
u. 28 INC̄P̄T LIBER PROTREPTICUS ADNE
Potem: AUSONIUS HESPERIO FILIO.'
Libellum quem —
col. 2 Quam ipse recitare —
u. 24 UALE FILI DULCISSIME & *(atram.)*
u. 25 AD NEPOTEM AUSONIUM.'
Sunt etiam musis —

*) foll. 28 et 31 et 35 et 38 membranulae sunt ceteris et tenuiores et latitudine inferiores: habent enim 28 × 20 centimetros quos dicunt, cum pleraque folia habeant 28,5 × 22,5 cm.

f. 30^{u} Quod magis alternum —
col. 2 Hac gradiare bia —
f. 31 Produxi quamquam imperium —
u. 27 Q^{V}M PONTIUS PAULINUS IUNIOR QUARTIS IAM LITTE RIS NON RESPONDISSET SIC AD EUM SCRIPTUM EST.
Quarta tibi hec —
col. 2 Unde istum meruit —
f. 31^{u} Litera et irato —
col. 2 Alpinis conexa iugis —
u. 6 FINIT AEPISTOLA AD PAULINUM *(atr.)*
u. 7 INCPT ALIA AD EUNDEM CUM ILLE AD ALIAMA *(min.)*
GIS RESPONDERE NEQ^{V}E SE BENTURUM *(atr.)*
POLLICERETUR *(min.)*
Discutimus PALINE iugum —
f. 32 Non animus uires —
col. 2 Paulinum ausoniumque uiros
f. 32^{u} D^{i}spositi totum —
u. 8 AUSONIUS PAULINO.'
cis
Agnosne tuam —
col. 2 Vicina ingreditur —
u. 7 IT̄ AD E^{V}NDEM PŌT PA^{V}LINUM EPISTOLA subinde scripta
Proxima que nſ̄ę
f. 33 Non respondentes —
u. 11 AUSONI^{V}S PAULINO (*al. m. corr.* AUSONIO PAULINUS).
Continuata męe —
col. 2 Inrupit pepulit —
u. 28 AUSONIUS PAULINO (*al. m. corr.* AUSONIO PAULINUS)
Defore me patri^{i}s —
f. 33^{u} *) Amplector patrio —
col. 2 mens noba mi fateor —
(*supra alius uersus, quem omiserat librarius, additus:* Ausonii fert ille tuę *etc., qui et suo loco repositus legitur inter u. 10 et 11 huius paginae.*)
f. 34 Adtamen hacc illis /edisententia uisa est. *infra in marg. add. uersus a librario omissus*
col. 2 Non recipit mens pura —
f. 34^{u} Inter et umbrosos —
col. 2 In mala peruersi
f. 35 Ponderibusque grauis —
u. 26 AUSONIO PAULINUS
Quarta redit duris —

*) f. 33^{u} uersuum 35.

col. 2		Trina etenim uario —
	u. 13	AUSONIO PAULINUS
		Quid abdicatas
f. 35u		Figmenta uatum nubilant.
col. 2		Quaę quas uidemus spernere
f. 35 B		Gratare si uiuam ut libet
	u. 2	INCIPIT ORATIO SCI PAULINI
		Omnps genitor —
	u. 22	IT · EPIGRAMMATA AUSONII DE DIUERSIS rebus
		Si tineas —
col. 2		Hunc studeo ulcisci —
f. 35 Bu		Pallentem et multa —
col. 2		Et riget et surda est —
f. 36		Decepte felix —
col. 2		Auctorem ut feriant —
	u. 2	INCIPIUNT EPISTOLAĘ SCI PAULINI
		DNO MERITO SUSPICIENDO GESTIDIO PAULINUS
		Iniuria quidem est —
	u. 24	ITEM ALIA ADQUEM SUPER ·
		Pauperis ut placeat —
f. 36u		Transmisi aęquoreo —
	u. 5	IT EPISTOLA SCI PAULINI ADNICETAM EPSCM *)
col. 2		Spiret inauras.
f. 37u		Vela tumescent
col. 2		Dardanus hospes
f. 37u		Aedificare
col. 2		Sume coronam finit
	u. 2	IT UERSUS SULPICII LUPERCI SERBASTI IUNIORIS
		Omne quod natura — *[Anth. Ries. n. 648]*
	u. 15	ITEIUSDEM DE CUPIDITATE.'
		Heu misera in nimios — *[Anth. Ries. n. 649]*
f. 38		Fundier affectus — *[ib. u. 18]*
	u. 25	UERSUS PETRONII
		Quid faciunt leges — *[Petron. c. 14]*
col. 2		IT EIUSDEM
		Qui pelago credit — *[Petron. c. 83]*
	u. 8	IT EIUSDEM
		Fallunt nos oculi — *[Anth. Ries. c. 650]*
	u. 18	IT EIUSDEM DE SOMNIIS
		Somnia quaę mentes — *[Anth. Ries. c. 651]*
f. 38u		Et canis in somnis — *[ib. u. 15]*
	u. 3	IT CLAUDIANI DE EADEM RE
		Omnia quae sensu — *[Anth. Ries. c. 652]*

*) hoc carmen Muratorius aestate a. 398 scriptum dicit.

u. 14 INCPT EPIGRAMMATŪ OBIDII OBIDII NASONIS IN LIBRIS ENEIDARUM UERGILII PRAEFATIO
Vergilius magno — *[Anth. Ries. n. 1]*
u. 26 LIBER PRIMUS
Vir magnus bello — *(in ceteris libris numerus primo cuique uersui add. in marg.)*
col. 2 Quin etiam nebula septus — *[ib. I 7]*
f. 39 Consceditque puram *[ib. IIII 9]*
col. 2*) VIII Dat belli signum — *[ib. VIII 1]*
f. 39ᵘ Euander patrios — *[ib. XI 4]*
u. 18 IT EXASTICA SULPICII CARTAGINIENSIS IN EISDEM LIBRIS PRAEFATIO
Carmina uergilius — *[Anth. Ries. c. 653]*
u. 26 LIBER PRIMUS
I Arma uirumque canit — *(ceterorum librorum numerus in marg. add.)*
col. 2 Ora tenent — *[ib. u. 14 = II 2]*
f. 40**) Turnus adest monet — *[ib. u. 47 = VII 5]*
u. 33 TETRASTICA IN CUNCTIS LIBRIS UERGILII.' PREF
col. 2 Qualis bucolicis — *[Anth. Ries. 2 1—4]*
u. 5 Būc Titirus agresti — *[ib. 5—8]*
u. 9 SEŌR Sidera deinde — *[Anth. Ries. c. 654, 1—4]*
u. 13 IAEN Arma uirumque — *[ib. u. 5 sqq., librorum numeri in marg. add.]*
f. 40ᵘ Descenditque domus — *[ib. u. 26 = VI 2]*
u. 28 IT MONOSTICA IN LIBRIS AENEIDOS
Aeneas primo — *[Anth. Ries. c. 1, ubi decastichis praemittuntur]*
col. 2 Quintus habet ludos — *[ib.]*
u. 9 IT EPIGRAMMA Ā CESARIS IN CONFIRMATIONE EORUNDEM LIBRORUM.'
Nescio quid fugiente anima — *[Anth. Ries. c. 655]*
u. 23 ENICMATA
Si me retro legis — *[Anth. Ries. c. 656—657ᶜ] u. 23—33 alia m. addidit.*

Quae Sannazarius ex Vossiano collegerat (uid. Ueberl. c. X p. 344—353, Schenkl p. XXXIIII), tribus ad nos exemplaribus aliorum manibus scriptis peruenerunt, in nullo integrae, deprauatae in omnibus; ea sunt

*) f. 39ʳ col. 2 et f. 39ᵘ uersuum 33.

**) f. 40ʳ uersuum 33; columna altera a primo librario non tota perscripta est.

1. *cod. Vindobonensis 3261/φ 335* chart. s. XVI = *v* in Prof. XX.
2. *Hieronymi Aleandri* apographum, quo usus est Mariangelus *Accursius**) in Diatribis editis Romae 1524. Accursiique inpresso exemplari, non scriptis copiis usus est Vinetus.
3. ex Aleandri schedis nescio quis in *Iuntinae exemplar* olim Romanum, quod possidet Schenkelius, quaedam ex Sannazarianis transtulit. uid. Schenkl. p. XXXV. = *s* in Prof. XX.

Sannazarius „*ex alio codice bybliothecae in Araris insula*“ descripsit ep. 4 (75) de Eunomo, quod ut a textu Vossiano, ita a *Z* recedit (schedae Sannaz. Vindob. 3261 f. 26r). nescio an ex eodem fonte manauerint alia quae in eius excerptis leguntur (uid. Ueberl. 349 not. 250) uelut Ecl. 17 (382) „Principium Iani —“ (quod prorsus abest a libris *Z*), „Epitaphium Archelai“, quod inscriptione omissa etiam in cod. *Parisino 2832* legitur f. 122r et u **), qui olim erat *bibliothecae S. Augendi* (St. Oyan) in Iura monte (S. Claudii coenobium postea dictum est), cuius in catalogi relliquiis s. XI compositi (quas edidit LDelisle Cabinet III 385) numerum habet 86; unde qui ibi praecedit codex

„n. LXXXV] . . . . . libri carminum Ausonii consulis“

quin fuerit cum Vossiano libro cognatus quis dubitet,

---

*) de Accursii uita et scriptis uid. Aemilius Huebner in CIL II p. VII, Mommsen ibid. III p. XIX, Henzen ibid. VI, I p. XLVII.

**) *f. 122r* Meam amice ne doleas sortem
Moriendum fuit
Sic sunt hominum fata
f. 122u Sicut in arbore poma
Immatura cadunt
Et matura leguntur
Hic legar hic uiuam nec nomen inane relinquam
(relinquar *Sannazar.*)
O domus o musae durate manete ualete

qui meminerit inter illud monasterium et Lugdunenses artam fuisse necessitudinem (cf. Auiti opera ed. RPeiper p. 53, 11. 183 et 375). eiusdemque classis codice sine dubio usus est is, qui ante s. VII med. Lugduni ut uidetur libellum *de dubiis nominibus* uel *de generibus nominum* (Gramm. lat. ed. HKeil t. VII) conposuit (Ueberl. 296). nam praeter Ausoniana illa fragmenta quae infra p. 309 exhibui, ex Paulini carmine de Niceta — quod fortasse ex eodem codice transiit in Paris. 2772 — sex locos exscripsit, orationis unam, duo praeterea, quae in editis non inueniuntur:

p. 594, 7 K. Paulinus: zelus discrepat atrox.

p. 571, 17 et sicut (erit ut *codd.*, *correxi*) arbor, quae propinqua flumini.

Ex Lugdunensis familiae codicibus dissipata sunt in miscellaneorum conlectorum libros haec Ausoniana carmina:

Technopaegnii particulae aliquot habentur in his libris:

v *Leid. Voss. Q 33* s. X f. 112ʳ—113ᵛ

I 337 Ausonius Pacato proconsuli
I (*al. m.*) Scio *etc.*

III 339 Finit p̄fac̄. Incip̄. tethopegnii textus
II. Res hominum *etc.*

IIII 340 A Item p̄f monosyllabarum tantum in fine iositarum
III. Vt in uetere *etc.*
Item prefatio uersibus (IIII *eras.*)

V 340 B IIII. Aemula/dis *etc.*

VI 341 V. De membris

VII 342 VI. De conexis

VIII 343 VII. De Diis

VIIII 344 VIII. De cibis

X 345 VIIII. De historiis

aliquot huius codicis lectiones al. m. in *V* transcriptae sunt (Schenkl XL cf. Ueberl. 347).

p *Paris. 2772* s. X/XI f. 76ʳ
Explicit de niniue: uēr: CII.

III 339 Incipit TECHO|PEG|NII TES|TVS
Res hominum *etc.*
V 340 B I//TĒ PREFATIO VERSIBVS. IIII.
Aemula dis *etc.*
VI 341 DE MEMBRIS V.
Indicat in pueris *etc.*

f. 107 ex alio fonte transcripta legitur ecl. VI (382) de signis et mensibus XII.

Neuter horum neque ex V neque ex alterutro profectus est (Ueberl. 286 sq.). utrumque ipse, Parisinum bis, excussi.

Eclog. 10 et 17 (376 et 382), monosticha de mensibus et de duodecim signis, ante Bedae tempora*), in unum quasi corpus coniunctae sunt cum aliis uersibus de mensibus, nempe Anthol. Ries. 394 et 395 et Anthol. Meyeri 1028 (Ciceronis**); in nullo tamen codice haec quinque carmina omnia habentur, utrumque Ausonianum non nisi in *Durlacensi 36 F* scr. a. 850, *Valentiano 330 bis* s. X., *Meermanniano* s. XI *Vrbinate 290* s. X/XI apparet hoc quidem ordine: 10. 394. 395. 17. in re critica nullus eorum usus.***)

---

*) cf. infra p. 102. Rabanus de computo c. 39 (Mign. XCVII p. 691): „sicut ille qui uersibus inde cecinit heroicis ita: Respicis Apriles aries frixe Kalendas | Maius Agenorei miratur cornua tauri.“

**) hoc ordine: ecl. 10, 394 R., 395 R., 1028 M., ecl. 17. cf. Ueberl. 310 Riese Rh. M. XXX 135 Baehrens Rh. M. XXXI 96 PLM I 201 V 349.

***) quarto loco pro ecloga 17 Ciceronis uersus ponuntur in *Palatino Rom. 1448*, *Coloniensi 186, Harleiano 3091, Paris. 5443*, *Regio mus. Brit. 15 B XIX S. Gall. 397 et 459*, *Leidensi Scalig. L. F. 36* (hic s. XI—XII, ceteri s. VIIII aut X). — ecl. 10 cum solis 394 et 395 est in *Paris. 7886*, s. VIIII/X, *Voss. Q 86* s. VIIII; cum uno alteroue ceterorum in *Oxon. coll. s. Joh. Bapt. XVII* s. XI, *Paris. 7362* s. XIII, *Caroliruh. Aug. 167* s. VIIII, *Laurent. Strozz. 46* s. XIIII, *Regin. 123* s. XI, *S. Gall. 251.* — ecl. 17 sine ecl 10 praeter Araris insulae codicem supra citatum p. XXVIIII est in *Laurent. 121* s. VIIII, *Paris. 2772*, *Regin. 438* s. X, *Regin. 1723* s. XII, *Bern. 417* s. VIIII, *Bern. 441* s. X., *Vindob. 3261.*

Ex libris Vossiano cognatis fluxerunt etiam

de Niobe epitaph. 27 (244) et ep. 14 (23) in cod. *Riccardiano 907* (olim Bartholomaei Fontii) f. 182^{r} s. XVI.

de Diogene Cynico epitaphia 28—30 (248, 53,
R 54) in cod. *Regio mus. Britannici 15 B XVIIII* f. 99^{r} s. VIIII uel X (habet etiam f. 83^{u} ecl. 10 (376), monosticha de mensibus et f. 102^{v} monosticha de aerumnis Herculis*)) cf. Baehrens mus. Rhen. XXXI 93, Zangemeister p. 513 sqq.; eadem sunt

in cod. *Treuerico bibl. ciuit. 1464* f. 116^{r} s. XI uno titulo „Epitaphium Diogenis“ coniuncta (PLangen Symbola philol. Bonn. p. 263), qui illo deterior est. eorum archetypus autem (nam Treuericus non ex Regio fluxit) a Vossiano deductus est.

De dodra ep. 19 et 20 (86, 87) habet cod. *Paris. 8071* f. 10^{r} s. VIIII uel X in. (ARiese Jahrb. f. Philol. 1880 (121) p. 263), utrum ex *V* an *Z* incertum.

alterius carminis 20 u. 2 laudat *Iulianus Toletanus* in Hageni Anecd. Helueticis p. CCXXXVII 19:

ius aqua mel uinum panes piper herba oleum sal.

Epistulae XXVII—XXXI etiam traditae sunt his codicibus operum S. Paulini.**)

β { S *Parisinus 2122* (*Puteanus*) s. X. f. 90^{r}—92^{r}: Auson. ep. XXVIIII (XXV), Paulin. c. X 19—102, Auson. XXVIII (XXIII), Paulin. c. XI, Auson. XXVII (XXIIII), [uu. 6—20, 38—122 desunt] Paulin. c. X 103—331.

B *Bruxellensis 10703/5* s. XII f. 138 (= *Gandauiensis*

---

*) „mentio duodecim uersuum precipuarum uirtutum Herculis siue ερυθλφυοχ^{m} ipsius.“

**) prima editio operum Paulini haec est: Merop. Paul. Anic. Paulini Nolani epistolae et poemata luculenta (accuratione et opera Jod. Badii). Paris. Petit. 1516. 8°.

Pulmanni Auson. ed. Antverp. 1568) quorum melior est *S*, deterior *B*.*)

Ad hanc familiam pertinent codices, qui Ausonii ep. XXVIIII (XXV 418), solam propagarunt, recentiores:

Tilianus (*Leidensis Voss. Q 107*) *f. 58*ʳ, quo usus est Vgoletus, ex multo uetustiore libro descriptus (uid. infra p. LXXI); porro nullius pretii quos Schenkelius examinauit: *Laurentianus XIII 20* f. 135ʳ *Paris. 9548* f. 120ᵘ *Strozzianus 18 Vrbinas lat. 45*, omnes s. XV, et *Vaticanus lat. 524* s. XVI. *T*

Ex eiusdem familiae *β* codice aliquo transcripti sunt Ep. XXVIII (XXIII) uu. 24—27 (segmina — orbem) in cod. *Paris. 7297* f. 102ᵘ s. XI (post Boetii musicam)**) et in *Reginensi 1638* s. X. ex eadem epistula atque altera Paulini aliquot uersus habet***) *cod. Bernensis 330* s. X f. 38ᵘ:

ANSONIVS PAVLINO [ep. XXVIII (XXIII) 28 sq.]
Innumeras possum celandae ostendere formas
Et clandestinas ueterum reserare loquelas
Dirimit Paulinus quartae [ep. XXX 45]
Fabula non terris absentia nostra diremit.

Singularis est ratio codicis *Parisini 7558* s. VIIII, quem diligenter descripsit EDuemmler NArchiu. IIII 299 sqq. *P* dixi in Ephem. III, *Π* in ceteris partibus. is a f. 90ʳ Orationes Paulini et Ausonii cum utriusque epistulis conplectitur. ibi post Marii Victoris epistulam ad Salmonem haec insunt: *PΠ*

*f. 90*ʳ Incipit oratio sc̄i Paulini
Omnipotens genitor rerum cui summa potestas *etc.*

*) cf. E. Chatelain, Notice sur les manuscrits des poèmes de S. Paulin de Nole (= Bibliothèque des écoles françaises d'Athènes et de Rome. fasc. XIV) Paris 1880.

**) utrumque indicauit GSchepss, alterum in NArchiu. XI 136 (legitur: *pergameni, inscribe, dum resolutus* = *β*), alterum per litteras ad me datas.

***) subicitur uersus Lucani IIII 33, Vergilii A V 467 et Martialis XIII 72

f. *90*v Inlecebras turpisque iocos obscenaque dicta *etc.*
Incipit oratio scī Ausoni [*Ephem. III*]
Omnipotens solo mentis mihi cognite cultu *etc.*
f. *91*r Tempore quo tempus nondum fuit editus ante *etc.*
f. *91*v Sit satis antiquam *etc.*
f. *92*r Execror et tatitum *etc.*
f. *92*v Tempora cunctatur *etc.*
Incipit Ausoni ad paulium [*ep. XXVIIII* (*XXV418*)]
Quarta tibi haec motus detexit epistola quęstus *etc.*
f. *93*r Somniferumque canit saepis depasta susurrum *etc.*
f. *93*v Non ego longinquos *etc.*
f. *94*r Ergo meum patriae *etc.*
Finit Item Ausoni ad paulinu [*XXVII* (*XXIII416*)]
f. *94*v Proxima quae nostrae *etc.*
f. *95*r Vel lecedemoniam scarthalen *etc.*
Ausonio paulinus [*Paulini c. XI, infra ep. XXX*]
Continuata meae *etc.*
f. *95*v Cum maculata *etc.*
f. *96*r Copulat infirmis *etc.*
Ausonio paulinus [*Paulini c. X u. 103 infra XXXI*]
Defore me patriis *etc.*
f. *97*r Nam mea si *etc.*
f. *97*v Deque tua *etc.*
f. *98*r Visibus et nunc spe *etc.*
f. *98*v Testantur *etc.*
f. *99*r Poneret in *etc.*
f. *99*v Cumque maro galicis *etc.*
f. *100*r Saepe poetarum numquam *etc.*
f. *100*v Erroris stultus *etc.*
f. *101*r Increpitet tuba *etc.*
f. *101*v Si placet hoc *etc.*
Ad paulinum Ausonius [*Ep. XXVII* (*XXIII 417*) *u. 103—132*]
Agnoscisne tuam ponti dulcissime culpam *etc.*
f. *102*r Adpropera *etc.*
Ausonio paulinus [*Paulini c. X infra ep. XXXI. uu. 1—18*]
Quarta redit duris *etc.*
f. *102*v Anxia censurae *etc.*
Ausonio paulinus [*Paulini c. X infra ed. XXXI uu. 19—102*]
Quid abdicatas *etc.*
f. *103*r Sibi reposcens *etc.*
f. *103*v Deusque nobis *etc.*
f. *104*r Contimpta praesens *etc.*
f. *104*v Sed curre motus *etc.*
— libet. Finit

Incipit laus scī iohanni. Summe pater rerum *etc.* [*Paulini c. VI*]

*f. 111*v Inc. laudes domini cum miraculo quod accedit in Aeduico [*Fabr.* 765]

*f. 114*v Inc. heroo ad quem supra
Iam mihi polliceor *etc.* [*Paulini c. XXII*]

f. 118 Inc. Bebiani diuerso modo et metro dictus [*Fabr. 775*]

a f. 121 secuntur Flori Lugdunensis diaconi carmina.

Negaui olim Ausonii ad Paulinum, Paulini ad Ausonium epistulas ex conlectione Ausoniana in Paulinianam, quam non auctor, sed Gallicani amici eius instituerunt*), esse translatas et duplicem horum carminum recensionem inprimis epistulae XXVII (XXIIII) mihi uidebar deprehendisse (Ueberl. 327 sqq.), alteram librorum α (= *VPΠ*), alteram β (= *SB*). Schenkelius contra scripturam librorum β lacunis deformatam ac temere interpolatam censet atque ex communi fonte utrosque fluxisse. dubia res est, illud tamen certissimum librum *Π*, quod mireris, mox cum Vossiano conspirare (et quidem in Ausonii oratione et ep. XXVII (XXIIII), Paulini c. X 19—102, 103—331 et c. XI) atque non raro cum uno Vossiano contra codd. *P* et *S* se coniungere, mox contra Ausonianos libros *VP* accedere Paulinianis libris *SB* (quod fit in Ausonii ep. XXVIII

---

*) Sane quod Paulinus ep. XLI, 1 ad Sanctum (scr. c. a. 407) dicit: „legimus in tergo epistulae adnotationem epistularum, quas meas esse indicastis. nam uere prope omnium earum ita inmemor eram, ut meas esse non recognoscerem, nisi uestris litteris credidissem. unde maius accepi documentum caritatis uestrae, quia plus me nobis quam mihi notum esse perspexi": hoc ad epistulas Nolanas pertinet, nec credi potest Paulinum earum, quas ad Ausonium scripserat antea, obliuionem cepisse eandem. sed tamen minus etiam has eum quam Nolanas seruasse neque in scriptorum suorum seriem redigendas curasse consentaneum est. — ceterum ex Paulini carminibus, quae sunt in Vossiano, ea recepimus, quae scripta sunt eo tempore, quo coniuncti erant Ausonius et Paulinus, cognataque quodam modo cum Ausonianis ex Ausonii chartis oriunda uideri possunt.

(XXIII) et XXVIIII (XXV)). igitur conlectionis quae est in *Π* conditori (quem Florum fuisse Lugdunensem diaconum suspicati sumus, utriusque familiae exemplaria prompta fuerunt: quam fuerit secutus eligendi ex alterutra rationem, non satis liquet.

Symmachianos libros, quibus quas Symmacho Ausonius, Ausonio Symmachus scripsit, traditae sunt epistulae, infra indicaui p. 141 et 220. Ausonianorum librorum maior multo in eis auctoritas, quam Seeckius iusto saepius deseruit, ego restitui. ceterum Ausonii epistulam in Symmachiana conlectione ab initio positam fuisse inde probatur, quod Ennodius Ausonianae conlectionis ignarus non solum ex hac, sed ex ipsius Symmachi et ad Ausonium et ad alios epistulis quaedam exscripsit (Ueberl. p. 192. unde corrigenda quae dixi p. 321).

Secuntur deriuati ex archetypo, priusquam abreptus est Mosella, libri Bobienses cum Veronensibus et Excerptorum Ausonianorum, qui unum olim effecerunt uolumen.

B. LIBRI BOBIENSES VERONENSES

P 1) *Parisinus 8500* membr. s. XIIII in Italia scriptus, foliorum 105. olim fuit Domini Francisci Petrarchae (uid. LDelisle, Cabinet des manuscrits I 139), post Ticini in Vicecomitum bibliotheca, unde in Gallias translatus est c. a. 1500.*)

Mythologiam Fulgentii sequuntur haec Ausoniana:

f. 14r Epistola decii Magni Ausonii ad Drepanium proconsulem. de ludo septem sapientum. Rca

Explicit ludus .VII. sapientum. | incipiunt eorundem

*) cf. Laurentii Pignorii Symbolarum epistolicarum liber, Patauii 1628, ep. XVI p. 54: „Ego sane scio Bibliothecam Ticinensem, nobile illud Vice-Comitum Ducum Mediolani monumentum, translatum in Gallias a Ludouico rege Anno MD. Vrbem Blesensem nobilitasse, et Gallicanas Bibliothecas locupletasse, teste Leonardo Maniaco Lib. IV Historiar."

nomina atque sententie — Expliciunt nomina et sententie septem sapientum R̸ (*uid. infra p. 181 sq. not.*)

f. 16ʳ (Periochae *nullo titulo*)
Finiunt periocha yliades | Incipit ////ocha odissie.

f. 20ᵘ Viro illustri Ausonio Paulinus [*Paulini c. X 1—102, infra Ep. XXXI*]

f. 21ʳ Ausonio Paulinus [*Paulini c. XI, infra Ep. XXX*]
(Ausonio Paulinus. *om. tit.*) [*Paulini c. X 103—331*]

f. 22ᵘ Epistola decii magni ausonii ad paulinum R̸ca [*Ep. XXVIII (XXIII 416)*]

f. 23ʳ Alia epl'a eiusdem ad eundem [*Ep. XXVII (XXIIII 417)*]

f. 23ᵘ Finit epl'a. Incipit alia eiusdem ad eundem R̸ [*Ep. XXVIIII (XXV 418)*]

f. 24ʳ Explicit. Epl'a symmachi ad ausonium [*Ep. I*]

f. 24ᵘ Responsio Ausonii ad symmachum R̸ [*Ep. II (XVII. 407)*]
Rnsio ausonii ad symmachum. Symmachus ausonio [*Ep. III*]

f. 25ʳ Explicit epᵃ symmachi. Incipit epistola theodori augusti [*Praef. III.*]
Responsiua ausonii ad theodosium augustum R̸ca [*Praef. IIII 469*]

f. 25ᵘ. Explicit. Epistola ausonii ad symmacum [*Griphi praef. 335*]
Finit epistola. Incipit gripus ternarii numeri [*Griphus 336*]

f. 26ʳ Eiusdem προcοποιcια in chartam [*epigr. 1 (34)*]
Explicit προcοποιcια. Incipit epistola ad esperium filium [*Protreptici praef. = Ep. XXII. 321*]
Explicit epl'a Incipit προτρεπτικοc ad Ausonium nepotem. [*Protrept. 322*]

f. 26ᵘ Explicit protrepticos. Incipit eiusdem decimi magni ausonii genethliacos ad eūc'm̄ ausonium nepotem [*Genethl. = Ep. XXI 323*]
Explicit genethliacos Incipit egloga eiusdem de ambiguitate uite elegende *etc.* [*Ecl. II. 362*]
Haec quidem poetagorica est apofasis *etc.* [*uid. p. 89*]; *sequuntur*

f. 27ʳ Prudentii de natura animae [= *Apotheos. 782 sqq.*]

f. 28ʳ Incipiunt uersus pascales Decii Magni Ausonii [*317*]
Finiunt uersus pascales. *sequuntur*
Prudentii de fide [= *Apotheos. 1 sqq.*]

f. 29ʳ Decii magni ausonii cathalogus urbium nobilium. [*285—298*]

f. 29ᵘ Explicit decii magni. ausonii illustris|simi. Viri Catha-

logus urbium nobilium. *sequuntur ab Ausonio aliena, quae indicaui Ueberl. 222. e. g. f. 75r* vita Prudentii. *cum* carmine de uitiis et uirtutibus *.i. praefatione Cathemerinon* (Per quinquennia iam decem — Excuciensque piis de mentibus uicia cuncta).

De hoc libro Tristanus Chalcus in Historia patria l. II ad a. 379 (Graeuii Thes. antiq. Italiae II 139. Argelati I p. CCCXXIII) agit. nam de Ausonio loquens dolet eiusdem libellum de claris urbibus iniuria temporum maiori ex parte mutilatum et dimidiata carmina fuisse subditque:

Nos uetusto codice ex Ticinensi Vicecomitum Bibliotheca prolato redintegrauimus et ubi quinque tantum imperfecta habebantur, nos decem et octo absoluta Vrbium Epigrammata edidimus*), inter quae septimo loco est celebre illud:
En (*leg.* Et) Mediolani mira omnia, copia rerum *etc.*"

Chalcus autem non *Vrbes* solum sed etiam *Ludum* septem sapientium inde descripserat Vgoletoque dederat. Vgoletus etiam Periochis, quas ex eodem aut simili codice descriptas possidebat *Antonius Bernerius*, usus est in adornanda editione sua.**)

Pleniora quam Vgoletus quae in Parisino sunt Hieronymus Auantius habuit, cum iterum ederet Ausonium a. 1507, non tamen ipsum Parisinum, sed antiquiorem codicem adhibuit.

Ticinensi statim adiungo librum

p 2) *Musei Britannici Harleianum 2613* chart., qui unde uenerit in Angliam, non liquet. in primo tamen folio legitur: „⊕ 20 die Januarii 1721/22".

f. 1u Prosopopea in chartam Decii Ausonii [*34*]
inc. Si tineas cariemque pati te charta necesse est:
expl. Deputo siue legat que dabo: siue tegat.
Finis.

---

*) scil. in editione Ausonii Vgoletana.

**) Accursius in Periochis apographo usus est accuratiore, quam quod Vgoletus a Bernerio acceperat, sed passim correcto ab homine docto, nescio an ipso Accursio, qui suis inuentionibus plus auctoritatis adiuncturus in libris uetustis scriptas fuisse istas correcturas diceret.

f. *2* Decimi Magni Ausonii opus. et primo uer|sus Paschales incipiunt Foeliciter.
inc. Sancta salutiferi redeunt solennia Christi: [*317*]
f. *2*u *expl.* christe apud aeternus placabilis assere prēꝫ.
Epistola eiusdem Metrica ad Paulinum | Presbyterum nondum Episcopum.
inc. Proxima quae nostrae fuerat querimonia chartae
[*Ep. XXVIII* (*XXIII 416*)]
f. *3*u *expl.* Primus in Aoniduꝫ qui te Collegia duxi.
Alia Epistola ad eundem Paulinum.
inc. Discutimus Pauline iuguꝫ quod nota fouebat
[*Ep. XXVII* (*XXIIII 417*) *u. 1—122*]
f. *6* *expl.* Seruat inexhaustuꝫ tibi gratificata uigoreꝫ.
Epistolae Sancti Paulini ad Virum illustrem | Ausonium cum adhuc intra Hispanias re|ligioni deditus assiduis ab ipso literis | prouocaretur ut reuersus ad patriam red|deret se contuberniis amicorum. domino | illustri Ausonio Paulinus.
inc. Quarta redit duris haec iam messoribus aestas
[*Ep. XXXI* (*Paul. c. X*) *u. 1—18*]
f. *6*u *expl.* ut fecere aliis ōsa graduꝫq; silent
Vale domine Illustris
Epistola Paulini Praesbyteri ad eundem.
inc. Quid abdicatas in meam curam pater
[*Ep. XXXI u. 19—102*]
f. *8* *expl.* gratare si uiuā ut libet ꝰ. uale dn̄e Illustris.
Epistola Paulini praesbyteri ad eundem
inc. Continuata meae durare silentia linguae
[*Ep. XXX* (*Paulin. c. XI*)]
f. *9*u *expl.* Perenne uiuat et memor.
Vale dn̄e illustris.
Paulinus Ausonio salutem.
inc. Defore me patriis tota trieteride terris
[*Ep. XXXI u. 103—166*]
*f. 11*r *expl.* Ocia amant. strepitusq; fori: rerumq; tumultum
Ludus septem Sapientum ab Ausonio
ad Drepanium. [*299—308*]
inc. Ignoscenda istaec, an agnoscenda rearis
*f. 11*u *expl.* Optabo ut placeam si minus ut lateam.
Prologus.
inc. Septem sapientes nomen quibus istud dedit
*f. 12*r *expl.* Edessertator harum quas teneo minus.
*f. 12*u Ludius.
inc. Delphis Solonem scripse fama est Atticum
expl. Dixere quidam legifer uenit Solon.
Solon.

inc. De more graeco prodeo in Scaenam Solon
f. 14r *expl.* Venit ecce Chilon nos ualete et plaudite.
Chilon
inc. Lumbi sedendo: oculi spectando dolent
f. 14u *expl.* Dixi: ualete memores: plausum non moror.
Cleobolus
inc. Cleobus ego sum paruae Ciuis insulae.
expl. Dixi recedam: sit modus: uenit Thales.
Thales.
f. 15r *inc* Milesius sum Thales aquam qui principem
f. 15p *expl.* Pars plaudite ergo: pars offensi explodite.
Bias Prienus.
inc. Bias Prienaeus dixi *οἱ πλεισοὶ κακοὶ*
expl. Abeo ualete et plaudita plures boni.
Pittacus.
inc. Mytylena ortus Pittacus sum lesbius
f. 16r *expl.* Tempus me abire ne sim molestus plaudite.
Periander
inc. Ephyra creatus periander huc prodeo
f. 16u *expl.* meditamini ut uestram rem curetis publicam.
Finitur Ludus VII sapientum.
Symmacus Ausonio salutem dicit [*Ep. I*]
inc. merum mihi gaudium
f. 17r *expl.* nostra esse quae scripseris
Vale.
Ausonius Symmacho suo salutem. [*Ep. II* (*XVII 407*)]
inc. Modo intelligo quam
f. 18u *expl.* quod ex parte fouisti. Vale.
Symmachus Ausonio suo salutem dicit. [*Ep. III*]
inc. Etsi plerumque uera
expl. honoribus iam parauit. Vale.
Theodosius Augustus Ausonio parenti Sal. [*Praef. III*]
inc. Amor meus qui in te est
f. 19r *expl.* amplius diligebat. Vale parens ℞ de.
Theodosio Augusto Ausonius Salutem.
[*Praef. IIII 469*]
inc. Agricolam si flaua Ceres dare semina terrae
f. 19u *expl.* Inque meis culpis da tibi tu ueniam.
Periocha Homerica Iliadis ab Ausonio. [*420—468*]
inc. Si Homerum
f. 26r *expl.* publico deflet et sepelit; Finit periocha Iliados.
f. 26u Incipit periocha Odyssiae ab Ausonio.
inc. Dic in Musa
f. 32u *expl.* gestarum abolitione componit. Finis.
f. 33r Ausonius Symmacho suo Sal. [*335*]
inc. Latebat inter nugas meas

*f. 34*r *expl.* me ut desideres, de me cogites. Vale.
Incipit Grypus Trinarii numeri. [*336*]
inc. Ter bibe uel totiens
*f. 36*r Eiusdem prosopopoea in chartam [*34*]
inc. Si tineas cariemque
*f. 36*u Ausonius Hesperio filio salutem. [*321*]
inc. Libellum quem ad
*f. 37*r ϖροτρεπτιχος ad Ausonium nepotem [*322*]
inc. Sunt etiam musis
Prosopopoea in Chartam
inc. Ille licet tristis senio [*Protrept. u. 14 sqq.*]
*f. 39*r Genethliacos eiusdem ad eundem. [*323*]
inc. Carmina prima tibi
*f. 39*u Aegloga eiusdem de ambiguitate [*Ecl. II 362*]
Eligendae Vitae.
inc. Quod uitae sectabor iter?
*f. 41*r Catalogus urbium Nobilium eiusdem. [*285—298*]
inc. Prima urbes inter diuum
*f. 44*u *expl.* Consul in ambobus Cunae hic: ibi sella curulis.
Finit Catalogus urbium no
bilium orbis
Terrarum.

Hunc librum ex *P* descriptum non esse, quod olim suspicati sumus, cum ordo ab illo discedens docet natus sine dubio turbatione foliorum ligamento carentium, tum scripturae sincerae tam multae pro uitiis, quibus ille scatet, ut non librario, cuius sane ingenium grassatum est saepe intolerabilem in modum, omnes, sed exemplari, unde descriptus est codex, adnumerare earum magnam partem par sit. confitendum igitur parum recte de eo iudicauisse et me ipsum et Schenkelium, qui Ludum cum hoc libro conlatum habebat. nec tamen postquam errorem cognoui, facultas mihi data est libri conferendi, cui si non maior quam *P* auctoritas atque dignitas, certe non exigua adiudicanda uidetur.

3) Addo alterum *Harleianum 2599* chart. eiusdem originis; nam eadem manus eandem notam „⊕ 20 die Januarii 1721/22“ adiecit atque idem librarius scripsisse uidetur utrumque. in fol. praefixo legitur:

„Liber Hieronymi Acaldraris"

iterumque f. 136[u]

„Liber hieronimi Acaldranji"

f. 84[u]:

„Kat'. Marcij 1471 veronae mihi Stephanus de novomonte scripsi".

Post Ciceronem de officiis, excerpta ex Lactantio, Probae centones sequuntur f. 98[u]

Versus decimi magni Ausonii
Immortale nihil mundi conpage tenetur —

[i. e. Iuuenci historiae euangelicae prooemium, ab Auantio a. 1507 hoc titulo editum:

„Ausonii carmen imperfectum"]

deinde post Prudentii aliquot carmina

f. 107[u] Incipit Versus Pascales Decimi magni Ausonii [*317*]
f. 108[u] Decimi Magni Ausonii ad Censorium*) Magnum Ausonium nepotem suum. [*Protrept. sine praefatione 322 u. 1—13*]

Sunt etiam Musis sua ludiera mixta camenis —
Detestere nepus numque horrida forma magistri.
Explc̄ Grypus.

Ex codice nescio quo huius ordinis (nam de Ticinensi dubia res est) Pythagorici carminis exemplaria ea deriuata sunt, quae habentur in

M *M* = cod. *Marciano lat. cl. XII 69* (cf. Goetz in Fleckeiseni Ann. 1878, 768) diligentius descripto quam altero

G *G* = *Gudiano* 145 nunc Guelpherbytano, de cuius priore parte scripta Iadrae Illyrici in urbe a. 1445 infra agetur.

4) Quartum eiusdem classis nomino librum, qui nunc deperditus uidetur. Matthaeus enim Bossus Veronensis, procurator generalis Augustinianus (ob. Pataui a. 1502 aetatis 75) in epistula ad Angelum Politianum

*) *In inscriptione Genethliaci pro uoce* Censorium *codex Parisinus habet* eū c̄m̄ (*quod rectius interpreteris* eundem); *inde hunc errorem natum puto cum Schenkelio.*

Verona sexto Kal. Martias a. 1493 scripta (Familiares et secundae MBossi epistulae. Mantuae 1498 f. 43[u]) se trans Alpes Florentiam Angelo misisse dicit Ausonium diu expetitum, ueternosum quidem, ut uix legi possit, atramento subcroceo Longobardoque charactere conscriptum, carie tineaque obesum.

„eundem uero ex notatione indice ad libri caput apposita mancum et truncum plerisque locis offendes plus quam caeteros. et cum his quae Ausonii sunt leges quoque nonnulla interiecta atque immixta Prudentii, ut consociatum sis habiturus utrumque disiecta per membra Ausonium et Prudentium“*) (Schenkl. p. XL not. 36).

Redire uidetur ad hanc epistulam laus illa, qua Politianus cum Bosso et Vgoleto inter Ausonianorum operum sospitatores refertur in notitia literaria a Bipontensibus editoribus praefixa p. XXI ad a. 1499. cf. Laurentius Pignorius Symbolarum epistolicarum libro (Patauii 1628 edito) ep. XVI p. 56:

„Poteramus et nos iactare Bobii, An. MCDXCIII repertos Rutilium Numatianum poetam . . . ut ait Volaterranus Lib. IV Geogr. Pag. XLV. poteramus adscribere nostris hominibus Euresim (ut ita dicam) Quintiliani . . . ueluti asserit Blondus in Romandiola CCCXLVI. poteramus Ausonium imputare Matthaeo Bosso, Angelo Policiano, et Thadeo Vgoleto.“

nam ex quo a. 1489 Miscellaneorum centuriam ediderat Politianus, Ausonio operam eum nauasse non conperimus.**)

Bossiano autem libro non diu usus est, nam obiit

---

*) Prudentiana in *P* quoque extant f. 27[r], 28[r], 75[r].

**) Quia cum hoc codice Bossiano coniunctum est Politiani nomen, ex Labbei Noua bibl. mss. librorum Paris. 1653 p. 371 haec describam:

„VC Isaacius Heraldus, Desiderii Heraldi celeberrimi in Curia suprema Regni causarum Patroni Filius doctissimus, exhibuit mihi Catalogum librorum aliquot MSS qui ex Anglia in hanc urbem iam pridem deportati uenditi sunt superiori anno Nobili cuidam Germano. In iis erant Catulli codex antiquus . . . Ausonii codex antiquissimus. . . .“

ex libris autem qui hoc catalogo recensentur, nonnulli collationibus et interpretationibus Angeli Politiani ornati erant.

d. 24 Sept. 1494. rediitque sine dubio codex post Politiani mortem Veronam ad eum qui commodauerat. iamque facilius uidetur coniecturam facere, unde uenerit liber quam quo disparuerit. nam Veronae fuisse olim in bibliotheca celeberrima capituli quis non statim suspicetur? ubi cum integer esset, Petrarcha puto eum describendum curauit aut descriptum ex eo exemplar emit, quod post eius mortem in *Ticinensium* comitum bibliothecam transiit. mancum postea et truncum alius quidam nescio quo anno transcripsit ni fallor in exemplar *Harleianum* 2613; neque alterum Harleianum a. 1471 scriptum Veronae alienum ab eo crediderim. nam si Ticinensis liber ex Petrarchae museo Vicecomitum bibliothecae c. a. 1402 conditae inlatus est, qui fieri potuit, ut illo anno Veronae suum in usum describeret Stephanus ille de Nouo monte? neque porro aliena uidentur Pythagorici exemplaria supra commemorata, quod utrumque prope Venetos potius quam Ticini scriptum uidetur. — ipse deinde uetustus liber Florentiam migrauit, ubi uidendum num *Antonius Bernerius* quaedam, quae maxime arriderent, ex eo hauserit; post reditum nescio an Auantius, cum alteram pararet recensionem suam, quam Venetiis a. 1507 d. VII Aprilis Ioannes Tacuinus de Tridino emisit, eo usus sit. nam is ait p. IIII:

„Quare cum nuper repererim aliquot Ausonii carmina diu in situ iacentia et locis plaerisque deprauatissima: ea statim (ne prorsus perirent) pro uiribus emendans reformaui.“

quae uerba nullo modo pertinere possunt neque ad Ticinensem neque ad Harleianum. Itaque tota haec quaestio quae sit Harleianorum cum Ticinensi, quae Auantiani contextus cum his libris coniunctio, denuo tractanda erit: nos interim eis contenti esse debuimus, quae Vossianus ad Parisini lectiones sanandas suppeditabat.

Vnde autem pretiosum hunc librum Veronenses habuerint, facile est ad coniciendum. Bobienses olim

eum habuisse suspicor, quorum in catalogo s. X confecto, (quem ex Muratori antiqq. Ital. III 817—824 denuo edidit GBecker in Catalogis bibliothecarum antiquis p. 64 sqq.) duo Ausonii recensentur exemplaria, alterum

n. 416 „librum Ausonii poetae I in quo habentur Plinii libri III"

alterum, quod sine dubio illud est quod desideramus,

n. 610 (de libris Petri presbyteri) „librum Ausonii I in quo mictologia Fulgentii. rhetorica Caroli et Albini et periermeniarum Apulei et alia quaedam.

hi libri non iam apparent in catalogo a. 1461 confecto, quem edidit APeyron (Ciceronis orationum pro Scauro . . . fragmenta, Stuttg. et Tubing. 1824 p. 1—62) neque quidquam Ausonii Georgii Merulae et Georgii Galbiati opera Ludouici Sfortiae ducis auspiciis suscepta ibi inuenit a. 1493. quare cum aliis uetustis libris multo ante in Veronensem bibliothecam migrasse Ausonius quoque facile credendus erit*) infelicibus rei litterariae turbis, quae post Gerberti abbatis (a. 983 sqq.) aetatem ingruerunt Bobiensibus (uid. Peyron. p. XI sqq.)

Alterius quoque Bobiensis codicis uestigium facile quis sibi deprendisse persuadeat: nam Aemilius Ferrarius: „adiecimus, ait, ex catalogo illustrium urbium nonnulla excerpta epigrammata quae Georgius Merula polyhistor praeceptor noster et primarius dicendi artifex in bibliotheca diui Eustorgii primus indagauit." quae cum eadem sint atque ea quae in *Tiliano* libro f. 60^r—62^r leguntur (uid. infra p. LXX), hunc Eustorgianum atque Tilianum eundem esse librum olim suspicatus sum (Ueberl. p. 213 sq.). quam coniecturam si non am-

*) uid. FBlume, Iter italicum I 265. Suspicari possis eadem fuisse fata antiquissimi uoluminis Martialis poetae, cuius pagellas quaspiam Bernardinus quidam adolescens Domitii propinquus Veronensis commodauit Angelo Politiano (Miscell. c. 23). nam qui in uetere catalogo Bobiensi memoratur n. 366 et 367 Martialis cum Persio sociatus, eius nulla memoria in catalogo a. 1461.

plectaris, certe ex Eustorgianis foliis uetustis inlatas esse Vrbium reliquias in Tilianum librum concedes: unde ad idem redibit res, nempe in S. Eustorgii Mediolanensis bibliotheca libri satis uetusti lacinias fuisse s. XV, cum Tilianus liber scribebatur (Ueberl. 198). quas unde potius oriundas suspicabimur, quam ex bibliotheca et proxima et maxima olim, post per plura saecula miserum in modum peruastata, Bobiensis monasterii.*)

Interim contigit, ut maiorem partem libri Harleiani 2613 HMueller-Struebing meum in usum conferret, ipse Auantianum exemplar a. 1507 nuper emptum possem excutere. unde suspicionem meam Harleianum ex codice Bossiano esse descriptum, Auantium ipso Bossiano libro esse usum eumque librum Veronensem a Parisino ita discrepare, ut alter ex altero multo uetustiore descriptus putandus sit**), confirmatam uidi. en habes ipsorum librorum scripturas: ubi *H* Harleianum, *A* Auantii textum significat; neque non adieci aliorum librorum cum consentirent signa, in primis *P* = Parisini.

H A *I III* Epistula Theodosi Augusti *om.* H A Theodosius — salutem H A 6 non quidem H A 9 rursum rursum H 10 nota H | etiam *om.* A 13 impertiens H Γ impartiare A 15 sua opera H A 17 haud H A | atque ac A 18 parens. Rca H

IIII Theodosio Augusto Ausonius salutem H Ausonius Theodosio Augusto A 5 hyemet H 6 nec sit aperta manus

---

*) Eustorgianus quamquam inferior Parisino in claris urbibus, nonnumquam tamen contra *P* facit cum Vossiano genuinasque *V* libri scripturas seruauit. legitur etiam in eo u. 41, qui in *P* deest.

**) si accuratius olim excutere licuisset Auantii editionem, statim uidissemus codicem eum a Parisino diuersum adhibuisse, nam Ep. XXVII 57 itemque Ep. XXX 56 et 57 desunt in *P*, non desunt in *H* et *A*. iam aduertas, quaeso, meliore id est uetustiore in orthographicis ratione *H* uti quam *P*, uitiisque multis, quibus *P* scatet, carere.

A 10 uix H (*cf.* P) 11 ingenio HP id genii A 22 meis] tuis A

II II Decimi magni Ausonii opus. et primo uersus paschales incipiunt////foeliciter (*min.*) H 1 solemnia H 6 terra pontus (et *om.*) H 8 plaebs H | sursum H 15 eua H 27 nomine HP 31 apud H | assere H *Auant.* H

VII, II Ausonii ecloga A 11 lactentibus A 12 pube A 14 irasque] iras A | cathenatos AP 16 *non deest* A 26 At contra AP | ducere A 27 Aspice et ad penas AP 28 sardanapali A 32 scola A 33 igitur *non om.* A 36 recusant AP 37 et] AP 42 imperii A 50 natum aut A 51 *sqq. desunt* A (*a grauissimis libri* P *uitiis liberum, cognatum tamen ei libro uides Auantianum contextum)* A

XI Catalogus urbium nobilium eiusdem H *urbium singularum inscriptiones desunt* 10 sic_edat H 12 quo? H 14 lycos H | bursa HP 17 ambitiones H 20 ponitus H 21 faecunda H 23 macedumque H | adtollite HV 25 ingenitum HP | anchora HP 27 sobolis HP 33 largos H 34 omnigenus HP 36 faecunda H 37 laetitum H 41 laueri H 42 perystila *ante corr.* H 46 pelago HVP 47 prore H 50 aut HP 55 adpetiit HV 56 Annibalis H 57 herili H 59 corruerent H *cf.* V | festo HVP 65 celebris, *sed* ceberis *in marg. corr. m.*[2] H 66 Itala] Ista HP (Istaque *Auant.*) 69 bello HP 67 illud *om.* P *Vgol.*, *habet* H *Auant.* 70 lixae HVP 71 Foelix H 72 Ausonium H 73 Prode HP 73/74 Arelate — Roma *om.* HP 80 aquitanica HP 81 hos HVP | hybernum H(P) 82 Emerita HP 83 Hyspania H 84 non *bis* H *Auant.*, non *semel* P *Vgol.* 87 cossi HP 90 par HP 92 qudruplices H 100 garunna H 102 caebennarum HV 103 iberum H 105 plaebis H 106 colonos HVP 110 sese cauis HP *Auant.* 112 Iberi H *u.* 113 *deest* HP 115 panaq; HP | belgas H (*cf.* V) 117 adtollis H 118 quis memoret HVP | montis H 119 quis HVP 120 uario HP 122 getulus HVP iterum H? *Vgol.* iter P item *Auant.* 124 Iberica H 125 te *ss. m.*[2] H 132/134 Exiguae immerito (*sic Auant.*) o domus est glacialis in lmo H (*cf.* P) 135 claementia H 137. 138 brumaq; breuis iuga frondea subter HP 140 Ardua murorum H 142 *deest* HP 143 disposita HP 147 adlabi HPV 148 frontem H 151 hostia cursus HP 154 quem HP 156 coaspen HP 158 inlimis HV 160 Diuina H 164 inclyta H 167 in illa HP *post* 168: Finit catalogus urbium nobilium orbis terrarum H H

XVIII Ep. I Incipit Epistola Symachi ad Ausonium A Symmacus Ausonio salutem dicit H 6 antestas HAP | caeteris HA 8 comprobas HA 11 adfectata H 15 set HV 16 HA

uidere^is corr. m.[2] H 20 res om. HAVP 24 dehinc cassas A 27 adiudicas A 29 emŭttiendi corr. m.[2] H enūciandi A 31 adfectat H 33 ambibio H[1]A 34 autoribus A 38 uale ℞ A

HA *Ep. II* Ausonius Symmacho suo salutem H Ausonius Symacho A | intellego H 3 epistolae apud AH 4 set H 5 epistulam H 6 uelit m.[2] corr. H | succo HA | ducit A 10 epistulam H | ilicior A illicior H 11 adflatus H affatus A 13 bratteae A bracteae H 15 c//ameleontis H 16 epistula H 19 ut quisquam ita HAP 24 adfectet H 31 tyro *et* tyrocinium HAP 33 conposita H 34 operit A 37 istaec H isthaec A 39 adfectatione H | aliqd A 45 ŭt si (& ss. m.[2]) H ut si A *cf.* P 47 poenitente HA 51 caetera HA | habes HAVP | conpendii HA 52 epistula H 53 uestrae] nr̃ae A | percunctandum HP 54 adlego H | ut cum] cum *om.* H

HA *Ep. III* Symmachus Ausonio suo salutem dicit H Symmachus Ausonio A 1 apud HA 3 patitur HAV 5 thalasio H thaloesio A 7 adtingam H 9 salustiani HAP 12 honoribus HA | paruit corr. m.[2] H

A *Ep. XXI* Incipit eiusdem decimi .M. Ausonii genethliacos ad Ausonium nepotem A | Ausonius — nepoti *om.* A 2 adsidui A 7 dulcis AVP 11 praecepta quidem AP 12 Et] Qui A 13 Adnuit A | ab] ad A(V) 22 genius A (*cf.* P) 27 celebraueris A 28 *om.* AP

HA *Ep. XXVII* Alia epistola ad eundem Paulinum H Incipit tertia ad Eundem A 2 positum HA cunctis H 5 *deest* H?A 7 compositis HA suadet cr. canis A 8 similis HA 9 placitum HV | uterque HA 10 nostrum HAP 11 Impositum HA haeredibus HA 12 Obtarunt A 15 currum A 18 multatis HP 19 faethonta A 21 nanque H 23 gesta HAP *spatio relicto in* A 24 proferre A 26 oneris HAP 28 homines HP 31—37 *desunt* HAVP 44 foelicia HA 45 laelii A 46 iisdem HA 47 maiorappares H 51 duximus A | ut se] et se H 53 lata H 54 dementica HP dementia A 55 parenti HAV 56 fingenda A | trophaeo HA 57 etiam] et H (*nam non deest uersus* HA) 59 In medo H 63 inimica at H (*cf.* P) 65 uellauit A 69 Barcilo HP ningida H | pyrrenei A 70 e patrio A 71 suae HVP | longo A 73 coelique AH? | in te A 74 Emerit// ins ane H Emeriten lateque (*nulla lacuna*) A 75 interuallis spatium HAP 76 credat HA (*cf.* P) 78 locus HAP 79 Sanctones HP Sanctonos A burdegalam HP aginum A 81 uiaenae A 86 Afflaret H Adflaret A 87 pyrrenem A 88 Caesareae angustae HP Caesareaeq; Augustaeq; A | tyrenica A 89

Tarracom et H 90 Ter iuga AH? 94 celeri HAP 95 nouero A 96 dispositi HAVP 97 teneant A 98 adspirent A aspirent H 99 sed HA 103 agnosces HAP 105 ueteres A 106 meo atque tuo fuerat A 107 ulyxi HA(P) 108 achili A 110 Sed HA 111 in *om.* A | animos HAP 114 accipiet A 116 ueteres HAP 119 accurre HA 120 oĩb; (*in marg. m.*[2] ominibus) H 121 adpropera HA | *uu.* 123—132 *desunt in* H, *adsunt in* A: *sequitur Ep. XXXI in* HA 125 trebellica A 129 hostia A

Ep. XXVIII Epistola eiusdem metrica ad Paulinum Presbyterum nondum episcopum H Epistola secunda ad Paulinum (*praecedunt epp. XXV et XXVI*) A 4 Sed HA 7 haeres HA 8 ac tibi A 17 taciturã H tacitura AP 22 inauspicuis AP inauspicis H 23 lacedaemonia HP Lacedaemonias cytalen A 24 circundata HAP 25 deinde] dein H 27 orbis HAP 28 cellandi A 29 *in marg. m.*[2]: clandestinus H 33 Adfari A Affari H | auctor HAP 34 pr. primusq; tibi largitus honorem H praeceptor (*sequitur lacuna*) primus largitor honorum A | Finit epistola secunda (*sequitur Ep. XXVII*) A *HA*

Ep. XXX inscr. om. A 13 *deest* AP 17 colet AP 18 amore AP 19 et in cristum A! 21 quorum more A | pias AP 22 Inrupit A 23 Experta pietate A! 25 fictae A! 28 uero] merito AP 29 uulnera AP | culpa AP 36 cygnis AP 37 corylos AP | aeques A 38 39 *hoc ordine* A! 41 modicum A *cett.* 43 et amandi A (*cf.* P) 44 e ceruice A | saeua A 47 Non animo AP 52 quolibet A 53 longum A 56 *et* 57 *non desunt* A 60 te animo A *cett.* 65 est *om.* A 66 aequa A 67 mori] ores A 68 uiuat AP 69 Vale *etc. om.* A *A*

Ep. XXXI Epistolae Sancti Paulini *etc.* (*uid. supra p. XXXVIIII*) H Epistole sancti paulini Ad ausonium: cum adhuc esset in hyspania religioni deditus assiduis litteris prouocatus ut in patriam rediret A (*sed in* A *haec inscriptio posita est ante uu. 19 sqq.*) 1 redituris A 5 foelix cum HA 7 epistola HA 8 set H 9 querel/is H 11 mitte A 12 Sederit et blandis HA | pensa H 15 praecurrit HAP | *post u.* 18: VALE DÑE ILLVSTRIS HA (*minutis uncialibus litteris atram. script. al. m.* H), *deinde minio scripta sunt haec:* Epistola Paulini Praesbyteri ad Eundem. H Paulinus Ausonio A *uu.* 19—38 *minutis uncialibus al. m. scripti* H 21 camoenis nec parent H 22 crysto (*ut saepe*) A 28 Petere fonte nemore HAPV 31 homine HA *cett.* 37 arsquae H 39 *sqq. ab primo librario scripti* H 38 nubilent HAP 41 adferentes HA 44 tenet H | sume A 49 honorum H 51 uitae H 52 uirtutum HAP *HA*

54 induendo HAP | induit] se exuit A 56 Inter utrumque HAP | comercia H 59 absterget HAPV 62 uice *ex* vitae? H 63 Totaq; nostra HA | sibi iure HP iure sibi A 65 intelligi HA 66 dilligi A 68 praesenti H 69 Abhorret futurae A 70 quae] qui HA | uidemus A 72 Set H 73 caelis HA 77 custus H gustus A 78 sera HP | redit H reddit A 83 putos H 89 discamus HP 91 iure HA 94 l. et t. et f. d. HAP 100 Vel aliud quid horum est HA (P), *difficilia lectu haec in* H. *post* 102: Vale dñe illustris *atram. scr.* H. *sequitur Ep.* XXVIIII *in* A. *ante* 103: Paulinus Ausonio Salutem H Incipit Epistola quarta A 104 me egisse HAP 106 querelis HP 108 adfectibus H | poscere nollem A 116 Insita H Irrita A | uerba HAP 117 haerrent A 118 superis H super istellantem A *cf.* P 119 aspice HA 123 uel] et A 127 nostris HAVP 128 quod me A 129 Quem] Quae A 132 eum] enim A 136 *deest* HAP 138 istis A 139 dicat A 142 mi] me HAP | fateor . . . mens non mea quondam A (H? *cf.* P) 143 Set H 145 cedet A 150 sic mea credi úti (*m.*[1] *corr.*) H 152 Ausoniis A 153 pomum HAP 155 detestanda HAP 156 sed *om.* HAP (*lacuna in* A) 159 Nomine H 160 ut] et HA 161 habitare HAP | frequentent HA 166 strepitus A *hoc uersu finitur epistula in* H

A 169 dei A 172 ut mereatur] ut meme (*interposita lacuna*) A 173 *deest* AP 178 sedisse illis] illis saeclis A 182 uoti] ueri A 191 bellorophontis A (P) 193 ut uis AP 194 Quin A | deum] patrem A 200 culta experientia A (*cf.* P) 202 quod] qd' A 206 quae diues A 209 Non lare A 211 haerrent A 213 integer] inter AP aequo *uel* aeque *om.* AP 221 hiberis AP 222 iacis AP 223 bilbilim A 224 ilerdae A 228 atlas A 229 terret A 230 qui celso AP | calpem AP 231 Bilbilis A | notatur A (P) 232 barcinnus AP 233 tarracho A 236 tyrrenum AP 239 An tibi me domine inlustris A 241 mallim A (P) 242 proteris AP 248 harenosas A 250 Rara unum A *cett.* 252 augustae A | latialis AP 353 *lacuna inter* titulo *et* palmatas A 254 inadtrito] natiuo A 258 materia AP 259 collatinis A (*sed* uico A) 260 factis A 265 male AP 266 noti A 268 saeuo AP 272 religiosa A 276 Exciret lapsum ut rectis A 277 monita A 278 audes A 280 loquentes AP 281 tenens AP 283 id] hoc A 284 *hoc uersu finitur epistula in* A

H *XVIII ep. I* PROSOPOPOEA IN CHARTAM DECII AVSONII (*f.* 36: Eius prosopopoea in chartam) H 6 somniq// (*f.* 36 somni quae) H

In opusculis ab aliis antea editis (et eis quae cum *Z* libris conmunia habent Bobienses, et eis quae ex

Parisini apographo uitioso dedit Vgoletus) Auantius suum librum multo uetustiorem melioremque mirum in modum contempsit nec tamen prorsus desunt exempla satis certa sincerae lectionis, quale in ipso epigrammate 1, 9 „*irascor Proculo*“.

C. EXCERPTA DE OPVSCVLIS DECIMI MAGNI AVSONII.

Horum excerptorum*) unum olim corpus fuisse, conditum ut uidetur ante s. VIII, ostendi Ueberl. 298 sqq. conplectebatur autem ab initio haec carmina, quae nunc dissipata habentur in libris, quos laeua margine indicaui:

(*GB*)	Incipiunt excerpta de opusculis Decimi Magni Ausonii.	1
1(GB)	Mosella.	2
	Explicit Decimi Magni Ausonii Mosella.	3
2(GB)	Incipit epistola Symmachi ad Ausonium.	4
3(BPΣ)	Incipit epistola Ausonii ad Hesperium filium	5
	Explicit epistola. *[Caesares]*	6
	Incipiunt monosticha de ordine imperatorum.	7

---

1 exce^{r}pta B
3 decimi magni ausonii *om.* B
4 ad eusebium (*ss.* ad ausonium) G
5 ausonii *antiq. m. ss. Σ rec. m. add.* P | *totum titulum om.* B
7 monastica Σ | imperiorum P | *totum titulum om.* B

---

*) non recte eclogas dixeris, nam eclogarum titulum paucorum ex his esse carminum, eorum nempe quae reuera ex Ausoniano illo Eclogarum libro hausta sunt, ostendunt subscriptiones Hesiodii, de viro bono et de Est et Non, quae sunt in SGallensi et Puteano et Iuuenali libello (unde in carmen de Rosis transiit); in Vossiano et Ticinensi singulorum hic titulus non est. Communem omnibus titulum, qui est Excerpta etqs., praestant pleniores codices *G* et *B*. ceterum de usu uocis eclogae uel eglogae, qui inde a primo post Christum saeculo apud commentatores potissimum inualuit, uid. locos infra ad Cupidinem p. 455 conlectos, quibus ex Seruio Porphyrione aliis Vergilianorum Horatianorumque carminum lemmata addas.

8 Item monostica de aetate imperii eorum.
9 Item monostica de obitu singulorum.
10 Finiunt monostica.
11 Incipiunt tetrastica.
12 Finiunt tetrastica.
13 *4(GBPα)* Incipiunt monosticha de aerumnis Herculis.
14 Finiunt monostica supra scripta. *[ecl. XXV 366]*
15 *5(GPα)* Incipiunt de institutione uiri boni. *[ecl. III 363]*
16 Explicit egloga supra scripta de institutione uiri boni.
17 *6(GPα)* Incipit de Pythagoricis diffinitionibus NAIKEOY.
18 Explicit egloga supra scripta. *[ecl. IIII 364]*
19 *7(GPα)* Incipit de aetatibus animantium. Hesiodion. *[ecl. V 365]*
20 Finit egloga supra scripta.
21 *8(G)* Alibi. *[ep. 24(72)]*
22 *9(B)* Commendatio codicis *[ep. 25(9)]*
Explicit.

---

8 imperii eorum] imperatorum Σ
9 monastica Σ
12 tetrastica expl. B | tetrastica] detrasti.. Σ
13 Incipit B *om.* G | monastica G *om.* B | erumnis B erumpnis P
14 *haec om.* GB
15 Incipiunt *om.* G
16 egloga supra scripta *om.* G | de inst. uiri boni *om.* P
17 pitagoricis P | NaYKHωY (nai e oi) P
18 supra *om.* G
19 Hesidion G hHCYωΔYωN (hesi odi on) P
20 *haec om.* P

Itaque tria potissimum sunt codicum genera, quae Excerpta illa seruarunt, quorum aut soli aut principes libri sunt *GBP:* his tota, quae olim fuit, conlectio quasi restituitur. sed qui singulorum carminum occurrunt codices, non ex uno certoque horum generum deriuati sunt, sed ex communis omnium archetypi prole originem habent. itaque ad tres illos ordines accedet quartus eorum, qui Mosellam nunc solum habent, et quintus, qui solos propagauit Caesares.

I. *Sti Galli liber 899* s. X. hunc codicem adcurate descripsit EDuemmler in Mittheilungen der Züricher Antiquar. Gesellsch. XII 1859 p. v et in Nouo Archiuio t. IIII 106 sqq. 276 sqq.; cf. KSchenkl zur Kritik späterer lateinischer Dichter, Wien 1863 p. 57—69, HJMüller, Progr. des Friedrich-Werderschen Gymn. Berlin 1876 p. 24 et 29.*) Excerpta de opusculis D. Magni Ausonii hoc ordine leguntur interpositis aliorum poematiis: *G*

p. 22—44 (ab eo, qui ligauit uolumen, foliis male transpositis) Mosella.
p. 2 epistula Symmachi ad Ausonium.
p. 3 de Pythagoricis diffinitionibus ΝΑΙ ΚΕ ΟΥ
p. 4 de aetatibus animantium Hesiodion (uu. 1—10).
p. 45 monostica de aerumnis Herculis.
p. 47 de institutione uiri boni.
p. 48 „alibi" . i . ep. 24 (72) de Achilla. accedit inter alia ab Ausonio aliena
p. 65 carmen de musis (367)

Igitur cum ex opusculis supra indicatis quartum cum quinto et sextum cum septimo locum mutarent, simul exciderunt Caesares.

Epigramma illud de Achilla in aliis quoque libris cum G consentientibus legitur, nempe *SGall. 397* s. VIIII f. 19[u], *Laurent. 90 sup. 25* s. XII/XIII uel XIII f. 90[u], *Laurent. 33, 31* s. XIIII f. 36[r], in quo etiam Hesiodion extat f. 36[u].

Ex SGallensi Mosellae lectiones Aleandri in usum Homedeus (MHumelberg) ipse exscripsisse uidetur.

Cornelii Gualtheri Mosella liber antiquus Pulmanno memoratur: scripturas fuisse ex *G* excerptas ostendi (Ueberl. 217), quas Gualtherus ille, uulgo Wouters dictus, a comite Hermanno Nuenario uidetur accepisse; errauit autem aliquotiens Pulmannus, cum Woutersii excerpta cum Gemblacensibus confunderet (Schenkl XLVI).

*) Symmachi epistulam Idtensohnio conlatam debeo, omnia Ausoniana HJMuellero.

B II A. *Bruxellensis 5369/73* membr. foll. 144 s. XII, Pulmanni Gemblacensis. in eo post Fastos Ouidianos haec leguntur:

f. 72r Mosella.
f. 79u epistula Symmachi.
f. 80r Caesares.
f. 82u monostica de aerumnis Herculis.
et ep. 1 (9) „commendatio codicis",
sequuntur Gesta Tancredi regis.

II B. Bruxellensi cognatum est (quamquam in Caesaribus aliquot locis cum libris tertii et quinti generis facit) Mosellae cum Symmachi epistula et Caesaribus *M²* exemplar, quod olim integrum fuit in *Magliabecchiano I 6, 29*, nunc solos Caesares (monosticha et tetrastichorum uu. 1—80) habet f. 117r—118u. sed ex *M²* de- *L* scriptus est et *Laurentianus LI 13* membr. a. 1490 scr. manu A. Verrazani (Mosellam, ep. Symmachi, Caesares monosticha et tetrast. 1—80 continet), ex quo Vgoletus et Mosellam*) edidit primus et Caesarum tetrast. 1—52, 77—80 adiecit**); et multo deterior *Harleianus 2578* s. XV: de utroque plura uid. infra p. LXXI sqq. ***)

P III. *Parisinus 4887* (Puteanus) membr. s. XII foll. 97. post Freculfum, excerpta ex Iulii Africani, Isidori,

*) Mosellae codicem *Vindobonensem 114/φ 109* (Endl. 358), olim qui fuit Seb. Tengnageli, ex Vgoleti editione descriptum suspicatur Trossius.

**) in monostichis Laurentiani contextum cum lectionibus editionis principis et Suetonianorum librorum contaminauit Vgoletus. (ceterum uid. Peiper Ueberl. 305, Schenkl XLVI.)

***) ex eodem fonte, quo in Magliabecchianum, Caesares (monost. et tetrast. 1—80) transcripti sunt in Sidonii et Sue- *X* tonii libros hosce, quos una littera X conplector cum Schenkelio: *Laurent. 64, 9* s. XIIII (Sidonii) *Laurent. 89 inf. 8* a. 1457, *Neapolitan. mus. publ. CXXV* a. 1466, *Glasgou. mus. Hunter. V 3, 11* s. XV (hi Suetonii). titulus „Decimi Magni Ausonii Musellae" ex suo fonte his omnibus inhaesit. et Musalla fluuii nomen obuiam est in tabula Peutingeri, Musella frequens in libris Venantii Fortunati aliorumque auctorum.

Eusebii, Hieronymi, Prosperi, Orosii al. de temporibus libris secuntur

f. 74[u] Caesares
f. 75[r] Herculis monosticha de erũpnis
f. 75[u] de institutione uiri boni
de pitagoricis diffinitionibus Nay[nai] KH[e] ωy[oi]
de aetatibus animantium hHCYωΔYωN

subiciuntur Diffinitiones philosophorum, uersus Fortunati, Bedae, uitae uisiones miracula passiones aliquot Sanctorum.

Hinc descripti sunt codd. *Augustobonensis 887* s. XII f. 161[r], *Antissiodorensis 85* s. XII, ex hoc autem *Antissiodor. 67* s. XIII. eiusdemque generis est non conlatus adhuc cod. *Trecensis 887* (Clairvaux Q 33) s. XII. porro ex libro *P* simillimo Vgoletus correxit Caesares omissosque in *L* uersus adiecit.

Ex ea familia, cuius est Puteanus, transierunt ali- α
quot eclogae Ausonianae in I u u e n a l i s l u d i l i b e l l u m, quo posterior aetas in Gallia ut uid. quae siue iure siue iniuria putabantur a Vergilio iuuene esse conposita conlegerat, ut praefigerentur maioribus poetae operibus.*) coniuncta autem in eo libro haec erant carmina:

Culex, Dirae, Copa, Est et Non, Vir bonus, Rosae, Moretum.

huius conlectionis principes libri sunt

Augustanus .i. Treuericus bibl. ciuit. 998 s. XI,
Bembinus .i. Vaticanus 3252 s. VIIII;

inter meliores numerandi sunt cum *P* cognati *Thuaneus .i. Parisinus 8069* s. X/XI, *Petauianus .i. Paris.*

---

*) cf. Peiper, zur Appendix Vergiliana (Q. Valerius Catullus, Breslau 1875 p. 63 sqq., Baehrens in Fleckeiseni Ann. 1875 p. 137 sqq. et PLM II p. 10 sqq.

**) de Augustano uid. Peiper ZFGW 1868 p. 773 sqq., JKlein Mus. Rhen. XXIV 1869 p. 607 sqq.; de Bembino Ribbeck App. Vergil. p. 31, de Thuaneo Ribbeck p. 28, Riese Anthol. lat. II xiii.

7927 s. X; accedunt alterius familiae, auctiorem quae habet istam syllogen, *Stabulensis* codicis relliquiae, quae extant in cod. Paris. 17177 fol. s. XI p. 98 sqq., nondum conlatae. in Ausonianis eclogis paene nullus horum librorum est usus; carminis uero de Rosis, quod falso Ausonio adscripserunt, unicus hic est fons.

Multi praeterea sunt libri, qui omissis Caesaribus cetera, quae *P* continet, recto ordine propagarunt, scilicet

monost. de Herculis aerumnis, Vir bonus, Est et Non, Hesiodion.

porro non desunt, in quibus his adiungatur ex Iuuenalis ludi libello de Rosis carmen. uelut in foliis *Darmstadiensibus 3301* s. X Wimpfena oriundis, quae descripsit EDuemmler NArchiu. XI 77, ipse excussi; ubi haec sunt inscripta carminibus atque subscripta:

incipit monastica de aerumnis Herculis
finiunt monastica suprascripta.
incp̄t de institutione uiri boni
expl. aigloga sup̄.
incip̄t de phitacoricis diffinitionibus Naikeon
expl'i egloga supra scripta
incp̄t de aetatibus animantum
finit egloga supra scripta
incp̄t egloga de rosis nascentibus et senescentibus.
(deest finis.)

plures etiam inueniuntur, qui unum alterumue horum carminum receperint, quos nihil attinet recensere, cum in propatulo sit disiecta haec membra ex plus minusue corruptis florilegii nostri libris inprimis *P* familiae esse deriuatos, non ex pleniore aliquo Vossianae familiae libro. uid. quae de duobus librorum paribus, altero *Vossiano Q 86* cum *Parisino 13026*, altero *Durlacensi 36* cum *Vossiano Q 33* dixi Ueberl. p. 307 et infra ad carmen de nominibus Musarum. recentiores et recentissimos, quorum librarii undique quidquid potuerunt minorum carminum corrasere, Vergilii laudem poeticam ut eis augerent, non moramur.

IIII Mosella solus extat in his libris inferioribus G neque ex illo deductis, qui tamen ex communi fonte pauca quaedam rectius seruarunt quam SGallensis:

V = *Reginensi 1650*, olim S. Remigii, membr. s. X f. 38ᵘ—40ʳ med.: is tantum uu. 1—180 habet nulla inscriptione; medio in folio carmen abrumpitur. huius lectiones propius ad *G* accedunt (cf. Ueberl. 301). AMau librum contulit et meum in usum et iterum postea Schenkelio. *V*

R = *Rhenaugiensi nunc Turicensi bibl. uniuers. LXII* membr. s. XII f. 283—285. conlationem Bluemnerus mihi misit. Rhenaugiensi similis erat liber, quo et editor Iuntinus et eodem quidem anno sed post illum Hieronymus Auantius in editione Aldina adornanda usus est. *R*

Ermenricus Augiensis multos Mosellae uersus sustulit in epistola ad Grimoldum archicapellanum, quam ex cod. Sti Galli 265 edidit EDuemmler Halis Sax. 1873. qui unde habuerit codicem, non constat.

Treuiris olim in monasterio *SEucharii* fuisse Mosellae codicem docemur ab Gestorum Treuirensium auctore, qui scripsit s. XII, atque eo, qui Gesta illa continuauit (Waitzius ed. in Pertzii SS VIII 130—174). legimus apud eum c. 20 (p. 156, 4):

„Erant eo tempore apud Trebiros multi nobiles et ecclesiastici uiri, ille uidelicet presbiter Iheronimus de Bethleem et Ausonius Burdegalensis aliique quam plurimi. Quorum Iheronimus prolixum ualde de synodis librum sancti Hilarii ibidem conscripsit, *Ausonius* uero libellum qui dicitur *Mosella* metrice composuit et postea reuersus in patriam grande uolumen composuit ad honorem huius patriae, quod qui scire uoluerit, in Burdegala reperire poterit.“

ultima uerba ex uersibus Ausonii male intellectis quidem fluxisse Wyttenbachius uidit, sed auctorem, quem S. Eucharii monasterium incoluisse Waitzius dicit p. 116, Mosellae librum habuisse testantur. eundemque librum ni fallor adhibuit, qui chronicam

istam continuauit, ad a. 1132: addit enim p. 143, 10 haec:

„Ibi sicut Ausonius dicit [*Mos. 3 sq.*]
aequauit Latias (infelix C^1C^3 *add.*) Gallia Cannas
Infletaeque iacent inopes super arua colonos.“

ubi cum *Inflecteque* habeat codex 6, cum Reginensi libro cognatum hunc Treuirensem fuisse suspiceris.

Mosellam cum ultimo uersu et Rosas Hieronymus Aleander in uetusto codice *bibl. diui Victoris* in suburbio Parisiis inuenisse se dicit in schediis exemplari Iuntinae editionis, quod possidet Schenkelius, adglutinatis (Schenkl p. XXXVI).*)

V Caesares soli:

Σ *Reginensis 1283* s. XII uel s. X/XI (Baehrens, Jenaer LZ 1874 n. 24). solos Caesares et totos quidem habet. hoc genus artissime coniunctum est cum utroque et *B* et *P* (lacunam habet tetrast. 23 cum *B* et liber est interpolatione, quam ibi *P* est passus).

R cognatus est *R* = *Paris. 9347*, olim SRemigii Rem. (Schenkelii ζ) s. VIIII, qui f. 57 monosticha sola exhibet sine inscriptione: conspirat cum *PΣ*.**)

*) Verum enimuero aduertendum, quod dicit Accursius, cui nullus Mosellae liber praesto erat: „Ausonii sunt, ait, quae uulgo Virgilio adscribuntur epigr. de aetatibus animalium, Vir bonus, Rosae, Est et Non . . . haec Ausonii lusus esse, non Virgilii, fragmenta quaedam Longobardorum quandoque characteribus fidem faciunt, quorum inspiciendi sed et inuulgandi publicandique mihi facultatem fecit Hieronymus idem Aleander.“ Iam cum talis Mosellae liber prorsus sit ignotus neque post tempora Aleandri interiisse sit credendus, scripturae autem in Mosella, quas exhibet Ascensiana editio, maximam cum SGallensi libro similitudinem prae se ferant, errore quodam Victorianum Mosellae codicem natum suspicor, qui minora tantum ista carmina habuerit.

**) cognati sunt libri *Y* (Schenkelii ξνε):

Y *Mellicensis* s. XI f. 221^u Caesares monost. et tetrast. u. 1 et 2, f. 222^r de XII uirtutibus Herculis. sequuntur Culex Dirae Copa Rosae (cf. Melet. Vindob. I 64 sq.). monosticha sola habent

Bruxell. 10021 s. XIIII ex. adiuncta Sidonii carminibus;

II. Deriuati ex ultimis archetypi quaternionibus abreptis

Singulorum codicum descriptioni praemitto tabulam opusculorum, quae huius familiae libris ad nos uenerunt. nec tamen satis ad rem uidebatur breuiculum tantum eorum recensum dare: describendae erant quantum fieri Z

Thuaneus Paris. 8069 s. XI f. 127 (arta necessitudine cum *B* coniunctus, sed altera m. permulta in deterius mutauit). accedit

Petauianus NHeinsii (in quo etiam catalepta Maronis)

His deteriores etiam sunt libri Sidoniani s. XII, quos *Φ* littera comprehendo, monosticha autem sola habent: *Paris. 2782, Laurent. 45, 26, Bern. 285, Montispessul. schol. med. H. 4.* quorum ultimi duo cum Mellicensi libro cognati sunt, accedit saepe Suetonianus liber *Paris. 5801* s. XII, qui in aliis classem *Ψ* sequitur (= Schenkelii $\alpha\eta\pi\varrho\beta$). Φ

Post monosticha seruarunt (ut Mellicensis) tetrastichorum uu. 1 et 2 libri *Ψ* Suetoniani: *Paris. 5802* s. XIII, *Paris. 6116* s. XII (in hoc et eo qui sequitur Sidonio adscripta), *Laurent. 64, 8* s. XIII, *Laurent. 66, 39* s. XII, *Bern. 104* s. XIIII (cuius apographum P. Danielis manu factum est *Bern. 189 n. 4*) *membranaceusque* nescio quis ab *Heinsio* conlatus (= Schenkelii $\gamma\delta\theta\varkappa o\tau$). Ψ

Horum omnium ex nullo ne exiguus quidem fructus Caesaribus redundat. corruptionis latius serpentis in his libris hoc est praecipuum exemplum: qui sunt meliores *Y*, cum libris *BPΣR* simpliciter omittunt monost. 28 et 30; altera classis *Φ* non omittit tantum eos, sed in locum amissi u. 30 transponit u. 33; tertiae et quartae *XΨ* codices omissis uu. 28 et 30 repositoque in uersus 30 locum uersu 33 nouum condunt uersum 26, qui in optimis interierat, deinde supplent u. 28 bis, denique nouo figmento lacunam, quae expulso u. 33 nata erat, explent.

De his omnibus uidendus Schenkl. p. XLVII, qui plerosque habuit conlatos. paucos ipse habui, de quibus uid. Ueberl. 302 sqq.

In multis aliis libris nondum conlatis monosticha inueniuntur e. g. Vaticanis 1909 et 1911 et 3683 s. XVI, Barberino 2127 s. XVI, Vindobonensibus 264 et 265 Endl. XV (post Suetonium), Sedinensi bibl. Gymn. ad S. Mariam 27 s. XIIII (uersus Sydonii), musei Britann. add. ms. 12,009 (post Suetonium), quorum lectiones nemo iam desiderabit.

poterat et inscriptiones et subscriptiones, ut libris in posterum conferendis eis, qui non satis noti sunt, praesidii aliquid et adiumenti conferretur. has igitur ex melioribus libris huius familiae *CTMGKpg* omnes indicaui; quodsi codicum *TCpg* testimonium raro occurret, teneas hos (*Cp*), quia pauca exhibent carmina, illum (*T*), quia titulis plurimis caret, suis tantum locis adscribendos fuisse; ceterorum librorum *M*(uel *λ*)*GK* consensum (si exceperis leuiora uitia et quae ad orthographiam spectant, quae nihil ad hanc nostram rem pertinebant) significaui littera *Z*. in epigrammatis etiam Vossiani libri titulos adscribendos duxi, et ne uideretur ed. principis auctor Girardinus quae profert lemmata ipse excogitasse, librorum deteriorum signum χ ex Schenkelianis notis, ubi opus erat, adsciui. — Ceterum inscriptiones librorum *Z* in contextu retinuimus, lectorum magis commodo ut consuleremus leuaremusque molem adnotationum, quam quod genuinas eas esse putaremus omnes.*)

Ausonii Peonii Poete disertissimi epigrammatōn liber G

1, 9 (*om. u.* 1), 2 } *coniuncti, titulos om.* MG, Prohemium K

3 Ad fontem Danuuii iussu Valentiniani (Valentini G ualent. K.) Augusti Zg

5 Valentiniano (ualentiano Kg) iun. in signum marmoreum MKg Sub Valentini iunioris signo marmoreo Gχ

6 Picturae subditi ubi leo una a Gratiano sagitta occisus est Zg (*om.* p)

† 253 (Epit.) In tumulo (tumulum Z) hominis felicis VZg [*a u. 4 incipit T cuius primum folium intercidit*]

† 8 (Voss. 2) Exhortatio ad modestiam VZg contra (ni)mis elatos p

† 45 (Voss. 9) In statuam eiusdem rhetoris V In statuam rhetoris semiuiri et elinguis Zg

† 147 In libro quem de fastis composuerat ad Gregorium (ex

---

*) communia cum Vossiano opuscula cruce praefixa † indicaui

praefect. *add.* χ) Gχ Consulari libro subiciendi quem ego ex (et M) cunctis consulibus unum coegi Gregorio ex praef. VM *eadem fere* Kg

† 150 In fine eiusdem libri additi VZ

† 149 De eodem VMK De eodem fastorum libro Gχ

4 Ad fontem Danuuii iussu Valentini (uallent. K) Augusti Z

† 10 (Voss. 3) In Eumpinam adulteram V De uxore quae uirum uoluit ueneno necare Gχ De uxore quae dedit marito tossica g (*om.* p *cum ceteris*)

11 In echo pictam MKg In pictorem qui uolebat pingere deam eccho Gχ

12 In simulachrum occasionis et poenitentiae Zp

† 249 (Epit.) In tumulum sedecennis matronae V Epitaphium (Epi K) Anitiae (puellae mortuae *add.* Gχ) Zpg

13 In Gallam K Ad Gallam anum g Ad Gallam puellam iam senescentem Gχ *om.* p *cum ceteris*

14 De lepore capto a cane marino Gχ de lepore a ceruleo *etc.* K *om.* M.

15 + 16 De Pergamo scriptore fugitiuo qui captus fuerat Gχ *om. cett.*

17 Seni M De Mirone qui Laidis noctem rogauerat Gχ In Mironem rogantem *etc.* K

18 De opinione quam de illo habebat eius uxor Gχ *om. cett.*

19 Ad uxorem MKpg Ad uxorem suam quod debeat uiuere et oblectari Gχ

20 In (Ad g Meroen *add.* Gg) anum ebriosam Zg

21 Ex Graeco MK Ex Graeco traductum de statua Nemesis Gχ

† 23 (Voss. 14) De eo qui thesaurum repperit cum se laqueo uellet suspendere V Ex Graeco MKpg Ex Graeco traductum (de casu quodam *add.* χ) Gχ

24 De Thrasybulo Lacedaemonio (In transsibulum K) qui fortissime dimicans occubuit KGχ *om. cett.*

25 Ex Graeco MK Ex Graeco traductum de matre magnanima Gχ

26 In degenerem diuitem (diu. deg. G) moecho genitum Z

37 Versus in ueste contexti Z

27 + 28 Antisthenis Cynici imagini subditi Z

29 De Baccho T Libero patri KG *om.* M

31 In Corydonem marmoreum KG *om.* M

[*totum carmen deest in* T]

32 In simulachrum Sapphonis (Sapphionis M Saphonis K Sapphus G) Z

33 Epitaphium Veneris Kp Deae Veneri Gχ *om.* M

† 34 (Voss. 1) Item epigrammata de diuersis rebus V *προσω-*

ποποιία in chartam P Ad libellum suum quid potius uelit tineas uel cariem Gχ *om. cett.*

35 De nomine cuiusdam Lutii sculpto in marmore Gχ *om. cett.*

35 u. 7 sq. *nouum carmen in* TKp *cum titulo* Epi *in* K

36 De Sabina textrice et carmina faciente Gχ Item MK

38 Item M[1] Idem KM[2] De eadem Sabina Gχ

39 De puella quam amabat MG *om. cett.*

40 De duobus fratribus Gχ *om. cett.*

119 Quoddam quasi aenigma de tribus incestis Gχ De trium concubitum K Iocositas de tribus in uno dormientibus lecto g *om. cett.*

† 44 (Voss. 7) De Philomuso grammatico V In Philomusum K Ad Philomusum qui arbitrabatur se doctum cum nihil sciret Gχ *om. cett.*

† 46 (Voss. 12) Idem V } In tabula ubi erat picta (In picturam
† 47 (Voss. 13) Idem V } in qua erat depicta χ) imago Ruffi rhetoris (rhetoris *om.* χ) Gχ Ad Ruffum elinguem K *om. cett.* [*sed coniuncta haec epigrammata in* ZT]

† 48 (Voss. 8) De Rufo retore V De Ruffo K De eodem Rufó G *om. cett.*

50 In Ruffum K De uerbis eiusdem Ruffi G De uerbis quibus usus est Ruffus grammaticus malus χ *om. cett.*

† 51 (Voss. 10) Idem V In Ruffum K De imagine Ruffi rhetoris elinguis Gχ *om. cett.*

† 52 (Voss. 11) Idem V De eadem Ruffi statua Gχ *om. cett.*
[51 † 52 *coniuncta in* M]

250 (Epit.) De Glautia inmatura morte praeuento Gχ *om. cett.*

† 248 (Epit.) In Diogenis Cynici sepulchro in quo (in quo *om.* Z) pro titulo canis signum est (pro — est *om.* K?) VZ (*om.* p)

† 54 (uu. 3—8 om.) Idem V De effigie regis Croesi Gχ *om. cett.*

245 (Epit.) In signum marmoreum Niobes Z et ex eo repercussus *add.* Mχ De Niobe g

42 De Pallade g De Pallade uolente certare armis cum Venere Gχ *om. cett.*

55 De Laide dicante Veneri speculum suum Gχ *om. cett.*

56 *spatio relicto titulus om. in* Z, *totum carmen deest* T

57 De imagine Veneris sculpta a Prasitele Gχ Caudam *uel* Cuidam (*an* Gnidiam?) K

58 In buculam (aeream *add.* Gχ) Myronis Z

59 Idem MK De eadem bucula Myronis (aerea *add.* χ) Gχ

60 Idem MK Ad Daedalum de eadem bucula Gχ

64 Idem MK De eadem Myronis bucula Gχ iam habente spiritum *add.* G

65 Idem MK De eadem bucula iam (iam *om.* χ) habente spiritum Gχ
66 Idem MK Ad taurum de eadem bucula Gχ
67 Idem M De eadem Myronis bucula Gχ
[66 + 67 *coniuncta in* TK *rubricator in* T *separauit*]
68 Idem MK De eadem Myronis bucula Gχ
69 (u. 6 om.) *Spatio relicto titulus om. in* ZT
70 Ad Pythagoram de Marco qui dicebatur pullaria Gχ De opinione picthagore et Marci g *om. cett.*
120 De Castore fellatore qui suam lingebat uxorem Gχ *om. cett.* [*in* g 70 *et* 120 *coniuncta*]
71 Subscriptum (Subscripta M) picturae (picte MK) mulieris impudicae Zg
† 72 (Voss. 22) De eo qui testam hominis inmisericorditer dissipare uoluit V De Achilla qui dissecuit testam hominis silice Gχ *om.* p *cum cett.*
73 De Alcone medico qui haruspicem uaniloquum fecit Gχ *om. cett.*
74 De signo Iouis tacto ab Alcone medico Gχ *om. cett.*
† 75 (Voss. 4) In Eunomum medicum V Idem MK De Eunomo qui dixerat aegrum quendam motiturum Gχ
123 + 124 In (Eunum *add.* Gχ) ligurritorem Z [*coniuncta* 123 *et* 124 *in* ZT]
125 + 126 Ad eundem Eunum quod non uelit (quod nolit χ) bene nec male olere Gχ *om. cett.* [125 *et* 126 *coniuncta in* ZT, *in* T *separauit rubricator*]
127 Ad Eunum qui uxoris suae inguina lambebat Gχ *om. cett.*
128 In ligurritorem pedagogum MK Ad Eunum pedagogum liguritorem Gχ
49 De his qui dicunt reminisco quod non est latinum Gχ *om.* p *cum cett.*
77 In Crispam deformem K Ad Crispam quae a quibusdam dicebatur deformis Gχ *om. cett.*
78 Qualem uelit habere amicam Gχ amica iurgiosa g *om. cett.*
79 Ex Graeco MKg Cupidini p Ex Graeco traductum ad Cupidinem G
80 Idem K Veneri p Ex Graeco g Ad Dionem de amore suo Gχ [*totum carmen om.* M]
† 81 (Voss. 15) Ex Graeco *ἀρχὴ δέ τοι ἥμισυ παντὸς* V *idem fere* MK Ex Graeco traductum ad Cupidinem G Ex Graeco χ *om.* p
† 82 (Voss. 16) Ex Graeco *ἁ χάρις ἁ βραδύπους ἄχαρις χάρις* VMG Ex Graeco Kg *om.* p *Vorau.*
† 83 (Voss. 17) Ex eodem VZ *om.* p *Vorau.*
† 84 *[u. 3—6 om.]* (Voss. 18) De eo qui Capaneum saltans ruit V *spatio relicto tit. om.* ZT

† 86 (Voss. 19) In dodralem VMK De dodra g De quadam potione quae fit de nouem rebus Gχ

† 87 (Voss. 20) Idem V De eadem potione quae uocatur dodra Gχ, *om. cett.*

88 Idem MK De eadem quod dodra sit potio et numerus G De eadem dodra p [*totum carmen deest* Tχ]

89 In iuris consultum K De iuris consulto qui uxorem habuit adulteram Gχ, *om.* p *cum cett.*

131 Ad quendam qui leuia sibi inguina faciebat Gχ *om. cett.*

† 45 (Voss. 9) *iterum hoc epigramma et quidem ex rec. libri Vossiani legitur hic in* TK In statuam Ruffi K

90 u. 1—6 In Zoylum K Ad Zoilum qui uxorem moechum duxerat Gχ *om.* p *cum cett.*

90 u. 7—8 Ad mechos K Quod erit exercitium iuuenum lasciuorum (lasciuientium G) in senectute TG, ℭp [*om.* M *qui non separat hos uersus a prioribus*]

91 In Marcum MK Ad marcum p Ad marcum amicum de discordia quam habet (habebat G) cum puellis TGχ

† 92 (Voss. 21) Diseros V: 91 *et* 92 *unum efficiunt carmen in* ZTp

41 De Chresto et Acidino (Acindino G) quibus fuerat male (male fuerat G) nomen impositum TG De duobus fratribus *etc.* K *om.* M

93 Pulchrum dei responsum Gχ Dei responsum T De Hyla Phegeo et Lico K *om.* M

94 u. 1 sq. Hermione K *spatio relicto tit. om.* TMG

94 u. 3 sq. *spatium relictum* TG *sed titulus deest ut in cett.*

30 Mixo (Miho G) barbarum (ron M?) Liberi patris signo marmoreo in uilla nostra omnium deorum argumenta habentis (habenti M?G) TMG De nominibus Bacchi — mixobarbarum — K

95 Hylae M In Hilam puerum K De Hyla rapto T De Hyla quem Naiades rapuerunt G

96 Nymphis (Ad Nymphas K) quae Hylam merserunt ZT

97 Narcisso M In Narcysum K Ad Narcisum T De Narcisso qui sui ipsius amore captus erat Gχ

98 Idem MK De eodem T De Echo dolente propter mortem Narcissi Gχ [*in quibus* 98 *et* 99 *non sunt separati*]

99 Echo M De Echo dolente propter mortem Narcisi TK [*de* Gχ *uid. ad* 98]

100 Hermafrodito M In Hermaphrocton K De Hermophrodito et eius natura TG

101 De coniunctione Salmacis cum Hermophrodito TG *om.* MK [100 *et* 101 *coniuncta in* TM: *in* T *rubricator seiunxit titulumque in margine adscripsit.*

102 In Apollinem MK Ad Apollinem de (De Apolline et de χ) Daphne (puella *add.* Gχ) fugiente TG
103 In Daphnem K De Daphne tecta cortice TG *om. M*

Finiunt epigramata T Finiunt uersus Ausonii poete Epigrammatis K Ausonii Peonii poetae disertis epigramatων liber I. finit G *om.* M

---

† 317 Incipiunt uersus pascales T Incipiunt pasquales M pascales incipiunt K Ausonii peonii poetae disertissimi uersus paschales G — uersus pascales finiunt TM finiunt uersus pascales K Ausonii peonii disertissimi uersus paschales finiunt G

Incipit liber epistolarum TK Ausonii peonii poetae disertissimi epistolarum liber G *om.* M

† 397 (Ep. IIII) Ausonius Paulo sal. (sal. *om.* M, d. *add.* K) ZT
399 (Ep. VI) Inuitatio ad Paulum (Paulinum M) ZT Ausonius ad Paulum g
400A (Ep. VII) Rescriptum Paulo suo (suo *om.* MK) ZT [*usque ad uerba* semel erubescerem]
327 (Bissulae praef. metr.) Ad lectorem huius libelli TG Ad lecturum K *om.* M
400B (Ep. VII) Ad Paulum suum TG Ausonius Paulo sal. d. K *om.* M [*a uerbis* uide mi Paule *etc.*]
409 (Ep. XXIII) Ausonius (Ausonio MK) Pontio Paulino cum ille misisset poematium (misisset poematũ T) uersibus plurimis De regibus ex Tranquillo collectis ZT
408 (Ep. XIII) Ad Vrsulum grammaticum Treuirorum (Treuirorum *om.* G) cuius strenas Kl'is Ian. (Kal' Ianuarias G) ab imperatore non datas reddi fecit (fecimus M) ZT
411 et 412 (Ep. XXV) Ausonius Paulino suo sal'. pl. d. (sal. di. G suo sal'. pl. d. *om.* M) ZT
413 (ibid.) Ad Iambum suum carmen TG Ad Paulinum K *om.* M
414 et 415 (Ep. XXVI) Ausonius Paulino suo sal'. pl. dic. (suo — dic. *om.* M suo *et* pl. *om.* K sal'. — dic. *om.* G) ZT
404 (Ep. XI) Ausonius Tetradio sal. (sal. *om. M* d. *add. K*) ZT
405 et 406 (Ep. XII) Ausonius Probo praefecto praetorio (pret̄. pret̄. M prefec. pet̄. K) sal. (d. *add.* K) ZT
401 (Ep. VIII) *Αυσονιος Παυλω* TMG *om.* K [*in K desunt uu. 31—45, in Vaticano uu. 14—45*]
402 (Ep. VIIII) *Αυσονιος Παυλω* TG *om.* MK

403 (Ep. X) Ad amicum ut quam primum (plurimum G) ad se ueniat TKG *om.* M

Finit epistolarum liber primus M Finıt epistolarum liber T *om.* G, *non liquet de* K

---

† 366 (Ecl. XXV) Incipiunt Ausonii monostica de XII erumnis Herculis (Incipiunt *om.* GK, Liber K; Ausonii *om.* TK; monestica M monastica K monostichum G; XII *om.* Kp, *post* Herculis *habet* M; erumniis K) ZTp

† 256—259 (Caesares monosticha)

256 Ausonius Hesperio filio sal. (sal. *om.* MKp suo *add.* K) ZTp

257 Monostica de ordine imperatorum ZTp

258 Monostica (Monosticha G) de aetate imperatorum in imperio TG De aetate imperii monostica MKp

259 Monostica de obitu singulorum T De obitu singulorum monostica Zp

† 273—278 (Caesares tetrasticha)

273 Tetrasticha (*om.* T) de Caesaribus post Tranquillum Nerua (Neruam T) ZT

274 Traianus imperator TG Traianus MK

275 De Adriano imperatore T Adrianus imperator G Hadrianus MK

276 Antoninus Pius imperator TG Antoninus Pius MK

277 M. Antonius (*sic*) imperator TG, M. Antoninus MK

278 Commodus imperator TG Commodus MK

108 (ep. CVI) In scabiosum polygitonem (poligytonem T) TG In scabiosum MK

375 (Ecl. XVIIII) De mensibus et quattuor (4^or T) anni temporibus TG De temporibus anni K De temporibus M De temporibus monostica p

109—114 (ep. CVII—CXII) De quodam Siluio Bono qui erat Brito (Britto G) et eius carmina lacessebat (et — lacessebat *om.* G) TG In Siluium monost. K *om.* M [*non seiuncta sunt haec inter se epigrammata*]

146 (Ephem. VII) In notarium in scribendo uelocissimum TG In notarium MK

419 (Grat. Actio) Ausonii Burdigalis uassatis medici poetae ac praeceptoris gratiarum actio ad Gratianum imperatorem pro consulatu TG; Incipit gratiarum actio dicta domino Gratiano Augusto sub Ausonio u. c. pref. pret. & consul'. ordiñ. M; Ausonii poetae u. c. praefecti p. et consulis oratio dño Gratiano felicissimo Imp. Aug. gratiarum actio K — Finit gratiarum

actio T finit gratiarum actio de consulatu apud Gratianum Augustum MG (*om.* K?)

† 338—349 (Technopaegnion)

338 (II, *deest in* Voss.) De monosyllabis opus TG *om.* MK

339 (III) Versus monosyllabis (monosyllabi et C monosilabi K) coepti et finiti (et finiti *om.* T) ita ut (ut et M) a fine uersus ad principium recurrat (recurratur M?) CZT

340 A (IIII) Versus monosyllabis terminati. Exordium T Praefatio quantum ad haec monosyllaborum genera G *solus*, *om.* MK?

340 B (V) Prefacio quantum ad haec monosyllaborum genera T Versus monosyllabis terminati exordio libero G *solus*. Prefacio M *om.* CK?

341 (VI) De membris hominum TG De membris CMK

342 (VII) De inconexis CZT

343 (VIII) De monosyllabis deorum TG De dis (dies C diis K) CMK

344 (VIIII) De cibis nostris TG De cibis CMK

345 (X) u. 1—18 De historiis CZT

345 (X) u. 19 sqq. De quibusdam fabulis TG Incipiunt monosyllaba Ausonii de gentibus C De gentibus (gentis K) MK

346 (XI) De commoditate quae tempore ueris habetur TG De uere CMK

347 (XII) Per interrogationem et responsionem CZT (*in* K de interrog. *etc.*)

[*c. 348 omisso statim nullo spatio relicto* (M?) *et sine titulo adiungitur 349* ZT]

349 (XIIII) Grammatico mestix C

Finiunt monosyllaba T Finit (Finis χ) de monosyllabis Gχ Finis ab anomalibus K *om.* Cλ

---

† 335–336 (Griphus)

335 Incipit Crippus (cripus K) de ternario numero. Ausonius Symmacho (simaco T) sal. TGK *om.* λ

336 Cripus (Crippus G) ternarii numeri quod bibat (libet T) ter TG Finit. Cripus λ — Finit Technopaegnion liber primus G Finit Theopaegnion K *om.* Tλ

350—360 (Cento) Incipit Cento nuptialis ZTg (*sed* Ausonii v. c. *add.* g)

350 Ausonius Paulo sal. ZTg

351 Prefacium super cento nuptiale T Praefatio KG Praefatium λg

352 Cena nuptialis
353 Descriptio egredientis sponsae
354 Descriptio egredientis sponsi
} ZTg

355 Oblatio munerum (munerorum Kg)
356 Epithalamium utrique
357 Ingressus in cubiculum
358 Parecbasis
} ZTg

359 Imminutio Zg, *in* T *rubricator in marg. addidit.*
360 *rubricata littera prima* T λ g K?
Explicit Am̃ g

† 393 (Ep. XIIII) Ausonius Theoni (sal'. pl. dicit *add.* T, sal. *add.* G) ZT

410 (Ep. XXIIII) Ausonius Paulino (sal. pl. dicit *add.* TG) ZT

† 153 (Ephem. III) Oratio matutina Ausonii ad deum omnipotentem C Oratio p Item (*om.* TKG) incipit (*om.* GK) precatio matutina ad omnipotentem deum ZT — Finit Precatio matutina Z *om.* T Expl' C

† 319 (Epicedion) Incipit Epicedion Ausoni (Ausoni *om.* G) in patrem de uita sua TG Incipit (*om.* K?) Epicedion in patrem λ K — Finit Epicedion Z(K?) *om.* T

† { 321
(Protrepticus) Incipit protrepticus. Ausonius Hesperio filio suo (suo *om.* λ) ZT
322 Ad nepotem Ausonius de studio puerili TG }
Ad nepotem Ausonius λ K Mellito nepoti Ausonius p — Finit protrepticus KG *om.* T λ

324 (Cupido, inscr.) Incipit aeglogarum (aeglogati K, liber *add.* G) Z *om.* T Incipit Ausonius eglogarum ad Gregorium filium suum g

324 (Cupido praef.) Ausonius Gregorio filio sal. (sal. *om.* λ K) ZT

325 (Cupido) Ausonii aegloga in qua Cupido cruciatur TG Cupido cruciatus λ Kg — Finit Cupido cruciatus Zg *om.* T

326—331 (Bissula)

326 A Incipit Bissula. Ausonius Paulo suo sal. dicit. TKG *om.* M

326 B (I) Prefacium de uersibus Bissulae quos ad Paulum miserat TG Prefacium M Praefatio K

[327 uid. supra]

328 (III) Vbi nata sit Bissula et quomodo in manus domini uenerit TG *om.* MK

329 (IIII) De eadem Bissula laudans eam TG *om.* MK

[*ab librario coniuncta 328 et 329 in marg. posita noua inscriptione separauit rubricator in* T]

329 u. 3 sq. De eadem T, *cum prioribus cohaerent in* MKG

330 (V) Ad pictorem de Bissulae imagine ZTg

331 (VI) Ad pictorem de Bissula pingenda (fingenda Kg) TKGg [*totum carmen deest in* M]

Recensionis huius antiquissimus testis est non plenus codex, sed pauca folia, in quibus Oratio legitur et Technopaegnii maxima pars:

Cantabrigiensis bibl. uniu. Kk V 34 (n. 2076) membr. s. VIIII uel X foll. 47. post commentum paucorum uersuum de parabola filii deperditi haec Ausoniana continet: C

f. 1ʳ—3ᵘ „Oratio (oр̄т) matutina Ausonii ad deum omnipotentem". [*Ephem. 153*]
f. 3ᵘ „incipiunt monosyllaba Ausonii de gentibus" [*Technop. X 345, 19 sqq.*
f. 3ᵘ „de uere" [*XI 346*]
f. 3ᵘ „per interrogationem et responsionem" [*XII 347*]
„Grammatico mestix" [*XIIII 349*]
f. 4ᵘ „Versus monosyllabi et coepti et finiti ita ut a fine uersus ad principium recurrat" [*III 339*]
f. 5 (monosyllaba tantum in fine posita) [*V 340 B*]
f. 5ᵘ „de membris" [*VI 341*]
f. 5ᵘ „de inconexis" [*VII 342*]
f. 6ʳ „de diis" [*VIII 343*]
f. 6ʳ „de cibis" [*VIIII 344*]
f. 6ᵘ „de historiis" [*X 345, 1—18*]

sequuntur medii aeui aliquot carmina christiana, denique Culex et Aetna.

Liber, unde hae relliquiae manarunt in Cantabrigiensem, multo erat integrior, quam cetera omnia sunt *Z* exemplaria. neque haec ex archetypo libri C fluxisse, sed hunc illorumque archetypum diuersos fuisse consentaneum est. qua de re dixi Ueberl. 284 sqq. nolo praeterire Schenkelii sententiam, qui censet eum qui hunc librum scripsit, aut certe eum qui haec carmina excerpsit, exemplar simillimum codici Vossiano 111 ad manus habuisse (Schenkl. p. XXIX).

Sed nescio an epigrammatum familiae *Z* uetustius etiam sit testimonium: nam in Mignii Patrol. t. 96 p. 819 post *Lulli* episcopi Moguntini (ab a. 753—786/787) epistulam ad Dalhunum missam u. 752 statim sine inscriptione legitur epigramma illud de Agathocle, quod

est primum post dedicationem in Vossiano, octauum in *Z* et apud Souchaeum: in eo autem cum *Z* legitur u. 3 *aurea* (eodem uersu *fercula* habet, u. 6 *Sicaniae*, u. 8 *ab exiguo p. loco*). atque idem epigramma Iohannes Sarisberiensis Policrat. V 17 laudat totum legitque primo statim uersu: *Fictilibus cenasse ferunt*, u. 3 *Fercula* et *aurea*, u. 6 *Siciliae*, u. 8 *ab exili p. domo*. totaque, quam ille disserit, sententia, ex communi fonte sublecta, si non ex ipso Iohannis opere transcripta, Caecilio Balbo tribuitur in codice Lindenbrogii 7 (Caecilius Balbus ed. Woelfflin p. 14), qui quattuor ultimos tantum uersus (*Rex ego cum sim Siciliae — ab exili p. domo*), eodem tamen modo deprauatos praebet.

Haec igitur ex laciniis uetusti codicis, priusquam cum eis, quae familiae *Z* sunt propria, coalescerent, uidentur descripta: nam non casu factum puto, ut illud potissimum epigramma, quod in primis posuerat Ausonius, nobis sic seruaretur.

T *Tilianus* = *Leidensis Voss. lat. Q 107* (olim Voss. lat. 191) chart. s. XV constans quinternionibus, quorum sexti loco adest quaternio, noni et ultimi sexternio. inest 1) *corpus Ausonianum* f. 1—57ᵛ med.; interiit autem ante f. 1 primi quinternionis primum folium (quod continebat epigr. 1. 9. 2. 3. 5. 6. 253 u. 1—3);

2) f. 58ʳ—59ᵘ med. Ausonii ad Paulinum ep. XXVIIII (XXV 418);

3) f. 60ʳ—62ʳ Catalogi urbium fragmenta eadem atque quae exhibet editio Mediolanensis Ferrarii ex S. Eustorgii Mediolanensis libro. unde ipse Ueberl. p. 213 sqq. eundem esse Tilianum et Eustorgianum probare studui, Schenkelius Tiliani librarium et Vrbium fragmenta et epistulam Graecam VIIII (XII), in quibus Ferrarius cum Tiliano consentit, ex Eustorgiano in suum librum transtulisse suspicatur. at illa epistula in codice ab familia *Z* alieno fuisse non potest;

4) f. 62u—63u epistulae Graecae Ausonii ad Paulinum VIII VIIII (XII XIIII. 401. 402);

f. 64r—67u uacua;

5) f. 68r—88u C. Calphurnii carmen bucolicum. una omnia manu scripta (praeter Graeca carmina, quae nescio an alius eodem tamen tempore eodemque atramento suppleuerit aut suis locis aut, ubi parum spatii reliquerat librarius, in marginibus uacuisque foliis: neglexit tamen ille ep. L et XXI (31. 88) et epist. X (XIIII 403) uu. 25—35). sed in epistula XXVIIII longobardis litteris scriptum exemplar imitatur et, quod memorabile est, ne orthographiam quidem uetusti codicis neglexit. quo imitandi studio exercitata manus cum ad priorem scripturam rediisset in Vrbibus, maiorem in eis et firmiorem ductum ostendit et liberius imitandi genus, et uidetur librarius caute diligenterque exemplaris uestigia, quod lectu difficile erat, secutus esse. ipsum quoque corpus Ausonianum ex satis antiquo codice transcriptum multa docent: ex eodem fonte etiam magna pars uariarum lectionum, quae superscripta sunt, manauit.

Codicem ab Iohanne Tilio (episcopo Brionensi post Meldensi) acceptum integrum habuit Vinetus, post eum usi sunt Scaliger et Tollius. hoc saeculo partem contulerunt EBoecking 1845, LMueller 1864, EBaehrens 1875, totum CSchenkl (1875, 1880, 1882), ipse contuli annis 1876 et 1884.

Cedit auctoritate Tiliano, quamquam multis locis est melior, *Magliabecchianus* Florentiae I 6, 29 (olim monasterii diui Marci 524*)) membr. s. XIIII med. constabat quinionibus XI (non XII), quaternione uno, quinionibus duo, folio uno. *M*

f. 1—116u Ennodii opuscula non tota: nam quinionis undecimi quattuor ultima folia cum tribus pri-

*) in folio praefixo legitur: „Iste liber est conuentus sc. marie de florentia ordinis praedicatorum quem huic [*leg.* huit *i.* habuit] a cosmo de medicis.“ et „289 Carte CLX“.

mis foliis quaternionis qui sequebatur exscissa sunt. in quibus post Ennodii ultima Ausonii Mosella cum Symmachi epistula scripta fuerunt, quod ostendunt apographa, quae infra recensebimus.

f. 117—118 Ausonii Caesares .i. monosticha et tetrastichon u. 1—80. (de quibus uid. supra p. LIIII *M*²)

f. 119—121 uacua.

f. 122—142 Ausonii opuscula: „Quod compertum est ex libro Magni Ausonii poete sequitur". atque f. 141 finitur Technopaegnii u. 107 (XII, 7), interciderunt cetera quae in *Z* leguntur; unum restitit ultimum folium 142, in quo habetur Bissula omisso tamen ultimo epigrammate (VI, 331). 142ᵘ: „De hoc opere corrupto ut plurimum nil ulterius reperi (repperi *m.*²) et ideo explicit." *)

Verba Graeca in *M* leguntur omnia; deest epigr. 91 (80). huius codicis lectiones ex apparatu Schenkeliano deprompsi.

Iactura, quam *M* fecit, aliquo modo conpensatur apographo, quod, cum integer erat liber, confecit *Alexander* quidam *Verrazanus* a. 1490. is est *Laurentianus pl. LI c. XIII* membr., in quo post Martianum Capellam continetur f. 151 Ausonii Mosella omisso ultimo uersu: „Incipit fragmentum Ausonii poetae" — „Explicit Moysella Ausonii". et addita est epistula Symmachi, post quam sequuntur Caesares monost. et tetrast. 1—80. denique Ausonii opuscula. subscr.: „De hoc opere corrupto ut plurimum nil alterius repperi et ideo explicit. Alexander Verrazanus escripsit MCCCCLXXXX." uerba Graeca omissa sunt spatiis indicatis: ultimum Bissulae carmen et epigr. 91 hic quoque desunt.

G Codicis loco commemoranda est *editio princeps Bartholomaei Girardini*, quae Venetiis prodiit anno 1472, quamquam conflatus est contextus ex pluribus libris et modo cum *T* faciat modo cum *M*:

---

*) adiecit m. saec. XVI haec: „[illegible] corruptum est et desunt multa fragmenta *Τεμε*[illegible] *ας* . . ."

f. 1^r—5^u Praefatio et Tabula omnium operum quae in hoc libro leguntur.
f. 6^r „Ausonii peonii poetae disertissimi epigrammatῶν liber primus".
f. 49^u „Expliciunt ea Ausonii fragmenta. Quae inuidia*) cuncta corrodens uetustas ad manus nostras uenire permisit. | τέλος | . B . . G . |

αὐσόνιος fueram solus: νῦν χεῖλε τέ κοσμῶ
Artificis χειρὴ ἐισί τέ κάι φύσεϊ;
Τοῦτ' ἔργον cum prisca queat renouare uetustas:
Tum νέος antiquis praeferet officiis."

sequuntur a f. 50^r—99^r: Publii Ouidii Nasonis Consolatio ad Liuiam Augustam de morte Drusii, Probae Centonae excerptum e Maronis carminibus, Titi Calphurnii siculi bucolicum carmen, Publii Graegorii Tiferni hymnus in trinitatem. uid. Peiper Ueberl. p. 195 sqq. — Graeca extant in *G* omnia praeter pauca, quae in Epist. VIII (XII) Tilianus quoque omisit.

Vindobonense exemplar, quo usus sum, primo folio destitutum est, in quo praefatio editoris erat, duobusque ex Gratiarum actione (alterum inter f. 29 et 30, alterum inter f. 33 et 34 = uu. 125—200 ma|uult — paucissimis, uu. 495—570 et Antoninus — cibi). damnum resarcire studui conlato ibi Ferrarii textu = *f.* *f*

Harleianus 2578 chart. foll. 301 s. XV ex. scr.: in eo post uaria opera, in quibus Calphurnii bucolica, secuntur f. 169—248^u Ausonii opuscula cum indicibus praemissis descripta ex ed. principe Girardini; subscr. „Hec sunt ea Ausonii fragmenta quae sunt scripta in codicibus impressis. quibus apposui alia quedam eiusdem quae leguntur in uetusto codice ex bibliotheca diui marci florentiae"; ea sunt a f. 249—260 Mosella cum Symmachi epistula et Caesares monost. et tetrast. 1—80; haud dubie ex Magliabecchiano descripti (sed multo neglegentius quam in λ), ex quo etiam lectiones depromptae sunt haud raro litt. *al.* add. in margine priorum opusculorum adiectae. clauditur agmen Ausonia-

*) sic, sed in tabula praemissa recte legitur inuida.

norum subscriptione illa, quam ex editione principe repetitiuit librarius („Finiunt — permisit") additis uerbis „Opus imperfectum". Denique f. 261 cett. leguntur Probae Cento et Gregorii Tiferni opuscula. cf. Schenkl p. XXII.

Escorialensis III S 25. membr. (in fol. primo haec sunt scripta: „D. D. A. Romae die Iu. a. 1625"). suspicatur Schenkelius eum ex ed. Veneta descriptum nec aduersatur id, quod post epigr. 131 non legitur ep. 45 repetitum; nam hoc etiam Harleiani 2578 scriptor omisit; sed adsunt scripturae quaedam discrepantes in Gratiarum actione (Schenkl p. XXVI).

Rauennas 134 H 2, cuius altera pars Ausonia opuscula et Tiferni carmina continet, et *Holkamensis 324 s. XV,* in quo Ouidii carmina et Ausonii opuscula, uterque ex *G* descriptus est. (cf. Schenkl. p. XXVI et in Addendis p. 303.)

His inferiores quidem sunt, set quorum pleniorem notitiam quod Schenkelius non exhibuit, ualde est dolendum*):

K *Regius mus. Britannici, Kings-Ms. 31* membr. foll. 52

„Ausonii Poetae Disertissimi liber Foeliciter incipit"; in fine: „ΔΟΞΑ Hyadrę Die XXII Martii 1475. Compleui."

ex Graecis desunt Ep. VIII (XII) 30—45, VIIII (XIII), X (XIIII) 25—33. hic liber artius cum *M* quam cum *T* uidetur coniunctus.

p^2 Schenkl. *Perusinus* bibl. publ. f. 102 (n. 15922) chart.

f. 1r—52u „Ausonii burdigalae Sassatis medici ac poetae praeceptoris Gratiani Imperatoris Epigrammata et Epistolae

*) cf. e. g. Grat. Act. 36 (u. 241): bellicarum *MT*² *p*² belcarum *TK* belliarum *G* balearum cett. — de his libris ipse non plura habeo quam quae indicaui Ueberl. p. 200—205 et supra p. LX sqq. (praeterquam quod nunc rectius intellego quaedam quae in scediis ab H. Petro aliisque transmissis narrantur), cetera Schenkelii curis debeo, qui de hisce libris egit p. XXIII—XXV.

non nullae incipiunt.“ *in fine:* „τέλος σὺν τῷ θεῷ ὑπὸ νεανίσκου τινὸς [*νεαν. τινὸς in ras. al. m., deleto ut uid. scribae nomine*] περουσίνου γραφέντος ἐν τῇ ὀυϊκεντία: — Finiunt ea Ausonii Fragmenta quae inuida cuncta corrodens uetustas ad manus nostras uenire permisit.“ [cf. *G*] Ausonium sequitur Prudentius, Serenus Sammonicus. alia post f. 5 intercidit unum folium, quo continebantur epigr. 20,4—24,10 (ordinis *Z* supra recensi); in epigr. 9 recentior manus uersum istum nouicium „est iocus etq. s. adiecit. Graeca uerba omnia leguntur. hic codex propius ad *T* accedere uidetur.

Patauinus eccles. cathedr. c. 64. chart. s. XV ex. altera pars post Maximiani elegias f. 7r—26r Ausonii opuscula a Petro Baroccio patricio Veneto, ab a. 1497 episcopo Patauino, scripta, quod aliorum codicum, quibus ille nomen suum subscripsit, similis scriptura prodit. — neque inscriptio ulla adest neque subscriptio, uerba Graeca leguntur omnia.

Minus etiam bonae frugis sperandum est ex ceteris.

Ashburnhamensis 1656 (Libri 1732, olim Saibantianus, nunc Laurentianus, membr. s. XIII/XV foll. 56. in fine: „Expliciunt ea Ausonii fragmenta, quae inuida cuncta corrodens uetustas ad manus nostras uenire permisit.“ Graeca uerba omissa a librario spatiis indicatis suppleuit manus paulo recentior. subscriptioni subiecta sunt manu s. XVI Vrbium nobilium fragmenta ea quae habet Tilianus liber. ex editione principe descriptum non esse scripturae, quae innotuerunt Schenkelio, demonstrant.

Vaticanus 3152 chart. s. XV foll. 81. post Titi Calphurnii Siculi carmen bucolicum, Cipriani uersus (c. V et VI Hartel.), Lactantii *de ortu et obitu Foenicis carmen*, f. 31—81 Ausonius legitur. „Ausonii Ponponii Liber Primus incipit feliciter“ — „Explicit liber Ausonii protreptici Pom’“. ex Graecis omissa sunt Ep. VIII 14—45, VIIII, X 25—33. manus altera bono codice, qualis est *M*, usa in margine adiecit titulos et scripturas nonnullas atque in textu ipso quaedam correxit. uidetur cum *K* cognatus esse.

Vaticanus 1611 chart. s. XV foll. 220. post Propertium et Tibullum a f. 151 legitur Ausonius „Ausonii

poetae uiri consularis epigrammatum et aepistolarum fracmenta." deest subscriptio. in fine libri nouicia quaedam epigrammata Angeli, Aemilii, Porcii recentior manus adiecit. Graeca omissa sunt spatiis relictis. desunt epigr. 28 (3) u. 7 et 8, et 91 (80). ordinem epigrammatum foliis aliquot transpositis turbatum ipse librarius in marginibus foll. 151ᵘ 154ʳ correxit.

Vrbinas 649 membr. Statii siluas sequitur Ausonius f. 71—123ʳ. „Ausonii Poetae liber primus incipit." subscriptio non adest. sequitur Sidonius f. 123ᵘ—176.

Cum Vrbinate ita conspirat, ut omnes ex eodem libro descriptos esse appareat, et *Barberinus 1472* (*VIIII 19*) membr. qui solum Ausonium continet („Ausonii Peonii poetae disertissimi Epigrammaton liber primus". subscriptio deest), et *Magliabecchianus VII 8, 315* membr. ubi f. 1—60ʳ Ausonius hac inscriptione adiecta: „Caii Solii Sidonii Apollinaris Panagiricorum liber incipit." 60ʳ —62ʳ index carminum Ausonianorum s. XVII confectus et inscriptus: „C. Solii Sidonii Apollinaris Panagiricorum Index". f. 63 et 64ʳ Sidonii index eadem m. exaratus, qui inscriptus est „Index Poematum Ausonii." f. 65 sqq. Ausonii opuscula „Ausonii Poetae Liber Foeliciter Incipit."

Laurentianus pl. XXXIII c. XVIIII chart. s. XV foll. 60 sola Ausoniana continet. titulos omnes omisit librarius spatiis indicatis, item Graeca uerba. desunt epigr. 127. 80. 3, 7. 8. 24, 5. 6. 72, 7. 8. uetustum scribendi genus adfectauit librarius, nam quoi quom similia plurimis locis intulit, simul ineptissimis commentis inquinauit textum. hoc codice Accursius usus est, post Nicolaus (non Daniel, quod putabam) Heinsius, qui in Tornaesiano exemplari, quod est Lugduni Bat. 758 F. 11, multas ex eo lectiones adscripsit. cf. Schenkl. p. XXV adnot. 9. ego Hermanni Petri conlationem habui a. 1862 factam.

Nondum conlatus quidem sed qui uideatur *Z* familiae esse: *Valentianus bibl. publ. 146* s. XV.

Codicem bibl. *S. Spiritus Florentiae* a Iohanne

Boccatio*) exaratum Politianus Miscell. c. 39 commemorat. is igitur cum toto saeculo superet eos quos habemus, ante omnes fuit quaerendus.

Excerptorum Z libri.

I) *Paris. 18275* membr. s. XIII foll. 56 *p*

post uaria opuscula (quae recensui Ueberl. p. 275 not. 142) f. 55 et 56 eadem manu, quae priora scripsit sequuntur *excerpta Ausoniana* inscripta sic: „In ausonio"**) ep. 6. 8, 7 sq.*. 10. 12*. 249* (= epit. 35). 13. 19*. 23*. 33*. 35, 7—10. 248 (epit. 28), 1 sq.. 72. 49. 79*. 80*. 81. 82. 83. 89. 90, 1—6. 90, 7 sq.. 91* et 92 (non separata). Epist. X (XIIII) 23 sq. „Monostica de erumnis Herculis"*. Caesares monostica I—IIII*. Protreptici uu. 1—17 et 26—28. „Ad amicam" (infra p. 417 VIIII et X). „Oratio" u. 59—78 et 58 (= Ephem. 105—124 et 104). „De temporibus monostica" (eccl. XVIIII. 375). His subiecta sunt uersus aliquot medii aeui mixta cum Martialeis. in epigrammatibus ordinem qui est in *Z* tenuisse librarium uides et conspirant lectiones cum optimis huius familiae libris.

II) *Barberinus 815 (VIII 4)* chart. post Statii Thebaidem s. XIIII scriptam haec Ausoniana s. XVI scripta sunt f. 19^r—30^r: Cento, Bissula (1. 2. 4—7) Griphus, ep. 1. 9, 6—8. 2. 3. 5. 6. 253. 8. 147. 149. 150. 4. 10. 12. 13. 17—20. 249. 45. 44. 46—48. 50—52. 245. 33. 42. 55—60. 64—68. 30. 11. 99. 97. 98. 95. 96. 100—103. 71. 72. 23. 119. 90. 49. 77. 79.

turbatus est quam maxime ordo familiae *Z*, quem tamen prima statim epigrammata produnt; cum Magliabecchiano plerumque conspirare dicit Schenkl p. XXVII. eo Accursius uidetur usus esse (Schenkl XXXV n. 28).

III A) duo *Guelpherbytani*, alter *Gudianus 145* chart. s. XV med. f. 1^r—9^u: „Hec sunt carmina que reperiuntur de omni opere Ausonii Theonii": *secuntur* ep. 3. 5. 6. 253. 8. 45. 147. 10. 11. 249. 13. 19. 20. 119. 245. 42. 70 + 120. 71.

---

*) Boccatius ei monasterio suam bibliothecam testamento dederat; cf. Blume Iter ital. II 71.

**) titulum carminum adesse asterisco adposito indicaui.

127. 78. 23. 79. 80. 81. 86. Ep. VI (X 399.) Cupido (324. 325) Bissula (330. 331) Cento (350—360)

*f. 9*ᵘ: Explicit Am̄ | Iadrę VIIII° Kl' Augusti 1445. Ego Baptista dedus Feltrieñ dum Cancelaius essem. M'. Capitañ Iadrę transscripsi

f. 10 totum uacuum.

f. 11ʳ—11ᵘ al. m. alioque atramento pulcherrime scr. „Decimi Magni Ausonii Egloga de ambiguitate uitę eligendę Incipit. (Quod uitę sectabor iter — non nasci sese quam natos uiuere mauult. Finis)".

f. 1—10 quae fabricae signum stellam habent, antiqua manu numeris .171. ad .180. insignata sunt, f. 11 antiquo numero carens adhaeret folio praefixo libra signato; praeterea foliorum rectorum capita littera *F* rubra ornata sunt, uersorum litteris *AV*, prima et ultima pagina Baptistae Dedi manu scriptae (1ʳ et 9ᵘ) *FAV*. siue hoc siue cognato huic codice usus uidetur Accursius.

Alter *Guelpherbytanus 10, 9 (Augustanus 4)* chart. s. XV ex. in Italia scriptus post Italorum poetarum uaria carmina a f. 36ʳ—46ᵘ habet „Ausonii Theonii (Theomii t. Schenkl.) ex omni opere fragmentum". prorsus eadem sunt quae Gudianus foll. 1—9 habet. *f. 46ᵘ:* .Finis. | Ausonii Poetę Fragmenta expliciunt" sequuntur Priapeia f. 47—58ʳ, denique post uacua aliquot folia in ultima pagina leguntur Ausonii ep. 83 et 82 („Ausonius" et „Idem" inscripta), alioque atramento celerrime scriptus hic uersiculus:

templa deo: leges populis: dedit ocia ferro.
Θόραξ ἀμαλθείας.

multo deterior est Gudiano, ex eo autem non est descriptus. uterque igitur ex tertio quodam deriuatus est, qui cum codice Regio item Iadrae scripto cognatus esse uidetur.*) atque maxime memorabile est, quae

*) ab conlectione, quae est in cod. *Barberino,* conlectio *Iadrensis* prorsus est diuersa. in Barberino omissa sunt quae in alteris leguntur ep. 70. 120. 80. 81. 86, Ep. ad Paulum, Cupido:

Augustanus in fine adiecta habet epigrammata 83 et 82, eodem ordine, omisso tamen nomine et non sine uitiis legi in uetustiore *Vorauiensi libro n. 111* s. XII scripto (uid. Wattenbach N. Archiv. II 403).

III B) ea conlectio aliquando ex plenioribus libris Ausonianis amplificata est; nam *cod. S. Marci Venet. App. cl. XII 8* chart. s. XV f. 93r—99r „Ausonii Theonii poete prȩstantissimi carmina ex omni opere suo deflorata“ haec carmina habere dicit Schenkelius: 3. 253. 8. 45. 147. 10. 11. 249. 13. 5. 19. 20. 119. 245. 42. 120. 6. 70. 71. 77. 78. 127. 23. 79—81. 86. Bissulae c. 6 et 7 (330. 331). 44. Ep. VI (X. 399). Centonis ex praefatione excerpta (350). [haec fere cum Gudiano, nisi quod suo loco pulsi 5 et 6, aliena epigr. interposita 77 et 44, expulsus Cupido et Cento prope totus, inuersus ter ordo (epigr. 70 et 120, 127 et 78, Bissulae et Epistulae)]. accedunt, quae in Gudiano non extant, epigr. 82. 83. 55. 77 (iterum?). 97. 98. 99. 75. 100. 102. 101. 103. 49. eius scripturas cum Guelpherbytanis consentire quamquam inquinatas temereque nonnumquam immutatas dicit Schenkl. p. XXVIII.

Praeterea singula carmina ex libris huius familiae deprompta leguntur in his codicibus plerisque s. XVI scriptis:

Bernensi 211 f. 155r: „Echo ad pictorem“ (11)

Monac. 7471 f. 62u: „Ausonius de cynico Diogene“ (248)

Ambrosiano E 74 sup. in integumento: „in buculam Myronis“ (58 + 59). „in uxorem moecham zelotypam“ (10, 1—4. 7. 8). „idem in auarum“ (23)

Barberino 2127 (VIII 42) f. 226r „Ausonii uersus supra duodecim Caesares“ (256—259); f. 307u ep. 82 et 83; f. 318u „Ausonii Peonii“ (de mensibus ecl. 375)

Laurentiano 81, 42 f. 42r „Ausonii poete uenustissimi epigrammata“: 58 (bucula), 44 (de Philomuso) 3, 1—4 (ad fontem Danuuii), 6 (leo). f. 48u „epigramma

---

in Gudiano et Augustano desunt quae Barberinus in epigrammatibus multo amplior habet 1. 9, 6—8. 2. 150. 149. 4. 12. 17. 18. 44. 46—48. 50—52. 55—60. 33. 64—68. 30. 99. 97. 98. 95. 96. 100—103. 72. 90. 49. 77, Bissulae carm. 1. 2. 4. 5.

Ausonii poetae": 119 (de tribus incestis), 18 (ad uxorem), 42 (Pallas), 23 (Qui laqueum —).

Ex codicibus autem inpressis fluxerunt excerpta in libros s. XVI hosce:

Ambrosianum P 83 sup. chart. (ex Aldina)
Paris. 8284 membr. f. 20r—24r
Basil. F VIIII 62 chart. f. 50—60 (ex ed. Basil.)

Sola oratio transiit in hos:

Ambrosianum F 36 sup. chart. f. 81r
Reginensem 29 chart. f. 261u
Wratislau. uniuersit. IIII F 36 chart. s. XV? f. 102

in *Marcianum App. cl. XIIII 230* chart. f. 1r: ex Laurentiano 51, 13 transcriptam eam suspicatur Schenkl.

De spuriorum operum XXI—XXIII libris.

XXII Periochas, ab ipso Ausonio alienas quas dixi Ueberl. p. 314 et fortasse Fulgentio adiudicandas (qui cum ex Ausonii Centone p. 218, 10 conmemoret Sulpiciam, ne uerba quidem illa, quae cum Ausonio Ep. XXIII 5 conmunia habet Periocha Il. II 3, dubios facere nos possunt; uid. Schenkl p. LI), ex libro Parisino edidi ita, ut orthographiam libri raro mutarem taciteque reciperem, quae Vgoletus correxerat. Iam quae Harleianus liber aliter habet atque mea editio, ab HMuellero-Struebing enotata subiciam indicaboque, ut libri auctoritas quae sit ostendam, aliquot locis Parisini (*P*) Vgoleti Auantii consensum.

inscr. Periocha Homerica Iliadis ab Ausonio 3 quatuor P 4 eius] enim 5 cutem] cutē *m.*² *corr.* 6 temporis P 11 memoratu erit P 12 temporum] *hac uoce finitur f.* 19u *addito hoc signo* ⌗ *cui adscripsit librarius* Require hoc signum. *folium autem* 21r, *ubi repetitur illud signum, omissa uoce* series *statim uerbis* quae ab eiusdem belli *orditur* 13 pertinet 19 consumationem P 22 epitome | originis P 23 quequae P | reteximus P 28 iusta P 29—34 nonnulli — restitutam *om. sed coaeua manu in marg. addita, pleraque ut dinosci nequeant.*

I 5 Chryses 7 grauis 9 achille P 14 quae patri reddebatur (*sic Auantius*) 15 the^{t}is *m.*^{2} *corr.* | lachrymãs

II 4 carpebat P 8 Iupiter 13 quique (*Vgol.*) 15 uly^{ss}xe

III 1 ἡγεμόνε^{σ}σιν ἐκ^{ά}στοι *m.*^{2} *corr.* 2 sequuntur 5 In^{s}tructum *m.*^{2} *corr.* | feriret P 9 agamẽnone *et sic postea quoque* 13 foederis

IIII 8 bell^{i}a *m.*^{2} *corr.*

V 2 tydidẽ monituꝫ P 4 defulgurat P 7 affecta conata 8 excidit P 9 triptolemi | triptolemus

VI 2 nomine *ex* numine *corr. m.*^{2} 3 uacuiqꝫ P 4 facti 5 uates Helenus suadet (*Vgol.*) 7 inferat] ferat 9 clausus P 11 oreretur

VII 5 delegi 6 praelium 8 caduccatori deus (P) 11 in sua quisque 13 circundata

VIII 1 κροκοπεπλαος 3 Facto P | propere] propotestate 6 immisso 9 uolen^{te}s | direptoq; 12 de belli ratione (*Vgol.*)

VIIII 7 ulyxes 9 seque] sese P 11 non impetrata pace sed

X 1 αριστηε(?)παναχαιῶν 2 μαλακω | ὕπνω 3 caetera | manebat] iacebat 5 uly^{ss}xes *m.*^{2} *corr.* 9 de aduentu (*Auantius*) | rhoesi 10 cum] et cum eo (*Vgol.*) | equos et eius (*cf. Accurs.*) 12 ut] ut et (*Vgol.*)

XI 1 Ἠώς δ' ἐκ 7 in praesentia] in *om.*

XII 1 κλισιη^{σι} *m.*^{2} *corr.* | ὑός 5 caetero 8 absarpone P 9 disijcitur

XIII 5 aiacis P 8 firmatis rursum *cf.* P | per Hectorem contrahuntur et ingenti 9 utrinq; P

XIIII 1 πείνοντα *cf.* P 4 uenereum | caesto 5 exoratoq; somno *cf.* P | dum conieceret P 7 uxor^{i}is

XV 3 classi (*Vgol.*) 8 allegat 10 strenue] egregie | et ab eodem plurimis (*Vgol.*)

XVI 1 ἐϋσελμοι^{ο} 2 affectaret (carinam *om.*) 5 agminibus P

XVII 1 ἀτρέως 11 a Menelao] Menelao et P

XVIII 2 belli P 7 dimittitur P (demittitur P^{s}) 8 inermus

XVIIII 2 relinquit

XX 2 caelsis armata 3 unquam 7 decernerent

XXI 5 pateret et] et *om.* (*Vgol.*) 6 duodecim milia P 7 imolarentur 8 campo P 11 impingitur

XXII 2 Pusa 4 ne pugnet inhibent orantibus 8 P. et uictoris 9 supplicare_seruandum

XXIII 2 lachrymis 4 ulyxes 5 alios P

XXIIII 2 redeunt P 3 tetidem *m.² corr.* 4 defunctum uire desistat saeuire 6 priamum cohortatur *post* 10: Finit periocha Iliados Incipit Periocha Odyssiae ab Ausonio

Odyssiae I *u.* 1 *deest* 2 mænia 5 mentoris P 7 ulyxe 8 et phymius 9 inchoat 11 digressa calchidico *cf.* P 12 offensam P | concinnat

II 1 Ἠμος (*cetera desunt*) 6 eum] cum P 8 littus

III 1 *deest* 3 perconctans 7 Dioclis] diolede

IIII 1 *deest* 2 ualide | lacedaemonas 5 ulyxe (*deinde plerumque* ulixes) 9 narrauerat (*Vgol.*) 10 compererunt 12 nauigauerunt

V 1 *deest* 4 conterritam 5 properatae 6 ac duodeuicesima 9 natans 12 littus

VI 1 *deest* 3 enauerat P 4 nausica áfilia 5 exercet 11 est ita suadente

VII 1 *deest* 3 in puelle sp. mutata (*Vgol.*) 5 cui adesset P 6 forte P

VIII 1 *deest* 2 coelum 3 Alcionus 5 ospitis 7 dorio P 8 lachrymas 12 cum P | ut cuncta ex (*Vgol.*) 13 disseret b. omnia pollicitus

VIIII 1 *deest* 3 quatuor 7 malaeam 8 ad *om.* P 16 luit exsoluit

X 1 *deest* 5 uentos (*Vgol.*) 6 ad *om.* (P) 10 antiphatem Laestrigonasque 13 Curylochus 15 caeteros

XI 1 *deest* 2 nubes P 3 Circe 5 sanguine (*Vgol.*) 6 auibus P 7 tiresias

XII 1 *deest* 3 tiresia 4 de *om.* 7 carybdin P | famosae 9 et *om.* (*Auantius*) 12 omnes ad unum 14 ogigiam *ante corr.*

XIII 1 *deest* 5 a *om.* P

XIIII 1 *deest* 4 admiratus 6 nescierit 8 consilii P | aeubeum (P) 12 aeumaeu (?) est cum affectione 15 concidit

XV 1 *deest* 2 Ad *om.* P 4 mature 6 nauem in portu (*Vgol.*) 7 patriam P 9 clemeno (P) 12 aduerso P | eumeneum

XVI 1 *deest* 2 mapalale P 4 patrem *om.* 8 descendit P

XVII 1 *deest* 2 tit^h^onia (P) 6 ambiendos P 9 ad cubitum] ad eum (*cf.* P *Vgol.*) 10 ac *om.*

XVIII 1 *deest* 4 pari (et *om.*)

XVIIII 1 *deest* 4 quidquam] qd autem (*cf. Vgol.*) 6 at (t *ex corr.*) in penelopam (P) 9 euriclia P 12 qui P 14 coercitur

XX 1 *deest* 3 etesippus P 4 thecolymenus (P) 5 apud apud

XXI 1 *deest* 2 caria& tritonia 9 praemium ius P 11 tentasset 13 persona] prima (*Vgol.*)

XXII 1 *deest* 2 ulyxes *m.*^{2} *corr.* 8 philo oeius 11 phoemio P 12 omnium *deest* | ulyssis 13 praeconi] uni P 14 atque *om.* 15 quicumq; P | melantium 17 inde] et inde 19 ulysses

XXIII 1 *deest* 2 Halcidicum P 3 Eurycia (P) 5 timere P | sibi *om.* P 8 dein 10 ulysses | concinatione

XXIIII 1 *deest* 9 praedicatur 12 affecit 14 ulcisci 17 suspicione seditione 18 suspectato 19 utrinque *post* 20 Finis.

XXII I Septem sapientium sententiae. in his non obseruandi erant nisi duo libri:

α { *P* = *Paris. SGerman. lat. 1044* s. XI cuius auctoritas non temere deserenda,
A = *Angelicanus V 3, 22* f. 33^u s. XI;

adhibui tamen etiam libros oriundos codice quodam cognato cum *A*:

β { *L* = *Laudianum misc. 87* s. XI uel XII f. 175
R = *Parisinum lat. 9344* f. 41^u s. XI.

eorum usus sum Woelfflini (*P*), Baehrensi (*LR*), Schenkelii (*ALR*) conlationibus.*) ceteros, cum interpolati sint scateantque uitiis propter ipsam aetatem, abiciendos duxi**).

---

*) Publilii Syri sententiae rec. EWoefflin Lips. 1869 p. 149—152 Baehrens PLM III 159—162 Schenkl p. 246

**) sunt autem *Burdigalensis* Dominicalium Vineti, *Pulmanni* fragmentum, *Gualteri Burlei* (de uita et moribus philosophorum) codex satis corruptus, codex quo *Beaugendre* usus est in Hildeberti opp. col. 1336, *Basil. B X 35* s. XIII et *Bamberg.* eiusdem saeculi, quos contulit Woefflinus; *Vindobonenses* 3150 et 965 s. XIIII, *Laurentianus 37, 25* s. XV, quo Vgoletus

II. De rosis nascentibus. hoc carmen traditum est codicibus Iuuenalis ludi libelli, quod Vergilianis operibus praefigebatur olim. uid. supra p. LV.

III. Nomina Musarum. inter Ausoniana primus retulit Vinetus ex minorum carminum Vergilianorum conlectione Ascensiana. duo tantum selegi codices, ad quorum normam hos uersus ederem, *S. Gallensem* Ausoniani Florilegii librum *899* s. X, ubi legitur p. 65, et *Turicensem* 78 (451?) s. VIIII—X. ex aliorum turba sufficit commemorasse *Caroliruhensem 36* s. VIIII—X cum *Vossiano Q 33* s. X, quos gemellos etiam in eclogis de uiro bono et de Est et Non olim probaui (Ueberl. p. 307); Catoni in his libris adscribitur carmen. addo tertium par librorum ex eodem fonte deriuatum, sed interpolatum *Cantabrigiensem S. Trin. O 4, 11* s. X—XI cum *Parisino 7930* s. XI: de ceteris, quorum numerus arenam uincit, ne uerbo quidem opus est. (cf. Anthol. lat. Ries. 664, Baehrens PLM III 243, Schenkl p. 251.

IIII. de signis caelestibus carmen, quod Vgoletus primus inter Ausoniana edidit, Accursius ex Vaticanis libris duobus Prisciano adscripsit; Scaliger (lectt. Auson. II 29) antiquiores putat Hieronymo hos uersus cum eis qui coniuncti leguntur in *Cuiaciano* libro (adde *Reginensi 438*, ex parte etiam *SGallensi 250*, quos descripsit EDuemmler NArchiu. IIII 309, aliis) scil. Anthologiae Ries. poematiis 676 sqq. cf. Baehrens PLM V 349 sqq. integrius quam in ceteris legitur in *Valentiano 393* (*V*) *Caroliruhensi Aug. 167* (*C*), *Vaticano Reg. 215* (*Vat.*) s. VIIII scriptis, *Gudiano 132* s. X (*G*). horum lectiones ex Riesii (*V*) et Baehrensii (*C Vat. G*) exemplaribus hausi.*)

---

uidetur usus; adde libros qui tantum u. 1—7 habent *Vindobon. 2521, Vorauiensem 111, Monacensem 14506* s. XII scriptos, *Monac. 5417* s. XV, qui habet uu. 1—6.

*) deteriores sunt a Riesio conlati: *Valentianus 330 bis* s. X, *Paris. 12117* (SGerman. 434) s. XI, *Paris. 5371* s. XIII; a Baehrensio: *Laurent. Strozz. 46* s. XIIII, *Reginensis 438* s. X, *Lei-*

V. Sulpicia. uid. Peiper Ueberl. p. 251. Baehrens PLM V 91 sqq.

XXIII. satis de his epigrammatis*) dictum commentationis meae cap. III p. 226—256.

Palaeotypa Ausoniana.

De editione principe Bartholomaei Girardini *Venetiis 1472* uid. p. LXXII.

Eam sequebatur *Mediolanensis a. 1490* curata sub Georgii Merulae auspiciis ab Iulio Aemilio Ferrario typis Scinzenzellerianis. de qua quod nuper scripsit Domenicus Carutti (de editione Ausonii a. 1490 a Scinzenzellero Mediolanensi impressa et de editione Veneta anni 1496, in: Memoria della r. accademia delle scienze di Torino II. serie t. 28 p. 23 sq.), ego non uidi. in ea Ferrarius errores aliquot principis editionis castigauit, pauca carmina meliore libro adiutus correctiora edidit, Vrbium fragmenta ex codice S. Eustorgii adiunxit.

Repetita est haec editio *Venetiis 1494* tertiumque et multis locis correctam et auctiorem eam emisit Hieronymus Auantius *Venetiis 1496:* nam epigrammata XVIII, Ausonii quae esse uidebantur, a Bartholomaeo Merula acceperat inuenta superioribus annis Mediolani ab Francisco Nursio poeta Veronensi (uid. infra p. 419—427). atque hanc spuriorum carminum seriem (nam praeter unum nemo fuit omnium qui Ausonio operam nauarunt, cui non probauerim ab Ausonio prorsus alienos hos fetus esse eis quae commentationis meae capite III p. 226—256 exposui) auxit

densis Scal. Q 61 (Scaligeri manu descriptus ex Cuiaciano); nondum collati *SGall. 248 Vindob. 143* s. XIII.

*) eorum pars ex Aldina editione descripta legitur in cod. *Ambrosiano P 83 sup.* chart. s. XVI (cum Vrbium catalogo et Epistulae ad Ursulam uu. 14—24 et ueri Ausonii epigrammatis) et *Parisino 8284* (olim Telleriano). cf. Ueberl. 279 Schenkl p. XXVIII n. 14.

etiam Thadeus Vgoletus, qui *Parmae 1499* (iterumque *Venetiis 1501*) Ausonium praelis subiecit. nam is alia multa adiecit opusculis Ausonianis antea editis, ut iure suo dicere posset „ex collatione diuersorum codicum Ausonio additum, quantum adhuc ab alio nemine“ — protulit enim ex Tristani Chalci codice Ludum VII sapientium et Catalogum Vrbium totum, ex libro Antonii Bernerii iure consulti Periochas, ex tertio libro (nempe Laurentiano Verrazani manu scripto) Mosellam cum Symmachi laudatione, ex eodem accedente libro Puteani simillimo quotquot derant ad illud tempus Caesarum tetrasticha — et in calce cum Sulpiciae carmine adiecit „epigrammata [XXIIII] ex Georgii Alexandrini [Merulae] quae feruntur manasse bibliotheca“, eiusdemque farinae alia nouem tacite interposuit Ausonianis epigrammatibus: horum autem poematum XXXIII pleraque ea ipsa sunt, quae Auantium supra edidisse diximus (uid. infra p. 428—435).*) bis etiam Graecae Anthologiae ope usus epigrammata, quae uel erant uel uidebantur truncata, ipse expleuit (p. 435 sq.), quam rem quis possit integerrimo uiro in uitium uertere? accesserunt etiam, quae in indice Vgoletiano non recensentur ut noua, Ausonii ad Paulinum epistula XXVIII (XXV 418), et quidem ex Laurentiano 23, 20, atque antiqua quidem, sed ab Burdigalensi poeta aliena, de nominibus stellarum carmen (infra p. 412 IIII) et sententiae septem sapientium (309—315 p. 406—408) ex Laurentiano 37, 25, quas de suo ex Anthologia conuersis uersibus (316) uidetur auxisse, denique in puerum formosum epigramma (olim 107, infra p. 417 VI). in Ausonianis Vgoletus raro traditum libris ordinem mutauit, laude sane dignus quod de Fastis carmina ex Epigrammaton libro remouit.

Non suam editionem, sed Vgoletianam secutus est

*) omnia esse Merulae cum dixissem et nullo dolo malo inlata Ausonianis, haec quidem ab Vgoleto esse facta et per fraudem intrusa putat Schenkl causis minime sufficientibus nixus.

Hieronymus Auantius, cum iterum *Venetiis 1507* emendandum susciperet Ausonium. neque non hic quoque multa, quae prioribus incognita fuerunt, ex scriptis libris inseruit uariis locis. et primum quidem f. 4r: Theodosii epistulam Ausoniique ad Theodosium carmen et (f. 4u) Pythagoricum de ambiguitate uitae eligendae; deinde f. 23u—25u ad Paulinum epistulas XXVI et XXVII (416 et 417) cum Paulini Ep. XXXI 19—102; deinde f. 60r Genethliacon ad nepotem; deinde f. 69r Symmachi et Ausoni epistulas tres (infra Epp. I—III), f. 70r Iuuenci Historiae euangelicae initium sine titulo, f. 70u—73u Paulini ad Ausonium cetera, nempe Ep. XXXI 1—18, Ep. XXX, Ep. XXXI 103—284 (285—331 non habuit); postremo f. 80r post Sulpiciae carmen addidit de matre Augusti epigramma (infra p. 417 VII).*)

Etiam in poematis ante editis eo, quod multa melius scripsit, noua subsidia praesto fuisse Auantio docemur. cf. Epp. XXVIIII (418) XII (406) XIIII (393) al. quodsi quaerimus, quae fuerint ea subsidia: non fuit Harleianus 2613, in quo desunt Paulini c. X uu. 167—284, quos ille edidit. atque alium fontem ipse Auantius in praefatione indicat, qua de re uid. supra p. XXXXV Iuuenci uersus non dubium quin ex altero Harleiano habuerit**), Pythagoricon ex Gudiano, in epistula XXVII (XXIIII 417) altero Vossiani simillimo libro usus sit, qui liber erat lacunis, quas habet Parisinus. „Ausonii epigrammata per dominum Bartholomaeum reperta" (sic enim inscripsit, quamquam auctus erat numerus istorum epigrammatum post Bartholomaeum Merulam) unde fluxerint, ne Auantius quidem aperuit.

---

*) fragmentum esse carminis, quo Liuia celebrabatur, suspicatur Schenkl.

**) nam alii quoque libri ut Vaticanus Accursii illud fragmentum habent, in nullo tamen excepto Harleiano Ausonii nomen inscriptum est.

Iodocus Ascensius in adornanda *ed. Parisina a. 1511* Hieronymi Aleandri egregia opera usus est eiusque discipuli Michaelis Humelbergi (s. Homedei) Rauenspurgensis. atque Aleander in Mosella Rosisque, quod carmen primus Ausoniano corpori intulit, uetusto codice („quem tamen, si scripturas in carmine de Rosis inspexeris, neque ita antiquum neque bonum fuisse facile intelleges“, ut ait Schenkl p. XXXI) ex bibliotheca diui Victoris Parisiensi usum se profitetur in scediis supra p. XXVIIII conmemoratis, cuius lectiones in Mosella cum SGallensi libro concinunt (qua de re uid. supra p. LIII). ceterum Ausoniana poemata priorum editorum ordine abiecto quinque sectionibus discripsit. repetita est haec editio *Parisiis a. 1513 et 1517* paucis tantum mutatis, eademque ni fallor praesto fuit Richardo Croco Anglo, cum *Lipsiae* publicaret Ausonium *a. 1515.*

Florentiae sumptu Philippi Iuntae *1517* die XX Mai Ausonii carmina edita quis curauerit quibusque auxiliis adiutus, non comperi. cum Aldina consensus non est, si Mosellam exceperis, ad quem emendandum in utraque idem codex uel eiusdem codicis, qui similis erat Rhenaugiensis libri, apographa praesto fuisse uidentur, nisi forte Auantius ipsum Iuntinum exemplar adhibuit, quae tamen Schenkelii opinio non certior est quam nostra.

Auantius enim tertium edidit Ausonium *a. 1517* mense Nouembri *Venetiis* in aedibus *Aldi et Andreae soceri* retento quidem ordine eo, quem ipse a. 1507 instituerat, sed ad exemplar tamen non suum, sed Vgoletianum, ita ut errores annis 1496 et 1507 castigati in Aldina quasi repullularent. nouis tamen codicibus eum usum esse ex multis lectionibus cognoscitur, et cum in Mosella, quod carmen plenum exhibet, ab Vgoleti textu recedere eum uideamus nec tamen amplecti Ascensianum exemplar, cuius prorsus nullam notitiam habuisse uidetur, codicem plane diuersum ab

libris et eis quos illi usurparant, et eis qui ad nostram aetatem uenerunt, habuisse eum constat.

Basileae apud Valentinum Curionem a. *1523* mense Ianuario edita Ausoni opuscula quo iure dicantur diligenter recognita et num quid ex codicibus petitum sit auxilii nescio: noui nil accessit opusculis.

Superest ut Mariangeli Accursi mentionem faciamus, qui in „*Diatribe in Ausonium Ouidium Solinum, ed. Romae 1524,* praeter Sannazarii copias ex Vossiano libro sublatas (de quibus breuissime ut par est supra diximus) et HAleandri subsidia quaedam Periocharum apographo satis inquinato uitiis atque aliquot familiae *Z* libris non admodum bonis uti potuit.

Ausonianorum studiorum nouam aetatem auspicati sunt Lugdunenses editores Stephanus Charpinus RConstantinus (*Lugduni apud Ioan. Tornaesium 1558*), quorum alter descripsit librum monasterii S. Barbarae in Araris insula, qui nunc est Lugdunensis Voss. 111, alter thesauros inde petitos castigauit. Quos mox secutae sunt Eliae Vineti, Ios. Scaligeri*) aliorum deinceps curae. ex quibus unum N. Heinsium nominare satis habeo, cuius emendationes cum ex commentariis ab ipso editis tum ex exemplari Tornaesiano bibliothecae Leidensis (758 F 11), quo et pater et filius utebantur, deprompsi. nam quas Sebisio adscripsi coniecturas petitas ex exemplari Gryphiano a. 1675 quod est in bibl. ciuit. Wratislauiensis, utrum reuera Andreae istius fuerint, cuius nomen gentile erasum Sebisianae gentis arma inpressa uolumini produnt, an alius uiri docti, cuius uel ante uel post eum illud exemplar fuit, non potui explorare.

*) Vineti quae essent, quae Scaligeri emendationes, non potui quanta et ipse uolebam et flagitabat Dezeimeris cura discernere, cum Vineti eo tantum exemplari uti liceret, quod Simon Millangius suis coepit formis edere VII. Id. Febr. MDLXXV.

II. Tabula rerum Ausonianarum et opusculorum ex temporum ordine digestorum.*)

Sidonius Apollinaris Ep. IIII 14 ad Polemonium: Nam tuorum pueritiae comparatus non solum Cornelios oratores, sed AVSONIOS quoque poetas uincere potes.

Suidas I 866 B.: *Αὐσόνιος σοφιστὴς γεγραφὼς ἐπιστολὰς καὶ ἄλλα τινὰ πρὸς Νόννον* (*Νωλανόν* coni. Schenkl.).**)

---

*) WBrandes, Zur handschriftlichen Ueberlieferung des Ausonius: Fleckeisens Jahrbücher für class. Philol. 1881, 59—79; Zu Paulinus von Pella: Z. f. österr. Gymn. 1880 (31) 248 1881 (32) 321 sqq. EBöcking, Moselgedichte des Decimus Magnus Ausonius und Venantius Hon. Clem. Fortunatianus lat. u. deutsch (= Jahrb. d. V. f. Alterthumsfreunde im Rheinlande VII 2) Bonn 1845. D. Magni Ausonii opuscula rec. CSchenkl, Berol. 1883 prooem. I de Ausonii uita. Q. Aurelii Symmachi quae supersunt ed. OSeeck. Berol. 1883 (prooem. IV de Symmachi uita. V Chronologia et prosopographia Symmachiana: p. LXXV—LXXXIII de Ausonio). ABuse, Paulin von Nola und seine Zeit. Regensburg 1856. II tomi. HRichter, Das weströmische Reich besonders unter den Kaisern Gratian, Valentinian II. und Maximus (375—388). Berlin 1865. AEbert, Geschichte der christlich-lateinischen Literatur I 283 sqq. — Ex his libris, inprimis Schenkelii et Seeckii, non raro uerba integra transcripsi.

**) Ausonius nomen semel occurrit in CIL III 1 n. 4211: L. SEPT. AVSONIO, saepius in nummis Merouingicis: cf. Anatole de Barthélemy in Bibliothèque de l'Ecole des chartes 1882 p. 287. ex libro „(Fougères et Combrouse) Monétaires des rois mérovingiens", Paris 1843 tab. 25, 11 hanc inscriptionem mihi indicauit AdeSallet: GEMELIACO ‖ AVSONIS MON (i. monetarius). de aliis Ausoniis uid. Ueberl. p. 318.

267 Arborius, Ausonii paternus auus, eiusque pater proscripti „regnum cum Victorinus haberet ductor et in Tetricos recidit imperium". (Par. 4, 8 cf. Eutrop. VIII 9. 10 Tetricus apud Burdigalam purpuram sumpsit (a. 272). Trebell. Poll. XXX tyr. 6 et 24): puto inter has ipsas turbas cum pater exulare cogeretur, filium esse natum, qui post in Tarbella ciuitate matrimonio secum iunxit Aemiliam Corinthiam Mauram.

288/290 natus est Iulius Ausonius Cossione Vasatum, D. Magni Ausonii pater, medicus Burdigalensis, utrique curiae et Romanae et Burdigalensi honoris causa adscriptus. (Praef. I 13. Epiced. 1. 5. Par. 1, 13. Marcellus Burdigalensis in epistula praefixa libro de re medica: „Nec solum ueteres medicinae artis auctores latino duntaxat sermone perscriptos, cui rei operam uterque Plinius et Apuleius et Celsus et Apollinaris ac Designatianus aliique nonnulli etiam proximo tempore illustres honoribus uiri, ciues ac maiores nostri, Siburius, Eutropius atque Ausonius commodarunt, lectione scrutatus sum" — et cap. 25 p. 172: „Ausonius medicus". In palatium uocatum eum fuisse Scaliger putabat.)

c. 308 Iulius Ausonius in matrimonium ducit Aemiliam Aeoniam, Arborii filiam (Par. 2. Epiced. 37 coniugium per lustra nouem . . . unum habui . . gnatos quattuor edidimus).

c. 309 nascitur filiola Aemilia Melania (quae lactans obiit, Epiced. 39; uno consule maior fratre, Par. 29, 4).

c. 310 DECIMVS MAGNVS AVSONIVS (haec nomina libri PGB suppeditant, uid. notas ad p. 17. 144. 154. 169. 282. 118) nascitur Burdigalae (Par. 29, 4. Epiced. 41: maximus).

Praeceptores primae pueritiae is habuit Macrinum (Prof. 10, 11), porro Graecos grammaticos Romulum et Corinthium (Prof. 8, 10). plurimum uero debebat Magno Arborio auunculo, cui primis annis traditus placuit (Par. 3, 19. Par. 16; inprimis cf. Par. 3, 8: mihi qui fueris quod pater et genetrix; qui me lactantem puerum iuuenemque uirumque artibus ornasti). inter condiscipulos erat Luciolus, post magister et conlega Ausonii (Prof. 3, 1), Leontius (Prof. 7, 13:

socius iuuentae, pluribus quamuis cumulatus annis) Leontiique frater Iucundus (Prof. 9, 3: amice, sodalis).

c. 320 Ausonius Tolosam abiit ad Aemilium Magnum Arborium, cui ea in urbe domus erat et schola (Prof. 16. Par. 3, 11. Vrb. 98: altricem nostri Tolosam).

326 Hieronymus ad u. 2340: Nazarius rhetor insignis habetur (cf. Prof. 14, 9. Hieron. ad a. 2352 = 338. Nazarii Paneg. Constantino dictus a. 321).

326 Crispum et Licinium sororis filium Caesares Constantinus interfecit (Eutrop. X 6. Hieron. ad a. 2341. Oros. VII 28, 26).

c. 326 Constantini fratres (Anaballianus Dalmatii pater, Constantius, Constans) Tolosae uersantur exilii specie (Prof. 16, 11): inde principum amicitiae contigerunt Arborio Constantinopolimque fama eius peruenit. mox

c. 328 ipse eo uocatus (nimirum quo tempore Byzantium omnibus undique conuocatis decoribus ornabatur a Constantino) unum ex Constantini filiis (non Constantem, qui natus a. 320 Caesar est dictus a. 333, sed Constantinum n. 316 uel Constantium, qui n. 317 Caesar est dictus a. 324 d. 8 Nou.) instituit, sed post breue tempus ibi decessit (Par. 3, 15 hinc tenus Europam fama crescente petito Constantinopolis rhetore te uiguit. Prof. 16, 15 illic diues opum doctoque ibi Caesare honorus occumbis. cf. Gratiar. act. 31: Nolo Constantini temporum taxare collegas: Caesares docebantur. Prof. 16, 17 in patriam sedem principis Augusti (Constantini) restituit pietas. Par. 4, 25 per trina decennia fletus a patre).

Propter auunculi discessum Burdigalam cum redisset Ausonius (uir Par. 3, 9), rhetoricis studiis inprimis se dedisse uidetur, clarissimorumque eo tempore rhetorum disciplina utebatur: Mineruii (Prof. 1, 11. 25. 38), quem postea, cum Romae degeret, Symmachus quoque audiuit (Ep. VIIII 88, 3), Alcimi (Prof. 2, 28) etiamque ut uidetur Delphidii (Prof. 5), cuius patrem clariorem filio, proximo

aeuo qui floruerat, senem uidit iuuenis (Prof. 4, 4); denique Lucioli condiscipuli postque conlegae (Prof. 3, 1).

His annis et qui secuti sunt familiaritate gaudebat Citarii Syracusani, grammatici Graeci (Prof. 13), Dynamii rhetoris (Prof. 23, 12), Nepotiani multo quidem maioris (Prof. 15, 4. 14: medella nostri pectoris . . . sodalis et conuictor, hospes . . . mentis agitator meae). Arborii in locum Staphylius rhetor successerat apud Ausonium (Prof. 20, 5 tu mihi quod genitor, quod auunculus, unus utrumque, alter ut Ausonius, alter ut Arborius).

c. a. 334 tandem ipse apud Burdigalenses grammaticae munus adit (Praef. I 22 multis conlatus sed non subditus). Haud dubie hoc ipso tempore Attusiam Lucanam Sabinam in matrimonium duxit, cuius pater Attusius Lucanus Talisius Burdigalensis paulo ante erat mortuus (Par. 8, 11 optabas tu me generum florente iuuenta: optare hoc tantum, non et habere datum).

c. a. 335 Ausonius filius, quem peperit Sabina, puerulus obit (Par. 10). duo postea liberos procreauit Hesperium incertique nominis filiam.

Aliquot annis post rhetoricae munus Ausonio defertur a ciuibus. in grammatico munere ei successit Acilius Glabrio (Prof. 24, 5 quondam puero conpar mihi, discipulus mox, meque dehinc facto rhetore grammaticus), cum obisset Herculanus sororis filius, quem et discipulum et conlegam habuerat (Prof. 11, 1. 3: profectus gremio de nostro et schola . . . particeps scholae et cathedrae paene successor meae. cf. Par. 17). praeter Acilium et Herculanum alumnos habebat Paulinum et Tetradium, postea Iculismensem praeceptorem (Ep. XI 17. 22). forenses quoque causas quamquam raro suscepit (Praef. I 17 nec fora non celebrata mihi, sed cura docendi cultior. Ep. VIII 28 ἐν τε forῳ causαις τε καὶ ingratαισι cathedrαις).

c. a. 335 Epistula XVIII ad patrem de suscepto filio. Epistula de ostreis et musculis, quam postea

Theoni misit (Ep. XV praef.: inuenta epistula uetere, quam de ostreis et musculis adfectata obscuritate condideram, quae adulescens temere fuderam, iam senior retractaui).

338 Hieronymus ad a. 2352: Pater rhetor Romae gloriosissime docet (cf. Prof. 4 et 5. Hieron. ad Hedybiam ep. 150: maiores tui Paterius atque Delphidius, quorum alter antequam ego nascerer, rhetoricam Romae docuit, alter me iam adulescentulo omnes Gallias prosa uersuque suo inlustrauit ingenio).

ante a. 343 epigrammata ad Sabinam 39, 40(?), 53—55 et quibus Laidas et Glyceras celebrauit (e. g. 38 et 65 de Laide).

c. a. 343 ex. obiit Sabina duodetriginta annos nata (Par. 9, 25: quae modo septenos quater inpletura Decembres liquisti natos, pignera nostra, duos. 9, 8: perque nouem caelebs te fleo olympiadas).

Exuperius rhetor Narbone docet Dalmatii (ob. a. 351, cf. Eutrop. X 9) filios (Prof. 17, 9 sqq. tum pueros metam prope puberis aeui, Caesareum qui mox indepti nomen —).

353 nascitur Pontius Paulinus, postea Ausonii discipulus.

355 Hieronymus ad a. 2369: Mineruius Burdigalensis rhetor Romae florentissime docet (cf. Prof. 1).

c. 357 Arborius maternus auus Ausonii moritur nonagenarius, postquam per trina decennia filium defleuit (Par. 4).

357 Hieronymus ad a. 2371: Alcimus et Delphidius rhetores in Aquitania florentissime docent (cf. Prof. 2 et 5. Sidon. ep. V 10. VIII 11. Hieron. ep. 150 ad Hedybiam [uid. supra ad a. 338]. Ammian. XVIII 1, 4. uid. infra ad a. 363 et 383).

359 Gratianus (nomine auum referens: Cento 9. Ammian. XXX 7, 2. Epitom. 45, 2) nascitur Sirmii (Hieron. ad 2375. Epitom. 47).

363 Iulianus imperator IIII Fl. Sallustius coss.; eorum consulatum Alcimus rhetor libris suis celebrauit (Prof. 2, 21).

364 post 15 Febr. Iouianus imperator moritur. Febr. 26. Valentinianus (I) imperator, Valens Augustus (Ammian. XXVI 1 sqq. Epitom. 45). de seueritate nimia imperatoris uid. Ammian. XXVIIII 3, 2. XXX 8. Epitom. 45, 6. Hieron. ad a. 2381. Auson. Grat. Act. 2 et 71 sq.

c. 364 paulo post Ausonius triginta per annos docendi munere functus (Praef. I 23) non propter carminum famam, quae nulla ante hoc tempus emiserat, sed ut scholae Burdigalensis celeberrimus praeceptor, a Valentiniano in palatium Treuerense uocatur, ut Gratianum grammatica, mox etiam rhetorica institueret (Praef. I 26).

Valentinianus inter religionum diuersitates medius stetit nec quemquam inquietauit. Ammian. XXX 9, 5 cf. Zosimus IIII 3.

ante a. 364 Burdigalae scripta uidentur ea epigrammata quibus Ausonius inludit grammaticis et rhetoribus, e. g. ep. 6—13, 60 et 61. ep. 34 ad Gallam ante natam Gratiani sororem cognominem scripsisse eum consentaneum.

366 Gratianus consul I.

ante a. 367 Ephemeris Burdigalae scripta, quo tempore Paulinum instituebat, qui postea Orationem in Ephemeride positam imitatus est; palatii nulla in Ephemeride mentio.

367 24 Aug. Gratianus Augustus declaratur (Ammian. XXVII 6, 16. Epitom. 45. Zosim. IIII 12. Hieron. ad a. 2383).

a. 368 ad festum paschale: uersus Paschales, in quibus multa, quae in Oratione supra commemorata scripserat, eisdem uerbis repetiuit; eodemque tempore nescio an luserit orationem rhopalicis uersibus scriptam (cf. Pasch. 25 geminum sator Augustorum qui fratrem natumque . . .).

368—374 Ambrosius (Treueris natus c. a. 340, posito in administratione praefecturae Galliarum patre) professus in auditorio praefecturae praetorii ita

splendide causas perorauit, ut eligeretur a uiro ill. Probo tunc praef. praet. ad consilium tribuendum. post haec consularitatis suscepit insignia, ut regeret Liguriam Aemiliamque prouincias uenitque Mediolanum (Paulini uita Ambrosii c. 3 et 5).

368 et 369 Ausonius Valentinianum et Gratianum, etiamtum proeliorum inpatientem ac laborum, comitatur in expeditione Alamannica (Cento pr. 20. Griph. pr. 12. Mos. 422. Bissula III 4).

368 Alamanni uincuntur ad Solicinium et Lupodunum (Mos. 422 sqq. ep. 28 et 31. Ammian. XXVII10, 8 XXX 7, 7).

368 369 Valentinianus Rhenum amnem a Raetiarum exordio ad usque fretalem oceanum magnis molibus communiebat; Nicri meatum aliorsum uertit, trans Rhenum in monte Piri munimentum exstruxit (Ammian. XXVIII 2, 1 sqq. XXX 7, 6. Symmachi laudatio Valentiniani II 4).

369 Febr. Symmachus legatus ad comitatum in Galliam uenit (Auson. ad Symm. infra Ep. II 29 dum in comitatu degimus ambo aeuo dispari, ubi tu ueteris militiae praemia tiro meruisti, ego tirocinium iam ueteranus exercui).

25 Febr. Symmachus panegyricos recitauit Valentiniano et Gratiano. Treueris is saepe in mensis Ausonii uersatur (Symm. ep. infra p. 142, 30. cf. Griph. pr. 20 super mensam meam). ad Ausonium pertinent laudes, quas Symmachus Gratiano tribuit (Symm. laud. Grat. § 7).

368 epp. 28 et 31 „ad Danuuium" iussu imperatoris uictoriam ab Alamannis reportatam celebrat Ausonius (cf. Mos. 424 fontem . . . ignotum Histri).

circa idem tempus in expeditione militari Cento scriptus iussu Valentiniani, imperatori et Gratiano Augusto adscriptus (Cento pr. 12), post imperatoris obitum ad Paulum missus; item in expeditione militari Griphus (pr. 20) postea Symmacho missus, atque etiam Vir bonus (cf. n. 10 cum Centonis pr. 59).

370 Kal. Ian. Symmachi laudatio in Valentinianum seniorem Augustum altera. paulo post Symmachus in patriam redit.

„Valentinianus omni pudicitiae cultu domi castus et foris, nullo contagio conscientiae uiolatus obscenae, nihil incestum hancque ob causam ... petulantiam frenarat aulae regalis" (Ammian. XXX 9, 2). „Valentinianus amator munditiarum laetusque non profusis epulis sed excultis" (Ammian. XXX 9, 4). imperator ipse carmina et faciebat et recitabat (uid. Cento pr. 12).

c. a. 370 Bissula (u. 20 bellica praeda), quam postea ad Paulum misit una cum Centone.

c. 370 Ausonius comes (Praef. I 35. Grat. Act. 11: tot gradus nomine comitis propter tua incrementa congesti. cf. Epitom. 47, 4. 5: fuit autem Gratianus litteris haud mediocriter institutus: carmen facere, ornate loqui, explicare controuersias rhetorum more. Grat. act. 68 sqq. ep. 26).

370 Burgundios excitat imperator in Alamannorum perniciem. Alamannos per Rhaetias adgreditur Theodosius (Ammian. XXVIII 5, 15).

a. 370 et 371 Mosella Treueris scriptus (cf. u. 422 sqq., u. 450 Augustus pater et nati; u. 408 sqq. Probus significatur). quem laudat Symmachus ep. I 14 („uolitat tuus Mosella per manus sinusque multorum")*).

eodem tempore Ep. XIIII et XV ad Theonem scriptas docent descriptiones, piscium enumeratio (XIIII 60 sqq. ex Mosella 87, XV 42 ex Mos. 74 repetitae; Treueris scriptas probant XIIII 1—3. cf. XV pr. 6: quae adulescens temere fuderam, iam senior retractaui. XV 50—54 = XIIII 74—77).

Alia multa per hos annos opera agitabat Ausonius,

*) uiam quam persequitur poeta ita indicat Tabula Pentingeriana: „Aug. Tresuirorum VIII Noniomag. X. — X. Belginum VIII. Dumno. XVI. Bingium. XII. Mogontiaco VIIII." Antonini Itin. 371 W.: „Confluentibus Vinco mpm XXVI Nouiomago mpm XXXVII Treueros mpm XIII."

quae aut multo post, aut numquam absoluit: Mos. 403 sq. Professorum Burdigalensium recensum indicant, 453 sqq. 399 sqq. descriptionem urbium sitarum ad Mosellam laudemque uirorum in eis celebrium.

Iam hoc tempore Valentinianus spem consulatus accipiendi fecerat Ausonio (Mos. 449—452 Burdigalam cum me in patriam nidumque senectae Augustus pater et nati . . . fascibus Ausoniis decoratum et honore curuli mittent emeritae post munera disciplinae).

Pedestria uolumina Ausonium ante Mosellam edidisse non recte conligitur ex Symmachi ep. I 14 (uid. supra p. VI not.).

368—375 Sextus Petronius Probus, Petronii Probiani nepos, praef. praet. Ital. Illyr. Afr., Sirmii plerumque residebat (Ammian. XXVIII 1, 31. XXVIIII 6, 9. XXX 3, 1. 5, 11 cf. XXVII 11, 1 sq.: Seeck CII sq.).

371 S. Petronius Probus consul cum Gratiano II.

371 Valentinianus filius nascitur.

De Alamannica huius anni expeditione uid. Ammian. XXVIIII 4, 2 sqq.

371 Ep. XII ad Probum (u. 20 praefectum eundem et consulem. 22 collega Augusti consulis. cf. 16 tribus eris. 77 et 96 sqq.)

c. 372 Ausonius, primus Ausonii nepos ex filia, nascitur (cf. Protrept. et Genethl.).

paulo post obiit nepotuli pater Val. Latinus Euromius, patronus fisci, praeses Dalmatiae (Par. 14, 9 sq.; u. 4: lactantis nati uix bene note pater).

Gratiano puero scripta uidentur ep. 27 de fera, et 30 de leone interfectis a Gratiano, porro epitaph. 33 „iussu Augusti equo admirabili" (cf. Ammian. XXXI 10, 19: ut ille (Commodus) ita hic quoque intra saepta, quae appellant uiuaria, sagittarum pulsibus crebris dentatas conficiens bestias. Epitom. 47, 5: nil aliud die noctuque agere quam spiculis meditari summaeque uoluptatis diuinaeque artis credere ferire destinata. cf. Grat. Act. 64 sq. Cedrenus p. 259: *ἐπὶ τοιοῦτον εὐστόχως ἐτόξευσεν ὡς λέγειν τινὰς τὰ Γρατιανοῦ βέλη φρένας ἔχειν*).

374 Gratianus consul III (Ammian. XXX 3, 1).

Valentinianus post uastatos aliquot Alamanniae pagos munimentum aedificat prope Basiliam; mox pacem concludit cum Macriano rege (Ammian. XXX 3,1).
Gratianus uxorem ducit Constantii filiam (cf. Ammian. XXVIIII 6, 7).
Probum incitato odio petebat imperator (Ammian. XXX 5, 4 sqq.).
Ambrosius episcopus Mediolanensis creatus (Hieron. ad a 2390. Paulini uita Ambrosii c. 9).

375 ante m. Dec. usque ad a. 378 Ausonius quaestor sacri palatii (Grat. Act. 11 ex tuo merito te ac patre principibus quaestura communis. 83 quaestorem tuum. Protrept. 90 quaestor Augustis patri natoque. Ep. XIII ad Vrsulum. Symmachi ep. I 23. Praef. I 35).

375 XV Kl. Dec. Valentinianus imperator Bregetione in Pannonia obiit (Ammian. XXX 6, 3 sqq.).
Valentinianus puer tum quadrimus Augustus Orientis nuncupatur, cum Iustina matre degens tunc in uilla quam Murocinctam appellant (Ammian. XXX 10, 4. Hieron. ad a. 2391. Ambrosii consolatio Valent. c. 59. Epitom. 45).
gestorum ignarus etiamtum Gratianus agebat apud Treueros (Ammian. XXX 10, 1).
Iulius Ausonius pater honoraria praefectura Illyrici ornatus (Epiced. 52).

376—380 „per hoc quadriennium omnes summi per occidentem magistratus unius familiae quasi patrimonium erant. nec minus legum eodem tempore latarum argumenta Ausonii ingenium produnt“. cf. Cod. Theodos. XIII 3, 11 I 16, 13 XVI, 19 XIII 3, 12. adde I 15, 7 VIIII 1, 13. 6, 1. 2. 19, 4. 35, 2. 3: Seeck. LXXVIIII.
„Ausonii amicitiam Symmachorum familia sensit.“ Seeck LII.

inter 376 et 380 scriptae sunt commendaticiae epp. Symmachi ad Ausonium (I 17. 29. 30. 36. 40. 41. 43) et ex ceteris 24? 28. 33. 34. 35. 37—39. eisdem annis pleraeque Symmachi ad Hesperium epp. (I 75—88).

376 Gratiani leges de publicis praeceptoribus uocandis (Cod. Theodos. XIII 3, 11 d. 23. Mai.)*) et de seruandis in urbe ueteribus operibus (Cod. Theodos. XV 1, 19)**).

377, ante 378 Kl. Ian. Ausonii quaestoris ad Vrsulum grammaticum Treuerorum, Harmonii collegam, ep. XIII.

376 Hesperius proconsul Africae (Epiced. 45. Cod. Theodos. XV 7, 3; XVI 5, 4; I 32, 2. cf. CIL VIII 5423 ... mius Hesperius). Flauianus commendante Symmacho euectus (Ammian. XXVIII 6, 28 ad Hesperium proconsulem et Flauianum uicarium sunt missi, quorum aequitas auctoritate nixa iustissima . . . cognouit).

376 Kl. Ian. Symmachi ad Auson. ep. I 13: Gratiani orationem in senatu lectam laudat.

---

*) Cod. Theodos. XIII 3, 11: Impp. Valens Gratianus et Valentinianus AAA. Antonio Pf. P. Galliarum. Per omnem dioecesim commissam magnificentiae tuae frequentissimis in ciuitatibus, quae pollent et eminent claritudine, praeceptorum optimi quique erudiendae praesideant iuuentuti, rhetores loquimur et grammaticos Atticae Romanaeque doctrinae. Quorum oratoribus uiginti quattuor annonarum e fisco emolumenta donentur, grammaticis Latino uel Graeco duodecim annonarum deductior paullo numerus ex more praestetur; ut singulis urbibus, quae metropoles nuncupantur, nobilium professorum electio celebretur, nec uero iudicemus, liberum ut sit cuique ciuitati suos doctores et magistros placito sibi iuuare compendio. Treuirorum uel clarissimae ciuitati uberius aliquid putauimus deferendum, rhetori ut triginta, item uiginti grammatico Latino, Graeco etiam, si qui dignus reperiri potuerit, duodecim praebeantur annonae. Dat. X Kal. Iun. Valente V. et Valentiniano AA. Coss. (376).

**) Cod. Theodos. XV 1, 19: Imppp. Valens Gratianus et Valentinianus AAA ad Senatum. Post alia: Nemo praefectorum urbis aliorumue iudicum, quos potestas in excelso locat, opus aliquod nouum in urbe Roma inclita moliatur, sed excolendis ueteribus intendat animum. Nouum quoque opus qui uolet in urbe moliri, sua pecunia, suis operibus absoluat, non contractis ueteribus emolumentis, non effossis nobilium operum substructionibus, non rediuiuis de publico saxis, non marmorum frustis spoliatarum aedium deformatione conuulsis. Lecta in senatu, Valente V. et Valentiniano AA Coss. (376).

376 Symmachus Gratiano Ausonium laudat nomine non addito (ep. X 2, 5): „facundia res esse coepit imperii; nam Musis in palatio loca lautia tu dedisti."

377 Gratianus consul IIII.

377 Thalassius (postea Ausonii gener) uicarius Macedoniae (Symm. ep. I 25 cf. Paulini Eucharist. 24 sqq.). eius filius ex priore coniuge (unde praedia illa auita et materna in Epiro et Achaia sita contigisse Paulino suspicor, de quibus loquitur in Eucharist. uu. 273 et 414 sq.) Paulinus, carminis Eucharistici qui est auctor, Pellae natus aut a. 376 ex. aut 377.

377—380 Hesperius praefectus praetorio Italiae Illyrici Africae (Cod. Thedos. I 15, 8 d. 21. Ian. 377, VIII 5, 34 d. 27 Febr. uid. ad a. 378).

376 aut 377 Symmachi ad Ausonium ep. I 16 („fratris mei Hesperii honore exulto").

Lentienses Alamannicus populus tractibus Raetiarum confinis Romana conlimitia temptant (Ammian. XXXI 10, 2).

378 in. Ausonius quaesturam deposuit.

igitur ante hunc annum scripta est Symmachi ad Auson. ep. I 23 („quaestor es")

378 in. — 379 aest. Thalassius, Ausonii gener, proconsul Africae (Cod. Theodos. XI 36, 23—25. XI 30, 37. Paulini Eucharist. 31 sqq. Epiced. 45: huius ego et natum et generum pro consule uidi).

378 Ausonius praefectus Galliarum (inter 12. Jan. et 20. Apr. 378, cf. Cod. Theodos. VIII 5, 35). mox Galliae cum Italia coniunctae sunt ita, ut praefecturam unam Occidentis efficerent imperio collegiali a patre filioque administrandam (factum hoc inter Aug. 378 et 5. Jul. 379 cf. Cod. Theodos. XIII, 1, 11. — Grat. Act. 40 uoces omnium Galliarum, quarum praefecto hanc honorificentiam (consulatum sc.) detulisti. ibid. 7: ad praefecturae collegium filius cum patre coniunctus. cf. 11 et 83. Praef. I 36. Epiced. 42 praefectus Gallis et Libyae et Latio. Protrept. 91 praefecturam duplicem. Cod. Theodos. X 20, 10). Ausonius eum honorem de-

posuit 379 inter Sept. et 3. Dec. statimque uetus inter Gallias Italiasque diuisio restituta est: Italiae praefectura Hesperio mansit, Galliis praepositus est Siburius (Cod. Theodos. XI 16, 12 — XI 13, 7. — De Hesperio cf. Cod. Theodos. VII 18, 2. XIII 1, 11 et 5, 15. VIII 18, 6. XVI 5, 5. VI 30, 4. uid. ad a. 377—380).

378 in. Symmachi ad Ausonium Ep. I 18 (honorem tuum . . iam dudum nihil tribuis quod legamus. totum me, inquies, emancipauit sibi cura praetorii).

378/379 eiusdem ad eundem Ep. I 26 (uiro in specula honorum locato).

378 uel 379 eiusdem ad eundem Ep. I 15: Palladium rhetorem commendat, qui c. a. 379 in comitatum accitus (Symm. ep. III 50 I 94), a. 381 comes sacrarum largitionum in aula Theodosii (uid. Symmachi ad ipsum Palladium ep. VIIII 1 et Cod. Theodos.), a. 382 magister officiorum (cod. Theodos.) creatus est.

378 Julius Ausonius pater obiit nonagenarius (Epiced. 61 sqq. nonaginta annos exegi. Par. 1, 4 sqq. undecies binas uixi olympiadas).

378 uel 379 Epicedion in patrem (pr. 13: imagini ipsius hi uersus subscripti sunt. 42 praefectus Gallis et Libyae et Latio. 45 huius ego et natum et generum pro consule uidi [Hesperii praefecturam non breuitatis nec metri gratia omisisse poetam putauerim, sed quod ille, cum pater haec scriberet, non praefectus sed tamquam uicarius praefecti esset]: consul ut ipse foret, spes mihi certa fuit).

378 Alamanni ab Gratiano deuicti pugna ad Argentariam (Ammian. XXXI 10, 8. Epitom. 47, 2. Oros. VII 33, 8 ex Hieronymo ad a. 2395). pacatus uno in anno Danuuii limes et Rheni (Grat. Act. 7). Gratianus Valenti patruo auxilium laturus Sirmium proficiscitur et ad Martis castra (Ammian. XXXI 11, 6).

378 ex. ep. 29 „Valentiniano iuniori in signum marmoreum“ (u. 2: cum Augustus frater remeauerit; aureus esto).

Valentis ad Hadrianopolin uicti interitus (Ammian. XXXI 13. Oros. VII 33, 13 sqq. ex Hieron. ad a. 2395).

377/378 Pontii Paulini pater obiit (de coniunctione parentum Ausonii et Paulini uid. Ep. XXVII 10 et 106, XXIIII 14).

378 Pontius Paulinus Ausonio suffragante consul suffectus Valentis in locum. ante Ausonium is poeticam laudem nanctus erat (Ep. XXIIII 3 sqq. Paulini Nat. 13, 395 bis terni fasces. Auson. Ep. XXVIII 34 primus largitor honorum XXV 25 honoris auctor).

378/379 Theodosius Sarmatas uincit (Prec. cons. des. 36 sqq. Pacatus paneg. 10, 2. inde Gratianus „Sarmaticus“: Grat. Act. 8 Themist. or. XIIII 182 c.).

378 post m. Aug. Gratianus Sirmium uenit ibique cum ageret, consulatum in Ausonium contulit (Grat. Act. 42).

379 d. 19. Jan. Theodosius Augustus Orientis declaratur apud Sirmium (Oros. VII 34, 2. Epitom. 47, 3. 48, 1).

379 Ausonius (septuaginta fere annos natus) et Q. Clodius Hermogenianus Olybrius consules (cf. Protrept. 93: fastis meis praelatus).

378 ex. (antequam fasces sumpserunt consules) Symmachi ad Auson. epp. I 22. 20. 19.

379 prid. Kl. Ian. et Kl. Ian. Precationes consulis Ausonii.

ep. 26 de Gratiano Augusto bellandi fandique potente (cf. Prec. cons. des. 34 sqq. et ep. 26, 1. 7. 8.).

eodem tempore, ut uidetur, eclogae de mensibus al.

post initium consulatus Symmachi ep. ad Auson. I 21

379 aest. Symmachi ad Auson. ep. I 25 (infra Ep. III), ubi agit de Thalassio Ausonii genere („habes uirum dignum te et per te familia consulari“).

379 m. Aug. uel primis Septembr. diebus: Gratiarum actio ad Gratianum, habita in consistorio principis (§ 2 et 45), cum Gallias ille iam ingressus erat (§ 82), sed nondum peruenerat Treueros (§ 34. Treueris autem Gratianus iam erat d. 14 Sept. cf. Cod. Theodos. XIII 3, 12), nondum designatis nouis consulibus (§ 25 et 83)*.

*) hanc orationem numquam uidetur ipse edidisse Ausonius; nam Drepanius uel quisquis ille est Gallus homo, qui

379 Gratiani iter „ab usque Thracia per totum latus Illyrici Venetiam Liguriamque et Galliam ueterem, insuperabilia Raetiae, Rheni uadosa, Sequanorum inuia, porrecta Germaniae“* (Gr. Act. 82. Prec. cons. des. 39: iam uenit Augustus, nostros ut comat honores). eo in itinere Mediolani Ambrosium suum conuenit summo erga Augustos (Gratianum, Valentinianum, Theodosium) studio incensum (cf. Gratiani ad Ambrosium epistula Ambrosiique ad imperatorem. circa hoc tempus Ambrosii de fide libri hortante Gratiano scripti sunt).

379 autumno Ausonius praeturam abdicat (uid. ad a. 378).

379 autumno, postquam praefecturam deposuerat Ausonius: Symmachi ad Auson. ep. I 27 (litteras, quales nunc mihi facultas tua promittit). eodem anno ut uidetur Symm. ep. I 42?

---

panegyricos imperatorum conlegit (Drepanium suspicor, cuius oratio summum quod sibi illius aetatis homines proponebant ad imitandum exemplum, Plinii laudationem statim sequatur in libris, quamquam est nouissima) hanc Gratiani laudationem ab amico, laudatissimo uiro, factam uix spreuisset.

*) Ex itinerariis, ut Gratiani laus melius intellegatur, pauca adscribam: Itinerarium a Bordigala Hierusalem usque a. 333 scr. (Itinera Hierosolymitana ed. Tobler et Molinier t. I Geneuae 1879 p. 7. 8): „fit a Mediolano Aquileiam usque millia CCLI, mutationes XXIIII, mansiones VIIII. fit ab Aquileia Sirmium usque millia CCCCXII, mansiones XVII, mutationes XXXVIIII.“ Itinerarium prouinciarum Antonini Aug. 123 W. (p. 57 ed. Parthey et Pinder): „Ab Vrbe Mediolano mpm CCCCXXXIII, inde Aquileia mpm CCLXX, inde Sirmio mpm CCCCI.“ — describitur iter a Mediolano per Alpes Graias Argentoratum in Antonini Itin. p. 346 W., a Mediolano per Alpes Penninas Mogontiacum p. 350 W.; a Treueris Argentoratum p. 374 W. — Itin. prou. Antonini 231 W.: „Item de Pannoniis in Gallias per mediterranea loca id est a Sirmi per Sopianas Treueros usque. | A Sirmi Lauriaco mpm CCCCXXXVII | Augusta Vindelicum mpm CCXVI | ad Fines mpm CXXXVI | ad Treueros (leugas) mpm CCXXI.“

379 Pontius Paulinus ex Campania in Hispaniam reuersus Therasiam ducit, post Hebromagi habitat.

c. 379 Paulini oratio (cf. u. 17) ad exemplum eius scripta, quae est in Ephemeride Ausoniana.

379 ex. Ausonius Burdigalae conmoratur paternae hereditatis gratia. ibi Paulinus, Pellaeus qui uulgo dicitur, Ausonii ex Thalassio nepos, auum uidit (Herediol. inscr.: cum de palatio post multos annos honoratissimus quippe iam consul redisset ad patriam. Paulini Eucharist. 43—49. 332. 248 sqq. 422).

379 ex. De herediolo.

379 Libri de Fastis cum carmine ad Hesperium et supputatione (I. II. 147. 148) (iterum postea Gregorio ex praef. missi uid. ad a. 383). Circa idem tempus Hesperio etiam Caesares XII ex Suetonio expressos misisse uidetur. quibus postea quominus ad sua usque tempora qui imperatores fuerant adderet, mors prohibuit.

379 Flauius Afranius Syagrius, ab Ausonio ut uidetur reuocatus, magister officiorum (a. 369 fuit notarius. Ammian. XXVIII 2, 5. 9. Cod. Theodos. VII 12, 2. Symmachi ad eum epp. I 94—107 annis 379—381 datae. uid. ad a. 380 et 381).

379 Aemilius Magnus Arborius, Ausonii ex sorore nepos, comes rerum priuatarum (Cod. Theodos. I 32, 4. Ambrosius de officio ministr. III 7, 46. 48. Epiced. 49 sq.).

379—380 Arborius praefectus urbi (Cod. Theodos. VI 35, 9. XIIII 3, 16. Sulpic. Seuer. dial. III 10, 6. uit. Martini 19, 1 sq.).

Ausonius de senii molestiis conqueritur (Protrept. pr. 21 et u. 35).

post consulatum Ausonius cum iam sex et triginta annos coniuge esset orbata, Parentalia incohauit (uid. ad a. 343. Par. 4, 31: quaestor, praefectus, consul. 9, 8 per nouem te fleo olympiadas); sed postea demum cum Professorum Burdigalensium elogiis ad finem perducta edidit.

379/380 Protrepticus ad Ausonium nepotem.

inter 379 autumn. et 380 hiemem: Symmachi ad Ausonium, Ausonii ad Symmachum Ep. I 31 et 32 (31, 2 cum semel a te profectum carmen est, ius omne posuisti . . . certe aliquod didascalicum seu protrepticum nostro quoque nomini carmen adiudica. 31, 3 expende otium tuum. — Ausonii aliquot uerba ex ep. 32 desumpta Symmachus usurpat ep. III 6 paulo post Titiani fratris mortem a. 380 ex. scripta).

380 Gratianus consul V cum Theodosio.

post 380 Griphus Symmacho dedicatus (cf. ad a. 368. pr. 15: iste nugator libellus iam diu secreta quidem sed uulgi lectione laceratus perueniet tandem in manus tuas . . . in expeditione, quod tempus ut scis licentiae militaris est, super mensam facta est inuitatio etc.).

380—382 Syagrius Hesperio successit in praefectura praet. Italiae (Cod. Theodos. I 15, 10. XI 30, 38. VII 18, 4. VIII 5, 36. I 10, 1. VIII 7, 15. XII 1, 88. 89. XI 16, 14. Sidon. Apoll. ep. V 17. I 7. V 5. VII 12: Seeck CIX).

381 Syagrius consul (postea usque ad a. 392 priuatus fuit).

382 Gratianus Victoriae imaginem ex curia Romana remoueri iubet hortante Ambrosio.

382 et 383 Proculus Gregorius praefectus praet. Galliarum (Gregorius Syagrii uestigia pressit in honorum cursu; erat a. 377 praef. annonae: Cod. Theodos. XIIII 3, 15 — Proculus Gregorius appellatur in inscr. Orell. 3327 — a. 378 et 379 quaestor sacri palatii; iam post Syagrii consulatum praef. praet. Galliarum, etiam a. 388, cf. Sulpic. Seueri chron. II 49, 2 „Gregorium praefectum". decessit ante a. 400. cf. Symmachi ep. VII 88 „Gregorii". Symmachi ad „Gregorium" epp. III 17—22 ex annis 378 —380).

382 Cupido Treueris scr. et ad Proculum Gregorium missus (2 Treueris . . in triclinio Zoili fucata est pictura haec . .). eidem cum praefectura fungeretur, priorem epigrammatum seriem adscripsit ep. 1—23 (cf. 1, 9: irascor Proculo, cuius facundia tanta est, quantus honos; scripsit plurima, quae cohibet . . . huic ego, quod superest nobis ignobilis oti, deputo).

383 (postquam Gregorius praefecturam deposuit, sed ante Gratiani necem) Fastorum libros, quos opusculis inserturus esset, expleuit et „Proculo Gregorio ex praef." inscripsit, adiectis poematiis III et IIII (150 et 149), spem excitans fore ut ille ante absolutam quae suum consulatum sequeretur Olympiadem consul et ipse fieret (III 3 scire cupis qui sim? titulum, qui quartus ab imo est, quaere: leges nomen consulis Ausonii), id quod post Gratiani interitum tam certo spondere non potuisset.

383 Epicedion ad patrem olim scriptum, iam in opusculorum seriem relatum (pr. 12: imagini ipsius hi uersus subscripti sunt neque minus in opusculorum meorum seriem relati: hoc relegisse amo).

383 (ante 6 Kl. Sept.) prima opusculorum Ausonii conlectio cum praefationibus ad lectorem et ad Syagrium (Paef. I 30 dum nulli fuerit discipulus melior. 34 nam meus hic toto regnat in orbe suo. 37 consul collega posteriore fui. 40 tu (lector) ne temne quod ultro patronum *nostris* te paro *carminibus*. II 3 (Syagrio): *nostro* praefatus habebere *libro*).

383 Ydacio episcopo Hispano supplicante elicitur a Gratiano rescriptum, quo uniuersi haeretici excedere ecclesiis urbibus et extra omnes terras propelli iubebantur (Sulpic. Seuer. chron. II 47, 6).
in Gratiani aula per libidinem et potentiam paucorum cuncta uenalia (Sulpic. Seuer. chron. II 40, 3).

383 in. Priscillianus cum adseclis per Burdigalam iter facientes Romam, Euchrotiam Delphidii rhetoris coniugem cum Procula filia errori suo adiungunt (Sulpic. Seuer. chron. II 48, 3 cf. Prof. 5, 37 sq.).
Britto (uel Britannius), episcopus Treuerensis, Ithacium Hispanum episcopum a Priscillianis expulsum recipit (Sulpic. Seuer. chron. II 49, 4).
nescio an de Siluio Brittone epigr. 107—112 ad Brittonem illum inludendum scripta sint (107, 1 qui carmina nostra lacessit. eundem Zoili nomine significari conicias ab Ausonio in Cupidinis praefatione).

383 Maximus tyrannus intra Britannias sumpsit imperium, Treueros ingreditur uictor ibique degit (Sulpic. Seuer. chron. II 49, 5. 6).

383 8 Kl. Sept. Gratianus Augustus Lugduni interfectus, Valentinianus Italia expulsus (Oros. VII 34, 10. Epitom. 47, 7. Ambrosius in Psalm. LXI[c] 17—26, eiusdem epist. ad Valentinianum (ed. Venet. III 945) et Consolatio de obitu Valentiniani c. 79 et 80).

Ausonius tyrannicis temporibus Treueris erat cum filio Hesperio, qui longius iter ingrediens Burdigalam patrem solum, quamuis coetu celebratum amico, maestumque relinquit (Ep. XX inscr. et u. 7. u. 19: totusque mihi sic annus abibit, restituant donec tua me tibi fata parentem = donec ego quoque Burdigalam ueniam?).

383 (temporibus tyrannicis, iam deuicto sed incertum utrum uiuo an occiso Gratiano): epistula XX ad filium, qui ad patriam erat profectus. (minus recte post hoc tempus nullam Hesperii memoriam reperiri dixerunt; nam ep. XVIII ad Hesperium cum deliciis missa et ep. XXV ad Paulinum, cuius in praef. 29 filii nomen legitur („ita se et Hesperium saluum habeam") non dubium quin ex otio Burdigalensi scriptae sint.)

385 Hesperius u. i. comes (Symmach. ep. X 23.) Ausonii ex Hesperio filio nepos, ut uidetur (quod Souchay ad Auson. Ep. XX dicit de patre, pariter possit ad filium pertinere). huius uel filius uel nepos fuisse potest is Hesperius, de quo decretum proconsulis Achaiae CIL III 568 loquitur.

385 Priscillianus cum sociis capitis damnatus, Euchrotia quoque gladio perempta (Sulpic. Seuer. chron. II 51, 2 sq. dial. III 11 sqq. Pacati paneg. 29. Prof. 5, 37 sq.).

paulo post 385 Professorum Burdigalensium conmemoratio (5, 37 Euchrotiae poena memoratur). his non multo post subiunxit Epitaphia heroum Troicorum 1—26 (nam quae secuntur epit. 27—35 postea siue ab ipso siue ab heredibus adiecta uidentur, ut epit. 33 (255) multo ante aut conditum ab ipso Ausonio aut, quod propius a uero uidetur, ex Graeco conuersum).

386/381 Sept. Genethliacos ad nepotem (Idibus Septembr. is XV[um] annum absoluerat: 20 sexta tibi haec

primo remeat trieteris ab anno, Septembres notis referens natalibus Idus. 15 deposito prope conclamatus in aeuo).

388 d. 27 Aug. Theodosius Maximum deuicit, Aquileiae inclusum supplicio dedit (Oros. VII 35, 2 sq. Epitom. 48, 6. Pacati paneg. 45. Sulpic. Seuer. uita Martini 20, 9. Vrb. 67 sqq.).

post Maximi obitum Ausonius publicis negotiis positis aliquot per annos otio litteris dicato fruebatur Burdigalae aut in ipsa urbe aut in praediis suis aut amoenis, quae prope patriam erant, regionibus, gaudebatque doctorum amicorum conmercio, cum Paulini, qui usque ad a. 389 in. Hebromagi degebat, tum Theonis, Axii Pauli, Tetradii. (Tres diuersi anni solis epistolis IIII VI et VIII significantur, quibus Paulum Santonos inuitat, et prima quidem ante pascha, cuius sollemnia se reuocent Burdigalam, altera statim post pascha, tertia mense Ianuario. non eisdem sed aliis annis forsitan adscribendae sint epp. VII et VIIII cum decima.)

Ausonii duo praedia erant, altera Lucaniacus (Ep. XXVI pr. 12, ep. 48, 7, Ep. XXVI 44, Ep. XVI 5) uel Lucanus fundus (Paulini Ep. XXXI 256): aut Lugagnac prope Duranii ostia, aut Loupiac prope Cadillac ad Garumnam, quod Dezeimeris ex Leontii Lasciui lapide ibi inuento coniecit. Ibi uillam habebat signis ornatam (Ep. XVI 5 uilla Lucani-aco; ep. 48 signum marmoreum Bacchi in uilla nostra), culmine surgentem superbo (Paulinus u. 256: aut cum Lucani retineris culmine fundi, aemula Romuleis habitans fastigia tectis) eoque inuitat Theonem (Ep. XVI 5): quem a Dumnitoni litore aestu perlatum ad Condatem portum (Libourne, ubi Lila in Duranium influit) petorrita inuenturum promittit (u. 32); per eundem sine dubio portum (oppidum dicit poeta Ep. XXVI pr. 11) Philon uilicus frumenta conportat ad uillam, quare in Condatiuo uico sitam Paulinus u. 258 dicit.

Hanc esse uillulam, hoc herediolum suspicor, quod pater reliquerat* filio (Herediol. 1), paruulum quidem (u. 9; paulo plus septingenta iugera habebat, u. 21 sqq.), sed excultum a maioribus (u. 1 sqq. maiorum regna meorum, quod proauus, quod auus, quod pater excoluit), prope amnem nauigerum sc. Garumnam (u. 25 amnis nauiger hic refluus me uehit ac reuehit, cf. Ep. XVI 31 unus Dumnitoni te litore perferet aestus Condatem ad portum), nec procul urbe (Burdigala) situm nec prorsus ad urbem (u. 29). quae cum omnia

conueniant ad Lucaniacum, etiam mira illa tituli uerba „Luciano stilo“ a Lucaniaco detorta potius quam a Luciliano cum Axtio suspiceris. atque patris imago cum inscriptione melius hac in sede ponetur Romano senatore digna quam in longinquioribus praediis et mere rusticanis. accedit quod haec multo ampliora describuntur quam quod pater reliquerat. quod si uerum est, Lucaniacus quamuis recte deriuetur a Lucano nomine*), neque ab socero Lucano Talisio, nec ab socru Lucana Sabina nomen habebat.

Altera igitur praedia ampliora multo et frumentis proferendis destinata in Nouaro pago sita erant (Ep. XXVII 95 totque mea in Nouaro sibi proxima praedia pago); ea inter Mediolanum et Angeriacum sita quae medium per aeuum Noualarii, les Nouliers s. XVI dicta sunt, esse suspicatur Vinetus § 485 B. sed nescio an rectius cum Nouerogi uel Nouiorigi oppidi nomine cognatus sit Nouarus pagus: nam qui Ausonium uisitabat, aut amne secundo delabebatur, nimirum ad hunc usque portum (hodie Royan dicitur), aut iter faciebat Blauiam petorritis usus**) (cf. Ep. IIII 5, VI 12. XXVII 126 sqq. ubi u. 129 uerbis „per ostia portus“ non Condatinus portus significatur, sed quem diximus Nouiorigensem; qui portus Paulini fuisse indicatur et u. 129: sui celebrata per ostia portus, et u. 131: sua praeteriens iam iam tua limina pulsat). utrimque siue Nouiorigo siue Blauia petebatur Santonicae urbis (Mediolani, hodie Saintes) uicinus ager (Ep. IIII 3. VII 35. VIII 5. X 2. XI 11) et tam uicinus, ut poeta non semel Santonicos dixerit campos. eundem tamen Paulinus epistulae XXVII 95 uerbis respondens fertile rus in Pictonicis situm dicit eo consilio, ut Rarauno uicinum fingeret inuidiose (Ep. XXXI 249 sqq.) Ausoniique trabeam conquereretur obscuro quodam oppidulo sordescere, cuius nomen mihi inuenisse uideor (cf. Fano Martis, Fano Mineruae Itinerar. Antonini 364 et 387 W. alia).

---

*) uid. e. g. Pauliacos Auson. Ep. XVI 16 aliaque Gallicorum locorum nomina, quae leguntur in tabula Pentingeri: qualia sunt Filomusiaco et Iuliaco.

**) Hoc iter sic describit Itinerarium prouinc. Antonini Aug. 458 W.: „De Aquitania in Gallias. | item a Burdigala Augustodonum mpm CCLXXIIII sic: | Blauio mpm XVIIII | Tamnum mpm XVI | Nouioregum mpm XII | Mediolanum Santonum mpm XV | Aunedonnacum mpm XVI | Rauranum mpm XX.“ Tabula Peutingeriana (cf. EDesjardins Géographie de la Gaule d'après la table de Peutinger. Paris 1869): „Burdigalo LX Blauia XXII Tamnum XIII Mediolano Santorum XVI Auedonnaco VIII Brigiosum XII Rarauna XVI.“

Praeter ea quae dixi alia praedia habuisse Ausonium ex poematibus non probatur. nam quod Ep. XVI 15 Theoni ait: „scirpea Dumnitoni tanti est habitatio uati? Pauliacos tanti non mihi uilla foret!“: uilem Theonis agellum cum uicino et multo meliore praedio Pauliaco conparans nec tamen cuius illud sit significans dicit: „me ne Pauliacus quidem, si meus esset, teneret, quominus in Lucaniacum tenderem“.

Verum Ausonius ut Burdigalae turbas declinaret corpusque curaret, non in Lucaniacum solum aut Nouarum pagum concessit: etiam balnea et maritima et ad Pyrenaeum montem quae erant uisebat. eaque Paulinus notauit Ep. XXXI 241 sq.: ad mare sitos piceos Boios, in Bigerritanis Maroialicas thermas (uid. Index); praeterea colebat urbem, unde pater erat oriundus, Cossionem Vasatum (Paulin. u. 248), neque non suis in praediis qualiacumque erant amicos eum conuenisse uerisimile est: Theonem Dumnitoni prope urbem, Paulum in Bigerritanis, Paulinum et Hebromagi et aliis in praediis, quae et multa habebat et magna. accedebant tam multi propinqui, qui senem amplissimis honoribus ornatum colebant, ante omnes Hesperius filius, qui non procul afuisse uidetur (cf. Ep. XVII Par. 11): unde apparet non triste senium fuisse Ausonii nec solitarium, immo multis uariisque delectationibus et animi et corporis plenum.

Post Maximi interitum Burdigalae scriptus est Ordo urbium nobilium (u. 70 Maximus punitus 133 nec enim mihi barbara Rheni ora domus est 167 ciuis in hac sum).

Theodosius in omnes homines honorificus, uerum effusius in bonos; simplicia ingenia aeque diligere, erudita mirari, sed innoxia (Epitom. 48, 8).

post a. 388 Epistula Theodosii ad Ausonium. „parens iucundissime“ cum Theodosius adpellet Ausonium, scripta est epistula, adhuc uiua cum erat Gratiani memoria uel redintegrata, quod qua re magis potuit fieri quam Maximo tyranno deuicto. eaque uictoria simul ad summam auctoritatem euectus erat Theodosius. (7 ne fraudari me scriptorum tuorum lectione patiaris, quae olim mihi cognita et iam per tempus oblita rursum desidero, non solum ut quae sunt nota recolantur, sed etiam ut quae fama celebri adiecta memorantur accipiam.“ hic quis dubitet quin Vrbes prae ceteris significet Theodosius?)

388 Flauius Promotus bella gessit in Thracia. fuit is comes Africae, magister militum a. 386—391, consul

a. 389 (Symmachi ad eum epistulae III 74—80 a. 386 et ante a. 392 scriptae. Zosimus IIII 35. 38 et 39. 45 et 49. 50 [ad a. 383, 386, 388, 391]. Auson. Ep. V ad Paulum 38 sqq.: ostrea quae fama recens Byzantia subter litora et insana generata Propontidis acta Promoti celebrata ducis de nomine laudat. — Theodosius postquam Promoto bellorum curam commiserat, cenis magnificis et uoluptatibus se dat Zosimo teste IIII 50, qui iam IIII 28 ad a. 378 dixerat eum deliciis studere et in cibis adparandis lautitiem coquorumque cohortes memorauerat).

389 ante aestatem Technopaegnii particula prima (III 339) cum praefatione altera ad Paulinum missa (cf. Vinetus § 285).

Paulinus tres libros Suetonii de regibus in epitomen coactos Ausonio miserat. Ausonii ad Paulinum Epp. XXIII—XXVI Hebromagum missae (Ep. XXIIII post a. 379 scriptam esse apparet ex uu. 3 et 14). Paulini ad Gestidium, Gestidii ad Paulinum epistulae (infra Epp. XXXIII et XXXIIII).

389 Latinus Drepanius Pacatus Theodosio m. Iunio urbem ingresso panegyricum recitat (ex Panegyricis XII uel potius II secundum codices, uid. ad a. 379. — Aginno is oriundus uidetur cf. Sidon. ep. VIII 11; Burdigalensem putat Vinetus coll. Paneg. c. 2).

390 Drepanius proconsul Africae (Cod. Theodos. VIIII 2, 4. a. 393 comes rerum priuatarum in aula Theodosii cf. Cod. Theodos. VIIII 42, 13. Symmachi ad eum epp. VIII 12 ex a. 397? et VIIII 61. 64 ex a. 390).

390 Technopaegnion amplificatum particulis IIII—XIIII, addita simul primae particulae noua praefatione (I 337), Pacato proconsuli missum (IIII 10 tu quoque mihi tua crede securior quippe meliora. V 2 Pacato ut studeat ludus meus XIII 21 indulge, Pacate bonus, — ubi Pauline codd. *Z* legunt perperam).

390 Ludus septem sapientium Drepanio Pacato proconsuli missus.

Eidem nescio an ante a. 390 inscripserit Eclogarum librum cum hendecasyllabis (471) („Drepanio filio". Tollius ex uestigiis codd. *Z* suspicatus est ep. 1, 9 Pacato irascor scribendum esse, unde eorum epigrammatum Proculo missorum antea dedicationem ab Ausonio

mutatam postea conlegit; sed inmutatae dedicationis exemplum nullum extat. uid. supra p. V).

c. 390 altera opusculorum Ausonianorum conlectio Theodosio Augusto missa. (Praef. I IIII: Theodosius pater Romanus appellatur u. 21, deus u. 15. — u. 9: scribere me Augustus iubet et mea carmina poscit paene rogans; u. 17: quin etiam non iussa parant erumpere dudum carmina: quis nolit Caesaris esse liber? igitur Fastorum librum et Gratiarum Actionem auctor ipse exclusit (cf. ad a. 383).

389 ante aestatem Paulinus Barcinum abiit, uendere incipit praedia sua eoque in oppido degit per annos 390—393.

390? (an ante a. 389?) Paulinus Burdigalae baptizatus.

392 Valentinianus Augustus per Arbogastem interfectus (Oros. VII 35, 10. Ambrosii de obitu Valentiniani consolatio).

393 Paulinus presbyter electus.

394 paulo post dies paschales Paulinus per Gallius abiit in Italiam.

inter a. 390 et 393 quattuor epistulas Ausonius miserat ad Paulinum: unam quae non uenit in Paulini manus, alteram quae temporum iniuria nobis erepta est, tertiam deinde et quartam epp. XXVIII (XXIII) et XXVIIII (XXV), ad quas tandem ille respondit aestate a. 393 ep. XXXI (Paulini operum carmine X); sequitur Ausonii ep. XXVII (XXIIII) ex Nouaro pago scripta (cf. u. 79 et 93), ad quam Paulinus eodem anno ante Christi natales rescripsit ep. XXX (carm. XI).

388—393 Epistulae ad Theonem XVI et XVII, inuitatoria utraque, Axium Paulum IIII—X (cf. V 40 Promoti ducis — ep. IIII et XVI eodem anno scriptae uidentur: IIII 5. 10 = XVI 35. 24.), Tetradium XI (cf. u. 11 et 25 sqq.); porro ad Hesperium filium XVIII (ex multis metrica tantum epistolia recepta sunt et seruata).

Bissula et Cento eodem anno ad Paulum missa,

cum poeta tertium edere parabat opuscula. (Cento pr. 1: perlege hoc etiam . . . friuolum et nullius pretii opusculum. Ep. VII 19 sqq. ea quae tibi iam cursim fuerant recitata transmisi. uid. ad a. 368/370). Ausonii senis epigrammata Graeca et Graecolatina 48 et 49 (ex Lucaniaco), 46 et 47, 50, 51, 57 et 58.

393 non ante exitum huius anni Ausonius obiit.

post a. 393 tertium edita sunt Ausonii opuscula: hanc editionem ipse non absoluit, sed cum interim obisset, heredes ex relictis poetae schedis conpleuerunt, pedestria adiecerunt; et nescio an Hesperius editor fuerit, qui uidetur patris superstes fuisse. inscriptiones opusculorum pleraeque ab ipso Ausonio additae, ab heredibus ceterae facta uel a librariis.

395 d. 17 Ianuar. Theodosius Augustus obiit Mediolani.

I. Stemma Ausoniorum.

? ~ IULIA?*)

IULIUS AUSONIUS (Par. 1 Epicedion) n. 289 † 378 ~ **AEMILIA AEONIA** uid. Tabula II

CL. CONTEMTUS (Par. 7)

IULIUS CALLIPPIO (Par. 26)

IULIA VENERIA (Par. 27)
— **IULIA IDALIA** (Par. 28)

IULIA CATAPHRONIA (Par. 26) uirgo deuota

Children of Iulius Ausonius and Aemilia Aeonia:

AEMILIA MELANIA (Par. 29 Epiced. 29)

DECIMUS MAGNUS AUSONIUS n. 310? consul 379 ~ **ATTUSIA LUCANA SABINA** (Par. 9) uid. Tabula III

IULIA DRYADIA (Par. 12) ~ **POMPONIUS MAXIMUS** (Par. 15) uid. Tabula IIII

AUITIANUS (Par. 13 Epiced. 39)

Children of Decimus Magnus Ausonius and Attusia Lucana Sabina:

AUSONIUS (Par. 10)

HESPERIUS)**
— **HESPERIUS?***)** comes a. 385
— **FILIUS aut FILIA**
— **PASTOR** (Par. 11, 4 Hesperii tertia progenies)

1. VAL. LATINUS EUROMIUS (Par. 14)††† ~ **FILIA (AUSONIA?)** ~ **2. THALASSIUS** filius **SEUERI CENSORIS** (Par. 22) et **POMPONIAE VRBICAE** (Par. 30)††)

From the first marriage (Val. Latinus Euromius):
AUSONIUS (ad eum Protrept. et Genethl.) n. c. a. 372
—×—
huius Ausonii nescio an nepos fuerit **AUSONIUS** episcopus†)

From the second marriage (Thalassius):
Thalassii filius ex priore coniuge fuit **PAULINUS** Eucharistici auctor n. 377 Pellae in Macedonia a. 414 comes sacr. larg.

---

*) ut Aemiliae matris nomen ad omnes liberos transiit, sic Iulios ex matre dictos ueri simile.

**) Hesperius pro Ausonio Vergilius dixit (Seeck ad Symm. p. CLXXIV not. 885). sic Dryadia Idalia Melania uersa sunt ex parentum nominibus Arborio Veneria Maura. praeterea Dryadiae liberorum nomina Magnus Megentira Maximus inter se conferenda uidentur.

***) uid. Seeck ad Symm. p. XXXIX not. 78.

†) uid. Hilari papae epist. a. 464 ad episcopos prouinc. Vienn. Lugdun. Narbon. I et II Alpinae; obiit ante a. 475, ut uid., minor natu quam Faustus Reiensis episcopus. uid. Peiper, handschr. Ueberl. p. 318.

††) Pomponiae Vrbicae paulo post Censorem mortuae (30,9) Ausonius cum genero et natis (sc. Ausonio et Paulino) annua iusta tulit (30,11 sq.).

†††) cf. CIL II (Hispan.) 4264 L. Valer. Latinus Barcinonen.

II. Aeoniae matris familia.

ARGICIUS (AGRICIUS?)
(cf. Prof. 16, 6)

CAECILIUS ARGICIUS ARBORIUS
(Par. 4 cf. Prof. 16, 6)
~ AEMILIA CORINTHIA MAURA
(Par. 5)

AEMILIA AEONIA (Par. 2) ~ IULIUS AUSONIUS uid. Tabula I	AEMILIUS MAGNUS ARBORIUS (Par. 3 Prof. 16) ~ uxor nobilis et dotata (cf. Prof. 16, 9)	AEMILIA HILARIA virgo deuota (Par. 6)	AEMILIA DRYADIA (Par. 25)

III. Sabinae uxoris familia.

ATTUSIUS LUCANUS TALISIUS
(Par. 8)

ATTUSIA LUCANA SABINA (Par. 9) ∼ D. MAGNUS AUSONIUS uid. Tabula I	NAMIA PUDENTILLA (Par. 19) ∼ FLAVIUS SANCTUS (Par. 18) | LUCANUS TALISIUS (Par. 20) | FILIUS AUT FILIA. (cf. Par. 20, 4)	ATTUSIA LUCANA TALISIA (Par. 21) ∼ MINUCIUS REGULUS (Par. 21)

IIII. Juliae Dryadiae, sororis Ausonii, familia.

IULIA DRYADIA
(Par. 12. Epiced. 49 sqq.)
~ POMPONIUS MAXIMUS
(Par. 15)

POMPONIUS MAXIMUS HERCULANUS
grammaticus Burdigalensis
(Par. 17. Prof. 11)

MAGNUS ARBORIUS
a. 379 comes rerum priuatarum
379/380 praefectus urbis
~ VERIA LICERIA
(Par. 16)

ex natis (Par. 16, 12) FILIAM commemorat
Sulpic. Seuerus uit. Martini 19, 2
deuotae uirginitatis

MEGENTIRA
(Par. 23)
~ PAULINUS
corrector Tarraconensis
(Par. 24)

PAULINUS
(Par. 23)

DRYADIA
(Par. 23)

DUO LIBERI
superstites
(Par. 23, 17 sqq.)

Appendix locorum a M. Manitio congestorum

(uid. Z. f. d. österreich. Gymnasien 1886 p. 241—244) quibus pauca ipse adieci.*)

I Praefatiunculae

I 15 Fortunat. Vita Martini I 29 sq. paruula grammaticae lambens refluamina guttae, rhetorici exiguum praelibans gurgitis haustum.

IIII 1 Vergil. G I 96 flaua Ceres

Moret. 70 committere semina terrae.

II Ephemeris. (Prudentii Cathemerinon conferendus erat titulus).

54 Lucan. X 267 atque opifex rerum

64 Vergil. A VII 578 Teucros in regna uocari

84 Stat. Th. VIIII 641 caeli qua semita ducit

87 Vergil. A XII 162 quadriiugo uehitur curru cf. Iuuenc. II 547 Elias . . . rapuit simulatio quadriiugorum.

92 Iuuenc. I 59 dominumque deumque

106 Ouid. Ars III 247 tam foedi causa pudoris

128 Prudent Apoth. 278 totus et ex toto deus est, de lumine lumen.

160 Vergil. A I 520 copia fandi ¶ Prof. 17, 4

VII Eclogae

I 6 Vergil. A I 718 8 gremio fouet

II 10 Vergil. A VIIII 609 omne aeuum

8 Ouid. F V 59 Martis opus

25 Ouid. Ars II 624 cura pudoris erat ¶ Ludus 6 cura pudoris erit

III 7 Vergil. E X 68 sub sidere cancri

18 Vergil. A XI 551 nix haec sententia sedit

26 Ouid. ars II 733 palmam date

IIII *Ναὶ καὶ οὔ.* 18 cf. Quintilian. I. O. V 8, 7: dies est, nox non est *etc. unde legendum sit:* Est nunc lux, est ergo dies.

V (365) 3 adde Ouid. Am. III 5, 21 cornix . . . garrula

VI (365 B) 7 Vergil. G II 336 origine mundi

*) infelici casu Hieronymi locos unumque Gregorii accuratius indicare supra in indice I non licuit.

VII (368) 11 Vergil. A VIIII 754 partibus aequis
VIII (369) 5 Vergil. G I 232 regit mundi sol aureus astra
6 Vergil. Catal. XIIII, 1 tempora uitae
X (376) 5 Ouid. F V 427 Maius maiorum nomine dictus
XI (377) 2 Vergil. A VII 180 Ianique bifrontis
11 Vergil. A V 58 cuncti celebremus honorem
18 Vergil. G III 526 Bacchi | munera
XV (381) 15 Vergil. A IIII 284 prima exordia
XVI (371) 7 Vergil. IIII 51 sol aureus egit
15 Vergil. G I 232 regit mundi sol aureus astra
14 Vergil. G I 217 cum cornibus . . . Taurus
XXIIII (385) 1 Vergil. A I 13 Tiberinaque . . ostia
36 Vergil. A II 116 Sanguine placastis uentos

III Domestica

I (Herediol.) 3 Vergil. A V 179 Iam senior
II (Paschal.) 7 Stat. S I 2, 51 plaga lactea caeli. Stat. Th. I 25 plaga lucida caeli cf. ℭ Ephem. 84
V (Precatio) 52 Ouid. Met. VII 61 et uertice sidera tangam
VI (Prec. Kl. Ian.) 10 Lucan. III 391 praecipitem cursum
14 Vergil. G I 353 menstrua luna

IIII Parentalia

VIII (167) 4 Horat. Ep. II 1, 2 moribus ornes
8 Vergil. A VIIII 609 omne aeuum
VIIII (168) 15 Vergil. A IIII 2 uolnus alit
28 Fortunat. VIII 3, 277 his cumulata bonis
XI (170) 10 Vergil. A XII 210 artificis manus ℭ ep. 63, 3
XIIII (173) 3 Vergil. A VIII 160 prima . . . flore iuuentas
XX (179) 5 Vergil. A VI 429 XI 28 funere acerbo
XXIIII (183) 4 Vergil. G II 394 liba feremus
XXV (184) 6 Auitus VI 191 mors inuida. Fortunat. IIII 5, 1 inuida mors.

V Professores

I (191) 39 Vergil. A VIIII 204 fata extrema
XVII (207) 4 Vergil. A I 520 copia fandi ℭ Ephem. 160
XXII (212) 16 Vergil. A VIII 90 iter . . . celerant
XXIIII (214) 3 Fortunat. IIII 1, 7 stemmate deducit fulgens ab origine culmen

VI Epitaphia

VIII 3 Vergil. A VI 163 morte peremptum
XI 1 Ouid. M VII 830 sine corpore nomen
XII 5 Ouid. ex Pont. III 2, 68 presserunt . . litora . . pede
XVII 1 Ouid. M VIIII 229 Iouis inclita proles
XXIII 3 Vergil. A VIIII 491 funus lacerum tellus habet
XXVII 2 Vergil. A I 8 II 183 numine laeso.

VIII Cupido
u. 19 Vergil. G IIII 519 inrita . . dona querens
21 Vergil. A X 834 uulnera siccabat
79 Ouid. Ars I 395 communi obnoxia culpae.

VIIII Bissula.
37 Fortunat. VI 1, 108 lilia mixta rosis etc.

X Mosella: Rutilius Namatianus Ausonii, non Horatii carmen ad imitandum sibi proposuit.
25 Vergil. G II 37 Ismara Baccho | conserere
30 — E X 42 gelidi fontes
39 sq. — G III 447 missusque secundo defluit amni
54 — A VI 197 uestigia pressit
56 — A III 389 secreti ad fluminis undam
58 — A V 763 placidi . . . uenti
67 Culex 106 uiridem . . muscum
110 Horat. Ep. II 3, 3 atrum | . . superne
121 Fortunat. I 21, 35 querulos dat rana susurros
141 Vergil. G III 541 natantum. ℭ Mos. 250 uaga turba natantum
151 Ciris 85 multiplici . . caterua
153 Vergil. G II 454 Baccheia dona
222 Vergil. A III 397 perfunditur . . aestu
223 Stat. Ach. I 26 uitreo sub gurgite
272 Vergil. A VIIII 815 praeceps . . sese . . in fluuium dedit
285 Vergil. G I 244 flexu sinuoso
310 Ouid. F IIII 99 genus omne . . uolucrum
318 Vergil. A VI 173 credere dignum est
322 Stat. Th. VIIII 492 stabat . . producta crepidine ripae
333 sq. Vergil. G IIII 366 sub magna labentia flumina terra
363 Culex 397 leui de marmore
370 Vergil. A IIII 202 pingue solum
376 Vergil. A II 117 Iliacas . . ad oras
390 Vergil. A XII 29 uictus amore tui

XI Vrbes
1 Vergil. A II 241 o patria, o diuom domus aurea Roma: add. Iuuenc. I 10
4 Vergil. A V 258 locum . . secundum
19 — A IIII 8 male sana
30 — A I 249 pace quiescit G II 767 at secura quies
35 Iuuenc. I 690 copia rerum
43 Vergil. A IIII 137 circumdata limbo
46 agri: cf. Liu. VII 31, 1. XXVI 16, 7
47 Horat. C I 12, 21 neque te silebo, Liber.
48 Vergil. A VIIII 164 uariantque uices

118 — G II 161 an memorem portus
135 Ouid. ex Pont. I 3, 35 natale solum
140 Vergil. A VIIII 470 turribus altis
141 — A VII 704 aeriam . . . nubem
150 — A XII 684 praeceps cum ruit

XII Technopaegnion

III 9 Horat. C I 3, 26 gens humana ruit per uetitum nefas
VIII 48 Vergil. A XII 162 quadriiugo uehitur curru
X 72 Cypriani Exodus 1262 nubs fulgida caelo labitur
X 88 Vergil. A VI 15 praepetibus pennis ausus se credere caelo
XI 96 — E VII 59 nemus omne uirebit
XIIII 146 — A X 501 nescia mens hominum
158 — A I 14 diues opum

XIII Ludus

6 Ouid. Ars II 624 cura pudoris erat ℭ ecl. I (de ambig. uitae elig.) 25 non felix cura pudoris
37 Vergil. A VIIII 711 saxea . . molibus . . constructam
109 sq. — G I 473 flammarumque globos . . uoluere
118 — A X 294 lecta manus

XIIII Caesares

Monost. 2 Vergil. A VIIII 99 humana potentia
Tetrast. 63 Ouid. M III 579 documenta dature
75 Vergil. A VIIII 422 sanguine poenas persolues
79 — A II 23 male fida
85 — A VIII 610 egelido . . flumine.

XVI Griphus

„Ausonii Griphum allegat Diuus Ambrosius apud Alucinum Epistola ad Lugdunenses fratres, annotante Desposio“. Souchay p. 654 col. 2.
u. 25 Vergil. A VIIII 314 noctisque per umbram
30 Horat. C I 1, 35 si . . lyricis uatibus

XVII Cento

pr. 29 Marcellus Empiricus praef. ad Theodosium: in unum corpus quasi disiecta et lacera Aesculapius Virbii membra composui.

XVIII Epistulae

IIII (VIII 397) 9 Iuuenc. II 154 aderant sollemnia paschae
VI (X 399) 1 Stat. S. V 2, 117 si qua fides dictis
X (XIIII 403) 14 Vergil. A I 444 acris equi
18 Fortunat. C I 15, 102 cuius ab eloquio dulcia mella fluunt

XIIII (IIII 393) 21 Vergil. A VII 457 fumantes . . taedas
44 Vergil. A IIII 559 et crines flauos VIII 387 et niueis . . lacertis
XV (VII 396) u. 2 Vergil. G I 384 dulcibus in stagnis
8 Iuuenc. III 1 ignicomus sol
XVI (V 394) 27 Ciris 460 sinuantur lintea coro
XVIII (III 392) 3 Vergil. E V 32 uitibus uuae
XX (II 391) 7 Vergil. A I 735 coetum . . celebrate
XXI „Genethliacus Maximiani Augusti" est inter Panegyricos (in codd. XI, in editionibus III).
XXII (Protrept.) u. 6 Vergil. A III 210 Graio stant nomine dictae
35 Vergil. A II 14 labentibus annis
36 — A V 364 nomen aui referens
38 Ouid. F V 273 iuuenalibus annis
68 Vergil. A I 718 gremio fouet
XXIII (XVIIII 409) 1 Vergil. A XII 115 solis equi
XXVIII (XXIII 416) 4 Vergil. A X 63 alta silentia
34 Claudian. de IIII cons. Hon. 118 largitor opum, largitor honorum
XXVIIII (XXV 418) 21 Ouid. M XII 481 feriat caua tympana saxo
31 Vergil. A VIIII 222 seruantque uices
XXX 49 sqq. XXXI 19 sqq. hac in commutatione hexametrorum et iambicorum uersuum Paulinus uidetur Prudentii Apotheosin sequi.

XVIIII Epigrammata

3 Fortunat. VIII 4, 7 triplici diademate
26 (1) 11 Vergil. A XII 415 uolucres sagittae
14 — A VII 41 horrida bella
27 (2) 9 Ouid. ex Pont. III 1, 51 a fulminis ictu
31 (4) 3 Vergil. E X 42 gelidi fontes
33 (12) 4 — G. III 84 stare loco nescit
37 (16) 6 Ouid. Am. III 8, 37 pondera ferri
40 (19) 7 Ouid. M III 347 maturae . . senectae
63 (245) 3 Vergil. A XII 210 artificis manus ℂ Par. 11, 10
4 Vergil. A II 183 pro numine laeso
76 (69) 9 Ouid. M XIIII 320 proles Saturnia
77 (70) 1 Ouid. M I 419 semina rerum
94 (90) 4 Ouid. Ars I 100 damna pudoris

XX Grat. Actio*)

5 Cl. Mamertini Genethl. Maximiani 14: itaque illud quod

---

*) aegre nunc fero uersiculos numeratos, cum satis essent superque *paragraphi* ab Souchaeo positae, *sectiones* XXXVIII

de uestro cecinit poeta Romanus Ioue „Iouis omnia plena“, . . . id nunc ego de utroque uestrum audeo praedicare: ubicumque sitis . . . diuinitatem uestram ubique uersari etc.

13 sqq. cf. Mamertini Grat. Act. Iuliano c. 19

82 Cl. Mamertini Genethl. Maximiani 8: ipsos siquidem quos praemiseratis nuntios reliquistis ipsamque quae uos conata est praeuenire famam praeuertistis, ut . . homines fortasse crediderint . . diurna uobis et nocturna curricula utraque mundi lumina commodasse . . . etenim cum nihil sit animo uelocius, uos . . . peruecti estis ad uos mutui desiderii celeritate. (cum eis quae apud Ausonium secuntur, conpara porro quae Mamertinus habet c. 9).

XXI Periochae.

Il. III 2 Vergil. A VIII 547 in bella sequantur
3 Vergil. A XI 599 compositi . . in turmas
IIII 3 Vergil. A XI 304 cogere concilium
X 3 Vergil. A I 680 sopitum somno
XX 2 Vergil. A II 375 celsis . . a nauibus itis
10 (non I 145, sed I 475 legendum)
XXIII 2 Vergil. A VII 672 Argiua iuuentus
Od. VI 2 Vergil. A IIII 555 carpebat somnos
VII 2 Culex 327 proles Laertia
VIII 2 Vergil. A VI 535 roseis Aurora quadrigis
VIIII 2 Vergil. A VI 535 hac uice sermonum
X 2 Vergil. A I 51 nimborum in patriam . . Aeoliam uenit
XV 2 Vergil. A V 704 Tritonia Pallas
XVIIII 2 Vergil. A I 637 at domus interior
XX 2 Vergil. A X 523 et genua amplectens
XXI 2 Vergil. G III 267 et mentem . . . dedit
XXIIII 2 Vergil. A VIII 667 Tartareas etiam sedes

XXIII Italorum.

II 6 Vergil. A IIII 537 Iliacas . . classes
III 5 Ouid. Ars II 155 dos est uxoria lites
6 Vergil. A VI 600 nec . . requies datur ulla
XVI Varro Men. 583 Ἐπικούρειος θεὸς non potest esse: οὔτε αὐτὸς πρᾶγμα ἔχει οὔτε ἄλλοις παρέχει
XXXIII 6 Ouid, ex Pont. IIII 15, 4 pars ego sim census quantulacumque tui.

---

editionis Stoerianae a. 1598, quae respondent Ausoniani contextus sectionibus 375 ad 412 a Vineto factis, denique *capita* XVIII a Schenkelio discripta.

Addenda et corrigenda.

p. 4 adn. ad. u. 18: *l.* liuer *V*
„ 20 u. 36: *l.* sic, credo, adnectens
„ 25 u. 38: *l.* Victoria
„ 33 V 7: *l.* Haec non (*et in adnot.:* Et non *V corr. Peiper*)
„ 33 V 9: *l.* Et me
„ 47 XXVIIII 8: *f.* quaeque minore
„ 102 XVII, 4: *l.* Phrixee
„ 110 u. 15: *f.* et reuocant (Rursum et *coni. Baehrens*)
„ 111 u. 44: *lego* maestae
„ 115 u. 11: haut *scripsi cum Pulmanno*
„ 140 adn. ad 473: *l.* soluis: s *pr. in ras.* L^s
„ 141 adn. uersu quarto: *l.* (*ss.* ad ausonium)
„ 147 u. 47—49: *l.* erili: mox ut . . . conruerent . . . fasto
„ 153 u. 142: interne] mirere *Graeuius*
„ 156 II 6: et *deleui eum prioribus*
„ 168 u. 163: *ponatur nuda uirgula post* uir, *non puncto distincta*
„ 176 u. 133: quamdiu *non Scaliger, sed Auantius 1507*
„ 177 u. 163: Thales sum *Auantius 1507*
„ 186 u. 33: Gaio *ante Muellerum Markland ad Stat. S. p. 246*[a]
„ 197 u. 22: meam *delendum uidetur*
„ 208 u. 49: *l.* belua et aper (aut *Z*)
„ 221 u. 20: *l.* publicata libera est
„ 225 III 3: *l.* patitur
„ 225 u. 12: potioribus] *lego* honestioribus
„ 231 u. 34: *l.* Vinum (*sic Z*)
„ 241 adn. ad u. 59: uigiles *Z*
„ 243 XIII: *l* TREVERORVM | FECIT] fecimus *M* fecit *cett.*
„ 272 adn. ad XXVI: *l.* suo (*ceteris om.*) *G*
„ 274 u. 28: *f.* ἔμπορος (*cf. u. 2*)
„ 275 u. 48: *post* Buzygem *tollas uirgulam*
„ 280 post u. 102: AVSONIVS PAVLINO
„ 281 adn. ad 107: *adde*: cuiquam facilis *Π*

p. 291 adn.: *l.* „*post u. 42 repetitur u. 40* (audebo) *P*"
„ 293 ad u. 12: *l.* Sederit et flandis *P*
„ 298 u. 127: *l.* nostris
„ 318 adn. ad XXII: *l.* In (Ad *p*) Marcum *Mp*
„ 320 adn.: *adde*: XXV—XXX *interierunt in T*
adn. ad XXV 8: *l.* ludat *G*
„ 321 XXVI 13: *l.* harundine
XXVII: A CAESARE] *immo* AB AVGVSTO *uel* A GRATIANO
„ 321 adn. ad XXVII 3: grandis *M*? *Vinctus ex T*
7: fractos *M*? *Vinctus ex T*
„ 336 LXVI 3: *l.* puerpera
„ 343 LXXXV 2: *l.* scribas (*sic MT*)
„ 369 u. 405: *f.* quae intra aulam praedicanda sunt (cf. Epitom. 48, 18 iam illa minutiora et ut dicitur intra aulam, quae quidem, quia occulta sunt, magis naturae hominum curiosae oculos auresque ad se trahunt: patruum colere tamquam genitorem, fratris mortui sororisque liberos habere pro suis etc.)
„ 370 u. 446: iucundius] *f.* facundius
„ 383 adn. ad VIII 8: tuetur *P corr. Auantius 1507*
„ 387 adn. ad XVI 2: carinam *om. P*, *add. Auantius 1507*
„ 388 adn. ad XVIII 7: *adde*: dimittitur *P*
„ 410 adn. ad u. 20: *adde:* spirat *AB*
ad u. 24: *l.* conparibus] *A*
„ 411 adn. ad u. 44: *l.* puhescenti *A*
„ 416 adn. ad u. 55: pax *uulgatae edd.*
„ 500 *adde*: *Acidinus* uid. Acindynos
„ 506 *adde*: *Belginum* (*Belg?*) uid. Belgae
Bicornis uid. Rhenus
„ 508 *adde*: *helleborus* uid. Anticyra
„ 528 *Nouarus* pagus: fort. Nouioregum (*Royan?*) inter Mediolanum et Tamnum
„ 528 *adde*: *Nouiomagus* uid. Noiomagus
„ 538 *adde*: *Syracŭsius* uid. Syracosius
„ 539: adde: *Terbellicus* Terbellus uid. Tarbellicus (Itinerar. prouinc. 455, 8 W.: aquis Terebellicis).

Conspectus siglorum

uid. tabulam p. XIIII—XVII.

		praef. p.
V	Leidensis Voss. lat. 111	18
P	Parisinus 8500 (Ticinensis)	36
p	Harleianus 2613	37

Excerpta de opusculis D. Magni Ausonii:

G	SGallensis 899	53
B	Bruxellensis 5369/73	54
P	Parisinus 4887 (Puteanus)	54
α	Iuuenalis ludi libellus	55

Familiae Z libri:

Z	*T*	Tilianus. i. Leidensis Voss. lat. Q 107	70
Z	*M*	Magliabecchianus I 6, 29	71
Z	*λ*	Laurentianus 51, 13 (Magliabecchiani deperditae partes descriptae ab Al. Verrazano)	72
Z	*G*	Bartholomaei Girardini editio princeps Venetiis 1472	72
Z	*g*	eadem in Ecloga XXV (ubi *G* est S.Gallensis liber)	
	f	Ferrarii ed. Mediolanensis ubi mancum est exemplar Girardini Venetum	
	K	Musei Britannici Regius (Kings-Ms.) 31	74
	p[2]	Schenkelii Perusinus 102	74
	p	excerpta Parisini 18275	77
	ψ	singuli uel plures huius ordinis libri	

Ephemeridis III (Orationis) praeter *VZ*:

P	Parisinus 7558	33
C	Cantabrigiensis bibl. uniu. Kk V 34	69

in **Professorum Burdigalensium commemoratione** accedunt

*V**	Leidensis Vossiani folii 12 abrepti (XV 21—XX ex.) exemplar Lugdunense	18
v	Sannazarii apographum Vindobonense } c. XX	29
s	Sannazarii apographum Schenkelianum } c. XX	29

Epitaphiorum XXVIII—XXX praeter *VZ*:

R	Musei Britannici cod. Regius 15 B XVIIII	32

Mosellae libri praeter *G* et *B*:

		praef. p.
V	Vaticanus Reginae 1650	57
R	Turicensis (Rhenaugiensis)	57
L	Laurentianus 51, 13	54
ω	consensum librorum indicat	

Caesarum libri praeter *G* et *P* (i. Puteanum) et *Z*:

Σ	Reginensis 1283	58
R	Parisinus 9347	58
M^2	Magliabecchianus I 6, 29	54

de ceteris uid. quae adnotaui in praefatione ad pp. 54 et 58 sq.

Technopaegnii libri praeter *VZ*:

C	Cantabrigiensis bibl. uniu. Kk V 34	69
v	Leidensis Voss. Q 33	30
p	Parisinus 2772	30

Symmachi epistularum libros indicaui infra p. 141 et 220.

Paulini et Ausonii epistularum libri praeter *VP* = *α*.

	Π	Parisinus 7558	33
β	*S*	Parisinus 2122 (opera Paulini)	32
β	*B*	Bruxellensis 10703/5 (opera Paulini)	32
β	*T*	Tilianus in ep. XXVIIII (418)	32 et 70

$V^s P^s$ etc.: littera ^{s} dextrorsum superscripta Schenkelii conlationes a meis ita discrepare significaui.

DECIMI MAGNI AVSONII

OPVSCVLA

AVSONII OPVSCVLA.

I.

⟨PRAEFATIVNCVLAE⟩.

I [470 A] **AVSONIVS LECTORI SALVTEM.**

Ausonius genitor nobis, ego nomine eodem:
  Qui sim, qua secta, stirpe, lare et patria,
Adscripsi, ut nosses, bone uir, quicumque fuisses,
  Et notum memori me coleres animo.
Vasates patria est patri, gens Haedua matri
  De patre, Tarbellis set genetrix ab Aquis,
Ipse ego Burdigalae genitus: diuisa per urbes
  Quattuor antiquas stirpis origo meae.
Hinc late fusa est cognatio; nomina multis
  Ex nostra, ut placitum, ducta domo ueniant:
Deriuata aliis, nobis ab stemmate primo
  Et non cognati, sed genetiua placent.
Set redeo ad seriem. genitor studuit medicinae,
  Disciplinarum quae dedit una deum.
Nos ad grammaticen studium conuertimus et mox
  Rhetorices etiam, quod satis, attigimus.

I † ABHINC AUSONOPUSCULA (II above O) | AUSONIUS LECTORI SALUTĒ (LECTORI *V* *caeruleo colore*) *V* 2 qua//secta (*rasura super* a *post* t) *V* 6 teruellus *V* *corr. Scaliger* 8 meę (ę *rec. in ras.*, męe *ut uid.* V^1) *V* 9 hInc *V* 10 ut *pr. ss.* *V* 11 deribata *V* 12 genetiba (ne *in* ni *al.*) *V* 15 et mox *rec. add.* *V* 16 Et mox retorices *V* | s^a^tis (a *rec. ss.*) *V*

Nec fora non celebrata mihi, set cura docendi
  Cultior, et nomen grammatici merui
Non tam grande quidem, quo gloria nostra subiret
  Aemilium aut Scaurum Berytiumue Probum,
Sed quo nostrates, Aquitanica nomina, multos
  Conlatus, set non subditus, adspicerem.
Exactisque dehinc per trina decennia fastis
  Deserui doctor municipalem operam,
Aurea et Augusti palatia iussus adire
  Augustam subolem grammaticus docui,
Mox etiam rhetor. nec enim fiducia nobis
  Vana aut non solidi gloria iudicii.
Cedo tamen fuerint fama potiore magistri,
  Dum nulli fuerit discipulus melior.
Alcides Atlantis et Aeacides Chironis,
  Paene Iove iste satus, filius ille Iouis,
Thessaliam Thebasque suos habuere penates:
  At meus hic toto regnat in orbe suo.
Cuius ego comes et quaestor et, culmen honorum,
  Praefectus Gallis et Libyae et Latio
Et, prior indeptus fasces Latiamque curulem,
  Consul, collega posteriore, fui.
Hic ergo Ausonius: sed tu ne temne, quod ultro
  Patronum nostris te paro carminibus.

---

17 mici *V* 18 nomen] o *deformatum lineola litterae* i *simili, quam al. m. a dextra addidit V* 20 Berytiumue *Toll* beritiq^{s} *V* 21 aquitanaq^{s} *V corr. ed. uetus incerta* (*cf. Toll*) | multis *Sebis.* 22 set non *Vinetus* et non († *rec. uoculae* non *ss.*) *V* non et *Scaliger* | aspicerem *V* 24 //adserui *initiali erasa V* deserui *Brandes* 26 Augus/////tam (*3—4 litt. erasis*) *V*

ce
27 retor *V* 28 Vana] Vna *V corr. Lugdun.* 31 chironis (ce *al. ss.*) *V* 32 peneiobe *V* | satis (i *eras.*, a *al. ss.*) *V* 33 thebas/que *V* | abuere *V* 35 ego et *Heinsius* 36 praefectis *V corr. Lugdun.* | lybiae *V* 39 ergo *Sebis.* ego *V* ego sum *Heinsius*

II [470B] **AVSONIVS SYAGRIO.**

Pectoris ut nostri sedem colis, alme Syagri,
  Communemque habitas alter ego Ausonium:
Sic etiam nostro praefatus habebere libro,
  Differat ut nihilo, sit tuus anne meus.

III [—] ## EPISTVLA THEODOSI AVGVSTI.

⟨THEODOSIVS AVGVSTVS AVSONIO PARENTI SALVTEM.⟩

Amor meus qui in te est et admiratio ingenii atque eruditionis tuae, quae multo maxima sunt, fecit, parens iucundissime, ut morem principibus aliis solitum sequestrarem familiaremque sermonem autographum ad te transmitterem, postulans pro iure non equidem regio, sed illius priuatae inter nos caritatis, ne fraudari me scriptorum tuorum lectione patiaris. quae olim mihi cognita et iam per tempus oblita rursum desidero, non solum ut, quae sunt nota, recolantur, sed etiam ut ea, quae fama celebri adiecta memorantur, accipiam. quae tu de promptuario scriniorum tuorum, qui me amas, libens imperties, secutus exempla auctorum optimorum, quibus par esse meruisti: qui Octauiano Augusto rerum potienti certatim opera sua tradebant, nullo fine in eius honorem multa condentes. qui illos haut sciam an aequaliter atque ego te admiratus sit, certe non amplius diligebat. uale parens.

II SVAGRIO *V* 2 quę abitas *V* 3 abere (be *al. ss.*) *V* *V*
4 /nicilo (n *ex* m ?) *V*

III Incipit epistola theodori augusti *P* | Theodosius — salutem *Auantius, om. P* 4 iocundissime *P* | solitus *P*[s] *corr. Auantius* 9 desydero *P* 12 scrineorum *P* 13 īpertiēs. *P* *P*
17 atque] adq̄ *P* | sit *Auantius* scit *P*

IIII [469] DOMINO MEO ET OMNIVM THEODOSIO AVGVSTO AVSONIVS TVVS.

Agricolam si flaua Ceres dare semina terrae,
Gradiuus iubeat si capere arma ducem,
Soluere de portu classem Neptunus inermem:
Fidere tam fas est, quam dubitare nefas;
Insanum quamuis hiemet mare crudaque tellus
Seminibus, bello nec satis apta manus.
Nil dubites auctore bono. mortalia quaerunt
Consilium. certus iussa capesse dei.
Scribere me Augustus iubet et mea carmina poscit
Paene rogans: blando uis latet imperio.
Non habeo ingenium, Caesar sed iussit: habebo.
Cur me posse negem, posse quod ille putat?
Inualidas uires ipse excitat et iuuat idem,
Qui iubet: obsequium sufficit esse meum.
Non tutum renuisse deo. laudata pudoris
Saepe mora est, quotiens contra parem dubites.
Quin etiam non iussa parant erumpere dudum
Carmina. quis nolit Caesaris esse liber,
Ne ferat indignum uatem centumque lituras,
Mutandas semper deteriore nota?
Tu modo te iussisse, pater Romane, memento
Inque meis culpis da tibi tu ueniam.

V P IIII Responsiua Ausonii ad Theodosium Augustum ℞ca. | Domino meo et omnium | Theodosium Augusto . Ausonius tuus *P* TEUDOSIO ã AVSONIVS· *V* 1 agricolam: a *in ras., quae secuntur rescripta al. V* 2 gradiuus *al. in ras. V* 4 duuitare *V*[1] (*rec. corr.*) | nephas *P* | *marg.* ⁜ *V* 5 que *V*[1] q[s]/// *al. corr. V* 6 uello *V*[1] | abta *V* 7 Ni///l (ci *eraso*?) *V* | duuites *V* | bonū̇ *V* 9 ℂ Scribere *P* | mea] ín ea *P* 10 pene *V P* | uix *P*[s] 11 abeo *V*[1] (*rec. corr.*?) | ingenio *P* | iussit: t *al. in ras. V*[s] | abebo *V* 13 exitat (*rasura super* itat *ut uid.*) *V* | iubat *V* 14 esse] ip̄e *P* 15 totum *P* | remuisse *V*[1] 16 cotiens *V* quot' *P* | contra] c̄c̄ *P* | diuites *V* 17 parant] paruӡ *P* 18 liuer *P* 20 mu//tandas *V* 21 iuxisse *P* *post* 22 Explicit *P*

II.

EPHEMERIS

ID EST

TOTIUS DIEI NEGOTIUM.

I [151] Mane iam clarum reserat fenestras,
Iam strepit nidis uigilax hirundo:
Tu uelut primam mediamque noctem,
Parmeno, dormis.

Dormiunt glires hiemem perennem,
Sed cibo parcunt: tibi causa somni,
Multa quod potas nimiaque caedis
Mole saginam.

Inde nec flexas sonus intrat aures
Et locum mentis sopor altus urget
Nec coruscantis oculos lacessunt
Fulgura lucis.

Annuam quondam iuueni quietem,
Noctis et lucis uicibus manentem,
Fabulae fingunt, cui Luna somnos
Continuarit.

I INCIPIT $\text{EPHE}^{\text{ME}}\text{RIS}$ *etc. min.* *V* 2 irundo *V* 3 *et* 4 *uno* *V* *in uersu* *V* 4 *et* 20 parmino *V* 5 perenne/// (m *eraso*) *V* 7 caedis *Toll* tendis *V* 13 condam V^1

Surge, nugator, lacerande uirgis:
Surge, ne longus tibi somnus, unde
Non times, detur: rape membra molli,
Parmeno, lecto.

Fors et haec somnum tibi cantilena
Sapphico suadet modulata uersu?
Lesbiae depelle modum quietis,
Acer iambe.

II [152] PARECBASIS.

Puer, eia, surge et calceos
Et linteam da sindonem.
Da, quidquid est, amictui
Quod iam parasti, ut prodeam.
Da rore fontano abluam
Manus et os et lumina.
Pateatque, fac, sacrarium
Nullo paratu extrinsecus:
Pia uerba, uota innoxia,
Rei diuinae copia est.
Nec tus cremandum postulo
Nec liba crusti mellei,
Foculumque uiui caespitis
Vanis relinquo altaribus.
Deus precandus est mihi
Ac filius summi dei,
Maiestas unius modi,
Sociata sacro spiritu.

---

22 saffico *V* 23 Lesbiae *Scaliger 1,7* lesbii *V* | modum (lu ss.) (*al. corr.*) *V* lesbos insula urbis methinae *antiqua m. marg. V*

V II ITEM PARECBASIS A SAFFICO (A *al. ss.*) AD DIMETRVM *min.* (*in marg. antiq. m.* MTR iambico quaternario) *V* 5 fontano: a *ex* e *corr.* V 6 hos *V* 9 uerua *V* 13 c/espitis (a *eraso*) *V* 15 mici *V* 16 hac *V* 18 spiritu *Vinetus* spiritui *V*

Et ecce iam uota ordior:
Et cogitatio numinis
Praesentiam sentit pauens.
Pauetne quidquam spes, fides?

III [153] ORATIO.

Omnipotens, solo mentis mihi cognite cultu,
Ignorate malis et nulli ignote piorum:
Principio extremoque carens, antiquior aeuo,
Quod fuit aut ueniet: cuius formamque modumque
Nec mens conplecti poterit nec lingua profari:
Cernere quem solus coramque audire iubentem
Fas habet et patriam propter considere dextram
Ipse opifex rerum, rebus causa ipse creandis,
Ipse dei uerbum, uerbum deus, anticipator
Mundi, quem facturus erat: generatus in illo
Tempore, quo tempus nondum fuit: editus ante
Quam iubar et rutilus caelum inlustraret Eous:
Quo sine nil actum, per quem facta omnia: cuius
In caelo solium, cui subdita terra sedenti

III cf. Oratio Paulini (infra XVIII 32)

---

20 *in margine rasura in eaque iuxta u. 21 scriptus est u. 22 atque prima quidem manu: priora nunc euanuerunt:* pauentne *legerat Vinetus, idem pro* qıc (*disparuit* v *littera supra addita ut uolgo*) *uiderat* me; paues nequicquam *Scaliger 1, 7*

III ORATIO *V* incipit oratio sc̄i ausoni *P* or̄t matutina *VP*,(ausonii ad dm̄ omnipotentem *C* precatio matutina ad omnipotentem deum *Z* (incipit praecatio *G* item incipit praecatio λ)

1 omnipotens — cultu *VP* (mici *V* cultǒ *P*), omnipotens quem mente colo pater unice rerum *CZ* 5 conplecti *VP* complecti *CZ* ɔplecti *in fine quaternionis,* completi *in contextu T* 6 coram] contra *C* 7 abet *V* | propius *P* | coⁿsidere *C* | dexteram *C* *uu.* 8—16 *om. Z* 8 quę mei causa fuerit *marg. m. s.* x *V* | ipe *C* 9 ueruum *V* | ueruum *V* uerbum *pr. ss. C om. P* | antecipator *C*[1] 11 tenpore *V* | editur *V* ed/itus *P* aeditus *C* 12 illustraret *C* 14 sedenti ϵ (*pr. exp.* ϵ) *P*

Et mare et obscurae chaos insuperabile noctis:
Inrequies, cuncta ipse mouens, uegetator inertum:
Non genito genitore deus, qui fraude superbi
Offensus populi gentes in regna uocauit,
Stirpis adoptiuae meliore propage colendus:
Cernere quem licuit proauis, quo numine uiso
Et patrem uidisse datum: contagia nostra
Qui tulit et diri passus ludibria leti
Esse iter aeternae docuit remeabile uitae:
Nec solam remeare animam, sed corpore toto
Caelestes intrare plagas et inane sepulcri
Arcanum uacuis adopertum linquere terris.
  Nate patris summi nostroque salutifer aeuo,
Virtutes patrias genitor cui tradidit omnes,
Nil ex inuidia retinens plenusque datorum,
Pande uiam precibus patriasque haec perfer ad aures.
  Da, pater, inuictam contra omnia crimina mentem
Vipereumque nefas nocituri auerte ueneni.
Sit satis, antiquam serpens quod prodidit Aeuuam
Deceptumque adiunxit Adam: nos sera nepotum
Semina, ueridicis olim praedicta prophetis,
Vitemus laqueos, quos letifer inplicat anguis.

---

15 obscura C^1 | cahos *V* | insuperauile *V* insuperabile *P* 16 cunctis *P* | mobens *V* 17 Non genitorę̣ *T* 18 regno *P* 19 propago dicimus et propages sicut conpago et conpages *marg. uetusta m.* *P* | styrpis *P* | adobtiuae *V* | ɔpage *T* 20 nomine *PT* 21 datur (r *al. in ras.*) *V* 22 dira *P* | passus *ex* pasus *statim corr.* *P* | ludibri *P* | leti V^1 lęti V^2 laeti *PZ* loeti *C* 23 i/ter *V* et *P* | remeauile *V* | uita *P* 24 solum *P* | toto *in ras.* *V* 25 intrae C^1 | sepulcri (lcri *in ras.*) *V* sepulchri *PCZ* 26 archanam (v *supra*) *C* | linquer(e *supra*) *C* 27 *hic aliisque locis, ut 31, nouae sententiae initium adposita in margine* K *littera indicatur uel nuda, uel addita Γ nota, quae etiam sola praefigitur 37 43 49 58 V* Nihil *P* 30 pręcibus *P* | haec *om.* *P* | defer *T* | at V^1 31 cont(r *supra*)a *C* 32 que *om.* *P* | neuas C^1 nephas *T* | aueste C^1 | auertereueni *P* 33 prodidit *CZ* ꝓdidit *P* perdidit *V* | aeu(v *supra*)am *V* aeuam *CTG* euam *P* 34 adiuncsit *V* infecit *C* | sęra *C* serã *T* separare potum *P* nepotvm: v *ex* a *pr.* *T* 35 ueredicis *P* | olim *V* etas *P* aetas *CZ* | profętis *V* 36 leofer *P* loetifer *C* læ-

Pande uiam, quae me post uincula corporis aegri
In sublime ferat, puri qua lactea caeli
Semita uentosae superat uaga nubila lunae,
Qua proceres abiere pii quaque integer olim
Raptus quadriiugo penetrat super aera curru
Elias et solido cum corpore praeuius Enoch.
Da, pater, aeterni speratam luminis auram,
Si lapides non iuro deos unumque uerendi
Suspiciens altare sacri libamina uitae
Intemerata fero: si te dominique deique .
Vnigenae cognosco patrem mixtumque duobus,
Qui super aequoreas uolitabat spiritus undas.
Da, genitor, ueniam cruciataque pectora purga:
Si te non pecudum fibris, non sanguine fuso
Quaero nec arcanis numen coniecto sub extis:
Si scelere abstineo errori obnoxius et si
Opto magis, quam fido, bonus purusque probari.
Confessam dignare animam, si membra caduca
Execror et tacitum si paenitet altaque sensus
Formido excruciat tormentaque sera gehennae
Anticipat patiturque suos mens saucia manes.

---

tifer *Tλ* | inplicat] *V* 37 *Γ*⁜ *praefigitur V* | qe *V* que *P* qua *CZ* 38 ferat] fera *P* feram *CGλ* ferar *T* 39 scmita *P* | uaga] uaga uentos *P* | nubila *V C²Z* lumina *P* nebula *C¹* 40 quam *V* | proceris *P* | abiero *P* adiere *T* | quā *V²* *u.* 41 *om. T* | aera *VCλ* aerae *P* aethera *G* 42 Elias *V¹* Aelias *P* Helias *CTG* Helia *LMueller* | enoc *P* aenohc *C* 43 speratam *CTG* spaeratam *P* spiratam *V* | numinis *T* | aureąm *C* horam *λ²* aram *T* 44 iure *C¹* inro *P* 45 suscipiens *P* | sacrae *TG* | liuamina *V* labamina *G* 47 unigenum *C²* | pa/rem (t *eraso*) *C* | mixtum] mixte *T* missum *Graeuius* 49 cruciat *P* | pecctora *C* 50 pecodum *V* | frebris *P* 51 ne *λ* | arcanis *V¹P* archanis *V²C* carnis *Z* | numen *an* nomen *dubium V* omen *Heinsius* | exitis *P* 52 scilere *P¹ˢ* sceleri *T* | abtineo *P¹ˢ* | errorique *Accursius* 53 obto *VP* | quan *P* | pb *ante* probari *eras. V* 55 Execror *CZ* Exsecror *V* Exsecror *P* | tatitum *P* | poenitet *C? TG* 56 sere *P* sęra *C* | geennae *V¹* hennae *P* 57 anticipant *V* anticipiat *P* | saucia] anxia *Heinsius* conscia *Turnebus*

Da, pater, haec nostro fieri rata uota precatu.
Nil metuam cupiamque nihil: satis hoc rear esse,
Quod satis est; nil turpe uelim nec causa pudoris
Sim mihi; non faciam cuiquam, quae tempore eodem
Nolim facta mihi. nec uero crimine laedar
Nec maculer dubio: paulum distare uidetur
Suspectus uereque reus. male posse facultas
Nulla sit et bene posse adsit tranquilla potestas.
Sim tenui uictu atque habitu, sim carus amicis
Et semper genitor sine uulnere nominis huius.
Non animo doleam, non corpore: cuncta suetis
Fungantur membra officiis: nec saucius ullis
Partibus amissum quidquam desideret usus.
Pace fruar, securus agam, miracula terrae
Nulla putem. suprema dii cum uenerit hora,
Nec timeat mortem bene conscia uita nec optet.
Purus ab occultis cum te indulgente uidebor,
Omnia despiciam, fuerit cum sola uoluptas
Iudicium sperare tuum; quod dum sua differt
Tempora cunctaturque dies, procul exige saeuum
Insidiatorem blandis erroribus anguem.
Haec pia, sed maesto trepidantia uota reatu,

58 ^{h}aec *V* hoc *Tλ* huic *G* | precatu: u *ex* a *V* 59 nihil] nić *p* (*p* = *Paris. 18275 ubi leguntur uu. 59—78 et u. 58*) | rera *P* 61 sit *P* | non *Vp* nec *PCZ in marg. inter u. 61 et 62 al. m.* ſ *legitur V* 63 dubio: b *ex* ll *ut uid. V* 64 uerae *G* | mala *Vp* male *PCTG sic Paulini oratio u. 6 sq.* male uelle *et* bene posse. 65 et] ac *Paulinus u. 7* at *Graeuius* | trãquilla *V* 66 adque *V* | auitu V^1 (habitu V^2) | amicus *P* 67 uolnere *λ* | ^{h}uius (h *al. ss.*) *V* 68 animae *λ* | suetis *Heinsius,* quietis *libri* 69 fugantur V^1 | suacius *P* saucis C^1 sautius *G* 70 pastibus (statim s *in* r *pr. corr.*) *C* | amissum V^1 | quicquam *libri* (quicquiam *P*) 71 fruar] fraias *P*
72 dii] diei *VP* (dies V^1 *ut uid.*) d'i (*i.* dei) *C* dii *pλ* dys (*marg. al.* dijs) *T* | qū *V* 73 obtet *V* 74 occultus *G* | qū *V* 75 dispiciam *P* | cū V^1 qū V^2 | uolūtas *V* 77 cunctatur *P* cuntatur *V* ↄtantur *p* cunctantur *CZ* | exie C^1 exime C^2 exiges aeuum *P* exigis euo (exiges *al. corr.*) *p* | scæuo *T* saeuo *G*
79 Haec] Nec *T* | moesto *TG* | reatu: u *in ras. V*

Nate, aput aeternum placabilis adsere patrem,
Saluator, deus ac dominus, mens, gloria, uerbum,
Filius, ex uero uerus, de lumine lumen,
Aeterno cum patre manens, in saecula regnans,
Consona quem celebrant modulati carmina Dauid:
Et responsuris ferit aera uocibus amen.

IIII [154] EGRESSIO.

Satis precum datum deo,
Quamuis satis numquam reis
Fiat precatu numinis.
Habitum forensem da, puer.
Dicendum amicis est haue
Valeque, quod fit mutuum.
Quod cum per horas quattuor
. . . .
Inclinet ad meridiem,
Monendus est iam Sosias.

V [155] LOCUS INVITATIONIS.

Tempus uocandis namque amicis adpetit;
Ne nos uel illis demoremur prandium,

---

80 Nate *VP* Chriſte *CZ* | aput *V* apud *ceteri* | placauilis *V* | adsere *V* assere *CZ* asse *P* 81 salbator *V* | deus] mens deus *T* | hac V^1 | mens] meus *P* | ueruum *V* 82 exuerbo *P* | uerum *Z* 83 patere C^1 84 *Duplicem uersum* Consona quem celebrat modulato carmine plebes | Consona quem celebrant modulati carmina dauid *habet C; posteriorem solum VP* (*ubi tamen* mistica *pro* consona *P* modolati *VP* carminęa *C* ca^r-mina *V* dd̄ *V*), *priorem Z* (consonat *T*); *post* 85 EXPŁ *C*

IIII *marg. al.* mr̃o iambico quaternario *V* 1 praecun *V* *V* 2 reis *V* a reis *Axt* rei *Gronouius* 3 numini *Gronouius* 4 abitum (b *ex* d *pr. corr.*) *V* 5 habe *V* 6 ual/equę (d *eraso*) *V* | *post* 7: „*timeo ne quid interciderit uel corruperint quippiam librarii*“ *Vinetus*

V *marg. al.* item senarium *V* 1 iamque *Salmasius* | appe-tit *V* 2 illi^s *V* illi *Vinetus* *V*

Propere per aedes curre uicinas, puer.
Scis ipse, qui sint: iamque dum loquor, redi.
Quinque aduocaui; sex enim conuiuium
Cum rege iustum: si super, conuicium est.
Abiit; relicti nos sumus cum Sosia.

VI [156] LOCVS ORDINANDI COQVI.

Sosia, prandendum est. quartam iam totus in horam
Sol calet: ad quintam flectitur umbra notam.
An uegeto madeant condita opsonia gustu
(Fallere namque solent), experiundo proba.
Concute feruentes palmis uoluentibus ollas,
Tingue celer digitos iure calente tuos:
Vibranti lambat quos umida lingua recursu

* * *

VII [146] [IN NOTARIUM IN SCRIBENDO VELOCISSIMUM].

Puer, notarum praepetum
Sollers minister, aduola.
Bipatens pugillar expedi,
Cui multa fandi copia,
Punctis peracta singulis,
Ut una uox absoluitur.
Ego uoluo libros uberes
Instarque densae grandinis

---

ci da
3 curre//ui nas V^2 4 iamq//locor (q *ex* c) V^2

V VI QVOQVI *V* 3 uegito *V* | obſonia *V* 5 uol^{u}entibus *V* 7 lambant V^1 | recursus *V corr. Vinetus*

Z VII In notarium *M* in notarium in scribendo uelocissimum *TG bini uersiculi in una quaque linea TG, quorum prior ab initiali littera rubra incipit, praefixa etiam nota* Ɣ *minio scripta; posterioris prima littera minor est et atra lineola ab altero disiungitur in T* 1 notarium *TM* | praeceptum *Z corr. Auantius 1496* 2 solers *GM* solens *T* 3 pugilar *T* 5 proiecta *T* 7 ego uoluo *Z* euoluo *Auantius 1507*

Torrente lingua perstrepo:
Tibi nec aures ambigunt,
Nec occupatur pagina
Et mota parce dextera
Volat per aequor cereum.
Cum maxime nunc proloquor
Circumloquentis ambitu,
Tu sensa nostri pectoris
Vix dicta iam ceris tenes.
Sentire tam uelox mihi
Vellem dedisset mens mea,
Quam praepetis dextrae fuga
Tu me loquentem praeuenis.
Quis, quaeso, quis me prodidit?
Quis ista iam dixit tibi,
Quae cogitabam dicere?
Quae furta corde in intimo
Exercet ales dextera?
Quis ordo rerum tam nouus,
Veniat in aures ut tuas,
Quod lingua nondum absoluerit?
Doctrina non hoc praestitit
Nec ulla tam uelox manus
Celeripedis compendii:
Natura munus hoc tibi
Deusque donum tradidit,
Quae loquerer, ut scires prius
Idemque uelles, quod uolo.

---

10 tibique *Z* que *om. Auantius 1496* 12 parce] pte *T* pace *G* 16 tu *minio ss. T* 17 uix *G* uis *M* uel *T* | iam ceris] iaceris *T* 25 in *om. T* 26 exerce tales *M* exerces tales *T* 27 rerum ordo *M* 30 hoc *Z* haec *Vinetus* 31 ullata *G* 35 prius scires *G*

VIII [157] * * *

Quadrupedum et uolucrum, uel cum terrena marinis
Monstra admiscentur: donec purgantibus euris
Difflatae liquidum tenuentur in aera nubes.
Nunc fora, nunc lites, lati modo pompa theatri
Visitur: et turmas equitum caedesque latronum
Perpetior: lacerat nostros fera belua uultus
Aut in sanguinea gladio grassamur harena.
Per mare nauifragum gradior pedes et freta cursu
Transilio et subitis uolito super aera pinnis.
Infandas etiam ueneres incestaque noctis
Dedecora et tragicos patimur per somnia coetus.
Perfugium tamen est, quotiens portenta soporum
Soluit rupta pudore quies et imagine foeda
Libera mens uigilat: totum bene conscia lectum
Pertractat secura manus: probrosa recedit
Culpa tori et profugi manascunt crimina somni.
Cerno triumphantes inter me plaudere: rursum
Inter captiuos trahor exarmatus Alanos.
Templa deum sanctasque fores palatiaque aurea
Specto et Sarrano uideor discumbere in ostro
Et mox fumosis conuiua adcumbo popinis.
  Diuinum perhibent uatem sub frondibus ulmi
Vana ignauorum simulacra locasse soporum
Et geminas numero portas: quae fornice eburno
Semper fallaces glomerat super aera formas:

V VIII *„Hic minus abet finem cause super(ior)is et initium sequentis ephemeris“ in marg. V, folium intercidisse in codice archetypo uidit Schenkl.* 4 lat^{y} modo *V* | teatri *V* 7 sãguinea *V* | crassamur *V* | arena *V* 8 mare: r *in ras. altioris litterae V* 9 sub^{i}tis *V* 11 tra/ycos (*ex* tragicos) *V*^{2} 12 cotiens *V* 14 liuera *V* | cons^{c}ia *V*^{2} 16 profugi: i *in ras. al. V* | manascunt *scripsi*, man^{v}squã (ma *in* mu *al. corr.*) *V* minuiscunt *Scaliger 1, 7* uanescunt *GGoetz, an* mansuescunt? 17 cerno/// *V* | triumfantes *V* 18 captibos traor *V* 20 uideo^{r} *V*^{2} | discumuere *V* 21 conuiba *V* | accumbo *V* 22 peri/bent *V* | fontibus *V corr. Lugdun.* 23 ignaborum *V*

Altera, quae ueros emittit cornea uisus.
Quod si de dubiis conceditur optio nobis,
Desse fidem laetis melius quam uana timeri.
Ecce ego iam malim falli; nam, dum modo semper
Tristia uanescant, potius caruisse fruendis,
Quam trepidare malis. satis est bene, si metus absit.
Sunt et qui fletus et gaudia controuersum
Coniectent uarioque trahant euenta relatu.
Ite per oblicos caeli, mala somnia, mundos,
Inrequieta uagi qua difflant nubila nimbi;
Lunares habitate polos: quid nostra subitis
Limina et angusti tenebrosa cubilia tecti?
Me sinite ignauas placidum traducere noctes,
Dum redeat roseo mihi Lucifer aureus ortu.
Quod si me nullis uexatum nocte figuris
Mollis tranquillo permulserit aere somnus,
Hunc lucum, nostro uiridis qui frondet in agro
Vlmeus, excubiis habitandum dedico uestris.

---

27 dubiis V^1 28 de°sse V^2 29 mallim (i *ex* e?) *V* (l *alt. m*², i *m*² *in ras.* V^3) | falli (i *ex* f *corr.*) *V* 31 si///metus (m *eraso*) *V* 32 controuersorψ *V corr. Souchay* controuersa *Vinetus* 33 ebenta *V* 37 lumina V^1 38 ignauas: ig *in ras. al.* *V* 39 mici *V* 41 somnos *V* 42 lucū *ex* luču V^2 43 abitandum *V* | *post* 43 finit *add.* *V*

III.

⟨DOMESTICA.⟩

I [320 Edyll. III] DE HEREDIOLO

Cum de palatio post multos annos honoratissimus, quippe iam consul, redisset ad patriam, uillulam, quam pater reliquerat, introgressus his uersibus lusit Luciliano stilo:

Salue, herediolum, maiorum regna meorum,
  Quod proauus, quod auus, quod pater excoluit,
Quod mihi iam senior properata morte reliquit:
  Eheu nolueram tam cito posse frui!
Iusta quidem series patri succedere, uerum
  Esse simul dominos gratior ordo piis.
Nunc labor et curae mea sunt; sola ante uoluptes
  Partibus in nostris, cetera patris erant.
Paruum herediolum, fateor, set nulla fuit res
  Parua umquam aequanimis, adde etiam unanimis.
Ex animo rem stare aequum puto, non animum ex re.
  Cuncta cupit Croesus, Diogenes nihilum:

V I INCIPT DE EREDIOLO PRAEFATIO IN PROSA *V* | qum *V* | pater] puer *Heinsius* | luciano *V corr. Scaliger 1, 20 (LMueller Lucil. p. 298, test. 40 cf. u. l. ad test. 24 p. 283)* Lucaniaco uilla *Axt.* In cyanostylo *similiaque temptauit Dezeimeris.* 1 Salbe V^1 | erediorum V^1 2 proabus *V* 3 relīquid *V corr. Sannazarianus* 4 heeu *V* 5 berum V^1 7 lauor V^1 | cura *V corr. Lugdun.* | āte *V* 9 parbum erediolum *V* 11 res tare V^1 (rēs *al. corr.*) | aequm *V* 12 chroesus *V* diogenis nihilū (s nihilū *al. in ras., in marg.* ⁒ *add. antiq. m. V*

Spargit Aristippus mediis in Syrtibus aurum,
  Aurea non satis est Lydia tota Midae.
Cui nullus finis cupiendi, est nullus habendi.
  Ille opibus modus est, quem statuas animo.
Verum ager iste meus quantus sit, nosce: etiam ut me
  Noueris et noris te quoque, si potis es.
Quamquam difficile est se noscere; *γνῶθι σεαυτὸν*
  Quam propere legimus, tam cito neclegimus.
Agri bis centum colo iugera, uinea centum
  Iugeribus colitur prataque dimidio,
Silua supra duplum, quam prata et uinea et aruum;
  Cultor agri nobis nec superest nec abest.
Fons propter puteusque breuis, tum purus et amnis;
  Nauiger hic refluus me uehit ac reuehit.
Conduntur fructus geminum mihi semper in annum.
  Cui non longa penus, huic quoque prompta fames.
Haec mihi nec procul urbe sita est, nec prorsus ad urbem,
  Ne patiar turbas utque bonis potiar;
Et quotiens mutare locum fastidia cogunt,
  Transeo et alternis rure uel urbe fruor.

II [317 Edyll. I] VERSVS PASCHALES PRO AVGVSTO DICTI.

Sancta salutiferi redeunt sollemnia Christi
Et deuota pii celebrant ieiunia mystae.
At nos aeternum cohibentes pectore cultum

---

13 sirtibus *V* 14 lidia *V* | midiaȩ (i *eraso*) *V* 15 abendi *V* 17 ste V^1 | nosceutetiamme *V* ut *del. Lugdun.*, *transp. Peiper* 18 noberis *V* 19 gnoti seàton *V* 22 dimidium *V corr. Heinsius* 26 nauiger *V* 28 uic *V* | promta famis *V* 29 prossus *V* 31 quoties *V* | fatidia *V* 32 rure: r *alt. al. in ras. V*

II VERSVS PASCALES PROCO DICYI *V* pro dominis *uel* pro augusto (a^0) *Peiper* Incipiunt uersus pascales Decii Magni Ausonii *P* Incipiunt uersus paſcales (uerſus *om. M* pasquales *M*) *TM* Ausonii peonii poetae disertissimi uersus pascales *G* *VP, Z*
1 sollempnia *V* solempnia *M* solennia *T* 2 celebrat *V* | mistae *VTM* 3 ad V^1 | coibentes *VP*

Intemeratorum uim continuamus honorum.
Annua cura sacris, iugis reuerentia nobis.
Magne pater rerum, cui terra et pontus et aer
Tartaraque et picti seruit plaga lactea caeli,
Noxia quem scelerum plebis tremit almaque russum
Concelebrat uotis animarum turba piarum:
Tu breuis hunc aeui cursum celeremque caducae
Finem animae donas aeternae munere uitae.
Tu mites legum monitus sacrosque prophetas
Humano impertis generi seruasque nepotes,
Deceptum miseratus Adam, quem capta uenenis
Implicuit socium blandis erroribus Aeuua.
Tu uerbum, pater alme, tuum, natumque deumque,
Concedis terris totum similemque paremque,
Ex uero uerum uiuaque ab origine uiuum.
Ille tuis doctus monitis hoc addidit unum,
Vt, super aequoreas nabat qui spiritus undas,
Pigra inmortali uegetaret membra lauacro.
Trina fides auctore uno, spes certa salutis
Hunc numerum iunctis uirtutibus amplectenti.
Tale et terrenis specimen spectatur in oris
Augustus genitor, geminum sator Augustorum,
Qui fratrem natumque pio conplexus utrumque
Numine partitur regnum neque diuidit unum,
Omnia solus habens atque omnia dilargitus.

---

5 sacri *V* 6 ponthus *P* 7 tarara *P* | picta *V* | latea *P* | coeli *T* 8 pleuis *V*[1] pleb' *P* plebis *MT*[1] plebes *corr. pr. T,G* | russum *V* rursum *cet.* 10 celebrem *V* 11 donas] redimis *Schenkl* 12 mides *V*[1] mitis *T* 13 humano] humo ñ *P* | impertit *P* impartis *TM* in partis *G* | seruassʒqʒ *P* sceuasque *T* seuasque *M* 14 capta] blanda *T* | ueneriis *ut uid. V* 15 erroribus: ri *ex* ii *V* | aeua *V* (aeue *V*[1]) euua *P* eua *Z* 16 ℂ Tu *P* | pater alme tuum *in ras. al. V* 17 concedit *P* 18 uibum *V* 20 nabat: b *in* u *al. corr. V* 21 inmortali] *V* ĩmortali *P* 23 uirtutibus: ti *ex* bi *V* | amplectendi *Z* 24 Tale] Vale (+ *in marg.*) *T* | specime *P* | oris *V*[1] 25 sator *om. T* | augustoqʒ *P litt.* orum *al. m. rescr. V* 26 conplexus] *V* 27 numine *Z* nomine *VP* 28 omnia] omĩ *P* | abens *V* | adque *V* | dilargitus: itus *al. rescr. V*

Hos igitur nobis trina pietate uigentes,
Rectores terrae placidos caelique ministros,
Christe, aput aeternum placabilis adsere patrem.

III [–]

ORATIO CONSVLIS AVSONII VERSIBVS RHOPALICIS

SPES, DEVS, AETERNAE STATIONIS CONCILIATOR:
Si castis precibus ueniales inuigilamus,
His, pater, oratis placabilis adstipulare.

Da, Christe, specimen cognoscier inreprehensum,
Rex bone, cultorum famulantum uiuificator,
Cum patre maiestas altissima ingenerato.

Da trinum columen paraclito consociante,
Vt longum celebris deuotio continuetur:
Ad temet properant uigilatum conuenienter.

Nox lucem reuehet funalibus anteferendam,
Nox lumen pariens credentibus indubitatum,
Nox flammis operum meditatrix sidereorum.

Tu mensis dirimis ieiunia relligiosa,
Tu bona promittens surgentia concelebraris:
Da, rector, modicos effarier omnipotentem.

---

nobis
29 Nos in? trina *T* 30 terra *P* | coeli *T* 31 criste *V*
ca
aput] *V* | plauilis (u *in* b *al.*) *V* | adsere *V* asserē *P* assere *Z* Finiunt uersus pascales *P* Versus pascales finiunt *TM* Ausonii peonii poetae disertissimi uersus paschales finiunt *G*

III incipit oratio *etc. V Ausonii non esse contendit Scaliger 2, 3.* | ropalicis *V cf. Anthol. lat Ries. 749 u. 1: illud quaternorum uersuum strophas habet, in nostro ternorum uersuum strophas praefixa ubique Γ nota indicat V* 3 patter (e *ex corr.*?) *V* | placauilis V^1 4 specimē *V* | cognoscier
h
Heinsius cognoscere *V* | inrepreenſum *V* 6 *an* necgenerato? 7 paraclito: i *in* y *corr. V* paracleto *Vinetus* 9 uigilatu: u *ex* ũ? *V* | conuenientes *Lugdun.* 10 lu^{cem} *V* 11 lu^{men} *V* | induuitatum V^1 13 rell^{i}giosa *V* 15 affarier *Schenkl*

Fons tuus emundat recreatu iustificatos,
Dans mentem oblitam positorum flagitiorum,
Dans agnos niueos splendescere purificatos.

Lux uerbo inducta, peccantibus auxiliatrix, 21
Vt noua Iordanis ablutio sanctificauit, 19
Cum sua dignati tinguentia promeruerunt. 20

Et Christus regimen elementis inrequietis
Fert undam medici baptismatis intemerati,
Vt noxam auferret mortalibus extenuatam.

Crux poenae extremum properata inmaculato, 25
Vt uitam amissam renouaret mortificatus,
Tot rerum titulis obnoxius immodicarum. 28

Quis digne domino praeconia continuabit? 27
An terra humano locupletat commemoratu, 29
Quem uocum resonant modulatus angelicarum? 30

Dans aulam Stephano pretiosam dilapidato
Dans claues superas cathedrali incohatori,
Quin Paulum infestum copulasti adglomeratu.

Fit doctor populi lapidantum constimulator,
Vt latro confessor paradisum participauit, 35
Sic credo, adnectens dirissima clarificandis.

---

16 I^{us}tifica^{tos} *V* 18 nibeos *V*^{1} | splēdescere *V* | *uu.* 19 *et* 20 *post 21 transposui* 21 inducto *Heinsius* 20 dignatum *V corr. Schenkl* 22 χristus (*at u.* 4 χp̄e) *V* | regimē// *V* 23 babtismatis *V* | intemeratam *Heinsius* 25 properatast *Schenkl cum Heinsio* 26 a/missam (d *eras.*) *V* 27 *et* 28 *permutaui* 27 domino *Heinsius* dñe *V* | praeconio continuauit *V corr. Vinctus* 29 loc/upletat (l *eras.*) *V* | conmemoratu *Vinctus*, conmemorari *V* 31 stefano *V* | pretiose *V corr. Schenkl* 32. cathedralis *Schenkl* | incoatori *V* 33 quī *V* | copularis *V corr. Peiper* | adglomerat^{tu} *V* 35 paradysum (y *ex* i) *V* 36 adnectēs *V* | durissima *V corr. Peiper* | clarificādis *V*

Nos	sẹros	famulos	adcrescere	perpetieris
Sub	tali	edoctos	antistite	relligionis;
Da	sensum	solida	stabilitum	credulitate.
Fac	iungar	numero	rediuiuo	glorificatus,
Ad	caelum	invitans	consortia	terrigenarum,
SPES	DEVS,	AETERNAE	STATIONIS	CONCILIATOR!

IIII [318 319 Edyll. II] EPICEDION IN PATREM

Post deum semper patrem colui secundamque reuerentiam genitori meo debui. sequitur ergo hanc summi dei uenerationem epicedion patris mei. titulus a Graecis auctoribus, defunctorum honori dicatus, non ambitiosus, sed religiosus: quem commendo lectori meo, siue is filius est seu pater siue utrumque. neque, ut laudet, exigo; set, ut amet, postulo. neque uero nunc patrem meum laudo, quod ille non eget et ego functum oblectatione uiuentium onerare non debeo. neque dico nisi quod agnoscunt, qui parti aetatis eius interfuerunt. falsum me autem morte [eius] obita dicere et uerum tacere eiusdem piaculi existimo. imagini ipsius hi uersus subscripti sunt neque minus in opusculorum meorum seriem relati. alia omnia mea displicent mihi; hoc relegisse amo.

Nomen ego Ausonius, non ultimus arte medendi
  Et, mea si nosses tempora, primus eram.
Vicinas urbes colui patriaque domoque,
  Vasates patria, sed lare Burdigalam.

---

38 tali/ *V* | rell[i]gionis *V* 39 stauilitum V^1 40 glori[f]dicatus (f *al. ss.*) *V* 41 terriginarum V^1 42 aẹternae *V*

IIII INCIPIT EPHICEDION IN PATRE | PREFATIO IN PROSA *V* 1 *V* pos[t] *V* 4 grecis *V* 9 honerare *V* 11 eius *del. Schenkl* | obi[ta] (ta *al. rescr., pr. m. euanuit*) *V* 13 hi/ (i eras.) *V* 15 mici *V*

Incipit epicedion in patrem λ Incipit epicedion. Ausonius *VZ* (Ausonius *om. G*) in patrem de uita ſua *TG* 1 infimus *T* 2 nosces *G* quaeris *T* 4 uassates *Z* | *u. 6 ante u. 5 (sed pr.*

Curia me duplex et uterque senatus habebat
  Muneris exsortem, nomine participem.
Non opulens nec egens, parcus sine sordibus egi:
  Victum, habitum, mores semper eadem habui.
Sermone inpromptus Latio, uerum Attica lingua
  Suffecit culti uocibus eloquii.
Optuli opem cunctis poscentibus artis inemptae
  Officiumque meum cum pietate fuit.
Iudicium de me studui praestare bonorum:
  Ipse mihi numquam, iudice me, placui.
Officia in multos diuerso debita cultu
  Personis, meritis, tempore distribui.
Litibus abstinui: non auxi, non minui rem;
  Indice me nullus, set neque teste, perit.
Inuidi numquam; cupere atque ambire refugi;
  Iurare aut falsum dicere par habui.
Factio me sibi non, non coniuratio iunxit:
  Sincero colui foedere amicitias.
Felicem sciui non qui, quod uellet, haberet,
  Set qui per fatum non data non cuperet.
Non occursator, non garrulus, obuia cernens,
  Valuis et uelo condita non adii.
Famam, quae posset uitam lacerare bonorum,
  Non finxi et, ueram si scierim, tacui.
Ira procul, spes uana procul, procul anxia cura
  Inque bonis hominum gaudia falsa procul.

---

corr.) *V* 5 abebat *V*¹ 6 exortem *TG* | muner (*del.*) nomine *T* 7 non locuples *G* | partus *G* | síne̜ *V* | egi *in ras.* *V* 9 inpromtus *V* impro(p)ntus *T* impromptus *Gλ* | actica *T* 11 optuli] *VG* | inemptae *G* inẽ̇ptae *ut uid.* *V*¹ ineptae *VTλ* 13—16 *om.* *Z* 14 mici *V* | nũquam *V* 15 deuita *V*¹ 18 Iudice *T* | set] *V*¹ | q *ante* neque *eras.* *V* | perit] fuit *T* 19—26 *om.* *Z* 19 adque *V*¹ 20 abui *V*¹ 21 nõ̇non-cōiuratio (noncõ *al. in ras*) *V* 23 nõ̇ *V* 24 set] *V*¹ 25 Nõn *V* 26 ed *V*¹ 28 ueram siscierim *V* scieram *Schenkl*, uera si qua fuit *Z* 29—34 *om.* *Z* 29 u(a)na *V*

Vitati coetus eiuratique tumultus
Et semper fictae principum amicitiae.
Deliquisse nihil numquam laudem esse putaui
Atque bonos mores legibus antetuli.
Irasci promptus properaui condere motum
Atque mihi poenas pro leuitate dedi.
Coniugium per lustra nouem sine crimine concors
Vnum habui: gnatos quattuor edidimus.
Prima obiit lactans; at qui fuit ultimus aeui,
Pubertate rudi non rudis interiit.
Maximus ad summum columen peruenit honorum,
Praefectus Gallis et Libyae et Latio,
Tranquillus, clemens, oculis, uoce, ore serenus,
In genitore suo mente animoque puer.
Huius ego et natum et generum pro consule uidi;
Consul ut ipse foret, spes mihi certa fuit.
Matronale decus possedit filia, cuius
Egregia et nuptae laus erat et uiduae.
Quae nati generique et progeneri simul omnium
Multiplici inlustres uidit honore domos.
Ipse nec adfectans nec detrectator honorum
Praefectus magni nuncupor Illyrici.
Haec me fortunae larga indulgentia suasit
Numine adorato uitae obitum petere,
Ne fortunatae spatium inuiolabile uitae
Fatali morsu stringeret ulla dies.

---

31 uitati/ *V* 33 nicil *V* 34 adque *V*[1] 35 *et* 36 *om. V* 37 concors *V*[2] consors *V*[1]*Z* 38 abui *V* | quattuor edidimus *V* tris numero genui *Z* 39 et 40 *om. Z* 39 ad *V*[1] 41 columen *Vλ* (-mē̈ *V*) culmen *TG* | culmen summum *T* 42 libiae *V* lybiae *Z* 43 *om. Z* (*cum spatio unius uersus uacuo in TG*) | ore *om. V*[1] (*al. ss*) 44 puer *Peiper,* pater *VZ* 47 possidet *T sed pr. corr.* 48 Aegregia *V* 49 progeneri] pro gñe tris *T* progeneretri *λ* | omnium] oms̃ *T* omnū *G* 50 inlustres] *V* | domos (*' del pr.*) *T* 51 detractator *λ* 52 hyll(ri)yci *V* illirici *T* 53 Nec *T* | furtunae *V*[1] | suasit: sit *in ras. al. V* 54 obitum *V* habitum *Z* 55 inuiolauile *V* 56 fat(a)ili *V al. c.* | ad-

Optinui auditaeque preces: spem, uota, timorem
Sopitus placido fine relinquo aliis.
Inter maerentes, sed non ego maestus, amicos
Dispositis iacui funeris arbitriis.
Nonaginta annos baculo sine, corpore toto
Exegi, cunctis integer officiis.
Haec quicumque leges, non aspernabere fari:
Talis uita tibi, qualia uota mihi.

PRECATIO CONSVLIS DESIGNATI PRIDIE KALENDAS IANVARIAS FASCIBVS SVMPTIS.

V [332 Edyll. VIII]

IANE, VENI: NOVUS ANNE, VENI: RENOVATE VENI, SOL.
. . . .
. . . .
Consulis Ausonii Latiam uisure curulem.
Ecquid ab Augusta nunc maiestate secundum
Quod mireris, habes? Roma illa domusque Quirini
Et toga purpurei rutilans praetexta senati
Hoc apice aeternis signat sua tempora fastis.
⟨IANE, VENI: NOVVS ANNE, VENI: RENOVATE VENI, SOL.⟩
Anne, bonis coepte auspiciis, da uere salubri
Apricas uentorum animas, da roscida Cancro

---

morsu *TG* admorsus *λ* | tangeret *λ* 57 optinui] *λ*, p *ex* b *uel* b *ex* p *T* | timori *Tλ* 58 So/pitus (t *eraso*) *V* | finem V^1 *T* (+ *marg. T*) 59 moerentes *Gλ* | nō^n (*lineola post erasa*) *V* | moestus *Z* | amicus V^1 60 tacui *V* 61 annis *T* | si^{ne} *V* 63 quicunque *Z* | aspernauere V^1 64 uota *V*T^2 *in marg.* nota *G* noua *T* (+ *marg. T*) none *λ* | mici *V* FINIT EPICEDION IN PATREM *V* Finit epycedion *λ*

V V CONSOLIS *V* Ausonii consulis *Vinetus* | PRIDE K̄ IĀ *V corr. Lugdun.* (Ianuarii *Lugdun.*) | SVMTIS *V* | *sunt septem strophae septenorum uersuum quibus praefigitur intercalaris, quem ter restitui omissum in V u. 9, 17, 25.* | 1 nobus *V* | renobate *V* *post u. 1 duo uersus exciderunt* 3 Et quid *V corr. Scaliger* | nun *V* 4 abes *V* 6 capite *V* apice *Heinsius* 7 cepte *V* 9 egelidum *Toll* 10 autumnas — pruinas *V corr. Peiper*; Borean. Septembribus horis mordeat autumna f. s. pruina *Heinsius*

Solstitia et gelidum Boream Septembribus horis.
Mordeat autumnis frigus subtile pruinis
Et tenuata moris cesset mediocribus aestas.
Sementem Notus umificet, sit bruma niualis,
Dum pater antiqui renouatur Martius anni.
⟨IANE, VENI: NOVVS ANNE, VENI: RENOVATE VENI, SOL.⟩
Spiret odorato florum noua gratia Maio.
Iulius et segetes coquat et mare temperet Euris,
Sirius ardentem non augeat igne Leonem,
Discolor arboreos uariet Pomona sapores.
Mitiget autumnus, quod maturauerit aestas,
Et genialis hiems parta sibi dote fruatur.
Pacem mundus agat nec turbida sidera regnent.
⟨IANE, VENI: NOVVS ANNE, VENI: RENOVATE VENI, SOL.⟩
Nulla tuos, Gradiue, offendat stella penates,
Quae non aequa tibi; non Cynthia, non celer Arcas
Finitimus terris; non tu, Saturne, supremo
Vltime circuitu. procul a Pyroente remotus
Tranquillum properabis iter. uos comminus ite,
Stella salutigeri Iouis et Cythereie Vesper:
Non umquam hospitibus facilis Cyllenius absit.
IANE, VENI: NOVVS ANNE, VENI: RENOVATE VENI, SOL.
Hostibus edomitis, qua Francia mixta Suebis
Certat ad obsequium, Latiis ut militet armis,
Qua uaga Sauromates sibi iunxerat agmina Chuni,
Quaque Getes sociis Histrum adsultabat Alanis
(Hoc mihi praepetibus uictoria nuntiat alis):

---

11 attenuata *Heinsius* | moris *Wakefield* modis *V* 12 umificet V^1 | bruma (*ictu super* a *eraso*) *V* 13 renobatur *V* 14 noba V^1 15 quoqnat *V* 16 igne leonem: el *pr. corr. ex* es *uel* et *uel* em. *non prorſus eraſa quae post* e *erat littera V* 19 hiemps V^1 20 turuida *V* 22 chintia *V* 23 Finitimi *Gronouius* | non] no *V* 25 properauis *V* 26 chitereie *V* 27 Non// umquam (n *eraso*) *V* | adsit *V* absit (*uel* Nec numquam . . . adsit) *Peiper* 28 nobus *V* renobate *V* 31 iuxerat V^1 | c^{v}nis *V* Chunni *Vinetus*, sua i. a. Chunis *Schenkl* Qua uaga Sauromatae s. i. a. Chunus *Toll* 32 getis *V corr. Scaliger 1, 7* 33 mici V^1

Iam uenit Augustus, nostros ut comat honores,
Officio exornans, quos participare cupisset.
IANE, VENI: NOVVS ANNE, VENI: RENOVATE VENI, SOL.
Aurea uenturo, Sol, porrige gaudia Iano:
Fascibus Ausonii succedet Caesar in annum,
Quintam Romulei praetextam habiturus honoris.
Ecce ubi se cumulat mea purpura (mitibus audi
Auribus hoc, Nemesis) post me dignatur oriri
Augustus consul. plus quam conferre uidetur
Me sibi, qui iussit nostros praecedere fasces.
IANE, VENI: NOVVS ANNE, VENI: RENOVATE VENI, SOL.
Tu tropicum solido da cedere, rursus et illum
Terga dare, ut duplex tropico uarietur ab astro
Et quater a ternis properet mutatio signis.
Aestiuos inpelle dies brumamque morantem
Noctibus adceleret promissus Caesaris annus.
Illum ego si cernam, tum terque quaterque beatus,
Tunc ero bis consul, tunc tangam uertice caelum.

VI [333 Edyll. VIIII]

ITEM PRECATIO KAL. IANVARIIS.

Anne, bonis coepte auspiciis, felicia cernis
Consulis Ausonii primordia: prome coruscum,
Sol aeterne, caput solitoque inlustrior almo
Lumine purpureum iubar exere lucis eoae.
Anne, pater rerum, quas Iani mense bifrontis
Voluis in hibernum glaciali fine Decembrem,

---

36 I//ane (n *eraso*) *V* | nobus *et* renobate *V* 39 abiturus V^1 | onoris V^1 44 nobus *et* renobate *V* 45 *del. Peiper uid. VI (333) u. 8* 46 Tu *Lugdun.* Vt *V* | solido da] soli da *Scaliger 1, 7* | rursus *Scaliger 1, 7* ruris *V* ueris *Heinsius* 47 Tega *V* | tropicus *Scaliger 1, 7* 48 a] hac V^1 ac V^2 *corr. Scaliger 1, 7* | mutua V^1 muta^{ti}a V^2 49 Estibos V^1 52 promissus: i (y) *ex* s *pr. corr. V* 53 quater] q^{v}ętar *V* 54 uertic^{ce}ęlum *V*

V VI kl' *V* 1 cepte auspeciis flicia (*litt* e *super* f *ẽrasa*) *V* 3 alterne *Heinsius* 6 ^{h}ibernum (*pr.* h *ss.*) *V* | december *V*

Alme, ueni et festum ueteri nouus adice Ianum. 7
Coge secuturos bis sena per ostia menses; V 45
Sollemnes peruade uias bissenaque mundo 8
Curricula aequatis uarians per tempora signis
Praecipitem aeterna perfer uertigine cursum,
Sic prono raptate polo, contraria Phoebus
Vt momenta ferat seruata parte dierum
Et nouus hiberno reparet sua lumina pulsu.
Menstrua ter decies redeunt dum cornua lunae,
Exortus obitusque manu uoluente rotabis,
Legitimum Phoebi cohibens per signa meatum.

---

corr. Lugdun. 7 alme *Peiper,* anne *V* | nobus *V* | *huc transposui* V (*332*) *u. 45* | secuturos; *rasura super* cu V^3 8 solemnes V^1 12 ut] et *V corr. Scaliger 1, 7,* nec *Heinsius* | serbata *V* 13 nobus *V* | iberno V^1 15 uolente V^1 uo^{l}bente V^2 16 fębi *V* | coibens V^1 | meatu *V corr. Lugdun.*

IIII.

[158—189] # P A R E N T A L I A.

[158] ## PRAEFATIO IN PROSA.

Scio uersiculis meis euenire, ut fastidiose legantur: quippe sic meritum est eorum. sed quosdam solet commendare materia et aliquotiens fortasse lectorem solum lemma sollicitat tituli, ut festiuitate persuasus et ineptiam ferre contentus sit. hoc opusculum nec materia amoenum est nec appellatione iucundum. habet maestam religionem, qua carorum meorum obitus tristi adfectione commemoro. titulus libelli est Parentalia. antiquae appellationis hic dies et iam inde ab Numa cognatorum inferiis institutus: nec quidquam sanctius habet reuerentia superstitum, quam ut amissos uenerabiliter recordetur.

[159] ## ITEM PRAEFATIO VERSIBUS ADNOTATA.

Nomina carorum iam condita funere iusto,
Fleta prius lacrimis, nunc memorabo modis,
Nuda, sine ornatu fandique carentia cultu:
Sufficit inferiis exequialis honos.

V INCIPIT PARENTALIA FELICITER *etc.* *V* 1 legā^n^tur (n *al.*) *V* 3 alicotiens (c *in* q *al.*) *V* 4 *marg.* ☧ *V* 8 affectione *V* | liuelli *V*[1] 9 antiq^a^ (a *al.*) *V* 10 quicquam *V* 11 abet *V*[1] | reuerentia: a *ex* ā ? *V* | uenerauiliter *V*[1]

VERSIBUS: SI *ex* CI *V* *uu.* 1—4 *post* 5—8 *transposuit* *Brandes* 2 nūn^c^ (c *al.*) *V*

Nenia, funereis satis officiosa querellis,
Annua ne tacitis munera praetereas,
Quae Numa cognatis sollemnia dedicat umbris,
Vt gradus aut mortis postulat aut generis.
Hoc satis est tumulis, satis est telluris egenis:
Voce ciere animas funeris instar habet.
Gaudent conpositi cineres sua nomina dici:
Frontibus hoc scriptis et monumenta iubent.
Ille etiam, maesti cui defuit urna sepulcri,
Nomine ter dicto paene sepultus erit.
At tu, quicumque es, lector, qui fata meorum
Dignaris maestis conmemorare elegis,
Inconcussa tuae percurras tempora uitae
Et praeter iustum funera nulla fleas.

[160] I. IVLIVS AVSONIVS PATER.

Primus in his pater Ausonius, quem ponere primum,
Etsi cunctetur filius, ordo iubet.
Cura dei, placidae functus quod honore senectae
Vndecies binas uixit Olympiadas.
Omnia, quae uoluit, qui prospera uidit: eidem,
Optavit quidquid, contigit, ut uoluit.
Non quia fatorum nimia indulgentia, sed quod
Tam moderata illi uota fuere uiro.
Quem sua contendit septem sapientibus aetas,
Quorum doctrinam moribus excoluit,
Viueret ut potius, quam diceret, arte sophorum,
Quamquam et facundo non rudis ingenio.

---

6 nec V^1 | tacitus *V corr. Peiper,* tacita *Brandes* 8 mortis] sortis *uel* meriti *Peiper* | postulat aut] p. ut *V* 9 hic *Brandes* | est — est *Peiper* et — et *V* | t$\overset{v}{i}$mulis *V* 10 abet V^1

I (*numeri desunt V*) 2 cunctetur *V* 4 uinas V^1 | olimpiadus *V* 5 $\overset{s}{q}$ V^1 $\overset{a}{\overset{s}{q}}$ V^2 | prospera uidit] properauit V^1 | et idem *V corr. Toll* 6 obtauit V^1 | quicquid V^2

Praeditus et uitas hominum ratione medendi
Porrigere et fatis amplificare moras.
Inde et perfunctae manet haec reuerentia uitae,
Aetas nostra illi quod dedit hunc titulum:
Vt nullum Ausonius, quem sectaretur, habebat,
Sic nullum, qui se nunc imitetur, habet.

[161] II. AEMILIA AEONIA MATER.

Proxima tu, genetrix Aeonia, sanguine mixto
Tarbellae matris patris et Haeduici.
Morigerae uxoris uirtus cui contigit omnis,
Fama pudicitiae lanificaeque manus
Coniugiique fides et natos cura regendi
Et grauitas comis laetaque serietas.
Aeternum placidos manes conplexa mariti,
Viua torum quondam, functa foue tumulum.

[162] III. AEMILIVS MAGNVS ARBORIVS AVVNCVLVS.

Culta mihi est pietas patre primum et matre uocatis,
Dici set refugit tertius Arborius,
Quem primum memorare nefas mihi patre secundo,
Rursum non primum ponere paene nefas.
Temperies adhibenda . . . .
Ante alios: quamquam patre secundus erit.
Tu frater genetricis et unanimis genitori,
Et mihi qui fueris, quod pater et genetrix:

---

13 medēdi *V* 15 perfun^{c}tae (c *al.*) *V* perfuncto *Brandes* 16 titilum *V* 17 abebat V^1 18 abet V^1

II emilia *V* 2 aeducii (*alt.* i *al. add.*) *V corr. Pithoeus Vinctus* 3 morigęre *V* 8 torum (o *ex* a *al.*) *V* | condam *V* ut quondam *Mertens* | fobe *V* foues *Heinsius*

III 1 mici *V* | et *Lugd.* tum *V* 2 dicere set (sed *al.*) rea fit *V corr. Peiper* 3 mici *V* 5 adibenda *V post h. u. nullum lacunae indicium nisi uacua uersus pars V*; igitur memorabere primus *suppl. Toll* 6 a patre s. eris *Toll* 7 genitoris *V corr. Gronouius* 8 mici *V*

Qui me lactantem, puerum iuuenemque uirumque
Artibus ornasti, quas didicisse iuuat.
Te sibi Palladiae antetulit toga docta Tolosae,
Te Narbonensis Gallia praeposuit,
Ornasti cuius Latio sermone tribunal
Et fora Hiberorum quaeque Nouem populis.
Hinc tenus Europam fama crescente petito
Constantinopolis rhetore te uiguit.
Tu per mille modos, per mille oracula fandi
Doctus, facundus, tu celer, atque memor.
Tu, postquam primis placui tibi traditus annis,
Dixisti nato me satis esse tibi.
Me tibi, me patribus clarum decus esse professus
Dictasti fatis uerba notanda meis.
Ergo uale Elysiam sortitus, auuncule, sedem:
Haec tibi de musis carmina libo tuis.

[163] IIII. CAECILIVS ARGICIVS ARBORIVS AVVS.

Officiosa pium ne desere, pagina, munus:
Maternum post hos commemoremus auum
Arborium, Haeduico ductum de stemmate nomen,
Conplexum multas nobilitate domus,
Qua Lugdunensis prouincia quaque potentes
Haedues, Alpino quaque Vienna iugo.
Inuida set nimium generique opibusque superbis
Aerumna incubuit; namque auus et genitor
Proscripti, regnum cum Victorinus haberet
Ductor et in Tetricos recidit imperium.

---

10 iubat *V*[1] 14 iberorum *V*[1] | nobem *V*[1] 15 petito *V* perito *Lugdun.* perita *Brandes* 16 retore *V*[1] (t *ex corr. al.* *V*[s]) 18 tu *Graeuius* tū *V* 22 uerua *V*[1] 23 ego *V*[1] | [h]elisiam (h *al.*) *V* | sertitus (o supra e) *V* 24 demushis *V*[1]

IIII cecilivs *V* | agricivs *Salmasius* 5 potens *V*[1] 6 haeduaes (a *al. del.*) *V* | apino *V*[1] 7 superuis *V*[1] 9 quum *V* | aberet *V*[1] 10 Ductor *Peiper* uictor *V*

Tum profugum in terris, per quas erumpit Aturrus
  Tarbellique furor perstrepit oceani,
Grassantis dudum fortunae tela pauentem
  Pauperis Aemiliae condicio inplicuit.
Mox tenuis multo quaesita pecunia nisu
  Solamen fesso, non et opes tribuit.
Tu caeli numeros et conscia sidera fati
  Callebas studium dissimulanter agens.
Non ignota tibi nostrae quoque formula uitae,
  Signatis quam tu condideras tabulis,
Prodita non umquam; sed matris cura retexit,
  Sedula quam timidi cura tegebat aui.
Tu nouies denos uitam cum duxeris annos,
  Expertus Fortis tela cauenda deae,
Amissum flesti per trina decennia natum
  Saucius: hoc leto lumine cassus eras.
Dicebas sed te solacia longa fouere,
  Quod mea praecipuus fata maneret honos.
Et modo conciliis animarum mixte priorum
  Fata tui certe nota nepotis habes.
Sentis, quod quaestor, quod te praefectus et idem
  Consul honorifico munere conmemoro.

[164] V. AEMILIA CORINTHIA MAVRA AVIA.

Aemiliam nunc fare auiam, pia cura nepotis,
  Coniunx praedicto quae fuit Arborio.
Nomen huic ioculare datum: cute fusca quod olim

---

13 grassantes *V corr. Lugdun.* | pabentem *V* 14 emilie *V* 16 fesso *Lugdun.* ferro *V* 17 fatis *V corr. Lugdun.* 19 igno//ta *V* 21 non: *alt.* n *in ras. al. V* | in atris *V corr. Pithoeus* 22 quod *Heinsius* quo *V* | aui *Lugdun.* ui *V* 23 nobies *V* | uitae *Axt* | quum *V* 24 deae] dae *V corr. Lugdun.* 25 flesti *Scaliger 1, 8* fletu *V* | per *Peiper* post *V* | n/atum: n *al. in ras. V* 26 ocletuo *V* hoc leto *Brandes* | cassus//: s *in ras. al.* (*ex* rus ?) *V* 29 mixta *V corr. Vinetus* | piorum *uel* piarum *Vinetus* 30 abes *V*

V EMILIA CORINTIA *V* 2 coniux *V*

Aequales inter Maura uocata fuit.
Sed non atra animo, qui clarior esset olore
Et non calcata qui niue candidior.
Et non deliciis ignoscere prompta pudendis
Ad perpendiculum seque suosque habuit.
Haec me praereptum cunis et ab ubere matris
Blanda sub austeris inbuit inperiis.
Tranquillos auiae cineres praestate, quieti
Aeternum manes, si pia uerba loquor.

[165] VI. AEMILIA HILARIA MATERTERA VIRGO DEVOTA.

Tuque gradu generis matertera, sed uice matris
Adfectu nati commemoranda pio,
Aemilia, in cunis Hilari cognomen adepta,
Quod laeta et pueri comis ad effigiem:
Reddebas uerum non dissimulanter ephebum,
More uirum medicis artibus experiens.
Feminei sexus odium tibi semper et inde
Creuit deuotae uirginitatis amor.
Quae tibi septenos nouies est culta per annos
Quique aeui finis, ipse pudicitiae.
Haec, quia uti mater monitis et amore fouebas,
Supremis reddo filius exequiis.

[166] VII. CL. CONTEMTVS ET IVLIVS CALLIPPIO PATRVI.

Et patruos, elegea, meos reminiscere cantu:
Contemtum, tellus quem Rutupina tegit.

---

6 nibe *V* 7 promta *V* 8 abuit *V* 9 et me *Peiper* haemae *V* haec me *Lugdun.* 12 uerua locor *V*

VI ilaria *V* | devota (e *al. in ras.*) *V* 2 affectu *V* 3 ilari *V* 5 epebum (h *olim ss. post erasum*) *V* 8 de/uote (t *uel* s *eras.*) *V* 9 quae *Lugdun.* qua *V* | nobi/es est (s *eras.*, est *ex corr. al.*, nobis esset V^1 *t. Schenklio*) *V* 10 puditie V^1 11 ut *V corr. Lugdun.* | fobebas *V* 12 suppremis *V*

VII cotētus *V* contentvs *Lugdun.* | calippio *V* 1 parnos *V corr. Lugdun.* | cantus *V corr. Lugdun.* 2 contemtum *V* | ruptupinna *V*

Magna cui et uariae quaesita pecunia sortis
  Heredis nullo nomine tuta perit.
Raptus enim laetis et adhuc florentibus annis
  Trans mare et ignaris fratribus oppetiit.
Iulius in longam produxit fata senectam,
  Adfectus damnis innumerabilibus.
Qui comis blandusque et mensa commodus uncta
  Heredes solo nomine nos habuit.
Ambo pii, uultu similes, ioca seria mixti,
  Aeui fortunam non habuere parem.
Discreti quamquam tumulis et honore iacetis,
  Commune hoc uobis munus habete: uale.

[167] VIII. ATTVSIVS LVCANVS TALISIVS SOCER.

Qui proceres ueteremque uolet celebrare senatum
  Claraque ab exortu stemmata Burdigalae,
Teque tuumque genus memoret, Lucane Talisi,
  Moribus ornasti qui ueteres proauos.
Pulcher honore oris, tranquillo pectore comis,
  Facundo quamuis maior ab ingenio:
Venatu et ruris cultu uictusque nitore
  Omne aeuum peragens, publica despiciens:
Nosci inter primos cupiens, prior esse recusans,
  Ipse tuo uiuens segregus arbitrio.
Optabas tu me generum florente iuuenta:
  Optare hoc tantum, non et habere datum.
Vota probant superi meritisque fauentia sanctis
  Inplent fata, uiri quod uoluere boni.
Et nunc perpetui sentis sub honore sepulcri,
  Quam reuerens natae quamque tui maneam.

4 eredis V^1 | tuta] cauta *Peiper* 5 aduc V^1 8 affectus *V* | innumerauilibus V^1 10 Eredes *V* 12 ^{h}abu^{e}re (*al.* h *et* e *ss*) *V* 13 onore V^1 14 nobis (ub̄) *uel* nostrum (n͠m) *Peiper* uerui V^1 | abete *V*

VIII 5 pulcer *V* 6 quamuis (*olim* que cluis) *Peiper* cinis *V* 11 obtabas *V* | iubenta *V* 12 obtare *V* | abere *V* 13 fabentia *V* 16 referens *V* *corr. Lugdun.*

Caelebs namque gener haec nunc pia munera solvo:
Nam et caelebs numquam desinam et esse gener.

[168] VIIII. ATTVSIA LVCANA SABINA VXOR.

Hactenus ut caros, ita iusto funere fletos
Functa piis cecinit nenia nostra modis.
Nunc dolor atque cruces nec contrectabile uulnus,
Coniugis ereptae mors memoranda mihi.
Nobilis a proauis et origine clara senatus,
Moribus atque bonis clara Sabina magis.
Te iuuenis primis luxi deceptus in annis
Perque nouem caelebs te fleo Olympiadas.
Nec licet obductum senio sopire dolorem:
Semper crudescit nam mihi paene recens.
Admittunt alii solacia temporis aegri:
Haec grauiora facit uulnera longa dies.
Torqueo deceptos ego uita caelibe canos
Quoque magis solus, hoc mage maestus ago.
Vulnus alit, quod muta domus silet et torus alget,
Quod mala non cuiquam, non bona participo.
Maereo, si coniunx alii bona; maereo contra,
Si mala: ad exemplum tu mihi semper ades.
Tu mihi crux ab utraque uenis: siue est mala, quod tu
Dissimilis fueris; seu bona, quod similis.

---

18 nam *del. Peiper* | celeps *V* | desinam et *Heinsius* desinet *V*

VIIII 2 cecinit: t *ex* a *al.? V* 3 adque crucés *V* | contrectauile *V* | uulnus *Peiper* fulmen *V* 4 mici *V* 5 clara *Lugdun.* cla *V* 6 moribus atque *Peiper* moribusque (b *in* b^s *al.*) *V* moribus usque *Lugdun.* 7 inbenis *V* | luxu *V corr. Vinetus* | deceptus/ (q *eraso?*) *V* 8 nobem *V* | celeps *V* | olimpiadas *V* 10 mici *V* | pena *V* paene *Heinsius* 12 grabiora *V* 13 canus *V corr. Lugdun.* 15 uolnus *V* 17 merec ontra (re *al. in ras. unius* r *litt.*, o *al. ss.*) *V* 18 mici *V* 19 mici *V* | sibe *V* 20 gaudia: *pr.* a *ex* l *incepto statim corr. V*

Non ego opes cassas et inania gaudia plango,
  Sed iuuenis iuueni quod mihi rapta uiro.
Laeta, pudica, grauis, genus inclita et inclita forma,
  Et dolor atque decus coniugis Ausonii.
Quae modo septenos quater inpletura Decembres
  Liquisti natos, pignera nostra, duos.
Illa fauore dei, sicut tua uota fuerunt,
  Florent, optatis adcumulata bonis.
Et precor, ut uigeant tandemque superstite utroque
  Nuntiet hoc cineri nostra fauilla tuo.

[169] X. AVSONIVS PARVVLVS FILIVS.

Non ego te infletum memori fraudabo querella,
  Primus, nate, meo nomine dicte puer:
Murmura quem primis meditantem absoluere uerbis
  Indolis et plenae planximus obsequiis.
Tu gremio in proaui funus commune locatus,
  Inuidiam tumuli ne paterere tui.

[170] XI. PASTOR NEPOS EX FILIO.

Tu quoque maturos, puer inmature, dolores
  Interrupisti luctus acerbus aui,
Pastor care nepos, spes cuius certa fuit res,
  Hesperii patris tertia progenies.
Nomen, quod casus dederat (quia fistula primum
  Pastorale melos concinuit genito),
Sero intellectum uitae breuis argumentum:
  Spiritus adflatis quod fugit e calamis.

---

21 mici *V* 22 grabis *V* 23 adque *V* 27 fabore *V* 28 obtatis *V* | accumulata *V*

X PARBULUS *V* 1 fraudauo *V* 3 ueruis *V* 4 et] at *uel* ut *Toll* | pene *V* plene *Lugdun., corr. Toll* | obsequiis *Peiper* exequiis *ex* exequis *pr. V*

XI 2 Interrupisti *Peiper* inrumpis mesti *V* | aceruus *V* 5 nomine *V corr. Peiper* 7 breuis *V* 8 afflatis *V* | quod] *f.* ceu | *deleto post* calamis *puncto.*

Occidis emissae percussus pondere testae,
  Abiecit tecto quam manus artificis.
Non fuit artificis manus haec: manus illa cruenti
  Certa fuit fati suppositura reum.
Heu, quae uota mihi, quae rumpis gaudia, Pastor!
  Illa meum petiit tegula missa caput.
Dignior o, nostrae gemeres qui fata senectae
  Et quererere meas maestus ad exequias!

[171] XII. IVLIA DRYADIA SOROR.

Si qua fuit uirtus, cuperet quam femina prudens
  Esse suam, soror hac Dryadia haud caruit.
Quin etiam multas habuit, quas sexus habere
  Fortior optaret nobilitasque uirum.
Docta satis uitamque colu famamque tueri,
  Docta bonos mores ipsa suosque docens.
Et uerum uita cui carius unaque cura
  Nosse deum et fratrem diligere ante alios.
Coniuge adhuc iuuenis caruit, sed seria uitans
  Moribus austeras aequiperauit anus
Produxitque hilarem per sena decennia uitam,
  Inque domo ac tecto, quo pater, oppetiit.

---

10 quā: ∸ *al. ut uid.* *V* 11 artificima manus hec est (s *ss*, ma *del.*, hec *in* hęc, *rasura post* hec?, est *expunxit al. m.*) *V* 12 suppositura: s *ni f. eras. super* sup *V* 13 mici V 16 adsequias (ex) *V*

XII DRIADIA *V* 1 cuperet: er *ex* rr *V* 2 driadia *V* | haud caruit *Peiper* non ruit (o *in* a *al*, *alt.* n *del.*, *ut prodiret* driadiana, *postea al. m.* na *syll. del.*) *V* emeruit *Heinsius* 3 abuit V^1 | abere V^1 4 obtaret *V* | nouilitas V^1 5 colu V^1 9 aduc *V* | iubenis *V* | uitans *Peiper*, uitam *V* 10 equiperauit: *rasura super* e *V* 11 que hilarem *Peiper* celerem (b *ut uid. eras. super* e) *V* caelebs *Heinsius* celebem *Baehrens* 12 hac V^1 | tecto *V* lecto *Heinsius*

[172] XIII. AVITIANVS FRATER.

Auitianum, Musa, germanum meum
  Dona querella funebri.
Minor iste natu me, sed ingenio prior
  Artes paternas inbibit.
Verum iuuentae flore laeto perfrui
  Aeuique supra puberis
Exire metas uetuit infesta Atropos.
  Heu quem dolorem * sociis!
Heu quanta uitae decora, quem cultum spei,
  Germane, pubes deseris,
Germane carnis lege et ortu sanguinis,
  Amore paene filius.

[173] XIIII. VAL. LATINVS EVROMIVS GENER.

O generis clari decus, o mihi funus acerbum,
  Euromi, e iuuenum lecte cohorte gener,
Occidis in primae raptus mihi flore iuuentae,
  Lactantis nati uix bene note pater.
Tu procerum de stirpe satus, praegressus et ipsos,
  Vnde genus clarae nobilitatis erat,
Ore decens, bonus ingenio, facundus et omni
  Dexteritate uigens praecipuusque fide.
Hoc praefecturae sedes, hoc Illyris ora
  Praeside te experta est, fiscus et ipse cliens.

XIII abitianus *V* Metro iābico | Primus uersus | senarius | alter qui se | quitur qua | ternarius *al. marg. V* 4 artis V^1 7 infestatropos *V* 8. 9 Heu quanta uite (ę *al.*) decora | quem cultum spei quem dolorem sociis *V*, heu *repetito uerba transposuit Gronouius:* sauciis *Scaliger 1, 8* 11 hortu V^1

XIIII vallatinus (*dist. Scaliger 1, 8*) euronius *V* 1 mici *V* | aceruum V^1 2 iubenum V^1 lecteque V^1 3 mici *V* 6 nouilitatis V^1 9 sedis V^1 | illir.^{is} *ex* illis *pr. V* 10 cluens *V corr. Lugdun.*

Nil aeui breuitate tamen tibi laudis ademptum:
Indole maturus, funere acerbus obis.

[174] XV POMPONIVS MAXIMVS ADFINIS.

Et te germanum non sanguine, sed uice fratrís,
Maxime, defunctum nenia nostra canet.
Coniunx namque meae tu consociate sorori
Aeui fruge tui destituis uiduam.
Non domus hoc tantum sensit tua: sensit acerbum
Saucia pro casum curia Burdigalae
Te primore uigens, te deficiente relabens
Inque Valentinum te moriente cadens.
Heu quare nato, qui fruge et flore nepotum
Ereptus nobis, Maxime, non frueris?
Set frueris, diuina habitat si portio manes
Quaeque futura olim gaudia, nosse datur.
Longior hic etiam laetorum fructus habetur
Anticipasse diu, quae modo participas.

[175] XVI. VERIA LICERIA VXOR ARBORII SORORIS FILII.

Tu quoque siue nurus mihi nomine, uel uice natae,
Veria, supremi carmen honoris habe.
Cuius si probitas, si forma et fama fidesque
Morigerae uxoris lanificaeque manus
Nunc laudanda forent, procul et de manibus imis
Accersenda uxor est proaui Eusebii.

---

11 aebi *V* | brebitate *V*¹ | ademtum *V*¹ 12 aceruus *V*¹

XV POMP. *V* 2 defunctum *Brandes* deuinctum *V* | canent *V* *corr. Vinetus* 5 aceruum *V*¹ 6 pro *Scaliger 1, 8* per (p) *V* 7 uigen^{s} (s *al. ss.*) *V* 9 qui] qui^{a} (*al.* a *ss.*) *V* quid *Baehrens* quur *Heinsius* 11 set] *V*¹ | abitat *V*¹ 13 abetur *V*¹

XVI 1 siue *Peiper*, uel *V* | mici *V* | uel *V* seu *Peiper* 2 onoris *V*¹ 3 prouitas *V*¹ 4 morigere$\overset{v}{e}$xoris (re *in* rę *al.*, v *nescio an pr. m. ss.*) *V* 6 uxor est *V* esset uox *Vinetus* (foret uox *Mommsen*)

Qui quoniam functo iam pridem conditus aeuo
Transcripsit partes in mea uerba suas,
Accipe funereas, neptis defleta, querellas,
Coniunx Arborii commemoranda mei,
Cui parua ingentis luctus solacia linquens
Destituis natos, quo magis excrucias.
At tibi dilecti ne desit cura mariti,
Iuncta colis thalamo nunc monumenta tuo.
Hic, ubi primus hymen, sedes ibi maesta sepulcri:
Nupta magis dici quam tumulata potes.

[176] XVII. POMPONIVS MAXIMVS HERCVLANVS SORORIS FILIVS.

Nec germana genitum te
Modulamine nenia tristi
Tacitum sine honore relinquat:
Super indole cuius adulti
Magnae bona copia laudis.
Verum memorare magis quam
Functum laudare decebit.
Decus hoc matrisque meumque
In tempore puberis aeui
Vis perculit inuida fati.
Eheu quem, Maxime, fructum,
Facunde et musice et acer,
Mentem bonus, ingenio ingens,
Volucer pede, corpore pulcher,
Lingua catus, ore canorus.

---

7 fu^{n}cto (n *al., erasa ni f. super* u *lineola*) *V* 8 perua V^1 11 parba V^1 | ingenitis *V corr. Lugdun.* 12 nato *V corr. Heinsius* 13 Hac V^1 at V^2 14 talamo *V* 15 sedis *V corr. Lugdun.*

XVII POMP. MAX ERCVLANVS *V* 1 nec erculanum genitum germana mea *V corr. Peiper* 3 onore V^1 9 pu^{b}eris *al.* b *ss. V* 11 eheu] ehe *Scaliger 1, 8* ęae V^1 ee V^2 12 Facund^{e} (F *al. ex* E) *V* 13 mente *V corr. Gronouius* 14 pulcer *V* 15 catus *Scaliger 1, 8* facetus *V*

Cape munera tristia patrum,
Lacrimabilis orsa querellae,
Quae funereo modulatu
Tibi maestus avunculus offert.

[177] XVIII. FL. SANCTVS MARITVS PVDENTILLAE QVAE SOROR SABINAE MEAE.

Qui ioca laetitiamque colis, qui tristia damnas
Nec metuis quemquam nec metuendus agis,
Qui nullum insidiis captas nec lite lacessis,
Sed iustam et clemens uitam agis et sapiens:
Tranquillos manes supremaque mitia Sancti
Ore pio et uerbis aduenerare bonis.
Militiam nullo qui turbine sedulus egit,
Praeside laetatus quo Rutupinus ager,
Octoginta annos cuius tranquilla senectus
Nullo mutauit deteriore die.
Ergo precare fauens, ut qualia tempora uitae,
Talia et ad manes otia Sanctus agat.

[178] XVIIII. NAMIA PVDENTILLA ADFINIS.

Tuque Pudentillam uerbis adfare supremis,
Quae famae curam, quae probitatis habes.
Nobilis haec, frugi, proba, laeta, pudica, decora,
Coniugium Sancti iugiter haec habuit.

---

16 munus triste *Scaliger 1, 8* | patrum *Peiper* parentum *V* 17 lacrimauilis *V*[1] | ors *V* orsa *Scaliger 1, 8* 18 funereo /// modulatus ore (*ex* funere omod. *al.*) *V corr. Schenkl.* funereum modulatus *Scaliger 1, 8* 19 metus *V corr. Lugdun.* | auungulus *V*

XVIII PRVDENTILLE q[s] soror sabinemę *V* q. (*i.* quondam) SORORIS *Mommsen* 2 quenquam *V* 4 iusta *V corr. Scaliger* | et sapiens *Scaliger 1, 8* et *om. V* 5 mittia *V corr. Scaliger 1, 8* 6 prio *V corr. Lugdun.* | ueruis *V* 7 qui *om. V*[1] 8 rumptupinus *V* 9 octuginta *V* 11 fabens *V*

XVIIII 1 ueruis *V* 2 prouitatis abes *V* 3 nouilis *V* 4 [a]buit *V*

Inuiolata tuens castae praeconia uitae
Rexit opes proprias otia agente uiro:
Non ideo exprobrans aut fronte obducta marito,
Quod gereret totam femina sola domum.
Heu nimium iuuenis, sed laeta superstite nato
Atque uiro, patiens fata suprema obiit:
Vnanimis nostrae et quondam germana Sabinae
Et mihi inoffenso nomine dicta soror.
Nunc etiam manes placidos pia cura retractat
Atque Pudentillam fantis honore colit.

XX. LVCANVS TALISIVS EORVM FILIVS.

Nec iam tu, matris spes unica, ephebe Talisi,
Consobrine meus, inmemoratus eris,
Ereptus primis aeui florentis in annis,
Iam tamen et coniunx, iam properate pater.
Festinasse putes fatum, ne funus acerbum
Diceret hoc genitor tam cito factus auus.

XXI. ATTVSIA LVCANA TALISIA ET MINVCIVS REGVLVS ADFINES.

Notitia exilis nobis, Attusia, tecum,
Cumque tuo plane coniuge nulla fuit.
Verum tu nostrae soror es germana Sabinae,
Adfinis quoque tu, Regule, nomen habes.

---

6 obes *V*[1]   8 generet *V corr. Lugdun.*   9 iubenis *V* | superstitite *V*   10 adque *V*   11 condam *V*   12 mici *V*   13 retractet *V corr. Lugdun.*   14 adque *V* | onore *V*

XX eorum filius *Brandes* cvrȧ filii *V*   1 iam tu *Bolt* tȧtu̇ *V* | ephoebe talis- *V corr. Lugdun.*   2 meus *Toll* meis *V*   3 primus *V corr. Lugdun.*   5 acerbus: us *ex* u̇ *V*   6 duceret *Lugdun.* | factu *V corr. Lugdun.*

XXI *inscr. litt. minutis V* | thalisia erminus[cius] *V* et Minucius *Heinsius* | adfinis *V corr. Peiper*   2 qum *V*   4 tu *om. V add. Lugdun.* | regule: r *ex* s? *V* | abes *V*

Sortitos igitur tam cara uocabula nobis
Stringamus maesti carminis obsequio.
Quamuis Santonica procul in tellure iacentes
Peruenit ad manes exequialis honor.

[181] XXII. SEVERVS CENSOR IVLIANVS CONSOCER.

Desinite, o ueteres, Calpurnia nomina, Frugi
Vt proprium hoc uestrae gentis habere decus.
Nec solus semper censor Cato nec sibi solus
Iustus Aristides his placeant titulis.
Nam sapiens quicumque fuit uerumque fidemque
Qui coluit, comitem se tibi, Censor, agat.
Tu grauis et comis cum iustitiaque remissus,
Austeris doctus iungere temperiem.
Tu non adscito tibi me nec sanguine iuncto
Optasti nostras consociare domos.
Nempe aliqua in nobis morum simulacra tuorum
Effigies nostri praebuit ingenii:
Aut iam Fortunae sic se uertigo rotabat,
Vt pondus fatis tam bona uota darent.
Si quid aput manes sentis, fouet hoc tibi mentem,
Quod fieri optaras, id uoluisse deum.

[182] XXIII. PAVLINVS ET DRYADIA FILII PAVLINI ET MEGENTIRAE SORORIS FILIAE.

Qui nomen uultumque patris, Pauline, gerebas,
Amissi specimen quĭ genitoris eras:

---

7 san^{c}tonica *V* | iacẽtes (˜ *ex* ·) *V* 8 exsequialis *V*

XXII *inscr. litt. minutis V* | consocer] *sic V* 1 o *ss. V* 2 abere *V* 4 aristidis *V corr. Lugdun.* 7 grabis *V* | comes (s *al. ex* r ?) *V corr. Lugdun.* 9 sang^{v}ine (g *litt. cauda in ras. al.*) *V* | iungo V^1 10 obtatis *V corr. Lugdun.* 11 aliquā in *V corr. Lugdun.* 13 furtune *V* 15 quid *Lugdun.* qua *V* | fobet *V* 16 obtaras *V* | *sequitur uersus uacuus V*

XXIII *inscr. litt. minutis V* | diadria fili *V* | filia *V corr. Scaliger* | *post inscr. uersus uacuus V*

Propter quem luctus miserae decedere matris
Coeperat, offerret cum tua forma patrem,
Redderet et mores et moribus adderet illud,
Paulinus caruit quo pater, eloquium:
Eriperis laetis et pubescentibus annis
Crudaque adhuc matris pectora sollicitas.
Flemus enim raptam thalami de sede sororem,
Heu non maturo funere, Dryadiam.
Flemus, ego in primis, qui matris auunculus, ac uos
Natorum tamquam diligo progeniem.
Illa manus inter genetricis et oscula patris
Occidit, Hispana tu regione procul.
Quam tener et primo noue flos decerperis aeuo,
Nondum purpureas cinctus ephebe genas!
Quattuor ediderat nunc functa puerpera partus,
Funera set tumulis iam geminata dedit.
Sit satis hoc, Pauline pater; diuisio facta est:
Debetur matri cetera progenies.

[183] XXIIII. PAVLINVS SORORIS GENER.

Qui laetum ingenium, mores qui diligit aequos
Quique fidem sancta cum pietate colit,

XXIII 19 CIG 6791 (Kaibel 675) epigramma Burdigalae repertum:

Λείψανα Λουκίλλης διδυματόκου ἐνθάδε κεῖτε,
ἧς μεμέρισται βρέφη, ζωὸν πατρί, θάτερον αὐτῇ.

cf. Anth. Pal. VII 464 (*Ἀντιπάτρου*) et 465 (*Ἡρακλείτου*).

---

3 decede^{re} *al. coaeua m. ss. V* 4 ceperat *V* | offert (t *del.*, ret *coaeua m. ss.*) *V* 5 illud V^2 illum V^1 6 ca/ruit *V* 8 aduc V^1 9 talami *V* 10 HEu: H *uersi praefix. V* driadiam *V* 11 auuncul^{v}s (v *al. ss*) *V* | /auos *ex* acuos *V* 14 ^{h}ispana (h *pr. ss.*) *V* | tu V^1 *Heinsius*, tū V^2 16 nobe V^1 | decerp^{s}eris *V* 16 purpureas: *alt.* p *ex* r *al. V* | cinctu^s (s *al.*) *V* | ep^{h}ebe *V* 17 ed^{i}derat *V* | tunc *Heinsius* | functa *Peiper* facta *V* 20 deuetur V^1

XXIIII *post inscr. uersus uacuus V* 1 ^{di}ligit *V* 2 sanctam V^1

Paulini manes mecum ueneratus amicis
  Inroret lacrimis annua liba ferens.
Aequaeuus, Pauline, mihi natamque sororis
  Indeptus thalamo: sic mihi paene gener.
Stirpis Aquitanae mater tibi: nam genitori
  Cossio Vasatum, municipale genus.
Scrinia praefecti meritus, rationibus inde
  Praepositus Libycis praemia opima capis.
Nam correcturae tibi Tarraco Hibera tribunal
  Praebuit, adfectans esse clienta tibi.
Tu socrum pro matre colens adfinis haberi
  Non poteras, nati cum fruerere loco.
Inter concordes uixisti fidus amicos,
  Duodeuiginti functus Olympiadas.

[184] XXV. AEMILIA DRYADIA MATERTERA.

Te quoque Dryadiam materteram
  Flebilibus modulis
Germana genitus, prope filius,
  Ore pio ueneror.
Quam thalamo taedisque iugalibus
  Inuida mors rapuit;
Mutauitque torum feretri uice
  Exequialis honor.
Discebas in me, matertera
  Mater uti fieres.
Vnde modo hoc maestum tibi defero
  Filius officium.

---

3 amicus V^1 5 equaebus *V* | mici *V* 6 adeptus *V* *corr. Scaliger 1, 8* | talamo *V* | mici *V* 8 cossi° (o *al. ss.*) *V* 10 liuycis *ex* liuicis *pr. V* 11 ibera V^1 13 aberi V^1 14 fruere V^1 16 funtus V^1 | olimpiadas *V*

XXV *ante et post inscr. uersus uacuus V* | *inscr. litt. minutis* emilia driadia ////// matertera *V* 1 Tu *V corr. Lugdun.* | driadiam *V* 2 fleuilibus *V* 5 talamo *V* 7 mutabit *V*

[185] XXVI. IVLIA CATAPHRONIA AMITA.

Quin et funereis amitam inpertire querellis,
  Musa, Cataphroniam.
Innuba deuotae quae uirginitatis amorem
  Parcaque anus coluit:
Et mihi, quod potuit, quamuis de paupere summa,
  Mater uti, adtribuit.
Ergo commemorata haue maestumque uocata
  Pro genetrice uale.

[186] XXVII. IVLIA VENERIA AMITA.

Et amita Veneria properiter obiit:
Cui breuia melea modifica recino:
Cinis ut placidulus ab opere uigeat,
Celeripes adeat loca tacita Erebi.

[187] XXVIII. IVLIA IDALIA CONSOBRINA.

Parua etiam fuit Idalia,
Nomine praedita quae Paphiae
Et speciem meruit Veneris.
Quae genita est mihi paene soror:
Filia nam fuit haec amitae.
Quam celebrat sub honore pio
Nenia carmine funereo.

[188] XXVIIII. AEMILIA MELANIA SOROR.

Aemilia et, uix nota mihi soror, accipe questus,
  Debent quos cineri maesta elegea tuo.

XXVI catafronia *V* 2 catafroniam *V* 5 mici *V* | quamui^{s} *V* 7 abe *V* aue *Lugdun.* haue *Raehse*

XXVII 1 beneria *V* 2 melea *LMueller* mela *V* 3 ab opere *Peiper* opta *V* 4 celeripes et adeat loca tacita erebi (ereui V^1) *V* et *del. Peiper*, loca tacita celeripes adeat Erebi *Scaliger 1, S*

XXVIII consvbrina *V* 4 mici *V* 3 specie *Brandes*

XXVIIII emilia *V* 1 Emilia mix *V* et uix *Hartel* o uix *Peiper* 2 elegaea V^1

Coniunxit nostras aequaeua infantia cunas,
  Vno quamuis tu consule maior eras.
Inuida set nimium Lachesis properata peregit
  Tempora et ad manes funera acerba dedit.
Praemissa ergo uale manesque uerere parentum,
  Qui maiore aeuo quique minore uenit.

[189] XXX. POMPONIA VRBICA CONSOCRVS VXOR IVLIANI CENSORIS.

Vt generis clari, ueterum sic femina morum,
  Vrbica, Censoris nobilitata toro;
Ingenitis pollens uirtutibus auctaque et illis,
  Quas docuit coniunx, quas pater et genetrix:
Quas habuit Tanaquil, quas Pythagorea Theano
  Quaeque sine exemplo in nece functa uiri.
Et tibi si fatum sic permutare dedisset,
  Viueret hoc nostro tempore Censor adhuc.
Set neque tu uiduo longum cruciata sub aeuo
  Protinus optato fine secuta uirum.
Annua nunc maestis ferimus tibi iusta querellis
  Cum genero et natis consocer Ausonius.

---

5 lacesis *V* 6 acerua *V* 8 quinque *V corr. Lugdun.*

XXX pōpania *V* 3 ingen[i]tis *V* 4 cōlux: cōl *in ras. pr. V* 5 abuit V^1 | phithagorea (ph *ex* pb *al.*) *V* 6 exemplo est *Lugdun.* | in nece] in uice *Heinsius* 7 si *om. V add. Lugdun.* 8 aduc V^1 9 biduo *V* 10 obtato *V* | seq[v]uta *V* 11 tiui *V* *F* tiniunt parentela *antiq. m. add. V*

V

COMMEMORATIO

[190—216] P R O F E S S O R V M

BVRDIGALENSIVM.

[190] PRAEFATIO.

Vos etiam, quos nulla mihi cognatio iunxit,
  Set fama et carae relligio patriae,
Et studium in libris et sedula cura docendi,
  Commemorabo uiros morte obita celebres.
Fors erit, ut nostros manes sic adserat olim,
  Exemplo cupiet qui pius esse meo.

[191] I. TIBERIVS VICTOR MINERVIVS ORATOR.

Primus Burdigalae columen dicere, Minerui,
  Alter rhetoricae Quintiliane togae.
Inlustres quondam quo praeceptore fuerunt
  Constantinopolis, Roma, dehinc patria,
Non equidem certans cum maiestate duarum,
  Solo set potior nomine, quod patria.

V *inscr.* INCIPIT *praefig.* *V* 1 mici *V* 2 religio *V*
em
4 commemorauo *V*¹ 6 explo (*al. corr.*) *V*
I (*numeri om.* *V*) MINERIBIVS *V* 2 rethorice *V*

Adserat usque licet Fabium Calagurris alumnum,
  Non sit Burdigalae dum cathedra inferior.
Mille foro dedit hic iuuenes; bis mille senatus
  Adiecit numero purpureisque togis;
Me quoque: set quoniam multa est praetexta, silebo
  Teque canam de te, non ab honore meo.
Siue panegyricis placeat contendere libris,
  In Panathenaicis tu numerandus eris;
Seu libeat fictas ludorum euoluere lites,
  Ancipitem palmam Quintilianus habet.
Dicendi torrens tibi copia, quae tamen aurum,
  Non etiam luteam uolueret inluuiem.
Et Demosthenicum, quod ter primum ille uocauit,
  In te sic uiguit, cedat ut ipse tibi.
Anne et diuini bona naturalia doni
  Adiciam, memori quam fueris animo,
Audita ut uel lecta semel ceu fixa teneres,
  Auribus et libris esset ut una fides?
Vidimus et quondam tabulae certamine longo
  Omnes, qui fuerant, te numerasse bolos,
Alternis uicibus quot praecipitante rotatu
  Fundunt excisi per caua buxa gradus:
Narrantem fido per singula puncta recursu,
  Quae data, per longas quae reuocata moras.
Nullo felle tibi mens liuida, tum sale multo
  Lingua dicax blandis et sine lite iocis.
Mensa nitens, quam non censoria regula culpet
  Nec nolit Frugi Piso uocare suam:
Nonnumquam pollens natalibus et dape festa,
  Non tamen angustas ut tenuaret opes.

---

7 fauium V^1 9 iubenes uis *V* 11 sileuo *V* 13 panegiricos p. c. libros *V corr. Toll* 14 liueat V^1 | euolberė *V* 15 ancipitē (÷ *al*?) *V* | auet V^1 habet V^2 19 ter *Lugdun.* te *V* 20 caedat *V* 23 ut *Lugdun.* aut *V* 26 te numerasse *Baehrens* enumerasse *V* te enumerasse *Brandes* 27 quot *Baehrens* quos *Lugdun.* quo *V* | praecipitāte (a *ex* e) *V* 33 culpat *V corr. Scaliger* 36 agustas *corr. Lugdun.*

Quamquam heredis egens, bis sex quinquennia functus,
  Fletus es a nobis ut pater et iuuenis.
Et nunc, siue aliquid post fata extrema superfit,
  Viuis adhuc aeui, quod periit, meminens:
Siue nihil superest nec habent longa otia sensus,
  Tu tibi uixisti: nos tua fama iuuat.

[192] II. LATINVS ALCIMVS ALETHIVS RHETOR.

Nec me nepotes impii silentii
  Reum ciebunt, Alcime,
Minusque dignum, non et oblitum ferent
  Tuae ministrum memoriae,
Opponit unum quem uiris prioribus
  Aetas recentis temporis.
Palmae forensis et camenarum decus,
  Exemplar unum in litteris,
Quas aut Athenis docta coluit Graecia,
  Aut Roma per Latium colit.
Moresne fabor et tenorem regulae
  Ad usque uitae terminum?
Quod laude clarus, quod operatus litteris
  Omnem refugisti ambitum?
Te nemo grauior uel fuit comis magis
  Aut liberalis indigis,
Danda salute, si forum res posceret;
  Studio docendi, si scholam.
Viuent per omnem posterorum memoriam,
  Quos tu sacrae famae dabas

---

37 tamquam *V corr. Toll* | eredis *V*¹ 38 nobis (b *ex* u *pr.*) *V* 42 iubat *V*

II ALCINVS (*corr. Lugdun.*) *et* RETHOR *V* | *Γ* metro iambico *al. marg. V* 4 ministrū (‾ *pro* ∸) *V* 6 rec/entis (c *ex* t?) *V* 9 at^{h}enis *V* 11 fauor *V marg.* [illegible] (*i.* NOTA) *V* 13 operatus *Sebis.* paratus *V* 16 lineralis *V* 18 si: i *al. V* 20 sacratae famae das *V corr. Goropius*, sacrasti litteris *Schenkl*

Et Iulianum tu magis famae dabis
  Quam sceptra, quae tenuit breui.
Sallustio plus conferent libri tui,
  Quam consulatus addidit.
Morum tuorum, decoris et facundiae
  Formam dedisti filiis.
Ignosce nostri laesus obsequio stili:
  Amoris hoc crimen tui est,
Quod digna nequiens promere officium colo,
  Iniuriose sedulus.
Quiesce placidus et caduci corporis
  Damnum repende gloria.

[193] III. LVCIOLVS RHETOR.

Rhetora Luciolum, condiscipulum atque magistrum
  Collegamque dehinc, nenia maesta refer,
Facundum doctumque uirum, seu lege metrorum
  Condita seu prosis solueret orsa modis.
Eripuit patri Lachesis quem funere acerbo
  Linquentem natos sexu in utroque duos:
Nequaquam meritis cuius responderit heres
  Obscurus, quamuis nunc tua fama iuuet.
Mitis amice, bonus frater, fidissime coniunx,
  Nate pius, genitor: paenitet, ut fueris.
Comis conuiuis, numquam inclamare clientes,
  Ad famulos numquam tristia uerba loqui.
Vt placidos mores, tranquillos sic cole manes
  Et cape ab Ausonio munus: amice, uale.

---

22 braeui *V* 23 salustio *V* 30 sedulis *V corr. Lugdun.* 31 corpori/s

III retor *V* 1 retora *V* | cum discipulo *V corr. Vinetus* | adque *V* 2 refert *V corr Lugdun.* 4 prorsis *Pulmann* solueredorsa *V* | modis: s *rescr. al. V* 5 lacesis *V* | aceruo *V* 6 sexu in *Pulmann*, sexui *V* 7 ^{h}eres *V* | obscuros *V corr. Peiper* 9 mittis *V* | coniux *V* 10 poenitet *V* 11 cōuiuis *V* | *marg.* [illegible] *V*

[194] IIII. ATTIVS PATERA [PATER] RHETOR.

Aetate quamquam uiceris dictos prius,
  Patera, fandi nobilis:
Tamen, quod aeuo floruisti proximo
  Iuuenisque te uidi senem,
Honore maestae non carebis neniae,
  Doctor potentum rhetorum.
Tu Baiocassi stirpe Druidarum satus,
  Si fama non fallit fidem,
Beleni sacratum ducis e templo genus,
  Et inde uobis nomina:
Tibi Paterae: sic ministros nuncupant
  Apollinares mystici.
Fratri patrique nomen a Phoebo datum
  Natoque de Delphis tuo.
Doctrina nulli tanta in illo tempore
  Cursusque tot fandi et rotae:
Memor, disertus, lucida facundia,
  Canore, cultu praeditus,
Salibus modestus felle nullo perlitis,
  Vini cibique abstemius,
Laetus, pudicus, pulcher, in senio quoque
  Aquilae ut senectus aut equi.

IIII PATER *V del. Vinetus* | RETHOR *V* | metro iambico maior senario minor quaternario *al. marg. V* 1 doctos *V corr. Vinetus* 5 maeste: e *add. al. V* 6 rhetorum *V* 7 bagocassi *V corr. Pithoeus* Baiocassis *Vinetus* 8 famȧ *V* 11 sic *Lugdun.* si *V* 12 apollinaris *V corr. Heinsius* | mistici V 13 fatri *V corr. Lugdun.* 14 quae *V* 16 cursusque rotandi et rota *V corr. Scaliger 1, 9* 17 disertis (v *al.*) *V* 18 carere *V corr. Scaliger 1, 9* | cultu̇ *V corr. Lugdun.* 19 salibus (us *al.*) *V* 21 quoque ut (ut *al. add.*) *V* 22 ///ȧquile (ut *eras.*, ȧ *al. ex* a) *V corr. LMueller.*

[195] V. ATTIVS TIRO DELPHIDIVS RHETOR.

Facunde, docte, lingua et ingenio celer,
Iocis amoene, Delphidi,
Subtextus esto flebili threno patris,
Laudi ut subibas aemulus.
Tu paene ab ipsis orsus incunabulis
Dei poeta nobilis,
Sertum coronae praeferens Olympiae,
Puer celebrasti Iouem.
Mox inde cursim more torrentis freti
Epos ligasti metricum,
Vt nullus aequa lege liber carminum
Orationem texeret.
Celebrata uarie cuius eloquentia
Domi forisque claruit:
Seu tu cohortis praesulem praetoriae
Prouinciarum aut iudices
Coleres, tuendis additus clientibus
Famae et salutis sauciis.
Felix, quietis si maneres litteris
Opus Camenarum colens
Nec odia magnis concitata litibus
Armaret ultor impetus
Nec inquieto temporis tyrannici
Palatio te adtolleres.
Dum spem remotam semper arcessis tibi,
Fastidiosus obuiae,

V ATTICVS (*corr. Vinetus*) *et* DELFIDIVS RETHOR *V* | metro ut supra *al. V* 1 facũ^{n}de (n *al.*) *V* | lingue ingenio (ę *ex* e *al.*) *corr. Pithoeus* 2 delfidi *V* 3 fleuili V^{1} | treno *V* 4 aemulus (e *al. ref.*) *V* 7 olimpiae *V* 8 iobem V^{1} 9 cursimore *V corr. Lugdun.* | freti: n *uel* m *potius quam* t *V* 10 legasti *V corr. Pithoeus* 11 aeq^{s} V^{1} aequa V^{2} 12 oratione *V corr. Scaliger 1, 10* 13 barie V^{1} 17 coleris *V corr. Scaliger 1, 10* | cluentis *V corr. Pulmann, Scaliger 1, 10* 18 fama *V corr. Lugdun.* 19 quietus *Heinsius* 23 tirannici *V* 25 tiui V^{1} 26 obuiae: ui *in ras. V*

Tuumque mauis esse quam fati bonum,
  Desiderasti plurima,
Vagus per omnes dignitatum formulas
  Meritusque plura quam gerens.
Vnde insecuto criminum motu graui
  Donatus aerumnis patris,
Mox inde rhetor, nec docendi pertinax,
  Curam fefellisti patrum,
Minus malorum munere expertus dei,
  Medio quod aeui raptus es,
Errore quod non deuiantis filiae
  Poenaque laesus coniugis.

[196] VI. ALETHIO MINERVIO FILIO RHETORI.

O flos iuuenum 1
Spes laeta patris
Nec certa tuae
Data res patriae,
Rhetor Alethi: 5
Tu primaeuis 28
Doctor in annis,
Tempore, quo te 30
Discere adultum
Non turpe foret,
Praetextate,
Iam genitori
Conlatus eras 35
Postque Paterae 13

31 m°tu *V* 33 retor *V* 35 munera *V corr. Scaliger 1, 10* 37 filii *V corr. Scaliger 1, 10* 38 poene *V corr. Scaliger 1, 10.*

VI metrum ado|nium hyppo|naicum ex|tremicum | spō. ᵃnap̄. dāc. | colōp. *al. marg. V*; *totum carmen in V sic exaratum est f. 10ᵘ col. 1 infer. et col. 2 super. (numeros adiecit m. s. XVI)*:

col. 1 a ALETHIO MINERVIO FILIO RETHORI *col. 1 b*

O flos iuuenum
Spes leta patris
Ne certa tua
Data res patriae
5 Rhetor alethi
Maior utroquae
7 Tu burdigalae

Tu primeuis 28
Doctor in annis
Tempore quo te 30
Discere adultum
Non turpe foret
Praetextate
Iam genitori 34

3 ne *V* nec *Lugdun.* | tuae *Lugdun.*

Et praeceptor. 14
Ille superbae 36
Moenia Romae
Fama et meritis
Inclitus auxit: 39
Maior utroque 6
Tu Burdigalae
Laetus patriae
Clara cohortis
Vexilla regens, 10
Cuncta habuisti
Commoda fati, 12
Non sine morsu 27
Grauis inuidiae: 40
Omnia praecox 20
Fortuna tibi
Dedit et rapuit:
Et rhetoricam 41
Floris adulti
Fruge carentem,
Et conubium
Nobile soceris 45
Sine pace patris,
Et diuitias
Vtriusque sine
Herede domus. 49
Solstitialis 23
Velut herba solet
Ostentatus 25
Raptusque simul, 26
Pubere in aeuo 15
Deseruisti
Vota tuorum,
Non mansuris

---

8 Laetus patriae
Clara cohortis
Vixilla regens
11 Cuncta abuisti

col. 2a

12 Commoda fati
Postque petera
Et preceptor
15 Puluere in aeuo
Deseruisti
Vota tuorum
Non mansuris
Ornate bonis
20 Omnia precox
Fortuna tibi
Dedit et rapuit
Solstitialis
24 Velut herba solet

Conlatus eras 35
Ille superue
Moenia romae
Fama et meritis 38

col. 2b

Inclitus auxit 39
Grauis inuidiae 40
Et retoricam
Floris adulti
Fruge carentem
Et conubio
Nobilis oceris 45
Sine pace patris
Et diuitias
Vtriusque domus
Sine herede tuo
Quam fatiloque 50
Dicte profatu 51

---

10 uexilla *Lugdun.* 13 petera] Pateram *Toll* Paterae *Scaliger 1, 11* 15 Pubere *Lugdun.* 44 conubium *Scaliger 1, 11* 45 nobile *Pulmann*, soceris *Lugdun.* | soceri *Pulmann* 48 utriusque sine | herede suo *Scaliger 1, 11*

Ornate bonis.
Quam fatiloquo
Dicte profatu

Versus Horati:
„Nil est ab omni
Parte beatum.“

[197] VII. LEONTIVS GRAMMATICVS COGNOMENTO LASCIVVS.

Qui colis laetos hilarosque mores,
Qui dies festos, ioca, uota, ludum,
Annuum functi memora Leonti
Nomine threnum.

Iste, Lasciuus patiens uocari,
Nomen indignum probitate uitae
Abnuit numquam, quia gratum ad aures
Esset amicas.

Litteris tantum titulum adsecutus,
Quantus exili satis est cathedrae,
Posset insertus numero ut uideri
Grammaticorum.

VI 53 Horat. c. II 16, 27 sq. Nihil est — beatum.

VII cf. lapis ad Lupiacum inuentus (de eo RDezeimeris in Compte rendu des séances de l'Acad. de Bordeaux 1868—69) qui hunc in modum uidetur restituendus:

ᴗ ᴗ – ᴗ ᴗ – ᴗ LEONTI
ᴗ ᴗ – ᴗ ᴗ displicuer*e*
uenienti in corp*oris* usum ∴
hominum *diuumque* ᴗ cundae ∵
sept*ena prod*ita nocte ∵
te – ᴗᴗ – ᴗᴗ *untum* ∴
la*sciuum* – ᴗᴗ – –

---

25 Ostentatus
Raptusque simul
27 Non sine morsu

52 Versus orati
Nil est ab omni
54 Parte beatum

52 Horati *Scaliger 1, 11* 53 ab *del. LMueller*

VII LASCIVVS] BEAT^{V}S *V corr. Graeuius* | *Γ* metro saffico *al. marg. V* 3 annum *V corr. Lugdun.* 4 threnum *V* 5 S^{i}te (i *al.*) *V* | lascib *V* 6 prouitate *V*

Tu meae semper socius iuuentae,
Pluribus quamuis cumulatus annis,
Nunc quoque in nostris recales medullis,
Blande Leonti!

Et iuuat tristi celebrare cura
Flebilem cantum memoris querellae:
Munus ingratum tibi debitumque
Carmine nostro.

[198] VIII. GRAMMATICIS GRAECIS BVRDIGALENSIBVS.

Romulum post hos prius an Corinthi,
Anne Sperchei pariterque nati
Atticas musas memorem Menesthei
Grammaticorum?

Sedulum cunctis studium docendi,
Fructus exilis tenuisque sermo:
Set, quia nostro docuere in aeuo,
Commemorandi.

Tertius horum mihi non magister,
Ceteri primis docuere in annis,
Ne forem uocum rudis aut loquendi
Sic sine cultu:

Obstitit nostrae quia, credo, mentis
Tardior sensus neque disciplinis
Adpulit Graecis puerilis aeui
Noxius error.

Vos leuis caespes tegat et sepulcri
Tecta defendant cineres opertos
Ac meae uocis titulus supremum
Reddat honorem.

---

13 maee *V* | iubente *V* 14 cumulatis *V corr. Lugdun.* 16 *et* 17 *uno in uersu V* 17 iubat *V* 18 fleuilem V^1. 19 deuitum V^1 | quae *V*

VIII GRAMATICIS GRECIS BVRDIGALANSIBVS *V* | metro saffico *al. V* 6 exillis V^1 12 sic *Peiper* set *V* 14 nequae *V* 15 appulit *V* | puaerilis V^1 17 sepulchri *V* 19 at *Toll* | supremum *V*

[199] VIIII. IVCVNDO GRAMMATICO BVRDIGALENSI FRATRI LEONTI.

Et te, quem cathedram temere usurpasse locuntur
  Nomen grammatici nec meruisse putant,
Voce ciebo tamen, simplex, bone, amice, sodalis,
  Iucunde, hoc ipso care magis studio,
Quod, quamuis impar, nomen tam nobile amasti:
  Es meritos inter commemorande uiros.

X. GRAMMATICIS LATINIS BVRDIGALENSIBVS PHILOLOGIS ANASTASIO GRAMMATICO PICTAVIORVM

[200]

Nunc ut quemque mihi
Flebilis officii
Relligiosus honor
Suggeret, expediam,
Qui, quamuis humili 5
Stirpe, loco ac merito,
Ingeniis hominum
Burdigalae rudibus 8
Introtulere tamen 17
Grammatices studium.
  Sit MACRINVS in his:
Huic mea principio 20

VIIII GRAMM̄ BVRDEGALENSI (s *eraso?*) *V* 5 quamuis: uis *ex* q^u^is *rasura corr. V* 6 Emeritos *V* es *Scaliger 1, 12* | commemorande: *al.* de *ex* di? *V*

X *totum carmen in V f. 11r col. 2 sic exaratum est:*

col. 2 a *col. 2 b*

GRAMMATICIS LATINIS BVRDEGALENSIBVS PHILOLOGIS

Nunc ut quemque mici
Flebilis officii
Religiosus honor
Suggeret expediam
Quin quamuis humili 5
Stirpe loco hac merito 6

AMMONIO ANASTASIO
GRAMMATICO PICTAVIORV̄
Qui rudibus pueris 32
Prima elementa dauat
Et liuertina 34

---

numeri desunt in V 5 quin *V* qui *Scaliger 1, 13* 6 hac *V* ac *Lugdun.* 33 dauat] dauas *ut uid. al. corr. V*

Credita pueritiès; 21
Et libertina 34
SVCVRO progenie, 35
Sobrius et puerorum 36
Vtilis ingeniis. 9
Et tu CONCORDI, 10
Qui profugus patria
Mutasti sterilem
Vrbe alia cathedram.
Nec reticebo senem
Nomine PHOEBICIVM, 15
Qui Beleni aedituus 16
Nil opis inde tulit; 22
Set tamen, ut placitum,
Stirpe satus Druidum
Gentis Aremoricae, 25
Burdigalae cathedram
Nati opera obtinuit.
Permaneat series;
Relligiosum etenim
Commemorare meae 30
Grammaticum patriae, 31

Ingeniis hominum
Burdigalae rudibus
Vtilis ingeniis
Et tu concordi
Qui profugus patria
Mutasti stelilem
Vrbe alia cathedram
Nec reticeuo senem
Nomine phoebicium
Qui beleni aeditus
Introtulere tamen
Grammatices studium
Sit matrinus in his

Sucuro progeniem
Sobrius et puerorum
Doctrina exiguus
Moribus inplacidis
Proinde ut erat meritum
Famam abuit tenuem
Perdidit in senio
Set tamen hunc noster
Commemorauit honus
Pictoniceque dedit
Pante et Anastasio
Fleuile musa melum
Et memora tenuem

---

12 stelilem] *in marg.* ri *V* 16 aedituus *Lugdun.* 19 matrinus] *in marg.* c *V* 35 progenie *LMueller* 43 honos *Lugdun.* 45 pante: t *in* g *al. V* 46 melos *Heinsius*

AMMONIVM . . .,
Qui rudibus pueris 32
Prima elementa dabat, 33
Doctrina exiguus, 37
Moribus inplacidis:
Proinde, ut erat meritum,
Famam habuit tenuem. 40
  Pange et ANASTASIO 45
Flebile, Musa, melum
Et memora tenuem
Nenia, grammaticum.
Burdigalae hunc genitum
Transtulit ambitio 50
Pictonicaeque dedit. 44
Pauper ibi et tenuem 51
Victum habitumque colens
Gloriolam exilem 53
Et patriae et cathedrae 54

Huic mea principio
Credita pueritiaes
Nil opis inde tulit
Set tamen ut placitum
Stirpe satus driidum
Genitis aremoricae
Burdigale cathedram
Natioperobtinuit
Permaneat series
Religiosum etenim
Commemorare
Gramaticum patrie

Nenia grammaticum
Burdigale hunc genitum
Transtulit ambitio
Pauper ibi et tenuem
Victum abitumque colens
Gloriolam exilem
Et patriae et cathedrae
Ne pariter tumulus
Nomen et ossa tegat
ERCVLANO SORORIS
FILIO GRAMM̄
BVRDĪ

---

24 druidum *Lugdun.* 25 gentis *Lugdun.* 27 opera *Lugdun.* 30 meae *add. Lugdun.* (*post u. 1:* metrum qui supra pentemimere *et, quod paene euanuit*, It Iambicum . . | . . . et . . . . cata | lecticum, *supra u. 32:* metrum qui supra *al. m V*) *Hunc ordinem cum Schenkelio constitui: uu.* 1—8 17—21 34—36 9—16 22—33 37—40 44—54 (*sed* 44 *transponendus post* 50) 41—43 55 sq. *praeterea Ammonii nomen, quod librarius per iniuriam inscriptioni intulit, ipso eo loco inter u. 31 et 32 carmini inferendum erat*

Perdidit in senio. 41
Set tamen hunc noster
Commemorauit honos, 43
Ne pariter tumulus 55
Nomen et ossa tegat.

[201] XI. HERCVLANO SORORIS FILIO GRAMMATICO BVRDIGALENSI.

Herculane, qui, profectus gremio de nostro et schola,
Spem magis, quam rem fruendam praebuisti auunculo,
Particeps scholae et cathedrae paene sucessor meae,
Lubricae nisi te iuuentae praecipitem flexus daret,
Pythagorei non tenentem tramitis rectam uiam:
Esto placidus et quietis manibus sedem foue,
Iam mihi cognata dudum inter memoratus nomina.

[202] XII. THALASSO GRAMMATICO LATINO BVRDIGALENSI.

Officium nomenque tuum, primaeue Thalasse,
  Paruulus audiui: uix etiam memini,
Qua forma aut merito fueris, qua stirpe parentum.
  Aetas nil de te posterior celebrat.
Grammaticum iuuenem tantum te fama ferebat,
  Tum quoque tam tenuis, quam modo nulla manet.
Set quicumque tamen, nostro quia doctor in aeuo
  Vixisti, hoc nostrum munus habeto: uale.

XI ERCVLANO *V* GRAMM̄ BVRDĪ *V* 2 rem *om. V add. Pulmann* 3 scole *V* 4 iubente *V* 5 pitagorei *V* 6 placid^{v}s (i *eras.*) *V* | fouae *V* 7 mici *V*

XII TALASSO GRM̄CO LATINO B^{V}RDIGAL *V* Thalassio *Toll* 1 thalassae *V* Thalassi *Toll* 4 nihil *V corr. Scaliger* 5 fereuat V^1 8 haueto V^1 abeto V^2

[203] XIII. CITARIO SICVLO SYRACVSANO GRAMMATICO BVRDIGALENSI GRAECO.

Et, Citari dilecte, mihi memorabere, dignus
Grammaticos inter qui celebrere bonos.
Esset Aristarchi tibi gloria Zenodotique
Graiorum, antiquus si sequeretur honos.
Carminibus, quae prima tuis sunt condita in annis,
Concedit Cei musa Simonidei.
Vrbe satus Sicula nostram peregrinus adisti,
Excultam studiis quam propere edideras.
Coniugium nanctus cito nobilis et locupletis,
Inuidia fati non genitor moreris.
At nos defunctum memori celebramus honore,
Fouimus ut uiuum munere amicitiae.

[204] XIIII. CENSORIO ATTICO AGRICIO RHETORI.

Eloquii merito primis aequande, fuisti,
Agrici, positus posteriore loco:
Aeuo qui quoniam genitus functusque recenti,
Dilatus nobis, non et omissus eras.
Quocumque in numero, tristi memorabere threno:
Vnus honos tumuli, serus et ante datus.
Tam generis tibi celsus apex, quam gloria fandi,
Gloria Athenaei cognita sede loci.
Nazario et claro quondam delata Paterae
Egregie multos excoluit iuuenes.
Coniuge nunc natisque superstitibus generoque
Maiorum manes et monumenta foues.

XIII SIRACVSANO GRAMATICO BVRDIGAL CRECO *V* 1 cipari *V* | delecte V^1 2 ceclare *V corr. Lugdun.* 4 Grauior *V corr. Goropius* graios *Schenkl* | antiqus *V* 5 su^{n}it *V* | annis] aruis *Baehrens* 6 ceu (*ex* cai *al. ni f. corr.*) *V corr. Pulmann* 8 prope reddideras *V corr. Mommsen et Baehrens* 9 nāctus: a *ex* o *uel* u *al.*, c *al. V* 10 in uidiã *V corr. Lugdun.* 11 ad V^1

XIIII RETORI *V* 2 posteriori *V corr. Lugdun.* 3 ᴀEuo (ᴀ *ante uersum*) *V* 6 hon^{o}s *V* 8 athen/ei: n *ex* m, a *uel* i *eraso V* | *post h. u. excidisse distichon opinatur Schenkl* 10 egregiae *V*

[205] XV. NEPOTIANO GRAMMATICO EIDEM RHETORI.

Facete, comis, animo iuuenali senex,
Cui felle nullo, melle multo mens madens
Aeuum per omne nil amarum miscuit:
Medella nostri, Nepotiane, pectoris,
Tam seriorum quam iocorum particeps,
Taciturne, Amyclas qui silendo uiceris:
Te fabulantem non Vlixes linqueret,
Liquit canentes qui melodas uirgines:
Probe et pudice, parce, frugi, abstemie,
Facunde, nulli rhetorum cedens stilo
Et disputator ad Cleanthen Stoicum:
Scaurum Probumque corde callens intimo
Et Epirote Cinea memor magis:
Sodalis et conuictor, hospes iugiter:
Parum quod hospes, mentis agitator meae.
Consilia nullus mente tam pura dedit
Vel altiore conditu texit data.
Honore gesti praesidatus inclitus,
Decies nouenas functus annorum uices,
Duos relinquens liberos morte oppetis,
Dolore multo tam tuorum quam meo.

[206] XVI. AEMILIVS MAGNVS ARBORIVS RHETOR TOLOSAE.

Inter cognatos iam fletus, auuncule, manes
  Inter rhetoricos nunc memorandus eris.
Illud opus pietas, istud reuerenda uirorum
  Nomina pro patriae relligione habeant.

XV GRAMM̃ FID̃ RETORI *V* metro iambico senario *al. marg.* *V* 2 felli *V*^{1} 3 aebum *V*^{1} 4 nostri medela *Vinetus* 6 amiclas *V* 8 liquid *V* 9 prole *V corr. Lugdun.* | abstemiae *V*^{1} 10 retorum *V*^{1} 15 maee *ut uid.* *V*^{1} meȩ (a *del.*) *V*^{2} (ma&a *V*^{1s} ma&/ *V*^{2s}) 20 liueros *V*^{1} | morte *V* mortem *Scaliger* 21 *deest f. 12 ab h. u. ad c. XXII ex. V*

Bis meritum duplici celebremus honore parentem
Arborium, Arborio patre et auo Argicio.
Stemma tibi patris Haeduici, Tarbellica Maurae
Matris origo fuit: ambo genus procerum.
Nobilis et dotata uxor, domus et schola, cultae
Principum amicitiae contigerunt iuueni,
Dum Constantini fratres opulenta Tolosa
Exilii specie sepositos cohibet.
Byzanti inde arcem Thressaeque Propontidis urbem
Constantinopolim fama tui pepulit.
Illic diues opum doctoque ibi Caesare honorus
Occumbis patribus, Magne, superstitibus.
In patriam sed te sedem ac monumenta tuorum
Principis Augusti restituit pietas.
Hinc renouat causam lacrimis et flebile munus
Annuus ingrata relligione dies.

[207] XVII. EXVPERIVS RHETOR TOLOSAE.

Exuperi, memorande mihi, facunde sine arte,
Incessu grauis et uerbis ingentibus, ore
Pulcher et ad summam motuque habituque uenusto:
Copia cui fandi longe pulcherrima, quam si
Auditu tenus acciperes, deflata placeret,
Discussam scires solidi nihil edere sensus.
Palladiae primum toga te uenerata Tolosae
Mox pepulit leuitate pari. Narbo inde recepit.
Illic Dalmatio genitos, fatalia regum
Nomina, tum pueros, grandi mercede docendi
Formasti rhetor metam prope puberis aeui.
Caesareum qui mox indepti nomen honorem

XVI 6 Arsicio *V* corr. Scaliger 1, 12* 7 Hedui *V** Aeduici *Vinetus* Haeduicum *Mommsen* 19 hinc *V** hic *Schenkl* nunc *Brandes*

XVII 5 acceperit *V* corr. Pulmann* 6 sciris *V* corr. Scaliger 1, 12* 7 togatae *V* corr. Franc. Goethalsius (ap. Pulmannum)*

Praesidis Hispanumque tibi tribuere tribunal.
Decedens placidos mores tranquillaque uitae
Tempora praediues finisti sede Cadurca.
Sed patriae te iura uocant et origo parentum,
Burdigalae ut rursum nomen de rhetore reddas.

[208] XVIII. MARCELLO MARCELLI FILIO GRAMMATICO NARBONENSI.

Nec te Marcello genitum, Marcelle, silebo,
 Aspera quem genetrix urbe, domo pepulit:
Sed fortuna potens cito reddidit omnia et auxit:
 Amissam primum Narbo dedit patriam.
Nobilis hic hospes Clarentius indole motus
 Egregia natam coniugio adtribuit.
Mox schola et auditor multus praetextaque pubes
 Grammatici nomen diuitiasque dedit.
Sed numquam iugem cursum fortuna secundat,
 Praesertim praui nancta uirum ingenii.
Verum oneranda mihi non sunt, memoranda recepi
 Fata; sat est dictum cuncta perisse simul:
Non tamen et nomen, quo te non fraudo, receptum
 Inter grammaticos praetenuis meriti.

[209] XVIIII. SEDATVS RHETOR TOLOSANVS.

Relligio est, tacitum si te, Sedate, relinquam,
 Quamuis docendi munus indepte es foris.
Communis patria est tecum mihi: sorte potentis
 Fati Tolosam nanctus es sedem scholae.
Illic coniugium natique opulensque senectus
 Et fama, magno qualis est par rhetori.

---

17 te rhetore *Heinsius*

XVIII fil. Grammati. *V** 1 genitus *V* corr. Dousa* 2 genitrix *V** 3 et omnia *V** omnia et *Pulmann tacite* 6 egregiam *V* corr. Heinsius* 9 nunquam *V** 10 nacta *V** 11 honoranda *V corr. Scaliger 1, 12*

XVIIII 2 indepte *V* corr. Scaliger 1, 12* indeptum *Dousa* indeptus *Vinetus* 4 nactus *V** 6 qualis est par

Quamuis externa tamen a regione reducit
  Te patria et ciuem morte obita repetit,
Cumque uagantem operam diuisae impenderis urbi,
  Arbitrium de te sumit origo suum.
Et tua nunc suboles morem sectata parentis
  Narbonem ac Romam nobilitat studiis;
Sed . . . .
  Fama, uelit nolit, Burdigalam referet.

[210] XX. STAPHYLIVS RHETOR CIVIS AVSCIVS.

Hactenus obseruata mihi lex commemorandi
  Ciues, siue domi seu docuere foris.
Externum sed fas coniungere ciuibus unum
  Te, Staphyli, genitum stirpe Nouem populis.
Tu mihi, quod genitor, quod auunculus, unus utrumque:
  Alter ut Ausonius, alter ut Arborius.
Grammatice ad Scaurum atque Probum, promptissime rhetor,
  Historiam callens Liuii et Herodoti.
Omnis doctrinae ratio tibi cognita, quantam
  Condit sescentis Varro uoluminibus.
Aurea mens, uox suada tibi, tum sermo quietus:
  Nec cunctator erat, nec properator erat.
Pulchra senecta, nitens habitus, procul ira dolorque;
  Et placidae uitae congrua meta fuit.

---

magno *V* corr. Scaliger 1, 12* 9 uacantem *V* corr. Scaliger 1, 12* 11 soboles *V** | secuta *V** resecuta *uel* sectata *Vinetus* Est t. n. s. moremque secuta *Scaliger 1, 12* | *u. 13 nulla lacuna om. V** 14 * Sed uelit nolit famae Burdigalam referet.* *sic V** (*non* referat) *corr. Peiper cum Scaligero 1, 12*

XX Stafilus *V* corr. Vinetus*, Stafili *inscr. vs* (*apographa Vindobonense et Schenkelianum, quae habent uu. 7—14*) 4 Stafili *V** 5 utrunque *V** 7 grammaticae *V*v corr. Scaliger 1, 14* | rethor *v* 10 sexcentis *V* corr. vs* 12 eras *V** erat *vs* | properator erat *vs* properante sono *V** 13 dolorque *Peiper* dolusque *V*s* dol (usque *om.*) *v* 14 uitae *Graeuius* finis *V* vs* | fuit] tibi *Accursii schedae*

[211] XXI. CRISPVS ET VRBICVS GRAMMATICI LATINI ET GRAECI.

Tu quoque in aeuum, Crispe, futurum
Maesti uenies commemoratus
Munere threni.

Qui primaeuos fandique rudes
Elementorum prima docebas
Signa nouorum:

Creditus olim feruere mero,
Vt Vergilii Flaccique iocis
Aemula ferres.

Et tibi Latiis posthabite orsis,
Vrbice, Grais celebris, carmen
Sic *ἐλελείσω*.

Nam tu Crispo coniuncte tuo
Prosa solebas et uersa loqui
Impete eodem,

Priscos ut ⟨mox⟩ heroas olim
Carmine Homeri commemoratos
Fando referres:

Dulcem in paucis ut Plistheniden,
Et torrentis ceu Dulichii
Ninguida dicta,

19—24 Hom. Il. III 214: *παῦρα μὲν, ἀλλὰ μάλα λιγέως*, 222: *ἔπεα νιφάδεσσιν ἐοικότα χειμερίῃσιν*, I 248 sq.: *τοῖσι δὲ Νέστωρ ἡδυεπὴς ἀνόρουσε, λιγὺς Πυλίων ἀγορητὴς, τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή.*

XXI Grammat. *V** | *tertius cuiusque strophae uersiculus alteri adiectus V** 2 moesti *V** 8 Virgilii *V** | locis *V** iocis *Heinsius* 11 *sq.* carmen sic *ἐλελίσω Scaliger 1, 14* camoenis *ἐλεγείσω V** carmen nunc *ἒ λέγ' ᾄσω Schenkl* 13 Namque *V** que *del Scaliger 1, 14* 14 prorsa *Pulmann* | uersa *Scaliger 1, 14* uorsa *Schenkl (Appul. Flor. 18 p. 91 Oud.)* uersu *V** 16 ut mox (*uel* simul) *Peiper* ut tris *Schenkl* ut et *Vinetus* et *V** 17 cum memoratos *V* corr. Scaliger 1, 14* 19 in paucis *V** in *del. Heinsius* 20 Dulichi *V* corr. Scaliger 1, 14*

Et mellitae nectare uocis
Dulcia fatu uerba canentem
Nestora regem.

Ambo loqui faciles, ambo omnia carmina docti,
Callentes mython plasmata et historiam,
Liberti ambo genus, sed quos meruisse deceret
Nancisci, ut cluerent patribus ingenuis.

[212] XXII. VICTORIO SVBDOCTORI SIVE PROSCHOLO.

Victori studiose, memor, celer, ignoratis
Adsidue in libris nec nisi operta legens,
Exesas tineis opicasque euoluere chartas
Maior quam promptis cura tibi in studiis.
Quiduis, * pontificum quae foedera, stemma quod olim
Ante Numam fuerit sacrifici Curibus:
Quid Castor cunctis de regibus ambiguis, quid
Coniugis e libris ediderit Rhodope:
Quod ius pontificum, ueterum quae scita Quiritum
Quae consulta patrum, quid Draco quidue Solon
Sanxerit et Locris dederit quae iura Zaleucus,
Sub Ioue quae Minos, quae Themis ante Iovem,
Nota tibi potius, quam Tullius et Maro nostri
Et quidquid Latia conditur historia.
Fors istos etiam tibi lectio longa dedisset,
Supremum Lachesis ni celerasset iter.

---

26 mythoplasmata *V* corr. Scaliger 1, 14* 27 liberi et ambo *V* corr. Schenkl* | doceret *V* corr. Scaliger 1, 14* 28 nasci *V* corr. Scaliger 1, 14* nascier *Pulmann* sic nasci *Heinsius* | paribus *V* corr. Scaliger 1, 14*

XXII Victorino *V* corr. Scaliger 1, 15* 1 Victorine *V* corr. Scaliger* Victorine memor studio celer *Franc. Goethalsius* 2 assidue *V** 5 quiduis *Peiper* quod ius *V** | scema *Heinsius* 6 fuerat *V* corr. Heinsius* | sacrificii *V* corr. Vinetus* sacrificis *Scaliger 1, 15* 7 quod — quod *V corr. Peiper* 8 ediderat *V* corr. idem* | *uu. 9—12 dittographiam uersuum 5—8 ab ipso Ausonio factam Brandes putat* 9 quae] q; *V** 12 quid themis *V* corr. Heinsius* 14 quicquid *V**

Exili nostrae fucatus honore cathedrae,
  Libato tenuis nomine grammatici:
Longinquis posthac Cumae defunctus in oris,
  Ad quas de Siculo litore transieras.
Sed modo nobilium memoratus in agmine gaude,
  Peruenit ad manes si pia cura tuos.

[213] XXIII. DYNAMIO BVRDIGALENSI QVI IN HISPANIA DOCVIT ET OBIIT.

Set neque te maesta, Dynami, fraudabo querella,
  Municipem patriae causidicumque meae.
Crimine adulterii quem saucia fama fugauit,
  Paruula quem latebris fouit Hilerda suis.
Quem locupletauit coniunx Hispana latentem;
  Namque ibi mutato nomine rhetor eras,
Rhetor Flauini cognomine dissimulatus,
  Ne posset profugum prodere culpa suum.
Reddiderat quamuis patriae te sera uoluntas,
  Mox residem rursum traxit Hilerda domus.
Qualiscumque tuae fuerit fuga famaque uitae,
  Iungeris antiqua tu mihi amicitia,
Officiumque meum, sensus si manibus ullus,
  Accipe iam serum morte obita, Dynami.
Diuersis quamuis iaceas defunctus in oris,
  Commemorat maestis te pia cura elegis.

---

18 tenuiter *V** *corr. Scaliger 1, 15.* tenui *Vinetus* 19 Cumae *Peiper* Romae *V** Troiae *Schenkl* 20 ad quas *Scaliger 1, 15* atq; *V** | littore *V**

XXIII DINAMIO *V* ^{hi}SPANIA (hi *al.*) *V* 1 dinami *V* | fraudauo V^1 4 parbula V^1 5 spanã V^1 hispana V^2 7 retor V^1 8 sua *Peiper* 9 ^{se}ra (se *al.*) *V* | noluntas *Baehrens* uoluptas *V* 10 ilerda V^1 | domo *Heinsius* 11 fuaerit V^1 12 amititia V^1 14 serum *Peiper* uerus *V* uerum *Schenkl* serus *Heinsius* | dinami (n *statim ex incepto* m) *V* 16 cur^a (a *al.*) *V*

[214] XXIIII. ACILIO GLABRIONI GRAMMATICO IVN. BVRDIGALENSI.

Doctrinae uitaeque pari breuitate caducum,
  Glabrio, te maestis commemorabo elegis,
Stemmate nobilium deductum nomen auorum,
  Glabrio Acilini, Dardana progenies.
Tu quondam puero conpar mihi, discipulus mox,
  Meque dehinc facto rhetore grammaticus,
Inque foro tutela reis et cultor in agris,
  Digne, diu partis qui fruerere bonis:
Commode, laete, benigne, abstemie, tam bone dandis
  Semper consiliis, quam taciturne datis,
Tam decus omne tuis quam mox dolor, omnia acerbo
  Funere praereptus, Glabrio, destituis:
Vxore et natis, genitore et matre relictis,
  Eheu quam multis perdite nominibus!
Flete diu nobis, numquam satis, accipe acerbum,
  Glabrio, in aeternum commemorate, uale.

[215] XXV. CORONIS.

Quos legis a prima deductos menide libri,
  Doctores patriae scito fuisse meae,
Grammatici in studio uel rhetoris aut in utroque,
  Quos memorasse mihi morte obita satis est.
Viuentum inlecebra est laudatio: nomina tantum
  Voce ciere suis sufficiet tumulis.

XXIIII ATILIO *V corr. Scaliger 1, 15* | GRAMM IVN (*expunxit al. m*) B^{V}RDEGAN *V* 2 commemorauo V^1 3 nomen] nm̃en^e (e *al. ss.*) *V* 4 Aquilini *V corr. Heinsius* 5 condam V^1 | discipulos *V corr. Lugdun.* discipulo *Scaliger 1, 15* 6 meq^s *V* me *Scaliger 1, 15* | retore V^1 9 uenigne V^1 11 aceruo V^1

XXV 1 maenide *V* 3 retoris V^1 4 mici *V* 5 uibentium (b *in* u *al.*) *V corr. Vinetus* 6 sufficit V^1 suffic^{i}et V^2

Ergo, qui nostrae legis otia tristia chartae,
Eloquium ne tu quaere, set officium,
Quo claris doctisque uiris pia cura parentat,
Dum decora egregiae commeminit patriae.

[216] XXVI. POETA.

Valete, manes inclitorum rhetorum:
Valete, doctores probi,
Historia si quos uel poeticus stilus
Forumue fecit nobiles,
Medicae uel artis dogma uel Platonicum
Dedit perenni gloriae:
Et si qua functis cura uiuentum placet
Iuuatque honor superstitum:
Accipite maestum carminis cultum mei
Textum querella flebili.
Sedem sepulcri seruet immotus cinis,
Memoria uiuat nominum,
Dum remeat illud, iudicis dono dei,
Commune cunctis saeculum.

---

10 decoregregiae *V* *corr.* *Vinetus*

XXVI *Γ* metro iambico primo sen . . . secundo quaterna . . *marg. al.* *V* 1 rethorum *V* 3 bel V^1 4 ue] que *V* *corr.* *Graeuius* 5 mediceae V^1 medicę V^2 | artes *Dousa* 7 cunctis *V* *corr.* *Dousa Heinsius* 9 accipe *V* *corr.* *Pulmann* 10 fleuili V^1 11 sepulchri *V* 12 uibat V^1 13 remeet *Heinsius* | illut V^1 14 cunctis *Baehrens* cum dis *V* | seculum *V* | dīs (*marg. al. rec. repet.*) FIN *V*

VI.

EPITAPHIA

HEROVM

[217—243] QVI BELLO TROICO

INTERFVERVNT.

[217] AVSONIVS LECTORI SVO SALVTEM.

Ad rem pertinere existimaui, ut uel uanum opusculum materiae congruentis absoluerem et libello, qui commemorationem habet eorum, qui uel peregrini ⟨Burdigalae uel⟩ Burdigalenses peregre docuerunt, Epitaphia subnecterem [scilicet titulos sepulcrales] heroum, qui bello Troico interfuerunt. Quae antiqua cum aput philologum quendam repperissem, Latino sermone conuerti, non ut inseruirem ordinis persequendi . . . . . ., set ut cohercerem libere nec aberrarem.

Inscr. om. V | *marg.* Epistola ^{i} Prosa (Epistola *rec. m. praefix.*) *V* 2 pertine^{re} *V* 3 materia congruenti *Brandes* 4 ^{h}abet *V* 5 Burdigalae uel *om. V add. Vinetus* | burdigalensis V^1 6 ephitaphia *V* | scilicet titulos sepulch^{r}ales (r *al. ss.*) *V del. Vinetus* 7 uello V^1 | troico] iano *al. ss. V* | antiquata *Heinsius* Attica *Baehrens* | aput V^1 9 inseruirent *Lugdun.* | ordini *Vinetus* | *excidit uocula* (studio?) *nulla lacuna V* 10 cohererem *V corr. Peiper*, cohaererent *Lugdun.* | liuere V^1 | aberrarent *Lugdun.* || *numeri praefixi minio V*

[218] I AGAMEMNONI

Rex regum Atrides, fraternae coniugis ultor,
Oppetii manibus coniugis ipse meae.
Quid prodest Helenes raptum punisse dolentem,
Vindicem adulterii cum Clytemestra necet?

[219] II MENELAO

Felix o Menelae, deum cui debita sedes
Decretumque piis manibus Elysium,
Tyndareo dilecte gener, dilecte Tonanti,
Coniugii uindex, ultor adulterii,
Aeterno pollens aeuo aeternaque iuuenta,
Nec leti passus tempora nec senii.

[220] III AIACI

Aiacis tumulo pariter tegor obruta Virtus,
Inlacrimans bustis funeris ipsa mei,

I Aristotelis Pepli c. 1 B. Ἐπὶ Ἀγαμέμνονος κειμένου ἐν Μυκήναις.

Λεύσσεις Ἀτρείδεω Ἀγαμέμνονος, ὦ ξένε, τύμβον,
ὃς θάν' ὑπ' Αἰγίσθου κουλομένης ἀλόχου. cf. Pepl. 2

II Pepl. 3 Ἐπὶ Μενελάου.

Ὄλβιος, ὦ Μενέλαε, σύ τ' ἀθάνατος καὶ ἀγήρως
ἐν μακάρων νήσοις, γαμβρὲ Διὸς μεγάλου.

III Pepl. 7 = Anth. Pal. VII 145. Ἐπὶ Αἴαντος τοῦ Τελαμωνίου

ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΟΥ

Ἅδ' ἐγὼ ἁ τλάμων Ἀρετὰ παρὰ τῷδε κάθημαι
Αἴαντος τύμβῳ κειραμένα πλοκάμους,
Θυμὸν ἄχει μεγάλῳ βεβολημένα, εἰ παρ' Ἀχαιοῖς
ἁ δολόφρων Ἀπάτα κρέσσον ἐμεῦ δύναται.

I 4 clitemestra *V*

II 1 menele *V*[1] menelę *V*[2] | deuita *V*[1] 2 manibus *V*[1] moenibus *ut uid.* *V*[2] 3 tindareo *V* 5 aeterna pollens *V*[1] | iubenta *V*[1]

III 1 aiacis: iac *al. rescr.* *V* | timulo (*al. corr.*) *V*

Incomptas lacerata comas, quod prauus Atrides
  Cedere me instructis compulit insidiis.
Iam dabo purpureum claro de sanguine florem,
  Testantem gemitu crimina iudicii.

[221] IIII ACHILLI

Non una Aeaciden tellus habet: ossa teguntur
Litore Sigeo, crinem Larisa cremauit.
Pars tumulis . . . . classe . . .
Orbe set in toto . . . .

[222] V VLIXI

Conditur hoc tumulo Laerta natus Vlixes:
  Perlege Odyssean omnia nosse uolens.

[223] VI DIOMEDI

Conditur hic genitore bono melior Diomedes,
Crimen ob uxoris pulsus dotalibus Argis,

IIII uid. Pepl. 4 et 5

V Pepl. 12 Ἐπὶ Ὀδυσσέως κειμένου ἐν Τυρρηνίᾳ.
Ἀνέρα τὸν πολύμητιν ἐπὶ χθονὶ τῇδε θανόντα
κλεινότατον θνητῶν τύμβος ἐπεσκίασεν. cf. Pepl. 13

VI Pepl. 14 Ἐπὶ Διομήδους κειμένου ἐν τῇ ὁμωνύμῳ νήσῳ.
Αἰνητὸν πάντεσσιν ἐπιχθονίοις Διομήδην
ἥδ' ἱερὰ κατέχει νῆσος ὁμωνυμίη.

---

3 incōtas V^1 inconstans V^2 *corr. Canter* | prabus *V* 4 instru^{c}tis (*litt.* in *euanuere*, c *al. ss.*) *V* structis *Lugdun.* 6 6 gemitu (u *in* ū *al.*) *V*

IIII Ac^{h}illi (h *min. ss.*) *V* 1 oss^a *V* 2 larissa *V* 3 *et* 4: *post* tumulis *et* toto *incerta uestigia scripturae inprudenter rescriptae in V*, *quae ostendit specimen heliographum*: *post* tumuli *nihil legerunt Lugdunenses*, *ex u. 4* Orbe sed in toto . . . . . . Homer . . . *agnouerunt Vinetus et Scaliger*; raptum sepeliuit Homerus *uel* rediuiuum ostendet Homerus *suppl. Heinsius*

V vlixis epitafio add. *V* 1 conditor (v *rec. ss.*) *V* | ulixis *V* 2 odissiā (i *ante* ā *in ras. al.*) *V*

VI 1 Conditor (*rec. corr.*) V^1 | diomedis *V corr. Lugdun.* 2 agris *V corr. Heinsius*

Argyripam clarosque uiris qui condidit Arpos:
Clarior urbe noua, patriae quam sede uetusta.

[224] VII ANTILOCHO

Consiliis belloque bonus, quae copula rara est,
  Carus et Atridis, carus et Aeacidis:
Praemia uirtutis simul et pietatis adeptus,
  Seruato Antilochus Nestore patre obii.
Non hic ordo fuit: set iustius ille superstes,
  Troia capi sine quo perfida non poterat.

[225] VIII NESTORI

Hoc tegor in tumulo quarti iam prodigus aeui
  Nestor, consilio clarus et eloquio.
Obiecit sese cuius pro morte peremptus
  Filius et nati uulnere uiuo pater.
Eheu cur fatis disponere sic placet aeuum,
  Tam longum ut nobis, tam breue ut Antilocho?

[226] VIIII PYRRHO

Orbe tegor medio, maior uirtute paterna,
  Quod puer et regis Pyrrhus opima tuli.

VII Pepl. 11 *Ἐπὶ Ἀντιλόχου κειμένου ἐν Τροίῃ.*
Μνῆμ' ἀρετῆς υἱοῦ τοῦ Νέστορος, Ἀντιλόχοιο,
ὃς θάνεν ἐν Τροίῃ ῥυσάμενος πατέρα.

VIII Anth. Palat. VII 144: *Ἀδέσποτον*
Ἡδυεπὴς Νέστωρ Πύλιος Νηλήιος ἥρως
ἐν Πύλῳ ἠγαθέῃ τύμβον ἔχει τριγέρων.
cf. Pepl. 9 et 10

---

3 argiripam *V* | que] ue *Schenkl* 4 qua *V corr. Lugdun.* | uetustae *Heinsius.*

VII 2 atrideis *V* | aeacideis *V* 4 patrae *V*[1] 5 suprestes *V*[1]

VIII 2 aeloquio *V* 3 obiecit/ (i *eras.*) *V* | peremtus *V*

VIIII pirro *V* 2 pirrus *V*

Impius ante aras quem fraude peremit Orestes,
Quid mirum, caesa iam genetrice furens.

[227] X EVRYALO

Nec me non dignum titulo Pleuronia credit,
Cui communis erat cum Diomede domus,
Euryalo et Sthenelo: nam tertius hoc ego regnum
Possedi, de quo nunc satis est tumulus.

[228] XI GVNEO

Gunea pontus habet, tumulus sine corpore nomen.
Fama homines inter, caelum animus repetit.
Cuncta elementa duci tanto commune sepulcrum.
Quae? caelum et tellus et mare et ora uirum.

[229] XII PROTESILAO

Fatale adscriptum nomen mihi Protesilao;
Nam primus Danaum bello obii Phrygio,
Audaci ingressus Sigeia litora saltu,
Captus pellacis Lartiadae insidiis.

X Pepl. 35 *Ἐπὶ Σθενέλου καὶ Εὐρυάλου κειμένων ἐν Ἄργει.*
Ἀργεῖος Σθένελος Καπανήιος ὧδε τέθαπται
τύμβῳ καὶ τούτου πλησίον Εὐρύαλος.

XI Pepl. 32 *Ἐπὶ Γουνέως*
Σῆμα τὸ μὲν Γουνῆος ὁρᾷς· ψυχὴ δὲ θανόντος
ἀέρ' ἐς ὑγρὸν ἔβη, σῶμα δὲ πόντος ἔχει.

XII Vid. Pepl. 49

---

3 orestis *V corr. Lugdun.*

X EUVRIALO (u *supra*) *V* 3 eurialo et stheneulo *V*

XI CYNEO *V corr. Pulmann* 1 Cinea *V corr. Pulmann* | abet V^1 | nm̄n *V*

XII 1 nm̄n *V* 2 phrigio *V* 4 laertiade *V corr. LMueller*

Qui, ne Troianae premeret pede litora terrae,
Ipse super proprium desiluit clipeum.
Quid queror? hoc letum iam tum mea fata canebant,
Tale mihi nomen cum pater inposuit.

[230] XIII DEIPHOBO

Proditus ad poenam sceleratae fraude Lacaenae
Et deformato corpore Deiphobus
Non habeo tumulum, nisi quem mihi uoce uocantis
Et pius Aeneas et Maro conposuit.

[231] XIIII HECTORI

Hectoris hic tumulus, cum quo sua Troia sepulta est:
Conduntur pariter, qui periere simul.

[232] XV ASTYANACTI

Flos Asiae tantaque unus de gente superstes,
Paruulus, Argiuis set iam de patre timendus,
Hic iaceo Astyanax, Scaeis deiectus ab altis.
Pro dolor! Iliaci Neptunia moenia muri
Viderunt aliquid crudelius Hectore tracto.

XIII 4 Vergil. A VI 494 sqq.
XIIII Anth. Pal. VII 139 *Ἄλλο* (Archiae?)

Ἕκτορι μὲν Τροίῃ συγκάτθανεν, οὐδ' ἔτι χεῖρας
ἀντῆρεν Δαναῶν παισὶν ἐπερχομένοις·
Πέλλα δ' Ἀλεξάνδρῳ συναπώλετο. Πατρίδες ἄρα
ἀνδράσιν, οὐ πάτραις ἄνδρες ἀγαλλόμεθα.

---

5 premeraet *V* 6 desiduit *V* desiliit *Lugdun.* 7 ^{c}faneua^{n}t (c. *pr. ss.*, u *in* b *al.*, n *rec. ss.*) *V* 8 qū *V*

XIII 1 penam *V* lacaene V^1 lacenę V^2 3 abeo V^1 | mihi *om. V rec. m. in marg. add.* 4 Et//pius *V* (in *eras.* V^2) | aenaeus V^1 us *in* as *rec. m. corr.*

XIIII haectori *V*

XV astianacti *V* 1 suprestes V^1 (*rec. m. corr.*) 2 argibis *V* 3 gaceo *V* (*rec.* i *ss.*) | astianax *V* 5 aliquod *V corr. Lugdun.* | haęct/ore (r *eras.*) *V*

[233] XVI SARPEDONI

Sarpedon Lycius, genitus Ioue, numine patris
Sperabam caelum, set tegor hoc tumulo
Sanguineis fletus lacrimis: pro ferrea fata,
Et patitur luctum, qui prohibere potest.

[234] XVII NASTI ET AMPHIMACHO

Nastes Amphimachusque, Nomionis inclita proles,
Ductores quondam, puluis et umbra sumus.

[235] XVIII TROILO

Hectore prostrato nec dis nec uiribus aequis
Congressus saeuo Troilus Aeacidae,
Raptatus bigis fratris coniungor honori,
Cuius ob exemplum nec mihi poena grauis.

[236] XVIIII POLYDORO

Cede procul myrtumque istam fuge, nescius hospes:
Telorum seges est sanguine adulta meo.
Confixus iaculis et ab ipsa caede sepultus
Condor in hoc tumulo bis Polydorus ego.
Scit pius Aeneas et tu, rex impie, quod me
Thracia poena premit, Troia cura tegit.

XVI Vid. Pepl. 53
XVII Il. II 871 *Νάστης Ἀμφίμαχός τε Νομίονος ἀγλαὰ τέκνα*

XVI sarpedonivs (vs *min. del.*) *V* 1 licius *V* | iobe V^1 2 sperauam *V* 4 proibere *V* | pote//st (n *eras.*) *V*

XVII nasti et] ie *in ras.* *V* 1 nastie *V corr. Lugdun.* 2 Doctores *V corr. Pulmann* | condam *V*

XVIII saeuo *Vinetus* . . . . o (*spatium quattuor litt. nulla rasura*) *V* 4 poęna *V*

XVIIII polidoro *V* 1 istam *Vinetus* stum *V* | ne^{s}cius *V* 4 polidorus *V* 5 aęneas *V* | me] maę *V* 6 triracia *V corr. Lugdun.* | troia$\overset{s}{q}$ *V* $\overset{s}{q}$ *del. Vinetus, f.* troica.

[237] XX EVPHEMO

Euphemum Ciconum ductorem Troia tellus
Condidit hastati Martis ad effigiem.
Nec satis est titulum saxo incidisse sepulcri;
Insuper et frontem mole onerant statuae.
Ocius ista ruunt, quae sic cumulata locantur:
Maior ubi est cultus, magna ruina subest.

[238] XXI HIPPOTHOO ET PYLEO IN HORTO SEPVLTIS

Hippothoum Pyleumque tenet gremio infima tellus:
Caulibus et maluis terga superna uirent.
Nec uexat cineres horti cultura quietos,
Dum parcente manu molle holus excolitur.

[239] XXII ENNOMO ET CHROMIO

Ennomus hic Chromiusque iacent: quis Mysia regnum,
Quis pater Alcinous Oceanusque atauus.
Nobilitas quid tanta iuuat? quo clarius istis
Est genus, hoc mortis condicio grauior.

XXI Eustath. Od. 1698, 25: *ὡς δηλοῖ καί τι τῶν παρὰ τῷ Πορφυρίῳ ἐπιγραμμάτων, λέγον ὡς ἀπό τινος τάφου, ὅτι*
νώτῳ μὲν μαλάχην καὶ ἀσφόδελον πολύριζον,
κόλπῳ δὲ τὸν δεῖνα ἔχω·
ubi pro uerbis *τὸν δεῖνα* ex Ausonio *Ἱππόθοόν τ' ἠδὲ Πύλαιον* reposuit ECurtius, *Οἰδιπόδαν Λαΐου υἱὸν* cippus habet qui uisitur in uasculo picto musei Borbonici CIGr IIII 8429. (cf. Bergk PLG⁴ II 355.)

XX EVFEMO *V* 1 Eufemum *V* 2 hastatiartis *V* 4 statute *V*¹ 5 ocius: c *ex* t *V*

XXI PILEO *V* | ORTO *V* 1 pileum *V* | imfimtell^s (m *rescr. al.*, *alt.* a *ss.*, *pr.* a *cum* t *coniunxit al.*) *V* 4 manu] u *ex* u̇ *V*²

XXII CROMIONI *V* 1 chromius *V* | misia *V* 2 alcino^vs (o *al. del.*) *V* | atabus *V* 2 iubat *V* | stis *V*

[240] XXIII PRIAMO

Hic Priami non est tumulus nec condor in ista
Sede: caput Danai deripuere meum.
Ast ego cum lacerum sine nomine funus haberem,
Confugi ad cineres Hectoreos genitor.
Illic et natos Troiamque Asiamque sepultam
Inueni et nostrum quidquid ubique iacet.

[241] XXIIII ITEM PRIAMO

Qui tumulum Priami quaerit, legat Hectoris ante.
Ille meus, nato quem prius ipse dedi.

XXIIII A ⟨HECTORI⟩

Hectoris et patriae simul est commune sepulcrum,
Amborum quoniam iuncta ruina fuit.

[242] XXV HECVBAE

Quae regina fui, quae claro nata Dymante,
Quae Priami coniunx, Hectora quae genui,
Hic Hecuba iniectis perii superobruta saxis,
Set rabie linguae me tamen ulta prius.
Fidite ne regnis et prole et stirpe parentum,
Quicumque hoc nostrum CHMA KYNOC legitis.

XXIIII, 2 Tzetzes Hom. 489 (p. 577 Rose.)
Ἕκτορι τόνδε τάφον Πρίαμος μέγας ἐξετέλεσσεν
ὄχθον ὑπὲρ γαίης μνῆμ' ἐπιγιγνομένοις·

XXV, 6 Tzetz. Lycophr. u. 315 (Schol. Eurip. Hec. ad v. 1255)
καὶ Ἀσκληπιάδης περὶ τοῦ τόπου οὗ ἀνῃρέθη (Ἑκάβη)·
Ὃ καὶ κυνὸς καλοῦσι δυσμόρου σῆμα.

XXIII 1 pri^a^mi *V* | sta V^1 2 diripuere *V corr. Wakefield* 3 aberem V^1 5 natus *V corr. Scaliger*) 5. 6 sepultam Inueni | et *V* 6 nostri *Heinsius*

XXIIII IT' *V* XXIIII A *coniunctum cum superiori in V separauit Peiper* 1 Haectoris *V* | patris *V corr. Peiper*

XXV 1 dimante *V* 2 coniux V^1 4 ulta: a *al. rescr. V* (a *ex* r V^2) 5 stirparentum *V corr. Lugdun.* 6 quicumque hoc nostrum POLIXENE (*i. inscr. c. XXVII*), *uerba* CHMAKYNOC legitis *om.* V^1 *ss.* V^2

[243] XXVI POLYXENAE

Troas Achilleo coniuncta Polyxena busto
  Malueram nullo caespite functa tegi.
Non bene discordes tumulos miscetis, Achiui:
  Hoc uiolare magis, quam sepelire fuit.

---

[244] XXVII DE NIOBE IN SIPYLO MONTE IVXTA FONTEM SEPVLTA

Thebarum regina fui, Sipyleia cautes
  Quae modo sum: laesi numina Letoidum.
Bis septem natis genetrix laeta atque superba
  Tot duxi mater funera, quot genui.
Nec satis hoc diuis: duro circumdata saxo
  Amisi humani corporis effigiem;
Set dolor obstructis quamquam uitalibus haeret
  Perpetuasque rigat fonte pio lacrimas.
Pro facinus! tantaene animis caelestibus irae?
  Durat adhuc luctus, matris imago perit.

XXVI polixena *V* | b^{us}to *V* 3 miscaetis *V* | hachiui *V*[1]
XXVII sipilo *V* 1 sipileia cautis *V* 2 nm̃a *V corr. Vinetus* 1 laetoidum *V* 3 adque *V* | superua *V*[1] 4 quod *V*[1] 6 umani *V*[1] 7 set *V*[1] | obstructis: i *ex* u *V* | haęret *V* 9 iraę *V* 10 aduc *V*[1]

[248 Epit. xxxi] XXVIII IN DIOGENIS CYNICI SEPVLCRO IN QVO PRO TITVLO CANIS SIGNVM EST.

Dic, canis, hic cuius tumulus? – Canis. – At canis hic quis? –
Diogenes. — Obiit? — Non obiit, set abit. —
Diogenes, cui pera penus, cui dolia sedes,
Ad manes abiit? — Cerberus inde uetat. —
Et quonam? — Clari flagrat qua stella Leonis,
Additus est iustae nunc canis Erigonae.

[53] XXVIIII ITEM DIOGENIS

Pera, polenta, tribon, baculus, scyphus, arta supellex
Ista fuit Cynici: set putat hanc nimiam.

XXVIII Anth. Pal. VII 64
ΑΔΗΛΟΝ
[εἰς Διογένη τὸν Κύνα]
A Εἰπὲ, κύον, τίνος ἀνδρὸς ἐφεστὼς σῆμα φυλάσσεις;
B Τοῦ Κυνός. A Ἀλλὰ τίς ἦν οὗτος ἀνὴρ ὁ Κύων;
B Διογένης. A Γένος εἰπέ. B Σινωπεύς. A Ὃς πίθον ᾤκει;
B Καὶ μάλα· νῦν δὲ θανὼν ἀστέρας οἶκον ἔχει.
Anthol. Palat. VII 65 (*Ἀντιπάτρου*), 3 sq. *ᾧ μία τις πήρα, μία διπλοίς, εἷς ἅμ' ἐφοίτα σκίπων*
XXVIIII Anthol. Pal. VII 66:
ὉΝΕΣΤΟΥ
Βάκτρον καὶ πήρη καὶ διπλόον εἷμα σοφοῖο
Διογένευς, βιότου φόρτος ὁ κουφότατος.
Anth. Pal. XVI 333 ΑΝΤΙΦΙΛΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ
Ἡ πήρη καὶ χλαῖνα καὶ ὕδατι πιληθεῖσα
μάζα καὶ ἡ πρὸ ποδῶν ῥάβδος ἐρειδομένη
Καὶ δέπας ἐκ κεράμοιο, σοφῷ κυνὶ μέτρα βίοιο
ἄρκια· κὴν τούτοις ἦν τι περισσότερον·
κοίλαις γὰρ πόμα χερσὶν ἰδὼν ἀφύοντα βοώτην
εἶπε· „Τί καὶ σὲ μάτην, ὄστρακνν, ἠχθοφόρουν;“

VR,Z XXVIII *inscr. ex VGM om. Tp* (dyogenis *M* cinici *VGM* sepulchro *VG* in quo *om. GM*) Versus de Diogene *communis titulus carminum 248 et 53 et 54 in R* 1 Dic] hic *M* | cuius est *p* | hic quis (quit V^2) *V* inquit *RZp* | N *al. marg. T* 2 dioge^{n}ses (n *al.*) *V* | set] *V* | abit *TG* abiit *cett.* 3 pera *Auantius* pa^{u}ra (u *al.*) *V* parua *RZ* 5 et quoniam *VR* at *Toll*, quonam igitur *Z* | qua *Z* iam *VR*

VR XXVIIII 1 pera *Lugdun.* pare *VR* | sciphus *V* | suppela^{x} (x *rec. ss.*) *V* 2 sta V^1 | cinici *V*

Namque cauis manibus cernens potare bubulcum:
  Cur, scyphe, te, dixit, gesto superuacuum.

[54] XXX ITEM

Effigiem, rex Croese, tuam, ditissime regum,
  Vidit aput manes Diogenes Cynicus.
Nil, inquit, tibi, Croese, tuum; superant mihi cuncta.
  Nudus eram: sic sum. nil habui: hoc habeo.
Rex ait: Haud egui, cum tu, mendice, carebas
  Omnibus; et careo, si modo non egeo.

[253 Epit. xxxvi] XXXI IN TVMVLO HOMINIS FELICIS.

Sparge mero cineres bene olentis et unguine nardi,
  Hospes, et adde rosis balsama puniceis.
Perpetuum mihi uer agit inlacrimabilis urna
  Et commutaui saecula, non obii.
Nulla mihi ueteris perierunt gaudia uitae,
  Seu meminisse putes omnia, siue nihil.

XXXI Anthol. Pal. VIIII 145

ΑΔΕΣΠΟΤΟΝ

Ἐλθὼν εἰς Ἀΐδην, ὅτε δὴ σοφὸν ἤνυσε γῆρας,
  Διογένης ὁ κύων Κροῖσον ἰδὼν ἐγέλα,
Καὶ στρώσας ὁ γέρων τὸ τριβώνιον ἐγγὺς ἐκείνου,
  τοῦ πολὺν ἐκ ποταμοῦ χρυσὸν ἀφυσσαμένου,
Εἶπεν· „ἐμοὶ καὶ νῦν πλείων τόπος· ὅσσα γὰρ εἶχον,
  πάντα φέρω σὺν ἐμοί· Κροῖσε, σύ δ' οὐδὲν ἔχεις.“

---

4 sciphe *V*

XXX *inscr. ex V*, de effigie regis croesi *G om. TM* (*in VR,Z M coniunctum cum c. 248*) 1 crese *TM* | di^{ti}ssime *V* 2 aput] *V* | cinicus *VTM* *uu.* 3—8 *om. Z* 3 inquid *V* | superant *R* superat *V* | mici *V* 4 abui V^1 | abeo *V* 6 ominibus V^1

XXXI *inscr. VMG* (tumulum *MG*) | *in T exciderunt uu. 1 VZ —3 cum fol. 1* 1 bene olente et ũguine nardi (holente et $\overset{n}{u}$ V^2) *V corr. Toll* et odoro perlue nardo *Z* 3 inlacrimauilis V^1 illachrymabilis *G* 4 saecula] *TG* 5 mici *V* 6 Felix (foelix *T*) seu memini siue nihil memini *Z*

[35] XXXII DE NOMINE CVIVSDAM LVCII SCVLPTO IN MARMORE

Vna quidem, geminis fulget set dissita punctis
  Littera, praenomen sic <.L.> nota sola facit.
Post .M. incisum est, puto sic <.Λ\.> non tota uidetur:
  Dissiluit saxi fragmine laesus apex
Nec quisquam, MARIVS seu MARCIVS anne METELLVS
  Hic iaceat, certis nouerit indiciis.
Truncatis conuulsa iacent elementa figuris,
  Omnia confusis interiere notis.
Miremur periisse homines? monumenta fatiscunt;
  Mors etiam saxis nominibusque uenit.

[252 Epit. xxxv] XXXIII IVSSV AVGVSTI EQVO ADMIRABILI

Phosphore, clamosi spatiosa per aequora circi
  Septenas solitus uictor obire uias,
Inproperanter agens primos a carcere cursus,
  Fortis praegressis ut potereris equis:
Promptum et ueloces erat anticipare quadrigas:
  Victores etiam uincere laus potior.
Hunc titulum uani solacia sume sepulcri
  Et gradere Elysios praepes ad alipedes.
Pegasus hinc dexter currat tibi, laeuus Arion
  Funis eat, quartum det tibi Castor equum.

VZ XXXII *coniunctum cum superiore (numero et inscr. om.) V inscr. ex G om. VTM* (lutii *G*) 1 Lucius una quidem geminis sed (si *T*) *Z* 2 .L. *om. VZ* | fecit *V* 3 .M. *om. V* in me M | .Λ\. *om. VZ* 5 quisq^{s} *V* | marcus *VZ corr. Gronouius* | martius *VZ* *a u. 7 nouum quasi carmen incipit uersu uacuo interiecto et picta initiali* T *et hos uersus solos habet p* (praefixo ◐) | Troncatis *T* 9 perisse *p* | m^{v}numenta *V*[1] | fatiscunt *V*[1] fatescunt *V*[2] 10 mors ṛ etiam *p* | /saxis *V*

V XXXIII xxxii *praef. V* 1 p^{r}osp^{h}ere (h *al. del.*) *V corr. Vinetus* | pauosa *V corr. Lugdun.* panosa *rec. m. ss. in V* pannosa *Vinetus* 2 septena *V corr. Lugdun.* | c$\overset{a}{e}$rcere (*al.* a *ss.*) *V* 4 aequis *V* 5 promtum *V* 6 /etiam (a *eras.*) *V* 8 eli^{si}os *V* 9 hĩ^{n}c (n *al.*) *V* | dester *V*[1] | /arion (h *eras.*) *V* 10 funisead (se *in ras.*) *V* *f.* funem amet et | eqũ *V*

[254 Epit. xxxvii] XXXIIII DE SEPVLCRO [CARI] VACVO

Me sibi et uxori et natis commune sepulcrum
Constituit seras Carus ad exequias.
Iamque diu monumenta uacant sitque ista querella
Longior et ueniat ordine quisque suo,
Nascendi qui lege datus, placidumque per aeuum
Condatur, natu qui prior, ille prior.

[249 Epit. xxxii] XXXV IN TVMVLVM SEDECENNIS MATRONAE

Omnia quae longo uitae cupiuntur in aeuo,
Ante quater plenum consumpsit Anicia lustrum.
Infans lactauit, pubes et uirgo adoleuit.
Nupsit, concepit, peperit, iam mater obiuit.
Quis mortem accuset? quis non accuset in ista?
Aetatis meritis anus est, aetate puella.

XXXIIII Anthol. Pal. VII 228

ΑΔΕСΠΟΤΟΝ

Αὐτῷ καὶ τεκέεσσι γυναικί τε τύμβον ἔδειμεν
Ἀνδροτίων· οὔπω δ' οὐδενός εἰμι τάφος·
Οὕτω καὶ μείναιμι πολὺν χρόνον· εἰ δ' ἄρα καὶ δεῖ,
δεξαίμην ἐν ἐμοὶ τοὺς προτέρους προτέρους.

XXXIIII xxxiii *praef.* *V* | sepulchro *V* cari *om.* *V* 1 *V* siui *V*[1] 2 exsequias *V* 3 sta *V* 4 beniat *V*[1] ueniant *Heinsius*

XXXV *inscr.* (xxxiiii *praef.*) *V* Epitaphium anitie *MGpVZ* Epytaphyum anicie in ausonio *p* puellae mortuae *add.* *G* 1 ante] añsi (si *del.*) *T* 2 consumsit *V* | annitia *T* anitia *G* 3 adoleuit: o *male scripto alterum* o *ss. pr.* *T* 5 quis non a. in sta *V* in isto *Scaliger 1, 21* compleuit munia uitae *Zp* 6 iam m. a. e. et adhuc a. p. *Zp* FIN (v *al. m.*, *eademque add.* EPITABIA *V*

VII.

⟨ECLOGARVM LIBER⟩

I [471] AVSONIVS DREPANIO FILIO.

'Cui dono lepidum nouum libellum?'
Veronensis ait poeta quondam
Inuentoque dedit statim Nepoti.
At nos inlepidum, rudem libellum,
Burras, quisquilias ineptiasque,
Credemus gremio cui fouendum?
Inueni, trepidae silete nugae,
Nec doctum minus et magis benignum,
Quam quem Gallia praebuit Catullo.
Hoc nullus mihi carior meorum,
Quem pluris faciunt nouem sorores,
Quam cunctos alios Marone dempto.
'Pacatum haut dubie, poeta dicis?'
Ipse est. intrepide uolate, uersus,
Et nidum in gremio fouete tuto.
Hic uos diligere, hic uolet tueri;
Ignoscenda teget, probata tradet:
Post hunc iudicium timete nullum. Vale.

I Catull. I 1 sq.

V *in marg.* metrum faleucium . endecasillauum *V* 1 nobum liuellum V^1 2 ueronessis *V* | poetam V^1 4 rude *V corr. Pulmann* 11 pluris] plurimis *V corr. Lugd.* 12 maronae V^1 | demto *V* 15 nudum *V corr. Scaliger* 16 uo^s diligere (di *ex* de *pr.*) *V*

II [362 Edyll. xv] EX GRAECO PYTHAGORICVM DE AMBIGVITATE ELIGENDAE VITAE.

Quod uitae sectabor iter, si plena tumultu
Sunt fora, si curis domus anxia, si peregrinos
Cura domus sequitur, mercantem si noua semper
Damna manent, cessare uetat si turpis egestas;
Si uexat labor agricolam, mare naufragus horror
Infamat, poenaeque graues in caelibe uita
Et grauior cautis custodia uana maritis;
Sanguineum si Martis opus, si turpia lucra
Faenoris et uelox inopes usura trucidat?
Omne aeuum curae, cunctis sua displicet aetas.
Sensus abest paruis lactantibus et puerorum
Dura rudimenta et iuuenum temeraria pubes.
Adflictat fortuna uiros per bella, per aequor,
Irasque insidiasque catenatosque labores

(Anthol. Pal. VIIII 359)

Ποσειδίππου· οἱ δὲ Πλάτωνος τοῦ κωμικοῦ.

Ποίην τις βιότοιο τάμῃ τρίβον; εἰν ἀγορῇ μὲν
νείκεα καὶ χαλεπαὶ πρήξιες· ἐν δὲ δόμοις
φροντίδες· ἐν δ' ἀγροῖς καμάτων ἅλις· ἐν δὲ θαλάσσῃ
τάρβος· ἐπὶ ξείνης δ', ἢν μὲν ἔχῃς τι, δέος·
ἢν δ' ἀπορῇς, ἀνιηρόν. ἔχεις γάμον, οὐκ ἀμέριμνος
ἔσσεαι· οὐ γαμέεις; ζῇς ἔτ' ἐρημότερος.
τέκνα, πόνοι· πήρωσις, ἄπαις βίος. αἱ νεότητες
ἄφρονες· αἱ πολιαὶ δ' ἔμπαλιν ἀδρανέες.
ἦν ἄρα τοῖνδε δυοῖν ἑνὸς αἵρεσις, ἢ τὸ γενέσθαι
μηδέποτ', ἢ τὸ θανεῖν αὐτίκα τικτόμενον.

Cf. Anth. VIIII 360 *Μητροδώρου· Παντοίην βιότοιο τάμοις τρίβον κτλ.*

Ex — uitae *V* (greco *V* pytagoricon *V*) Incipit egloga *VP* eiusdem de ambiguitate | uite elegende iuxta grecum poeantis bicto'co driame tribon .i. quam quis uite percurrat uiam *P* | *nota* ☾ *praefigitur uu. 11, 18, 24, 37, 43. P* 1 uicte *P* | sectauor *V* 2 axia *V* | p^e^regrinos *V* 3 sequitur] q̄ritur *P* | si noba *V* (inob. *al. in ras. V*) 4 si *om. P* 5 lauor *V* | agric^v^lam *V* | naufragis *P* | orron *V* error *P* 6 grabes *V* 9 fenoris: s *al. ex* r? *V* | belox *V* 10 omnae aebum *V* | sua] sa *V*? 13 afflictat *VP* 14 cathenatos *P* | lauores *V*

Mutandos semper grauioribus. ipsa senectus
Expectata diu uotisque optata malignis
Obicit innumeris corpus lacerabile morbis.
Spernimus in commune omnes praesentia; quosdam
Constat nolle deos fieri. Iuturna reclamat:
'Quo uitam dedit aeternam? cur mortis adempta est
Condicio?' sic Caucasea sub rupe Prometheus
Testatur Saturnigenam nec nomine cessat
Incusare Iouem, data sit quod uita perennis.
Respice et ad cultus animi. sic nempe pudicum
Perdidit Hippolytum non felix cura pudoris.
E contra inlecebris maculosam degere uitam
Quem iuuat, adspiciat poenas et crimina regum,
Tereos incesti uel mollis Sardanapalli.
Perfidiam uitare monent tria Punica bella;
Set prohibet seruare fidem deleta Saguntos.
Viue et amicitias semper cole. — Crimen ob istud
Pythagoreorum periit schola docta sophorum. —
Hoc metuens igitur nullas cole. — Crimen ob istud
Timon Palladiis olim lapidatus Athenis.
Dissidet ambiguis semper mens obuia uotis,
Nec uoluisse homini satis est: optata recusat.
Esse in honore placet, mox paenitet et dominari
Vt possint, seruire uolunt. idem auctus honore

19 Vergil. A XII 879 sq.

15 multandos *V* 16 *deest P* | obtata *V* 18—23 *om. V* 18 spernib; *P* 21 condictio *P* 23 incausare *P* 25 ippolitum *V* hypolitum *P* | non felix] infelix *P* 26 E contra *V* At contra *P* | illecebris *P* | digere *P* 27 aspiciat *V* aspice et ad *P* | penas *VP* | regum] um *litt. incertae V* 28 thereos (h *ex* er *statim corr.*) *V* tereo *P* | inc/esti (a *eraso?*) *V* 29 monent tria] *litt.* tt^{ria}// *al. m. V* monentia *ut uid. V*^{1} | uella *V* 30 set] *V* | proibet (r *ex corr.*) *V* | serbare *V* | saginthos *V* saguyntos *P* 31 uibe *V* | amititias *V* | istut *V* 32 ※ *praef. V* | pitagoreorum *V* pytaǵreorum *P* | scola *V* schala *P* | docto *P*^{s} 33 metuens] metunos *P* | igitur *om. P* | crime^{n} (n *rec. ss.*) *V* | stut *V* 34 pallidiis *V* 35 obia *V* 36 obtata *VP* | recusant *P*^{s} 37 onore *V* | penitet *VP* | et *P* a^{v} *V* ac *Schenkl* 38 possit — uolet *Toll*

Inuidiae obicitur. pernox est cura disertis;
Set rudis ornatu uitae caret. esto patronus,
Et defende reos: set gratia rara clientis.
Esto cliens: grauis imperiis persona patroni.
Exercent hunc uota patrum: mox aspera curis
Sollicitudo subit. contemnitur orba senectus
Et captatoris praeda est heredis egenus.
Vitam parcus agas: auidi lacerabere fama,
Et largitorem grauius censura notabit.
Cuncta tibi aduersis contraria casibus. ergo
Optima Graiorum sententia: quippe homini aiunt
Non nasci esse bonum aut natum cito morte potiri.

[Haec quidem Pythagorica est apophasis secundum tale quod subiectum est distichon:

πρῶτον μὲν μὴ φῦναι ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστον,
δεύτερον ὅττι τάχιστα πύλας Ἀίδαο περῆσαι.
Contra sed alterius sectator dogmatis ista
Quid doceat reprobans, subdita disce legens:
„Ergo nihil quoniam uita est quod amemus in ista,

---

53 Midae Silenus ferebatur olim dixisse (Stob. Flor. CXX 4 XCVIII 57)

Ἀρχὴν μὲν μὴ φῦναι ἐπιχθονίοισιν ἄριστον·
φύντα δ' ὅπως ὤκιστα πύλας Ἀίδαο περῆσαι.

Theognis 425 sqq.

πάντων μὲν μὴ φῦναι ἐπιχθονίοισιν ἄριστον
μηδ' ἐσιδεῖν αὐγὰς ὀξέος ἠελίου·
φύντα δ' ὅπως ὤκιστα πύλας Ἀίδαο περῆσαι
καὶ κεῖσθαι πολλὴν γῆν ἐπαμησάμενον.

---

39 imuidiae *V* | desertis *P* 40 *et* 41 set] *V* 44 *post* subit *duo hemistichia excidisse suspicatur Schenkl.* | contenitur *P* 45 captatatoris *P* | eredis *V* | etgen^{v}s *V* 46 abidi lacerauere *V* 47 notauit *V* notabis *P* 48 aduersus *P* 50 natum aut *P* ‖ *quae secuntur in uno P eiusque apographis Guelpherbytano Gud. 145 et Marciano lat. XII 69 leguntur: om. V*

51 poetagorica *P* | apofasis *P* (*cf. Diog. Laert. I 40*) 53 *πρῶτον Peiper* πρωτα *P* | φοιηαιεxαπερ|ωποιcιη *P* 54 δεyτροη *P* | πνλα.ι.δαοπcρηcαι *P* 56 quod *P* 57 nichil *P*

Nec tamen incassum fas est nos credere natos,
Auctorem uitae si iustum credimus esse,
Vita alia est nobis illi uiuendo paranda,
Cum quo post istam possimus uiuere uitam.
Illi equidem stygias properent descendere ad umbras,
Pythagoreorum stolidum qui dogma secuti
Non nasci sese quam natos uiuere malint."]

III [363 Edyll. XVI] DE VIRO BONO ΠΥΘΑΓΟΡΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΙΣ.

Vir bonus et sapiens, qualem uix repperit unum
Milibus e cunctis hominum consultus Apollo,
Iudex ipse sui totum se explorat ad unguem:
Quid proceres uanique leuis quid opinio uolgi
. . . .
Securus, mundi instar habens, teres atque rotundus,
Externae ne quid labis per leuia sidat.
Ille, dies quam longus erit sub sidere Cancri
Quantaque nox tropico se porrigit in Capricorno,
Cogitat et iusto trutinae se examine pendit,
Ne quid hiet, ne quid protuberet, angulus aequis
Partibus ut coeat, nil ut deliret amussis,
Sit solidum, quodcumque subest, nec inania subter
Indicet admotus digitis pellentibus ictus,
Non prius in dulcem declinans lumina somnum,
Omnia quam longi reputauerit acta diei:

---

58 in casum *P* 59 autorem *P* 62 Illi equidem *Peiper* Illaque *P* | stigias *P* 63 pitagoreorum *P* | quid *P* 64 sese] esse *P* | mallint *P*

VGP III De uiro bono . PYTAGORICI ATIOACIC *V* (*unde* ἀποφασις *Peiper cf. 362, 51*). Incipiunt (*om. G*) de institutione uiri boni *GP* 3 ãguẽ *V*[1] 4 leuis] lues *V* | epinio *V* | uolgi] *V*[1] *post 4 excidisse uersum statuit Ribbeck, post* proceres *duorum uersuum particulas suspicatur Schenkl.* 5 abens *V* | adq[s] *V* 6 lauis *V* | per deuia *P* 7 diem *VGP* dies *Voss. 96 s. XV* 9 cogitat] cotigat *V*[2] | tutrinae *V* 10 aequus *P* 11 qoeat *V* coeat *G* | amsis *V* amissis *P* 12 quocunque *G* ianua *G* 13 hictus *V* 15 reputarit *P* | hacta *V*

Quae praetergressus, quid gestum in tempore, quid non?
Cur isti facto decus afuit aut ratio illi?
Quid mihi praeteritum? cur haec sententia sedit,
Quam melius mutare fuit? miseratus egentem
Cur aliquem fracta persensi mente dolorem?
Quid uolui, quod nolle bonum foret? utile honesto
Cur malus antetuli? num dicto aut denique uoltu
Perstrictus quisquam? cur me natura magis quam
Disciplina trahit? sic dicta et facta per omnia
Ingrediens ortoque a uespere cuncta reuoluens
Offensus prauis dat palmam et praemia rectis.

IIII [364 Edyll. XVII] ΝΑΙ ΚΑΙ ΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΙΚΟΝ.

Est et Non cuncti monosyllaba nota frequentant.
His demptis nil est, hominum quod sermo uolutet.
Omnia in his et ab his sunt omnia, siue negoti
Siue oti quidquam est, seu turbida siue quieta.
Alterutro pariter nonnumquam, saepe seorsis
Obsistunt studiis, ut mores ingeniumque
Vt faciles uel difficiles contentio nancta est.
Si consentitur, mora nulla interuenit 'Est Est',
Sin controuersum, dissensio subiciet 'Non'.

---

16 qua *Schier* quae *Voss. 81 s. XIIII* quo *VGP* | quod — quod *G* 17 *deest P* | sti *V* 18 *deest G* | mici *V* michi *P* 19 quam] quid *G* 21 quod] quid *P* | feret *V* | onesto *V* 22 num] non *P* | uoltu] *V* 24 trait *VP* 25 ad uesperum *P* | cuncta] c^v^nc (ta *om.*) *V* 26 dat *G* det *VP* | Expliĉ de institutione uiri boni *G* Explicit egloga supra scripta *P*

IIII ΝΑΥ . ΚΑΥ ΟΥ PITAGORICON *V* Incipit de Pythagoricis *VGPa* (pitagoricis *P*) diffinitionibus ΝΑΙΚΕΟΥ (ꞅΑΥ ΚΗωΥ [nai e o i] *P*) *GP*
1 cunctis *P* | monosillaba *VGP* | frequenī *P* 2 dētis *V* | nil *VG* nichil *P* | quod] quo *VGP corr. aliquot libri s. XV* 3 negotii *VP* 4 otii *V* ocii *P* | quicquam *VGP* | /turbida *V* (*lineola erasa*) | quietis *VGP corr. Ribbeck* 5 non umquam *VG* 6 absistunt *P* 7 ut *Bondamius* et *VGP* | facilis *V* dificiles *G* difficilis *V* | nancta *G* nacta *P* nata *V* 8 Sic *V* 9 Sin *P* Si *G* In *V* | dissessio *V* dissenso *G* contentio *P* | subitiet *P* subbiciet *G*

Hinc fora dissultant clamoribus, hinc furiosi
Iurgia sunt circi, cuneati hinc laeta theatri
Seditio, et tales agitat quoque curia lites.
Coniugia et nati cum patribus ista quietis
Verba serunt studiis salua pietate loquentes.
Hinc etiam placidis schola consona disciplinis
Dogmaticas agitat * placido certamine lites,
Hinc omnis certat dialectica turba sophorum.
Estne * dies? est ergo dies! Non conuenit istuc;
Nam facibus multis aut fulgeribus quotiens lux
Est nocturna homini, non est lux ista diei.
Est et Non igitur, quotiens lucem esse fatendum est,
Set non esse diem. mille hinc certamina surgunt,
Hinc rauco, multi quoque talia commeditantes
Murmure concluso rabiosa silentia* rodunt.
Qualis uita hominum, duo quam monosyllaba uersant!

---

11 laeta] lata *Schenkl*, tanta *Ribbeck* | teatri *G* 13 sta *V* 14 loquentis *P* 15 scola *GP* 16 placido *VGP an* blando? 17 omnes *G* | dialetica *G* | turbas *G* 18 estne dies est ergo dies *VGP* est lux: estne dies ergo *Basil. s. XV alii* | non *om. GP sed lacuna 3 uel 4 litt. in P* | istic *VGP* (stic *V*), istuc *Basil. et Voss. 81. s. XV et XIIII* 19 /aut *P*[a] | fulgeribus *VG* fulgoribus *P* 20 hominū *P* | sta *V* ita *G* 21 est *om. P* 22 set] *V* 23 hic *VGP* hinc *α* | rauco *Peiper* rauci *Ribbeck* pauci *VGP* | commed[i]tantes *V* 24 rauiosa *V* | rodent *G* 25 monosillaua (b *ex* u *al.*) *V* monosilliba (a *superscr.*) (*al. corr.*) *P* monosyilla *G* | Explicit egloga scrīp *G* Expl'ç egloga supra scripta *P*

V [365 Edyll. xviii. Anth. lat. 647 R.]

DE AETATIBVS ANIMANTIVM. HESIODION.

Ter binos deciesque nouem super exit in annos
Iusta senescentum quos implet uita uirorum.
Hos nouies superat uiuendo garrula cornix
Et quater egreditur cornicis saecula ceruus.
Alipedem ceruum ter uincit coruus et illum
Multiplicat nouies Phoenix, reparabilis ales.
Quem nos perpetuo decies praeuertimus aeuo,
Nymphae Hamadryades, quarum longissima uita est.
Haec cohibet finis uiuacia fata animantum.
Cetera secreti nouit deus arbiter aeui.

V Hesiodus (fr. 163 F. ap. Plutarch. de orac. def. 11.)
Ἐννέα τοι ζώει γενεὰς λακέρυζα κορώνη
ἀνδρῶν ἡβώντων· ἔλαφος δέ τε τετρακόρωνος·
τρεῖς δ' ἐλάφους ὁ κόραξ γηράσκεται. αὐτὰρ ὁ φοίνιξ
ἐννέα τοὺς κόρακας· δέκα δ' ἡμεῖς τοὺς φοίνικας
νύμφαι ἐυπλόκαμοι, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο.

V De aetatibus. Hesiodion *V* Incipit de aetatibus animantium . hesiodion *GP* (hesidion *G* hesiodion hncywaywr *P*) | *uu. 1—8 habet Beda opp. I p. 517 ed. Giles, 1—10 idem I p. 104.* *VGP*
1 Centum et bis denos ꝓtenditur sępe per annos *al. m. ss. G* | nobem *V* noue *G* 2 iuxta *P* longa *ss. al. G* | senexcentum *P*[1] | quos implet] perdurans *ss. al. G* 3 nobies *V* | ui///do (uen ss.) *pr. corr. ex* uidedo (n ss.) *V* 4 saecula] tempora *al. ss. G* secula *VP* | cerbus *V*[1] 5 aeripedem *Beda* | uinxit *V* 6 multiplicat] exsuperat *ss. al. G* | nobies *V* | phenix *P* | reparauilis *V* reāparabilis *G* | alāes *G* 7 quem nos] quam uos *al. ss. G* | praeuertimus] tis *al. ss. G* 8 nīphe *V* nimphęa madryades *P*[1] | amadryades *GP* amadriades *V* 9 coibet *V* | finis *VG*[2]*P* fines *G*[1] | uiuatia *P* 10 Caetera *V* | secreta *GP* | nobit *V* | Finit egloga sup scr̄:. *G*

VI [365 A. Edyll. xviiii A.] * * *

Tempora quae Stilbon uoluat, quae saecula Phaenon,
Quos Pyrois habeat, quos Iuppiter igne benigno
Circuitus, quali properet Venus alma recursu,
Qui Phoeben, quanti maneant Titana labores,
Donec consumpto, magnus qui dicitur, anno,
Rursus in anticum ueniant uaga sidera cursum,
Qualia dispositi steterunt ab origine mundi.

VII [368 Ecl. i] DE RATIONE LIBRAE.

Miraris quicumque manere ingentia mundi
Corpora, sublimi caeli circumdata gyro,
Et tantae nullam moli intercedere labem,
Accipe, quod mirere magis. tenuissima tantis
Principia et nostros non admittentia uisus
Paruarum serie constant conexa atomorum;
Set solidum in paruis nullique secabile segmen.
Vnde uigor uiresque manent aeternaque rerum
Mobilitas nulloque umquam superabilis aeuo.
Diuinis humana licet conponere. sic est
As solidus, quoniam bis sex de partibus aequis
Constat et in minimis paribus tamen una manet uis.
Nam si quid numero minuatur, summa uacillat
Conuulsaeque ruunt labefacto corpore partes.
Vt, medium si quis uellat de fornice saxum,

V VI *in uno V legitur coniunctum cum Hesiodio: carmen de planetis ab Hesiodio alienum, cuius prior pars exciderit, esse Schenkl suspicabatur.* 1 $\overset{s}{q}$ stilo inuoluat *V corr. Accursius* | secula *V* | p^{h}aȩton (t *ex* n?) *V corr. Vinetus* 2 pirois *V* | quod *V corr. Accursius* quot *Heinsius* 3 arma V^1 5 consumto *V* 6 beniant *V* 7 dispositi *V* disposita *uel* dispositu *Buecheler* | steterant *V corr. Baehrens*

V VII 2 giro *V* 7 set V^1 8 uires uir$\overset{o}{g}$ (ires uir$\overset{o}{g}$ *in ras.*) *V corr. Canter* 10 dibinis *V* 11 sex] s *m. sec. V* 13 uacillet *V corr. Lugdun.* | uacillent — ruant *Heinsius* 14 ruu^{n}t *V*

Incumbunt cui cuncta, simul deuexa sequentur
Cetera communemque trahent a uertice lapsum.
Non aliter libra est. si defuit uncia, totus
Non erit as nomenque deunx iam cassus habebit.
Nec dextans retinet nomen sextante remoto,
Et dodrans quadrante * satus auctore carebit
Diuulsusque triens prohibet persistere bessem.
Iam quincunx tibi nullus erit, si * prama reuellas.
Et semis cui semis erit pereuntibus assis
Partibus? et cuius librae pars septima septunx?
Libra igitur, totum si nulla in parte uacillet.
Ponderis et numeri morumque operumque et aquarum
Libra: nec est modulus, quem non hoc nomine signes.
Telluris, medio quae pendet in aere, libra est
Et solis lunaeque uias sua libra cohercet.
Libra dii somnique pares determinat horas,
Libra Caledonios sine litore continet aestus:
Tu quoque certa mane morum mihi libra meorum.

VIII [369 Ecl. II] DE RATIONE PVERPERII MATVRI.

Omnia, quae uario rerum metimur in actu,
Astrorum dominatus agit terrenaque tantum
Membra homini. e superis fortuna et spiritus auris
Septeno moderanda choro: set praesidet ollis
Sortitus regimen nitidae Sol aureus aethrae.
Nec sola in nobis moderatur tempora uitae,
Dum breue solliciti spatium producimus aeui:

Cf. Censorinus de d. n. 8, 2—12

---

16 imcumbunt *V* 19 erit:as *al. dist.*) *V* | dunx *V corr. Lugd.* | abebit *V* 20 destans *V* 21 satus *V* carens *Gronouius* 22 proibet *V* 23 quincunx *Lugdun.* quinq^{v}s *V* | prama *V* prima *Lugdun. f.* gramma | rebellas *V* 24 cui] qui *Hultsch* 29 aęre *V* | labra *V*[1] (a *in* ʏ *corr. al.*) 30 lunaę *V* | coercet *V* | *In marg. uu. 18—26 antiqua m. haec assis et partium eius signa addidit:*

ʃ | SΛΛ | SΛΛ Λ | SΛ Λ | ΛΛ SΛ | ΛΛ | ς | I | Λ

VIII 2 terraena *V*[1] 3 mēbra *V* 4 septena *V*[1] 6 sol *V* in *V corr. Toll* 7 aęui *V*

Creditur occultosque satus et tempora uitae
Materno ducenda utero formare uidendo
Et nondum exortae leges conponere uitae.
Namque ubi conceptus genitali insederit aruo,
Haut dubium Solem cuicumque insistere signo.
Qui cum uicini stationem ceperit astri,
Contiguos nullum transfundit lumen in ortus.
Ast ubi conuersis post menstrua tempora habenis
Scandit purpureo iam tertia sidera curru,
Obliqua exilem demittit linea lucem,
Adspirans tenues per inertia pondera motus.
Quarta in sede uiget primi indulgentia Solis,
Suadet et infusus teneros coalescere fetus.
Fulgor tetragono adpectu uitale coruscat,
Clarum et lene micans, quinti qui cardine signi
Incutit attonitam uegetato infante parentem.
Nam sexto uis nulla loco, quia nulla tuendi
Aequati lateris signatur regula Phoebo.
Ast ubi signiferae media in regione cohortis
Septimus accepit limes rutilantia flammis
Recto castra situ: turgentis foedera partus
Iam plena sub luce uidet, nec fulgura parci
Luminis intendens toto fouet igne coronae.
Hinc illud, quod legitimos Lucina labores
Praeuenit et grauidos sentit subrepere nixus
Ante expectatum festina puerpera uotum.

---

8 quae satos *V corr. Scaliger* 10 exorate *V corr. Scaliger* 11 aruo *Heinsius Graeuius* (*coll. Vergil. G. III 136*), albo (b *in* v *al.*) *V* 12 aut V^1 duuium *V* 14 contiguos: g *ex* n? *V* 15 conuersis: i *ex* u *V* | abenis *V* 16 purpureo: o *ex* u V^s 17 obliquaę (*litt.* ę *inferior pars erasa*) *V corr. Lugdun.* | dimittit *V corr. Floridus* 20 infusos *V corr. Scaliger 2, 3* 21 tetrigono *V corr. Vinetus* | aspectus *V corr. Vinetus*

22 qui *Scaliger 2, 3* $\overset{s}{q}$ *V* que e *Schenkl* 25 phebo *V* 26 signifer *et* cohortes *V corr. Scaliger* 28 federa *V* 29 plena: e *al. rescr.* V^{1s} | *litt.* sub luc *in ras. V* 30 intēdens (˙ *al. in ras.*) *V* | fobet *V* | coronaę *V* 31 illut *V* | lauores V^1 32 subripere *V corr. Lugdun.*

Quod nisi, septeno cum lumina fudit ab astro,
Impulerit tardi claustra obluctantia partus,
Posterior nequeat, possit prior: an quia sexto
Aemulus octaui conspectus inutilis astri
Nescit conpariles laterum formare figuras?
Set nono incumbens signo cunctantia matrum
Vota leuat, trigono uires sociante sequenti.
At si difficilis rursum trahit Ilithyia,
Tetragono absoluet dubiarum uincla morarum.

VIIII [372 Ecl. v] DE NOMINIBVS SEPTEM DIERVM.

Nomina, quae septem uertentibus apta diebus
Annus habet, totidem errantes fecere planetae.
Quos indefessa uoluens uertigine mundus
Signorum obliqua iubet in statione uagari.
Primum supremumque diem radiatus habet Sol.
Proxima fraternae succedit Luna coronae.
Tertius adsequitur Titania lumina Mauors.
Mercurius quarti sibi uindicat astra diei.
Illustrant quintam Iouis aurea sidera zonam.
Sexta salutigerum sequitur Venus alma parentem.
Cuncta supergrediens Saturni septima lux est.
Octauum instaurat reuolubilis orbita Solem.

---

34 quum *V* 35 tardi: d *ex* t? *V* | oblactantia *V* 36 nequeat: q *in ras.*, eq *ex* ɑ (*i.* t)? *V* 37 aemulus $\overset{oc}{\text{t}}$a$\overset{oc}{\text{u}}$i (lus ta *al. in ras.*) *V* 40 uiris *V* 41 ad *V* | rursum t. I.] trahithilithi sidera rursum *V corr. Peiper* nixus t. I. *Scaliger 2, 3* partus *Floridus* (partum *Toll*) *suppl.*, t. I. retrorsum *Heinsius* 42 duuiarum *V*

IX incp̄t eglogaꝝ de nominib̄ septē dierꝝ *V* Eclogarium *Scaliger 2, 3* 2 abet *V* 5 abet *V* 6 lunae *V*[1] 8 siui *V*[1] 12 octabum *V* | resoluuilis *V*

X [376 Ecl. VIII Anth. lat. 639 R.] MONOSTICHA DE MENSIBVS.

Primus Romanas ordiris, Iane, kalendas.
Februa uicino mense Numa instituit.
Martius antiqui primordia protulit anni.
Fetiferum Aprilem uindicat alma Venus.
Maiorum dictus patrum de nomine Maius.
Iunius aetatis proximus est titulo.
Nomine Caesareo Quintilem Iulius auget.
Augustus nomen Caesareum sequitur.
Autumnum, Pomona, tuum September opimat.
Triticeo October faenore ditat agros.
Sidera praecipitas pelago, intempeste Nouember.
Tu genialem hiemem, feste December, agis.

XI [377 Ecl. VIIII] ITEM DISTICHA.

Iane noue, primo qui das tua nomina mensi,
Iane bifrons, spectas tempora bina simul.
Post superum cultus uicino Februa mense
Dat Numa cognatis manibus inferias.
Martius et generis Romani praesul et anni
Prima dabas Latiis tempora consulibus.
Aeneadum genetrix uicino nomen Aprili
Das Venus: est Marti namque Aphrodita comes.
Maia dea, an maior Maium te fecerit aetas,
Ambigo: sed mensi est auctor uterque bonus.
Iunius hunc sequitur duplici celebrandus honore,
Seu nomen Iuno siue Iuuenta dedit.

V X monostica de mensibus *V* 3 antiqui/// *V* 4 fetifer;: fer; *in ras.* *V* 7 nomin^{e} *V* 9 tū V^1 tu^{um} V^2 10 triticeo: *rasura* (e ?) *super* it *V* | octuber *V* 11 intemp/este (t *eras.*) *V* | nobemuer *V* 12 iemem V^1

V XI ITEM DITICHA *V* 1 nobe *V* 2 uifrons *V* | spectans *Lugdun.* 8 afrodicta *V* 9 maium] Mai *Lugdun.* 11 dupplici *V* 12 sibe *V* | iubenta (b *ex* m *pr. corr.*) V^1

Inde Dionaeo praefulgens Iulius astro
Aestatis mediae tempora certa tenet.
Augustus sequitur cognatum a Caesare nomen,
Ordine sic anni proximus, ut generis.
Nectuntur post hos numerumque ex ordine signant
September, Bacchi munere praela rigans,
Et qui sementis per tempora faenore laetus
October cupidi spem fouet agricolae,
Quique salo mergens sollemnia signa Nouember
Praecipitat, caelo mox reditura suo.
Concludens numerum genialia festa December
Finit, ut a bruma mox nouus annus eat.

XII [379 Ecl. xi] DE TRIBVS MENSTRVIS MENSVVM.

Bis senas anno reparat Lucina kalendas
Et totidem medias dat currere Iuppiter idus
Nonarumque diem faciunt infra octo secundi.
Haec sunt Romano tantum tria nomina mensi;
Cetera per numeros sunt cognomenta dierum.

XIII [378 Ecl. x] QVOTENI DIES SINT MENSVVM SINGVLORVM.

Inplent tricenas per singula menstrua luces
Iunius Aprilisque et cum Septembre Nouember.
Vnum ter denis cumulatius adde diebus
Per septem menses, Iani Martisque kalendis
Et quas Maius agit, quas Iulius Augustusque
Et quas October positusque in fine December.

---

18 bacci *V* 20 octuber *V* | fobet *V* 21 nobember *V* 24 nobus *V* | annu^s (s *al. ss.*) *V*

XII MENSVVM: v *pr. in ras.* V^s 3 intra *Mommsen* *V* 4 romana (na *in* no *al.*) *V* 5 numero V^1 (s *al. ss.*)

XIII D^{I}E^{S}SINT *V* 2 nobember *V* 5 terrenis V^1 | qua *V* V^1 | agustus *V* 6 octuber

Vnus erit tantum duodetriginta dierum,
Quem Numa praeposito uoluit succedere Iano.
Sic ter centenis decies accedere senos
Quadrantemque et quinque dies sibi conputat annus.

XIIII [380 Ecl. x] QVO MENSE QVOTAE NONAE VEL IDVS SINT.

At nonas modo quarta aperit, modo sexta refert lux.
Sexta refert Mai Octobris Martisque recursu
Et qui solstitio sua tempora Iulius infert.
Cetera pars mensum quartis est praedita nonis;
Omnes uero idus octaua luce recurrunt.

XV [381 Ecl. xi] QVOTAE KALENDAE SINT MENSVVM SINGVLORVM.

Post idus, quas quisque suas habet ordine mensis,
Diuersae numero redeunt uariante kalendae,
Dum . . . . . . rursumque iterumque uocantur,
Vt tandem optati procedant temporis ortu.
Ter senis unoque die genialia festa
Porrigit, ut Ianum arcessat noua bruma morantem.
Hoc numero mensisque Numae redit autumnique
Principium referens Bacchi September alumnus.
Iulius et Maius positusque in fine December
Octoberque die reuocatur tardius uno.

---

10 que] quem *V*[1]

V XIIII 1 at: t *al. in ras. V* 2 maii: *pr.* i *rescr. al. V* | octubris *V* 3 sol/stitio (*eraso* i) *V* 4 mensuum: *pr.* u *paene eraso V* 5 octaba *V*

V XV 1 abet *V* | ordinẽ *V* 2 kalendę: d *al. in ras.*, ę *ex* e *V* 3 *uersus mancus; post* dum *lacunam statuit Schenkl* (uertente anno *suppl. Mommsen, post* iterumque *Lugdun.* (expleto mense *suppl. Lugdun.*, sequenti a mense *Gronouius*) | *inter* iterum *et* que *duarum litt. spatium V* 4 obtati *V* | ortus *Gronouius* 6 noba *V* | br$\overset{m}{\text{v}}$a (v *in ras.*, m *pro euanida uirgula ss.*) *V* 8 bacci/ (*leuis rasura pr. m.*) *V* 10 octuber V[1]

Inde die redeunt minus uno quattuor ultra,
Quos numero adiciam: Sextilis, Iunius atque
Aprilis, post quos paenultima meta Nouember.
Ter quinis unoque die, Iunonie Mauors,
Vt redeas referasque exordia prima, cieris.
Hoc numero ad plenum uertens reparabitur annus.

XVI [371 Ecl. IIII] RATIO DIERVM ANNI VERTENTIS.

Nonaginta dies et quattuor ac medium Sol
Conficit, a tropico in tropicum dum permeat astrum,
Octipedem in Cancrum Phrixeo ab Ariete pergens.
Hoc spatio aestiui pulsusque et meta diei.
Semidiemque duosque dies deciesque nouenos
A Cancro in Chelas aequatae tempora noctis
Atque dii cursu peragit Sol aureus altero,
Autumni aestatisque simul confinia miscens.
Vnde autumnales transcurrens ordine menses
Ad tropicum pergit signum gelidi Capricorni,
Octo dies decies octonis insuper addens
Quadrantemque dii, quinto qui protinus anno
Mense Numae extremo nomen capit embolimaei.
Inde ad Agenorei festinans cornua Tauri,
Scandit Lanigeri tropicum Sol aureus astrum,
Nonaginta dies decreto fine cohercens.
Hic tibi circus erit semper uertentibus annis
Ter centum ac senis decies et quinque diebus.

---

11 rediunt *V* 12 adque *V* 13 moeta *V* | nober *V*[1] *unde* nobember (m *in ras.*) *V*[2] 16 reparauitur *V*

XVI 1 hac *V* 3 cácrum (*punctum ss. al.?*) *V* | frixeo *V* *V* 4 mę̄ta *ex* meta *al.* *V* 6 celas (el *in ras.*, h *ss al.*) *V* 7 adque *V* | altro *LMueller* 8 simul: i *postea intrus.* *V* 10 capricornu *V*[1] (*rasura corr.*) 12 diei *V* *corr.* *Lugdun.* 13 embolisme *V*[1] embolismęi *V*[2] 14 agenore *V*[1] 17 circu[s] (s *al. ss*) *V* circlus *Baehrens* 18 hac *V* | dees *ex* dies *al.* *V*

XVII [382 Ecl. xii Anth. lat. 640 R.]

IN QVO MENSE QVOD SIGNVM SIT AD CVRSVM SOLIS.

Principium Iani sancit tropicus Capricornus.
Mense Numae in medio solidi stat sidus Aquari.
Procedunt duplices in Martia tempora Pisces.
Respicis Apriles, Aries Phryxee, kalendas.
Maius Agenorei miratur cornua Tauri.
Iunius aequatos caelo uidet ire Laconas.
Solstitio ardentis Cancri fert Iulius astrum.
Augustum mensem Leo feruidus igne perurit.
Sidere, Virgo, tuo Bacchum September opimat
Aequat et October sementis tempore Libram.
Scorpios hibernus praeceps iubet ire Nouembrem.
Terminat Arquitenens medio sua signa Decembri.

XVIII [384 Ecl. xiiii]

A SOLISTITIO IN AEQVINOCTIVM RATIO.

Sol profectus a teporo ueris aequinoctio
Post semidiem postque totos nonaginta et quattuor
Feruidis flagrans habenis pulsum aestiuum conficit.
Inde autumnus noctis horas librans aequo lumine
Octo et octoginta goeris et super trihorio.

* * *

Inde floridum reflexis uer reuisit oreis
Additis ad hos priores goeros geminis orbibus.

V XVII quidam ueterum *Beda de temporum ratione c. 16* (*qui cum libris FPMb Schenklianis uersus 1—3 in fine ponit*) *u.* 6 *in cod. Coloniensi 211* (*Darmstad. 2180*) *s. VIIII legitur:* 'huic ergo mensi (Iunio) geminorum signa asscribuntur. unde poeta: Iunius aequatas *etc.*' 2 in *del. Buecheler* 3 dupplices *V* 4 prhixeae (rhi *al. in ras.*) *V* 7 solistitio *V* 9 baccum *V* 10 octuber *V* 11 ibernum *V* | nobēber *V*

V XVIII 2 quatuor *V* 3 abenis *V*[1] | extibum *V*[1] 4 oras *V*[1] 5 triorio *V* | *lacunam indicarunt Vinetus et Scaliger, duos uersus excidisse Schenkl suspicatur.* 6 reflexit *V corr. Heinsius et Canter* 7 goeres *V corr. Scaliger 2, 3*

XVIIII [375 Ecl. VII] DE MENSIBVS ET QVATTVOR ANNI TEMPORIBVS.

Aeternos menses et tempora quattuor anni
Quattuor ista tibi subiecta monosticha dicent.
Martius, Aprilis, Maius sunt tempora ueris.
Iulius, Augustus nec non et Iunius aestas.
Septembri, Octobri autumnat totoque Nouembri.
Brumales Ianus, Februarius atque December.

XX [386 Ecl. XVI] DE LVSTRALIBVS AGONIBVS.

Quattuor antiquos celebrauit Achaia ludos.
  Caelicolum duo sunt et duo festa hominum.
Sacra Iouis Phoebique, Palaemonis Archemorique,
  Serta quibus pinus, malus, oliua, apium.

XXI [387 Ecl. XVIII] DE LOCIS AGONVM.

Prima Ioui magno celebrantur Olympia Pisae.
Parnasus Clario sacrauit Pythia Phoebo.
Isthmia Portuno bimari dicat alta Corinthos.
Archemori Nemeaea colunt funebria Thebae.

Anthol. VIIII 357 ΑΔΕΣΠΟΤΟΝ (Plan. ΑΡΧΙΟΥ)

[εἰς τοὺς τέσσαρας ἀγῶνας.]

Τέσσαρές εἰσιν ἀγῶνες ἀν' Ἑλλάδα, τέσσαρες ἱροί,
οἱ δύο μὲν θνητῶν, οἱ δύο δ' ἀθανάτων·
Ζηνός, Λητοΐδαο, Παλαίμονος, Ἀρχεμόροιο.
ἆθλα δὲ τῶν κότινος, μῆλα, σέλινα, πίτυς.

XVIIII *carmen deest V* | *inscr. dedi ex TG,* de temporibus *Z Mp* 1 Et ternos *Tp* | quatuor *TM* IIII^or *p* 2 quatuor *TM* | monostica *Z* | sdicent (s *del.*) *T* 4 et *om. minio ss.* (*crux in marg. add.*) *T* 5 octubri *p* | nouūnbri *p* decembri (dec *del.*) *T* (nou *ss.*) 6 decembris *G*

XX agoni|bvs (*rasura post* i) *V* 1 acaia *V* 3 phebi *V*[1] *V*

XXI 1 iobi *V* | celebratur *V corr. Lugdun.* | olimpia *V* *V* 2 parnassus *V* | claro *V corr. Lugdun.* | pytia phebo *V* 3 bimaris *V*· bimari *Peiper* (*an* bimarisque dicata?) | dicat alta *Vinetus* dicata *V* 4 nemeae *V corr. Scaliger* | thaebae *V*

XXII [388 Ecl. xviiii] DE AVCTORIBVS AGONVM.

Primus Olympiacae sacrauit festa coronae
Iuppiter Argiui stadia ad longissima circi.
Proximus Alcides Nemeum sacrauit honorem.
Haec quoque temporibus quinquennia sacra notandis.
Isthmia Neptuno data sunt et Pythia Phoebo
Ancipiti cultu diuorum hominumque sepultis.

XXIII [389 Ecl. xx] QVOD IDEM QVI SACRI AGONES SVNT ET FVNEBRES LVDI HABEANTVR.

Tantalidae Pelopi maestum dicat Elis honorem.
Archemori Nemeaea colunt quinquennia Thebae.
Isthmia defuncto celebrata Palaemone notum.
Pythia placando Delphi statuere draconi.

XXIIII [385 Ecl. xv] DE FERIIS ROMANIS.

Nunc et Apollineos Tiberina per ostia ludos
Et Megalesiacae matris operta loquar
Vulcanique dies, autumni exordia primi,
Quinquatrusque deae Pallados expediam
Et medias idus Mai Augustique recursu,
Quas sibi Mercurius quasque Diana dicat;
Matronae quae sacra colant pro laude uirorum,
Mauortis primi cum rediere dies.
Festa Caprotinis memorabo celebria nonis,
Cum stola matronis dempta teget famulas.

V XXII 3 Nemeum *Peiper* nemeaeum *V* Nemeae *Lugdun.* 4 quinquenia *V* 5 isthimia *V* | pithia phaebo *V* *uu.* 4 *et* 6 *carminis quod sequitur initium esse suspicatur Schenkl*

V XXIII FVNEBRE *V* | ABE/ᵀR (NT *paene euanuerunt*) *V* 1 dicaehelisonorē *V* *corr. Scaliger 2, 3* 2 arcemori *V* | nemeae *V* *corr. Heinsius* 3 isthimia *V* 4 pitia *V* | delfi *V*

V XXIIII FERIS *V* 5 mali *V* *corr. Lugdun.* | agusti *V* 9 caprotin[i]s *V* | memorauo *V* 10 demta *V*

Quattuor illa etiam discretis partibus anni
Solstitia et luces nocte dieque pares.
Nec Regifugium pulsis ex urbe tyrannis
Laetum Romanis fas reticere diem.
Visne Opis ante sacrum uel Saturnalia dicam
Festaque seruorum, cum famulantur eri?
Et numquam certis redeuntia festa diebus,
Compita per uicos cum sua quisque colit?
Aut duplicem cultum, quem Neptunalia dicunt,
Et quem de Conso consiliisque uocant?
Festa haec, nauigiis aut quae celebrata quadrigis
Iungunt Romanos finitimosque duces.
Adiciam cultus peregrinaque sacra deorum,
Natalem Herculeum uel ratis Isiacae,
Nec non lasciui Floralia laeta theatri,
Quae spectare uolunt, qui uoluisse negant.
Nunc etiam ueteres celebrantur Equirria ludi:
Prima haec Romanus nomina circus habet.
Et Dionysiacos Latio cognomine ludos
Roma colit, Liber quae sibi uota dicat.
Aediles etiam plebi aedilesque curules
Sacra Sigillorum nomine dicta colunt.
Et gladiatores funebria proelia notum
Decertasse foro: nunc sibi harena suos
Vindicat extremo qui iam sub fine Decembris
Falcigerum placant sanguine caeligenam.

---

11 quatuor *V* | annis *V corr. Lugdun.* 15 opes *V corr. Scaliger 2, 3* 16 heri *V* 19 dupplicem *V* 24 erculeum V^1 | ratis siacae *V corr. Lugdun.* 25 teatri V^1 28 abet V^1 29 dionisiacos *V* 30 liuer V^1 | tibi *Schenkl cum Heinsio* 31 aedilis *V* | pleui V^1 32 dita *V* 33 prelia (ę *ex* e *al.*) *V* 34 arena V^1 36 sanguinem V^1 (m *antiq. m. del.*)

XXV [366 Edyll. XVIII Anth. lat. 641 R.] MONOSTICHA DE AERVMNIS HERCVLIS.

Prima Cleonaei tolerata aerumna leonis.
Proxima Lernaeam ferro et face contudit hydram.
Mox Erymantheum uis tertia perculit aprum.
Aeripedis quarto tulit aurea cornua cerui.
Stymphalidas pepulit uolucres discrimine quinto.
Thraeiciam sexto spoliauit Amazona balteo.
Septima in Augei stabulis inpensa laboris.
Octaua expulso numeratur adoria tauro.
In Diomedeis uictoria nona quadrigis.

XXV Anthol. Planud. (XVI) 92 D.

ΑΔΗΛΟΝ. ΗΡΑΚΛΕΟΥϹ ΑΘΛΟΙ.

Πρῶτα μὲν ἐν Νεμέῃ βριαρὸν κατέπεφνε λέοντα.
δεύτερον ἐν Λέρνῃ πολυαύχενον ὤλεσεν ὕδραν.
τὸ τρίτον αὖτ' ἐπὶ τοῖς Ἐρυμάνθιον ἔκτανε κάπρον.
χρυσοκέρων ἔλαφον μετὰ ταῦτ' ἤγρευσε τέταρτον,
πέμπτον δ' ὄρνιθας Στυμφαλίδας ἐξεδίωξεν.
ἕκτον Ἀμαζονίδος κόμισε ζωστῆρα φαεινόν.
ἕβδομον Αὐγείου πολλὴν κόπρον ἐξεκάθηρεν.
ὄγδοον ἐκ Κρήτηθε πυρίπνοον ἤλασε ταῦρον.
εἴνατον ἐκ Θρῄκης Διομήδεος ἤγαγεν ἵππους.
Γηρυόνου δέκατον βόας ἤγαγεν ἐξ Ἐρυθείης.
Κέρβερον ἑνδέκατον κύν' ἀνήγαγεν ἐξ Ἀίδαο.
δωδέκατον ἐκόμισσεν ἐς Ἑλλάδα χρύσεα μῆλα.
[*τὸ τρισκαιδέκατον τοῖον λυγρὸν ἔσχεν ἄεθλον·*
μουνονυχὶ πεντήκοντα ξυνελέξατο κούραις.]

V,GBP,Z XXV Monostica (Monastica *G*) de aerumnis herculis (erumnis erculis *V*) *VG* Incipit de erumnis Herculis *B* Incipiunt monosticha de erumpnis herculis *P* Incipiunt monostica de XII erumnis Herculis *Tp* (XII *om. p*) Incipiunt monestica de erumnis Herculis XII *M* Ausonii monostichum de XII erumnis Herculis *g* (*ed. princeps*) 1 ęrumna (ę *in* e *corr.*) *V* erumpna *P* | laboris *Tp* 2 Proxima: *rasura super* a *V* | leraneam *V* | contulit *M* | iram *V* ydram *BPMp* 3 erimanteum *VPM* herimanteum *B* erymantheum *G* erimantheum *Tg* 4 aeripidis *G* 5 stimphalidas *VPTMp* | certamine *T* 6 thereiciam *V* threitio *T* treiciam *Mp* | baltheo *TM* 7 augeis *VGBP* augei *Zp* (inageis tabulis *p*) | stabula V^1 8 octa^{ba} *V* | adorea *g* | numerantur *P* 9 diomedeis: *rasura super* i *alt.*, *ex* i *longa?* *V* | non^{a} *V*

Geryone extincto decimam dat Hiberia palmam.
Vndecimo mala Hesperidum destricta triumpho.
Cerberus extremi suprema est meta laboris.

XXVI [383 Ecl. xiii Anth. lat. 642 R.]

QVINTI CICERONIS HI VERSVS EO PERTINENT VT QVOD SIGNVM QVO TEMPORE INLVSTRE SIT NOVERIMVS. QVOD SVPERIVS QVOQVE NOSTRIS VERSIBVS EXPEDITVR.

Flumina uerna cient obscuro lumine Pisces
Curriculumque Aries aequat noctisque diique.
Cornua quem condunt florum praenuntia Tauri
Aridaque aestatis Gemini primordia pandunt
Longaque iam munit praeclarus lumina Cancer
Languificosque Leo proflat ferus ore calores.
Post modium quatiens Virgo fugat orta uaporem:
Autumni reserat portas aequatque diurna
Tempora nocturnis dispenso sidere Libra.
Ecfetos ramos denudat flamma Nepai,
Pigra Sagittipotens iaculatur frigora terris,
Bruma gelu glacians iubar exspirat Capricorni,
Quam sequitur nebulas rorans liquor altus Aquari.
Tanta supra circaque uigent ui flamina mundi.
At dextra laeuaque ciet rota fulgida Solis
Mobile curriculum et Lunae simulacra feruntur.

. . . .

---

10 gerione *GVZ* gerryone *P* | hyberia *PTp* iberia *g* 11 esperidum *V* | destricta *V* districta *cet.* | trihumfo *V* 12 subp̄ma *V* supprema *BP* | Finiunt monostica supra scripta *P*

XXVI *hoc carmen post XVII [382] ponendum dicit Scaliger 2, 3* 1 Flamina *Wakefield* 2 diei *V* dii *Lugdun.* 3 comunt *V corr. Scaliger 2, 3* 5 minuit *V corr. Peiper* 6 languificus *V corr. Pithoeus* | prof^{l}at *V* 7 modium V^1 mod^{c}ium V^2 10 ecfetos *Riese* et fetos *V* effoetos *Pithoeus* | dinudat *V* 11 pigra// (n *eraso?*) *V* 12 iubar est spirans *V corr. Ianus Heluetius* | capricornii (*sic* ii; *non* u) *V* 13 quem *Heinsius* | licor *V* | almus *Wakefield* 14 uigent umi flamina *V corr. Riese* 15 Ad dextera *V corr. Lugdun.* 16 mouile *V* | *post* 16 *lacunam esse uidit Buecheler*

Squama sub aeterno conspectu torta Draconis
Eminet. hunc infra fulgentes Arcera septem
Magna quatit stellas: quam seruans serus in alta
Conditur oceani ripa cum luce Bootes.

XXVII [373. 374 Ecl. vi. Anth. lat. 643 R.]

HIC VERSVS SINE AVCTORE EST.
QVO DIE QVID DEMI DE CORPORE OPORTEAT.

Vngues Mercurio, barbam Ioue, Cypride crines.

HOC SIC REFELLENDVM.

Mercurius furtis probat ungues semper acutos
  Articulisque aciem non sinit imminui.
Barba Ioui, crines Veneri decor: ergo necesse est,
  Vt nolint demi, quo sibi uterque placent.
Mauors imberbos et caluos Luna adamasti:
  Non prohibent comi tum caput atque genas.
Sol et Saturnus nil obstant unguibus: ergo
  Non placitum diuis tolle monostichium.

---

uu. 17—20 alieni carminis fragmenta esse antea suspicabatur Schenkl. 17 aeterno] arctoo *Scaliger,* aetherio *uel* alterno *Heinsius, f.* extremo 18 infra *Buecheler* inter *V* propter *Riese, f.* subter 19 stellās *V corr. Canter* | serbans *V* 20 conditor o. ripas c. l. bootis *V corr. Canter*

V XXVII quo] quoque *Scaliger 2, 3* | iobe *V* | cripride *V*[1] 1 furti *V corr. Salmasius* 3 iobi *V* | crinis *V* 4 nollent *V corr. Toll* 5 Mauors] auors *in ras. al. m. V* | imuernos *V*[1] imberbes *V*[2] 6 proibent *V* | comi: ō *m.*[2] *V*[3] | adque *V* 7 nil *V* | ungibus *V* 8 monosthicium *V*

VIII.

<CVPIDO CRVCIATVR>.

[324 Edyll. vi] AVSONIVS GREGORIO FILIO SAL.

En umquam uidisti nebulam pictam in pariete? Vidisti utique et meministi. Treueris quippe in triclinio Zoili fucata est pictura haec: Cupidinem cruci adfigunt mulieres amatrices, non istae de nostro saeculo, quae sponte peccant, sed illae heroicae, quae sibi ignoscunt et plectunt deum. quarum partem in lugentibus campis Maro noster enumerat. Hanc ego imaginem specie et argumento miratus sum. deinde mirandi stuporem transtuli ad ineptiam poetandi. mihi praeter lemma nihil placet; sed commendo tibi errorem meum: naeuos nostros et cicatrices amamus; nec soli nostro uitio peccasse contenti adfectamus, ut amentur. uerum quid ego huic eclogae studiose patrocinor? certus sum, quodcumque meum scieris, amabis; quod magis spero, quam ut laudes. uale et dilige parentem.

---

7 Vergil. A VI 440—451

Finit protrepticus (*G*, *om. Tλ*). incipit aeglogarum liber *Z* (*Gλ sed* liber *om. λ*, *totum om. T*) Ausonius gregorio filio salutem (sal' *T om. λ*) Z 1 en unquam *T* an ūquam *G* en nunquam an *λ* 2 treuiris *Z* (treuiri *G*) | tridinio *G* 4 affigunt *Z* 8 deinde *T* denique *λG* 10 praeter *ψ* pp *G* propter *λ*, prompt' *T* | lemnia *Tλ* lemna *G* 11 neruos *G* 12 uitio] indicio *λ* | affectamus *Z* 13 aeglogae *λG* eglogae *T* 14 quodcunque *λ*, n *ex* m *pr. T* quodcūque *G* | meū|meū *T* 15 et *T* ac *Gλ*

[325] CVPIDO CRVCIATVR.

Aeris in campis, memorat quos musa Maronis,
Myrteus amentes ubi lucus opacat amantes,
Orgia ducebant heroides et sua quaeque,
Vt quondam occiderant, leti argumenta gerebant,
Errantes silua in magna et sub luce maligna
Inter harundineasque comas grauidumque papauer
Et tacitos sine labe lacus, sine murmure riuos:
Quorum per ripas nebuloso lumine marcent
Fleti, olim regum et puerorum nomina, flores
Mirator Narcissus et Oebalides Hyacinthus
Et Crocus auricomans et murice pictus Adonis
Et tragico scriptus gemitu Salaminius Aeas;
Omnia quae lacrimis et amoribus anxia maestis
Exercent memores obita iam morte dolores:
Rursus in amissum reuocant heroidas aeuum.
Fulmineos Semele decepta puerpera partus
Deflet et ambustas lacerans per inania cunas
Ventilat ignauum simulati fulguris ignem.
Irrita dona querens, sexu gauisa uirili,
Maeret in antiquam Caenis reuocata figuram.
Vulnera siccat adhuc Procris Cephalique cruentam
Diligit et percussa manum. fert fumida testae
Lumina Sestiaca praeceps de turre puella.
Et de nimboso saltum Leucate minatur

Cupido cruciatus λ Ausonii aegloga in qua cupido cruciatur *TG* 1 quos ψ quo *Z* | platonis *T*λ 2 mirteus λ mirtheus *T* | am^{e}antes (e *al. ss.*) *T* | optat *T* | amates T^1 4 læti *TG* 6 arundineas *G* 9 fletiodum *T* 10 narcisus (us *ex* ous *pr.*) *T* narcissum λ | iacynthus *TG* jacintus λ 12 genitus alaminius *T* gemitus alamius λ 13 lachrymis λ | moestis *T*λ 14 *post* 15 *transponit Schenkl* 14 rursum λ 17 defelet *T* | lacera *T*λ latera *G corr. Scaliger 2,18* 18 fulguris *Z* 20 moeret *G* | coenis λ ceneis *G* 22 testae *G*λ uestem testem (uestem *pr. del.*) *T* 23 sest^{a}yica *T* sextiaca λ 24 nimboso: s *ex* o *uel* s *T* nymboso *G*λ | leuchate *T*

. . . .
Harmoniae cultus Eriphyle maesta recusat,
Infelix nato nec fortunata marito.
Tota quoque aeriae Minoia fabula Cretae
Picturarum instar tenui sub imagine uibrat.
Pasiphae niuei sequitur uestigia tauri.
Licia fert glomerata manu deserta Ariadne.
Respicit abiectas desperans Phaedra tabellas.
Haec laqueum gerit, haec uanae simulacra coronae:
Daedaliae pudet hanc latebras subiisse iuuencae.
Praereptas queritur per inania gaudia noctes
Laudamia duas, uiui functique mariti.
Parte truces alia strictis mucronibus omnes
Et Thisbe et Canace et Sidonis horret Elissa.
Coniugis haec, haec patris et haec gerit hospitis ensem.
Errat et ipsa, olim qualis per Latmia saxa
Endymioneos solita adfectare sopores,
Cum face et astrigero diademate Luna bicornis.
Centum aliae ueterum recolentes uulnera amorum
Dulcibus et maestis refouent tormenta querellis.
Quas inter medias furuae caliginis umbram
Dispulit inconsultus Amor stridentibus alis.
Agnouere omnes puerum memorique recursu
Communem sensere reum, quamquam umida circum
Nubila et auratis fulgentia cingula bullis
Et pharetram et rutilae fuscarent lampados ignem:

---

25 *hic excidisse uersum uidit Ugoletus, qui ex Horatio ep. I 19, 28 lacunam sic expleuit:* mascula Lesbiacis Sappho peritura sagittis. 26 hermione *G*λ | cultas λ | heriphilles *T* eriphylles *G* eryphiles λ | moesta *Z* 27 infoelix *T*λ 28 aereo *T* 30 pasyphe λ pasiphæ G 31 deserta: t *ex* r? *T* 32 adiectas *T* | fedra λ 33 coronae] figurae *T* 34 iuuentae *G*λ (-te λ) 36 laodomia *G* laudomia *T* laodamia λ 37 crucis *T* 38 tysbe *G*λ | sydonis *Z* | elyssa *T* 40 lathmia *T* lamia *G* 41 endimioneos *Z* | solita] oblita *T* | affectare *Z* 42 dyademate λ | luna *om.* λ 43 ueteres *T* 44 moestis *Z* | querelis *Z* 45 calliginis *T* 48 comunem *T* | rerum *G* | quanquam λ | humida *Z* 49 auratas — bullas *Z* *corr. Scriuerius* 50 rutilem *T* | fuscarent *G* fugarent *T*λ

Agnoscunt tamen et uanum uibrare uigorem
Occipiunt hostemque unum loca non sua nanctum,
Cum pigros ageret densa sub nocte uolatus,
Facta nube premunt. trepidantem et cassa parantem
Suffugia in coetum mediae traxere cateruae.
Eligitur maesto myrtus notissima luco,
Inuidiosa deum poenis. cruciauerat illic
Spreta olim memorem Veneris Proserpina Adonin.
Huius in excelso suspensum stipite Amorem
Deuinctum post terga manus substrictaque plantis
Vincula maerentem nullo moderamine poenae
Adficiunt. reus est sine crimine, iudice nullo
Accusatur Amor. se quisque absoluere gestit,
Transferat ut proprias aliena in crimina culpas.
Cunctae exprobrantes tolerati insignia leti
Expediunt: haec arma putant, haec ultio dulcis,
Vt, quo quaeque perit, studeat punire dolorem.
Haec laqueum tenet, haec speciem mucronis inanem
Ingerit, illa cauos amnes rupemque fragosam
Insanique metum pelagi et sine fluctibus aequor.
Nonnullae flammas quatiunt trepidaeque minantur
Stridentes nullo igne faces. rescindit adultum
Myrrha uterum lacrimis lucentibus inque pauentem
Gemmea fletiferi iaculatur sucina trunci.
Quaedam ignoscentum specie ludibria tantum
Sola uolunt, stilus ut tenuis sub acumine puncti

---

51 ignoscunt *T* 52 nactum *Z* 54 facta] foeta *T* 55 cetum *T* certum λ 56 moesto *Z* | myrthus *T* 58 nueneris (n *ante* u *del.*, s *ex* n *ut uid.*) *T* | adonī *G* adoni *T*λ 59 stypite λ[2] 61 moerentem *G*λ 62 afficiunt *Z* affigunt *Scriuerius* 63 accusator *T* accusatus *G*λ | quisq̄ *T* | soluere *T* | gessit *G* 64 tranferat λ | ut] & *G* 65 læti *TG* 66 haec put arma putant (put *del.*) *T* 67 ut] et *G* | dolorem *Z* dolore ψ *Barth.* 71 trepidæ *T* trepido *G*λ 73 myrt . . . . . lacrimis (*lacuna quinque uel sex litt.*) *T* myrra utrum λ, *corr.* *G* | lacrymis *G* | lucentibus ψ *Accursius* lugentibus *Z* | parentem λ paıor (*del.*) pauorem *T* 74 flectiferi *T* | iaculantur *T* | succina *TG* 75 ignoscentes *T*

Eliciat tenerum, de quo rosa nata, cruorem
Aut pubi admoueant petulantia lumina lychni.
Ipsa etiam simili genetrix obnoxia culpae
Alma Venus tantos penetrat secura tumultus.
Nec circumuento properans suffragia nato
Terrorem ingeminat stimulisque accendit amaris
Ancipites furias natique in crimina confert
Dedecus ipsa suum, quod uincula caeca mariti
Deprenso Mauorte tulit, quod pube pudenda
Hellespontiaci ridetur forma Priapi,
Quod crudelis Eryx, quod semiuir Hermaphroditus.
Nec satis in uerbis: roseo Venus aurea serto
Maerentem pulsat puerum et grauiora pauentem.
Olli purpureum mulcato corpore rorem
Sutilis expressit crebro rosa uerbere, quae iam
Tincta prius traxit rutilum magis ignea fucum.
Inde truces cecidere minae uindictaque maior
Crimine uisa suo, Venerem factura nocentem.
Ipsae intercedunt heroides et sua quaeque
Funera crudeli malunt adscribere fato.
Tum grates pia mater agit cessisse dolentes
Et condonatas puero dimittere culpas.
  Talia nocturnis olim simulacra figuris
Exercent trepidam casso terrore quietem.
Quae postquam multa perpessus nocte Cupido
Effugit, pulsa tandem caligine somni
Euolat ad superos portaque euadit eburna.

---

77 quo *om.* *T* (*crux in marg. add.*) 88 pabi (a *in* v *pr. corr.*) *T* | lic^{h}ni *T* 79 genetrix] *G* genitrix *T* genitricis λ 81 circunuento *TG* 82 ingeminant *G* 84 coeca *G* 85 deprehenso λ 87 herix (h *del.*) *T* crux λ | hermophroditus (a *litterae* o *similis*) *T* 88 Hec *T* 89 moerentem *G*λ | pulsat pulsat *T* 90 mulctato *G* 91 subtilis *T* 92 tincta . . . . . traxit (*lac. quinque litt.*) *T* | ruticlum λ 93 *deest* *T* 96 adscribere] *G*λ ascribere *T* 99 olim] olli *Schenkl* 102 pulsi *T*λ | calligine fumi *T* | Finit cupido cruciatus *G*λ

VIIII.

DE BISSVLA.

AVSONIVS PAVLO SVO S. D.

Peruincis tamen et operta musarum mearum, quae initiorum uelabat obscuritas, quamquam non profanus, irrumpis, Paule carissime. quamuis enim te non eius uulgi existimem, quod Horatius arcet ingressu, tamen sua cuique sacra, neque idem Cereri, quod Libero, etiam sub isdem cultoribus. poematia, quae in alumnam meam luseram rudia et incohata ad domesticae solacium cantilenae, cum sine metu .... et arcana securitate fruerentur, proferre ad lucem caligantia coegisti. uerecundiae meae scilicet spolium concupisti, aut, quantum tibi in me iuris esset, ab inuito indicari. ne tu Alexandri Macedonis peruicaciam supergressus, qui, fatalis iugi lora cum soluere non posset, abscidit et Pythiae specum, quo die fas non erat patere, penetrauit.

---

4 Horat. C III 1, 1

Z Incipit Bissula *T* Finit Cupido cruciatus. Incipit Bissula. *G* *om.* *M* | Ausonius — s. d.] *om.* *M* sal' dicit *T* sal. di. *G* 1 tandem *Accursii uetus codex* | mearum] mea *TG* 2 prophanus *TG* 3 erumpis *T* | paule *T* | k'ime *M* 4 iuluulgi *T* | extimem *M* | oratius *M* | arce *T* 5 sacra neque] sacrarum *M* neque] nec *G* 6 iisdem *TG* hiisdem *M* 6 poemata *T* 7 incohacta T^1 incoata *M, et sic pr. m. corr. T* 8 et *del. Scaliger uerbum excidisse puto* (laterent?) | archana *G* 9 proferri *M* 10 scilicet] .s. *G om. T* | aut] at *T* 11 ab-|muto (*uel* mitto) iudicari *T* ab iuico iudicari *G* 12 macedonici *M* | peruicatiam *TG* 13 pythii *T* (*ex* pythie *pr. T*), pythyæ *G* 14 quod dic *M* | non *om.* *G* (*unde* nefas *Auantius*) | erit *M*

Vtere igitur ut tuis, pari iure, sed fiducia dispari: quippe tua possunt populum non timere; meis etiam intra me erubesco. uale.

I [326] PRAEFATIO.

Vt uoluisti, Paule, cunctos Bissulae uersus habes,
Lusimus quos in Suebae gratiam uirgunculae,
Otium magis fouentes, quam studentes gloriae.
Tu molestus flagitator lege molesta carmina.
Tibi, quod intristi, exedendum est: sic uetus uerbum iubet,
Compedes, quas ipse fecit, ipsus ut gestet faber.

II [327] AD LECTOREM HVIVS LIBELLI.

Carminis incompti tenuem lecture libellum,
  Pone supercilium.
Seria contractis expende poemata rugis:
  Nos Thymelen sequimur.
Bissula in hoc scedio cantabitur, haut Erasinus:
  Admoneo, ante bibas.
Ieiunis nil scribo; meum post pocula si quis
  Legerit, hic sapiet.
Sed magis hic sapiet, si dormiet et putet ista
  Somnia missa sibi.

I 5 Terent. Phorm. II 2, 4 (318)

---

16 etiam *om.* *M*   17 uale *om.* *G*

I Prefacium de uersibus bissulae quos ad Paulum miserat *TG* (PRAEFATIVM *G*) Prefacium (*cet. om.*) *M*   2 suebe *M* sueuae *TG*   4 molestia *M*

II *inscr. om.* *M*   1 inculti *MG* | tenuere *M*[1]   3 poemate *M* | tymelem *T* thymelem *G* thymelam *M*   5 scedio *MG* sedio *T* | aut erasinus *Z corr. Peiper*, utque Cratinus *RDezeimeris*   6 ammoneo *MG*   7 ieiunus *T* | scribo meum . post *G*

III [328] VBI NATA SIT BISSVLA ET QVOMODO IN MANVS DOMINI VENERIT.

Bissula, trans gelidum stirpe et lare prosata Rhenum,
Conscia nascentis Bissula Danuuii,
Capta manu, sed missa manu dominatur in eius
Deliciis, cuius bellica praeda fuit.
Matre carens, nutricis egens nesciuit . . ere
. . . . imperium.
Fortunae ac patriae quae nulla obprobria sensit,
Illico inexperto libera seruitio,
Sic Latiis mutata bonis, Germana maneret
Vt facies, oculos caerula, flaua comas.
Ambiguam modo lingua facit, modo forma puellam:
Haec Rheno genitam praedicat, haec Latio.

IIII [329] DE EADEM BISSVLA.

Delicium, blanditiae, ludus, amor, uoluptas,
Barbara, sed quae Latias uincis alumna pupas,
Bissula, nomen tenerae rusticulum puellae,
Horridulum non solitis, sed domino uenustum.

III *inscr. om. M* 1 trangelidum *T* transgelidum *G* | prosatharenum *T* 2 danubii *G* 3 manus sed *M* 5. 6 nutricis: tr *ex corr. pr. T* | nescitere ĩſ;ium *T* nescit ere imperium *M* nesciuit herae imperium *G* (*u. 6 uacuus Z*) | herai *Vgoletus*, herile *Scaliger 2, 19* 6 imperium, domina uult domina esse manu *Lugdun.* | domina libera facta manu *Scaliger 2, 19* 7 obrobria tu sensit (tu *pr. del.*) *T* opprobria *G* 12 $\overset{h}{\text{r}}$eno *T*

IIII De eadem bissula laudans eam *TG* (*sed in T rubricator in margine: in contextu 4 et 5 non separantur*), *om. M* 1 blande *T* | amor atque uoluptas *T* 2 sed *om. T* *inter u. 2 et 3 noua inscriptio* De eadem *minio et u. 3* Bissula *initiali minio scripta T* 3 tenerae *Auantius* terre (*marg.* nrę *pr.*) *T* terre *M* terrae *G* 4 solitis *ex* solutis *pr. M*

V [330] AD PICTOREM DE BISSVLAE IMAGINE.

Bissula nec ceris nec fuco imitabilis ullo
Naturale decus fictae non commodat arti.
Sandyx et cerusa, alias simulate puellas:
Temperiem hanc uultus nescit manus. ergo age, pictor,
Puniceas confunde rosas et lilia misce,
Quique erit ex illis color aeris, ipse sit oris.

VI [331] AD PICTOREM DE BISSVLA PINGENDA.

Pingere si nostram, pictor, meditaris alumnam,
Aemula Cecropias ars imitetur apes.

* * *

* * *

* * *

V 1 ne ceris *M* | mutabilis (*in marg.* + *add.*) *T* 2 comodat *T* 3 sandux *T* sandix *G* sandus *M* | cerusa *T* | stimulate *T* 6 quodque *T*

VI *totum carmen om. M* | *post h. c. multa interierunt*

X.

[334 Edyll. x]

MOSELLA.

Transieram celerem nebuloso flumine Nauam,
Addita miratus ueteri noua moenia Vinco,
Aequauit Latias ubi quondam Gallia Cannas
Infletaeque iacent inopes super arua cateruae.
Vnde iter ingrediens nemorosa per auia solum
Et nulla humani spectans uestigia cultus
Praetereo arentem sitientibus undique terris
Dumnissum riguasque perenni fonte Tabernas
Aruaque Sauromatum nuper metata colonis:
Et tandem primis Belgarum conspicor oris
Noiomagum, diui castra inclita Constantini.
Purior hic campis aer Phoebusque sereno
Lumine purpureum reserat iam sudus Olympum.

'RBL INCIPIVNT EXCERPTA (EXCE^R^PTA *B*) DE OPVSCVLIS DECIMI . MAGNI . AVSONII . MOSELLA . *GB* Incipit fragmentum Ausonii poetae *L* *inscr. om. R V* 1 nebuloso: so *ex* se *V*[s] | lumine *Scaliger* | nauem *V* 2 męnia *R*[s] | uico ω (m^ω^co *L* *unde* muro *Vgol.*) Vinco *Minola,* Vingo *Mommsen* 4 inflecte *V* *Gesta Treuerorum cod. B 6 (Pertz SS VIII 143)* | siacent *G* | sinopes *G*[1] *V* inopis *L*[1] | caterues *V* 5 aperuia *V* 7 pretereo *G* | utique *V* 8 dumnissam *R* dumnisum *V* dumnixum *L* (dumnixumque *L*[s]) riguas se penni *V* 9 comitata *L* 10 gelbarum *B* | horis *R V* 11 noiomag/um (t *uel* i *er.*) *G* nogomagum *V* niuomagum (nuiomagum ?) *L* | diui castra inclita] climeast . . . inclyta *L* | *mg. dextr.* ∸ *B* 12 campus *B* | aer campis *R* campis eam pisaer (?) *L* | phębus *B* 13 iamsidus *G* reserabat sydus *R* | olimpum *G* olimpum *R* olimphum *V*

Nec iam, consertis per mutua uincula ramis,
Quaeritur exclusum uiridi caligine caelum:
Sed liquidum iubar et rutilam uisentibus aethram
Libera perspicui non inuidet aura diei.
In speciem quin me patriae cultumque nitentis
Burdigalae blando pepulerunt omnia uisu,
Culmina uillarum pendentibus edita ripis
Et uirides Baccho colles et amoena fluenta
Subter labentis tacito rumore Mosellae.
  Salue, amnis laudate agris, laudate colonis,
Dignata imperio debent cui moenia Belgae:
Amnis odorifero iuga uitea consite Baccho,
Consite gramineas, amnis uiridissime, ripas:
Nauiger, ut pelagus, deuexas pronus in undas,
Vt fluuius, uitreoque lacus imitate profundo
Et riuos trepido potis aequiperare meatu,
Et liquido gelidos fontes praecellere potu:
Omnia solus habes, quae fons, quae riuus et amnis
Et lacus et biuio refluus manamine pontus.
Tu placidis praelapsus aquis nec murmura uenti
Vlla, nec occulti pateris luctamina saxi.
Non spirante uado rapidos properare meatus

---

14 per] *in marg.* in B^s 15 etclusum *V* | coelum *R* 16 aetrham (et *ex corr.*) *V* 17 iuidet *G* inuidat *V* | aula *R* 18 In *maiore init. litt.* *G* | quin *Peiper* cum ω tum *Boecking* | nitentis GB^2L nitentes $RB^1V(L^s)$ 19 Burdegalae *B* rudigale L^s 20 ripis *GVL* uillis *R* saxis *B* | ędita *B* 21 bacho *RB* | amęna *B* amena *RL* 22 labentes *L* | tacto *L* tacitorum ore *V* 23 Salue *maiore init. litt.* *GB* 24 moęnia *B* męnia R^s 25 odori fero *V* odoriferi *R* | iugiautea (*pr. corr. statim*) *G* guganit ea *V* | consiste *V* | bacho *RB* 26 grammineas *V* 27 diuexas *R* deuexus *BL* 28 ut] et *R* | fluui's (v *al.*) *L* | imitante *B* 29 riuas *L* | potis *Gronouius*, potes ω (pontes G^1) | aequipararare *R* 30 gelitos *V* 31 et amnis] janthis *L* | *mg. dextr.* ∸ *B* 32 biuiore fluuis (*uel* fluius) *V* | manamine *Gronouius*, munimine ω molimine *Heinsius* 33 placitis *V* | praelapsus *GBV* precelapsus *R* praelaxus L^s prolapsus *Vgol.* | murmure *L* 34 occulta *V* | patris *L* | saççı *R* 35 spirante *G* speranti *V* sperante *RBL*

Cogeris, extantes medio non aequore terras
Interceptus habes: iusti ne demat honorem
Nominis, exclusum si diuidat insula flumen.
Tu duplices sortite uias, et cum amne secundo
Defluis, ut celeres feriant uada concita remi,
Et cum per ripas nusquam cessante remulco
Intendunt collo malorum uincula nautae.
Ipse tuos quotiens miraris in amne recursus,
Legitimosque putas prope segnius ire meatus?
Tu neque limigenis ripam praetexeris uluis,
Nec piger inmundo perfundis litora caeno:
Sicca in primores pergunt uestigia lymphas.
  I nunc, et Phrygiis sola leuia consere crustis
Tendens marmoreum laqueata per atria campum.
Ast ego despectis, quae census opesque dederunt,
Naturae mirabor opus, non dira nepotum
Laetaque iacturis ubi luxuriatur egestas.
Hic solidae sternunt umentia litora harenae,

---

superante *Hummelberg* | properare *G* preparare *V* reparare *RB* remeare *L* | meat$\overset{v}{o}$s *V* *u.* 36 *deest* *V* | exstantes *RBL* 38 insula: su *in ras.* *R* 39 sortire *L* 40 defluis: i *ex* u R^2 | cereres *L* | remis *L* 41 per *om.* *V* | nusq$\overset{a}{m}$ (a *al. ss.?*) *R* nuscam *V* | remul$\overset{c}{ẹ}$o *R* 42 colla *G* collo: *alt.* o *in ras. al.* L^2 | mulorum *Scheffer de mil. nau.* (*cf. Hor. S I 5, 18*) 43 recursum *L* 44 putas: a *ex* o V^2 | segnius: e *ex* i V^2 segnis *L* | ire *om.* *V* 45 Tu *mai. in. litt.* *G* | limigeris *R* legenis *L* lagaeis *Vgol.* | ul$\overset{v}{//}$ıs *al. ex* uluas *corr.* *R* ulnis *L* 46 inmundo] *VR* | perfundit *V* | littora *GRL*^{2} litora *BV* o *ex* e *pr.* *V* | coeno *GL* cęno *BR* c$\overset{n}{ęr}$o *pr. corr.* *V* 47 *marg. sin.* ⸗ *B* | Sicca imprimores pergunt *G* Siccamprimores pergunt *V* Sicca in primo respergunt (respergit *L*) *RBL* | uertigia *V* | limphas *BL* lyphas *V* (lynphas V^2) 48 *mg. sin.* ⸗ *B* | phrigiis *VB* frigiis *GR* frigus *L* 49 masmorum *L* | laquea/ta R^2 | atia *V* 50 ege L^2 | dispectis *G* despectus *V* 51 marabor L^1 miramur *R* | cura ω dira *Peiper,* certa *Lachmann* secura — ibi luxurietur *Cannegieter* 52 luxoriatur *V* luxuria *G* luxuriantur *B* | egestas: a *ex* i *pr.* *V* 53 sternant *V* | umentia *V* um̄$\overset{1}{ī}$.a *G*

Nec retinent memores uestigia pressa figuras.
Spectaris uitreo per leuia terga profundo,
Secreti nihil amnis habens: utque almus aperto
Panditur introitu liquidis obtutibus aer
Nec placidi prohibent oculos per inania uenti,
Sic demersa procul durante per intima uisu
Cernimus arcanique patet penetrale profundi,
Cum uada lene meant liquidarum et lapsus aquarum
Prodit caerulea dispersas luce figuras:
Quod sulcata leui crispatur harena meatu,
Inclinata tremunt uiridi quod gramina fundo;
Vsque sub ingenuis agitatae fontibus herbae
Vibrantes patiuntur aquas lucetque latetque
Calculus et uiridem distinguit glarea muscum.
Tota Caledoniis talis patet ora Britannis,
Cum uirides algas et rubra corallia nudat
Aestus et albentes concharum germina bacas,
Delicias hominum, locupletibus atque sub undis
Adsimulant nostros imitata monilia cultus.
Haud aliter placidae subter uada laeta Mosellae

---

humentia *RBL* | litora *B* littora *GRVL* | harȩnae *V* 54 renuent *L* | fuguras *G* 55 uiteo *B* uitre *V* 56 sedreti *V* | nichil *R* | habes *R* | almis V^s 57 introitu *Peiper* intuitu *ω* | intuitu liquidis] intituli quidis *V* | optutibus *GB* obtutibus *VRL* obtentibus *censor Heidelbergensis a. 1822 p. 400* 58 oculos: o *ex* i G^s 59 dimersa *R* 60 arcani *V* archani *GRBL* | profundi *G* fluenti *VRBL* 61 cum/uada (& *eraso; Schenkelio* u *ex* n *corr. uidebatur*) *B* | maneant *G* | lipidarum *V* | et] est *L* 62 caerulea/ (s *eraso*) *B* cerule adis persas *V* | figura L^s 63 crispatur: a *ex* u *al. G* | harenȩ *V* | meatus *B* | *mg. dextr.* ∸ *B* 64 uiri quod *V* 65 usque *ω* utque *Lugdun.* | ingenis *L* | frontibus *R* 66 lucoq; latosq; *L* | la^t^etque *G* 67 uiridem] uandem *V* | distingunt L^s | glare *V* | mi̬scum *G* 68 Tota *ω* *mai. litt. init. GB* nota *Barthius* | caledonus L^s | patet ora *Peiper* pictura *ω* picta ora *Boecking* | /britannis G^s britantus *L* 69 rubsa V^s 70 concarum *GL* 71 Deliciasque *VRL* | atque] que *VB om. L* usque *Vgol.* | *mg. dextr.* ∸ *B* 72 adsimu-lant VR^s assimulant G^1R? assimilant G^2BL | iumitata *V* | monialia *V* morulia L^s 73 placido L^s

Detegit admixtos non concolor herba lapillos.
Intentos tamen usque oculos errore fatigant
Interludentes, examina lubrica, pisces.
Sed neque tot species obliquatosque natatus
Quaeque per aduersum succedunt agmina flumen,
Nominaque et cunctos numerosae stirpis alumnos
Edere fas aut ille sinit, cui cura secundae
Sortis et aequorei cessit tutela tridentis.
  Tu mihi flumineis habitatrix Nais in oris
Squamigeri gregis ede choros liquidoque sub alueo
Dissere caeruleo fluitantes amne cateruas.
  Squameus herbosas capito inter lucet harenas,
Viscere praetenero fartim congestus aristis
Nec duraturus post bina trihoria mensis,
Purpureisque salar stellatus tergora guttis
Et nullo spinae nociturus acumine rhedo
Effugiensque oculos celeri leuis umbra natatu.
Tuque per obliqui fauces uexate Saraui,
Qua bis terna fremunt scopulosis ostia pilis,
Cum defluxisti famae maioris in amnem,
Liberior laxos exerces, barbe, natatus:

---

74 ammixtos *GB* | non est color *L* 75 erro refaciant *V* 76 inter ludentes *RBL* | exagmina *L* examina psea R^s | ludibrica piscis *G* 77 *sin. mg.* ∸ *B* Sed *mai. init. litt.* *G* | na^{ta}tus *V* meatus *R* 78 succendunt *L* 79 que et *B* quae et *R* que (*om.* et) *VL* quae (*om.* et) *G* (a *in ras. pr.*) 80 aederes (*om.* fas) *V* | aut] haud *R* haut *Boecking* | cui iura *G* | secundae] sedere *L* 81 sortes G^1 | cessiti *L* 82 naissinoris *V* horis *RB* 83 siquamigeri *L* 84 caeluleo *V* ceruleos L^s | fluitantibus *VBL* | carteruas *V* cateruis *B* 85 squameus *mai. init. litt.* *B* | capito: o *ex* e G^s a *ex* l? *V* | ^{h}arenas *V* 86 uiscera *L* | pretenero *G* | congestus: u *ex* i G^s egestus *L* | haristis *R* 87 nec] neo *V* | trihoria] trioria *V* thioria *L* cibaria *R* 88 purpureus RB^s purpureas L^s 89 raedo *V* thedo *L* 90 *mg. sin.* ∸ *B* | celeri] hominum *R* | natatu: ta *ex* tu G^s 91 fauces *ss.* R^s | uexate: te *ex* tae *G* uecate B^sL | sauari *B* 92 qua his G^1 qualis *B* | tenna *V* | hostia RB^1 93 maioris *RBL* maiores *V* melioris *G* 94 saxos *L* | *f.* exercens | barbe: e *ex* ae G^s

Tu melior peiore aeuo, tibi contigit omni
Spirantum ex numero non inlaudata senectus.
Nec te puniceo rutilantem uiscere, salmo,
Transierim, latae cuius uaga uerbera caudae
Gurgite de medio summas referuntur in undas,
Occultus placido cum proditur aequore pulsus.
Tu loricato squamosus pectore, frontem
Lubricus et dubiae facturus fercula cenae,
Tempora longarum fers incorrupte morarum,
Praesignis maculis capitis, cui prodiga nutat
Aluus opimatoque fluens abdomine uenter.
Quaeque per Illyricum, per stagna binominis Histri
Spumarum indiciis caperis, mustela, natantum,
In nostrum subuecta fretum, ne laeta Mosellae
Flumina tam celebri defrudarentur alumno.
Quis te naturae pinxit color! atra superne
Puncta notant tergum, qua lutea circuit iris;
Lubrica caeruleus perducit tergora fucus;
Corporis ad medium fartim pinguescis, at illinc
Vsque sub extremam squalet cutis arida caudam.
Nec te, delicias mensarum, perca, silebo,
Amnigenos inter pisces dignande marinis,

---

95 omni] uni *R* 96 spirantem (u *supra* e) *G* | inlaudata] *GVL* 97 nec *mai. init. B* | almo *V* salmo (o *supra* a) *B* 98 transerim (i *supra* s) *G* | caude *G* 99 surgite *L* 100 occultais *G*[1] occultas *R*[1] | aequo (equo *V*) repulsus *GV* 101 lo/ricato (c *eraso*) *G* loicato *L* | fronte *R*[s] 102 dubie: e *ex* o *L*[s] | fercula: e *ex* o *al. L*[s] | cenae *B* cęnę *G* cęne *V* coenae *L* mensae *R* 103 longuarum *V* | incorrupta *B* | mororum *B*[1] 106 Quaeque *mai. init. B* | illiricum *GR*[s] illipicum *L* | binominis] nominis *in ras. B* | [h]istri *R*[s] 107 incidiis *V* | mustella *L* | natatu *R* nataxtum *B* 108 laeta *censor Heidelbergensis*, lata ω 109 defrudarentur *V* defraudarentur *GBRL* 110 finxit *R* | colorata *V* 111 cuncta *V* | nota[nt] *V* | quae *Toll* | yris *RB* 112 sucus *B* focus *L* 113 fastim *V* | medium pinguescis . . . . . at illum (*spatium quattuor uel quinque litt. relictum, fartim om.*) *B* pingescis *V* pinguescit *R* | illint *V* 115 Nec *mai. init. litt. GB* | perta *B* parca *L* | sibebo *V* 116 amnigeros *R*

Solus puniceis facilis contendere mullis:
Nam neque gustus iners solidoque in corpore partes
Segmentis coeunt, sed dissociantur aristis.
Hic etiam Latio risus praenomine, cultor
Stagnorum, querulis uis infestissima ranis,
Lucius, obscuras ulua caenoque lacunas
Obsidet. hic nullos mensarum lectus ad usus
Feruet fumosis olido nidore popinis.
Quis non et uirides, uulgi solacia, tincas
Norit et alburnos, praedam puerilibus hamis,
Stridentesque focis, obsonia plebis, alausas?
Teque inter species geminas neutrumque et utrumque,
Qui nec dum salmo, nec iam salar ambiguusque
Amborum medio, sario, intercepte sub aeuo?
Tu quoque flumineas inter memorande cohortes,
Gobio, non geminis maior sine pollice palmis,
Praepinguis, teres, ouipara congestior aluo
Propexique iubas imitatus, gobio, barbi.
Nunc, pecus aequoreum, celebrabere, magne silure:
Quem uelut Actaeo perductum tergora oliuo
Amnicolam delphina reor: sic per freta magnum
Laberis et longi uix corporis agmina soluis

117 piniceis *V* | est tendere *L* | in ullis L^s multis *V* 118 Nam neque *B* namque *GVL* namquae *R* | solidae *R* 119 secmentis *GV* 120 Hic *mai. litt. init. B* hinc *L* | prae (pre *V*) nomine *VR* 121 ramis L^1 122 obscuras: s *al. G* | coeno *L* 123 hinc *L* | nullus *V* | letus *R* latus *L* 124 eruet *L* | olido: i *ex* u G^s | nitore *L* | propinus *V* 125 Quis *mai. init. litt. GB* | uolgi *V* | solacia] *V*, R^s *ante corr.* 126 pueribus amis *V* 127 obsonia *ω* (obsenia *L*) | plēo *L* 128 geminas species *L* | et *om.* L^s | utrunque *BL* 129 qui] quę *V* | nec iam] necam *V* 130 sarie *ut. uid.* V^1 fario *Iunt.* | intercepto *V* 131 Tu *mai. init. litt. B* | flumineis *G* | memorante *L* 132 g/bio G^s gbbio *V* | geminis maior *G* | police *L* 134 *sin. mg.* ∸ *B* | prospexi *RV* prospexit *L* | imitatus gobio iubas barbi L^1 | imitaris *Lachmann* | barba *B* 135 *sin. mg.* ∸ *B* | Nunc *mai. litt. init. G* hunc L^s | celebrare BL^s | sulure *V* 136 uelud *V* | acteo *ω* | perdurtum G^1 | oliua *L* 137 delfina BR^s 138 longi] magni *V* | uis *V* | corpora *L* | soli *L*

Aut breuibus deprensa uadis aut fluminis uluis.
At cum tranquillos moliris in amne meatus,
Te uirides ripae, te caerula turba natantum,
Te liquidae mirantur aquae: diffunditur alueo
Aestus et extremi procurrunt margine fluctus.
Talis Atlantiaco quondam ballena profundo,
Cum uento motuue suo telluris ad oras
Pellitur: exclusum exundat mare magnaque surgunt
Aequora uicinique timent decrescere montes.
Hic tamen, hic nostrae mitis ballena Mosellae
Exitio procul est magnoque honor additus amni.
Iam liquidas spectasse uias et lubrica pisces
Agmina multiplicesque satis numerasse cateruas.
Inducant aliam spectacula uitea pompam
Sollicitentque uagos Baccheia munera uisus,
Qua sublimis apex longo super ardua tractu
Et rupes et aprica iugi flexusque sinusque
Vitibus adsurgunt naturalique theatro.
Gauranum sic alma iugum uindemia uestit
Et Rhodopen proprioque nitent Pangaea Lyaeo;

---

139 defensa ω deprensa *Lachmann* (*coll. Claudian. in Eutrop. II 430*) | uluis] ulli *L* 140 at] aut *V? L* | molliris *L* | in amne] magnae *V* 141 ripae: r *in ras.* G^s 142 dif aquae G^s 144 Talis *mai. litt. init.* *G* | adlantiaco *G V* adantiaco *L* athlanciaco *R* | condam *V* | ballena *G V L* balena *R B* | profunda (o superscr.) *V* 145 motu uest^vo *V* | horas *R* 146 pelitur *V* | exundat *Peiper* fundit ω | surgunt] fundit *V* 147 uiciniquę *V* 148 mittis *V* mitissima L^2 | ballena ω (balla *L* | mossollae *V* 149 magnus *R* | honorę L^s | additur *V B* | ulli amni *R* 150 Iam *mai. init. litt.* *G* R^s | piscis (e superscr.) *G* 151 que] quae *V* *om. B* | multiplices satis enumerasse *B* | numerassacatur_uas (e e superscr.) *G* 152 Inducant *mai. init.* *B* | uitae (uitea superscr.) *G* | ponpam *V* 153 bacheia *R* bachea *L* bachaia *B* bacce (h superscr.) (ia *om.*) *V* 154 agmina (rdua superscr.) *R* 155 *mg. dextr.* ∸ *B* | aprica: p *ex* b G^s apica *V* | flexusq': q' *ex* u G^s flexuque sinuque *L* (siñque L^s) 156 adsurgunt] *G V* 157 nectit (u s superscr.) (n *ex* u R^s) *R* | almo *V* 158 hrodopen *V* rodopen *R* rho-

Sic uiret Ismarius super aequora Thracia collis;
Sic mea flauentem pingunt uineta Garumnam.
Summis quippe iugis tendentis in ultima cliui
Conseritur uiridi fluuialis margo Lyaeo.
Laeta operum plebes festinantesque coloni
Vertice nunc summo properant, nunc deiuge dorso,
Certantes stolidis clamoribus. inde uiator
Riparum subiecta terens, hinc nauita labens,
Probra canunt seris cultoribus: adstrepit ollis
Et rupes et silua tremens et concauus amnis.
  Nec solos homines delectat scaena locorum:
Hic ego et agrestes Satyros et glauca tuentes
Naidas extremis credam concurrere ripis,
Capripedes agitat cum laeta proteruia Panas
Insultantque uadis trepidasque sub amne sorores
Terrent, indocili pulsantes uerbere fluctum.
Saepe etiam mediis furata e collibus uuas
Inter Oreiadas Panope fluuialis amicas
Fugit lasciuos paganica numina Faunos.

---

dopem *L* | pangea *GR* pagea *V* panchea *BL* | ly^e (e *al.*) *L* lieo *RB* 159 Sicuretis marius *V* | ismari *L* | tracia *B* tracia *GR* tratia *V* 160 fluentem *G* | garumnam *R* garūnam *L* garunnam *VB* garonnam *G* 161 cliui: cliu *in ras.* B^s 162 uiridi/ (s *eraso* B^s uiride *V* | lieo *RB* margalia eo *V* 163 plaebes L^s | que *om.* L^1 164 uerticem *L* | dei iuge (*unde al.* dediiuge) *in marg. post* dorso *pr.* deiuge R^s | dōso *L* | nun *V* *u.* 165 *deest* *V* | inde: in *ex* un B^s 166 riparum *ex* ripam V^s | tenens *G* | hic *V* | nauita *ex* nauta G^s | lambens *L* 167 canunt seris] serunt (*om.* canunt) *L* | adstrepit] *GV* 168 rubens *L* 169 Nec *mai. init. litt.* *GB* | hominum ω (h *ex* b G^s) homines *Auantius* | scaena] *V* scena *cett.* 170 ego] ęt ego R^s | at] ad *V* | agrestes: es *ex* os *V* | satiros *V* | glaca *L* 171 nudas *B* naidis L^s | concurrere: *alt.* r *in ras.* G^s | capede sagittat *V* (caprpede V^s) | propteruia *V* proterua *G* | panos *R* 173 uadis *ss. pr.* *G* uadas *V* | que sub] que *om.* L^s 174 torrent *L* | inlocili L^s | fluctus *R* 175 Sepe *mai. init. litt.* *G* s^ep^e *V* | furata e] furatę *R* furate *VL* 176 oreadas ω *corr. ed. Paris.* | panape *R* 177 sugit *L* | paganica: g *ex* i R^s, c *ex* t B^s | funos *L*

Dicitur et, medio cum sol stetit igneus orbe,
Ad commune fretum Satyros uitreasque sorores
Consortes celebrare choros, cum praebuit horas
Secretas hominum coetu flagrantior aestus.
Tunc insultantes sua per freta ludere Nymphas
Et Satyros mersare uadis rudibusque natandi
Per medias exire manus, dum lubrica falsi
Membra petunt liquidosque fouent pro corpore fluctus.
Sed non haec spectata ulli nec cognita uisu
Fas mihi sit pro parte loqui: secreta tegatur
Et commissa suis lateat reuerentia riuis.
Illa fruenda palam species, cum glaucus opaco
Respondet colli fluuius, frondere uidentur
Fluminei latices et palmite consitus amnis.
Quis color ille uadis, seras cum propulit umbras
Hesperus et uiridi perfundit monte Mosellam!
Tota natant crispis iuga motibus et tremit absens
Pampinus et uitreis uindemia turget in undis.
Adnumerat uirides derisus nauita uites,
Nauita caudiceo fluitans super aequora lembo
Per medium, qua sese amni confundit imago
Collis et umbrarum confinia conserit amnis.

---

178 Dicitur *mai. init. litt.* *G* | cũ mẹ sol *R* | igneus *VRBL* aureus *G* 179 ad *Gronouius*, ut *ω* | satiros *V* | uitṛeus *R* *uu.* 181 *usque ad finem desunt V* 181 cẹtu *R* cetas *B* 182 et cum insultantes *L* 183 rudibus] rapidus (l'o *pr. ss.*) *B* | natanti *L* 184 dum] cum *B* 185 specunt *L* | liquidō (s *al.*) *L* 186 Sed *mai. init. litt.* GR^s | uisu] ab usu *Cannegieter* 187 fãs R^s | parte: a *ex* o G^s | secreta: r *in ras.* *G* | tegantur *RL* 188 riuis: *pr.* i *in ras.* G^s 189 fuenda *L* | conclaueus *L* | opaco: a *ex* u *pr.* *G* 191 constitit *L* 192 Quis *mai. litt. init.* *G* | propulit GR^2L protulit BR^1 (t *in* p *pr. corr.*) | umbras (undas *corr.*) R^s 193 profundit *L* perfudit *Toll.* | moselam *G* | *mg. dextr.* ∸ *B* 194 motibus LR^2B^2 montibus *G*, n *expuncto* *R*, n *eraso* *B* 195 terget *L* 196 admunerat (m *in* n *rasura corr.*) *G* annumerat *RB* anumerat *L* | uirides] uites *G* | deriuis *B* 197 cadiceo *L* | fluitãs (ã *ex* a *al.*) L^s 198 amni] animi *G* | confundit *G* *Vgol.* confudit *RBL*

Haec quoque quam dulces celebrant spectacula pompas,
Remipedes medio certant cum flumine lembi
Et uarios ineunt flexus uiridesque per oras
Stringunt attonsis pubentia germina pratis!
Puppibus et proris alacres gestire magistros
Impubemque manum super amnica terga uagantem
Dum spectat . . . .
. . . . . transire diem, sua seria ludo
Posthabet; excludit ueteres noua gratia curas.
Quales Cumano despectat in aequore ludos
Liber, sulphurei cum per iuga consita Gauri
Perque uaporiferi graditur uineta Veseui,
Cum Venus Actiacis Augusti laeta triumphis
Ludere lasciuos fera proelia iussit Amores;
Qualia Niliacae classes Latiaeque triremes
Subter Apollineae gesserunt Leucados arces,
Aut Pompeiani Mylasena pericula belli
Euboicae referunt per Auerna sonantia cumbae;
Innocuos ratium pulsus pugnasque iocantes
Naumachiae Siculo quales spectante Peloro
Caeruleus uiridi reparat sub imagine pontus:
Non aliam speciem petulantibus addit ephebis

---

200 Haec *mai. init. litt. G B* 201—203 = *Ermenricus 75—77* 201 certant cum] cui certant *Ermenr.* 202 oras: o *ex* h G^s horas RB^2 (h *postea add.*), *L* 203 gramina *Boecking* | p/ratis (a *eraso*) *G* 204 pupibus L^s | alacris *B* alicris *L* | gesta^{l}re *B* | alacris g. magister *Cannegieter* 206 spectant *R coaluisse duos uersiculos in unum uidit Boecking suppletque haec:* uiridis qua surgit ripa, colonus, Non sentit | seriça *R* 207 excludit: x *ex* c B^s excludet *L* 208 Quales *Peiper,* tales ω Tales *mai. init. litt. G* 209 sulphurei: p *ex* s G^s | cum ω dum *Schenkl* | per *om. G* 210 perquae G^s 211 actiacis: cis *ex* tis *al.* L^s 212 lascuuios G^s | proelia *G* pręlia *B* p̄lia RL^s 213 niliace *G* miliacae *L* 214 artes *L* 215 A ut pompei‿ani *G* | m^{a}ylesana (a *al.*) *G* milasena *RB* (ila *in ras. B*), *L* 216 sona^{n}tia *G* | cumbae *G* cimbae *R* cymbę *BL* Cumae *Heinsius* 217 pulsos *L* | locantes *G* 218 syculo *B* | spectata ω spectante *Lugdun.* 219 pontes *G* (ntes *in ras.* G^s) 220 Non *mai. litt. init. G* | ephoebis *G* ęphebis *L*

Pubertasque amnis et picti rostra phaseli.
Hos Hyperionio cum sol perfuderit aestu,
Reddit nautales uitreo sub gurgite formas
Et redigit pandas inuersi corporis umbras.
Vtque agiles motus dextra laeuaque frequentant
Et commutatis alternant pondera remis,
Vnda refert alios simulacra umentia nautas.
Ipsa suo gaudet simulamine nautica pubes,
Fallaces fluuio mirata redire figuras.
Sic, ubi compositos ostentatura capillos
(Candentem late speculi explorantis honorem
Cum primum carae nutrix admouit alumnae)
Laeta ignorato fruitur uirguncula ludo
Germanaeque putat formam spectare puellae:
Oscula fulgenti dat non referenda metallo
Aut fixas praetemptat acus aut frontis ad oram
Vibratos captat digitis extendere crines:
Talis ad umbrarum ludibria nautica pubes
Ambiguis fruitur ueri falsique figuris.
  Iam uero accessus faciles qua ripa ministrat,
Scrutatur toto populatrix turba profundo
Heu male defensos penetrali flumine pisces.

---

221 puppi ertas *L* | amnisque *Barthius*, amnis *ω* | picta R^1 | faselli *L* 222 *mg. sin.* ∸ *B* | yperiono *R* (yperionio R^2) | aestv: v *in ras. al. B* 223—229 *Ermenricus 78—84* 223 nauta//les G^2 224 rediit *BL* | ubas *L* 225 Atque *R* | leua *ω* | frequentant *in ras.* B^2 freq^e^ntant (e *al.*) R^2 frequentent *Ermenr.* 226 *sinistr. mg.* ∸ *B* | alternent *Ermenr.* 227 refer^t^ *G* | simulachra: s *ex* b B^3 | ^h^umentia *G* humentia *RB Ermenr.* humentius *L* | nautas: n *ex corr.* G^2 228 suos B^2 | similamine *B* simul agmine *L* 230 Sic *mai. init. litt. G* | sicuti *Speck* | *mg. sin.* cō *pr. B* 231 explorantis: is *ex* es G^2 expectantis *L* 232 ammouit *in ras. B* 233 uirgungula *R* 234 putant *L* | spectate *L* (r *ex* t *al.* L^2) 236 fixas: s *al. add. G* | praetendat *L* | acus] auis *B* | oram *L* horam *GRB* 237 libratos *R* uibratis *Lugdun.* | cap^t^at *G* /captat B^2 coeptat *Auantius 1507* 239 uęri *R* 240 Iam *mai. init. G* nam *L* faciles *G* facilis *RBL* 241 populatur *B* 242 heu: e *ex* i G^2 | defensus *G* | piscis *G*

Hic medio procul amne trahens umentia lina
Nodosis decepta plagis examina uerrit;
Ast hic, tranquillo qua labitur agmine flumen,
Ducit corticeis fluitantia retia signis;
Ille autem scopulis deiectas pronus in undas
Inclinat lentae conuexa cacumina uirgae,
Inductos escis iaciens letalibus hamos.
Quos ignara doli postquam uaga turba natantum
Rictibus inuasit patulaeque per intima fauces
Sera occultaṭi senserunt uulnera ferri,
Dum trepidant, subit indicium crispoque tremori
Vibrantis saetae nutans consentit harundo,
Nec mora et excussam stridenti uerbere praedam
Dexter in obliquum raptat puer; excipit ictum
Spiritus, ut raptis quondam per inane flagellis
Aura crepat motoque adsibilat aere uentus.
Exultant udae super arida saxa rapinae
Luciferique pauent letalia tela diei.
Cuique sub amne suo mansit uigor, aere nostro
Segnis anhelatis uitam consumit in auris.
Iam piger inualido uibratur corpore plausus,
Torpida supremos patitur iam cauda tremores

---

243 am^{n}e *G* | ^{h}ument^{i}a *G* humentia *RBL* 244 exagmina *L* | uer^{r}ṭit *G* uerret *L* 245 hi *L* 246 retia] fena *L*
247 autem] aut *L*^{s} | deiectas *G* subiectas *RBL* 248 inclina^{t} *G* | conuexa *Vinetus* conexa *GRB* cõnexa *L* 249 inductos *G* indutos *RB* inclytos *L* | aescis *GR*^{s}*B* | lętalibus *RB* loetalibus *G* letabilis *L* | ^{h}amos *G* hamis *L* 250 ignota *L* 251 fa^{v}cis *G* 252 saera *R* | occultanti *L* 253 indicium] inclytum *L* | tremõ *L*^{s} 254 uibrantes *G*^{1} | sętae *R* setae *GBL* | consensit *RL* | arundo *L* 255 praedas *L* 256 dextra *L* | raptat *om.* *R*^{1} 257 raptis *Peiper*, fractis ω tractis *Schenkl* 258 motu *G* | adsibilat] l *ex* b *R*^{s} 259 exultant *mai. init. litt.* *G* | uidae *G*^{1} undae *L* 260 lętalia *RB* loetalia *G* 261 cuique *Auantius 1507* quique *GRL* quęque *B*

262 anhelantis *B* | consũ^{m}//it (ps *eraso, al. corr.*) *R* 163 inualidouibratur: ou *in ras.* *G*^{s} | plausus: *pr.* s *ex* c *B*^{s} 264 subremos *B*

Nec coeunt rictus, haustas sed hiatibus auras
Reddit mortiferos expirans branchia flatus.
Sic, ubi fabriles exercet spiritus ignes,
Accipit alterno cohibetque foramine uentos
Lanea fagineis adludens parma cauernis.
Vidi egomet quosdam leti sub fine trementes
Collegisse animas, mox in sublime citatos
Cernua subiectum praeceps dare corpora in amnem,
Desperatarum potientes rursus aquarum.
Quos impos damni puer inconsultus ab alto
Impetit et stolido captat prensare natatu.
Sic Anthedonius Boeotia per freta Glaucus,
Gramina gustatu postquam exitialia Circes
Expertus carptas moribundis piscibus herbas
Sumpsit, Carpathium subiit nouus accola pontum.
Ille hamis et rete potens, scrutator operti
Nereos, aequoream solitus conuerrere Tethyn,
Inter captiuas fluitauit praedo cateruas.
Talia despectant longo per caerula tractu
Pendentes saxis instanti culmine uillae,
Quas medius dirimit sinuosis flexibus errans
Amnis et alternas comunt praetoria ripas.

---

266 brancia *GR* brantia *BL* 267 ubi] tibi *B* 268 alterno/ (s *eraso*) *B* 269 Sic ubi Lanea *R* | parma: m *ex* an *al.* L^s parua *B* | alludens ω 270 Vidi *mai. init. litt.* *G* | laeti *RB* L^s loeti *G* 272 dare: d *ex* cl L^s | amnem] omne *BL* | *in mg. sup. f. 76ʳ haec leguntur* nonne uides quam praua s............mii B^s 274 impios G^1 275 impedit *L* | solido *B* stalido *L* | p̄sare R^s pensare L^s 276 Sic *mai. litt. init.* *G* | boetia ω 277 exitiatlia *L* | Circes *Vgoletus,* dirces ω 278 moribundus *L* 279 carpatium *R* | acola *L* incola *ex Ouidio Accursius* 280 *mg. dextr.* ∴ *B* 281 nereus *B* | conuertere *RBL* | tethin *G* R^s thetim *B* theū *L* 282 praeda *B* | captiuos *L* 283 Talia *mai. init. litt.* *G* | cęrula: cę *in ras.* B^s 284 instantęs (i *supra*) *R* extanti *Cannegieter;* | tullae *L* 285 Quos *RBL* | fluctibus (exi *supra*) (*al. corr.*) *R* 286 ammis (n *supra*) *G* | alternans *L* | comunt] contra *L* | alter..........petroria (*lacuna 8 uel 10 litt.*

Quis modo Sestiacum pelagus, Nepheleidos Helles
Aequor, Abydeni freta quis miretur ephebi?
Quis Chalcedonio constratum ab litore pontum,
Regis opus magni, mediis euripus ubi undis
Europaeque Asiaeque uetat concurrere terras?
Non hic dira freti rabies, non saeua furentum
Proelia caurorum; licet hic commercia linguae
Iungere et alterno sermonem texere pulsu.
Blanda salutiferas permiscent litora uoces,
Et uoces et paene manus: resonantia utrimque
Verba refert mediis concurrens fluctibus echo.
Quis potis innumeros cultusque habitusque retexens
Pandere tectonicas per singula praedia formas?
Non hoc spernat opus Gortynius aliger, aedis
Conditor Euboicae, casus quem fingere in auro
Conantem Icarios patrii pepulere dolores:
Non Philo Cecropius, non qui laudatus ab hoste
Clara Syracosii traxit certamina belli.
Forsan et insignes hominumque operumque labores

300—315 ex Varronis hebdomadum l. X (Ritschelius Opusc. III 512 sq.) cf. Plin. n. h. VII 125.

---

et mg. dextr. ⏝) *B* 287 Quis *mai. init. litt. G* | nephel-gides *L* (o ss.) 288 abhydeni *L* | miratur *L* | ephoebi *G* 289 calchedonio *G* calcedonio *RBL* | littore *RL* 290 magni *Scaliger 1, 4*, magnum *ω* | eurippus *R* 292 Non *mai. init. litt. G* | sęua *in ras. B* 293 praelia *RB* | chaurorum *G* caucrorum *L* 294 pulsu] plausu *R* lusu *Heinsius* 295 littora *R*ˢ*L*ˢ 296 poene *B* | utrinque *GRB* utrũque *L* m *al. ss. G* 297 concurrit *RBL* | eccho *L* 298 Quis *mai. litt. init. G* | potest *L* | cultus (*om.* que) *R* 299 theotonicas (v ss.) *R* | fomas *L* 300 Non *mai. init. litt. B* | sperⁿat *R*ˢ | gortinius *GBL* gertinius *R* | alier *L* | ᵒ/dis *R* 301 friⁿgere *R* 302 iacarios *G* ycarios *R* 303 laudatur *RL* | hocte (s ss.) *R* 304 syracosii *Par.* syracusii *GBL* (ii *ex* u *al. L*ˢ) siracusii *R* 305 labores] es *absciss. R*

Hic habuit decimo celebrata uolumine Marcei
Hebdomas, hic clari uiguere Menecratis artes
Atque Ephesi spectata manus uel in arce Mineruae
Ictinus, magico cui noctua perlita fuco
Adlicit omne genus uolucres perimitque tuendo.
Conditor hic forsan fuerit Ptolomaidos aulae
Dinochares, quadrata cui in fastigia cono
Surgit et ipsa suas consumit pyramis umbras,
Iussus ob incesti qui quondam foedus amoris
Arsinoen Pharii suspendit in aere templi.
Spirat enim tecti testudine uirus achates
Adflatamque trahit ferrato crine puellam.
Hos ergo aut horum similes est credere dignum
Belgarum in terris scaenas posuisse domorum,
Molitos celsas fluuii decoramina uillas.
Haec est natura sublimis in aggere saxi,

---

311 „Audi praeterea quod mireris. Treberis est ciuitas Galliae nobilis, ubi Senecio quidam, cuius hospitio usus sum per 12 dies, in suburbio ciuitatis ferream imaginem Mercurii uolantis magni ponderis ostendit in aere pendentem. erat autem magnes, ut hospes idem mihi ostendit, supra in fornice itemque in pauimento, quorum naturalis uis e regione sua ⟨sibi ferrum asciuit sicque⟩ ferrum ingens quasi dubitans in aere remansit . . .“ Galba Viator Luciano sophistae (Annal. Treuerensium continuator, Pertz SS VIII 146, 12—17).

---

306 hic] hinc *Pulmann* | uolumine *G* uolumina *RBL* | Marci *Pulmann* margei *GB* mar (*litt.* gei *abscissae*) *R* mergei *L*, *sic* Margei *CIL I 1014 (at* Marcei *1013)* 307 hebdomadas *B* ebdomadas *L* | hinc *Pulmann* | menecratos *ω corr. Scaliger* 308 uel] tibi *L* | in arce] marce *L* 309 hictinus *RBL* Bictinus *G* | 'cui 'magico noctia *R* | faco L^s 310 allicit *ω* 311 Conditor *mai. litt. init. G* | hinc *G* | ptolomaido *G* 312 quadrata] quadra *G* quadro *R* quadrę *B* cedro *L* | cui *om. L* | cui quadrata *Boecking*, cui quadrato *Goropius* | chono *pr.* o *ex* u R^s conor *L* 313 ipse *L* | suos *R* 314 ab *L* | fędus R^s 315 phariis *R* 316 uirus *Peiper* chorus *GBL* totus *R* corus *Lugdun.* 317 afflatam *ω* | t^r^hahit *G* | serato *B* ferato *L* 318 Hos *mai. init. litt. G* 319 scenas *ω* 320 decoramine *BL* 321 stat *Markland* | natura *ω* natiui *Lugdun.*

Haec procurrentis fundata crepidine ripae,
Haec refugit captumque sinu sibi uindicat amnem.
Illa tenens collem, qui plurimus imminet amni,
Vsurpat faciles per culta, per aspera uisus
Vtque suis fruitur diues speculatio terris.
Quin etiam riguis humili pede condita pratis
Compensat celsi bona naturalia montis
Sublimique minans irrumpit in aethera tecto,
Ostentans altam, Pharos ut Memphitica, turrim.
Huic proprium clausos consaepto gurgite pisces
Apricas scopulorum inter captare nouales.
Haec summis innixa iugis labentia subter
Flumina despectu iam caligante tuetur.
Atria quid memorem uiridantibus adsita pratis?
Innumerisque super nitentia tecta columnis?
Quid quae fluminea substructa crepidine fumant
Balnea, feruenti cum Mulciber haustus operto
Voluit anhelatas tectoria per caua flammas,
Inclusum glomerans aestu spirante uaporem?
Vidi ego defessos multo sudore lauacri
Fastidisse lacus et frigora piscinarum,
Vt uiuis fruerentur aquis, mox amne refotos
Plaudenti gelidum flumen pepulisse natatu.
Quod si Cumanis huc adforet hospes ab oris,
Crederet Euboicas simulacra exilia Baias

---

322 procurrentes *L* 323 uendicat *R* 324 ullatenus *L* | amni: amn *in ras.* *B*[s] 326 atque *R* | felix *G* diues *RBL* 327 Quin *mai. init. litt.* *G* | irriguis *B* | p[r]atis *G* 329 irrupit *BL* | aethere *RBL* 330 aliam *B* alta *L* | faros *GBL* | turrĩ/ (s *eraso*) *R*[s] 331 proprium est *G*[2]*BL*, est *om.* *G*[1]*R* | consepto *GRL* concepto *B* 332 captate *L* | canales *Heinsius* 333 iu[b]gis in[a]nixa (*pr. corr.*) *L* 335 Atria *mai. init. litt.* *GB* | adsita *G*[2]*L* assita *G*[1]*RB* 336 colonis *L* 337 subducta *L* 338 aperto *L* 339 flamas *R* 340 expirante *ω corr. Heinsius* 341 lauachri *B* 342 frigora] flumina *B* 343 refotes *L* 344 pladenti *L* 345 Quod *mai. init. litt.* *G* | cũ anis (*quo deleto* cumanis *ss.*) *G* | afforet *ω* | horis *R* 346 simula[⊢]cra *B*

His donasse locis: tantus cultusque nitorque
Adlicit et nullum parit oblectatio luxum.
Sed mihi qui tandem finis tua glauca fluenta
Dicere dignandumque mari memorare Mosellam,
Innumeri quod te diuersa per ostia late
Incurrunt amnes? quamquam differre meatus
Possent, sed celerant in te consumere nomen.
Namque et Promeae Nemesaeque adiuta meatu
Sura tuas properat non degener ire sub undas,
Sura interceptis tibi gratificata fluentis,
Nobilius permixta tuo sub nomine, quam si
Ignoranda patri confunderet ostia Ponto.
Te rapidus Celbis, te marmore clarus Erubris
Festinant famulis quam primum adlambere lymphis:
Nobilibus Celbis celebratus piscibus, ille
Praecipiti torquens cerealia saxa rotatu
Stridentesque trahens per leuia marmora serras
Audit perpetuos ripa ex utraque tumultus.
Praetereo exilem Lesuram tenuemque Drahonum
Nec fastiditos Salmonae usurpo fluores:
Nauiger undisona dudum me mole Sarauus

---

359 riuulum nomine Ruouerius, miliario ab urbe secundo alterum riuulum, qui Ruouora uocatur, marmore habundans influentem. Annal. Treuerenses (Pertz SS VIII 132, 24).

---

347 tantus ω tantum *Mommsen* 348 allicit ω 349 Sed *mai. init. litt. GB* 350 *mg. sin* ∸ *B* | que *om. L* | memorasse *L* | mosella˜ (*cum interrogandi nota*) *R* Mosella *Sebis.*, *Boecking* 351 hostia ω (ostia G^2B^2) 352 quanquam *GRL* 353 in te] uitę *L* 354 nanque ω (*L*?) | Promeae] pro/neę G^s proneae *RB* pronea est *L* namque et aquis Promae *Bergk (JdVvAFi Rheinl. LVII 15)*, *corr. Schenkl* | adducta *L* 357 nobilibus *BL* | quam si] quasi *L* 358 confundere^t *al. corr. L* | hostia *R* 359 Celbis *Scaliger 1, 2*, gelbis *G* belgis *RBL* | erubrus *BL* 360 adlabere *G* allabere *R* alabere *L* allambere *B* 361 Celbis *Scaliger 1, 2*, celsis ω | celebratur *R* 362 precipiti *G* precipit (i *pr. in* e *al.*) *L* 365 drahonum *G* drabonum *R* trachorum *B* draconum *L* 366 salmone *GBL* 367 Nauiger *mai. litt. init. G* | mollis arauus *RBL*

Tota ueste uocat: longum qui distulit amnem,
Fessa sub Augustis ut uolueret ostia muris.
Nec minor hoc, tacitum qui per sola pinguia labens
Stringit frugiferas felix Alisontia ripas.
Mille alii, prout quemque suus magis impetus urget,
Esse tui cupiunt. tantus properantibus undis
Ambitus aut mores. quod si tibi, dia Mosella,
Smyrna suum uatem uel Mantua clara dedisset,
Cederet Iliacis Simois memoratus in oris
Nec praeferre suos auderet Thybris honores.
Da ueniam, da, Roma potens! pulsa, oro, facessat
Inuidia et Latiae Nemesis non cognita linguae:
. . . .
Imperii sedem Romae tenuere parentes.
Salue, magne parens frugumque uirumque, Mosella!
Te clari proceres, te bello exercita pubes,
Aemula te Latiae decorat facundia linguae.
Quin etiam mores et laetum fronte serena
Ingenium natura tuis concessit alumnis.
Nec sola antiquos ostentat Roma Catones,
Aut unus tantum iusti spectator et aequi

379 Plin. n. h. XI 251 Nemeseos, quae dea Latinum nomen ne in Capitolio quidem inuenit. XXVIII 22 Nemesim, cuius . . Romae simulacrum in Capitolio est, quamuis Latinum nomen non sit.

368 uocat] loca *cum spatio uacuo 1 uel 2 litt. B* locat *L* 369 festa *R* | augustā *L* | hostia *RL* 370 nec] non *L* | tacitam *L* 371 frug̣^{if}eras (*al. corr.*) *G* | foelix *L* | alisentia *R* 372 quemque *L* quenque *RB* cũq; *G* | suus *an* suis *incertum* R^s 373 tantus: us *ex* ũ *B* | *mg. dext.* ∸ *B* 374 moles *Vgoletus* 375 smirna *RL* 376 cẹderet *GB* | yliacis *R* | symois *RB* | horis *R* 377 tybris *GB* tibris *RL* 378 da Roma *G* mihi Roma *RBL* | petens (potens *rec. corr.*) L^s | ora *RB* hora L^s | facessa *B* (facessā B^s) | *post u. 379 quaedam excidisse uidit Accursius* 380 tenuere] que tuere *Par.* tueare parentis *Boecking, an* Romane tuere parentum? 381 Salue *mai. litt. init. GB* | frigum *L* | mosellam *L* 383 faecundia *L* 384 serena *GR* seuera *BL* 387 speculator *B*

Pollet Aristides ueteresque inlustrat Athenas.
Verum ego quid laxis nimium spatiatus habenis
Victus amore tui praeconia detero? conde,
Musa, chelyn, pulsis extremo carmine netis.
Tempus erit, cum me studiis ignobilis oti
Mulcentem curas seniique aprica fouentem
Materiae commendet honos; cum facta uiritim
Belgarum patriosque canam decora inclita mores:
Mollia subtili nebunt mihi carmina filo
Pierides tenuique aptas subtemine telas
Percurrent: dabitur nostris quoque purpura fusis.
Quis mihi tum non dictus erit? memorabo quietos
Agricolas legumque catos fandique potentes,
Praesidium sublime reis; quos curia summos
Municipum uidit proceres propriumque senatum,
Quos praetextati celebris facundia ludi
Contulit ad ueteris praeconia Quintiliani,
Quique suas rexere urbes purumque tribunal
Sanguine et innocuas inlustrauere secures;
Aut Italum populos aquilonigenasque Britannos
Praefecturarum titulo tenuere secundo;

---

388 illustrat *ω om. L* 389 Verum *mai. litt. init. G* uaerum *R* | quid] qd̄ *G* quod *L* 390 tuo *L, in contextu spatium uacuum, in mg. pr.* tuo *ex* tui *ut uid. B* 391 mus *L* | chelin *R* chelim *B*L^{s} | netis *ss.* R^{2}*B* necis *L* neos *G* neruis R^{1} 392 otii *B* ora *L* 393 senii: nii *in ras.* G^{s} senu L^{s} 394 commend$\overset{v}{o}$s (d *ex* o, *al. corr.*) *L* | uirum (que *al. add.*) *L* 395 cana *R* | iuclyta more^{s} (s *al.*) L^{s} 396—298 *cf. Ermenricus 51—54* 396 michi *R* 397 pyerides *R* pyerydes *Ermenr.* | aptas] captas *L* | subtegmine *L* 398 fustis *L* 399 Quis *mai. init. litt. G* | tum] tc̄ *R* tñ L^{s} | memerabo *G* memorabo: bo *in ras.* R^{s} 401 presidium *RB* praesidum *L* | regis *L* | summ$\overset{o}{i}$s *R* 402 municipū/ G^{s} 403 protextati *G* praetex^{t}ati R^{s} 404 uter$\overset{i}{e}$s *R* 405 retexere *G* | tribunal: un *in ras. G* 406 innocuos *L* | illustrauere *ω* 407 *deest L* | aquilogenas *G* | *cf. Ermenricus 56* 408 perfecturarum *L*

Quique caput rerum Romam, populumque patresque,
Tantum non primo rexit sub nomine, quamuis
Par fuerit primis: festinet soluere tandem
Errorem Fortuna suum libataque supplens
Praemia iam ueri fastigia reddat honoris
Nobilibus repetenda nepotibus. at modo coeptum
Detexatur opus, dilata et laude uirorum
Dicamus laeto per rura uirentia tractu
Felicem fluuium Rhenique sacremus in undas.
  Caeruleos nunc, Rhene, sinus hyaloque uirentem
Pande peplum spatiumque noui metare fluenti
Fraternis cumulandus aquis. nec praemia in undis
Sola, sed Augustae ueniens quod moenibus urbis
Spectauit iunctos natique patrisque triumphos,
Hostibus exactis Nicrum super et Lupodunum
Et fontem Latiis ignotum annalibus Histri.
Haec profligati uenit modo laurea belli:
Hinc alias aliasque feret. uos pergite iuncti
Et mare purpureum gemino propellite tractu.
Neu uereare minor, pulcherrime Rhene, uideri:
Inuidiae nihil hospes habet. potiere perenni
Nomine: tu fratrem famae securus adopta.

---

409 romam *om. B mg. dextr.* ∸ *B* | populum *Lugdun.* populi *ω* 411 par fuerit] praefuerit *Gronouius* | festinet *Boecking*, festinat *ω mg. dextr.* ∸ *B* 412 libita *GR* 413 uęri *R* | redd/t (a *suprascr.*, e *eras.*) *R* reddet *Lugdun.* | honores $R^1B^1L^s$ 414 admodo *RBL* | ceptum *R* 415 detestatur *RBL* | et] est *L* 417 fluuium: m *ex* nt G^s | undas *G* undis *RBL* r^h^eni R^s *uu.* 418—420 *post 445 conlocati L* 418a *et* 420a *Ermenricus 61a et 63a* | Caeruleos *mai. init. litt. G* | nunc] hinc *Ermenr.* | hialo *R* halo *L* 419 pando *G* | cumulandis (v *suprascr.*) *L* 421 anguste *L* | uenies *B* 422 uinctos L^s | nari L^s | triumpho/ s *casu ut uid. abrasum B* 423 Nicrum *Rhenanus*, nigrum *ω* | superest *L* | luponudum *ω corr. Rhenanus*, ad Lupodunum *Mommsen.* 424 latus *L* | hystri *R* 426 Hinc *mai. init. litt. G* mox *RBL* | refer^e^t (re *delcto*) *R* 427 gemino: o *ex* a *B* | propelitora tractu *G* | tactu *R* 428 neu] heu *L* 429 nichil *R* nil *Lugdun.* 430 *cf. Ermenricus 58*

Diues aquis, diues Nymphis, largitor utrique
Alueus extendet geminis diuortia ripis
Communesque uias diuersa per ostia pandet.
Accedent uires, quas Francia quasque Chamaues
Germanique tremant: tunc uerus habebere limes.
Accedet tanto geminum tibi nomen ab amni,
Cumque unus de fonte fluas, dicere bicornis.
Haec ego, Viuisca ducens ab origine gentem,
Belgarum hospitiis non per noua foedera notus,
Ausonius, nomen Latium, patriaque domoque
Gallorum extremos inter celsamque Pyrenen,
Temperat ingenuos qua laeta Aquitanica mores,
Audax exigua fide concino. fas mihi sacrum
Perstrinxisse amnem tenui libamine Musae.
Nec laudem adfecto, ueniam peto. sunt tibi multi,
Alme amnis, sacros qui sollicitare fluores
Aonidum totamque solent haurire Aganippen.
Ast ego, quanta mei dederit se uena liquoris,
Burdigalam cum me in patriam nidumque senectae
Augustus, pater et nati, mea maxima cura,
Fascibus Ausoniis decoratum et honore curuli
Mittent emeritae post munera disciplinae,
Latius Arctoi praeconia persequar amnis.
Addam urbes, tacito quas subterlaberis alueo,
Moeniaque antiquis te prospectantia muris;

---

431 nymphis: i *in ras.* G^s 433 hostia ω (h *exp.* G^2) | pandet *Peiper* fundet ω findet *Heinsius* 433—437 = *Emenricus 62—67* 436 amne *R* ãṇni L^s 438 uiuifica ω *corr. Scaliger 1, 5* 439 hospitus (*al. corr.*) L^s | non] nunc *L* | fędera R^s | notos *L* 440 latius ω *corr. Auantius 1507* 441 pyrenem *G* 442 aquitanica *G* aquitania *RB* equitania *L* 445 affecto ω | ueniam/ R^s | tibi] $\overset{s}{\tau}$ *in ras.* R^s | *secuntur 418—420 L* 447 aganippem *G* aganippe *B* 448 Ast *mai. litt. init. G* | tanta *L* 449 burgundigalam (gun *eras.*) G^s | nudum L^s 450 a^{v}gustus *G* | natus *Auantius 1507* 452 munera *G* tempora *RBL* 454 *et* 455 *in marg. pr.* L^s | tanto qui subterlaberi^s *L* 455 męnia *R* mọ$\overset{o}{e}$nia (*al. corr.*) *L* | antiq$\overset{o}{u}$is (o *del.*) L^s

Addam praesidiis dubiarum condita rerum,
Sed modo securis non castra, sed horrea Belgis;
Addam felices ripa ex utraque colonos
Teque inter medios hominumque boumque labores
Stringentem ripas et pinguia culta secantem.
Non tibi se Liger anteferet, non Axona praeceps,
Matrona non, Gallis Belgisque intersita finis,
Santonico refluus non ipse Carantonus aestu.
Concedes gelido Durani de monte uolutus
Amnis et auriferum postponet Gallia Tarnen
Insanumque ruens per saxa rotantia late
In mare purpureum, dominae tamen ante Mosellae
Numine adorato, Tarbellicus ibit Aturrus.
  Corniger externas celebrande Mosella per oras,
Nec solis celebrande locis, ubi fonte supremo
Exeris auratum taurinae frontis honorem,
Quaue trahis placidos sinuosa per arua meatus,
Vel qua Germanis sub portibus ostia soluis:
Si quis honos tenui uolet adspirare camenae,
Perdere si quis in his dignabitur otia musis,
Ibis in ora hominum laetoque fouebere cantu.
Te fontes uiuique lacus, te caerula noscent
Flumina, te ueteres pagorum gloria luci:
Te Druna, te sparsis incerta Druentia ripis
Alpinique colent fluuii duplicemque per urbem

---

457 non] nunc *L* | horea *L*   461 Non *mai. litt. init. G* | liget *L* | anxona *R* auxona *B*   462 Gallos Belgasque i. finis *lexicon poeticum a Pulmanno laudatum s. u. Matrona.* fines *ω*   463 santonicus *G* xantonico *L* | refluus *Lugdun.* profluus *ω*   464 duraui *L*   465 postponat *L* | Tarnen] tandem *L*   468 nomine *ω corr. Lugdun.* | tarbellius *ω* (tarbellus *L*) *corr. Accursius* | ibi *L* | aturnus *R* aturrus: c *ex* t *L*[s] 469 Corniger *mai. init. litt. G* | celebranda *GL* | moselle *R* | horas *R* | mosella per oras *in ras. B*[s]   470 celebrandę (e *corr.*) *G*[s] celebranda *L* | superno *G*   471 taurinthes *R*   472 quaque *ω corr. Boecking* | placido *L*   473 hostia *R*[1] | soluis: s *pr. cursiv in ras.*) *L*[s]   474 ualet *R* | aspirare *ω*   475 si quis/ dignabitur (in his *om., marg. sin.* ⊥) *B*   479 drima *B*   480 apini *R*[s]

Qui meat et Dextrae Rhodanus dat nomina ripae:
Te stagnis ego caeruleis magnumque sonoris
Amnibus, aequoreae te commendabo Garumnae.

EPISTVLA SYMMACHI AD AVSONIVM.

[Symmachi epist. I 14 (8)]

SYMMACHVS AVSONIO.

Petis a me litteras longiores. est hoc in nos ueri amoris indicium. sed ego, qui sim paupertini ingenii mei conscius, Laconicae malo studere breuitati, quam multiiugis paginis infantiae meae maciem publicare. nec mirum, si eloquii nostri uena tenuata est, quam dudum neque ullius poematis tui neque pedestrium uoluminum lectione iuuisti. unde igitur sermonis mei largam poscis usuram, qui nihil litterati faenoris credidisti? uolitat tuus Mosella per manus sinusque multorum diuinis a te uersibus consecratus: sed tantum nostra ora praelabitur. cur me istius libelli, quaeso, exortem esse uoluisti? aut ἀμουσότερος tibi uidebar, qui iudicare non possem, aut certe malignus, qui laudare nescirem. itaque uel ingenio meo

---

481 dextre *G* 483 *deest L* | garumnę *CCeltis ut uid. in cod. Vindob. adnotatione*, garunnae *RB* garonnae *G*

Explič decimi magni ausonii mosella. Incipit epistola symmachi ad eusebium (*ss.* ausonium) *G* EXPL' MOSELLA· INCIPIT EPL'A SYMMACHI AD AVSONIVM *B* EXPLICIT MOYSELLA AVSONII *L* *subscr. om. R inscr. om.* σ (ω = *libri Ausoniani GBL*, σ = *Symmachi libri P. i. Palatinus et F i. Florilegium; accedit aliquotiens Γ i. Giphanii codex et Φ i. Fuldensis*) ‖ .s. ausonio *F* simmacus ausonio salutem *L om. GBP* 1 in nos ueri σ in nostri ω (nři *in ras. B*[s]) 2 qui sim *G* qui sin *P* quasi *ΓF* qui sum *BL* 3 laconie *L* | mallo *G* 4 multiuagis *B* l' multis nugis *ss G* | paginae *G* | infacie *L* 5 nec *absumptum B* | mirum] mihi *L* | nostri] mei *B* 6 nec *L* | ullius] ul *syllaba absumpta B* 7 potestrium (ede *al. corr.*) *L* 7—9 unde — credidisti *om. BL* 8 qui] cui *G* 11 prelabitur *G* 12 amusoteros ω amusos σ 13 diiudicare σ | possim *G* 14 itaque] utique *Suse* ***GBL, σ***

plurimum uel moribus derogasti. et tamen contra interdictum tuum uix ad illius operis arcana perueni. uelim tacere, quid sentiam; uelim iusto de te silentio uindicari; sed admiratio scriptorum sensum frangit iniuriae. noui ego istum fluuium, cum aeternorum principum iam pridem signa comitarer, parem multis, imparem maximis. hunc tu mihi inprouiso clarorum uersuum dignitate Aegyptio Nilo maiorem, frigidiorem Scythico Tanai clarioremque hoc nostro populari Tiberi reddidisti. nequaquam tibi crederem de Mosellae ortu ac meatu magna narranti, ni scirem, quod nec in poemate mentiaris. unde illa amnicorum piscium examina repperisti quam nominibus uaria, tam coloribus, ut magnitudine distanti, sic sapore, quae tu pigmentis istius carminis supra naturae dona fucasti? atquin in tuis mensis saepe uersatus cum pleraque alia, quae tunc in pretio erant, esui obiecta mirarer, numquam hoc genus piscium deprehendi. quando tibi hi pisces in libro nati sunt, qui in ferculis non fuerunt? iocari me putas atque agere nugas? ita deus me proba-

15 et] egi P ego *Wouweren* 16 indictum B | archana BL 17 quid] quod B^2L 18 iudicari B | ammiratio B | franget L 20 principium L | iam signa pridem G | comitarer] *litt.* comita *in ras.* B^2 21 hunc] nunc L | tu mihi] mihi (tu *om.*) L? | inprouiso G 22 nilo ω ΓF melone PΦ *cf. Ausonii ep. IIII [393] 75* 23 scythico] scytico PB scitico L scythio G | thanai L | nostro] nr̃o B | populari G populi BL (popl'i B) | tiberi ω (tyberi B) fucino σ *del. Iuretus* 24 reddisti G | mosollae G musellae *libri Scioppiani (cf. Fortunati III 12. 13 X 9)* 25 ni scirem ω ni (*uel* nisi) certo scirem σ 26 amnicorum] amicorum GP (*sed ss.* amnicorum G) amnes L | examina] agmina B 27 repperisti G reperisti BL | quam] qua L quae σ | uaria tam] uariatam: t *in ras.* G^2 uariata BLσ 28 distanti G distantia BLσ | sapere L 29 istius] huius B | fugasti *Vgol.* | atquin ω atqui σ 31 praetio G precio BL praetorio σ | essui subiecta G | nunquam G?B 32 dep̃endi G | hii B 33 non] nec L | locari L 34 putas G putes BL | deus . . . praestet ω (dominus L prestet G) dii . . . praestent σ | me *ante* deus G me *post* prob. LF (*in* F amabilis *pro* prob.)

bilem praestet, ut ego hoc tuum carmen libris Maronis adiungo. sed iam desinam mei oblitus doloris inhaerere laudibus tuis, ne hoc quoque ad gloriam tuam trahas, quod te miramur offensi. spargas licet uolumina tua et me semper excipias: fruemur tamen tuo opere, sed aliorum benignitate. uale.

37 inherere *G* | tuis laudibus inhaerere *B* 38 trahaas *L* | miramur te *L* | offensis parcas *σ* (offensi P^2) 40 uale *om.* *B*

XI.

[285—298]

ORDO VRBIVM NOBILIVM.

I. ROMA.

Prima urbes inter, diuum domus, aurea ROMA.

II. III. CONSTANTINOPOLIS ET CARTHAGO.

CONSTANTINOPOLI adsurgit CARTHAGO priori,
Non toto cessura gradu, quia tertia dici
Fastidit, non ausa locum sperare secundum,

VPT INCIPIT ORDO VRBIVM NOBILIVM *V* decii magni Ausonii cathalogus urbium nobilium *P* decius magnus Ausonius in cathalogo urbium Nobilium *T* *nimirum hic liber f. 60r—62r non nisi has catalogi partes ex uetustiore libro quam cetera descripsit:*

86— 91 de Athenis
12— 14 de Carthagine et Constantinopoli
46— 63 de Capua
92— 97 de Cathina et Syracusis
35— 45 de Mediolano
28— 34 de Treueri
73— 80 de Arletensi urbe (*deest 73b 74a*)
107—127 de Narbona (*sed desunt uu. 110—116a 117b 118 120*)
129—144, 166—167 de Burdegali urbe (*particulae quaedam in prosam orationem solutae*)

nomina urbium singulis partibus al. m. praefixit in V (in marg.), prima in PT.

de roma constantinop' et cartag' *P* I ROMA | II CÕSTÃTI III NOPOLIS ET CARTAGO *V* de carthagine et constantinopoli *T*

1 inte *V* | diu: u *in ras.* *V* 2 constanti/nopoli (li *eraso*) *V* | adsurgit *V* assurgit *P* 3 quia] qui *V*

Qui fuit ambarum. uetus hanc opulentia praefert,
Hanc fortuna recens; fuit haec, subit ista nouisque
Excellens meritis ueterem praestringit honorem
Et Constantino concedere cogit Elissam.
Accusat Carthago deos iam plena pudoris,
Nunc quoque si cedat, Romam uix passa priorem.
Conponat uestros fortuna antiqua tumores.
Ite pares, tandem memores, quod numine diuum
Angustas mutastis opes et nomina: tu cum
Byzantina Lygos, tu Punica Byrsa fuisti.

IIII. V. ANTIOCHIA ET ALEXANDRIA.

Tertia Phoebeae lauri domus ANTIOCHIA,
Vellet ALEXANDRI si quarta colonia poni.
Ambarum locus unus: et has furor ambitionis
In certamen agit uitiorum. turbida uulgo
Vtraque et amentis populi male sana tumultu.
Haec Nilo munita quod est penitusque repostis
Insinuata locis, fecunda et tuta superbit,
Illa, quod infidis opponitur aemula Persis.
Et uos ite pares Macetumque adtollite nomen.
Magnus Alexander te condidit, illa Seleucum
Nuncupat, ingenuum cuius fuit ancora signum,

---

5 fuat *Barth* | apuleṅ *P* | pref^e rt *V* 6 subiit *P* | ista: i *in* y *corr.* *V* | nobq̊ (*ss.* nouis) *V* 7 perstrinxit *P* 8 elyssam *P* 9 acusat *P* | deos] dc̄s *P* 11 conponat] *VP* | furtuna *V*[1] 12 quod *PT* quo *V* | numine: n *pr. in ras. litt.* i *uel* l *V* 13 augustas *T* | angustas·//// opes (matas (ma *in* mu *al. corr.*) *pr. ss., ipsa in linea* tis *eras. et post uocem* mutas *al. supra add.*) *V* onustatis *P* | quum *V* 14 buzantina (y *ss.*) *pr. c.* *V* bizantina *PT* | ligos *V* licos *P* lices *T* | at tu *T*[a] | bursa *P* birsa *T*

IIII ANTHIOTIA V ET ALEXANDRIA *V* de Antiochia et Alexandria *P* 15 phebee *P* | antiochio *P* 16 bellet *V* uellet et *P* | alexandre *P* | si] se *V* 19 aet *V* 21 tuta] tu *P*[s] 22 pressis *V* 23 inacetum *P* | adtollite *V* attollite *P* 25 ingenitum *P* | anchora *P*

Qualis inusta solet, generis nota certa; per omnem
Nam subolis seriem natiua cucurrit imago.

VI. TREVERIS.

Armipotens dudum celebrari Gallia gestit
TREVERICAEque urbis solium, quae proxima Rheno
Pacis ut in mediae gremio secura quiescit,
Imperii uires quod alit, quod uestit et armat.
Lata per extentum procurrunt moenia collem;
Largus tranquillo praelabitur amne Mosella,
Longinqua omnigenae uectans conmercia terrae.

VII. MEDIOLANVM.

Et MEDIOLANI mira omnia, copia rerum,
Innumerae cultaeque domus, facunda uirorum
Ingenia et mores laeti; tum duplice muro
Amplificata loci species populique uoluptas
Circus et inclusi moles cuneata theatri;
Templa Palatinaeque arces opulensque moneta
Et regio Herculei celebris sub honore lauacri;
Cunctaque marmoreis ornata peristyla signis

---

26 cera *V* 27 sobolis *P* | cucurit ymago *P*[s]

VI TREVERIS *V* de treueri *PT* 28 armipotē *P* | gestis (me) *PT* 29 treuerice *VT* | reno *P* 30 ut indiae *al. corr.* *V* ut in ediae *P* | secura: cur *in ras. al.* *P*[s] 31 inperii *P*[s] 32 procurrunt *marg. al. m.* *P*[s] procurrit *V* procuŕ *P* percurrunt *T* 33 prelauitur *V* perlabitur *PT* 34 *deest, sed pr. m. ima in columna scripsit post u. 46, nota* đ h. *post u. 33 posita* *V* | longinꝙ *P* | omnigene *V* omnigenus *PT* | nectas *T* | conmercia] *V* commertia *T*

VII Et MEDIOLANVM *V* de mediolano *PT* 35 mediolanū *P* 37 ingenia antiqui mores *T* | tum] cum *P* | dupplice *V* 38 amplicata *P* | boluptas *V* 39 antiqui: *alt.* i *al. add.* *V* 40 arceṇs *P in marg.* al'dom[v]s *antiqua m. add.* *V* 41 *deest* *P* | ercuIeï *V* | labauacri *V* 42 peristila *T* peristula *P* perstyla *V*

Moeniaque in ualli formam circumdata limbo:
Omnia quae magnis operum uelut aemula formis
Excellunt: nec iuncta premit uicinia Romae.

VIII. CAPVA.

Nec CAPVAM pol agri cultuque penuque potentem,
Deliciis, opibus famaque priore silebo,
Fortuna uariante uices, quae freta secundis
Nesciuit seruare modum. nunc subdita Romae
Aemula, nunc fidei memor; ante infida, senatum
Sperneret, an coleret dubitans, sperare curules
Campanis ausa auspiciis unoque suorum
Consule, ut imperium diuisi adtolleret orbis.
Quin etiam rerum dominam Latiique parentem
Adpetiit bello, ducibus non freta togatis.
Hannibalis iurata armis deceptaque in hostis
Seruitium demens specie transiuit erili.
Mox ut in occasum uitiis communibus acti
Conruerunt Poeni luxu, Campania fasto,
(Heu numquam stabilem sortita superbia sedem!)
Illa potens opibusque ualens, Roma altera quondam,

---

43 m$\overset{\text{o}}{\text{ē}}$nia *T* | circundata *P* (circundataque *P**) | limbo *P* limuo *V* lymbo *T* al' lābro *marg. antiq. m. V* Lambro *Hopfensack,* labro *Scaliger 1, 23* 45 excollunt *P* | iunta *V* | praemit *VT*[1]

VIII CAPVA *V* de capua *PT* 46 pol agri *Peiper* (*an* peregre?) pelago *ω* | poenu *T* 47 famaque fama *T*[1] | silobo *P* solebo *T*[1] (*pr. corr.*) 48 uariante] uaria *V* 49 nescit *V* 50 nunc *VP* non *T* tunc *Scaliger* | ante *Heinsius,* āt *V* aut *PT* anne *Scaliger* | infida: a *in ras. al. pro* & *ut uid. V* | senatu *T* 51 an] han *V* | colleret *P* | duuitans *V* dubitat *T* | currules *T* 52 suorum consule (Consule *repetito u. 53*) *T*[1] 53 diuisit *V* | adtolleret *V* attolleret *T* atolleret *P* 55 ad/petiit *V* | non] nunc *T* 56 annibalis *T* 57 transire *V* | herili *ω* 58 in hoc cassum *V** | uitiis: is *in ras. V* 59 corruerunt *P* conruerent *V* quo ruerent *T* | festo *ω* al' fasto *marg. V* fastu *Lipsius* 60 v *in marg. V* | supbia *V* 61 illa] ira *T* | balens *V* | ɔdam *P*

Comere quae paribus potuit fastigia conis,
Octauum reiecta locum uix paene tuetur.

VIIII. AQVILEIA.

Non erat iste locus: merito tamen aucta recenti,
Nona inter claras AQVILEIA cieberis urbes,
Itala ad Illyricos obiecta colonia montes,
Moenibus et portu celeberrima: sed magis illud
Eminet, extremo quod te sub tempore legit,
Solueret exacto cui sera piacula lustro
Maximus, armigeri quondam sub nomine lixa.
Felix, quae tanti spectatrix laeta triumphi
Punisti Ausonio Rutupinum Marte latronem.

X. ARELAS.

Pande, duplex ARELATE, tuos blanda hospita portus,
Gallula Roma Arelas, quam Narbo Martius et quam
Accolit Alpinis opulenta Vienna colonis,
Praecipitis Rhodani sic intercisa fluentis,
Vt mediam facias nauali ponte plateam,
Per quem Romani commercia suscipis orbis
Nec cohibes, populosque alios et moenia ditas,
Gallia quis fruitur gremioque Aquitania lato.

---

62 quae] $\overset{s}{q}$ *V* qȝ *P* 63 octabum *V*

VIIII AQVILEIA *V* de aquilegia *P* 64 erat] orat P^s | ste *V* | tamen] tũ *P* | recẽ^{ti} (ẽ *in ras.*, ti *ss. antiq.*) *V* 65 claras ^{aquile}ia *V* | cięberis *V* 66 itala] ista P^s | illyricos: y *ex* i? *V* illuricos *P* 67 illut *V deest P* 68 E///minet *V* 69 soluerit *P* solberet *V* | sera *V* iusta *P* | lustro *V* bello *P* 70 lixa *Suse* lixae *ω* 71 trihumphi *V*

X ARELAS *V* de arletensi urbe *T* de uienna *P* 73 pande *V* prode *PT* 73. 74 *uerba* arelate — roma *om.* *PT* 73 blanda: *alt.* a *in ras.* *V* por^{tus} (p *ex* c *uel* t) *V* 74 ňarrbo *V* (b *ex* o? V^1) 75 opulenta colonia ŭienna colonis T^1 76 rodani *PT* | intercissa *P* 78 romani] rerum *P* | comertia *T* 79 coibes *V* | alis *T* 80 fluit^{f} *T* | acquitanica *P* | laeto *Vinetus?*

XI. HISPALIS. XII. CORDVBA. XIII. TARRACO. XIIII. BRACARA.

Cara mihi post has memorabere, nomen Hiberum,
HISPALIS, aequoreus quam praeterlabitur amnis,
Submittit cui tota suos Hispania fasces.
CORDVBA non, non arce potens tibi TARRACO certat
Quaeque sinu pelagi iactat se BRACARA diues.

XV. ATHENAE.

Nunc et terrigenis patribus memoremus ATHENAS,
Pallados et Consi quondam certaminis arcem,
Paciferae primum cui contigit arbor oliuae,
Attica facundae cuius mera gloria linguae,
Vnde per Ioniae populos et nomen Achaeum
Versa Graia manus centum se effudit in urbes.

XVI. CATINA. XVII. SYRACVSAE.

Quis CATINAM sileat? quis quadruplices SYRACVSAS?
Hanc ambustorum fratrum pietate celebrem,
Illam conplexam miracula fontis et amnis,
Qua maris Ionii subter uada salsa meantes

XI HISPALIS XII CORDOBA XIII TARRACO XIIII BRACARA *V* de tarrachonia *P* 81 cara *V* cura *P* clara *Toll* | mici *V* | hos *VP*^{s} | numen *V* | hibernum *P* 82 hispalis *V* emerita *P* | paterlauitur *V* 83 summittit *V* | tota: o *ex* u *V* | spania *V*^{1} 84 non, non *Auantius,* non *semel P* hinc non *V* | tarracho *P* 85 brachara dues *P*

XV ATHENA *V* de athenis *PT* 86 troiugenis *T* 87 palados *P* | consi *V* cossi *P* ceβi *T* | artem *P* 90 per] par *P* | atheum *P* 91 graia *T* gĩa *P* grana *V* | effudit *V* fudit *T* fuĩnt (*i.* fuerint) *P*

XVI CATINA XVII SIRACVSAE *V* de cathina et syracusis *PT* (*sed* cathinia *P,* ℞ca *add. P*) 92 cathinam *T* cathinia *P* | quis] aut *T* | q̄drup[l]ōcs *P*^{s} | siracusis *V*^{1}? siracusas *P* 93 pietatem *V* 94 conplexam] *V* | miraculā *P*^{s} | pontis et omnis *T* 95 quam *V* | hionii *V*

Consociant dulces placita sibi sede liquores,
Incorruptarum miscentes oscula aquarum.

XVIII. TOLOSA.

Non umquam altricem nostri reticebo TOLOSAM,
Coctilibus muris quam circuit ambitus ingens
Perque latus pulchro praelabitur amne Garumna,
Innumeris cultam populis, confinia propter
Ninguida Pyrenes et pinea Cebennarum,
Inter Aquitanas gentes et nomen Hiberum.
Quae modo quadruplices ex se cum effuderit urbes,
Non ulla exhaustae sentit dispendia plebis,
Quos genuit cunctos gremio conplexa colono.

XVIIII. NARBO.

Nec tu, MARTIE NARBO, silebere, nomine cuius
Fusa per inmensum quondam Prouincia regnum
Optinuit multos dominandi iure colonos.
Insinuant qua se Grais Allobroges oris
Excluduntque Italos Alpina cacumina fines:

---

96 cum sotiant *T* | placida *T* | sibi] sunt *P* 97 incorruptarum: a *ex* o *V*

XVIII TOLOSA *V* de tholosa *P* 98 ũquã: *utrobique* ˙ *et* qu *in ras. al.* *V* | ultricem: u *in* a *corr.* *V* | tholosam *P* 99 coctibus *V* | quam] quos *P* 100 pulcro *VP* | praelauitur *V* perlabitur *P* | anne *P* | ga/rũna: r *uel* e *erasa* *V* garĩna *P* 101 ppl's *P* | pro^{p}ter V^{2} preter V^{1} 102 pirenes V^{1}? *P* | caebennarum *V* gebennarum *P* 103 ex^{s}equum (s *al.*) *V* | urbis *V* 105 non nulla *P* | exaustae *VP* 106 conplexa] *V* | colono *Peiper* colonos *ω*

XVIIII NARBO *V* de narbone *PT* 107 marcie *P* | numine *V* | nomine cuius *translata in initium u. sequentis* *T* 108 inmensum] *VT* | quondam] ꝯ (*i.* contra) *P* | prouintia *VP*

109 optinuit *P* obtinuit *VT* 110 insinunant *V* | qua] q^{s} *V* | se grais] sese graiis *Vgoletus*, se graiis *Auantius*, sese cauis *P* esse cauis *V* | allobro gessoris *P* | allobrogis oris *V*

111 italios *P* | italosalpi^{n}a (osalpi^{n} *in ras.*) *V* | fenes *V*

Qua Pyrenaicis niuibus dirimuntur Hiberi:
Qua rapitur praeceps Rhodanus genitore Lemanno
Interiusque premunt Aquitanica rura Cebennae,
Vsque in Teutosagos paganaque nomina Belcas,
Totum Narbo fuit: tu Gallia prima togati
Nominis adtollis Latio proconsule fasces.
Quid memorem portusque tuos montesque lacusque?
Quid populos uario discrimine uestis et oris?
Quodque tibi Pario quondam de marmore templum
Tantae molis erat, quantam non sperneret olim
Tarquinius Catulusque iterum, postremus et ille,
Aurea qui statuit Capitoli culmina, Caesar?
Te maris Eoi merces et Hiberica ditant
Aequora, te classes Libyci Siculique profundi:
Et quidquid uario per flumina, per freta cursu
Aduehitur, toto tibi nauigat orbe cataplus.

---

112 pirenaicis V^1 pirenacis *P* | uiuibus *P* 113 *deest* *P* | rodanus *V* 114 acquitanica P^s | cebennae *V* gebenne *P* 115 pagana *V* pana *P* | belcas *V* belcos *P* 116—127 Tu in gallia togati nominis prima | (*uacuus uersus*) | Quis memoret portus tuos montes et lacus | Quis populos uarios (uario *corr. pr.*) discrimine uestis et oris | Cuius tanta moles erat quantam non sperneret olim | Tarquinus et getulus et iterum miles cęsar | Qui capitolia culmina aurea statuit. | Te maris orientalis et iberi merces ditant | Te classes libici et siculi profundi | Et quicquid uario cursu per flumina et per freta aduehitur~ toto tibi orbe nauigat. *sic T* 117 attollis ω 118. 119 quis memoret* . . . quis ω *corr. Brandes* | uarios T^1 uirio *uel* iurio *P* 120 pario *V* uario *P* | ɔdam *P* 121 tanta *PT* | moles *T* 122 tarquinus *T* | getulus *PT* ge^{tu}.lus *V corr. Lugdun.* | iterum] iter *P* 123 capitolii *V corr. Auantius* capitolia *PT* 124 eoi] coi *P* | iberi *T* hiberiori *P* 125 libici *PT* | siculi] sucidi *P* sinili T^a 126 quicquid *PT* 127 adueitur *V* | catapl^{v}s *V* catap̓ *P*

XX. BVRDIGALA.

Impia iamdudum condemno silentia, quod te,
O patria, insignem Baccho fluuiisque uirisque,
Moribus ingeniisque hominum procerumque senatu,
Non inter primas memorem, quasi conscius urbis
Exiguae inmeritas dubitem contingere laudes.
Non pudor hinc nobis; nec enim mihi barbara Rheni
Ora nec arctoo domus est glacialis in Haemo:
BVRDIGALA est natale solum; clementia caeli

XX BVRDIGALA *V* de burdegali urbe *T* de burdegala ex qua fuit auctor iste ausonius *P* *u.* 128 *deest* *T* | condemno/ (s *eraso*) *V* 129—145 *hos uersus et ultimos 167 sq. sic habet T:*

f. 61^{u} DE BVRDEGALI VRBE.
O pria te insignem dico uiris moribus ingeniis hominum
Et procerum senatu uino et aquis 130
†
f. 62^{r} Burdegalia est mihi natale solum. 135
Vbi mitis est cæli clementia.
Et irriguae terrae indulgentia larga.
Ver enim longum: et bruma ibi breuis est.
Subter quoque ($\overset{o}{q3}$) iuga frondea feruent fluenta.
Imitata marinos meatus.
Quadra ēt ibi murorum species. 140
Sic altis turribus ardua.
Vt summitates intrent nubes aereas 141
Latas habet plateas: et respondentes. 143
Indirecta compita portas
Per medium autem urbis fontani
Fluminis alueum • 145
Idem Ausonius
† (*spatium unius uersus uacuum*)
Diligo Burdegalam: Romam colo: Ciuis in illa 167
.s. Burdegala Consul in ambabus.

(*cruce inter 130 et 135 et supra 167 posita indicari uidetur plura fuisse in archetypo quae tamen non potuerint legi*).

129 patriam *V* | bacco *V* bacho *P* | fluis V^1 flu^{ys} V^2 130 ingenis *V* | senatum *V* 131 in^{ter} *al. corr.* *V* | consius *V* | orbis *V* 132—134 Exiguae mūnico domus est glacialis im mo (immeritas — arctoo *om.*) *P* 132 inmeritas] *V* 133 mici *V* 134 in hemo *V* im mo *P* 135 burdegale *P* burdegalia *T*

Mitis ubi et riguae larga indulgentia terrae,
Ver longum brumaeque nouo cum sole tepentes
Aestifluique amnes, quorum iuga uitea subter
Feruent aequoreos imitata fluenta meatus.
Quadrua murorum species, sic turribus altis
Ardua, ut aerias intrent fastigia nubes.
Distinctas interne uias mirere, domorum
Dispositum et latas nomen seruare plateas,
Tum respondentes directa in compita portas;
Per mediumque urbis fontani fluminis alueum,
Quem pater Oceanus refluo cum impleuerit aestu,
Adlabi totum spectabis classibus aequor.
Quid memorem Pario contectum marmore fontem
Euripi feruere freto? quanta unda profundi!
Quantus in amne tumor! quanto ruit agmine praeceps
Marginis extenti bis sena per ostia cursu,
Innumeros populi non umquam exhaustus ad usus!
Hunc cuperes, rex Mede, tuis contingere castris,
Flumina consumpto cum defecere meatu,
Huius fontis aquas peregrinas ferre per urbes,
Vnum per cunctas solitus potare Choaspen.
Salue, fons ignote ortu, sacer, alme, perennis,
Vitree, glauce, profunde, sonore, inlimis, opace.

---

137. 138 uer longum brumaque breuis iuga frondea subt̃ (nouo — quorum *om.*) *P quocum consentit T qui et* bruma *et* breuis *habet eademque uerba omisit.* 138 esti fluit q̊ *V corr. Vinetus* atque *Heinsius* | *al. m.* † *uersui praefixa V* | uitea *V* frondea *PT* 139 ĩmitata *P* 141 aereas *PT* *u.* 142 *deest PT* | distincte *V corr. Scaliger* | mirere// (*pr.* r *al. pro* s; *alt.* e *ex* er *uel* et *corr.*) *V* 143 dispositu *P* | placeas *P* 144 compite *V* 145 aliceum *P* 146 quum *V* 147 adlabi *P* adlaui *V* 148 contectam *P* 149 euripě (*al.* y *ss.*) *V* | feruore *P* | unda *P* umbra *V* 150 *deest V* | p̃ces *P* 151 margĩs *P* | extenti *V* contenti *P* | hostia *P* | cursus *P* 152 *deest P* | exaustus *V* 153 rex rę medetı' *P* 154 comsumpto *V* | quum *V* quem (q̃.) *P* 155 Huius] Uius *V* 156 per cunctas *P* per cuncta *V* prae cunctis *Heinsius* | portare *VP corr. Heinsius* | coaspen *P* 157 salbe *V* 158 uitʳee (r *al.*

Salue, urbis genius, medico potabilis haustu,
Diuona Celtarum lingua, fons addite diuis.
Non Aponus potu, uitrea non luce Nemausus
Purior, aequoreo non plenior amne Timauus.
  Hic labor extremus celebres collegerit urbes.
Vtque caput numeri ROMA inclita, sic capite isto
BVRDIGALA ancipiti confirmet uertice sedem.
Haec patria est: patrias sed Roma superuenit omnes.
Diligo Burdigalam, Romam colo; ciuis in hac sum,
Consul in ambabus; cunae hic, ibi sella curulis.

---

ss.) *V* | soñe *P* | illimis *P*   159 salbe *V* | urbi V^1 | genuus *P* | austu *P*   160 diu^{o}na *V* | addice *P* | diuus *P* diues: e *in* v *corr. pr.* *V*   161 potui *V* | nemeausus *V*   162 timabus *V* tymauus *P*   163 lauor *V* | coll^{ge}erit *V*   164 isto] sto *V* iisto *P*   165 Uurdigala *V*   166 patria *V* | omnis *V*   167 burdegalam *T* | in hac sum *V* in illa *PT*   168 hiic *V* Explicit decii magni . Ausonii illustris-|simi . Viri Cathalogus urbium nobilium *P*

XII.

[337 — 349 Edyll. xii]

TECHNOPAEGNION.

[337]

I. PRAEFATIO.

AVSONIVS PACATO PROCONSVLI.

Scio mihi aput alios pro laboris modulo laudem non posse procedere. quam tamen si tu indulseris, ut ait Afranius in Thaide

Maiorem laudem quam laborem inuenero.

quae lecturus es monosyllaba sunt, quasi quaedam puncta sermonum: in quibus nullus facundiae locus est, sensuum nulla conceptio, propositio, redditio, conclusio aliaque sophistica, quae in uno uersu esse non possunt: set cohaerent ita, ut circuli catenarum separati. et simul ludicrum opusculum texui, ordiri maiuscula solitus: set „in tenui labor, at non tenuis gloria“,

---

I 4 Afrani u. 334 Thaidis fr. 2 p. 208 Ribb.
11 Vergil. G IIII 6 in tenui labor; at tenuis non gloria, si quem-

---

I PREFATIO TECHOPEGNII *V om. v* 1 | *in marg. al. V* *Vv* J. Scio *v* (*numeros al. m. add. in v*) | mici *V* | aput] *V̇* 2 precedere·*V* 3 thaidẽ *Vv corr. Scaliger 1, 18* 4 lauorem *V* | inuenio *Vv corr. Scaliger 1, 18* 5 monosillaba *V* 6 facumdiae *V* 8 sophystica *v* | uno: u *in ras. al. V* 9 set] *V*[1] | coherentia (ita *om.*) *v* | caternarum (*sic*) separati . et *V* catenarum . si paruū et *v* 10 munuscula *v* 11 set *V*[1] | laborat tenuis n̄ gloria . Si probantur tu facies *v et* tenuis non *Vergilius*

si probantur. tu facies, ut sint aliquid. nam sine te monosyllaba erunt uel si quid minus. in quibus ego, quod ad usum pertinet, lusi: quod ad molestiam, laboraui. libello Technopaegnii nomen dedi, ne aut ludum laboranti, aut artem crederes defuisse ludenti.

[338] II. ⟨AVSONIVS PAVLINO SVO.⟩

Misi ad te Technopaegnion, inertis otii mei inutile opusculum. uersiculi sunt monosyllabis coepti et monosyllabis terminati. nec hic modo stetit scrupea difficultas, sed accessit ad miseriam conectendi, ut idem monosyllabon, quod esset finis extremi uersus, principium fieret insequentis. dic ergo: o mora, o poena! rem uanam quippe curaui: exigua est, et fastiditur: inconexa est et implicatur: cum sit aliquid, uel nihili deprehenditur. laboraui tamen, ut haberet aut historicon quippiam, aut dialecticon. nam poeticam uel sophisticam leuitatem necessitas obseruationis exclusit. ad summam, non est quod mireris: sed paucis litteris additis, est cuius miserearis neque aemulari uelis. et si huc quoque descenderis, maiorem molestiam capias ingenii et facundiae detrimento, quam oblectationem imitationis affectu.

---

13 monosillaba *V* 14 ad^u^sūm *V* 15 techope^g^nii (*g al. ss.*) *V* t&hopegnii *v* 16 ^ar^tem *V* FINIT P̄FAC̃ · INCIP̂ · TETHOPEGNII TEXT' · *v* Explicit de niniue ∵ ueř. CII. incipit TECHO|PEG|NII|TES|TVS *p*

Z II De monosyllabis opus *TG om. M* | Ausonius Paulino *add. Lugdun., om. Z* 1 techno paegmon *T* cechnopaogion *M* 2 inhertis *G* 3 steti modo *T* 4 concitandi *Z corr. Peiper* concinnandi *Schenkl* 6 o mora et o poena *Z* (poema *T*) et *del. Peiper* 8 inconnexa *Z* | est *om. GM* | nihili uel *Z corr. Scaliger* 10 dialeticon *T* dyaleticon *M* 12 quid *G*

[339] III. VERSVS MONOSYLLABIS ET COEPTI ET FINITI ITA VT A FINE VÊRSVS AD PRINCIPIVM RECVRRANT.

RES hominum fragiles alit et regit et perimit FORS
FORS dubia aeternumque labans: quam blanda fouet SPES
SPES nullo finita aeuo: cui terminus est MORS
MORS auida, inferna mergit caligine quam NOX
NOX obitura uicem, remeauerit aurea cum LVX
LVX dono concessa deum, cui praeuius est SOL
SOL, cui nec furto in Veneris latet armipotens MARS
MARS nullo de patre satus, quem Thraessa colit GENS
GENS infrena uirum, quibus in scelus omne ruit FAS
FAS hominem mactare sacris: ferus iste loci MOS
MOS ferus audacis populi, quem nulla tenet LEX
LEX naturali quam condidit inperio IVS
IVS genitum pietate hominum, ius certa dei MENS
MENS, quae caelesti sensu rigat emeritum COR
COR uegetum mundi instar habens, animae uigor et VIS:
VIS tamen hic nulla est: tantum est iocus et nihili RES.

III 8 Ovid. Fast. V 258

III II *ante* Versus *V* | monosillabis *VM* monosyllabi *C* | ***Vvp,CZ*** et coepti] et *om.* *VvTG* cepti *CTM* | et finiti *om.* *T* | ut] ut et *M* | recurrant *V* recurrat *vCT* recurratur *MG: totam hanc inscr. om. p* 1 II . Res *v* | faciles *T* | alit: t *ex* s *pr.* *T* aliter (et *om.*) *C* | egit *v* regit et *om.* *p* | sors *TG monosyllaba minio scr. V* 2 sors *TG* | dubiṭa *C* | que *om.* V^1*v* | quia p^s | b/landa (b *al. m. interpositum,* lan *in ras.,* da *ex* do) *V* | fobet (b *in* u *al.*) *V* 3 finita] sine fine *Z* (sine *om.* *M*) | termini *p* | mors (*m. 2*) mors *V* 4 inferni *vT* | mergi ne qua nox *Z* 5 obitura uicem] sortita uices *CZ* | aura *p* | quum *V* 6 dona *v* | preuius *vp* 7 cūī *p* | nec] ne *T* | iacet *C* 8 parte *G* | tressa *VM* cressa *G* tiressa *p* | alit *p* 9 inferna *p* infesta *C* 10 hominem: e *ex* u *pr.* *v* | ste V^1 | mox V^1 11 mox V^1 12 inperio] *V* 13 quis certa *Baehrens* 14 irrigat *C* | meritum *G* | cor Cor (*pr.* cor *del.*) *T* 15 uegetam *p* | animae *om.* *T* | uigor et *Vv* (ret *al. in ras. V*) et *om.* *p* uigor ac *CZ* | bis V^1 16 Bis V^1 VṾis *T* | tantum *Vvp* uerum *CZ* | tantum est] est tantum *p* | iocus] iocos *V* iccor (*praecedit spatium uacuum 2—3 litt.*) *v* iuco (*cum spatio c. 3 litt. uacuo*) *p* locus *G* | et] et *litterae* a *similes, supra add. leuis rasura V* a *v* | nilhil *C* nichil *M*

[340 A] IIII. PRAEFATIO MONOSYLLABARVM TANTVM IN FINE POSITARVM.

Vt in uetere prouerbio est 'sequitur uara uibiam', similium nugarum subtexo nequitiam. et hi uersiculi monosyllabis terminantur, exordio tamen libero, quamquam fine legitimo. set laboraui, ut quantum eius possent aput aures indulgentissimas, absurda concinerent, insulsa resiperent, hiulca congruerent; denique haberent et amara dulcedinem et inepta uenerem et aspera lenitatem. quae quidem omnia quoniam insuauis materia deuenustat, lectio benigna conciliet. tu quoque mihi tua crede securior, quippe meliora, ut, quod per adagionem coepimus, prouerbio finiamus et 'mutuum muli scalpant'.

Vv, Z IIII Item praefatio monosyllabarum tantum in fine positarum *Vv* (P̅F̅ *v* | monosillabarum *V* | [tan]tum: tan *al. ss. rursusque eras. V* | ...IOSITARVM: *lacuna 2—3 litt. praecedente v*) Versus monosyttis terminati Exordium *T* (*cf. etiam ad 340 B*) Praefatio quantum ad haec monosyllaborum genera *G inscr. om. M praefationem om. pC* 1 III. Vt *V̄v* | uertere *V* ueteri *v* | prouerbio] uerbo *Z* | est *om.* V^1 | sequitur uara bibiam *V* nara bibiam sequitur *v* sequitur uarai ubi iam *Z* (narai *M* u[i] iam *T*) 2 nagarum V^1 | subtex[i]o *V* subtexto *v M* | et in uersiculi[s] (s *al. ss.*) *V* 3 monosillabis *V* | exordi[o] (*al. ss.* o) *V* 4 legiptimo *G* | set] V^1 | lauorani V^1 | eius *om. Z* 5 possent *Vv* posset uideri *Z* | aput] *V* ap̄ *v* 6 respirent *TM* | hiulca — haberent *om. Vv* 7 haberet *T* et haberent amara *M* | amara] *Vv M G* amaram *T* | inepta *Vv* in amenam *Z* (in amenum *G*) | ueterem *G* 8 asperam *Z* | lenitatem *Vv* leuitatem *Z* (lęuitatem *T*) 9 matheria *v* | cōciliet: cili *al. in ras. V* 10 mici *V* | quippe *om. v* | ut] sed ut *Z* 11 per *om. T* | agionē *v* | et *om. Z* 12 mutuo *v* | scabant *Z*

[340 B] V.

Aemula dis, naturae imitatrix, omniparens ars,
Pacato ut studeat ludus meus, esto operi dux.
Arta, inamoena licet nec congrua carminibus lex,
Iudice sub tanto fandi tamen accipiet ius.
Quippe et ridiculis data gloria, ni prohibet fors.

[341] VI. DE MEMBRIS.

Indicat in pueris septennia prima nouus dens,
Pubentes annos robustior anticipat uox.
Inuicta et uentis et solibus est hominum frons.
Ecdurum nerui cum uiscere consociant os.
Palpitat inrequies, uegetum, teres, acre, calens cor,
Vnde uigent sensus, dominatrix quos uegetat mens,
Atque in uerba refert modulata lege loquax os.
Quam ualidum est, hominis quota portio, caeruleum fel!

VI, 1 Gell. n. a. III 10, 12 dentes ... ait (Varro) ... cadere annis septimis.
2 Plin. n. h. XI 270 uox roboratur a XIIII annis.

V Item prefatio ėȧrum (*exp. al.*) monosillabarum uersus (IIII *al. add.*) *V* Item prefatio uersibus IIII *vp* (Intē p^1 | IIII *eras. et ante* Aemula *posit. v*) Prefacio quantum ad haec monasyttorum genera *T* Prefacio *M* Versus monosyllabis terminati exordio libero *G* *inscr. om. C* 17 Aemula//dis (n *et lineola super* s *eras.*) *v* | diis *TG* | natura *G* | imitatris *p* 18 ludus] labor hic *CZ* | est *pC* | dux] d *G* 19 a/rta (u *eras.?*) *V* arte *vp* arcta *TG* | inamoena *vpG* 20 fando *Vvp* 21 rediculis *p* | fors] lex *C* *Vvp,CZ*

VI v *praef. v, post* membris *add. Vp* | menbris p̊ *M* | hominum *add. TG* 22 dēns *V* 23 anticip/at (i *eraso*) *V* *u.* 24 *bis scriptus* (frons *non repetito*) V^1 | infecta *C* | soliuus V^1 25 ecdurum *Peiper* et durum *Vvp* edurum *CZ* | consociant] cȯ *ex* cū *al. V* consociat *p* | cvs (c *ex* o *ras.*) *v* ŏs *C* ōs *p* 26 inrequies] et requies *Z* | terrę sacre *v* | ãc recalens *C* 27 uiget *T* | quis *v* | uegatat V^1 28 adque *V* | ref^e^rt *V* | loqux *V* | ōs *C* 29 hominisunt quota porta *p* | portio: rtio *al. in ras. v* | ceruleum *libri* *Vvp,CZ*

Quam tenue et molem quantam fert corpoream crus!
Pondere sub quanto nostrum moderatur iter pes!

[342] VII. DE INCONEXIS.

Saepe in coniugiis fit noxia, si nimia est, dos.
Sexus uterque potens, set praeualet inperio mas.
Qui recte faciet, non qui dominatur, erit rex.
Vexat amicitias et foedera dissociat lis.
Incipe, quidquid agas: pro toto est prima operis pars.
Insinuat caelo disque inserit emeritos laus.
Et disciplinis conferta est et uitiis urbs.
Vrbibus in tutis munitior urbibus est arx.
Auro magnus honos, auri pretium tamen est aes.
Longa dies operosa uiro, sed temperies nox,
Qua caret Aethiopum plaga, peruigil, inrequies gens,
Semper ubi aeterna uertigine clara manet lux.

VII, 1 Iuuenalis VI 460 Intolerabilius nihil est quam femina diues. Martialis VIII 12.

3 Horat. E. I 1, 59 s. rex eris . . si recte facies

5 Horat. E. I 2, 40 s. dimidium facti qui coepit habet: . . incipe

8 Varro de l. l. 151 arx ab arcendo, quod is locus munitissimus urbis.

---

30 quanta *p* | crus: s *in ras. litt.* x *al. V* 31 poxde *p* | iter p. pes (p *lin. del.*) *T*

Vv,CZ VII conexis *p* inconnexis *Z* vi *marg. add. Vv* 32 coningibus *CZ* | dos] uox *Vv* 33 set] *V* | preualet *VCT* | inperio] *V* | mos *G* 34 qui/recte *V* 35 foedera] sotia *v* | dissociet V^1 36 quicquid *vC* qcqst (*sed* s *del.*) *T* | est opprima *T* 37 diis *TG* u. 39 *om. C* | est *al. add. V* | arx] rex *Vv*, ars *M* 40 tñ *ss. T* 41 uiris *v* | temperias *C* 42 etiopum pla/ga *V* | plaga plaga *T* | irrequies *T* 43 alterna *Baehrens* | manet *Vv* nitet *CZ* | clara nitet uertigine *T*

343]

VIII. DE DIS.

Sunt et caelicolum monosyllaba: prima deum Fas,
Quae Themis est Grais; post hanc Rea, quae Latiis Ops;
Tum Iouis et Consi germanus, Tartareus Dis
Et soror et coniunx fratris, regina deum, Vis
Et qui quadriiugo curru pater inuehitur Sol
Quique truces belli motus ciet armipotens Mars,
Quem numquam pietas, numquam bona sollicitat Pax.
Nec cultor nemorum reticebere, Maenalide Pan,
Nec genius domuum, Larunda progenitus Lar,
Fluminibusque Italis praepollens, sulphureus Nar,
Quaeque pias diuum periuria, nocticolor Styx
Veliuolique maris constrator, leuconotos Libs,
Et numquam in dubiis hominem bona destituens Spes.

VIII 4 Vergil. A I 46 sq. ast ego, quae diuum incedo regina Iouisque et soror et coniunx A VII 432 caelestum uis magna iubet cf. I 4 ui superum . . Iunonis ob iram
10 Vergil. A VII 517 sulphurea Nar albus aqua. Plin. n. h. III 109 (Nar) sulphureis aquis.

VIII dis V^1*M* diis V^2*vC*^{2} dies *C* De monosyllabis deorum *TG* vii *praef. Vv*,*CZ* 44 cęlicol// (ę *eras.*) *v* coelicolum *T* | monosillaba *VM* 45 themis: t *ex* et? *V* themistenis ẽ grahis *v* | g^{r}ais *V* grahis *v* | ręa *V* rea *vC* rea *T* | Latiis] latus .ẽ. *C* | obs *V* 46 cousi *CZ* consors *Vv*, ors *ss. m. s. XI in C* | tartarius (i *ex* e) V^2 thartareus *v* *u.* 47 *deest Z* | Et soror *om.* V^1 | *an* et consors? 48 qui: i *in ras. al. V* | quidriiugo V^1
49 trucis *Vv* | ciet] curet *v* 50 bona *om. Vv* | //solicitat// bona *T* 51 cultor: c *eras. V* | memorum *V* | menalide *vCT* 52 geni^{t}us (t *al.*) *V* gen^{i}us *al. corr. v* genus hoc *Z* (gñs *T*) | dom^{u}um *V*
53 ytalis *M* | sulphureus: h *ex* b *rasura V* sulphereas *C* | nas *C* 54 queque *Vv* | pias *C* piat *VvZ* | peiuria *Vv* | stix *CM* 55 ueliquoli *V* uelicoli *v* | leucotonos *v* | lybs *T* vbs *v* lins *G*
56 hominem *Dousa*, hominum *libri* | distituens *Vv*

[344] VIIII. DE CIBIS.

Nec nostros reticebo cibos, quos priscus habet mos,
Inritamentum quibus additur aequoreum sal,
Communis pecorique olim cibus atque homini glans,
Ante equidem campis quam spicea suppeteret frux.
Mox ador atque adoris de polline pultificum far,
Instruxit mensas quo quondam Romulidum plebs.
Hinc cibus, hinc potus, cum dilueretur aqua puls.
Est inter fruges morsu piper aequiperans git
Et Pelusiaco de semine plana, teres lens
Et duplici defensa putamine quinquegenus nux
Quodque cibo et potu placitum, labor acer apum, mel,
Naturae liquor iste nouae, cui summa natat faex.

[345] X. DE HISTORIIS.

Solamen tibi, Phoebe, nouum dedit Oebalius flos.
Flore alio reus est Narcissi morte sacer fons.
Caedis Adoneae mala gloria fulmineus sus.
Periurum Lapitham Iunonia ludificat nubs

VIIII 5 cf. Plin. n. h. XVIII 83
9 Verg. G I 228 nec Pelusiacae curam aspernabere lentis.
X 4 Cf. Liuius Andronicus ap. Seru. ad Vergil. A X 636

VIIII VIII *marg.* *Vv* | de cibis nostris *TG* nostris *om.* *VvC* 57 quo *V* | prisco *uel* prisca V^1 | habet] abos *v* 58 inritamentum] *V* | aequoreus *CTM* 59 pe^{oo}ri *al. corr.* *V* pecoris *TMG* | atque] adque *V* que *G* 60 equidem] etiam *v* | spicea *om.* *T* | sup&////// (teret *superscr.*) frux *V* 61 ador: a *in ras.* *V* | de] d *T* | pultificium *V* 62 rumulidum v^1 (u *in* o *corr.*) 64 fruiges *C* | equiparans *M* 66 dupplici *V* | quinquetenis *V* quinquegenis *v* 67 acer *V* 68 istę v^1 | liq^{v}or (q^v *ex* c *pr.*) *v* | FEX *vCTG*

X VIIII *marg.* *Vv* | hystoriis *M* 69 fhoebe *V* foebe *v* | nobum *V* | ebalius *V* 70 *praefigitur* r *uersui* *v* | est] et *Vv* | narciss^1 *V* narcisi *TG* | more *C* 71 ad^{o}neae *C* | flumineus (*al. corr.*) V^1 *ut uid.* 72 pe/iurum (r *eras.*) *V* peiurum *v* periurium *CM* | lapitam *VM* laphitam *C* | iunoni^a *V* | ludifica *v*

Ludit et Aeaciden Parnasia Delphicolae sors.
Thraeicium Libycum freta Cimmeriumque secat bos.
Non sine Hamadryadis fato cadit arborea trabs.
Quo generata Venus, Saturnia desecuit falx.
Sicca inter rupes Scythicas stetit alitibus crux,
Vnde Prometheo de corpore sanguineus ros
Adspargit cautes et dira aconita creat cos.
Ibycus ut periit, index fuit altiuolans grus.
Aeacidae ad tumulum mactata est Andromachae glos.
Carcere in Argiuo Philopoemena lenta adiit mors.
Tertia opima dedit spoliatus Aremoricus Lars.
Sera uenenato potu abstulit Hannibalem nex.
Res Asiae quantas leto dedit inmeritas fraus!
Vltrix flagrauit de rupibus Euboicis fax.
Stat Iouis ad cyathum, generat quem Dardanius Tros.

---

5 Ennii Annal. u. 181 M. Aio te, Aeacida, Romanos uincere posse.

11 Plin. n. h. XXVII 10

15 Vergil. A VI 858 sq. eques sternet Poenum Gallumque rebellem tertiaque arma patri suspendet capta Quirino.

17 Vergil. A III 1 sq. postquam res Asiae Priamique euertere gentem inmeritam uisum superis.

---

73 eacidem *CZ* | delficole *v* | sors] MONS *C* 74 thericium *V* treicium *v* | libicum *Vv* | cimerium *V* cymericum (c *rasura adfectum*) *v* | uos *V* ROS *v* | *hic uersus est in CZ:* et furiata oestro tranat mare Cimmerium bos (funata *M* | cymmerium *C* cymerium *T* cimmenum *M*) 75 amadryadis *TG* amadriadis *vCM* | facto *v* 76 quod *Vv* 77 sicca] saeua *CZ* | sciticas *Vv* scythias *C* scithicas *M* | stetit *ss. pr. v* 78 promethêo (^ *al. ss.*) *V* 79 aspargit *V* spargit *v* aspergit *CZ* | acotina *Vv* conita *C* | cos] *om. C* (*pro eo rasura* C^{s}) 80 ibicus *VCZ* inditus *v* | index *Vv* uindex *CZ* 81 andromacę *V* 82 philopoemen alanta *C* philopoemęna *T* *u.* 83 *ante u. 82 positus C, omissus Z* | opima *C* picna *V* pugna *v* | dedit *om.* V^{1} | sp^{o}liatus *C* | are moricus *C* 84 saera *C* | uene^{na}ṭto *V* | annibalem *VC* anibalem *v* hanibalem *G* *u.* 85 *ante u. 93 positus CZ* | læto *TG* lęto *v* loeto *C* | inmeritas] *V* inmerita *CM* 86 ult^{r}ix *ex* ultis *V* | flagraui^{t} *V* | aenoicis *V* aeboicis *v* *ante u.* 87 *nouum titulum* INCIPIVNT MONOSYLLA AVSONII DE GEN-

Praepetibus pennis super aera uectus homo Cres.
Intulit incestam tibi uim, Philomela, ferus Thrax.
Barbarus est Lydus, pellax Geta, femineus Phryx,
Fallaces Ligures, nullo situs in pretio Car.
Vellera depectit nemoralia uestifluus Ser.
Nota in portentis Thebana tricorporibus Sphinx.
Nota Caledoniis nuribus muliebre secus Strix.

[346] XI. DE VERE PRIMO.

Annus ab exortu cum floriparum reserat uer,
Cuncta uigent: nemus omne uiret, nitet auricomum rus
Et fusura umbras radicitus exigitur stirps.

22 Plaut. Bacch. II 1, 13 (121) heu quam, o Lyde, es barbarus | Geta] ex Terent. Phorm. | Vergil. A XII 99 semiuiri Phrygis. Vergil. A IIII 215 ille. Paris cum semiuiro comitatu.

23 Vergil. A XI 701 haut Ligurum extremus, dum fallere fata sinebant.

24 Vergil. G II 121 uelleraque ut foliis depectant tenuia Seres.

TIB; *facit C* de gentibus *M* de quibusdam fabulis *TG* | iobis *V* | ciatum *V* cyatum *v* ciathum *C* | genera *Vv* (a *ex* cc? *al. V*) | 87 quem — 88 aera *om. Vv* | dardan^ius *C* 88 pennis] *CZ* | uict^vs homo V^1 uicturus homo $V^2 v$ | chres *ex* cheres *V* CHRES *v* 89 incestam] l' f. *ss. C* incæstam *T* ingestam *M* | uim] u̇ *V* ut *v* | phi^lo mela (e *ex* o, *pr. corr.*) *v* philomena *TG* phylomena *M* | trax *CM* 90 lidus V^1 lyd^ius V^2 lidius *v* | pellax *Vv* l'pellax *ss. C* ferus *C* seruus *Z* | fæmineus *T* foemineus *G* | Phryx] *G*, frix *VvCT* fax *M* *uu.* 91 *et* 92 *om. Z* 91 Audaces licii nullo tamen in pretio CAR *C* 92 depecti *C* | uestifluus Ser] *uid. infra u. 100; ante u.* 93 *legitur u. 85 in CZ* 93 theba matri corporibus *v* | sphrinx *V* 94 nota caledoniis nuribus *Vv* nota et paruorum cunis *CZ* | secus *CM* decus *Vv* scelus *TG*

XI x *praef. V* | de uere primo *V* de uere *CM* de commoditate quae tempore ueris habetur *TG* 95 flore parum *C* floriferum *Z* | referat *G* 96 uiret] uiget *T* | nitet *om. V* 97 fusura *V* l'fusura *ss. C* passura *CZ* | radicatus V^1 | exigitur *libri* exsicitur *coll. Apuleio (?) Sebis.* exeritur *Mommsen* | sti^rps *T* strips (*sed in marg.* stjrps) *M*

Non denso ad terram lapsu glomerata fluit nix.
Florum spirat odor, Libani ceu montis honor tus.
[Iam pelago uolitat mercator uestifluus SER]

[347] XII. PER INTERROGATIONEM ET RESPONSIONEM.

Quis subit in poenam capitali iudicio? uas.
Quid si lis fuerit nummaria, quis dabitur? praes.
Quis mirmilloni contenditur? aequimanus Thraex.
Inter uirtutes quod nomen Mercurio? fur.
Turibula et paterae, quae tertia uasa deum? lanx.
Cincta mari quaenam tellus creat Hippocratem? Co.
Grex magis an regnum Minoida sollicitat? grex.
Quid praeter nubem Phaeacibus inpositum? mons.
Dic cessante cibo somno quis opimior est? glis.
Tergora dic clipeis accommoda quae faciat? glus.
Sponte ablatiui casus quis rectus erit? spons.
Quadrupes oscinibus quis iungitur auspiciis? mus.
Quid fluitat pelago, quod non natat in fluuio? pix.
Bissenas partes quis continet aequipares? as.
Tertia defuerit si portio, quid reliquum? bes

XII 8 Homer. Od. VIII 569
12 Plin. n. h. VIII 221

---

98 labsu *V* | ruit *M* 99 spirāt (i *ex* e?) *V* | thus *T* 100 *legitur in CZ, om. V: cf. 92 et 113*

XII xi *marg. V* | interrog̅ *V* | /responsione/// *V*[1] 101 poena *V V,CZ* 102 quis *G* | si] cum *CZ* | dauitur *V*[1] | PRES *C* 103 mimiloni *C* mirmiloni *T* | thrax *V*[1] thrux *V*[2] THREX *C* thres *Z* 104 uirtute quid *λ* 105 thuribula *TG* turribula *λ* | paterne *C*[1] | lāx *V* 106 cinta *λ* | quaenam *om. λ* | tellus *pr. ss. T* | ippocretem *V* ippocratem *C* ypocratem *λ* | Co] cho *G* cos *Par.* 107 solicitat *T*

108 preter *VCT* | phaecib[s] (pha *in ras.*, c *del.*, t *ss. al.*) *V* pheacibus *CTG* | inpositum] *VC* 110 clipeis q acc. (q *del.*) *T* | accomoda *V* | glux *V prob. Scaliger 2, 21* 111 ablatibi *V* | qui *V* *u.* 112 *om. Z* | auspicii *C* 113 quis *Z* | nata *V* 115 bes *om. V*[1] (*add. al. nigro colore*), BIS *C*

[348] XIII. DE LITTERIS MONOSYLLABIS GRAECIS AC LATINIS.

Dux elementorum studiis uiget in Latiis A
Et suprema notis adscribitur Argolicis ω.
HTA quod Aeolidum, quodque ει ualet, hoc Latiare E.
Praesto, quod E Latium semper breue Dorica uox ϵ.
Hoc tereti argutoque sono negat Attica gens O.
ω quod, et O, Graecum conpensat Romula uox O.
Littera sum, Iotae similis uox plena, iubens I.
Cecropiis ignota notis, ferale sonans V.
Pythagorae biuium ramis pateo ambiguis Y.
Vocibus in Grais numquam ultima conspicior M.
Zeta iacens, si surgat, erit nota, quae legitur N.
Maeandrum flexusque uagos imitata uagor Ξ.
Diuiduum Betae monosyllabon Italicum B.
Non formam, at uocem Deltae gero Romuleum D.
Hostilis quae forma iugi est, hanc efficiet Π.
Ausonium si Pe scribas, ero Cecropium P,
Et Rho quod Graeco, mutabitur in Latium P.
Malus ut antemnam fert uertice, sic ego sum T.
Spiritus hic, flatu tenuissima uiuificans, H.
Haec tribus in Latio tantum addita nominibus, K,

XIII 10 Quintilian. I. O. XII 10, 31: littera M qua nullum Graece uerbum cadit.
20 Terentianus Maurus 797 sqq.

V XIII xII *marg. V* | monnosillabis (*pr.* n *del.*) grecis *V* 117 ad^s^cribitur *V* | argolocus *V*[1] argolicus *V*[2] 118 ΗΤΛ *V* | ει *add. Peiper, om. V* ϵ *Turnebus* | latiar *V corr. Pulmann* 119 E] f *V* 120 egat *V* negat *Scaliger 1, 19* legat *Accursius* | o] ῶ *Scaliger 1, 19* 121 et o] eo ч *V corr. Vinctus,* et *ov Scaliger 1, 19* | grecum *V* 123 caecop//iis (r *supra*) *V* | ferali resonans *V corr. Scaliger 1, 19 Sannazarianus* 124 pythagora *V corr. Accursius* 127 imita^ta^ *V* 128 beate *V corr. Sannazarianus* | monosillabo (la *ex* ba *al.*) *V* 129 at] aut *V corr. Pulmann* | delete *V* | geromuleum (ro *supra*) *V* 130 iugi/ *V* 132 greco *V corr. Pulmann* 135 addit *V corr. Sannazarianus*

Praeualuit post quam, Gammae uice functa prius, C,
Atque alium pro se titulum replicata dedit G.
Ansis cincta duabus erit cum Iota, leges ϻ.
In Latio numerus denarius, Argolicum X.
Haec gruis effigies Palamedica porrigitur Φ.
Coppa fui quondam Boeotia, nunc Latium Q.
Furca tricornigera specie paene ultima sum Ψ.

[349] XIIII. GRAMMATICOMASTIX.

Et logodaedalia? stride modo, qui nimium trux
Friuola condemnas: nequam quoque cum pretio est mers!
Ennius ut memorat, repleat te laetificum gau.
Liuida mens hominum concretum felle coquat pus.
5 Dic, quid significent Catalepta Maronis? in his al
6 Celtarum posuit; sequitur non lucidius tau:

XIIII 3 Ennii Annal. 555 M.
5 sqq. Vergil. Catal. 2 cf. Quintilian. VIII 3, 27 sqq.

---

136 postquam *uulgo, corr. Peiper* 137 adque *V* | titulum *V*¹ *Sannazarianus* titulo *V*² | G] C *V, corr. Peiper et Mertens* 138 ansi *V corr. Turnebus* | cinta (c *suprascr.*) *V* | san *uel* sampi *litteram* ϻ *uel* ↑, *quae sola ex monosyllabis superest* (*nam* f l s *ne syllabam quidem efficiunt*) *pro disyllabo* Θ, *quod est in V, reposuit Peiper* 140 gruis *Accursius,* corucis *V* crucis *Scaliger 1, 19* 141 Coppa *Peiper, Mertens,* cappa *V* | b°&ia *V an* Boeotis? | Q] K *V, corr. Peiper, Mertens* 142 pene *V*

XIIII xiii *marg. V* | Gramaticomastex *V* Grammatico mestix *C om. Z* (*nullo interstitio a c. 348 seiunctum carmen in T*) *V,CZ* 143 Є *V* Єt *CZ* (Єt *atram., non* ET *nec miniata* E *litt., in* T) | logoadaedalia *V* logodacdalia *L* loco (ω *suprascr.*) dedalias *C* logho debalia *T* | ride *C* | quid *Z* 144 condemnas *C* condemnās *V* | condemnans *TG* | nequam quoque] nequaquam *T* | est *om. T* | mēs *V* merx *CZ* mers *Mertens* *u.* 145 *post u.* 161 *sic:* et quod nonnumquam praesumit laetificum gau *CZ* | replea *V corr. Sannazarianus* *u.* 146 *om. Z* | quoquat *V* coquit *C* 147 scire uelim catalepta legens quid significet tau: *sic, omisso u. 148, CZ* (*at* catalecta *C* significet~? *T* significat *C*)

8 Estne peregrini uox nominis an Latii sil?
9 Et quod germano mixtum male letiferum min?
7 Imperium, litem, uenerem cur una notat res?
Lintribus in geminis constratus ponto sit an pons?
Bucolico saepes dixit Maro, cur Cicero saeps?
Vox solita et cunctis notissima, si memores, lac
Cur condemnatur, ratio magis ut faciat lact?
An, Libyae ferale malum, sit Romula uox seps?
Si bonus est insons, contrarius et reus est sons?
Diues opum cur nomen habet Ioue de stygio Dis?
Vnde Rudinus ait 'diuum domus altisonum cael'?
Et cuius de more, quod addidit, 'endo suam do'?
Aut, de fronde loquens, cur dicit 'populea fros'?
Sed quo progredior? quae finis, quis modus et calx?
Indulge, Pacate bonus, doctus, facilis uir;
Totum opus hoc sparsum, crinis uelut Antiphilae: pax.

---

11 Vergil. E I 53 Cicero Fragm. L 11 B.-K.
17—19 Ennii Ann. 554. 553. 269 M.
19 cf. Charisius Gr. lat. I 130, 29 K.
22 Terent. Heaut. II 3, 49 (290) sq. de Antiphila: capillus passus . . . pax

---

Ordo uersuum in V: 7, 8, 9 (Imperium — Estne — Et quod —), *idem in Z (nisi quod deest u. 9), in C autem:* 9, 7, 8; *transposui u.* 7 *post u.* 9 *cum Schenklio* 149 estne *V* sitne *CZ* | peregri^{ni} V^2 peregni V^1 | an latii *VC* (ii *al. add. V*) anni *TG* antii *λ* *u.* 150 *om. Z* | quo *V* 151 uenerem] tria *ss. C* | una] saepe *V* | notet *CZ* 152 an] am *V* ū *λ* 153 buccolico *T* | sȩpes *C* sepes *T* spes *G* saepe *λ* | maro: a *ex* cc *V* | ticero V^1 | seps *libri* 154 s^{1}memores *V* 155 condemnatur *V* condamnetur *T* condemnetur *CGλ* | $\overset{t}{u}$ *V* (u *in ras.*, t *ss., al.* V^2) 156 libiae *VC* lybiae *T* libere *λ* 158 abet *V* | Ioue] curue *T* cur *G* cuiue *λ* | stigio *Vλ* stytio *C* 160 addidit *V* adstruit *TG* astruit *C* 161 aud *V* | defronde: efrō *in ras. al. V* | dicat *CZ* | frōs *V* fruns *CGλ* frus *T* | *post* 161 *sequitur u. 145: CZ* 162 praegredior *V* 163 Pacate] pauline *CZ* 164 *pr. in marg. T* | crinis ũutchtiphile *C* uelut *om. G* an tiphile *T* | pax] quid *atramento al. V* Finiunt monosytta. Incip̄ Crippus *etc. T* Finit de monosyllabis. Incipit Crippus *etc. G*

XIII.

[299—308] L V D V S

SEPTEM

S A P I E N T V M

I [299] AVSONIVS CONSVL DREPANIO PROCONSVLI SAL.

Ignoscenda istaec an cognoscenda rearis,
  Adtento, Drepani, perlege iudicio.
Aequanimus fiam te iudice, siue legenda,
  Siue tegenda putes carmina, quae dedimus.
Nam primum est meruisse tuum, Pacate, fauorem:
  Proxima defensi cura pudoris erit.
Possum ego censuram lectoris ferre seueri
  Et possum modica laude placere mihi.
Nouit equus plausae sonitum ceruicis amare,
  Nouit et intrepidus uerbera lenta pati.
Maeonio qualem cultum quaesiuit Homero
  Censor Aristarchus normaque Zenodoti!
Pone obelos igitur primorum stigmata uatum:
  Palmas, non culpas esse putabo meas

VP Ausonius consul Drepanio procōsst aid *rubr. V (an* ait?*)* Epistola decii Magni Ausonii ad Drepanium proconsulem. de ludo septem sapientum. ℞ca *P* 1 istaec an] sta/cā (c *eras.*) *V*[1] [1]staq[v]ā *al.* c *V*[2] isthec an *P* 2 adtento *V* attento *P* 8 laude *om.* *V*[1] | mici *V* michi *P* 9 [a]mare *V* 10 ueruera *V* 12 aristarcus *V* | normam *P*[s] | çenodoti *P* 13 primorum *V* puriorum *P* | stigmata uatum *Vgoletus* stemma uocabo *(omissis uu. 14 et 15)* *V* stēata uatum *P*

Et correcta magis quam condemnata uocabo,
  Adponet docti quae mihi lima uiri.
Interea arbitrii subiturus pondera tanti
  Optabo, ut placeam: si minus, ut lateam.

II [300] PROLOGVS.

Septem sapientes, nomen quibus istud dedit
Superior aetas nec secuta sustulit,
Hodie in orchestram palliati prodeunt.
Quid erubescis tu, togate Romule,
Scaenam quod introibunt tam clari uiri?
Nobis pudendum hoc, non et Atticis quoque:
Quibus theatrum curiae praebet uicem.
Nostris negotis sua loca sortito data:
Campus comitiis, ut conscriptis curia,
Forum atque rostra separat ius ciuium.
Vna est Athenis atque in omni Graecia
Ad consulendum publici sedes loci,
Quam in urbe nostra sero luxus condidit.
Aedilis olim scaenam tabulatam dabat
Subito excitatam nulla mole saxea.
Murena sic et Gallius: nota eloquar.

---

23 sq. cf. Corn. Nepos praef. 5
33 Cf. Tac. A. XIIII 20
34 Murena] Cicero pro Murena c. 19 (38 sqq.). Plin. n. h. XXXIII 53 Gallius] cf. Asconius in orat. in toga candida p. 88 Or.

---

16 adponet] *V* | mici *V* michi *P* 17 subitũ (rus *al. marg.*) *P* | pondere V^{1} 18 obtabo V^{1} 19 ^{i}stu^{d} *al. corr.* *V* 20 nec secuta ṇẹç *P* 21 hodie $\overset{s}{q}$ *V* hodie queqȝ *V corr. Pithoeus* | in orcistrã *V* in hortis tam *P* 22 rumule *V* 23 scaenam] *V* | introirunt *V* 24 non *om.* *V* 26 negotiis *V P corr. p* 27 conscribtis *V* 28 adque V^{1} | separat ius *Scaliger 2, 1* separatis *V P* 29 adque V^{1} | omina *V* | grecia *V* 30 publici sedis *V* publicis edis *P corr. Vgoletus* 31 quem *P* 32 scaenam] *V* 33 ex^{c}itatam (tam *in ras.*) *V* 34 sit P^{s} | gallios *V* (io *uel* iu *aut in ras. aut in macula scr.*)

Postquam potentes nec uerentes sumptuum
Nomen perenne crediderunt, si semel
Constructa moles saxeo fundamine
In omne tempus conderet ludis locum:
Cuneata creuit haec theatri inmanitas.
Pompeius hanc et Balbus et Caesar dedit
Octauianus concertantes sumptibus.
Sed quid ego istaec? non hac de causa huc prodii,
Vt expedirem, quis theatra, quis forum,
Quis condidisset priuas partes moenium:
Set ut uerendos disque laudatos uiros
Praegrederer aperiremque, quid uellent sibi.
Pronuntiare suas solent sententias,
Quas quisque iam prudentium anteuerterit.
Scitis profecto, quae sint: set si memoria
Rebus uetustis claudit: ueniet ludius
Edissertator harum, quas teneo minus.

---

40 Plin. n. h. XXXVI 60 Sueton. D. August. 29

---

35 Postquam *picta initiali* *P* | suptuum V^1 (sũ V^2) 36 peremne *P* 37 molis *VP* 39 teatri *P* | inmanitas *P* im^{ni}matas *V* 40 ponpeius *P* | cesa^{r} (r *al. ss.*) *V* 41 h/o^{c}ta-uianus (h *post del.*) *V* | suptibus V^1 42 Sed *picta initiali* *P* | sed ego quid *Scaliger* | ^{i}staec *V* istet P^s | de *add. Mertens, om.* *VP* 43 teatra *V* 44 condississet V^1 condidisse *P* | pri^{m}uas (*al.* m *ss.*, s *in ras. pr.*) *V* primas *P* 45 set V^1 sed *P* | diis *P* 46 praegrederer: r *ult. al. in ras* *V* | aperiremque *Peiper*, agere (*nulla lacuna*) *VP* ac referrem *Toll*, ac docerem *Schenkl*, ecfarerque *uel* oraremque *Peiper* perageremque *Baehrens* 47 sententias] seminas *P* 48 quas quisque iam *Peiper* quas quisquam *P* quas si quisquam *V* | prudentum *V* prirdentum *P* 49 profecto: fec *rasura adfectum*, f *al.* *V* | set *V* sed *P* 50 cludit *V* | ludus *V* 51 etdissertator *V* edessertator *P* *corr.* *Vgoletus* | harum: h *pr. ex* n? *V* *post 51*: ludus V^1P ℞ca *add.* *P*

Delphis Solonem scripse fama est Atticum:
Γνῶθι σεαυτόν, quod Latinum est: nosce te.
Multi hoc Laconis esse Chilonis putant.
Spartane Chilon, sit tuum necne, ambigunt,
Quod iuxta fertur: *ὅρα τέλος μακροῦ βίου*,
Finem intueri longae uitae qui iubes.
Multi hoc Solonem dixe Croeso existimant.
Et Pittacum dixisse fama est Lesbium:
Γίγνωσκε καιρόν; tempus ut noris, iubet.
Set *καιρὸς* iste tempestiuum tempus est.
Bias Prieneus dixit: *οἱ πλεῖστοι κακοί*,
Quod est Latinum: plures hominum sunt mali:
Set inperitos scito, quos dixit malos.
Μελέτη τὸ πᾶν, Periandri id est Corinthii:
Meditationem posse totum qui putat.
Ἄριστον μέτρον esse dicit Lindius
Cleobulus; hoc est: optimus cunctis modus.
Thales set *ἐγγύα, πάρα δ' ἄτα* protulit.
Spondere qui nos, noxa quia praes est, uetat.

---

52 delfis *P* | scripse *P Auantius 1507* scribis et *P* scribsisse *V* | anticum *VP*[a] 53 gnothi *VP* | seauton *V* sȝauton *P* 54 laconis *Vgoletus* lacones *V* lacon *P* 56 iuxta *uel* itidem *Peiper*, intro *libri* | ora telos macru biu *VP* 57 intu^eri^ *V* (in *del. V*²) | qui *V* quo *P* 58 solono *P* | dixisse *V* | creso *P* | ex^s^tim^an^t *V* 58 pittac^c^um (c *al. ss.*) *V* 59 famã *P*[a] 60 gisnosse *V* gisnosce *V*² gignosče *P* | ceron *VP* | nori *V* 61 set] *V* | caeros *V* caros *P* | is *V* | tempesti unum *V* 62 Vias *V* | prienus *V* prineus *P* | oeplistoecacoae (cacoe *P*) *VP* 63 hominum *VP*[a] homines *P* 64 set] *V* | inperitos] *V* 65 melete to pan *VP* | id *add. Peiper, om. VP* 66 posse *Peiper* esse *VP* 67 ariston metron *VP* | dixit *Scaliger* | Lindius *Vgoletus* lidius *V* lycdius *P* 68 Cleobulus *Vgoletus* cleobolus *V* cleoboilus *P* | obtimus *V*¹ 69 tahles *V*¹ | set *add. Peiper, om. VP* | engyea paradata *VP corr. Vgoletus* 70 quia *V* quod *Pp* (que *P*[a]) | pres est *V* praesto est *P*

Hoc nos monere faeneratis non placet.
Dixi, recedam; legifer uenit Solon.

IIII [302] SOLON.

De more Graeco prodeo in scaenam Solon,
Septem sapientum fama cui palmam dedit;
Set fama non est iudicii seueritas.
Neque enim esse primum me, uerum unum existimo,
Aequalitas quod ordinem nescit pati.
Recte olim ineptum Delphicus suasit deus
Quaerentem, quisnam primus sapientum foret,
Vt in orbe tereti nominum sertum inderet,
Ne primus esset, ne uel imus quispiam.
Eorum e medio prodeo gyro Solon,
Vt, quod dixisse Croeso regi existimor,
Id omnis hominum secta sibi dictum putet.
Graece coactum est: *ὅρα τέλος μακροῦ βίου*:
Quod longius fit, si Latine dixeris:
Spectare uitae iubeo cunctos terminum.
Proinde miseros aut beatos dicere
Euita, quod sunt semper ancipiti in statu.
Id adeo sic est. si queam, paucis loquar.
Rex, an tyrannus, Lydiae Croesus fuit

---

71 funeratis *V* fenoratis *P*   72 Dixere quidam *VP corr. Scaliger 2, 1* | legi///fer (i *et* f *in ras.*) *V* | Solon *rubr. V*   73 De] D *initialis omissa P* | scaena *V* scenam *P* | salon *P*   75 set] *V*   76 neque me esse primum uerum unum *VP corr. Peiper* | uerum horum unum *Mommsen*, nec uero imum *Heinsius*   77 Aaequalitas *V*   78 holim *V* | delficus *P* | suasit *Peiper (Heinsius t. Schenkelio)*, ait *VP* iussit *Scaliger*   79 sapientium *P* | foraet *V*[1]   80 nomiũ *P* | inderet *Peiper* incideret *VP*   82 prodio *P* | giro *P* ciro *V* | [so]lon (on *ex* un?) *V*   83 dixisse: x *ex* s? *V* | crhoes° *V* chryso *P*   84 id omnis] ad ōs *P* | sectas ibi *P*   85 est *del. Scaliger 2, 1* | ora telos machro (a *ex* o *pr.*) biu *V* ora tesos mat. (ru biu *om.*) *P*   86 dixeris *Vinetus*, dixeras *V* disseras *P*   88 dicere *Scaliger 2, 2* dicier *VP*   89 euenta *P* | anticipisti *V*[1] (ti *postea eras.*) | in *add. Heinsius om. VP* | statum *V*   91 tirannus *V* | lidiae *V* hodie *P* | chroesus *V* chresus *P*

His in beatis, diues insanum in modum,
Lateribus aureis templa qui diuis dabat.
Is me euocauit. uenio dicto oboediens,
Meliore ut uti rege possint Lydii.
Rogat, beatum prodam, si quem nouerim.
Tellena dico ciuem non ignobilem:
Pro patria pugnans iste uitam obiecerat.
Despexit, alium quaerit; inueni Aglaum:
Fines agelli proprii is numquam excesserat.
At ille ridens: „Quo dein me ponis loco,
Beatus orbe toto qui solus uocor?"
„„Spectandum dico terminum uitae prius:
Tum iudicandum, si manet felicitas.""
Dictum moleste Croesus accepit; ego
Relinquo regem. bellum ille in Persas parat.
Profectus, uictus, uinctus, regi deditus
Stat ille, captans funeris iam instar sui,
Qua flamma totum se per ambitum dabat

---

93 Herod. I 50 Lucian. Charon 11

97 Herod. I 30 Lucian. Charon 10

98 Plin. n. h. VII 151 Pedium felicissimum qui pro patria proxume occubuisset . . . Aglaum Psophidium esse feliciorem.

99 Valerius Max. VII 1, 2 (p. 325, 6 Halm.) Aglaum . . . is erat Arcadum pauperrimus, sed aetate iam senior terminos agelli sui numquam excesserat.

---

92 His in *V* Is (in *om.*) *P* | beatus *VP corr. Scaliger 2, 2* | insanūs *P* 94 His *V* | ueni *VP* uenio *Auantius 1507* | obediens *VP* 95 regē *P* 96 quem] quidem *V*[1] 97 tellena *P* tellana *V* | ignouilem *V*[1] 98 pugn̄s *P* | ste *V*[1] | obiecerāt *V*[1] abiecerat *Graeuius* 99 dexpexit *V* 100 is *add. Peiper, om. VP* 101 at *ex* ad *ut uid. V* | deinde *VP corr. Scaliger* | ponit *P* 105 ch[r]ysus *V* chriesus *P* | accepi *P* | ego] at ego *Vinetus, f.* abeo | accipit, exeo *Scaliger 2, 2* 107 uinctus *om. P* 108 stat *Peiper* at/ *V* at *P* | captans: *alt.* a *ex* e? *V* captans ipse *P* ipse *om. Vp?* | iam *Peiper, om. VP* 109 qua *V* qui *P* | fama *P* | se per] semper *V*

Voluens in altum fumidos aestu globos.
Ac paene sero Croesus ingenti sono,
„O uere uates, inquit, o Solon, Solon!"
Clamore magno ter Solonem nuncupat.
Qua uoce Cyrus motus, extingui iubet
Gyrum per omnem et destrui ardentem pyram:
Et commodum profusus imber nubibus
Repressit ignem. Croesus ad regem illico
Per militarem ducitur lectam manum;
Interrogatur, quem Solonem diceret
Et quam ciendi causam haberet nominis?
Seriem per omnem cuncta regi edisserit.
Miseratur ille uimque fortunae uidens
Laudat Solonem: Croesum inde in amicis habet
Vinctumque pedicis aureis secum iubet,
Reliquum quod esset uitae, totum degere.
Ego duorum regum testimonio
Laudatus et probatus ambobus fui.
Quodque uni dictum est, quisque sibi dictum putet.
  Ego iam peregi, qua de causa huc prodii.
Venit ecce Chilon. uos ualete et plaudite.

---

110 uolbens *V*[1] | aestu] aer tu *P* 111 hac *V* at *P* | chrisus *V* ch^r^eysus *P* | shono *V* 112 inquid *V*[1] 114 quia *P* 115 girum *VP* | homnem *V*[1] | dextrui (*al. ss.* s) *V* 116 comodum *V* 117 chrysus *V* chreysus *P* | ilico *VP* 118 per militarem *Peiper* per ministrorum *VP* per administrum *Pulmann* per administram *Hartel* 119 interrogatur *P* interroga *V* interrogatus *Vgoletus* | quem] q̃ in *P* 120 sciendi *P* | aberet *V* 121 homnem *V* | cunctam *V* 122 uimquem *V* 123 crysum *V* chrysum *P* | inde *add. Peiper, om. VP*, hinc *Heinsius* | abet *V* *u.* 124 *totus deest V* 125 relinquum *V*[1] 126 ergo *Heinsius, an* en ego? | *ante* regum *littera incerta uel incohata* i *uel* c *similis V* | testimonia *P* 129 qua adhuc de causa *p* 130 ualẽ *P*

V [303] CHILON.

Lumbi sedendo, oculi spectando dolent,
Manendo Solonem, quoad ad se se recipiat.
Hui, quam pauca di! locuntur Attici!
Vnam trecentis uersibus sententiam
Tandem peregit meque respectans abit.
Spartanus ego sum Chilon, qui nunc prodeo.
Breuitate nota, qua Lacones utimur,
Commendo nostrum *γνῶϑι σεαυτὸν*, nosce te,
Quod in columna iam tenetur Delphica.
Labor molestus iste, fructi est optimi,
Quid ferre possis, quidue non, dinoscere;
Noctu diuque, quae geras, quae gesseris,
Ad usque puncti tenuis instar quaerere.
Officia cuncta, pudor, honor, constantia
In hoc, et ulla spreta nobis gloria.
Dixi ualete memores; plausum non moror.

VI [304] CLEOBVLVS.

Cleobulus ego sum, paruae ciuis insulae,
Magnae sed auctor, qua cluo, sententiae:

---

131 sq. Plautus Men. V 3, 1 (882) sq. Lumbi sedendo, oculi spectando dolent manendo medicum, dum se ex opere recipiat. Terent. Phorm. 462 Percontatum ibo ad portum, quoad se recipiat.

---

132 quoad ad se se r. *Peiper cum P* ad *om. V* quoad sese *uolgo* quoad is sese *Heinsius*, hinc *Peiper antea add.* | se se: e *prior. al. m. V* 133 hui *p* huic *V* hiis *P* | di *Peiper* diu *VP* quam diu *Scaliger* | locuntur *P* loquntur *V* 135 abiit *VP corr. Scaliger* 137 qua] qm̃ *P* | utimur *Turnebus* usi (usu̧ *P*) sunt *VP* 138 gnothi *P* gnoti *V* | seauton *V* se auton *P* 140 lauor (v *supra*) V^1 | fructis (v *al.*) *V* 142 quae (a *al. in ras.*) *V* | q̃ (s *supra*) V^1 143 in^s^tar *V* | querere V^1 quęre (*expuncta altera* re *syll.*) V^2 145 ulla (*uel* ultra) *Peiper* illa *VP* | spraeta *V* | Cleobolus *VP corr. Vgoletus* 147 cleobulus V^1 cleob' *P* 148 qm̃ duo *P* quā eleuo *V* qua cluo *p*

Ἀριστον μέτρον quem dixisse existimant.
Interpretare tu, qui orchestrae proximus
Gradibus propinquis in quatuordecim sedes:
Ἀριστον μέτρον an sit optimus modus,
Dic! adnuisti. gratiam habeo. persequar
Per ordinem. iam dixit ex isto loco
Afer poeta uester: ut ne quid nimis,
Et noster quidam: *μηδὲν ἄγαν.* huc pertinet
Vterque sensus, Italus seu Dorius.
Fandi, tacendi, somni, uigilii is modus,
Beneficiorum, gratiarum, iniuriae,
Studii, laborum; uita in omni quidquid est,
Istum requirit optimae pausae modum.
Dixi, recedam: sit modus. uenit Thales.

VII [305] THALES.

Milesius sum Thales: aquam qui principem
Rebus creandis dixi, ut uates Pindarus.
. . . .
Dedere piscatores extractum mari;

155 Terentius Andr. I 1, 34 (61) ut ne quid nimis.
156 Euripides Hippolyt. 264 sq. *οὕτω τὸ λίαν ἧσσον ἐπαινῶ τοῦ μηδὲν ἄγαν.*
164 Pindarus Ol. I 1
165 Valerius Max. IIII 1 Ext. 7

149 *et* 152 ariston metron *VP*   149 extimant *P*   150 inte[r]pretare *V* | qui *om.* *P* | orchistre (h *al. del.*) *V* orchistir *P* | maximus *P* proximus *V*   151 quattuordecim *V*   152 obtimus *V*[1]   153 annuis[ti] *V* annuisti *P* | abeo *V*   154 per] porro *Sebis.* | iam *Vp om.* *P* | dixi *V* dixit *P* dixisse *Vgol.* dixe *Scaliger* | ex isto] isthoc *Scaliger*   155 affer *V*[1]*P* affer[t] *V*[2] *corr.* *Vgoletus*   156 noster *V* urōz *P* | meden *P* medn *V* agan *VP*   157 ytalus *P*   158 uigilii is *Peiper* uigiliae is *Heinsius* (est *pro* is *Toll*), uicinus modus *VP*   159 benef'orum *P*

160 homni *V*[1] | quidquid *V*[1] quicquid *P*   161 stū *V*[1] | *f.* requirite   162 dipi *P* | thalis *V* Thales *rubr.* *V*   163 Thales sum *ed. Ald.* | principem: *prior* i *ex* y? *V*   164 uatis *V* | pyndarus *P*   *post* 164 '*deest tale quid*: Cuique olim iussu

Namque hi iubente Delio me legerant,
Quod ille munus hoc sapienti miserat.
Ego recusans non recepi et reddidi
Ferendum ad alios, quos priores crederem.
Dein per omnes septem sapientes uiros
Missum ac remissum rursus ad me deferunt,
Ego receptum consecraui Apollini;
Nam si sapientem deligi Phoebus iubet,
Non hominem quemquam, set deum credi decet.
Is igitur ego sum. causa set in scaenam fuit
Mihi prodeundi, quae duobus ante me,
Adsertor ut sententiae fierem meae.
Ea displicebit, non tamen prudentibus,
Quos docuit usus et peritos reddidit.
En ἐγγύα, πάρα δ' ἄτα, graece dicimus:
Latinum est: sponde, noxa set praesto tibi.
Per mille possem currere exempla, ut probem
Praedes uadesque paenitudinis reos;
Sed nolo quemquam nominatim dicere.
Sibi quisque uestrum dicat et secum putet,

---

170 ibid.: deincepsque per omnium septem sapientium orbem ad ultimum ad Solonem peruenit.

Apollinis tripodem aureum' *Scaliger* 166 iuuente *V* 167 ille *om. p* 168 recipi V^1*p* 170 homnes V^1 171 ac *Vgoletus* hac V^1 at *P* | deferunt *P* referant (f *ex* r?) *V* 172 apolini *P* apolloni V^1 173 si] his *P* | diligi—174 hominem *om. V* | diligit plebus *P corr. Vgoletus* 174 set] V^1 175 His igitur *V* Is qui *P* | set] V^1 | scenam *VP* 176 mici *V* mihi *P* | prodeūdi *V* | duobus: *aut* tribus *legendum aut ante Cleobulum personam Thaletis reiciendam censet Accursius, ferendum censet Scaliger 2,2; an* doctoribus? 177 adsertor] *V* | m^e^ae *al. corr. V* me P^s 178 displiceuit V^1 180 En *Schenkel, om. VP* Nos *Scaliger 2,2* | engya *V* engia *P* | para data *V* paradita *P* | graece *Peiper,* ecce *V* &ce *P* 181 noxa praesto tibi est *VP corr. Peiper* (*an* noxa set praes est tibi *ut u. 70?*) 182 possem *VP* possum *Vgoletus* 184 nominatim quemquam *VP corr. p Auantius 1507* 185 siui V^1 | quisquam *P* | uestrum *Vgoletus* uerum *V* ūm *P*

Spondere quantis damno fuerit et malo.
Gratum hoc officium maneat ambobus tamen.
Pars plaudite ergo, pars offensi explodite.

VIII [306] BIAS.

Bias Prieneus quod dixi: *οἱ πλεῖστοι κακοί*,
Latine dictum suspicor: plures mali.
Dixisse nollem; ueritas odium parit.
Malos sed imperitos dixi et barbaros,
Qui ius et aequum et sacros mores neglegunt.
Nam populus iste, quo theatrum cingitur,
Totus bonorum est. hostium tellus habet,
Dixisse quos me creditis, plures malos.
Sed nemo quisquam tam malus iudex fuat,
Quin iam bonorum partibus se copulet,
Siue ille uere bonus est, seu dici studet.
Iam fugit illud nomen inuisum mali.
Abeo. ualete et plaudite, plures boni.

---

191 Terentius Andr. I 1, 41 (68) obsequium amicos, ueritas odium parit.

---

187 gradum *P* | manet *VP* maneat *Auantius 1507* | ambobus] a nobis *uel* iam nobis *Heinsius* 188 ergos *P* | offensiexplodite: *litt.* i e x *in ras. al. V infra* excludite *pr. m. add. V* exprodite *P* | Bias prieneus *rubr. VP* prieneus *del. Vgoletus* 189 prieneus (e *al. ss.*) *V* peineus *P* | quod *Peiper, om. VP*; sum *Scaliger add. 2, 2* | oeplistoe cacoe *P* oe pliisto cacae (*non* cacae) *V* 191 192 dixit sed inperitos dixi et barbaros (nollem — malos *om.*) *V* 191 parat P^s 193 ius/// (i *longum ex* t? us *al.*? s *in ras.*) *V* | et *utrobique om. VP add. Auantius 1507* | e quū (e *ex* &?) *V* | sacros^q (q^s *al. ss.*) *V* | neclegunt V^1 negligunt *P* 194 ste V^1 195 bonorum] b'orum (*i.* beatorum) *P* | abet *V* 196 credite *P* 197 qui^{s}quam (*al. corr.*) *V* | fuat *Vgoletus* fuāt *P* fiat *V* 198 quin iam bonorum *Heinsius* (*et* bonorum *Auantius 1507*) qui non amborum *VP* 199 est *om.* V^1 200 illud *Sebis. Toll* illum *VP* 201 pluris *V*

VIIII [307]

PITTACVS.

Mytilena ego ortus Pittacus sum Lesbius,
Γίνωσκε καιρὸν qui docui sententiam.
Set iste *καιρὸς*, tempus ut noris, monet
Et esse *καιρὸν*, tempestiuum quod uocant.
Romana sic et est uox: ueni in tempore.
Vester quoque iste comicus Terentius
Rerum omnium esse primum tempus autumat,
Ad Antiphilam quom uenerat seruus Dromo
Nullo inpeditam, temporis seruans uicem.
Reputate cuncti, quotiens offensam incidat,
Spectata cui non fuerit opportunitas.
Tempus monet, ne sim molestus. plaudite.

---

206 cf. Ter. Andr. IIII 4, 19 (758) ueni in tempore.
207 sqq. Ter. Heaut. II 3, 124 (364) s. In tempore ad eum ueni, quod rerum omniumst primum (Syri sunt uerba). Cf. II 3, 34 (275) iam primum omnium ubi uentum ad aedis est, Dromo pulsat foris.

Pittaeus *rubr. V* Pyttacus *P* 202 mitilena *V* mithylena *P* | ego *om. V P add. Mertens* en *Heinsius* | ^{h}ortus *V* 203 ginosce *P* Dinosce (D *in G corr. ut uid.*) *V* | caeron *VP* | docui *VP* dixit *Vgoletus* dixi *Lugdun.* 204 ste V^{1} | caeros *V* caros *P* 205 caeron *V* ceron *P* | uocat *P* 206 sic et *Peiper* et *om. VP* | uenit *V* ueni *P* uenito *Heinsius,* uenite *Toll* 207 iste *add. Peiper, om. VP, sed* sic (*pro* ste *ni f.*) *ss. V*, ille *Lugdun.*, itidem *Schenkl* 208 rex *an* reʀ, *non liquet P* | omnem *P* 209 a/d (n *eraso?*) *V* | antiphylam *P* anthiphilam *V* | quom *Sebis.* quo *VP* | dromō (r *ex* o?) *V* drimō *P* 210 inpeditam] *Vp* ĩpeditum P^{s} 211 reputate *Vgoletus* reputati *V* reputatiue *P* | quot' *P* 212 oportunitas *VP* 213 monet *Peiper*, me abire (^{h}abire V^{2}) *VP* | nesimolestus *V* nesçĩmolestus *P* nisi molestum est *Baehrens*

x [308] PERIANDER.

Ephyra creatus huc Periander prodeo,
Μελέτη τὸ πᾶν qui dixi et dictum iam probo,
Meditationis esse, quod recte geras.
Is quippe solus rei gerendae est efficax,
Meditatur omne qui prius negotium.
Aduersa rerum uel secunda praedicat
Meditanda cunctis comicus Terentius.
Locare sedes, bellum gerere aut ponere,
Magnas modicasque res, etiam paruas quoque
Agere uolentem semper meditari decet.
Nam segniores omnes in coeptis nouis,
Meditatio si rei gerendae defuit.
Nil est, quod ampliorem curam postulet,
Quam cogitare, quid gerendum sit. dehinc
Incogitantes fors, non consilium regit.
  Sed ego me ad partes iam recipio. plaudite,
Meditando et uestram rem curetis publicam.

Periander *rubr.* *V* hic est Periander ille amicus Arionis fidicinis cuius fabulam scripsit Herodotus *marg. m.*^{2} P^{s} 214 ephira *V* | huc Periander *Auantius 1507* piriader (periãder V^{2}) huc *V* periander hcc (hec? hoc?) *P* 215 melete topan *P* meleteto pan *V* | et dictum iam probo *Peiper*, iam *om.* *VP* | et] qui *Lugdun.* et qui *Vinetus*, et id *ego antea*, et hoc *Schenkl.* 216 meditationem esse totum quod (qdẽ *P*) recte geras *VP* *corr. Peiper cum Heinsio, cf. u. 66.* 217 his V^{1} | gerend^{e}aest *V* 220 medicanda *P* | comiter (cus *al. ss.*, r *et* t *quod sequitur al. m. temptata*) *V* | t'rentius *P* 221 uellum V^{1} 222 magnus *P* | parbas V^{1} 223 medicari *P* 224 homnes *V* | inceptis *VP* | nobis *V* 225 si *om.* V^{1} | ge^{re}ndae *V* 226 Nil *V* nihil *P* 229 patres *V* 230 meditando *Peiper* meditatamini *V* meditari *P* meditati *Par.* meditaminique (uestram *deleto*) *Heinsius* | et *Peiper*, ut *VP* | plublicam *V*

Explicit ludus. VII. sapientum. | Incipiunt eorundem nomina atque sententie. ut qui relegere plura de ipsis scripta fastidiunt. maiore compendio subiecta congnoscant

Primus solon atheniensis ait ℞ca. | τελος ορα μακρον βιον hoc est | Finem respice longe uite

Chilon Spartanus ait | γνωθει σεαυτον. hoc est | Nosce te ipsum | Cleobulus ligdius ait | μετρον αριστον hoc est | Modus optimus | Thales Milesius ait | εγγυα παρα ταχα hoc est | Vadimonio adest noxa | Bias prieneus ait | οι πλειστοι κακοι· hoc est | Plures mali. Pitthacus myteleneus ait | καιρον γνωθει hoc est | Tempus agnosce | Piander corinthius ait | μελετη το παν hoc est | Meditatio totum | Sicut a poeta legimus usurpatum Mo|dus omnibus utile rebus.*) | Expliciunt nomina et sententententie septem sapientum. ℞ *P*

*) *Cf. Plaut. Poen. I 2, 29 (235)* Modus omnibus in rebus, soror, optimum est habitu *etc.*

XIIII.

AVSONII
DE
[256—284] # XII CAESARIBVS
PER
SVETONIVM TRANQVILLVM
SCRIPTIS.

⟨MONOSTICHA⟩

[256] ### I. AVSONIVS HESPERIO FILIO S. D.

Caesareos proceres, in quorum regna secundis
Consulibus dudum Romana potentia cessit,
Accipe bis senos. sua quemque monosticha signant,
Quorum per plenam seriem Suetonius olim
Nomina, res gestas uitamque obitumque peregit.

I Incipit epl'a (Ausonii *ss. antiq. m. Σ in marg. rec. add.* ***VBP P***) ad hesperium filium ***PΣ*** Incipiunt (*om. v*) uersus de XII (primis *add. ξ*) imperatorum romanorum ***Y*** Asonius mesperio filio s đ *min.* ***V*** Ausonius mesperio filio sal' ***Zp*** (salutem ***G***, sal' *om.* ***Mp***) *inscr. om.* ***BM***^{2} 1 *totus uersus minio scr.* ***V*** | caesareo^s ***V*** 3 quenque ***BG*** | monostica ***VBPΣRεTp*** monasticha ***M***^{2} | si^{n}gāt ***V*** 4 perplexam ***P*** 5 uitamque] que *om.* ***T***

[257] II. MONOSTICHA DE ORDINE IMPERATORVM.

Primus regalem patefecit IVLIVS aulam
CAESAR et AVGVSTO nomen transcripsit et arcem.
Priuignus post hunc regnat NERO CLAVDIVS, a quo
CAESAR, cognomen Caligae cui castra dederunt. 9
CLAVDIVS hinc potitur regno. post quem NERO saeuus,
Vltimus Aeneadum. post hunc tres, nec tribus annis:
GALBA senex, frustra socio confisus inerti;
Mollis OTHO, infami per luxum degener aeuo,
Nec regno dignus nec morte VITELLIVS ut uir.
His decimus fatoque accitus VESPASIANVS 10
Et TITVS imperii felix breuitate. secutus
Frater, quem Caluum dixit sua Roma Neronem.

[258] III. DE AETATE IMPERII EORVM MONOSTICHA.

IVLIVS, ut perhibent, diuus trieteride regnat.
AVGVSTVS post lustra decem sex prorogat annos.

---

12 Iuuenal. IIII 38 cum .. caluo seruiret Roma Neroni.

II monastica de ordine imperiorum *min.* *V* monostica de ordine imperatorum *Zp* Explicit expl'a Incipiunt monosticha (monastica *Σ*) de ordine imperiorum *PΣ* (imperatorum *Σ*) Versus de nominibus duodecim caesarum M^2 *inscr. om. BR al.* 6 dulius V^1 7 agusto V^1 | transcribsit *V* transscripsit *R* | arce *p* 8 huc *T* | regnat *pr. ss. B om.* M^2 9 Caesar] gaius *uel* caius $\varepsilon^2\Phi$ | cognomen *Σ* | claustra *Y* 10 scaeuus *T* 11 tres] rex *in ras.* Σ^2 | nec *om.* V^1 | tribus nec M^2 12 senes V^1 | frustrá *R* | confixus *R* consus *P* | inherti *PRMp* 13 oto *T* | infam^i^ *V* infanu *R* infamis $M\xi^1$ | deneger *Bv* | aeui *ε* 15 sato *R* | uespasianus $\Sigma\xi^1$ 16 et] at ε^2 | foelix *TG* | urenitate *V* | seqtus *V* sequutus *P* securus *TG* 17 fratrem *Vε* erāt M^2

III Daetate imperii eorum mono^s^tica (*min. corr.*) *V* Item monostica de aetate imperii eorum *BPΣ* (*sed* imperatorum *Σ*) monostica (monosticha *G*) de aetate imperatorum in imperio *TG* de etate imperii monostica *Mp* de tempore imperii eorum M^2 de longitudine regni eorum *Y inscr. om. R* 18 peribent V^1M | triederide PB^1 triateride *T* | reg^n^t *T* 19 sex] se V^1

Et ter septenis geminos NERO CLAVDIVS addit.
Tertia finit hiems grassantia tempora GAI.
CLAVDIVS hebdomadam duplicem trahit et NERO dirus
Tantundem, summae consul sed defuit unus. 6
GALBA senex, OTHO lasciue, famose VITELLI,
Tertia nos Latio regnantes nesciit aestas,

. . . .

Implet fatalem decadam sibi VESPASIANVS. 10
Ter dominante TITO cingit noua laurea Ianum:
Quindecies saeuis potitur tum frater habenis.

---

25 Verg. A. I 265 tertia dum Latio regnantem uiderit aestas.

---

ex *TMp* 20 cludius *G* 21 hiems: m *in ras.* *Σ* hieus *R* hyems *PTGp* hyemps *M* hiemps *M²* | grassantia *BPΦ* crassantia *Z* (*M*?) *pM²* transsantia (*alt.* s *del.*) *V* | cai *T* gaii *G* gai *ex* regi *al.* *Σ* gi *R* grai (*al. corr.*) *ε* graii (aii *al. in ras.*) *ξ* 22 ebdomadam *V ceteri,* ebdomam *T* ebdomadem *G* | duplicem *om.* *νp* | dirus: r *in ras.* *Σ* dinus *R* | et] At *TG* 23 tandundem *T* | summe (a *superscr.*) *V* sumae *R* | defuit: d *ex* u? i *al. intrusum* *V* 24 galba: ba *ex* bo *V* | senes *V¹* | oto *T* | lassiue: si *in* ci, e *in ras. al.* *V* lasciuę *R* | et *interponitur* *ε*? *Φ* | famosæ (*i.* e *ex* a) *T* formose *Y* 25 terti^a *V* | regnates *T* | nesciit *G* uestiit *V* nesciat *PΣ* (*ubi* at *ex* et *pr. corr.*), *R* (*ubi* at *in* et *pr. corr.*), *M²* nesciet *BΣ¹R²εξTM* | etas *V* ętas *BP¹⁸ε* 26 *lacunam libri non indicant, primus ε², quem secuntur ΨX, sic expleuit:* interitus dignos uita properante probrosa 27 decadam] *VBPM¹TMp* decadem *G cett.* | uespaxianus *T* 28 *hic uersus est in VZp, deest BPΣRM²YΦ: pro eo ε² hunc habet:* Ostensus terris Titus est breuitate bienni; *ei in ΨX additur alter:* Heu Tite monstrauit terris te uita biennis. | noba *V¹* 29 qui decies *R* | saeuis] senis *B* scęuis *T* saeuus *uolgo* | tum *Σ²* *Heinsius,* dum *libri* | abenis *V¹*

[259] IIII. DE OBITV SINGVLORVM MONOSTICHA.

IVLIVS interiit CAESAR grassante senatu.
Addidit AVGVSTVM diuis matura senectus.
Sera senex Capreis exul NERO fata peregit.
Expetiit poenas de CAESARE Chaerea mollis.
CLAVDIVS ambiguo conclusit fata ueneno.
Matricida NERO proprii uim pertulit ensis.
GALBA senex periit saeuo prostratus OTHONE.
Mox OTHO famosus, clara set morte potitus.
Prodiga succedunt perimendi sceptra VITELLI.
Laudatum imperium, mors lenis VESPASIANO.
At TITVS, orbis amor, rapitur florentibus annis.
Sera grauem perimunt, sed iusta piacula fratrem.

III It̄ de obitum singulorum monasthicha *V* Item monostica (monastica *Σ*) de obitu singulorum *BPΣ* Monostica de obitu singulorum *T* De obitu singulorum monostica *GMp* De finibus eorum (eorundem ξ) *ν*ξ De mortibus eorum εM^2 *inscr. om. R* 30 *hic uersus est VZp, deest BPΣRYM², eius in locum u. 33 reposuit ε² cum ΦΨX* | crassante *VTGp* 32 sera *om. T* | senes V^1 | Capreis] campis $B\Sigma^1$ξΦ capis ε in campis *G* | ex^s^ul *V* | exul Nero] ex uulnere *P* 33 *uid. ad u. 30.* Ter decies periit repetito uulnere gaius ε² *in totius uersus rasura, ΨX, om. Φ* | expetiit] expendit *B* exegit ε²ΦΨX | pęnas *VB* | Caesare] Gaio *LMueller* | Chaerea] cherea *BT* curia *GX* 34 concludit *T* 35 matrida R^1 | proprii uim] proprium εξ propriorum *ν* *unde* proprio se perculit ense ε² | ens/is *V* enses *ν* 36 scaeuo *T* proprio *ν* | prostratur *ν* | othone: e *ex* et *V* othoni (otoni *T*) *Zp* 37 oto *T* | set] *V* de *B* | potitur $BP\Sigma R\varepsilon M^2$ sẹçụṭus potitus *p* 38 uitellii *B* 39 leni *p* 40 ad Σ^1 (*pr. corr.*) R^1 | orbis *om. Z* | amorte *Z* 41 graues (*pr. corr.*) P^s | perhimunt *Σ* | set] *V* | iuxta $\Sigma^1 R$ | pi^a^cula (*pr. corr.*) *P* | FINIV̄T MONASTICA *al. add. V*

[260] ## TETRASTICHA.

Nunc et praedictos et regni sorte sequentes
Expediam, series quos tenet imperii.
Incipiam ab diuo percurramque ordine cunctos,
Noui Romanae quos memor historiae.

[261] ### I. IVLIVS CAESAR.

Imperium, binis fuerat sollemne quod olim
Consulibus, Caesar Iulius optinuit.
Set breue ius regni, sola trieteride gestum:
Perculit armatae factio saeua togae.

[262] ### II. OCTAVIVS AVGVSTVS.

Vltor successorque dehinc Octauius, idem
Caesar et Augusti nomine nobilior.
Longaeua et numquam dubiis uiolata potestas
In terris positum prodidit esse deum.

[263] ### III. TIBERIVS NERO.

Praenomen Tiberi nanctus Nero prima iuuentae
Tempora laudato gessit in imperio.

Finiunt monastica (*atro col. al. m.*) | ɪɴcp̄ɴ tetrasticha/// *V* ***VBP*** Finiunt monostica. incipiunt tetrastica ***BPΣ*** (monastica ***Σ*** | tetrasticha ***P***) *inscr. om.* § M^2 1 sortes Σ^1 more ***B***   2 expedam/// (*litt.* i *per* a transducta *al. m.*, m *ex* nt *ut uid.*) ***V***   4 storiae V^1 hystoriae ***Σ*** | *Imperatorum nomina in marg. pr. add.* ***B***, *om.* M^2, *numeri om.* ***VBP***

I 1 sollempne ***P*** solempne M^2 solemne Σ^1 2 optinuit ***B*** $P^s\Sigma^1$ 3 set] ***V*** | triederide ***P*** trieteride ***Σ*** (rid *ex* did *ras.*) ***B*** triaeteride Σ^1 4 armaete V^1

II octau^{ius}/ aūḡ ***Σ***   2 et] at *Toll* | augustus ***B*** M^2 3 nunquam ***B***   4 prodidit *Peiper* credidit *ω* reddidit *LMueller* | esse] ore B^s

III Tyberius ***BP*** Tiuerius ***V*** | Tyberii ***BP*** (Tyberii ***P***?) | nāctus ***V*** nactus *cett.* | iubente V^1 2 in *om.* M^2 | inperio ***V***

Frustra dehinc solo Caprearum clausus in antro,
  Quae prodit uitiis, credit operta locis.

[264] IIII. CAESAR CALIGVLA.

Post hunc castrensi Caligae cognomine Caesar
  Successit saeuo saeuior ingenio,
Caedibus incestisque dehinc maculosus et omni
  Crimine pollutum qui superauit auum.

[265] V. CLAVDIVS CAESAR.

Claudius inrisae priuato in tempore uitae,
  In regno specimen prodidit ingenii.
Libertina tamen nuptarum et crimina passus
  Non faciendo nocens, set patiendo fuit.

[266] VI. NERO.

Aeneadum generis qui sextus et ultimus heres,
  Polluit et clausit Iulia sacra Nero.
Nomina quot pietas, tot habet quoque crimina uitae.
  Disce ex Tranquillo: set meminisse piget.

IIII 1 Sueton. Calig. 9: Caligulae cognomen castrensi ioco traxit

---

3 fructa Σ^1 4 prode M^2

IIII callicula *P* caliga Σ 1 castrensi *Schenkl* castrensis *libri* | Caesar] Gaius *LMueller* 3 incertis M^2 | que *V* 4 anum *ut uid.* *P*

V Claudius diuus cesar Σ Caesar *del. Schenkl* 1 inrisae] *V*Σ | priu/ato Σ | in *om.* *M* 2 prodit Σ^1 | imperii *B* 3 et crimina passus *V* certa potestas *P* *post* nuptarum *nihil sequitur* *B*ΣM^2, *in marg.* .r. *B* 4 set] *V*

VI Nero Saeuus Σ 1 hęres *B*Σ (*in* Σ hęres *post add.*) 2 iulias Σ 3 quod *V*Σ^1 4 tranquilo *P* | set *V* et *B*ΣM^2 me *P*

[267] VII. GALBA.

Spe frustrate senex, priuatus sceptra mereri
  Visus es, imperio proditus inferior.
Fama tibi melior iuueni; set iustior ordo est
  Conplacuisse dehinc, displicuisse prius.

[268] VIII. OTHO.

Aemula polluto gesturus sceptra Neroni
  Obruitur celeri raptus Otho exitio.
Fine tamen laudandus erit, qui morte decora
  Hoc solum fecit nobile, quod periit.

[269] VIIII. VITELLIVS.

Vita ferox, mors foeda tibi, nec digne, Vitelli,
  Qui fieres Caesar: sic sibi fata placent.
Vmbra tamen breuis imperii; quia praemia regni
  Saepe indignus adit, non nisi dignus habet.

[270] X. VESPASIANVS.

Quaerendi adtentus, moderato commodus usu,
  Auget nec reprimit Vespasianus opes.

VII, 1 Tacit. Hist. I 49 ex.: (Galba) maior priuato uisus, dum priuatus fuit, et omnium consensu capax imperii, nisi imperasset

---

VII 1 Spem $B\Sigma M^2$ S/pe V | teneri B 2 es] et V | proditur Σ 3 set] V | iusti^{or} V 4 conplacuisse] V

VIII 2 obru/i//tur (i *in ras. 3 litt.*) V 3 laudandus qui ...... morte (erit *om., post* qui *lacuna 6 uel 7 litt.*) B

VIIII Vitellus P^s 1 Vita ferox *uel* atrox *Peiper* Vitesors (e *in* ę *al.*) V Vitae sors B Vita sors $P\Sigma M^2$ uitae ut fors *Gronouius* uita excors *Schenkl* | feda $VP\Sigma$ fęda V^2B 2 fueris BM^2 qui Caesar fueris B 4 agit B ait ΣM^2

X 1 quęrendo B^s | adtentus] P at/tentus V intentus Σ | modorato V^1 | cominus M^2 | *inter u. 1 et 2 unus uersus crasus ab* N *littera incipiens* V 2 uespasanus V^1

Olim qui dubiam priuato in tempore famam,
  Rarum aliis, princeps transtulit in melius.

[271] XI. TITVS.

Felix imperio, felix breuitate regendi,
  Expers ciuilis sanguinis, orbis amor.
Vnum dixisti moriens te crimen habere;
  Set nulli de te, nec tibi credidimus.

[272] XII. DOMITIANVS.

Hactenus edideras dominos, gens Flauia, iustos.
  Cur duo quae dederant, tertius eripuit?
Vix tanti est habuisse illos, quia dona bonorum
  Sunt breuia; aeternum, quae nocuere, dolent.

DE CAESARIBVS POST TRANQVILLVM TETRASTICHA.

[273] XIII. NERVA.

Proximus extincto moderatur sceptra tyranno
  Nerua senex, princeps nomine, mente parens.

XI, 2 Sueton. Tit. 1: Titus ... amor ac deliciae generis humani. — 3 ibid. 10 neque enim extare ullum suum factum paenitendum excepto dumtaxat uno.

---

3 in *om.* M^2 | flammam BM^2 4 Rarum *Gronouius*, Par *libri*

XI 1 imperium P | gerendi B 3 abere V^1 4 set] V | nec tibi *Mommsen*, nos tibi *libri*, non tibi *Auantius* | credimus $\Sigma^1 M^2$

XII Domicianus P 1 Hacten///us (us *semel eraso*?) V | geminos BM^2 3 abuisse V^1

VBP, Z XIII—XVIII *accedunt in his libri Z*

XIII De caesaribus post tranquillum nerua TMM^2 (neruam T), Tetrasticha de caesaribus p. t. nerua G Nerua tetrarcha $VBP\Sigma$ (*sed* Nerua *absumptum, deinde* tetrarc// B, tetrarca Σ) *quod ex* tetrasticha *natum uidit Vinetus.* 1 moderat' BM^2 | tiranno $VTMM^2$ 2 paren/s V parans Σ^1

Nulla uiro suboles; imitatur adoptio prolem,
Quam legisse iuuat, quam genuisse uelit.

[274] XIIII. TRAIANVS.

Adgreditur regimen uiridi Traianus in aeuo,
Belli laude prior, cetera patris habens.
Hic quoque prole carens sociat sibi sorte legendi,
Quem fateare bonum, diffiteare parem.

275] XV. HADRIANVS.

Aelius hinc subiit mediis praesignis in actis:
Principia et finem fama notat grauior.
Orbus et hic: cui iunctus erit documenta daturus,
Adsciti quantum praemineant genitis.

[276] XVI. ANTONINVS PIVS.

Antoninus abhinc regimen capit: ille uocatu
Consultisque Pius, nomen habens meriti.
Filius huic fato nullus; set lege suorum
A patria sumpsit, qui regeret patriam.

---

3 uiro *om.* M^2 | suboles] V soboles *cet.* 4 quam] quem *L Mueller,* qua *Schenkl* | iuuat] iubat V iuuet Z | quam] quem *Schenkl* | Ienuisse (i *longa*) V^1

XIIII Traianus imperator *TG* 1 Adgreditur] $V\Sigma M$] agreditur M^2 | uiride V^1 *om.* Σ | traganus (i *supra* g) V 2 Ggreditur Belli T Velli V^1 | la^v^de prior: ep *ex* or? V | cetera BG oĩa T | patris] pacis G 3 sorte] parte BM^2 4 diffateare P^s | patrem BM^2 (*al. corr.*)

XV Hadrianus M Adrianus $VBP\Sigma$ Adrianus imperator G De Adriano imperatore T 1 ${}_c$Elius G | medius B | acetis Σ^1 3 orbis BT | hinc BM^2 | cui iunctus erit $VBP\Sigma M$ (iunctus: i *in ras.* Σ uinctus B? M^2) sociansque uirum Z | daturum Z 4 Adsciti $V\Sigma$ Asciti B Assciti P idsciti M^2 adsumpti M assumpti TG

XVI imperator *add.* TG 2 meriti/ (s *pr. eraso*) V 3 set] V 4 sumsit V^1 | regere^t^ *al. corr.* V | patriam *om.* T (*puncto om. post* regeret)

[277] XVII. M. ANTONINVS.

Post Marco tutela datur; qui scita Platonis
Flexit ad imperium, patre Pio melior.
Successore suo moriens, set principe prauo,
Hoc solo patriae, quod genuit, nocuit.

[278] XVIII. COMMODVS.

Commodus insequitur, pugnis maculosus harenae,
Thraecidico princeps bella mouens gladio.
Eliso tandem persoluens gutture poenas,
Criminibus fassus matris adulterium.

[279] XVIIII. HELVIVS PERTINAX.

Helui, iudicio et consulto lecte senati,
Princeps decretis prodite, non studiis.
Quod doluit male fida cohors, errore probato,
Curia quod castris cesserat imperio.

[278] XX. DIDIVS IVLIANVS.

Di bene, quod sceptri Didius non gaudet opimis
Et cito periuro praemia adempta seni.
Tuque, Seuere pater, titulum ne horresce nouantis.
Non rapit imperium uis tua, sed recipit.

---

69 Iul. Capitolini M. Ant. Philosophus 27, 7 sententia Platonis semper in ore illius fuit florere ciuitates, si aut philosophi imperarent aut imperantes philosopharentur.

XVII M̄ *V* .M. *TG* Marcus *cett.* | Antonius *TG* imperator *add.* *TG* | Marcho *T* | qui scita] quaesita *Z* 2 Flexit] Foe-l^1x *T* Serus *M* 3 set] *V* | prauo] sęuo *B* 4 patrię (patri *eraso*) B^s

XVIII imperator *add.* *TG* 1 comodus *T* | arenae α*BTM* 2 Threcidico: h *ex* r *corr.* *T* Threcidiquo V^1 Trecidico *PM* | uella mobens V^1 3 persolbens *V* | guture *Σ* | penas *P* 4 falsus *P* falsis *B*

VBP XVIIII Heliuius *V* 1 Heliui *V* | senati] V^1*P* 3 fida: da *ex* de *Σ* | quohors V^1 | prouato V^1

XX 1 Dii *B* dic *P* | sceptris *V* *corr.* *Peiper* sceleris *BΣ* celeris *P* spoliis *Lugdun.* | non] qđ *B* | opimis: s *al. add.* *Σ* 3 orresce *V*

[281] XXI. SEVERVS PERTINAX.

Impiger egelido mouet arma Seuerus ab Histro,
Vt parricidae regna adimat Didio.
Punica origo illi, set qui uirtute probaret
Non obstare locum, cum ualet ingenium.

[282] XXII. BASSIANVS ANTONINVS SIVE CARACALLA.

Dissimilis uirtute patri et multo magis illi,
Cuius adoptiuo nomine te perhibes;
Fratris morte nocens, punitus fine cruento,
Inrisu populi tu, Caracalla, magis.

[283] XXIII. OPILIVS MACRINVS.

Principis hinc custos sumptum pro Caesare ferrum
Vertit in auctorem caede Macrinus iners.
Mox cum prole ruit. grauibus pulsare querellis
Cesset perfidiam: quae patitur, meruit.

[284] XXIIII. ANTONINVS HELIOGABALVS.

Tune etiam Augustae sedis penetralia foedas,
Antoninorum nomina falsa gerens?
. . . .
. . . .

* * *

XXI 1 hystro *B* istro *P* 2 set] *V* 4 obsta^{re} *V* ob·strare *Σ* | balet V^1 ualet *ex* uelet *B*

XXII bassian B^s | antonius *VBP* | siue caracalla *om.* *B* 2 peribes *V* 3 fratri *V* | nocens] carens *B* 4 Inrisu] *VΣ* | tũ (l'tu *al. ss.*) *Σ*

XXIII 1 hinc *Lugdun.* hic *libri* | custus V^1 2 inhers *P* ///iners *(erasis 2—3 litt. pr. m.)* *V* 3 mox *ex* mos *al.* *V* | querellis] *V* 4 perfidia/// (m *eraso*) *V* | qui *B*

XXIIII Antonius *V* | heliogabolus *V* heliogaballus *B* 1 tunc *B* | auguste *V* | sedes *V* | pęnetralia *P* | fędas *PB* *post u. 2 duo uersus uacui; sequitur* Conclusio *(147 Souch.)* *V*, „V. C. hoc distichum addit:
Quo numquam neque turpe magis neque fedius ullum
Monstrum Romano sedit in imperio“ *Dousa*
TETRASTICA EXPL'. INCIPIT DE ERV̄NIS HERCVLIS *B* Finiunt tetrastica. Incipiunt monosticha de erumpnis Herculis. *P* Finiunt detrasti . . *Σ*?

XV.

⟨LIBRI DE FASTIS⟩

CONCLVSIO.

[147] I. AVSONIVS HESPERIO FILIO SAL.

Ignota aeternae ne sint tibi tempora Romae,
  Regibus et patrum ducta sub imperiis,
Digessi fastos et nomina praepetis aeui,
  Sparsa iacent Latiam si qua per historiam.
Sit tuus hic fructus; uigilatas accipe noctes:
  Obsequitur studio nostra lucerna tuo.
Tu quoque uenturos per longum consere Ianos,
  Vt mea digessit pagina praeteritos.
Exemplum iam patris habes, ut protinus et te
  Adgreget Ausoniis purpura consulibus.

[148] II. SVPPVTATIO AB VRBE CONDITA IN CONSVLATVM NOSTRVM.

Annis undecies centum coniunge quaternos,
Vndecies unumque super trieterida necte.
Haec erit aeternae series ab origine Romae.

VZ I Conclusio — sal.] *sic V om. T alius titulus est in MG, quem transtuli ante c. IIII* | esperio *V* 2 sup V^1 3 praepetis *VG* perpetis *TM cet.* 4 si qua] i *et* q *abrasae T* 4 storiam V^1 5 fructus uigilatas] *litt.* s uigilat *abrasae T* 8 digessit *V* congessit *Z* 9 exemplo confide meo: sic protinus *Z* 10 adgreget *V* applicet *Z*

V II *habet V om. Z* 2 undenos unumque *Relandus,* unamque *Scaliger 1, 21,* undenos unamque *Baehrens* 3 *in marg. antiqua m.* CXLVII *V*

[150] III. IN FINE EIVSDEM LIBRI ADDITI.

Hactenus adscripsi fastos. si sors uolet, ultra
Adiciam: si non, qui legis, adicies.
Scire cupis, qui sim? titulum, qui quartus ab imo est,
Quaere: leges nomen consulis Ausonii.

IIII. CONSVLARI LIBRO SVBICIENDI QVEM EGO EX CVNCTIS CONSVLIBVS VNVM COEGI.
[149] GREGORIO EX PRAEF.

Vrbis ab aeternae deductam rege Quirino
Annorum seriem cum, Procule, accipies,
Mille annos centumque et bis fluxisse nouenos
Consulis Ausonii nomen ad usque leges.
Fors erit, ut, lustrum cum se cumulauerit istis,
Confectam Proculus signet olympiadam.

III *carmen om. V* | *inscr. MG om. T* 1 ascripti *G* 2 addiciam (di *ex* tu?) *T* | addicies *T* 3 est *om. G* Z

IIII *carmen om. V* | consulari — ex praef.] *hunc titulum primo carmini praefixum habet M (om. VT) huc transtuli* (et cunctis *M* in libro quem de fastis composuerat ad Gregorium *G*): *hoc loco* de eodem *M* de eodem fastorum libro *G om. T* Z

2 pr^{o}ocule *T* | accipias *M* 6 olympiadem *TG* olympiadam *M*

XVI.

[335. 336. Edyll. xi.] GRIPHVS TERNARII NVMERI.

AVSONIVS SYMMACHO.

Latebat inter nugas meas libellus ignobilis: utinamque latuisset neque indicio suo tamquam sorex periret. hunc ego cum uelut gallinaceus Euclionis situ chartei pulueris eruissem, excussum relegi atque ut auidus faenerator inprobum nummum malui occupare quam condere. dein cogitans mecum, non illud Catullianum:

---

3 Terent. Eun. V 6, 23 (1024) egomet meo indicio miser quasi sorex hodie perii.
4 Plauti Aulul. III 4, 6 (457) sqq.
7 Catull. 1, 1

VP,Z Ausonius summaco *min.* (Prosa *atr. add.*) *V* Epistola Ausonii ad Symmacum *P* Incip̄. Crippus de ternario numero. Ausonius Simaco sal. *TG* (*sed* Symmacho Salutem *G*) 1 la&ebat V^1 latebit *P* | ignobilis /// (uti *eraso in ultimo uersu?*) *V* | uti *al. uersui praef.*, nã *rescr. V* 2 tāquam *V* | sorex *al. add. in ult. u., uersus qui sequitur initio eadem uox ut uid. erasa V,* sorix P^1 3 quum V^1 | uelut ccallıneceus (l' a ss.) uedionis situ (*post* uelut *incerta litt.* c? t? *del.*, l' *et* a *pr. ss.* e *del., in marg. pr. add.:* gallina (l' ss.) ceu sæuæ dionis situ) *T* | euclionis] euedionis *Gλ* 4 stu *V* | cartei *V* carthei *Tλ* charte *P* | pulueris: s *in ras. V* | cruissem *P* | adque *V* 5 fenerator *VP* foenerator *TλG* | inprobum] *V* | nūm∵ *in exitu uersus, sequentis u. in. rasura, unde* m∵ *translatum uidetur V* numum *T* 6 *litt.* dein cogit *in ras. al. V* | deiñ *T* | illut V^1 7 catulianum *VP cf. Catulli liber ed. Baehrens p. LVIII*

Cui dono lepidum nouum libellum,
set *ἀμουσότερον* et uerius:
Cui dono inlepidum, rudem libellum,

non diu quaesiui; tu enim occurristi, quem ego, si mihi potestas sit ex omnibus deligendi, unum semper elegerim. misi itaque ad te haec friuola gerris Siculis uaniora, ut, cum agis nihil, haec legas et, ne nihil agas, defendas. igitur iste nugator libellus iam diu secreta quidem, sed uulgi lectione laceratus perueniet tandem in manus tuas. quem tu aut ut Aesculapius redintegrabis ad uitam, aut ut Plato iuuante Vulcano liberabis infamia, si peruenire non debet ad famam. fuit autem ineptiolae huius ista materia. in expeditione, quod tempus, ut scis, licentiae militaris est, super mensam meam facta est inuitatio, non illa de Rubrii conuiuio, ut Graeco more biberetur; set illa de Flacci ecloga, in qua propter mediam noctem et

---

13 gerris Siculis] cf. Pauli diac. exc. 94, 4 M.
19 Appulei. de mag. c. 10
23 Cicero Verr. Act. II 1, 26 (66): Rubrius istius comites inuitat . . mature ueniunt, discumbitur . . fit sermo inter eos et inuitatio, ut Graeco more biberetur.
24 Horat. c. III 19, 9 sqq.: da lunae propere nouae, da

---

8 done V^1 | lepi//dum (pi *al.*) *V* | liuellum V^1 lelibellum *T* 9 set] V^1 | ΑΜΟΥϹΟΤϹΡΟΗ *P* *αμοισοτεϱον* *λ* amorcotheron *T* amarcoteron *G* *αὐσονιώτεϱον* *Sebis.* | et uerius — libellum non *om.* *VP* 10 illepidum *TG* 12 deligi *VP* diligendi *λ*

13 clegorim *P* | misi: m *al. rescr.* *V* | itaque] g̊ *T* | ad te *om.* *P* | hec *VP* *om.* *Z* | fribola *ex* frigola V^1 (b *in* u *corr. al*) | gerrbis *P* gerchis *λ* | siculis — ne nihil *om.* *VP* 14 haec] h° *T* | ne nil *λ* 15 ☾ Igitur *P* | ste V^1 16 fulgi *P* | lacoratus *P* 17 aut et *P* | aescolapius *V* scolapius V^2 escolipius *P* 18 iubante V^1 19 debeat *P* 20 ☾ Fuit *P* | autem] tam *P* 21 huius: hui *in ras. al.* *V* | sta V^1 | materia/ *V* 22 meam fuit facta ē mentio *T* | illa: a *ex* i *pr.* *T* 23 Rubrii] ludibrii *Z̈* | greco *V* ut greco more *om.* *T* | hiberetur *P* liberetur *λ* biberem *T* | set] V^1 24 facı V^1 | egloga *VPT* aegloga *λG*

nouam lunam et Murenae auguratum ternos ter cyathos attonitus petit uates. hunc locum de ternario numero illico nostra illa poetica scabies coepit exculpere: cuius morbi quoniam facile contagium est, utinam ad te quoque prurigo commigret et fuco tuae emendationis adiecto inpingas sphongiam, quae inperfectum opus equi male spumantis absoluat. ac ne me nescias gloriosum, coeptos inter prandendum uersiculos ante cenae tempus absolui, hoc est, dum bibo et paulo ante quam biberem. sit ergo examen pro materia et tempore. set tu quoque hoc ipsum paulo hilarior et dilutior lege; namque iniurium est de poeta male sobrio lectorem abstemium iudicare. neque me fallit fore aliquem, qui hunc iocum nostrum acutis naribus et caperrata fronte condemnet negetque me omnia, quae ad ternarium et nouenarium numeros pertinent,

---

noctis mediae, da, puer, auguris Murenae: tribus aut nouem miscentur cyathis pocula commodis. qui Musas amat impares, ternos ter cyathos attonitus petet uates.

30 Val. Max. VIII 11 Ext. 7. Plin. n. h. XXXV 104 hoc exemplo eius similis et Nealcen successus spumae equi similiter spongea inpacta secutus dicitur.

---

25 cyatos *P* tiatos (os *in ras.*) *V* cythos λ 26 peti//uatis (t *al. ss.*) *V* petii *TG* peti λ | uatis *VP* | ℂ Hunc *P* 27 illico *libri* (il/ico *V*² i *pr. al. V*) | poeticas cabies *V*¹ | cępit *P* cæpit *T* | exculpe *P*ᵃ excalpere *Lugdun.* (*non V*) 29 ad te] ate *P* | fugo *P* 30 inpingas] *V* | sphongiam *V*¹ spongiam *V*² *TG* sphongeam *P* spongeam λ | inperfectum] *VP* 31 absolbat *V*¹ absoluas (t *ss.*) *T* | ℂ Ac *P* | nescias gloriosum] gloriosum neges *Z* 32 ceptos *PT* | pendendum *P* | uersusiculos *T* ante: te *in ras. V* 33 cene *P* cęne (c *al. praefix. uersui*) *V* cæne *T* coenae *G* | absoluꝫ *P* 34 sit] sꝫ *T* | ma/teria: t *eras. V* 35 set] *V*¹ | tu *om. V*¹ ut *P* | paulo: lo *rasura affect. et rescr. V* | et] a *ss.* λ 36 dilucior λ dulcior *G* | namque] nam *T* 37 absthemium *G* | ℂ Neque *P* 38 qui forte hunc *T* | locum (l, *non* i *longo*) *V* 39 caperrata] *VPT* neget: *litterae* g *inferior pars al. rescr. V* 40 nonuernarium *V*¹ | numeros/ (um *eraso?*) *V*

attigisse. quem ego uerum dicere fatebor, iuste, negabo. quippe si bonus est, quae omisi, non oblita mihi, sed praeterita existimet. dehinc qualiscumque est, cogitet secum, quam multa de his non repperisset, si ipse quaesisset. sciat etiam me neque omnibus erutis usum et quibusdam oblatis abusum. quam multa enim de ternario sciens neclego! tempora et personas, genera et gradus, nouem naturalia metra cum trimetris, totam grammaticam et musicam librosque medicinae, ter maximum Hermen et amatorem primum philosophiae Varronisque numeros et quidquid profanum uulgus ignorat. postremo, quod facile est, cum ipse multa inuenerit, comparet se atque me, occupatum cum otioso, pransum cum abstemio, iocum et ludum meum, diligentiam et calumniam suam. alius enim alio plura inuenire potest: nemo omnia. quod si alicui et obscurus uidebor, aput eum me sic tuebere: primum eiusmodi epyllia, nisi uel obscura sint, nihil futura; deinde numerorum naturam non esse scirpum, ut sine nodo sint. postremo si etiam tibi obscurus fuero, cui nihil neque non lectum est neque non intellectum,

---

41 attigisse/: e *in ras.* *V* | ne/gabo *V* 42 si *cum ras. al. rescr.* *V* *om.* *P* | obmisi *λ* | set V^1 43 praeterrita *G* | qualiscunque *Tλ* 44 repperisset] *V* 45 etiam q̃ me *T* et quę me *λ* | neque] que *V* nec *G* | erutis *TG* eratis *λ* eruditis *VP* 46 quam] quare *P* 47 neclego *V* neglego *P* neglexi *Z* (neglexit *λ*) | et personas genera *om.* *P* 49 gramaticam *P* | libro *V* | medicinae trimaximum *V* medici nr̃i maximum *P* medicinos ter maximum *GZ* 50 hermẽ *PG* | umatoꝝ (*i.* umatorum) *P* | fhilosophiae *V* 51 quicquid *PZ* | prophanum *PTG* 52 non ignorat *T*? *Par.* | ℂ Postremo *P* | postremo — comparet *om.* *V* | cum] tu *P* 53 se atque] Sciatque: Scia *in ras. al.* *V* 54 absthemio *PG* ab/stemio (s *eraso?*) *V* | ludum: meam *T* 55 suum *T* | enim] cui *P* 56 alicui et] et *om.* *T* 57 aput] V^1 | me *om.* *V* 58 epyllia *PG* epylia *λ* epilia *T* pillia *V* | nicil *V* nichil *P* 59 sirpum *T* scyrpum *G* 60 sit T^a | si etiam tibi] sed etiam si tibi *P* | etiam] iam *λ* 61 nicil *V* nichil *P* | non lectum] lectum *P* neglectum *Z* non lectũ (est) | (neque non intellectum *om.*, *sed in marg.*

tum uero ego beatus, quod adfectaui, adsequar, me ut requiras, me ut desideres, de me cogites. uale.

[336] GRIPHVS TERNARII NVMERI.

Ter bibe uel totiens ternos: sic mystica lex est,
Vel tria potanti uel ter tria multiplicanti,
Inparibus nouies ternis contexere coebum.
Iuris idem tribus est, quod ter tribus, omnia in istis:
Forma hominis coepti plenique exactio partus
Quique nouem nouies fati tenet ultima finis.
Tris Ope progeniti fratres, tris ordine partae,
Vesta, Ceres et Iuno, secus muliebre, sorores.
Inde trisulca Iouis sunt fulmina, Cerberus inde,
Inde tridens triplexque Helenae cum fratribus ouum.
Ter noua Nestoreos impleuit purpura fusos
Et totiens trino cornix uiuacior aeuo.
Quam nouies terni glomerantem saecula tractus
Vincunt aeripedes ter terno Nestore cerui:
Tris quorum aetates superat Phoebeius oscen,

6 Plato ap. Censorin. de die nat. 14 sq.

marg. pr. nō intellectum) *V* 62 uero *om. T* | affectaui *libri* | adsequar] *V* 63 me ut desideres] ut *om. Z* Finit epistola Incipit Gripus ternarii numeri *P* GRIPVS TERNARII NVMERI (*min.*) *V* Cripus ternarii numeri quod libet ter *TG* (crippus *G* bibat *G*) Finit Cripus λ

VP,Z 1 ternos] m̄os *P* | mistica *VPT* mixtica λ 3 Inparibus] *P* inpari//bus (ꝯ *eras.?*) *V* | terni/s *V* | contere *P* | coebum *VG* cobum *P* coelum *T*λ 4 stis *V*[1] 5 coepit *V* cepit *P* cepti *Z* (coepti *G*) 6 quaeque *T* 7 ℭ Tris *P* | tres *P* | partae *Parrhasius* parcae *libri* 8 secus *Z* sexu λ decus *VP* | muliebres °rores: ebres *al. instaurata in ras. V* 9 iouis (u *in* b *pr.*, b *in* v *al. corr.*) *V* ioui *PZ* | fulminacerberus: inacer *al. rescr. ex parte in ras. V* 10 inde] int' *P* | helenę *V* helene *P* helenes *Z* | oūm (*al. del. et add. marg.* heuum) *V* 11 ℭ Ter *P* 12 uiuatior *PG* 13 saecula] *Z* 14 aerpides *P* | trino *P* | ternōestore *V* 15 phoebeiuscscu (b *ex* u, scscu *al. sic rescr.*) *V* plebeius oscin *P*

Quem nouies senior Gangeticus anteit ales,
Ales cinnameo radiatus tempora nido.
Tergemina est Hecate, tria uirginis ora Dianae;
Tris Charites: tria Fata, triplex uox, trina elementa.
Tris in Trinacria Siredones; omnia terna:
Tris uolucres, tris semideae, tris semipuellae:
Ter tribus ad palmam iussae certare camenis,
Ore, manu, flatu: buxo, fide, uoce canentes.
Tris sophiae partes. tria Punica bella, trimenstres
Annorum caelique uices noctisque per umbram
Tergemini uigiles. ter clara instantis Eoi
Signa canit serus deprenso Marte satelles.
Et qui conceptus triplicatae uespere noctis
Iussa quater ternis adfixit opima tropaeis.
Et lyrici uates numero sunt Mnemosynarum,
Tris solas quondam tenuit quas dextera Phoebi:

---

18 Vergil. A. IIII 511 tergeminamque Hecaten, tria uirginis ora Dianae.
19 Appul. de mundo 38 sed tria fata sunt, cf. Plin. 34, 11
22 cf. Pausan. VIIII 34, 2 Steph. Byz. u. Ἄπτερα.
27 cf. Luciani Ὄνειρος ἢ Ἀλεκτρυών 3

---

16 grangeticus *P* | anteit] annit *P* 17 cynnameo *T* | //nido *V* 18 ☾ Tergemina *P* | haęcate *V*[1] //aecate *V*[2] echate *Pλ* | dianae: e *euanuit V* 19 tres *PT* | carites *V* carithes *λ* | terna *T* 20 tres *P* | trinacria: c *et* r *medium rescr. V* trinachia *P* | sirenes *Gλ* syrenes *T* Sirenides *Is. Vossius* Κηληδόνες (*Pindarus ap. Pausan. X 5, 12*) *FRitschl MSchmidt* | omin/a *ex* ominia *V* uel omina *marg. λ prob. Scaliger 1, 16* | terna *V* t'na *P* trina *Z* (trin$\overset{a}{\text{ę}}$ *T*) ternae *Schenkl* 22 certa/re (t *eraso*) *V* | camoenis *λ* 24 sophie *P*[a] | partes] pres *P* | punita *P* | trimestres *G* 25 coeli *T* | que *om. G* | uias uices *T* | nocti *V* 27 deprenso *Z* (deprehenso *λ*) depenso *VP* | mat' *P*[a] 28 uespere] trippe *P* 29 iussa: i *al. rescr. V* | adfixit: i *al. intrus.*, t *pr. ss. V* affixit *P*, iussaque quaternis suspendit *Z* | opima] pigma *V* | tropheis *PZ* 30 lirici *V* linrici *λ* | in nemosinarum (in *eraso al.* m *reposuit*) *V* ĩ nemosynarum *P* mnemosinar/ *marg. coaeua m. V* nemosinarum *Z* 31 solis *λ* | phebi *P*

Set Citheron totiens ternas ex aere sacrauit
Relligione patrum, qui sex spreuisse timebant.
Trina Tarentino celebrata trinoctia ludo:
Qualia bis genito Thebis trieterica Baccho.
Tris primas Thraecum pugnas tribus ordine bellis
Iuniadae patrio inferias misere sepulcro.
Illa etiam thalamos per trina aenigmata quaerens,
Qui bipes et quadrupes foret et tripes, omnia solus,
Terruit Aoniam uolucris, leo, uirgo triformis
Sphinx, uolucris pennis, pedibus fera, fronte puella.
Trina in Tarpeio fulgent consortia templo.
Humana efficiunt habitacula tergenus artes:
Parietibus qui saxa locat, qui culmine tigna,
Et qui supremo comit tectoria cultu.
Hinc Bromii quadrantal et hinc Sicana medimna.
Hoc tribus, hoc geminis tribus explicat usus agendi.
In physicis tria prima: deus, mundus, data forma.
Tergenus omnigenum: genitor, genetrix, generatum.

---

32 cf. Varro ap. Augustin. de doctr. christ. II 16 (Pausan. VIIII 29, 2)

37 Val. Max. II 4, 7 gladiatorium munus primum Romae datum est . . . dederunt Marcus et Decimus filii Bruti Perae funebri memoria patris cineres honorando.

---

32 set] V^1 | citeron *V P* cytheron *Gλ* | haere V^1 33 relligione] *VG* religione *PZ* | qui sex praebuisse *V* quis exp̄uisse *P* qs expreuisse *Tλ* quis experuisse *G* *corr. Paris.* | timebās V^1 timebāt V^2 34 trinoctia] noctia *V* 35 trieterico *V* trietrica *P* triaterica *Tλ* | baco *P* 36 prima *P* | Thraecum *Heinsius:* thracum *TG* threcum *λ* pheacum *V* phecum *P* | pugs̄ *P* | ordinē *P* | bellis *V* belli *P* sellis *Z* 37 patrio *VP* patri *Z* sepulchro *λ* 38 terna *T* | quaeres *G* quaeror P^s 39 qudrupes *T* | fore *P* foret *om. λ* 40 uolucs̄ *P* 41 spinx *λ* | uolucs̄ *P* | pinnis V^1 *P* pennis *Z* | pedi/bus (s *eraso?*) *V* | feras *P* 42 terna *T* | fugent *P* florent *T* 43 hauitacula *V* | artis *VP* artes *λ* arces *TG* 44 pariectibus *P* | locant *Z* 45 comit] fucat *Z* 46 hic *V* | hīc sicanā edimna V^1 47 hoc — haec *V* h̄ — h́ *P* haec — haec *λ* hoc — hoc *TG* | tribus *om. λ* | usi fagendi *P* 48 phisicis *VPT* 49 trigenus *V* tris genus *PZ* | genetrix] *VG* genitrix *PTλ*

Per trinas species trigonorum regula currit:
Aequilatus uel crure pari uel in omnibus inpar.
Tris coit in partes numerus perfectus, ut idem
Congrege ter terno per ter tria dissoluatur.
Tris primus par, impar habet mediumque: sed ipse
Vt tris, sic quinque et septem quoque diuidit unus;
Et numero in toto positus sub acumine centri
Distinguit solidos coebo pergente trientes,
Aequipares dirimens partes ex inpare terno;
Et paribus triplex medium, cum quattuor et sex
Bisque quaternorum secernitur omphalos idem.
Ius triplex, tabulae quod ter sanxere quaternae:
Sacrum, priuatum et populi commune quod usquam est.
Interdictorum trinum genus: unde repulsus
Vi fuero aut utrubi fuerit quorumue bonorum.
Triplex libertas capitisque minutio triplex.
Trinum dicendi genus est: sublime, modestum
Et tenui filo. triplex quoque forma medendi,
Cui logos aut methodos cuique experientia nomen.
Et medicina triplex: seruare, cauere, mederi.
Tris oratorum cultus: regnata Colosso

---

68 cf. Marcell. de med. 6 quod logos aut methodos simplexque empirica pangit.

---

50 regula *VP* linea *Z* 51 Aequilatus *G* aequalitas *V* equalatus *Pλ* equilater (tus *pr. ss.*) *T* | in *om. Z* | omnibus] nominis *Gλ* | inpar] *V* 52 cohit *T* 53 congreget et terno *V* congreget eterno *P* cum grege ter terno (trino *G*) *Z corr. Scaliger 1, 17* | dissolbatur *V* 54 impar *om. P* 55 ut tris sic *VP* (tres *P?*) qui medius *Z* | unus] in is *P* 56 positu• *V* 57 coebo *G* quoebo (b *in* v *al.*) *V* cebo *P* cibo *λ* coelo *T* | pergentet *V* pergentes *P* pereunte *Z* 58 inpare] *V* 59 IIII^{or} *P* quatuor *T* 61 iu̇x *V al. corr.* 64 ui] ut *V* | aut *om. V* | utrubi] utrŭui *V* rubi *P* r̊abi *T* (ut *om. PT*) utrobi *Gλ* | quorumbe *V* 65 captis *P* 67 filo (l' phylo *ss.*) *λ* 67—69 quoque — triplex *om. P* 68 cui *Siluius* quę V^2*Gλ* que V^1*T* quoi *Scaliger* | longos V^1 leges *λ* 70 ℂ Tris *P*

Quem Rhodos, Actaeae quem dilexistis Athenae
Et quem de scaenis tetrica ad subsellia traxit
Prosa Asiae, in causis numeros imitata chororum.
Orpheos hinc tripodes, quia sunt tria: terra, aqua, flamma.
Triplex sideribus positus, distantia, forma.
Et modus et genetrix modulorum musica triplex:
Mixta libris, secreta astris, uulgata theatris.
Martia Roma triplex: equitatu, plebe, senatu.
Hoc numero tribus et sacro de monte tribuni.
Tres equitum turmae, tria nomina nobiliorum.
Nomina sunt chordis tria, sunt tria nomina mensi.
Geryones triplices, triplex conpago Chimaerae.
Scylla triplex, commissa tribus: cane, uirgine, pisce.
Gorgones Harpalycaeque et Erinyes agmine terno
Et tris fatidicae, nomen commune, Sibyllae,
Quarum tergemini fatalia carmina libri,
Quos ter quinorum seruat cultura uirorum.

---

85 nomen commune: Varro ap. Lactant. Inst. I 6, 7
86 sq. Gell. I 19.

---

71 actea *V* actore *λ* 72 *post* 73 *λ* 72 quam *VP* quem *Z* | de scenis *Z* (scænis *G* scoenis *λ*), discernens *VP* (n *ss. al.* *V*) | subellia V^1 73 prorsa *P* | asiei in *V* asia ein *P* | ĩmitata *P* | cororum *Pλ* 74 o^r^pheus *V* orpheus *Z* (*corr. Vinetus*) | hinc] ĩ *G* | sintria P^s | flammae *Z* 75 syderibus *PG* | distañ *P* 76 genetrix] *V* 77 astrix *P* | theatrix *P* 79 hoc] haec *λ* | tribium *P* 80 turmeae V^1 turmę// V^2 81 cordi^s^ *V* cordis *Z* | mensis] *litt.* is *euanuerunt* *V* *u.* 82 *inferiore in marg. pr. add.* (*signo* d *adiecto post u. 81*) *V* 82 Geryones] *G* V^2 geriones V^1 *PTλ* Geryonae *Heinsius* | conpago] *V* | cymere *P* 83 scylla *in ras.* *V* sylla *P* | tripl/ex (ex *in ras. litt.* ices *ut uid.*) *V* 84 gorgone^s^ *V* | harphalicaequae ternis *V* (u *in ras.*, t *ex* g *pr. V*), arpaliceqȝ et erinis *P* arpiaeque et erines *Tλ* harpyieque et erinyies *G* | a^c^mine (a^c^ *ex* ā? *al.*) *V* | terno *om.* *P* 85 tris fatidicae *VP* trifatidicae (ter *ss. pr.* *T*) *Z* | comune *PT* | sibillae *VP* sybillae *λ* 86 crimina *T* 87 Quo^s^ *T* | tarquinorum *P*

Ter bibe. tris numerus super omnia, tris deus unus.
Hic quoque ne ludus numero transcurrat inerti,
Ter decies ternos habeat deciesque nouenos.

88 ter bibe tris *Z* ter bibet ter *P* ter biberes *V* | tris *V* tres *P* ter *Z* 89 inherti *T* 90 abeat *V*[1] | nobenos *V* nouenes *P* | Finit technopegnion liber primus. Incipit Cento nuptialis. *G*

XVII.

[350—360 Edyll. XIII]

CENTO NVPTIALIS.

[360]

AVSONIVS PAVLO S.

Perlege hoc etiam, si operae est, friuolum et nullius pretii opusculum, quod nec labor excudit nec cura limauit, sine ingenii acumine et morae maturitate. centonem uocant, qui primi hac concinnatione luserunt. solae memoriae negotium sparsa colligere et integrare lacerata: quod ridere magis, quam laudare possis. pro quo, si per sigillaria in auctione ueniret, neque Afranius naucum daret, neque ciccum suum Plautus offerret. piget enim Vergiliani carminis dignitatem tam ioculari dehonestasse materia. sed quid facerem? iussum erat: quodque est potentissimum imperandi genus, rogabat, qui iubere poterat, sanctus imperator Valentinianus, uir meo iudicio eruditus. nuptias quondam eiusmodi ludo descripserat, aptis equidem uersibus et compositione festiua. experiri deinde uolens, quantum nostra contentione praecelle-

---

8 Afranius fr. inc. 24 (431) R. Plautus Rud. II 7, 22 (580) ciccum non interduim.

Z Incipit Cento nuptialis *Z* | sat. *Tλ* salutem *G* 7 per *om. T* 8 uenerit *G* | afrannius *G* | nauci *Z corr. Salmasius* | neȝ *T* nec *Gλ* | cicum *λ* citum *G* cacum *T* 9 enim] equidem *λ* | uirgiliani *Z* 11 est *om. λ?* 12 sanctus] s. *Gλ* .f. *T* 13 imperat$\overset{r}{o}$ *T* 14 nuptias] qui nuptias *G* 15 equidem] etiam *λ* | festina *G*

ret, simile nos de eodem concinnare praecepit. quam scrupulosum hoc mihi fuerit, intellege. neque anteferri uolebam neque posthaberi, cum aliorum quoque iudicio detegenda esset adulatio inepta, si cederem, insolentia, si ut aemulus eminerem. suscepi igitur similis recusanti feliciterque et obnoxius gratiam tenui nec uictor offendi. hoc tum die uno et addita lucubratione properatum modo inter liturarios meos cum reperissem, tanta mihi candoris tui et amoris fiducia est, ut seueritati tuae nec ridenda subtraherem. accipe igitur opusculum de inconexis continuum, de diuersis unum, de seriis ludicrum, de alieno nostrum: ne in sacris et fabulis aut Thyonianum mireris aut Virbium, illum de Dionyso, hunc de Hippolyto reformatum. et si pateris, ut doceam docendus ipse, cento quid sit, absoluam. uariis de locis sensibusque diuersis quaedam carminis structura solidatur, in unum uersum ut coeant aut caesi duo aut unus et sequens ⟨medius⟩ cum medio. nam duos iunctim locare ineptum est, et tres una serie merae nugae. diffinduntur autem per caesuras omnes, quas recipit uersus heroicus, conuenire ut possit aut penthemimeris cum reliquo anapaestico, aut trochaice cum posteriore segmento, aut septem semipedes cum anapaestico chorico, aut ⟨ponatur⟩ post dactylum atque semipedem quidquid restat hexametro:

---

18 intellige *Z* 22 foeliciter *Tλ* 23 hoc tu me uno *Tλ* (*crux marg. add. T*) hoc die uno *G corr. Mommsen* 25 repperissem *λ* reperissem *G* ɔperissem *T* 27 inconexis *Guelpherbytani* inɔnexis *T* inconnexis *ceteri* | de diuersis *ψ* sed diuersis *TλG* 28 nostrum] meum *λ* 29 et fabulis] aut fabulis *T* | thionianum *λ* 30 Dionyso *ψ*? dyonisio *Tλ* dionisio *G* | hyppolito *Tλ* 34 medius *om. Z, add. Mommsen* 35 iocare *G* | et tres *ψ* et res *Z* 36 diffindr̄ (r̄ *del. et ss. pr.* unt~) *T* 37 uersus *om.* λ^1 38 penthimemeres (es *ex* is *pr.*) *T* pentimemeres *G* | anapestico | chorico aut *T* anapesto aut *G* 39 trocaicae *G* 40 *lacunam indicauit Birt et his uerbis* paruulum initium cum toto *expleuit,* ponatur *Peiper* 41 quicquid *Tλ* | exametro *Tλ*

simile ut dicas ludicro, quod Graeci ostomachian uocauere. ossicula ea sunt: ad summam quattuordecim figuras geometricas habent. sunt enim aequaliter triquetra: uel extentis lineis uel <eiusdem> frontis, <uel rectis> angulis uel obliquis: isoscele ipsi uel isopleura uocant, orthogonia quoque et scalena. harum uerticularum uariis coagmentis simulantur species mille formarum: helephantus belua aut aper bestia, anser uolans et mirmillo in armis, subsidens uenator et latrans canis, quin et turris et cantharus et alia huiusmodi innumerabilium figurarum, quae alius alio scientius uariegant. sed peritorum concinnatio miraculum est, imperitorum iunctura ridiculum. quo praedicto scies, quod ego posteriorem imitatus sum. hoc ergo centonis opusculum ut ille ludus tractatur, pari modo sensus diuersi ut congruant, adoptiua quae sunt, ut cognata uideantur, aliena ne interluceant: arcessita ne uim redarguant, densa ne supra modum protuberent, hiulca ne pateant. quae si omnia ita tibi uidebuntur, ut praeceptum est, dices me composuisse centonem. et quia sub imperatore meo tum merui, procedere mihi inter frequentes stipendium iubebis: sin aliter, aere dirutum facies, ut cumulo carminis in fiscum suum redacto redeant uersus, unde uenerunt. uale.

---

42 simile — uocauere *om. et in marg. pr. add.* | simileȝ *T* greci *T* | stomachion *TG* estomachion *λ* ostomachion *Gudianus*, *ὀστομαχίαν Hummelberg cf. Ennodii carm. II 133* (*ubi* stomacio *uel* stomac(h)o *libri*) *στομάτιον Scaliger 2, 26* 43 oscilla *Scaliger 2, 26* | quatñordecim *T* XIIII *λ* 44—46 sunt enim aequilatera uel triquetra extentis lineis uel (*sic λ* aut *TG*) frontis (rectis *pro* frontis *Auantius*) angulis uel obliquis *Z haec aperte corrupta* (*cf. Macrob. VI 712, Boetius ars geom. p. 376 et 404 Friedl.*) *corr. Peiper* 46 issoscele *G* isochele *T* id est soscele *λ* | sopleura *Z corr. Vgoletus* | orthogona *T* 48 helephantus *Tλ* (helephantis *λ*[1]) elephantus *G* 49 bellua *T* | mirmilo *T* 51 turris] turturis *Guelpherbytani* | cantarus *Z* | huiusmodi] hui'[i] *T* 52 uariigant *T* 55 posteriores *Toll* 58 alienum *Z, corr. Auantius* | interluceant *Gλ* interluceat *T* 62 imperatore] imperat *TG* | meo tum *Ald.* metum *Z*

[351] I. PRAEFATIO.

A. v 304 Accipite haec animis laetasque aduertite mentes,
A. xi 291 Ambo animis, ambo insignes praestantibus armis;
E. vii 4 Ambo florentes, * genus insuperabile bello. A. iiii 40
A. vi 834 Tuque prior, * nam te maioribus ire per altum A. iii 374 sq.
Auspiciis manifesta fides, * quo iustior alter A. i 544 sq.
Nec pietate fuit, nec bello maior et armis;
A. iii 94 Tuque puerque tuus, * magnae spes altera Romae, A. xii 168
A. viii 500 Flos ueterum uirtusque uirum, * mea maxima cura, A. i 678
A. xii 348 Nomine auum referens, animo manibusque parentem.
E. vi 9 Non iniussa cano. * sua cuique exorsa laborem A. x 111 sq.
Fortunamque ferent: * mihi iussa capessere fas est. A. i 77

[352] II. CENA NVPTIALIS.

A. v 104 Expectata dies aderat * dignisque hymenaeis A. xi 355
A. vi 306 Matres atque uiri, * iuuenes ante ora parentum G. iiii 477
A. i 700 sq. Conueniunt stratoque super discumbitur ostro.
Dant famuli manibus lymphas * onerantque canistris A. viii 180 sq.

Praefacio *G* Praefatium *λ* Prefacium super cento nuptiale *T*
3 forentes *T* 11 capescere *TG* ‖ coena *Z* 15 limphas *T*

Dona laboratae Cereris * pinguisque ferinae — A. i 215
A. viii 180 — Viscera tosta ferunt. * series longissima rerum: — A. i 641
A. viii 27 — Alituum pecudumque genus * capreaeque sequaces — G. ii 374
G. ii 471 — Non absunt illic * neque oues haedique petulci — G. iiii 10
G. iii 243 — Et genus aequoreum, * dammae ceruique fugaces. — G. iii 539
A. xi 311 — Ante oculos interque manus sunt * mitia poma. — E. i 80
A. viii 184 — Postquam exempta fames et amor compressus edendi,
A. i 724 — Crateras magnos statuunt * Bacchumque ministrant. — A. viii 181
A. ii 239 — Sacra canunt, * plaudunt choreas et carmina dicunt. — A. vi 644
A. vi 645 sq. — Nec non Thraeicius longa cum ueste sacerdos
Obloquitur numeris septem discrimina uocum.
A. x 362 — At parte ex alia * biforem dat tibia cantum. — A. viiii 618
G. iiii 184 — Omnibus una quies operum * cunctique relictis — A. viii 109 sq.
Consurgunt mensis, * per limina laeta frequentes — A. i 707
A. viiii 164 — Discurrunt uariantque uices * populusquę patresque, — A. viiii 192
A. xi 476 — Matronae, pueri, * uocemque per ampla uolutant — A. i 725 sq.
Atria: dependent lychni laquearibus aureis.

---

16 pingues λ | que *om.* *G* 19 illĩc *T* | nec *G* | aues *Z* *corr. Lugdun.* 20 dame λ 27 tybia λ 29 lumina *G* 32 lichni *G*λ

[353] III. DESCRIPTIO EGREDIENTIS SPONSAE.

A. IIII 136 Tandem progreditur * Veneris iustissima cura, A. X 132
A. VII 53 Iam matura uiro, iam plenis nubilis annis,
A. I 315 Virginis os habitumque gerens, * cui plurimus ignem A. XII 65 sq.
Subiecit rubor et calefacta per ora cucurrit,
A. VII 251 Intentos uoluens oculos, * uritque uidendo. G. III 215
A. VII 812 sq. Illam omnis tectis agrisque effusa iuuentus
Turbaque miratur matrum. * uestigia primi A. V 566 sq.
Alba pedis, * dederatque comam diffundere uentis. A. I 319
A. III 483 Fert picturatas auri subtemine uestes,
A. I 650 Ornatus Argiuae Helenae: * qualisque uideri A. II 591 sq.
Caelicolis et quanta solet * Venus aurea contra, A. X 16
A. VI 208 Talis erat species, * talem se laeta ferebat A. I 503
A. II 457 Ad soceros * solioque alte subnixa resedit. A. I 506

[354] III. DESCRIPTIO EGREDIENTIS SPONSI.

A. X 362 At parte ex alia * foribus sese intulit altis A. XI 36
A. VIIII 181 Ora puer prima signans intonsa iuuenta,

---

37 uolucris λ 41 fert *Lugdun.* et *Z* | subtegmine *Z*
42 qualisque uideri ψ, *Accursius; om. Z*

A. VIIII 582 Pictus acu * chlamydem auratam, quam plurima circum A. V 250 sq.
Purpura maeandro duplici Meliboea cucurrit, A. V 251
A. X 818 Et tunicam, molli mater quam neuerat auro:
A. I 589 Os umerosque deo similis * lumenque iuuentae. A. I 590
A. VIII 589 Qualis, ubi oceani perfusus Lucifer unda
A. VIII 591 Extulit os sacrum caelo: * sic ora ferebat, A. III 490
A. III 490 Sic oculos * cursuque amens ad limina tendit. A. II 321
A. XII 70 Illum turbat amor figitque in uirgine uultus;
A. I 256 Oscula libauit * dextramque amplexus inhaesit. A. VIII 124

[355]

V. OBLATIO MVNERVM.

A. V 553 Incedunt pueri pariterque ante ora parentum
A. V 101 Dona ferunt * pallam signis auroque rigentem, A. I 648
A. XI 333 sq. Munera portantes aurique eborisque talenta
Et sellam * et pictum croceo uelamen acantho, A. I 711
A. I 640 Ingens argentum mensis * colloque monile A. I 654 sq.
Bacatum et duplicem gemmis auroque coronam.

---

48 clamidem *T* 49 melibœa *T* 52 oçceani *T* 56 obscula *G* | adhaesit *T* 60 achanto *TG* acanto *λ* 62 baccatum *T* bachatum *λ* bacchatum *G*

A. v 284 Olli serua datur * geminique sub ubere nati: A. v 285
A. x 518 Quattuor huic iuuenes * totidem innuptaeque puellae: A. ii 238
A. v 556 Omnibus in morem tonsa coma; * pectore summo A. v 558 sq.
Flexilis obtorti per collum circulus auri.

[356] VI. EPITHALAMIVM VTRIQVE.

A. xii 131 Tum studio effusae matres * ad limina ducunt; A. x 117
G. iiii 460 At chorus aequalis, * pueri innuptaeque puellae, A. vi 307
G. ii 386 Versibus incomptis ludunt * et carmina dicunt: A. vi 644
E. viii 32 'O digno coniuncta uiro, * gratissima coniunx, A. x 607
A. i 330 Sis felix, * primos Lucinae experta labores G. iiii 340
G. iiii 380 Et mater. cape Maeonii carchesia Bacchi.
E. viii 30 Sparge, marite, nuces; * cinge haec altaria uitta, E. viii 64
A. viii 500 Flos ueterum uirtusque uirum: * tibi ducitur uxor, E. viii 29
A. i 74 sq. Omnes ut tecum meritis pro talibus annos
Exigat et pulchra faciat te prole parentem.
A. viiii 446 Fortunati ambo, * si quid pia numina possunt, A. iiii 382

---

63 ubera^{e} *T* 64 quatuor *T* | huic *Z* hic *Vergilius* 67 effuso *λ* 70 coniux *λ* 71 foelix *Tλ* 72 meonii *TG* l' dona manu *ss. pr. T* sacra manu *λ* 75 pia numina] mea carmina *λ* (*ex A VIIII 446*)

A. III 493 Viuite felices.' * dixerunt 'currite' fusis E. IIII 46 sq.
Concordes stabili fatorum numine Parcae.

[357] VII. INGRESSVS IN CVBICVLVM.

G. IIII 374 sq. Postquam est in thalami pendentia pumice tecta
Peruentum, * licito tandem sermone fruuntur. A. VIII 468
A. VIII 467 Congressi iungunt dextras * stratisque reponunt. A. IIII 392
A. I 657 At Cytherea nouas artes * et pronuba Iuno A. IIII 166
A. XI 254 Sollicitat suadetque ignota lacessere bella.
A. I 715 Ille ubi complexu * molli fouet atque repente A. VIII 388 sq.
Accepit solitam flammam * lectumque iugalem: A. IIII 496
A. VI 104 'O uirgo, noua mi facies, * gratissima coniunx, A. X 607
A. VI 687 Venisti tandem, * mea sola et sera uoluptas. A. VIII 581
A. II 777 O dulcis coniunx, non haec sine numine diuum
A. XII 428 Proueniunt. * placitone etiam pugnabis amori?' A. IIII 38
A. IIII 362 Talia dicentem iamdudum auersa tuetur

---

78 foelices *T* 79 Talia s. Concordes *T* *post* 82ª *aut exciderunt duo hemistichia aut* residunt *scribendum cum Schenkelio ex A. VIII 467* (mediisque residunt) 83 citherea *T* 84 solicitat *T* 85 atque *Z* (ille *Vergilius*) inde *Schenkl ex VIII 238* (inde repente); *post* 86 *intercidisse uersum suspicatur Schenkl* 87 coniux *λ* 89 coniux *λ* 90 placido *G* 91 aduersa *Tλ*

A. xii 916 Cunctaturque metu telumque instare tremiscit
A. i 218 Spemque metumque inter * funditque has ore loquelas: A. v 842
A. x 597 'Per te, per, qui te talem genuere, parentes,
E. ii 17 O formose puer, * noctem non amplius unam A. i 683
A. viiii 290 Hanc tu, oro, solare inopem * et miserere precantis. A. x 598
A. xii 911 sq. Succidimus. non lingua ualet, non corpore notae
Sufficiunt uires, nec uox aut uerba sequuntur.'
A. viiii 219 Ille autem: 'causas nequiquam nectis inanes.'
A. xii 699 Praecipitatque moras omnis * soluitque pudorem. A. iiii 55

[358] PARECBASIS.

Hactenus castis auribus audiendum mysterium nuptiale ambitu loquendi et circuitione uelaui. uerum quoniam et Fescenninos amat celebritas nuptialis uerborumque petulantiam notus uetere instituto ludus admittit, cetera quoque cubiculi et lectuli operta prodentur ab eodem auctore collecta, ut bis erubescamus, qui et Vergilium faciamus impudentem. uos, si placet, hic iam legendi modum ponite: cetera curiosis relinquite.

---

99 nequicquam *Z* 100 omnis] *TG* omnes *λ*
1 castis] erectis *λ* | ad audiendum *λ* | misterium *Z* | fesceninos *Z* 5 quoque operta cubiculi et lectuli operta *T*
7 uirgilium *Z*

[359] VIII. IMMINVTIO.

A. xi 631 Postquam congressi * sola sub nocte per umbram A. vi 268
G. iii 267 Et mentem Venus ipsa dedit, * noua proelia temptant. A. iii 240
A. x 892 Tollit se arrectum: * conantem plurima frustra A. viiii 398
A. x 699 Occupat os faciemque, * pedem pede feruidus urget, A. xii 748
A. vii 362 Perfidus alta petens: * ramum, qui ueste latebat, A. vi 406
E. x 27 Sanguineis ebuli bacis minioque rubentem
A. xii 312 Nudato capite * et pedibus per mutua nexis, A. vii 66
A. iii 658 Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum,
A. x 788 Eripit a femore et trepidanti feruidus instat.
A. i 159 Est in secessu, * tenuis quo semita ducit, A. xi 524
A. viii 392 Ignea rima micans: * exhalat opaca mephitim. A. vii 84
A. vi 563 Nulli fas casto sceleratum insistere limen.
A. vii 568 Hic specus horrendum: * talis sese halitus atris A. vi 240 sq.
Faucibus effundens * nares contingit odore. A. vii 480
A. xi 530 Huc iuuenis nota fertur regione uiarum

---

102 p̃lia *λ* | tentant *Tλ* 103 arreptum *λ* 104 feuidus *T* 109 femore *TG Priscianus* femine *meliores libri Vergiliani* foemine *λ* 111 exalat *T* | mephytim *G* 113 alitus *Tλ*
u
115 hiṇc *T*

A. v 858 Et super incumbens * nodis et cortice crudo A. viiii 743 sq.
Intorquet summis adnixus uiribus hastam.
A. xi 804 Haesit uirgineumque alte bibit acta cruorem.
A. ii 53 Insonuere cauae gemitumque dedere cauernae.
A. xi 816 Illa manu moriens telum trahit, ossa sed inter
G. iii 442 Altius ad uiuum persedit * uulnere mucro. A. xi 817
A. iiii 690 sq. Ter sese attollens cubitoque innixa leuauit,
Ter reuoluta toro est. * manet imperterritus ille. A. x 770
G. iii 110 Nec mora nec requies: * clauumque adfixus et haerens A. v 852 sq.
Nusquam amittebat oculosque sub astra tenebat.
A. vi 122 Itque reditque uiam totiens * uteroque recusso A. ii 52
A. xii 276 Transadigit costas * et pectine pulsat eburno. A. vi 647
A. v 327 sq. Iamque fere spatio extremo fessique sub ipsam
Finem aduentabant: * tum creber anhelitus artus A. v 199 sq.
Aridaque ora quatit, sudor fluit undique riuis,
A. xi 818 Labitur exanguis, * destillat ab inguine uirus. G. iii 281

---

123 thoro *Tλ* 124 adfixus] ꝟ | $\overset{\text{ut}}{\text{et}}$ *T* 125 ammittebat *T* 127 et] iam *Vergilius* 130 arrida *T* 131 exsanguis *T* | distillat *Tλ*

[360] Contentus esto, Paule mi,
Lasciua, Paule, pagina:
Ridere, nil ultra, expeto.

Sed cum legeris, adesto mihi aduersum eos, qui, ut Iuuenalis ait, 'Curios simulant et Bacchanalia uiuunt', ne fortasse mores meos spectent de carmine.

'Lasciua est nobis pagina, uita proba',

ut Martialis dicit. meminerint autem, quippe eruditi, probissimo uiro Plinio in poematiis lasciuiam, in moribus constitisse censuram, prurire opusculum Sulpiciae, frontem caperare; esse Appuleium in uita philosophum, in epigrammatis amatorem; in praeceptis Ciceronis extare seueritatem, in epistulis ad Caerelliam subesse petulantiam; Platonis Symposion composita in ephebos epyllia continere. nam quid Anniani Fescenninos, quid antiquissimi poetae Laeuii Erotopaegnion libros loquar? quid Euenum, quem Menander sapientem uocauit?

---

5 Iuuenal. 2, 3
7 Martialis I 4, 8
9 Plinius ep. IIII 14, 4 sq. (cf. V 3)
10 Sulpiciae] cf. Martialis X 35 [Fulgentius Myth. I p. 616 St.: hac etenim adludente . . . Sulpicillae Ausonianae loquacitas deperit]
11 Appuleium] cf. Appul. de Magia c. 9
12 (Ciceronis fragm. XIIII 2 B.-K.)
14 Appul. de Magia c. 10
17 Euenum: (Menandri fr. 342 M.)

---

1 esto o paule *T* 2 o paule *Z corr. Lugdun.* 3 expecto *T* 4 Sed *init. minio scripta T* 6 fortasse] forte *Scaliger* | carmine (˜ *del. pr.*) *T* 7 probata *λ* 8 Martialis *Pulmann* plinius *Z* 9 probatissimo *G* | poematis *λ* 10 Sulpiciae *ψ* sulpiti ue (l *ex incepto* p *pr.*) *T* sulpitiiue *λ* Sulpitii nec *G* 11 apuleium *T* | phylosophum *G* 12 inepti grãmatis *G* | Ciceronis *Peiper*, omnibus *Z* 13 Tullii seueritatem *λ* Tulli *om. TG* | epistolis *Z* | cerelliam *TG* 14 simposion *TG* | ephoebos *G* 15 epyllia *G* epillia *Tλ* edyllia *Par.* | fesceninos *Z* 16 leuii *T* lenii *G* | erotopegnion *T* crothopegnion *G* 17 euuenum *Tλ* euentum *G*

quid ipsum Menandrum? quid comicos omnes? quibus seuera uita est et laeta materia. quid etiam Maronem Parthenien dictum causa pudoris? qui in octauo Aeneidos, cum describeret coitum Veneris atque Vulcani, *αἰσχροσεμνίαν* decenter immiscuit. quid? in tertio Georgicorum de summissis in gregem maritis nonne obscenam significationem honesta uerborum translatione uelauit? et si quid in nostro ioco aliquorum hominum seueritas uestita condemnat, de Vergilio arcessitum sciat. igitur cui hic ludus noster non placet, ne legerit, aut cum legerit, obliuiscatur, aut non oblitus ignoscat. etenim fabula de nuptiis est et, uelit nolit, aliter haec sacra non constant.

---

20 Donat. Vita Vergilii 22, Seru. ad A I in. (Parthenias) Vergil. A VIII 404 sqq. Annianus ap. Gell. n. a. VIIII 10, 1 sq.
22 Vergil. G III 123 sqq.
24 honesta uerborum translatione] uerecunda quadam translatione uerborum: Annianus l. l.

---

19 ″uita ″seuera *T* | Maronem *λ om. TG* 20 in *om. Gλ* | VIII. *G* $\overset{\text{I}}{\text{VII}}$. (*pr. corr.*) *T* 21 discribere *G* 22 *αἰσχροσεμνίαν ψ Διοχροσέμνιαν G, om. Tλ sed spatio uacuo relicto* 26 uirgilio *Z* 27 accersitum *G*

XVIII.

EPISTVLARVM

LIBER.

I [Symmachi Ep. I 31 S.]

SYMMACHVS AVSONIO.

Merum mihi gaudium eruditionis tuae scripta tribuerunt, quae Capuae locatus accepi. erat quippe in his oblita Tulliano melle festiuitas et sermonis mei non tam uera, quam blanda laudatio. quid igitur magis mirer, sententiae incertus addubito, ornamenta oris an pectoris tui. quippe ita facundia antistas ceteris, ut sit formido rescribere; ita benigne nostra conprobas, ut libeat non tacere. si plura de te praedicem, uidebor mutuum scabere et magis imitator tui esse adloquii quam probator. simul quod ipse nihil ostentandi gratia facis, uerendum est genuina in te

---

[I—III: *σ = Symmachi libri: R = Palatinus, F = Florilegium; accedit aliquotiens Γ = Giphanii codex, Φ = Fuldensis D = Diuionensis, M = Montepessulanus; α = Ausoniani libri VP*]

VP,σ I sīmacus ausonio *V* symmachus aūs *F* Epl'a symmachi ad ausonium *P* *om. R* 1 mẹrum *VR* uerum *PΠF* | mici *V* | gaudium mihi *σ* | tu es cripta V^1 (ę *al.*) 3 mei non tam] mei meri non tantum *P* 4 ℂ quid *P* 5 incertus] uictus P^s | id dubito *P* | *uerba* incertus — oris *pr. m. in ras.*, an — ita *inter lineas, uocis* facundia *litt.* fa *uersui praefixa,* formido — conprobas *in inferiore marg.*, (*super* ut sit *nota* đħ) *V* 6 añstas *P* 7 neuigne V^1 8 conprobas] *V* mutum V^1 | scabere V^1PF scalpere V^2 scribere RP^s | ĭmitator *P* | tui^e^sse *V* esse *om. σ* 10 alloquii *libri* | nicil *V* nichil *P* 11 *in marg. al.*: (ge)nui|na|n/tura|a *V*

bona tamquam adfectata laudare. unum hoc tamen a nobis indubitata ueritate cognosce, neminem esse mortalium, quem prae te diligam; sic uadatum me honorabili amore tenuisti. set in eo mihi uerecundus nimio plus uidere, quod libelli tui arguis proditorem. nam facilius est ardentes fauillas ore comprimere quam luculenti operis seruare secretum. cum semel a te profectum carmen est, ius omne posuisti. oratio publicata res libera est. an uereris aemuli uenena lectoris, ne libellus tuus admorsu duri dentis uratur? tibi uni ad hoc locorum nihil gratia praestitit aut dempsit inuidia. ingratis scaeuo cuique proboque laudabilis es. proinde cassas dehinc seclude formidines et indulge stilo, ut saepe prodaris. certe aliquod didascalicum seu protrepticum nostro quoque nomini carmen adiudica. fac periculum silentii mei, quod etsi tibi exhibere opto, tamen spondere non audeo. noui ego, quae sit prurigo emuttiendi operis, quod probaris. nam quodam pacto societatem laudis adfectat, qui aliena bene dicta primus enuntiat. ea propter in comoediis summatim quidem gloriam scriptores tulerunt: Roscio tamen atque Ambiuio ceterisque actoribus fama non defuit. ergo tali negotio expende otium tuum et nouis uoluminibus ieiunia nostra

---

12 affectata *libri* | ℭ Unum *P* 14 quem] $\overset{s}{\text{q}}$m *V*¹ $\overset{s}{\text{q}}$ᵉm *V*² 13 me] ne *V* | honorauili *V*¹ | amor *V* a morte *R* 15 set] *V* | mici *V* michi *P* | uerecundius *R* 17 fabilla *V*¹ 18 serbare *V*¹ 20 res libera σ res *om.* α 21 a morsu *V*² *PF* admorsu *V*¹ admorsum *R* | duri/ *V* du *om.* (ridentis) *P* 22 locarum *P* | nicil *V* nichil *P* 23 ignatis *P* ingratus (*i.* ingratiis) σ | que *om.* *V*¹ 24 est *V*¹ | deinc *V*¹ 25. 26. aliquot dedascalium seu proterpticum *R* | nostro] ofo *P* 27 caʳmen *V* ċam̃ *P* | periclum *V*¹ 28 qod *V*¹ | etsi tibi] et tibi *P* | exibere obto *V*¹ 29 nobi *V*¹ | emutiendi *VF* 30 qod *V* 31 affectat *libri* | ennuntiat *P* 32 comędiis (ę *ex* e) *V* | summatem *R* | gloriam quidem *R* 33 adque *V* | ambibio ασ (ambio *D*) 34 auctoribus *V* | deficit *R* 35 tuum] tum *V*¹ | nobis *V*¹ | geiunia *V*¹

sustenta. quod si iactantiae fugax garrulum indicem pertimescis, praesta etiam tu silentium mihi, ut tuto simulem nostra esse, quae scripseris. uale.

II [407 Ep xvii: Symmachi Epp. I 32 S.]

AVSONIVS SYMMACHO.

Modo intellego, quam mellea res sit oratio; quam delinifica et quam suada facundia. persuasisti mihi, quod epistulae meae aput Capuam tibi redditae concinnatio inhumana non esset; set hoc non diutius, quam dum epistulam tuam legi, quae me blanditiis inhiantem tuis uelut suco nectaris delibuta perducit. ubi enim chartulam pono et me ipsum interrogo, tum absinthium meum resipit et circumlita melle tuo pocula deprehendo. si uero, id quod saepe facio, ad epistulam tuam redii, rursus inlicior: et rursum ille suauissimus, ille floridus tui sermonis adflatus deposita lectione uanescit et testimonii pondus prohibet inesse dulcedini. hoc me uelut aerius bratteae fucus aut picta nebula non longius, quam dum uidetur, oblectat

---

II 2 Symmachi ep. III 6 (a. 380 Iuliano): ne tua quidem delenifica et suada facundia.

---

36 iudicem *D* 37 pertimesces *R* | etiam] et *P* | selentium *V*[1] | mici *V* 38 similem *R* | uale *om.* σ

VP,σ II Responsio Ausonii ad Symmachum R, *P om. V* | Ausonius Symmacho (s̈maco *V* symm̄ *F*) *VPF om. R* 1 intelligo *P* 2 delinifica] *V*[1] (a *ex* ae *ut uid., pr. corr.*) *P* | facund[i]a (i *pr.*?) *V* | mici *V* 3 ępistolę (lę *ex* le *al.*) *V* epistole *P* | męe *V* aput] *V* | reddita *P* | concinatio *P*[s] 4 humana *V* | set] *V* 5 epistolam tuam *P* (ępistola tua *V*[1]) | me] mę *V*[1] 6 iniā (h. tem) *V* 7 ubi] tibi σ | enim *V* nō *P* uero σ | cartc̈lam *al. c. V* cartulam *P* 8 absintium *V* abscynthium *P* 9 deprẹendo (ẹ in e *corr.*) *V* | ☾ si *P* | bero *V*[1] | id *om. P* | quod] quod|q' *P* | ępistolam (ę *in* e *corr.*) *V* 10 inlicior (*in marg. al.* inlicior psuadeor) *V* illicior *P* in licio retrorsum *R* illicior retrorsum *F* | suabissimus *V* 11 afflatus *P* 12 proibet *V*[1] 13 brattee *V* bractee *P* bractea σ 14 nondum longius *R*

chamaeleontis bestiolae uice, quae de subiectis sumit colorem. aliud sentio ex epistula tua, aliud ex conscientia mea. et tu me audes facundissimorum hominum laude dignari? tu, inquam, mihi ista, qui te ultra emendationem omnium protulisti? quisquamne ita nitet, ut conparatus tibi non sordeat? quis ita Aesopi uenustatem, quis sophisticas Isocratis conclusiones, quis ad enthymemata Demosthenis aut opulentiam Tullianam aut proprietatem nostri Maronis accedat? quis ita adfectet singula, ut tu imples omnia? quid enim aliud es, quam ex omni bonarum artium ingenio collecta perfectio? haec, domine mi fili Symmache, non uereor, ne in te blandius dicta uideantur esse quam uerius. et expertus es fidem meam mentis atque dictorum, dum in comitatu degimus ambo aeuo dispari. ubi tu ueteris militiae praemia tiro meruisti, ego tirocinium iam ueteranus exercui. in comitatu tibi uerus fui, nedum me peregre existimes conposita fabulari. in comitatu, inquam,

---

15 cameleontis *V*σ | uestiole V^1*R* | uite P^s | quae] q (s *ss.*) V^1 quaq̄ *P* 16 aliut V^1 | ex epistula] ex ępistula V^1 exempla *P* | aliut V^1 18 laudeꝫ *P* | ℂ tu *P* | mici *V̄* | isti *R* 19 hominum *V* | quisquamne *V* ut quisquam *P* aut quisquam σ haut *Schott* 20 conpatus (ra *ss.*) *V* | ita ad *F* 21 ęsopi V^1 ysopi V^2 | quis ad *F* | sopisticas V^1 | isocratis *RD* ysocratis *P* socratis *VF* | conclusionis *R* 22 quis ita ad σ | entimemata *VP* enthimemata σ | demostenis *V*σ demosthenes *P* | aut opul.] ut op. *R* | *post* opulentiam *in marg.* ⨯ *al.* *V* 24 accedatur *(omissa interrogandi nota)* *P* | ita/// *(3 litt. erasis)* *V* | affectet *V*P^s affectat σ 25 en¹m (*al. corr.*) *V* c (I *ss.*) (*at haec nota* c *non* c *sed* e *ualet)* *P* | aliut *V* | es] ex *P* 26 perfecta *P* | ℂ Hec *P* Hec V^1 | dñe (omi *al. ss.*) *V* 27 simace V^1 sịmace (h *ss.*) V^2 29 mentis adque *V* mentisqꝫ atque *P* | commitatu *V* ɔmitatu *P* | degimur *V* egimus *P* 30 ębo V^1 | premi V^1 pręmia V^2 31 tyro *P* | tyrocinium *P* | iam *om.* *P* 32 peregre *P* peregrem *V* 33 conposita *V*

qui frontes hominum aperit, mentes tegit: ibi me et parentem et amicum et, si quid utroque carius est, cariorem fuisse sensisti. set abeamus ab his: ne ista haec conmemoratio ad illam Sosiae formidinem uideatur accedere. illud, quod paene praeterii, qua adfectatione addidisti, ut ad te didascalicum aliquod opusculum aut sermonem protrepticum mitterem? ego te docebo docendus adhuc, si essem id aetatis, ut discerem? aut ego te uegetum atque alacrem commonebo? eadem opera et Musas hortabor, ut canant, et maria, ut effluant, et auras, ut uigeant, et ignes, ut caleant, admonebo: et, si quid inuitis quoque nobis natura fit, superfluus instigator agitabo. sat est unius erroris, quod aliquid meorum me paenitente uulgatum est; quod bona fortuna in manus amicorum incidit. nam si contra id euenisset, nec tu mihi persuaderes placere me posse. haec ad litteras tuas responsa sint: cetera, quae noscere aues, conpendi faciam; sic quoque iam longa est epistula. Iulianum tamen familiarem domus uestrae, si quid de nobis percontandum arbi-

---

34 Cicero pro Planc. 6, 16 tabella quae frontes aperit hominum, mentes tegit.
37 Terent. Andr. I 1, 16 (43)
41 Horat. Ep. I 17, 3 disce docendus adhuc.

---

34 legit *V* | ibi me] me tibi *σ* 35 siquit *V*[1] 36 set] *V*[1] ℂ sed *P* | abis *V*[1] 37 ista hec (e *in* ę) *V* haec *om.* *P*[s] | comemoratio (cō *al. corr.*) *V* 38 illut *V*[1] | quoque *om.* *V* 39 adfectatione] *V* 40 aut *V*[2] ut *V*[1] | protrepiticum *P*[s] 41 aduc *V*[1] | id *om.* *P* 42 adque *V* 43 *in marg. al.* ꝓ *V* | ortabor *V* 44 mare ut effluat *σ* 45 et si] ut si *P* | nobis (id *ss.*) quoque *R* 46 fit] sit *σ* | ℂ Sat *P* satis *σ* 47 aliqut *al. corr.* *V* | peniten[te] *al. corr.* *V* 48 *ante* quod *in marg. al.* ✕ 49 idē *V* id *P* *om.* *σ* | benisset *V*[1] (b *in* u *al.*) | mici *V* | persuaderes: s *al. rescr.* *V* 50 ℂ Haec *P* 51 noscere] nos *V* | [h]abes (h *al. ss.*) *V* abes *V*[1] *corr. Vinetus* habes *V*[2] *Pσ* | conpendio *V* conpendii *σ* 52 epistola *V* | tamen | //////// familiarem (tamen *semel erasum ut uid.*) *V* 53 uestrae] uesrę *V* | percunctand' *P* | arbitraris si *R* arbitraberis tibi *F*

traris, adlego; simul admoneo, ut, cum causam aduentus eius agnoueris, iuues studium, quod ex parte fouisti. uale.

III [Symm. Ep. I 25 S.] SYMMACHVS AVSONIO.

Etsi plerumque uera est aput parentes praedicatio filiorum, nescio quo tamen pacto detrimentum meriti sui patiatur, dum personarum spectare gratiam iudicatur. quaero igitur incertus animi, quae mihi nunc potissimum super uiro honorabili Thalassio genero tuo uerba sumenda sint. si parce decora morum eius adtingam, liuenti similis existimabor: si iuste persequar, ero proximus blandienti. imitabor igitur Sallustiani testimonii castigationem: habes uirum dignum te et per te familia consulari, quem fortuna honoris parti maiorem beneficiis suis repperit, emendatio animi et sanctitas potioribus iam parauit. uale.

IIII [397 Ep. VIII] AVSONIVS AXIO PAVLO RHETORI SAL.

Tandem eluctati retinacula blanda morarum
  Burdigalae molles liquimus inlecebras

---

9 Sallustii Iug. 9

---

54 allego *VPσ* 55 agnoberis *V*[1] | iubes *V*[1] 56 fobisti *V*[1]

III Ausonius. Axio SIMACVS: AUSONIO. *V* ℞nsio ausonii ad symmachum. *VP*,*σ* Symmachus Ausonio *P* *om.* *σ* 1 aput] *V* 2 quo] ꝑ (*i.* quod) *P* 3 patiatur *Pσ* patitur *V* 4 mici *V* 5 /honorabili (h *male scr. ante* h *del.*) *V* | thalassio] *M* talassio *V* thalassio *Pσ* thaloesio *Auantius* 6 si pte *P* | decora *α* decorem *σ* 7 morum] amicorum *R* | adtingam] *Vσ* | libenti *V*[1] | existimabor *α* estimabor *σ* 8 persequar *Vσ* prosequar *PM* | priximus *V* | ℭ Inmittabor *P* 9 sallust[1]ani *V* salustiani *Pσ* | testimoni[1] *V* | abes *V*[1] 10 et per te *om.* *P* 12 potioribus *Iuretus* honoribus *ασ* iam *om.* *V* | parabit *VD* pauit *P* | Explicit ep[a] Symmachi *P*

IIII Incip' liber epl'arum *T* Liber epistolarum incipit *M VZ* Ausonii peonii poetae disertissimi epistolarum liber *G* *om.* *V* AVSONIVS. AXIO. PAVLO. RETORI. SAL~ *V* Ausonius Paulo sal' (salutem *G* sal' *om.* *M*) *Z* 2 lĩquimus *V* | inlecebras] *V*

Santonicamque urbem uicino accessimus agro.
Quod tibi si gratum est, optime Paule, proba.
Cornipedes rapiant inposta petorrita mulae;
Vel cisio triiugi, si placet, insilias,
Vel celerem mannum uel ruptum terga ueraedum
Conscendas, propere dum modo iam uenias,
Instantis reuocant quia nos sollemnia paschae
Libera nec nobis est mora desidiae.
Perfer in excursu uel teriuga milia epodon
Vel falsas lites, quas schola uestra serit.
Nobiscum inuenies nullas, quia liquimus istic,
Nugarum ueteres cum sale relliquias.

V [396 Ep. VIIII] AVSONIVS PAVLO.

Ostrea nobilium cenis sumptuque nepotum
Cognita diuersoque maris deprensa profundo,
Aut refugis nudata uadis aut scrupea subter
Antra et muriceis scopulorum mersa lacunis,
Quae uiridis muscus, quae decolor alga recondit,
Quae testis concreta suis ceu saxa cohaerent,
Quae mutata loco, pingui mox consita limo,
Nutrit secretus conclusae uliginis umor,

---

3 sc̄onicam *V* sanctonicam *TM* 4 signatum *V* | obtime *V* 5 rapiăt *V* | inposta] *V* | ꝑtorrita *V* petorita *TG* 7 uel ceremannu^v^m *V* | manum *G* | uerendum *T* 9 rebocăt (b *in* v *al.*) *V* | solennia *T* solempnia *M* | pascae *V*¹*Z* 10 li^a^uera *V*¹ | uobis *G* | desidiœ *T* 11 perter in cursu *V* | milie pondon *V* milie podon *Z* 12 qua *T* | scola *VTM* 13 inuenias *V* | nullas *Auantius, idem rec. m. (Scaligeri?) ss. V* multas *VZ* | qui aliqui mustio *TM* (q aliq *T*) | q. l. cio *G* 14 relli/quias (n *craso?*) *V* | *u.* 14 *unus V habet: eius loco ep. XI u. 37* (Vale ualere si uoles me uel uola) *legitur in Z (cruce add. in marg. T)*

V V ıī AVSONIVS PAVLO *V* 1 hostea *V* 2 diuersa *V corr. Scaliger* | defensa *V corr. Heinsius* 5 ^de^decor *V corr. Douza* 6 coerent *V*¹ co^h^ęrent *V*² 7 consta *V corr. Scaliger* condita *Lugdun.* 8 concluse///: ę *superior pars al. in ras. V* | humor *V*

Enumerare iubes, uetus o mihi Paule sodalis,
Adsuefacte meis ioculari carmine nugis.
Adgrediar; quamuis curam non ista senilem
Sollicitent frugique uiro dignanda putentur.
Nam mihi non Saliare epulum, non aura dapalis,
Qualem Penelopae nebulonum mensa procorum
Alcinoique habuit nitidae cutis uncta iuuentus.
Enumerabo tamen famam testesque secutus
Pro studiis hominum semper diuersa probantum.
Set mihi prae cunctis lectissima, quae Medulorum
Educat oceanus, quae Burdigalensia nomen
Vsque ad Caesareas tulit admiratio mensas,
Non laudata minus, nostri quam gloria uini.
Haec inter cunctas palmam meruere priorem,
Omnibus ex longo cedentibus: ista et opimi
Visceris et niuei dulcique tenerrima suco
Miscent aequoreum tenui sale tincta saporem.
Proxima sint quamuis, sunt longe proxima multo
Ex interuallo, quae Massiliensia, portum
Quae Narbo ad Veneris nutrit, cultuque carentia
Hellespontiaci quae protegit aequor Abydi,
Vel quae Baianis pendent fluitantia palis,
Santonico quae tecta salo, quae nota Genonis:

14 Horat. Ep. I 2, 28 sq. sponsi Penelopae nebulones Alcinoique in cute curanda plus aequo operata iuuentus.
29 Vergil. G. I 207 ostriferi fauces..Abydi. — Catulli Priap.: ora Hellespontia ceteris ostriosior oris.

9 mici *V* 11 istam V^1 13 mici *V* | soliare *V corr. Lugdun.* | aura *Peiper* rura *V* cura *uel* turba *Heinsius* | dapilis *V corr. Lugdun.* 15 alicinoi *V* | abuit V^1 | iubentus V^1 18 set] *an* sunt? | cu^n^ctis *V* | ditissima *V corr. Peiper* | medullorum (*in marg. al.* R nom̃ loci) *V corr. Lugdun.* 19 edocat *V corr. Lugdun.* | uurdigalensia V^1 20 qua *V* (quam: m *euanido* V^s) 22 cunctos *Mommsen* 24 nibei V^1 | quę *V* 25 ticta V^1 26 queuis *V corr. Heinsius* | sunt *Mehler,* set *V* 27 portu *V corr. Vinetus* 28 (carentia: i *al.*? V^s) 29 proserit *Mehler f.* porrigit | abidi *V* 30 fluitãtia *V* | palis *V* pilis *Scaliger* 31 Scõnico (*in marg. al.* Sanctoni) *V*

Aut Eborae mixtus pelago quae protegit amnis,
Vt multo iaceant algarum obducta recessu:
Aspera quae testis et dulcia, farris opimi.
Sunt et Aremorici qui laudent ostrea ponti,
Et quae Pictonici legit accola litoris, et quae
Mira Caledoniis nonnumquam detegit aestus.
Accedunt, quae fama recens Byzantia subter
Litora et insana generata Propontidis acta
Promoti celebrata ducis de nomine laudat.
Haec tibi non uates, non historicus neque toto
Orbe uagus conuiua loquor, set tradita multis:
Vt solitum, quotiens dextrae inuitatio mensae
Sollicitat lenem comi sermone Lyaeum.
Haec non per uulgum mihi cognita perque popinas
Aut parasitorum collegia Plautinorum,
Set festos quia saepe dies partim ipse meorum
Excolui inque uicem conuiua uocatus adiui,
Natalis si forte fuit sollemnis amico
Coniugioue dapes aut sacra repotia patrum,
Audiui meminique bonos laudare frequentes.

VI [399 Ep. x] INVITATIO AD PAVLVM.

Si qua fides falsis umquam est adhibenda poetis
  Nec plasma semper adlinunt,

---

32 ębore (ę *in* e *corr.*) *V corr. Vinetus* Eborum *Scaliger* qua (s *supra*) *V corr. Lugdun.* 34 et] sed *Heinsius* | opimę *V* opimi *Peiper*, opima *Schenkl* 37 calędonius *V corr. Peiper* | aest (us *euanida*) *V* 38 uizantia (u *in* b *al.*) *V* 38 et insana *Lugdun.* insana et *V f.* in insana, insanae *Heinsius* 41 uatis *V* | storicus V^1 44 lięum (ę *in* e *corr.*) *V* 45 mici *V* 46 collecta (t *in* g *al.*, *leuis rasura supra* t) V^1 *corr. Pulmann* 47 ipsa memorum *V corr. Lugdun.* 50 ue *Sebis.* que *V* | reportia *V corr. Lugdun.* 51 audibi V^1 | bono *V corr. Gronouius Heinsius*

VI Imitatio ad Paulinum *M* 1 unquam *MG* nūquam *T* 2 alinunt *G*

Paule, Camenarum celeberrime Castaliarum
  Alumne quondam, nunc pater,
Aut auus, aut proauis antiquior, ut fuit olim
  Tartesiorum regulus:
Intemerata tibi maneant promissa, memento.
  Phoebus iubet uerum loqui.
Etsi Pierias patitur lirare sorores,
  Numquam ipse torquet *αὔλακα*.
Te quoque ne pigeat consponsi foederis: et iam
  Citus ueni remo aut rota,
Aequoris undosi qua multiplicata recursu
  Garumna pontum prouocat,
Aut iteratarum qua glarea trita uiarum
  Fert militarem ad Blauiam.
Nos etenim primis sanctum post pascha diebus
  Auemus agrum uisere.
Nam populi coetus et compita sordida rixis
  Fastidientes cernimus
Angustas feruere uias et congrege uolgo
  Nomen plateas perdere.
Turbida congestis referitur uocibus echo:
  „Tene, feri, duc, da, caue!“
Sus lutulenta fugit, rabidus canis impete saeuo
  Et impares plaustro boues.
Nec prodest penetrale domus et operta subire:
  Per tecta clamores meant.

---

5 Cicero de sen. 69, Plin. n. h. VII 154 (Val. Max. VIII 13 ext. 4 Silius Ital. III 397)

---

3 camoenarum *TG* 5 proauis *Auantius,* proauus *Z* 6 reguloȥ *T* 9 litare *T* 10 nunquam *TG* | aulica *Z* aulaca *Lugdun.* 11 pigea *T* | conspensi per hoc ederis et iam *M* 12 rome *M* 14 carunna *M* garuna *G* | potum *M* pontem *G* 17 sanctum: u *incerto Z* | pasca *Z* 19 sordida] turbida *Heinsius* 20 fastidienter *Sebis.* | spernimus *Heinsius* 21 feruor *T* | cum grege *TG (in marg. crux T)* | uolgo] *MG* 23 eccho *T* 25 scaeuo *T*

Haec et quae possunt placidos offendere mores,
Cogunt relinqui moenia,
Dulcia secreti repetantur ut otia ruris,
Nugis amoena seriis.
Tempora disponas ubi tu tua iusque tuum sit,
Vt nil agas uel quod uoles.
Ad quae si properas, tota cum merce tuarum
Veni camenarum citus.
Dactylicos, elegos, choriambum carmen, epodos,
Socci et coturni musicam
Carpentis impone tuis: nam tota supellex
Vatum piorum chartea est.
Nobiscum inuenies *κατ' ἐναντία*, si libet uti
Non *προῖκα*, sed Graeca fide.

VII [400 Ep. xi] RESCRIPTVM PAVLO SVO.

Versus meos utili et conscio sibi pudore celatos carmine tuo et sermone praemissis dum putas elici, repressisti: nam qui ipse facundus et musicus editionis alienae prolectat audaciam, consilio, quo suadet, exterret. tegat oportet auditor doctrinam suam, qui uolet ad dicendum sollicitare trepidantem, nec emerita aduersum tirunculos arma concutiat ueterana calliditas. sensit hoc Venus de pulchritudinis palma diu ambiguo ampliata iudicio. pudenter enim ut apud patrem uelata certauerat nec deterrebat aemulas orna-

---

VII 8 Vergil. A X 16 sqq.

---

32 amena *TM* amoena *G* amica et *Heinsius* 33 camoenarum *TG* 37 dactilicos *T* dactylos *M* | coryambum *T* coriambum *G* | et pedes *M* 38 coturni] *MG* cothurni *T* 40 carthea *G* cartha *T* cartea *M* 41 katenantia *TG* catenancia 42 *προῖκα* *Weil*, poena *T* poema *M* penna *G*

Z VII 3 qui] que *M* | edictioni *T* editioni *GM* *corr. Gronouius* 4 prolectat] q,lectat *T* | quo] que *M* 8 pulcritudinis *TM* 9 prudenter *G* 10 uellata *G* | nec *T* neque *GM* | deterebat *T*

tus aequalis; at postquam in pastoris examen deducta est lis dearum, qualis emerserat mari aut cum Marte conuenerat, et consternauit arbitrum et contendentium certamen oppressit. ergo nisi Delirus tuus in re tenui non tenuiter laboratus opuscula mea, quae promi studueras, retardasset, iam dudum ego ut palmes audacior in hibernas adhuc auras improbum germen egissem, periculum iudicii grauis inconsulta festinatione subiturus. denique pisonem, quem tollenonem existimo proprie a philologis appellatum, adhibere, ut iubebas, recenti uersuum tuorum lectione non ausus, ea quae tibi iam cursim fuerant recitata, transmisi. etenim hoc poposcisti atque id ego malui, tu ut tua culpa ad eundem lapidem bis offenderes, ego autem, quaecumque fortuna esset, semel erubescerem. uide, mi Paule, quam ineptum lacessieris in uerbis rudem, in eloquendo hiulcum, a propositis discrepantem, in uersibus concinnationis expertem, in cauillando nec natura uenustum nec arte conditum, diluti salis, fellis ignaui, nec de mimo planipedem nec de comoediis histrionem. ac nisi haec a nobis missa ipse lecturus esses, etiam de pronuntiatione rideres. nunc commodiore fato sunt, quod, licet apud nos genuina, aput te erunt adoptiua.

Virum cum biiugo parabo plaustro
Primo tempore Santonos uehendum,

12 mari] marti *TM* 13 prosternauit hītum *T* 16 audatior *TG* 17 hybernas *G* 19 pisonem *M* pissonē *T* dissonum *G* | tolleno iñ *T* tolle nomen *GM corr. Peiper* 20 adhibere *Peiper* adcreui *Z* (adčui *pro* adi$\overset{s}{\text{u}}$i *ut uid. scripto*) addere *Schenkl* | iubeas *M* 22 fuerat *M* | transmissi *G* 23 poposisti *T* | adque *G* 24 quaecunque *TG* 25 *post* erubescerem *interponitur c. 327 praef. Bissulae, qua absoluta sequitur altera pars huius epistulae* Ad paulum suum *inscripta in TG (non M)* 26 me loquendo hyulcun *M* 27 concinationis *G* 28 nec natura] nec *om. G* 29 salis et *G* | felli signaui *T* 30 minio *T* | comediis *Z* | hystrionem *M* 32 sunt *om. M* 33 aput] *T* | erunt] eēnt *T* 34 Vinum *init. minio scr. T* | plaustro parabo *Z corr. Vgoletus* 35 sancto

Ouum tu coque passeris marini,
Quod nunc promus ait procul relictum
In fundo patriae Bigerritanae,

* * *

VIII [401 Ep. XII]

ΑΥϹΟΝΙΟϹ ΠΑΥΛΩΙ.

Ἑλλαδικῆς μέτοχον μούσης Latiaeque camenae
Ἄξιον Αὐσόνιος sermone adludo bilingui.
Musae, quid facimus? *τί κεναῖσιν ἐφ' ἐλπίσιν αὔτως*
Ludimus *ἀφραδίῃσιν ἐν ἤματι γηράσκοντες*;
Σαντονικοῖς κάμποισιν, ὅποι κρύος ἄξενόν ἐστιν,
Erramus gelido*τρομεροὶ καὶ* frigdopoetae,
Πιερίδων τενεροπλοκάμων θεράποντες inertes.
Πάντα δ' ἔχει παγετός τε pedum *καὶ κρουσμὸς ὀδόντων,*
Θαλπωρὴ quia nulla *φοκοῦ χιονώδει χώρῃ,*
Et duplicant frigus *ψυχρὰ* carmina *μητιόωντες.*
Ἀρχόμενος δ' ἄρα μηνὶ νέῳ Ι*ανοῦ τε* calend*αις*
Primitias Paulo nostrae *πέμψωμεν ἀοιδῆς.*
*Μνημοσύνης κρηδεμνοκόμου πολυ*cantica *τέκνα,*
Ἐννέα uerbosae *κριννοστέφανοί τε* puellae,

---

nos *T* 36 tu *Z* tum *Heinsius* | quoque *Z corr. Scaliger 2, 7* 38 begeritanae *Z corr. Scaliger.*

Z VIII *ψ = unus aut plures deteriorum. accentus spiritus apostrophos distinctionem non curaui. litt. ι subscriptam ubique omisit T. Latina quae Graecorum more inflexit Ausonius, modo latinis modo graecis litteris exarauit ipse.* 1 *μετοχον*: *χ ex κ T* 2 adludo] *M* 3 *εφελπιςιν T* 4 *γιρασκοντες T* 5 Cantonikoιc *M* | *οπι T ὅπῃ Toll, ὁπου Schenkl* | *ἄξενον Peiper, om. TG,* aξyaɴ *M* | *ἐστιν om. T ὀξὺ πάρεστιν Willamowitz* 6 frigidopoetę *Z corr. Peiper* frigido*πηκτοί Will.* 7 tenero *M*? ᴛᴇxᴇʀᴏ *G τενενο T τερενο ed. Mediol.* 8 Κροιcμοc *M corr. ψ κρυος TG βρυγμὸς Will.* | *οδωντων T* 9 *θαλπορη G* | ᴘʜᴏᴋɪʏ *M (i.* focoῦ, *Peiper, Will.) πιλει T, lacuna G* | xɪᴏɴwʀɴ (*χώρῃ om.*) *M* 10 dupplicant *T* duplicat *M* | *ψηχρα T* 11 ᴍɴxɪɴᴇwɪᴀɴᴏʏᴛᴇ calendes *M μήνιν εώια (ceteris om.) TG* 12 πεμψωμεοαοιλες *M πεμψωμελοέιδεσ TG* (*μελοειδὲς G*) *corr. Schenkl, πέμψωμεθ' Will.* 13 *πολυ* cantica *M πολυκλητινα TG* 14 ennea *M* aenea *TG* | ʀɪɴxᴏᴄᴛᴇᴘʜᴀɴᴏɪ *M* (*i.* pinno· *Will. cf. Steph. B. Ἄπτερα*)

Ἔνθ' ἄγε μοι πολυrisa ἔπη, σκουρώδεα μολπήν,
Frontibus ὑμετέραις πτέρινον praeferte triumphum;
Ὑμᾶς γὰρ καλέω σκαιὸς Διονυσοποιητής:
Παύλῳ ἐφαρμόσσαιτε μεμιγμενοβάρβαρον ᾠδήν.
Οὐ γάρ μοι θέμις ἐστὶν in hac regione μένοντι
Ἄξιον ab nostris ἐπιδεύεα εἶνε καμήναις·
Κεῖνος ἐμοὶ πάντων μέτοχος, qui seria nostra,
Qui ioca παντοδαπῇ nouit tractare παλαίστρῃ.
Καὶ νῦν sepositus μοναχῷ ἐνὶ rure Κρεβέννου
Ἀσταφύλῳ ἐνὶ χώρῳ habet θυμαλγέα λέσχην
Οὔτε φίλοις ἑτάροις nec mensae accommodus ulli,
Otia θελξινόοις aeger συμμέμφεται Μούσαις.
Iam satis, o φίλε Παῦλε, πόνου ἀπεπειρήθημεν
Ἔν τε forῳ causαις τε καὶ ingratαισι καθέδραις,
Ῥητορικοῖς λουδοισι, καὶ ἔπλετο οὐδὲν ὄνειαρ·
Ἀλλ' ἤδη κεῖνος μὲν ἅπας iuuenalios ἱδρὼς
Ἐκκέχυται μελέων, τρομερὴ δὲ πάρεστι senectus

---

15 ενθατεμοι *TG* ελεατεμογ *M corr. Scaliger 2, 4*, ἔλθατέ μοι *Will.* | πολyrisae επy *M* πολυ....επι *TG corr. Peiper* (ἔπη *Scaliger 2, 4*), πολrisae ἐπὶ *Will.* | σκουρώδεα *M* (*i.* scurrώδεα *Will.*), κουρώδεα *TG* 16 φροντibus *Scaliger 2, 4* | υμετὲραις *T* (α *ex* ο *T*[s]) 17 ΥΜΑΤΑΡΚΑΜΕѠϹΑΙϹΟϹΤΙΧΟΗΥΕΟΤΙΟΗΤΗϹ *M* υματαρ........ςςιχον (ς *male scriptum quod erat statim del.*) *ceteris om. TG* (στίχον *G*); ὑμᾶς γὰρ *Schenkl* | καλεω ψ | σκαιὸς *Peiper* | Διονυσοποιητής *Schenkl*, salsoϲτιχonugoποητής *Will.* 18 εφαρμοϲϲατε *M corr. Schenkl* εφαρμοζατε *TG* ἐφαρμοζητε *Scaliger* | -βάρβαρον *Peiper* βαρον *M om. cum lacuna TG* 19 ουτ' αρ *TG* | ἐστὶν in] εϲτ. in *M* 20 ειvε] ενε *M* 21 καὶνοσ *T* 22 μαντοδαπη *T* 23 μοναχῷ *T* | κρεβεκkον *T* κρεβεννον *G* 24 ασαφυλο *T* | λεαχην *T* 25 accomodus *T* 26 otia θελξιнοοιϲ *M* οττι αθελξινοοις *TG* | λετερ *M* λεϲεв ψ *corr. Schenkl, om. cum lacuna TG* | ϲΥΜΜΕΚΦΕΟΤ *M* ......μεμφεο (*praeced. lac. 6 litt.*) *T corr. Will.* (συνεμεμφατο *Scaliger*) | ΜΟΙϹΑΙϹ *M* μουςαις *T* 27 πονου *TG*ψ πόνων *M*? | απεῶαιρηθημεν (a *del.*) *T* 28 forῳ *M*? foro ψ φορω *TG* | causas *TG* | ingrata es (εϲ *M*) ικαθηαραισ (ikαεнλψαιϲ *M*) *Z corr. Scaliger 2, 4* 30 καινος *T* | παϲ *M* | iuuenali ωσ (ὡς *G*) *TG* | ιαροϲ *M* 31 δὲ πάρεστι *Peiper, Will.* λεπα pecti *M* λαβεβλεμα *G* βλεμμα (λαβε *om. nulla lac.*) *T*

Καὶ minus in sumptum *δαπάνας* leuis arca ministrat.
Οὐ γαρ ἔχει ἀπάλαμνος ἀνὴρ κουαιστώδεα lucrον,
Κλεινικὸς οὔτε γέρων χρυσέην ἐργάζετ' ἀμοιβήν.
Aequanimus quod si fueris et *πάντα* uel *αἰνεῖν*
Malueris, *λήθη πόνου ἔσσεται ἠδὲ πενίης.*
Κεῖνο δὲ παγκάλλιστον, ut omnibus undique Musis
*Σὺν φιάλῃ*que *οἴνῳ*que, *ἐτεῶν συνοπάονι Μουσῶν*,
Θυμοῦ ἀκηχεμένου solacia blanda requiras.
Hic erit et fructus *Δημητέρος ἀγλαοκάρπου*,
Ἔνθα σύες θαλεροὶ, πολυχανδέα pocula *ἔνθα*,
Κιρνᾶν εἴ κε θέλοις νέκταρ οὐίνοιο βόνοιο.
Ambo igitur nostrae *παραθέλξομεν* otia uitae,
  Dum res et aetas et sororum
    Νήματα πορφύρεα πλέκηται.

---

44 Horat. C II 3, 15 s. dum res et aetas et sororum fila trium patiuntur atra.

---

32 *δαπινας T corr. Paris. δαπάνης Will. δαπασ M δ' ἅπὰς G* 33 *οὔτ' ἄρ' Z corr. Pulmann.* | απλαμnοc *M* κοιλιcτωλεαλουcpομοn *M* κουaιcτωδειελlvcron[MON] *ψ om. TG* 34 *post γέρων lacuna TG*, aρυconkεpaλzετεmoiн *M corr. Peiper χρύσεον κερδίζεται μισθόν Will.* 35 et] *ετ M εσ TG* | uel *αἰνεῖν Peiper μελωδειν* (*μηλωδειν T*) *Z μαλ' εὔδειν Scaliger 2, 4* 36 *εϖεται T ἔρϖεται G* | *πενείης M* 37 *καινο T* 38 cyкфιayιaεqvενoqvε *M συνφιαλη δὲ* quę voque (voque *cum lacunae signo om. TG*) *ψ TG* uinoque *Schenkl, corr. Peiper. σὺν φίλῳ* aequaeuoque *Will.* | τεωн *M om. TG ἐτεῶν uel ἐτεῶ Schenkl* | μοιcωн *M μουσαω T μουςαον G μουσέων Scaliger 2, 5* 39 *ante ακηχεμενου syll. αχ del. T* 40 αcaλokapπoy *M* 41 *σῦ ἔσθα λεροὶ G συ εδλα ρεοι T* | pocyλaεнελ *M* 42 Κειpнaн *M* | *βονοιο*] вонуιо *M* 43 παραθελαξομεν *M corr. Schenkl παραλλαξομεν TG παραλέξομεν Scaliger 2, 5* 45 πορφυρωн *M πορφυρεω TG* (*πορφυρεοσ: οσ ex α T[s]*) | *πλεκεται TG* (*ται ex τε T[s]*) ιτaeketaт *M corr. Vinetus, πλεκονται Scaliger*

VIIII [403 Ep. xiii] ΑΥϹΟΝΙΟϹ ΠΑΥΛΩΙ.

Ῥωμαίων ὕπατος ἀρεταλόγῳ ἠδὲ ποιητῇ,
Αὐσόνιος Παύλῳ· σπεῦδε φίλους ἰδέειν.

X [403 Ep. xiiii]

Aequoream liqui te propter, amice, Garumnam,
Te propter campos incolo Santonicos.
Congressus igitur nostros pete; si tibi cura,
Quae mihi, conspectu iam potiere meo.
Sed tantum adpropera, quantum pote corpore et aeuo;
Vt saluum uideam, sat cito te uideo.
Si post infaustas uigor integratus habenas
Et rediit membris iam sua mobilitas,
Si riguam laetis recolis Pipleida Musis,
Iam uates et non flagrifer Automedon,
Pelle soporiferi senium nubemque ueterni
Atque alacri mediam carpe uigore uiam.
Sed cisium aut pigrum cautus conscende ueraedum:
Non tibi sit raedae, non amor acris equi.
Cantheris moneo male nota petorrita uites,
Ne celeres mulas ipse Metiscus agas.
Sic tibi sint Musae faciles, meditatio prompta
Et memor, et liquidi mel fluat eloquii:
Sic, qui uenalis tam longa aetate Crebennus
Non habet emptorem, sit tibi pro pretio.

---

10 Vergil. A II 476 s. equorum agitator Achillis armiger Automedon   16 Vergil. A XII 469 s.

VIIII *deest carmen in Kv*[2]*; initium esse et quasi titulum Z eius quae sequitur epistulae coniecit Hartel; inscr. om. Mψ*

1 *ρωμεέων* (αι *suprascr.*) *T* | *ἀρεταλογωηδε ψ αρεταλόγων δὲ G* αρεταλογαιιαε *M ἀρεταλογων τε T* | τοιιτιι *M*   2 *ψιλοις G*

X Ad amicum ut quam primum (plurimum *G*) ad se ueniat *Z TG om. Mψ*   1 garunnam *G*   5 adpropera] *TG*   9 Si riguam] Linguam *M* | pipleida *G* pipeleida *MT*   10 flagrifera *T* flagifer *G* | *Αὐτομέδων G om. T*   13 uerendum *T*   14 sit] sic *M* | rhedae *TG* rede *M*   15 cantheri *T* cauteri *G* euteri *M corr. Gronouius* | pertorrita *M*   17 facilis *TM* | pronta *M*   19 qui *Auantius* q̇ *TG* quem *M*

Attamen ut citius uenias leuiusque uehare,
  Historiam, mimos, carmina linque domi.
Grande onus in musis: tot saecula condita chartis,
  Quae sua uix tolerant tempora, nostra grauant.
Nobiscum inuenies *ἐπέων πολυμορφέα πληθύν,*
  Γραμματικῶν τε πλοκὰς καὶ λογοδαιδαλίην,
Δάκτυλον ἡρῷον καὶ ἀοιδοπόλων χορίαμβον,
  Σὺν Θαλίης κώμῳ σύρματα Τερψιχόρης,
Σωταδικόν τε κίναιδον, ἰωνικὸν ἀμφοτέρωθεν,
  Ῥυθμῶν Πινδαρικῶν ἔννομον εὐεπίην.
Εἰλιπόδην σκάζοντα καὶ οὐ σκάζοντα τρίμετρον,
  Ὀκτὼ Θουκυδίδου, ἐννέα Ἡροδότου.
Ῥητορικῶν θάημα, σοφῶν ἐρικυδέα φῦλα,
  Πάντα μάλ' ὅσσ' ἐθέλεις, καὶ πλέον, εἴ κε θέλοις.
Hoc tibi de nostris *ἀσπαστικὸν* offero libris.
  Vale; ualere si uoles me, iam ueni.

XI [404 Ep. xv] AVSONIVS TETRADIO SAL.

O qui uetustos uberi facundia
  Sales opimas, Tetradi,
Cauesque, ne sit tristis et dulci carens
  Amara concinnatio:

---

21 actamen *G* 22 mimos] nūmos *T* 23 honus *M* | saecula] *G* | chartis *G* carthis *T* cartis *M* 25 tollerant *G* 25—35 *om. T, ἐπέων — θέλοις om. ψ* (*Kv² al.*) 27 *δακτυλων G* 27 *ηρωων MGψ corr. Vinetus* | *ἀοιδοπόλον Vinetus, corr. Salmasius λοιδοπολω ψ λοιδοποδω G λοπολω M* 28 κωμω *Mψ, χόρω G* 31 *σκαζνοντα καὶ G* 32 *Θουκυδίδου*] *G, ἡροδοτου ψ* ηροδου *M* | *Ἡροδότου*] *G* τοικyδιαoy *M θουκυδιδου ψ* 33 *ρητορικον Gψ* ριτορyκον *M corr. Scaliger* | *θαημα Gψ θεαμα M τι θάημα ex Theocriti I 56 Schenkl* 34 *ὅσσ'*] *οϖ G* | *ἐθέλεις Schenkl, εθελοις Gψ εθλοις M* | *ειχε G ηχε Mψ* | *θέλοις G θελεις ψ θελειε M* 35 *απαστικον* (*uel αϖαςικον*) *libri, corr. Par.* | Finit epl'az liber *(post u. 24) T* primus *add. M, subscr. om. G*

Z XI sal. *om. M* 1 uenustos *Z corr. LMueller* 2 thetradi *G* 3 ne sit *G* nescit *TM*

Qui felle carmen atque melle temperans
  Torpere musas non sinis
Pariterque fucas, quaeque gustu ignaua sunt,
  Et quae sapore tristia:
Rudes camenas qui Suessae praeuenis
  Aeuoque cedis, non stilo:
Cur me propinquum Santonorum moenibus
  Declinas, ut Lucas boues
Olim resumpto praeferoces proelio
  Fugit iuuentus Romula?
Non ut tigris te, non leonis impetu,
  Amore sed caro expeto.
Videre alumni gestio uultus mei
  Et indole optata frui.
Inuitus olim deuoraui absentiae
  Necessitatem pristinae,
Quondam docendi munere adstrictum graui
  Iculisma cum te absconderet,
Et inuidebam deuio ac solo loco
  Opus camenarum tegi.
At nunc frequentes atque claros nec procul
  Cum floreas inter uiros
Tibique nostras uentus auras deferat
  Auresque sermo uerberet:
Cur me supino pectoris fastu tumens
  Spernis poetam consulem,
Tuique amantem teque mirantem ac tua
  Desiderantem carmina

12 Cf. Varro de l. l. VII 39

7 ingrata *Baehrens* 9 camoenas *TG* 11 santomorum *T* 13 p̄lio *T* prelio *M* prælio *G* 15 ut *G* *om.* *TM* | tygris *T* 19 abscentiae *T* 21 adstrictu *TM* astrictus *T* *corr.* *Scaliger* 22 iculis nacũ *T* iculisna cum *G* eculisna cum *M* *corr.* *Scaliger* | abscondenr͂ *T* 24 camoenarum *TG* 25 nunc *Auantius* non *Z* 29 suppino *M* | pectore *T* 30 poeta *Sebis.* 30 consule *T* 31 mirantem] amantem *T*

Oblitus alto neglegis fastidio?
  Plectendus exemplo tuo,
Ni stabilis aeuo pectoris nostri fides
  Quamquam recusantes amet.
Vale. ualere si uoles me, peruola
  Cum scrinio et musis tuis.

XII [405 406 Ep. xvi]

AVSONIVS PROBO PRAEFECTO PRAETORIO S.

Oblata per antiquarios mora scio promissi mei gratiam expectatione consumptam, Probe, uir optime; in secundis tamen habeo non fefellisse. apologos Titiani et Nepotis chronica quasi alios apologos (nam et ipsa instar sunt fabularum) ad nobilitatem tuam misi, gaudens atque etiam glorians fore aliquid, quod ad institutionem tuorum sedulitatis meae studio conferatur. libello tamen apologorum antetuli paucos epodos, studio in te obseruantiae meae impudentissimo, paucos quidem, ut ego loquax iudico: uerum tu, cum legeris, etiam nimium multos putabis. adiuro beneuolentiam tuam, uerecundiae meae testem, eos mihi subita persuasione fluxisse. nam quis hos diu cogitaret? quod sane ipsi per se probabunt. fors fuat, ut si mihi uita suppetet, aliquid rerum tuarum quamuis incultus expoliam: quod tu etsi lectum non probes, scriptum boni consules. cumque ego imitatus sim

---

33 negligis *Z* | fastigio *Ferrarius* 36 Quāq̄ *T* 39 *sq.* me — scrinio] ad me peruola cum re|scripto *T* 38 scrinio] scrinto *M*

Z XII Ausonius — sal.] pret̄ pret̄. *M* | sal' *T* salutem *G om. M* 2 consumpta *TM* | optume *G* 3 appologos *T* | ticiam *M* 4 cronica *T* 6 misi] nisi *TG* 8 appologorum *T* 9 epodes *M* | impudentissimos *Z corr. Schenkl* 11. beniuolentiam *G* bñuolentiam *T* 14 fuerat *T* 15 suppeteret *T* 16 incultum *G* 17 consules] *Z* | sim] sū *T*

uesaniam Choerili, tu ignoscas magnanimitate Alexandri. hi igitur, ut Plautus ait, interim erunt antelogium fabularum, garruli et deceptores. qui compositi ad honorificentiae obsequium, ad aurium conuicium concurrerunt. uale et me dilige.

Perge, o libelle, Sirmium
Et dic ero meo ac tuo
Haue atque salue plurimum.
Quis iste sit nobis erus,
Nescis, libelle? an, cum scias,
Libenter audis, quod iuuat?
Possem absolute dicere,
Sed dulcius circumloquar
Diuque fando perfruar.
Hunc dico, qui lingua potens
Minorem Atridam praeterit
Orando pauca et musica,
Qui grandines Vlixei
Et mel fluentem Nestora
Concinnat ore Tulli;
Qui solus exceptis tribus
Eris erorum primus est
Praetorioque maximus.

---

18 Horat. Ep. II 1, 232 sqq.
19 Plaut. Men. prol. 13 hoc (fabulae) argumento antelogium fuit.
12 sq. Hom. Il. III 214. 222 I 248 s.

---

18 cherili *M* cerili *T* cerilli *G* 19 interim ut plautus ait *M* | antilogium *Z corr. Muretus* 20 garuli *TG* 22 et me] ac me *M* ‖ 1 o *al. ss. T* 2 hero *TG* | atqȝ (qȝ *al. del.*) *T* 3 aue *Z* 4 herus *TG* 9 profrurar *T* 10 petens *M* 13 quid *M* | Vlyssei *G* 14 melle fluente T^1 melli fluentẽ et T^2 et mellifluentem *M* et mellei fluentem *G corr. Peiper,* et *del. Scaliger,* melle et fl. *uel* melle affluentem *Heinsius* 15 concinnatorem *Z corr. Auantius* 17 ^{h}eris T^2 | ^{h}erorum T^2 eroum *MG* | est *om. M*

Dico hunc senati praesulem,
Praefectum eundem et consulem;
Nam consul aeternum cluet
Collega Augusti consulis,
Columen curulis Romulae
Primum in secundis fascibus;
Nam primus e cunctis erit
Consul, secundus principi.
Generi hic superstes aureo
Satorque prolis aureae
Conuincit Ascraeum senem,
Non esse saeclum ferreum.
Qui uincit aeui iniuriam
Stirpis nouator Anniae
Paribusque comit infulis
Aniciorum stemmata.
Probum loquor: scis optime,
Quem nemo fando dixerit,
Qui non prius laudauerit.
Perge, o libelle, et utere
Felicitate intermina.
Quin et require, si sinet
Tenore fari obnoxio:
„Age uera proles Romuli,
Effare causam nominis.

---

29 Hesiod. Opp. 176

---

21 cluet] *TM*, elucet *rubricator ss. T et sic G* 22 collega *TM* 24 secundi *M* seđi *al. ex* secti *corr. T* secunde *G corr. Ferrarius* 26 principis *T*[1] 28 satior *G* | polis *M* 29 ascreum *TG* astreum *M* 30 Non essedum *MG* Non esedũ (esedũ *del., al. ss.* o͠e *uel* ẽe seclum) *T unde* saeculum omne *Auantius* 31 uincit aeui *G* uiata (uincit *al. ss.*) aeui *T* uinci tā eui *M* | iniuria *M* 32 ammi(a)e *Z corr. Auantius,* Amniae *Aschbach* 33 colit *T* | infusis *G* 34 annitiorum *Z al. ss.* Attinorum [Atticiorum *t. Schenkl.*] *T* ammitiorum ψ *corr. Scaliger* | *post* 34 *legitur* 41 *(sed ordo correctus postea) M* 35 liquor *G* 39 foelicitate *T*

Vtrumne mores hoc tui
Nomen dedere: an nomen hoc
Secuta morum regula?
An ille uenturi sciens
Mundi supremus arbiter,
Qualem creauit moribus,
Iussit uocari nomine?"
Nomen datum praeconiis
Vitaeque testimonio.
Libelle felix, quem sinu
Vir tantus euoluet suo
Nec occupari tempora
Grato queretur otio,
Quem melleae uocis modis
Leni aut susurro impertiet,
Cui nigellae luminum
Vacare dignabunt corae,
Quem mente et aure consciis,
Quibusdam omissis, perleget:
Quaecumque fortuna est tibi,
Perge, o libelle, et utere
Felicitate intermina.
Dic me ualere et uiuere,
Dic uiuere ex uoto pio,
Sanctis precantem uocibus,
Vt, quem curulis proxima
Collegio nati dedit,

Vtrū
44 ut me ne (Vtrū *rubricator ss.*) *T* 45 dedĕ *T* 46 morum] nomen *G* 52 testioīo *T* 54 foelix *TG* 55 ne (c *al. add.*) *T*¹*M* 57 melleae *Peiper* mille *Z* (ille *T*) | mō *T* 58 leni *om.* *TG* | impartiet *TG* 59 cui] cuiqꝫ: qꝫ *pr. m. intrusum* *T* que *om.* *GM* | nigellae *Peiper* uigilles *Z* acieque uigili *Heinsius* 60 uacare *T*²*M* uocare *T*¹*G* | coree *M* coreę *T* choreæ *G corr. Iac. Constantinus et Lugdun.* 62 pelleget omissis *T* | pelleget *Z* perleget *ψ* 63 qu(a)ecunque *TG* | est fortuna *T* 65 foelicitate *T* 69 curuli *TM*

Hunc rursus Augustus prior
Suis perennet fascibus.
Subnecte et illud leniter:
„Apologos en misit tibi
Ab usque Rheni limite
Ausonius, nomen Italum,
Praeceptor Augusti tui,
Aesopiam trimetriam,
Quam uertit exili stilo
Pedestre concinnans opus
Fandi Titianus artifex,
Vt hinc aui ac patris decus,
Mixto resurgens sanguine,
Probiano itemque Anicio,
Vt quondam in Albae moenibus
Supremus Aenea satus
Siluios Iulis miscuit,
Sic iste, qui natus tui,
Flos flosculorum Romuli,
Nutricis inter lemmata
Lallique somniferos modos
Suescat peritus fabulis
Simul et iocari et discere.“
His adde uotum, quod pio
Concepimus rei deo:

---

85 sqq. Cf. Vergil. A. VI 760 sqq. (primus ad auras aetherias Italo commixtus sanguine surget Siluius, Albanum nomen, tua postuma proles.) et Seruius ad h. l.

---

72 perhemnet *M* 74 em (n *al. ss.*) *T* 75 r^{h}eni *T* 77 tui *G*T^2 (*al. ss.*) sui T^1*M* 78 trimentriam *M* 80 pedestre] pede *TG* 81 ticianus *M* 82 hinc *Mommsen* hic *Z* | atque *T* 84 itemque *Peiper* atque *Z* que atque *Vinetus* | Ānitio *G* 87 iulius *Z* Iuliis *Auantius*, Iulis *Scaliger* 88 tui *T* tuus *GM* tibi *Toll* 90 lemnata (n *del.*, m *al. ss.*) *T* leminata *M* 91 lali *T* lilli *G* | soniferos *G* 92 peritis *Z* peritus *ψ* 93 simul et *T* et *om. GM* | iocali *M* | discere] ludere *G* 94 Adde *Z* his adde *Peiper* Et adde *Auantius*

„Vt genitor Augustus dedit
Collegio nati Probum,
Sic Gratianus hunc nouum
Stirpi futurae copulet.“
Rata sunt futura, quae loquor:
Sic merita factorum iubent.
Set iam ut loquatur Iulius,
Fandi modum inuita accipe,
Volucripes dimetria,
Haueque dicto dic uale.

XIII [408 Ep. xviii]

AD VRSVLVM GRAMMATICVM TREVIRORVM CVI STRENAS KALENDIS IANVARIIS AB IMPERATORE NON DATAS REDDI FECIT.

Primus iucundi fuit hic tibi fructus honoris
  Augustae faustum munus habere manus.
Proximus ex longo gradus est quaestoris amici
  Curam pro strenis excubuisse tuis.
Ergo interceptos regale nomisma Philippos
  Accipe tot numero, quot duo Geryones;
Quot terni biiuges demptoque triente Camenae
  Quotque super terram sidera zodiaci;
Quot commissa uiris Romana Albanaque fata
  Quotque doces horis quotque domi resides;

XIII 5 Horat. Ep. II 1, 234

98 futurae] fortunae *G*   101 factorum *Peiper* et fatum *Z* (sic fatum *Auantius*, que et fatum *Schenkl*) | iubēt *Z* iubet *Paris.*   102 sed] sic *T*   104 uolucripes: s *in* n *al. corr. T*   105 aue *Z* | finit *add. M*

XIII Treuirorum *TM om. G* | cui *Lugdun.* cuius *Z* | Kl'is *Z T* Kal' *G* | IAN. *T* ianuarias *G* ‖ 1 iocundi *M* ıudundi *T* | foret *Z* fuit *Auantius*, fuat *Toll*   2 *in marg.* + *T*   4 cura *TM* | prostenis *T*   5 numisma *TG*   6 geriones *Z*   7 dente *M* | camoene *T*   8 que *om. M* | sydera *G* | zoadici *M*   9 façta (*pr.* c *del.*) *T*   10 que *utrobique om. M*

Ostia quot pro parte aperit stridentia circus
Excepto, medium quod patet ad stadium;
Quot pedibus gradiuntur apes et uersus Homeri
Quotque horis pelagus profluit aut refluit;
Protulit in scaenam quot dramata fabellarum,
Arcadiae medio qui iacet in gremio,
Vel quot iuncturas geometrica forma fauorum
Conserit extremis omnibus et mediis;
Quot telios primus numerus solusque probatur;
Quot par atque impar partibus aequiperat,
Bis ternos et ter binos qui conserit unus,
Qui solus totidem congeminatus habet;
Quot faciunt iuncti subterque supraque locati;
Qui numerant Hyadas Pleiadasque simul.
. . . .
Vrsule collega nobilis Harmonio,
Harmonio, quem Claranus, quem Scaurus et Asper,
Quem sibi conferret Varro priorque Crates
Quique sacri lacerum collegit corpus Homeri
Quique notas spuriis uersibus adposuit:
Cecropiae commune decus Latiaeque camenae,
Solus qui Chium miscet et Ammineum.

---

16 Terentii uita: ceteri mortuum esse in Arcadia Stymphali [sinu Leucadiae] tradunt. (Sueton. de uiris ill. p. 294, 10 Roth).

27 Mart. X 21, 1 s. quae uix intellegat ipse Modestus et uix Claranus.

32 cf. Aristoteles ap. Gellium XIII 5, 7—10.

---

11 hostia *T* 15 protinus *M* | scoenam *G* scena *T* | dragmata *T* 16 archadiae *TM* 18 et] aut *T* 19 elios *TM* 20 atque] aut *M* | aequiparat *M* 21 qui] quia *TG* 23 subterque] que *om. T* 24 numerat haiadas *M* 25 *uacuus uersuus in TG* (*in marg. pr. m. min.* deest *T*), *nullum spatium M* 26 uRsule *ut initio noui carminis G* 27 daranus *Z corr. Auantius* 28 grates *Z corr. Vgoletus* 30 apposuit *Z* 31 comune *G* | camoenae *T* *post* 32 uale *add. M*

XIIII [393 Ep. IIII] AVSONIVS THEONI.

Ausonius, cuius ferulam nunc sceptra uerentur,
Paganum Medulis iubeo saluere Theonem.
Quid geris extremis positus telluris in oris,
Cultor harenarum uates? cui litus arandum
Oceani finem iuxta solemque cadentem,
Vilis harundineis cohibet quem pergula tectis
Et tinguit piceo lacrimosa colonica fumo.
Quid rerum Musaeque gerunt et cantor Apollo?
Musae non Helicone satae nec fonte caballi,
Set quae facundo de pectore Clementini
Inspirant uacuos aliena mente poetas.
Iure quidem: nam quis malit sua carmina dici,
Qui te securo possit proscindere risu?
Haec quoque ne nostrum possint urgere pudorem,
Tu recita: et uere poterunt tua dicta uideri.
Quam tamen exerces Medulorum in litore uitam?
Mercatusne agitas leuiore nomismate captans,
Insanis quod mox pretiis grauis auctio uendat?
Albentis seui globulos et pinguia cerae
Pondera Naryciamque picem scissamque papyrum
Fumantesque olidum, paganica lumina, taedas?
An maiora gerens tota regione uagantes
Persequeris fures, qui te postrema timentes

XIIII Theoni] sal'. pl'. dicit *add.* *T* salutem *add.* *G* *om.* *VL* *VZ* 2 e medulis *Z* | salbere *V* | etheonem (e *ante* t *al. del.*) *V* 4 arenarum V^1TG | ůates *T* | littus *Z* 5 occeani T^1 6 arundineis V^1L | coibet V^1 | percula *V* 7 tingit *G* | lachrymosa *L* | colonia *T* 8 gerūt *V* 9 elicone *V* | caballi: b *in* v *al.* *V* 10 set] *V* | fecnndo *Auantius* | dementini *L* | ⚹ *in marg.* *V* 12 ꝗquis (ꝗ *del.*) *T* quae *G* 14 Haec] Ec *V* | urg^v^re *V* 16 tamē *V* | medullorum V^1L | littore *Z* | bitam *V* 17 ne] me *V* | lebiora nomismata *V* leuiore numismate *Z* | cabtans V^1 18 grauis *om.* *V* | actio *V* 19 albentes *V* | sebi *V* sceui *T* | pingua V^1 20 naritiam *LG* | sissam *L* | papirum *VL* (pa *ex* ua *V*) 22 gerens] terrēs *V* | bagātes *V*

In partem praedamque uocent? tu mitis et osor
Sanguinis humani condonas crimina nummis
Erroremque uocas pretiumque inponis abactis
Bubus et in partem scelerum de iudice transis?
An cum fratre uagos dumeta per auia ceruos
Circumdas maculis et multa indagine pinnae?
Aut spumantis apri cursum clamoribus urges
Subsidisque fero? moneo tamen, usque recuses
Stringere fulmineo uenabula comminus hosti.
Exemplum de fratre time, qui ueste reducta
Ostentat foedas prope turpia membra lacunas
Perfossasque nates uicino podice nudat.
Inde ostentator uolitat, mirentur ut ipsum
Gedippa Vrsinusque suus prolesque Iouini
Taurinusque ipsum priscis heroibus aequans,
Qualis in Olenio uictor Calydonius apro
Aut Cromyoneo pubes fuit Attica monstro.
Set tu parce feris uenatibus et fuge nota
Crimina siluarum, ne sis Cinyreia proles
Accedasque iterum Veneri plorandus Adonis.
Sic certe crinem flauus niueusque lacertos
Caesariem rutilam per candida colla refundis:
Pectore sic tenero, plana sic iunceus aluo,

---

24 tu mitis] tumidis *Z* (+ *in marg. T*) 25 crimina *V* praemia *Z* 26 que] q3q3 *T*[1] | imponis *Z* 27 bobus *TG* | trãsis *V* 27 dũeta (m *al.*) *V* | perauia] pbia *V* 29 circundas *VTL* circũdas *G* | maculis] oculis *V* | pennae *T* 32 cominus *TL* 33 ueste reducta *Z* uš̃r (*i.* uester) eiuncta *V* 34 fedas *VT* 35 percussas *G* | nate *V* 36 hostentator *V*[1] 37 ieiuni *L* 38 priscis neruibus *V* 39 calidonius *VLG* 40 Cromyoneo *Peiper cf. Ouid. M. VII 435* erymantheo *VZ* (erimantheo *LG* au[t] terimantheo *V*) | a^t^ttica (t *al.*) *V* actica *L* 41 set] *V* | pace *V* 42 carmina *G* | silbarum *V* | cinereia *V* cindreia *G* cynereia *TL* 44 crine *T* trine *L* | flabus *V*[1] | niueos *VZ corr. Auantius* 45 cęsariã *V*[1] 46 iuncus (t in) aluo (t *et* in *al. ss.*, o *euanuit*) *V* iunceris aluo *TL*, *corr. G*

Per teretes feminum gyros surasque nitentes
Descendis, talos a uertice pulcher ad imos:
Qualis floricoma quondam populator in Aetna
Virgineas inter choreas Deoida raptam
Sustulit emersus Stygiis fornacibus Orcus.
An, quia uenatus ob tanta pericula uitas,
Piscandi traheris studio? nam tota supellex
Dumnitoni tales solita est ostendere gazas,
Nodosas uestes animantum Nerinorum
Et iacula et fundas et, nomina uilica, lina
Colaque et insutos terrenis uermibus hamos.
His opibus confise tumes? domus omnis abundat
Litoreis diues spoliis. referuntur ab unda
Corroco, letalis trygon mollesque platessae,
Vrentes thynni et male tecti spina ligatri
Nec duraturi post bina trihoria corui.
An te carminibus iuuat incestare canoras
Mnemosynes natas, aut tris aut octo sorores?
Et quoniam huc uentum, si uis agnoscere, quid sit
Inter doctrinam deridendasque camenas,
Accipe congestas, mysteria friuola, nugas,

---

48 Horat. Ep. II 2, 4

---

47 foeminum *L* | giros *V*   48 descendis: de *ex* di *V* descendas *T* | bertice *V*¹ | pulcer *V*   49 aetna ω (ethna *V*²*L*) Enna *Accursius*   50 coreas *VL*   51 /stigiis *V*   53 traeris *V*¹   54 dumnotini *Z* | tale *TG* (Dum notinitale (-læ *G*) *TG*) | ostēdere *V*   55 pestes *Gronouius* | nereinorum *V*   56 uilica lini *V* bellicani *Z corr. Peiper*   57 colla *Z* | indutos *Toll* | amos *V*¹   58 confisettumes *V* | omni^a_s bundat (a *et* s *al.*) *V* | habundat: h *statim pr. del. T*   59 littoreis *TG* litoriis *L*   60 corroo with o above (*alt.* o *ex corr.*) *V* (corroq with s above *V*¹ *ut uid.*) corrocho *T* corrhoco *GL* | letalisque *Z* | trigon *VTG* | platesę *V* platese *L* platesse *TG*   61 thinni *L* tinni *VT* | ligari (*marg.* ⁜) *V* ligati *L* ligatri (*marg.* l' galatri with i above *T* legatri *G*   62 uina trioria *V* | curbi *V*¹   63 iubat *V* | coronas *Z*   64 minemosines *V* mnemosines *Z* | tres *V*   65 bis *V*¹ | cognoscere *T*   67 misteria *VT* | fribola *V*¹

Quas tamen explicitis nequeas deprendere chartis,
Scillite decies nisi cor purgeris aceto
Anticyraeue bibas Samii Lucumonis acumen:
Aut adsit interpres tuus,
Aenigmatum qui cognitor
Fuit meorum, cum tibi
Cadmi nigellas filias,
Melonis albam paginam
Notasque furuae sepiae
Gnidiosque nodos prodidit.
Nunc adsit et certe, modo
Praesul creatus litteris,
Enucleabit protinus
Quod lusitantes scribimus.
Notos fingo tibi poeta uersus,
Quos scis hendecasyllabos uocari,
Set nescis modulis tribus moueri.
Istos conposuit Phalaecus olim,
Qui penthemimeren habent priorem
Et post semipedem duos iambos.
Sunt quos hexametri creant reuulsi,

---

68 dep̄hendere *L* dependere *V* | cartis *V* carthis *T* 69 *om. Z* | scillito *V corr. Scaliger* | nisi *Schenkl* si *V* non si *uulgo* ni *Baehrens* | corpus geris *V corr. Scaliger* 70 anticipesque $\overset{t}{\text{u}}$iuum (ui *del.*, t *al. ss.*), *in marg.* anticipetque tu^{v}m *antiqu. m. V* antichiramque bibas *Z* (anticyram *G*) *corr. Peiper* (ue *Baehrens*) | llucomonis (*alt.* l *eraso*) *V* | acumē *V* *uu.* 71—77 *iterumque* 78—81 *continua scriptura (initiales litt. maiores* 71 *et* 78, *atque u. 71 miniata) T* 72 qui *Z* que *V* 73 cūm *V* 74 cadmini gellas *T* 75 mellonis *G* 76 furbe V^1 77 gnidios *V* cnidios *G* crudos *T* cardios *L* | nodos] m̃os *G* 80 enucleabit: b *in* v *al. V* | promptius *Z* 81 lusitantes *Peiper* militantes *VZ* 82 Notos *maior init. litt. nigra T* 83 endecasyllabos (y *ex* u *V*) *VTG* 84 set] *V* | moberi V^1 85 conposuit] *V* | $\overset{h}{\text{p}}$al$\overset{u}{\text{e}}$cius *V* phalecus *Z* 86 pentemimeren *V* penthemimeren *L* penthimemeren *T* pentimemerem *G* | abent V^1 87 *om. Z* 88 Sut *T* | exametri *VZ* | rebolsi *V*

Vt penthemimeres prior locetur,
Tum quod bucolice tome relinquit.
Sunt et quos generat puella Sappho:
Quos primus regit hippius secundus,
Vt cludat choriambon antibacchus.
Set iam non poteris, Theon, doceri,
Nec fas est mihi regio magistro
Plebeiam numeros docere pulpam.
Verum protinus ede, quod requiro.
Nil quaero, nisi quod labris tenetur
Et quod non opicae tegunt papyri.
Quas si solueris, o poeta, nugas,
Totam trado tibi simul Vacunam
Nec iam post metues ubique dictum:
„Hic est ille Theon poeta falsus,
Bonorum mala carminum Lauerna."

XV [396 Ep. VII]

AVSONIVS THEONI CVM EI TRIGINTA OSTREA GRANDIA QVIDEM SET TAM PAVCA MISISSET.

Expectaueram, ut rescriberes ad ea, quae dudum ilocaliter luseram de cessatione tua ualde impia et mea efflagitatione, cuius rei munus reciprocum quoniam in me colendo fastidisti, inuenta inter tineas

---

89 pentemimeres *V* penthemimers *L* pentimemeres *T* pentimemeres *G* | prius *L* 90 quo *V* | bucolicet *Z* | tome] pome *T* pone *G* me *L* 91 sapho *T* 92 quo *T* | primos *Z* | ippius *V* hyppius *T* 93 cludat *VL* claudat *TG* | coriambon *V* | antibaccus *V* antibacus *L* antibrachus *TG* 94 set] *V* | poteris te o *V corr. Toll* potes (potest *G*) ostolo *Z* 95 mici *V* | magistrô *T* 96 plebeam *G* 98 libris *VZ corr. Dezeimeris* 99 tegũt papiri *V* 99—101 *f.* 55^v *repetuntur (priores cancellis inclusit rubricator et syllabis* ua-cat) *T* 100 Quasi (quas si *pr. ss.*) *T utrobique* | solberis *V* 101 tortam *V* | uacunam *Z* et agnam *V* 103 ic est V^1 | teon *V* 104 lauerna *Z* (latina *ss. pr. T*) taberna *V*

XV teoni *V* | et V^1 ei *ss. V* | ostraë *V* 1 ad eȧ V^1 *V*
4. 5 tinẹas ẹpistola V^1

epistula uetere, quam de ostreis et musculis adfectata obscuritate condideram, quae adulescens temere fuderam, iam senior retractaui. set in eundem modum instaurata est satirica et ridicula concinnatio: saltem ut nunc respondeas nouissimae cantilenae, qui illam nouiciam silentio condemnasti.

Ostrea Baianis certantia, quae Medulorum
Dulcibus in stagnis reflui maris aestus opimat,
Accepi, dilecte Theon, numerabile munus.
Verum quot fuerint, subiecta monosticha signant:

Quot ter luctatus cum pollice computat index;
Geryones quot erant, decies si multiplicentur;
Ter quot erant Phrygii numerata decennia belli,
Aut iter ut solidi mensis tenet ignicomus Sol;
Cornibus a primis quot habet uaga Cynthia noctes;
Singula percurrit Titan quot signa diebus
Quotque annis sublimis 'agit sua saecula Phaenon;
Quot numero annorum Vestalis uirgo ministrat
Dardaniusque nepos regno quot protulit annos;
Priamidae quot erant, si bis deni retrahantur;
Bisque uiros numeres, qui fata Amphrysia seruant;
Quot genuit fetus Albana sub ilicibus sus

XV 13 Vergil. A I 267 sqq. cf. VIII 47 sqq.
14 Vergil. A II 503
15 Vergil. A VI 398 Amphrysia uates.
16 Vergil. A III 390 sq. VIII 43 sq. litoreis ingens inuenta sub ilicibus sus triginta capitum fetus enixa iacebit

---

5 ueterem *V*[1] | affectata *V* 6 cōdiram (de *ss.*) *V* 7 retractabi *V*[1] | euidem *V*[1] (eūdem *V*[2]) 9 nouissimae *Sebis.*, notissimae *V* ‖ 1 hostrea *V* 3 teon *V* 4—18 quod *ubique praeter u. 17* *V* 4 monostica *V* | signent *Heinsius* 6 geriones *V* 7 erāt *V* | prigii *V* 8 iter ut solidi *Heinsius*, ter ut eolidi *V* 9 abet baga *V*[1] | cintia *V* 10 titā *V* 11 scl'a *V* | Phaenon *Scaliger* ᶠfeton *V* (*alt.* f *al. ss.*) 14 uis *V* retraantur *V* 15 Vis *V* | amphrisia *V* (p *ex* f?) *V* | serbant *V*[1]

Et quot sunt asses, ubi nonaginta trientes,
Vel quot habet iunctos Vasatica raeda caballos.

Quod si figuras fabulis adumbratas
Numerumque doctis inuolutum ambagibus
Ignorat alto mens obesa uiscere,
Numerare saltim more uulgi ut noueris,
In se retortas explicabo summulas.

Ter denas puto quinquiesue senas,
Vel bis quinque, dehinc decem decemque,
Vel senas quater et bis adde ternas;
Septenis quater adde et unum et unum, 27
Aut ter quattuor adde bis nouenis; 29
Duc binas decies semelque denas. 28
Octonas quater, hinc duae recedant;
Binas ter decies, semel quaternas.
Et sex adde nouem uel octo septem,
Aut septem geminis bis octo iunge,
Aut — ne sim tibi pluribus molestus,
Triginta numero fuere cunctae.

Iunctus limicolis musculus ostreis
Primo conposuit fercula prandio,
Gratus deliciis nobilium cibus
Et sumptu modicus pauperibus focis.
Non hic nauifrago quaeritur aequore,
Vt crescat pretium grande periculis;

---

18 abet V^1 | reda *V* | caballos: b *in* v *corr. al.* *V* 19 *in marg. al.* metrum iambicum *V* 21 biscere V^1 22 noberis V^1 24 *in marg. al.* metrum falebum *V* | quinq^{l}es *V* 25 uis quīque de^{h}inc decemquę *V* 26 uis *V* 27 adde et] et *om.* *V* *add. Peiper* (*an* addis?) unam et unam *Toll* 29 *ante 28 posuit Schenkl* 28 uina (u *in* b *al.*) *V* *corr. Lugdun.* 29 nobenis V^1 30 octonis *V* *corr.* *Toll* | inc V^1 | recedāt *V* 31 Uinas V^1 32 adde *Lugdun.* ate *V* | nobem V^1 33 uis *V* *post u.* 35 *et* 46 *unius uersus spatium* *V* 36 *in marg. al.* metrum ascle piadeum *V* | iu̇ctus *V* 39 sumpti *Toll* 40 nabifrago V^1 41 U^t:crescat *V*

Set primore uado post refugum mare
Algoso legitur litore concolor.
Nam testae duplicis conditur in specu,
Quae feruentis aquae fota uaporibus
Carnem lacteoli uisceris indicat.
Set damnosa nimis panditur area.
Fac campum replices, Musa, papyrium
Nec iam fissipedis per calami uias
Grassetur Gnidiae sulcus harundinis,
Pingens aridulae subdita paginae
Cadmi filiolis atricoloribus.
Aut cunctis pariter uersibus oblinat
Furuam lacticolor sphongia sepiam.
Parcamus uitio Dumnitonae domus,
Ne sit charta mihi carior ostreis.

XVI [894 Ep. v] AVSONIVS THEONI.

Ausonius salue caro mihi dico Theoni,
Versibus expediens, quod uolo quodue queror.

Tertia fissipedes renouauit Luna iuuencas,
Vt fugitas nostram, dulcis amice, domum.
Nonaginta dies sine te, carissime, traxi;
Huc adde aestiuos: hoc mihi paene duplum est.
Vis nouies denos dicam deciesque nouenos
Isse dies? anni portio quarta abiit.
Sexaginta horas super et duo milia centum
Te sine consumpsi, quo sine et hora grauis.

---

42 bado V^1 45 qui *V corr. Lugdun.* | ferbentis *V* | baporibus V^1 48 replice (e *in* ę *al. quae etiam lineolam obliquam super* e *addidit*) *V corr. Goropius* | papir^{ri}/um *V* 50 arūdinis *V* 53 cu^{n}ctis *V* 54 furuam *Vinetus* fulbam V^1 | sępiam *V* 55 dumnotinae *V* 56 carta mici *V*

V 1 salbe *V* | mici *V* | teoni *V* 2 experiens *V corr. Heinsius* | quero *post* o *litt.* r *erasa ut uid. V corr. Lugdun.* 3 renobabit *V* | iubencas *V* 4 amihe V^1 6 a^{c}dde *V* | aestibos V^1 | mici *V* 7 Bis *V corr. Vinetus* | nobies V^1 | nobenos V^1 9 oras V^1 10 consumsi *V* | ora grabis V^1

Milia bis nongenta iubet demensio legum
  Adnumerata reos per tot obire dies.
Iam potui Romam pedes ire pedesque reuerti,
  Ex quo te dirimunt milia pauca mihi.
Scirpea Dumnitoni tanti est habitatio uati?
  Pauliacos tanti non mihi uilla foret.
An quia per tabulam dicto pangente notatam
  Debita summa mihi est, ne repetamus, abes?
Bis septem rutilos regale nomisma Philippos,
  Nec tanti fuerint, perdere malo, Theon,
Implicitum quam te nostris interne medullis
  Defore tam longi temporis in spatio.
Ergo aut praedictos iam nunc rescribe Darios
  Et redime, ut mora sit libera desidiae,
Aut alios a me totidem dabo, dum modo cari
  Conspicer ora uiri, pauperis usque licet.
Puppe citus propera sinuosaque lintea ueli
  Pande: Medullini te feret ora noti
Expositum subter paradas lectoque iacentem,
  Corporis ut tanti non moueatur onus.
Vnus Dumnitoni te litore perferet aestus
  Condatem ad portum, si modo deproperes.
Inque uicem ueli, quotiens tua flamina cessant,

XVI 11 cf. Iustiniani digesta II xi, 1.
19 Horat. Ep. II 1, 234

11 nonaginta *V corr. Pithoeus* 12 ouire *V* 13 reberti *V*[1] 14 mici *V* 15 domnotonis *V* (o *alt. in* i? *V*) *corr. Scaliger* | tāti *V* | abitatio bati *V*[1] 16 Pauliacos stāti *V* Παυλιακὸς tanti *Lugdun.* Pauliacus *Scaliger* | mici billa *V* 17 tabula medica pugna *V* (tabulā *V*[2]) *corr. Peiper* (*i. promisso firmante*) digito *Heinsius*, pugnante *Lugdun.*, pangente *etiam Schenkl* 18 suma *V*[1] | mici *V* | habes *V*[2] 20 nec] ne *Pithoeus* | teon *V* 23 aud *V*[1] | tarios *V corr. Pithoeus* 25 aut abos a me totidiem *V corr. Pithoeus* 26 biri *V*[1] 27 beli *V*[1] 30 mobeatur *V*[1] 31 adōnnotoni (ō *ex* o *al.*; *al. in marg.* hic .s. liqscit) *V* | littore *V* | ꝓferet *V* 33 ueli *Heinsius* uenti *V*

Remipedem iubeas protinus ire ratem.
Inuenies praesto subiuncta petorrita mulis:
Villa Lucani- mox potieris -aco.
Rescisso disces conponere nomine uersum:
Lucili uatis sic imitator eris.

XVII [395 Ep. vi] ⟨AVSONIVS THEONI.⟩

Ausonius consul uatem resaluto Theonem.

Aurea mala, Theon, set plumbea carmina mittis;
Vnius massae quis putet has species?
Vnum nomen utrisque, set est discrimen utrisque:
Poma ut mala uoces, carmina uerte mala.

Vale beatis nomen a diuis Theon,
Metoche set ista saepe currentem indicat.

XVIII [392 Ep. III] AVSONIVS HESPERIO S. D.

Qualis Picenae populator turdus oliuae
Clunes opimat cereas
Vel qui lucentes rapuit de uitibus uuas,
Pendetque nexus retibus,
Quae uespertinis fluitant nebulosa sub horis

---

38 cf. Lucilii l. XXX fr. 73 M.

XVIII 1 Martial. VIIII 55, 1 si mihi Picena turdus palleret oliua.

2 Martial. XIII 5, 1 cerea quae patulo lucet ficedula lumbo.

---

36 *in marg. in ras. longiore al.:* r lucaniaco *V* 37 disce *V* disces *uel* disce en *Heinsius* 38 lucilii *V corr. Toll* | imitatorreris: o *eras.*, or *al. ss. V*

V XVII Ausonius Theoni *om. V* 1 theȯ// (*litt.* em *detersis*) *V* 3 as *V* 4 utriusque *V corr. Heinsius* | utri///q (3 *litt. erasis*) *V corr. Heinsius* 5 uerte *Peiper* uero *V* 5. 6 *in marg. al.* iambicum *et* idem *V* 6 beatus *V corr. Heinsius* 7 metoche *Auratus* metodvs *V* | set sta *V*1 | currente *V corr. Scaliger*

V XVIII s̄ d *V* 3 ubas *V*1

Vel mane tenta roscido:
Tales hibernis ad te de saepibus, ipsos
Capi uolentes, misimus
Bis denos. tot enim crepero sub lucis eoae
Praeceps uolatus intulit.
Tum, quas uicinae suggessit praeda lacunae,
Anites maritas iunximus,
Remipedes, lato populantes caerula rostro
Et crure rubras Punico,
Iricolor uario pinxit quas pluma colore,
Collum columbis aemulas.
Defrudata meae non sunt haec fercula mensae:
Vescente te fruimur magis.
Vale bene, ut ualeam.

XVIIII [390 Ep. I]

AVSONIVS AD PATREM DE SVSCEPTO FILIO.

Credideram nil posse meis adfectibus addi,
Quo, uenerande pater, diligerere magis.
Accessit (grates superis medioque nepoti,
Bina dedit nostris qui iuga nominibus) 4
Accessit titulus, tua quo reuerentia crescat, 9
Quo doceam natum, quid sit amare patrem. 10
Ipse nepos te fecit auum. mihi filius idem 5
Et tibi ego: hoc nato nos sumus ambo patres.
Nec iam sola mihi pietas mea suadet amorem:
Nomine te gemini iam genitoris amo. 8

---

11 lacunęę (*alt.* ę *al. m. ut uid.*) *V* lacune *V*[1] 12 a/netes *V corr. Peiper* | maritas: a *alt. in ras. V* marinas *Heinsius* | iuncximus *V* 15 pi^{n}xit *V* | puma *V corr. Canter* 17 debrudata *V corr. Scaliger 2, 21* 19 ñaʟē *V*

XVIIII suscep. *V* 1 affectibus *V* 2 quod *V corr.* *V* *Lugdun.* | diligerere: re *alt. in ras. V* 3 gratis *V* | super his *V corr. Gronouius* 4 bina: b *in ras. al. V* 9 *et* 10 *huc transposuit Brandes* 10 quid *Pulmann* quod *V* 5 mici *V* 7 mici *V*

Quippe tibi aequatus uideor, quia paruulus isto
  Nomine honoratum me quoque nobilitat;
Non aetas quia nostra eadem: nam subparis aeui
  Sum tibi ego et possum fratris habere uicem;
Nec tantum nostris spatium interponitur annis,
  Quanta solent alios tempora diuidere.
Vidi ego natales fratrum distare tot annis,
  Quot nostros: aeuum nomina non onerant.
Pulchra iuuenta tibi senium sic iungit, ut aeuum,
  Quod prius est, maneat: quod modo, ut incipiat.
Et placuisse reor geminis aetatibus, ut se
  Non festinato tempore utraque daret,
Leniter haec flueret, haec non properata ueniret,
  Maturam frugem flore manente ferens.
Annos me nescire tuos, pater optime, testor
  Totque putare tuos, quot reor esse meos.
Nesciat hos natus, numeret properantior heres,
  Testamenta magis quam pia uota fouens
Exemploque docens prauo iuuenescere natos,
  Vt nolint patres se quoque habere senes.
Verum ego primaeuo genitus genitore fatebor
  Subparis haec aeui tempora grata mihi.
Debeo quod natus, suadet pia cura nepotis
  Addendum patri, quo ueneremur auum.
Tu quoque, mi genitor, geminata uocabula gaude,
  Nati primaeui nomine factus auus.
Exiguum, quod auus: faueant pia numina diuum

---

11 parbulus V^1 | isto *Vinetus* ste V^1 iste V^2 13 Non aetas *Peiper* Bonaętas *V* | subpatris *V corr. Lugdun.* 14 habere *Lugdun.* abare *V* 16 tempora: a *ex* e *ut uid. ras. al. V* 17 quod *V corr. Lugdun.* | honerant V^1 19 pulcra *V* 21 gemminis V^1 22 utraque: *ictu craso super* a *V* 25 me: e *in ras. V* | obtime *V* 26 quod *V corr. Lugdun.* 27 hos *Gronouius,* hoc *V* | properatior (a *ex* ã?) *V* | ^{h}ęres *V* 28 fobens *V* 29 iubenescere V^1 30 nollint V^1 31 primebo V^1 32 subpatris *V corr. Lugdun.* | aebi V^1 | mici *V* 35 genite *V corr. Lugdun.* | bocabula V^1 37 abuus *V* | fabeant V^1 | nomĩa (o *ex corr.?*) *corr. Lugdun.*

Deque nepote suo fiat auus proauus.
Largius et poterunt producere fata senectam:
Set rata uota reor, quae moderata, magis.

XX [391 Ep. II]

PATER AD FILIVM CVM TEMPORIBVS TYRANNICIS IPSE TREVERIS REMANSISSET ET FILIVS AD PATRIAM PROFECTVS ESSET. HOC INCOHATVM NEQVE INPLETVM SIC DE LITVRARIIS SCRIPTVM.

* * *

Debeo et hanc nostris, fili dulcissime, curis
Historiam: quamquam titulo non digna sereno
Anxia maestarum fuerit querimonia rerum.
Iam super egelidae stagnantia terga Mosellae
Protulerat te, nate, ratis maestique parentis
Oscula et amplexus discreuerat inuidus amnis.
Solus ego et quamuis coetu celebratus amico
Solus eram profugaeque dabam pia uota carinae
Solus adhuc te, nate, uidens; celerisque remulci
Culpabam properos aduerso flumine cursus.
Quis fuit ille dies? non annus longior ille est,
Attica quem docti collegit cura Metonis.
Desertus uacuis solisque exerceor oris.
Nunc ego pubentes salicum deuerbero frondes,
Gramineos nunc frango toros uiridesque per uluas
Lubrica substratis uestigia libro lapillis.
Sic lux prima abiit, sic altera meta diei,

---

38 fiat: i *ex* e *ut uid.* *V*

XX pater] INCIPIT PATER | cum] quum *V* | tirannicis *V* | *V* treberis *V*[1] | remãsisset *V* | ad patriam *Peiper* ad patrem *V* a patre *Scaliger 2, 13* | ın|incoatũ (ncoat *in ras.*) *V* | litterariis *V corr. Scaliger; fragmentum esse epistulae uidit Brandes.* 3 ancsia *V* (x *ex* c? *rasura super* a *alt.?* *V*) | maestarum] me st u‡ (me *ex corr. al. pro* est *ut uid.*) *V* 5 rates *V* 6 discreberat *V*[1] 7 cetu *V* 9 aduc *V* 12 medonis *V corr. Pithoeus* 13 quę *V* | oris *Pithoeus* aris *V* 14 deberbero *V*[1] 15 uiridis *V* 17 męta *V*

Sic geminas alterna rotat uertigo tenebras,
Sic alias: totusque mihi sic annus abibit,
Restituant donec tua me tibi fata parentem.
Hac ego condicione licet uel morte paciscar,
Dum decores suprema patris tu, nate, superstes.

XXI [323 Edyll. v]

GENETHLIACOS AD AVSONIVM NEPOTEM.

AVSONIVS AVVS AVSONIO NEPOTI.

Carmina prima tibi cum iam puerilibus annis
Traderet adsidui permulcens cura magistri
Inbueretque nouas aures sensusque sequaces,
Vt respondendas docili quoque murmure uoces
Emendata rudi perferret lingua palato,
Addidimus nil triste senes, ne cura monendi
Laederet aut dulces gustus uitiaret amaris.
At modo, cum motu uigeas iam puberis aeui
Fortiaque a teneris possis secernere et ipse
Admonitor morumque tibi fandique uideri,
Accipe non praecepta equidem, set uota precantis
Et gratantis aui festum ad sollemne nepotis.
. . . .
Adnuit, ut reducem fatorum ab fine senectam
Sospes agam festumque diem dubitataque cernam

19 mici *V* 21 hac *Toll* hec *V* (hęc *V*[2]) 22 decore/: s *eraso ut uid.*, e *ex* a? *al.* *V*

VP XXI AVSONIVS (A *ex* S *V*[s]) AVVS . AVSONIO NEPOTI *V* Incipit eiusdem decimi magni Ausonii Genethliacos ad eūcm̄ (*leg.* eundem) Ausonium nepotem *P* 1 p̄mia *P* | assidui permulgens *P* 3 in^n^iueret *V* | nobis *V* 4 boces *V*[1] 5 perferret] p̲fer-ret (*i.* perferret) *V* 6 ne] n̄ *P* | monendi *Auantius* mobendi *V*[1] mouendi *P* 7 ledere *P* | dulcis *VP* 8 ad *V*[1] | at modo] animo *P* (animō *P*[s]) 9 secernere] quęcernere *V* 11 praeceptę^a^ quidem *V* praecepta quidem *P* | set] *V* | pręcantis *V* 12 gratātis *V* | abi *V* | sollempne *P* | *excidisse quaedam uidit Tollius* 13 adnuit *V* annuit *P* adnuito *Scaliger* ab] ad *V* 14 diem] dici *P*

Sidera, deposito prope conclamatus in aeuo.
Hoc, mellite nepos, duplicato faenore partum
Natali accedente tuo, munusque salutis
Plenius hoc nostrae, quod iam tibi puberis aeui
Crescit honos iuuenemque senex iam cerno nepotem.
Sexta tibi haec primo remeat trieteris ab anno,
Septembres notis referens natalibus idus.
Idus alma dies, geniis quoque culta deorum.
Sextiles Hecate Latonia uindicat idus,
Mercurius Maias, superorum adiunctus honori.
Octobres olim genitus Maro dedicat idus:
Idus saepe colas bis senis mensibus omnes,
Ausonii quicumque mei celebraueris idus.
Vale nepos dulcissime.

XXII [321. 322 Edyll. IIII]

LIBER PROTREPTICVS AD NEPOTEM.

AVSONIVS HESPERIO FILIO.

Libellum, quem ad nepotulum meum, sororis tuae filium, instar protreptici luseram, uenturus ipse prae-

---

XXI 24 sqq. Martial. XII 67 Maiae Mercurium creastis idus. Augustis redit idibus Diana. Octobres Maro consecrauit idus. Idus saepe colas et has et illas, Qui magni celebras Maronis idus.

---

15 sidora *P* | cōclamatus *V* conclauatus *P* 16 mollite *P*[a] | nepus *P* | fenore *VP* 17 Natali accedente tuo *P* Talia cedēt etuoto *V* 19 senes *V* | certo *P* 20 remaneat *P* | a^n^ō (n *al. ss.*) *V* 21 notis *V* nostis *P* uotis *coni. Heinsius* 22 genus *P*[a] 23 hecte *V* 24 mal^s^ (*i.* maius) *V* | superiorum *P* superorum *V* | adiuctus *P* | onori *V*[1] 25 octobre solum *P* | mare *P* | idusdedicat *V* 26 saepe] semper *P* 27 celebraberis *V corr. Auantius* celebrandis *P* 28 *om. P* | Explicit genethliacos *P*

XXII Incp̄t LIBER — NEPOTEM *V* Incipit epistola ad esperium *VP,Z* filium *P* Incipit protrepticus. *Z* | Ausonius hesperio filio (suo *add. TG*) *VZ om. P* 1 quem *om. T* | meum *om. T* 2 pretreptici *V* ΠΡΟΤΡΕΠΤΙΚΙ *P* | praemisi *VP* promisi *Z*

misi legendum. hoc enim malui quam ipse recitare, esset ut tibi censura liberior, quae duabus causis impediri solet: quod aures nostras audita uelocius quam lecta praetereunt et quod sinceritas iudicandi praesentia recitantis oneratur. nunc tibi utrumque integrum est, quia et legenti libera mora est et iudicaturo non obstat nostri uerecundia. set heus tu, fili dulcissime, habeo quod admoneam. si qua tibi in his uersiculis uidebuntur (nam uereor, ut multa sint) fucatius concinnata quam uerius et plus coloris quam suci habere, ipse sciens fluere permisi, uenustula ut essent magis, quam forticula, instar uirginum,

quas matres student
Demissis umeris esse, uincto pectore, ut graciles sient.

nosti cetera. superest igitur, ut dicas: quid moraris iudicationem meam de eo, quod ipse pronuntias esse mendosum? dicam scilicet me huiusmodi uersibus foris erubescere, set intra nos minus uerecundari; namque

XXII 15 Terentius Eun. II 3, 22 (313) sq. quas matres student demissis umeris esse, uincto pectore, ut gracilae sient.

3 hoc] haec *TL* 4 liborior *P* | causis] cās *T* 5 aures] res *T* | belocius *V*[1] | quam] q̌a - *V* 6 praetereūt *V* | iudicādi *V* | et] eo *T* 7 honeratur *V* | ℂ Nunc *P* 8 est quia — iudicaturo *om. Z* 9 uerecūdia *V* | set] *V* | eus tǔ (v *al. ss.*) V 10 abeo *V*[1] | adremoneam *P* | in his — uereor ut *om. Z* | in is *V*[1] 11 multū *T* multo *G* | fucatius] tu caᵛtius (v *al. ss.?*) *V* fuca cui' *T* 12 concināta *V* concinata *P* 13 habere quam suci *P* | succi *TG* | abere *V*[1] habere uideantur *G* | fluere] flere *P* 14 ēēt *T* esset *G* | ferticula *P* ferticila *P*[s]) 15 studēt *V* 16 dimissis *V*[2] (i *pr. in ras.*), *PL Terentii schol.* | umeris *V*[1] humeris *V*[2]*PZ* | uincto — igitur ut *om. T* | uicto *V* iuncto *G* | pectore esse *G* | gra'ciles *V* | ut graciles — igitur ut *om. G* | sint *P* 17 dicas: icas *pr. in ras. T* | quid] q, *G* 18 ipse *om. T* 19 uius *V*[1] | modi *om. P* 20 set] *V* sed *P* | sed — ego *om. Z* | berecundari *V* | namque] nāqᵛa *V*

ego haec annis illius magis quam meis scripsi aut fortasse et meis: *δὶς παῖδες οἱ γέροντες.* ad summam ualeat austeritas tua: mihi cum infante [ratio est]. uale, fili dulcissime.

[322] AD NEPOTEM AVSONIVM.

Sunt etiam musis sua ludicra: mixta camenis
Otia sunt, mellite nepos; nec semper acerbi
Exercet pueros uox imperiosa magistri,
Set requie studiique uices rata tempora seruant.
Et satis est puero memori legisse libenter,
Et cessare licet. Graio schola nomine dicta est,
Iusta laboriferis tribuantur ut otia musis.
Quo magis alternum certus succedere ludum
Disce libens: longum delinitura laborem
Interualla damus. studium puerile fatiscit,
Laeta nisi austeris uarientur, festa profestis.
Disce libens: tetrici nec praeceptoris habenas
Detestere, nepos. numquam horrida forma magistri.

---

22 Varro Menipp. 91 B.

---

21 scribsi *V* 22 meis (*spatium sex fere litt.*) ΊΔΙCΙΤΑΙΔЬC · ΟΙΤЬΡΟΗΔЬCЬ *V* meis si ΔΙCΠΑΙΔΕCΟΙΓΕΡΟΝΤΕC *P* meis dicas *πλιδεσοιτέροντεσ* (*δὶς om.*) *G* meis dicas ΡΠΑΙΔΕѠΙΤΕΡΟΝΤΕC *Vatic. 3152* meis dicas *graecis omissis* (*duo dimidii uersus uacui in T*) *TL* | sumam ualeat: at *al. in ras. V* 23 mici *V* | instante *LG* istana *T* | ratio est *add. Z om. VP* († *in marg. P*) 24 Explicit epl'a *P*

Ad nepotem Ausonium *V* Incipit ΠΡΟΤΡΕΠΤΙΚΟC ad Ausonium nepotem *P* Ad nepotem Ausonius de studio puerili *Z* (de studio puerili *om. L*) Mellito nepoti Ausonius *p* (*qui uu. 1—17 et 26—28 habet*) 1 ludri|ca *P* | camoenis *TG* 2 otia mixta sunt *P* | nepus *P* | acerui *V* 3 pueros *om. V* 4 set] *V* | requies *VP*ᵃ*Z corr. Toll* | rara *V?* | serbant *V* 5 lebenter *V*¹ 6 cessaret *P* | grato *Z* | scola *VPT* sola *L* | nomina *V* | est] *litt.* es *al. rescr. V* 7 laberiferis *L* | otia: o *ex* a *uel* u *al. V* 8 quod *V* 9 delinitura *V* delimitura *P* delenitura *Z* (delanitura *L*) 10—12 *om. V* 10 fatescit *P* **VP,Z**

12 prophetis *T* 13 destere *T* destetere *G* detistere *L* | nepus *P* | orrida *VP* (*leuis rasura super* a? *V*) | mḡr *T*

Ille licet tristis senio nec uoce serenus
Aspera contractae minitetur iurgia frontis,
Numquam inmanis erit, placida suetudine uultus
Cui semel inbuerit. rugas nutricis amabit,
Qui refugit matrem. pappos auiasque trementes
Anteferunt patribus seri, noua cura, nepotes.
Sic neque Peliaden terrebat Chiron Achillem
Thessalico permixtus equo nec pinifer Atlans
Amphitryoniadem puerum, set blandus uterque
Mitibus adloquiis teneros mulcebat alumnos.
Tu quoque ne metuas, quamuis schola uerbere multo
Increpet et truculenta senex gerat ora magister:
Degeneres animos timor arguit. at tibi consta
Intrepidus, nec te clamor plagaeque sonantes
Nec matutinis agitet formido sub horis.
Quod sceptrum uibrat ferulae, quod multa supellex
Virgea, quod fallax scuticam praetexit aluta,
Quod feruent trepido subsellia uestra tumultu,

---

26 Vergil. A IIII 13

---

inter 14 *et* 15 *marg. sinistr.* admd *antiq. m. V* 15 aspere *pL* | ̃mitetur *P* minetur *T* | gurgia V^1 iurgi P^s 16 inmanis] VP^s | placita suetudine *VP* placet assuetudine (placeat T^1 adsuetudine *L*) *Z* placida *Barth* 17 cui] qui *libri*, quoi *Mommsen* | inuuerit V^1 imbuerit *PZ* | nugas *T post u.* 17 *in marg. min.* amem *p* 18 abias V^1 | trementē *P* 19 noba *V* | nep°tes *V* 20 peliden *G* pelliaden *L* belliadem *T* | chirõ *V* | achillem *V* achillē *P* | achillea chyron *Z* (achilea *G*) 21 tessalico *V* thesalico *P* | p̄mifer' P^s | atlãs *V* athlãs *PL* atlas *T* athlas *G* 22 anfitrioniadē *V* amphitrioniaden *PG* amphitrioniadeȝ *T* amphytrioniadem *L* | set] *V* blandis V^1 23 adloquiis *V* aloquiis *P* alloquiis *Z* | teneris *P* 24 scola *PT* 25 et in *P* | troculenta P^s | senes V^1 feroẋ *T* ferat *T* 26 ad V^1 | constat *V* constet *P* 27 intrepidus: i *post* e *male scr. V* 28 *om. T* | Nec] In *VP* | et (agit *superscr.*) *V* agit *P* | oris V^1 29 suppellex V^1L 30 quod] pro *P* | fallax] mollis *Z* | sc°ᵛticam *V* | alluta *P* alutta *T* 31 ferbent V^1 | nr̃a *L*

Pompa loci et uani fucatur scaena timoris.
Haec olim genitorque tuus genetrixque secuti
Securam placido mihi permulsere senectam.
Tu senium, quodcumque superlabentibus annis
Fata dabunt, qui nomen aui geris, indole prima,
Prime nepos, uel re uel spe mihi porge fruendum.
Nunc ego te puerum, mox in iuuenalibus annis
Iamque uirum cernam, si fors ita iusserit; aut si
Inuidia est, sperabo tamen, nec uota fatiscent,
Vt patris utque mei non inmemor ardua semper
Praemia musarum cupias facundus et olim
Hac gradiare uia, qua nos praecessimus et cui
Proconsul genitor, praefectus auunculus instant.
Perlege, quodcumque est memorabile. prima monebo.
Conditor Iliados et amabilis orsa Menandri
Euoluenda tibi: tu flexu et acumine uocis
Innumeros numeros doctis accentibus effer
Adfectusque inpone legens. distinctio sensum
Auget et ignauis dant interualla uigorem.
Ecquando ista meae contingent dona senectae?

32 et luani (l *del.*) *T* | fucatur *P* fugatur *V* fugiatur *Z* | scæna] *G* 33 t^{v}s V^1 | genetrix] *VG* genitrix *PTL* | s^{e}qu^{v}ti *V* 34 mici *V* | permulcere *TL* | senettam *P* 35 quodqumque V^1 quodcunque *TL* 36 abi *V* | ceris *T* 37 nepus P^3 | bel spe *V* | perge *VP* 38 in *om.* *P* | iuuen^{li}abus *V* iuuenalibus P^3 iuuenilibus *GL* iuuenibus *T* 39 *om.* *P* | uiris *T* | for^{s}ita (s *al.*) *V* forsita *G* forsan *T* (n *ex* m *pr.*), *L* | iusserit *G* iuxerit V^1 uixeris *T* iusseris *L* | aut si: aut si *in ras. pro* annis *ut uid. al.* *V* 40 aut si inuidia (aut si *del.*) *V* | inuidie (*om.* est) *P* | spabo *P* spectabo *L* | fatiscent: i *in* e *al. corr.* *V* 42 ardua: r *male scr. pr. corr.* *V* 41 inmemor] o *male scr. al. corr.* *V* immemor *PZ* 42 capias *TG* 43 ac *P* | bia V^1 | quia V^1 | tui *P* 44 prefectus genitor proconsul *T* 45 quodcunque *TL* | *subicitur in* *TG* (*cum cruce in marg.* *T*) Perlege quodcunque est memorabile ut tibi prosit (*alter f.* 53^r *ult., alter f.* 53^u *primo in* *T*) 46 iliades *P* 47 etuoluenda *L* | tu *om.* *V* flexuque *Heins.* 48 acentibus *T* | hoc fer *T* offer *G* 49 adfectus] *V* | inpone] *V* 50 ignabit V^1 ignauia V^2 51 etquando *V* equādo *P* haec quando *Z*

Quando oblita mihi tot carmina totque per aeuum
Conexa historiae, soccos aulaeaque regum
Et melicos lyricosque modos profando nouabis
Obductosque seni facies puerascere sensus?
Te praeeunte, nepos, modulata poemata Flacci
Altisonumque iterum fas est didicisse Maronem.
Tu quoque, qui Latium lecto sermone, Terenti,
Comis et adstricto percurris pulpita socco,
Ad noua uix memorem diuerbia coge senectam.
Iam facinus, Catilina, tuum Lepidique tumultum,
Ab Lepido et Catulo iam res et tempora Romae
Orsus bis senos seriem conecto per annos.
Iam lego ciuili mixtum mauorte duellum,
Mouit quod socio Sertorius exul Hibero.
Nec rudis haec auus admoneo, set mille docendo
Ingenia expertus. multos lactantibus annis
Ipse alui gremioque fouens et murmura soluens
Eripui tenerum blandis nutricibus aeuum.
Mox pueros molli monitu et formidine leni
Pellexi, ut mites peterent per acerba profectus,

---

58 Cicero in Limone ap. Suet. uit. Ter. R. p. 34 tu quoque, qui solus lecto sermone, Terenti . . . quiddam come loquens.
62 Sallust. Hist. fr. I 1 D. Res populi Romani M. Lepido Q. Catulo consulibus ac deinde militiae et domi gestas conposui.

---

52 mici *V* 53 conexa] *V* | storiae V^1 histo *P* 54 molices *P* medicos T^s melitos *G* | liricos *V* logicos *T* loricos *L* | profando *V* pro(pre?)fanda *P* perfando *T* praefando *GL* 55 obdittos P^s | facias *T* | puerescere *VG* (a *ut uid. eras. super* e *V*) 56 te *ex* et *coaeua m. V* | praeeunt *V* | nep' *V* | flactis *P* 57 fas est *om. P* | edidicisse *P* 58 leto *P* | tere (*pr. del.*) terenti *T* 59 astricto *libri* | percuris *P* 60 noba V^1 | diuerbia *V* deuerbia *PZ* († *marg. T*) | senectam] sñiā (*i.* sententiam) *P* *post* 61 *legitur u. 65 VP* | tp̊r (*i.* tempore) *P* 63 conecto] *V* 64 *om. P* | leg^i^o (i *al.*) *V* | cibili *V* 65 mobit V^1 | s (*del.*) sertorius *T* | ibero *G* 66 crudis P^s | hec *VP* (h̋ *P*) *TL* hoc *G* | set] *V* 67 letantibus *T* 68 albi V^1 alium P^s | fobens V^1 69 eri//pui (*pr. corr., non fuit* erupui) *V* erepui *P* | blandi *V* | aeuom *V* 70 leui P^sT 71 Pellex

Carpturi dulcem fructum radicis amarae.
Idem uesticipes motu iam puberis aeui
Ad mores artesque bonas fandique uigorem
Produxi, quamquam imperium ceruice negarent
Ferre nec insertis praeberent ora lupatis.
Ardua temperies, dura experientia, rarus
Euentus, longo rerum spectatus ab usu,
Vt regat indocilem mitis censura iuuentam.
Quae tolerata mihi, donec iam aerumna iuuaret
Leniretque usu bona consuetudo laborem,
Donec ad Augustae pia munera disciplinae
Accirer uarioque accingerer auctus honore,
Aurea cum parere mihi palatia iussum.
Absistat Nemesis, ferat et fortuna iocantem:
Praesedi imperio, dum praetextatus in ostro
Et sceptro et solio praefert sibi iura magistri
Maioresque putat nostros Augustus honores.
Quos mox sublimi maturus protulit auctu,
Quaestor ut Augustis, patri natoque, crearer,
Vt praefecturam duplicem sellamque curulem,
Vt trabeam pictamque togam, mea praemia, consul
Induerem fastisque meis praelatus haberer.

---

72 cf. Hieronymi Comm. in Ierem. 1, 11: uetus illa sententia est: litterarum radices amarae, fructus dulces.

---

ire mites *P* | pæterent *T* 72 capturi *Z* (*T*ˢ) 73 uestipes *P* uestigiis: iis *al. in ras.*, g *ex* c *al.*; *at* (*in marg.* uesticipes *pr.* *V* | motu] moduȝ *P* | pubẽs *P* puueris *V*¹ 74 mor/es (t *eraso*) *V* 75 produxi: i *postea add.* *V* | quanquam *L* | negarẽt *V* 77 tẽperies: te *in ras.* *V* 78 euẽtus *V* 79 iubentam *V*¹ 80 mici *V* | iam] me *P* | iubaret *V*¹ 81 usum *libri, corr. Heinsius* | laborem *V* laborum *PZ* 82 ad] ab *T* 83 //uarioᵍˢ *V* (ˢquario *V*¹) | onore *V*¹. 84 patere *Z* | mici *V* michi *P* | pallacia *T* pallatia *G* 85 absitat *T* | ferat] forar *P* | iocãtem *V* 86 praecedi *V*¹ | praetextatu *P* | ostro *V* astro *P* austro *Z* (haustro *L*) 87 septro *V*¹ | preferet *P* | sibi *om.* *P* | mãgr *T* 88 aũg *V* auġ *P* | onores *V*¹ 89 quos] quod *V* 90 augustis *PL*² augustus *VZ* 92 cõsul *V* 93 induerer *TG* | mei *P* | abererer *V*¹

His ego quaesiui meritum quam grande nepoti
Consul auus lumenque tuae praeluceo uitae.
Quamuis et patrio iamdudum nomine clarus
Posses ornatus, posses oneratus haberi:
Accessit tamen ex nobis honor inclitus. hunc tu
Effice, ne sit onus, per te ut conixus in altum
Conscendas speresque tuos te consule fasces.

XXIII [409 Ep. XVIII]

AVSONIVS PONTIO PAVLINO FILIO CVM ILLE MISISSET POEMATIVM VERSIBVS PLVRIMIS DE REGIBVS EX TRANQVILLO COLLECTIS.

Condiderat iam Solis equos Tartesia Calpe
Stridebatque freto Titan iam segnis Hibero:
Iam succedentes quatiebat Luna iuuencas,
Vinceret ut tenebras radiis uelut aemula fratris:
Iam uolucres hominumque genus superabile curis
Mulcebant placidi tranquilla obliuia somni:
Transierant idus, medius suprema December
Tempora uenturo properabat iungere Iano:
Et nonas decimas ab se nox longa kalendas
Iugiter acciri celebranda ad festa iubebat.

Nescis, puto, quid uelim tot uersibus dicere. medius fidius neque ego bene intellego: tamen suspicor. iam prima nox erat ante diem nonum decimum kal. Ian.,

---

94 is *P* | $\overset{s}{\text{q}}$sibi *V* $\overset{\text{met}}{\text{meritum}}$ (met *al. ss.*) *V* | quam] quasi (q^v^i) *P* 95 praeluceo/ (r *eraso?*) *V* praeluceat *P* 96 quanuis *T* 97 possessor natus *VT* possesso ornatus *P* | honoratus *VTG* ornatus *PL* ornatus *Paris.* | aberi *V*[1] 98 incl^i^tus *P*^a^ inclytus *Z* | hinc *P* 99 honus *V* | conixus] *VP*

100 consendas *P*^a^ | s$\overset{v}{\text{e}}$peres *V* | fastes *P*^a^ | Explicit protrepticos *P* *Z*

XXIII Ausonio *M* | missis; poematū *T* ‖ 1 equos *om. M* | cartasia *T* tartasia *M* 2 iam segnis *Peiper* insignis *Z* 10 aciri *T* | iubebat] uocabāt *T* ‖ Ad eundem pontium paulinum *rubricator in marg. T,G* 11 Nescis *init. minio scr. T* 12 ego *T* ipse *GM* | intelligo *Z* | supplicor *G* 13 kal'. ian. *T* kal' Ian^v^ *M* kalendarum Ianuariarum *G*

cum redditae sunt mihi litterae tuae oppido quam litteratae. his longe iucundissimum poema subdideras, quod de tribus Suetonii libris, quos ille de regibus dedit, in epitomen coegisti tanta elegantia, solus ut mihi uideare adsecutus, quod contra rerum naturam est, breuitas ut obscura non esset. in his uersibus ego ista collegi:

Europamque Asiamque duo uel maxima terrae
Membra, quibus Libyam dubie Sallustius addit
Europae adiunctam, possit cum tertia dici,
Regnatas multis, quos fama oblitterat et quos
Barbara Romanae non tradunt nomina linguae,
Illibanum Numidamque Auelim Parthumque Vononem
Et Caranum, Pellaea dedit qui nomina regum,
Quique magos docuit mysteria uana Nechepsos
Et qui regnauit sine nomine moxque Sesostris.

Haec tu quam perite et concinne, quam modulate et dulciter, ita iuxta naturam Romanorum accentuum enuntiasti, ut tamen ueris et primigenis uocibus sua fastigia non perirent. iam quid de eloquentia dicam? liquido adiurare possum nullum tibi ad poeticam facundiam Romanae iuuentutis aequari: certe ita mihi uideri. si erro, pater sum, fer me et noli exigere iudicium obstante pietate. uerum ego cum pie diligam, sincere et seuere iudico. adfice me, oro, tali

---

XXIII 16 sqq. (Sueton. rell. XIIII p. 303 R).
22 Sallust. Iug. 17, 3

---

14 oppido *om.* *T* 15 iocundissimum *TM* 16 de regibus] de *om.* *GM* 18 assequutus *T* assecutus *GM* 20 collegi *T* cognoui *GM* ‖ 21 Europam *init. rubr. scr.* *T* 22 lybiam *TM* | Salustius *TG* 23 possȝ *T* 24 oblicterat *ut uid.* *T* obliterat *M* 26 partum *G* | uonouem *M* 27 pellea *TG* 28 misteria *TM* | nechepsi *Z* (mechepsi *T*) Nechepsos *Plinius alii* 29 moxqȝ sesostris *T* mox sesoostris *GM* ‖ 30 Ec (H *ab rubricatore om.*) *T* 31 acentuum *T* 32 et] ac *G* 33 dicam si quid *M* 36 uideris *Auantius* 37 ego *om.* *TG* 38 et *T* ac *GM* | affice *Z*

munere frequenter, quo et oblector et honoror. accessit tibi ad artem poeticam mellea adulatio. quid enim aliud agunt:

Audax Icario qui fecit nomina ponto
Et qui Chalcidicas moderate enauit ad arces,

nisi ut tu uegetam et sublimem alacritatem tuam temeritatem uoces, me uero, et consultum et quem filius debeat imitari, salutari prudentia praeditum dicas? quod equidem contra est. nam tu summa sic adpetis, ut non decidas: senectus mea satis habet, si consistat. haec ad te breuiter et illico uesperis illius secuto mane dictaui. ita enim tabellarius tuus, ut epistulam referret, instabat. nam si mihi otium fuerit, oblectabile negotium erit ad te prolixius delirare, te ut eliciam, mihi ut satisfaciam. uale.

XXIIII [410 Ep. xx]

AVSONIVS PAVLINO SAL. PL. D.

Paulino Ausonius. metrum sic suasit, ut esses
Tu prior et nomen praegrederere meum;
Quamquam et fastorum titulo prior et tua Romae
Praecessit nostrum sella curulis ebur

42 Ovid. Tr. I 1, 90 Icarus Icariis nomina fecit aquis. Horat. c. IIII 2, 3 sq. uitreo daturus nomina ponto.
43 Vergil. A VI 16 sq.: iter . . enauit ad arctos Chalcidicaque . . . super adstitit arce.

40 melea *T* 42 Audax *init. minio scr. T* | ycario *M* 43 calcidicas *Z* | arces *Accursii codex* arctos *Z* (arthos *M*) 44 Nisi *init. mai. TG* | sublimem et uegetam *T* 45 Emeritatem (T *ab rubricatore nouae tamquam partis initio neglecta*) *T* themeritatem *M* | me uoces^{me} uero (me *expunxit et supra add. rubricator*) *T* 46 mutari *M* 48 appetis *Z* 50 sequuto *T* 51 epistolam *Z*

Z XXIIII sal. pl. dicit *T* salu. pl. d. *G om. L* 1 esses] ōs *T* 3 quanquam *L*

Et, quae iamdudum tibi palma poetica pollet,
  Lemnisco ornata est, quo mea palma caret.
Longaeuae tantum superamus honore senectae.
  Quid refert? cornix non ideo ante cycnum;
Nec quia mille annos uiuit Gangeticus ales,
  Vincit centum oculos, regie pauo, tuos.
Cedimus ingenio, quantum praecedimus aeuo;
  Adsurgit musae nostra camena tuae.
Viue, uale et totidem uenturos consere ianos,
  Quot tuus aut noster conseruere patres.

XXV [411—413 Ep. xxi] AVSONIVS PAVLINO SVO SAL. PL. D.

Quanto me adfecit beneficio non delata equidem, sed suscepta mea querimonia, Pauline fili! ueritus displicuisse oleum, quod miseras, munus iterasti, addito etiam Barcinonensis muriae condimento cumulatius praestitisti. scis autem me id nomen muriae, quod in usu uulgi est, nec solere nec posse dicere, cum scientissimi ueterum et Graeca uocabula fastidientes Latinum in gari appellatione non habeant. sed ego, quocumque nomine liquor iste sociorum uocatur,

---

XXV 9 Plin. n. h. XXXI 94 liquoris exquisiti genus . . . sociorum id appellatur . . . (cf. Martialis XIII 102 Plin. n. h. VIIII 66 Seneca ep. 95, 25)

---

6 le$\overset{ui}{n}$nisco (*pro* m *pr. ss.* ui, *unde al.* ui *effecit*) *T* 8 non] nun T^1 | cignum *TL* cygnum *G* 10 pauo *GL* 12 assurgit *Z* | camoena *GL* 13 congere *Z corr. Gronouius*

XXV suo sal'. pl. d. *T* suo sal. di. *G om. M* 1 affecit *Z* | delate quidem *M* delatę (quidem *om.*) *T* delata quidem *G corr. Schenkl* 2 querimonia mea *G M* | ueritas *M* 3 iberasti *M* 4 baranonensis *M* 7 scientis sum *T* | fastidientis *T* 8 in gari *M* ignari *T* uulgari *G* 9 liquor iste] liquo† te († *in marg.*) *T* loqueris liquoris te *G*

Iam patinas implebo meas, ut parcior ille
Maiorum mensis applaria sucus inundet.

[412] Quid autem tam amabile tamque hospitale, quam quod tu, ut me participes, delicias tuas in ipsa primitiarum nouitate defrudas? o melle dulcior, o Gratiarum uenustate festiuior, o ab omnibus patrio stringende complexu! sed haec atque alia huius modi documenta liberalis animi aliquis fortasse et aliquando, quamuis rarus: illud de epistularum tuarum eruditione, de poematis iucunditate, de inuentione et concinnatione iuro omnia nulli umquam imitabile futurum, etsi fateatur imitandum. de quo opusculo, ut iubes, faciam. exquisitim uniuersa limabo et quamuis per te manus summa contigerit, caelum superfluae expolitionis adhibebo, magis ut tibi paream, quam ut perfectis aliquid adiciam. interea tamen, ne sine corollario poetico tabellarius tuus rediret, paucis iambicis praeludendum putaui, dum illud, quod a me heroico metro desideras, incohatur. isti tamen, ita te et Hesperium saluos habeam, quod spatio lucubratiunculae unius effusi, quamquam hoc ipsi de se probabunt, tamen nihil diligentiae ulterioris habuerunt. uale.

[413] Iambe Parthis et Cydonum spiculis,
Iambe pinnis alitum uelocior,

---

11 Iam *init. min. scr.* *T* | patınās (?) *T* | ptior *T* partior *G* pacior *M* 12 appalaria *T* (ap *ex* ab *uel* ad *uel* al *T*) apalaria *G M* *corr. Scaliger* | succus *Z* 13 quod *Z* *corr. Paris.* | hospitabile *T* 14 tu ut] ut *om.* *T M* 15 defraudas *G M* | ó *ter* *T* | gratiarum *M et Heinsius*, gr̃a *T* gratiae *G* 16 hominibus *G M* 17 hoc *T* 18 aliquis: *punctum super* s *ni f.* *T* | fortasse imitabitur *Schenkl* 19 epistolarum *Z* 20 iocunditate *T M* | continnatione *G* continuatione *M* 21 nulli nũquam *T* 23 exquisitius *G M* 26 adjiciam *G* | corolario *G* corelario *M* 29 incoatur *M* inchoatur *T* 30 quo spatio *M*
31 ″effusi ″unius *T* | haec *T G* ‖

Ad iambum carmen suum *T* (*minio*), *G om.* *M* 1 Iambe *init. min. scr.* *T* | partis *T* | Cydonum *Auantius* sinodum *Z* 2 pennis *T*

Padi ruentis impetu torrentior,
Magna sonorae grandinis ui densior,
Flammis corusci fulminis uibratior,
Iam nunc per auras Persei talaribus
Petasoque ditis Arcados uectus uola.
Si uera fama est Hippocrene, quam pedis
Pulsu citatam cornipes fudit fremens,
Tu, fonte in ipso procreatus Pegasi,
Primus nouorum metra iunxisti pedum
Sanctisque Musis concinentibus nouem
Caedem in draconis concitasti Delium.
Fer hanc salutem praepes et uolucripes
Paulini ad usque moenia, Hebromagum loquor,
Et protinus, iam si resumptis uiribus
Alacri refecti corporis motu uiget,
Saluere iussum mox reposce mutuum.
Nihil moreris iamque, dum loquor, redi,
Imitatus illum stirpis auctorem tuae,
Triplici furentem qui Chimaeram incendio
Superuolauit tutus igne proximo.
Dic 'te ualere', dic: 'saluere te iubet
Amicus et uicinus et fautor tuus,
Honoris auctor, altor ingenii tui.'
Dic et magister, dic parens, dic omnia
Blanda atque sancta caritatis nomina.
Haueque dicto dic uale, actutum et redi.

---

8 cf. Terentianus 1585 sqq. (seu uera res est . . .)

---

4 magnū *TM* magna *G* | sonore *T* | ui densior] indensior *T* 5 fulgoris *M* 7 archados *Z* (h *pr. del. T*) | uectius *T* uetus *M* 8 hyppocrine *GM* | peduis *M* 12 Sanctisque *Peiper* Hicque *T* hic (*om.* que) *M* hic quodque *G* illicque *Scaliger* idemque *Baehrens* iisque *Hartel* | concinnentibus *G* 15 męnia *T* | hebro mag^{m} *T* hebromagnum *M* hebromanum *G* *corr. Scaliger* 18 salue reuisum *T* 19 ianque *G* 21 chymeram *TG* 22 totus *TM* tutus *G* 23 Dic te] te *Schenkl*, et *G* *om. TM* 25 alter *M* | ingeni *Schenkl* 27 charitatis *T* 28 aue *Z* | et actutum *Z* *corr. LMueller*

Quod si rogabit, quid super scriptis nouis
Maturus aeui nec rudis diiudicem:
Nescire dices, sed paratum iam fore
Heroicorum uersuum plenum essedum.
Cui subiugabo de molarum ambagibus,
Qui machinali saxa uoluunt pondere,
Tripedes caballos terga ruptos uerbere,
His ut uehantur tres sodales nuntii.
Fors et rogabit, quos sodales dixeris
Simul uenire: dic: 'trinodem dactylum
Vidi paratum crucianti cantherio:
Spondeus illi lentipes ibat comes,
Paribus moratur qui locis cursum meum,
Mihique similis, semper aduersus tamen,
Nec par, nec impar, qui trochaeus dicitur.'
Haec fare cursim nec moratus peruola,
Aliquid reportans interim munusculi
De largitate musici promptarii.

XXVI [414 Ep. XXII] AVSONIVS PAVLINO SVO SAL. PL. D.

Multas et frequentes mihi gratiae tuae causas et occasio subinde nata concinnat et naturae tuae facilitas benigna conciliat, Pauline fili. nam quia nihil poscente me abnuis, magis acuis procaciam quam retundis: ut nunc quoque in causa Philonis procuratoris quondam mei experiere, qui apud Hebromagum conditis mercibus, quas per agros diuersos coemit, concesso ab hominibus tuis usus hospitio, inmature periclitatur expelli. quod nisi indulseris rogante me, ut

32 ẽẽdum *T* æssedum *G* esedum *M* 35 ruptes *M* 38 dactilum *TM* 39 cautherio *G* 41 ṣụụ̃ meum *T* 46 promtarii *M*

XXVI suo sal'. pl. dič. *T* *om.* *M* suo (*ceteris om.*) *E* *Z* 1 causas *om.* *T* 2 nata *om.* *T* | concinnate *Z* *corr.* *Auantius* 3 filij *M* 5 filonis *TM* | experire *G* 7 hebro mag^m *T* 8 ab oĩb, *T* 9 inmature] *G* imature *M*

et mora habitandi ad commodum suum utatur et nauso aliaue qua naui usque ad oppidum praebita frugis aliquantum nostrae aduehi possit, Lucaniacus ut inopia liberetur mature: tota illa familia hominis litterati non ad Tullii frumentariam, sed ad Curculionem Plauti pertinebit. hoc quo facilius impetrarem, aut quo maiorem uerereris molestiam, si negares, concinnatam iambis signatamque ad te epistulam misi, ne subornatum diceres tabellarium, si ad te sine signi fide ueniret. signaui autem, non, ut Plautus ait,

Per ceram et lignum litterasque interpretes;

sed per poeticum characterem: magis notam inustam, quam signum impressum iudicares.

Philon, meis qui uilicatus praediis,
Vt ipse uult, *ἐπίτροπος*,
(Nam gloriosum Graeculus nomen putat,
Quod sermo fucat Dorius)
Suis querellis adserit nostras preces,
Quas ipse lentus prosequor.
Videbis ipsum, qualis adstet comminus,
Imago fortunae suae,
Canus, comosus, hispidus, trux, atribux,
Terentianus Phormio,

---

14 frumentariam] cf. Priscianus VII 62, Probus inst. art. 60, 8 K. 20 Plaut. Pseud. I 1, 40 (42)

10 Cicero pro Caecina 10, 27: nec minus niger nec minus confidens quam ille Terentianus est Phormio.

---

11 qua] quauis *G* | naui usque] nauimque *T* | opidum *T* | aliquantulum *G* 12 deuehi *M* 14 culionem *Z corr.* *ψ* 16 uereris *T* uerreris *GM corr.* *ψ* 17 iambi *TM* | quæ *T* | epl'a *T* 20 que] quod *G* 21 caracterem *Z* | ut magis *Mommsen* ut *om.* *Z* | nota minus tanquam *Z* nota ui inusta quam si signum *Sebis. corr. Mommsen* ‖ 1 Philon *init. min. scr.* *T* | uillicatus *TG* | ĩ p̓liis (ĩ *del.*) *T* 2 *in mg. al. add.* seu quod mauult *T* | *ἐπίτροϖος al. recentior m.* *T* επιτροωCΗ *M* επιτροςΉ *G* 5 querelis *Z* | adserit] *M* 7 astet *G* | cominus *TM* 9 atribux *Z an* acribux (*ἀκρόβυστος* praeputiatus *i.* truculentus)? 10 terrentianus *G*

Horrens capillis ut marinus asperis
  Echinus aut uersus mei.
Hic saepe falsus messibus uegrandibus
  Nomen perosus uilici,
Semente sera siue multum praecoqua
  Et siderali inscitia
Caelum lacessens seque culpae subtrahens
  Reos peregit caelites.
Non cultor instans, non arator gnaruris,
  Promusque quam condus magis,
Terram infidelem nec feracem criminans
  Negotiari maluit
Mercator quo ⟨libet⟩ foro uenalium,
  Mutator ad Graecam fidem,
Sapiensque supra Graeciae septem uiros
  Octauus accessit sophos.
Et nunc parabit triticum casco sale
  Nouusque pollet emporus;
Adit inquilinos, rura, uicos, oppida
  Soli et sali commercio;
Acatis, phaselis, lintribus, stlattis, rate
  Tarnim et Garumnam permeat
Ac lucra damnis, damna mutans fraudibus
  Se ditat et me pauperat.

---

11 Horat. epod. 5, 27 sq. horret capillis ut marinus asperis echinus aut Laurens aper.
26 Horat. Sat. II 3, 296 sapientum octauus.

---

11 horres *T* 12 echĩnus *T* 13 falsus] salsis *T* 14 uillici *TG* 15 p̃quoqua *M* prequoqna *T* 16 syderali *G* 17 coelum lacescens *T* 18 coelites *T* 19 non anitor guaruris *G* | gnarus *M* | † *in marg.* *T* 20 que *om.* *M* | codus *M* 23 mercaturqȝ *T* mercatur quo *M* mercatur (*lacuna fere 8 litt.*) quo *G* m. rem quoquo *Paris.* mercator in quoquo *Vinetus* | libet *add. Peiper, om.* *Z* | foro] ferro *M* 24 mutatur *Z corr. Toll* mutatus *Schenkl* 25 sapien *M* 27 parauit *Z corr. Peiper* | casco *Z* uesco *Bentley* 29 addit *T* | opida *T* 30 commer^{c}ṭio (*pr. corr.*) *T* comertio *G* 31 faselis *M* | stlatis *G* 32 garunnam *G* 33 damus *T*

Is nunc ad usque uectus Hebromagum tuam
Sedem locauit mercibus,
Vt inde nauso deuehat ⟨cibaria⟩
Nostros in usus, ut refert.
Hunc ergo paucis ne graueris hospitem
. . . .
Adactus ut mox nauis auxilio tuae
Ad usque portus oppidi
Iam iam Perusina, iam Saguntina fame
Lucaniacum liberet.
Hoc si impetratum munus abs te accepero,
Prior colere quam Ceres:
Triptolemon olim, siue Epimenidem uocant,
Aut uiliconum Buzygem,
Tuo locabo postferendos numini,
Nam munus hoc fiet tuum.

---

43 Lucan. I 41 Perusina fames.
46 cf. Seruius ad Vergil. G I 19
47 Plin. n. h. VII 199 bouem et aratrum Buzyges Atheniensis (inuenit), ut alii, Triptolemus. Varro de re rust. II 5 ab hoc pecore Athenis Buzuges nobilitatus.

---

35 hebromagnum *G* 37 cibaria *add. Peiper om. Z; senarium indicat librarius T, u.* 38 *quaternarium, a margine reuocans breuiores uersiculos, longiores ad laeuam proferens.* ut i. nauso siue naui deferat *Scaliger 2, 9* (nauso aliaue qua naui *supra in praef.*) deuehatur triticum *Schenkl* 40 *uersus uacuus in T, nulla lacuna MG* 41 adactus *Peiper* adiutus *Z* aduectus *Baehrens* 42 opidi *T* 43 Perusina iam] per esaniã *T* peresam iam *G* pares samiã *M* Perusina *Auantius* | saguntinã *TM* | famẽ *M* 48 uilliconum *Peiper* (*cf. Appul. de mag. 87*) tullianum (tulianum *G*) *Z* 47 triptolemo nolim *T* | siue medem (meden *M*) quem uocant *Z corr. ASchott* | buzirem *T* Buzizen *MG corr. Auantius 1517* 49 post ferrendos *G* | nomini *Z corr. Baehrens*

XXVII [417 Ep. xxiiii]

AD EVNDEM CVM ILLE AD ALIA MAGIS RESPONDERET NEQVE SE VENTVRVM POLLICERETVR.

Discutimus, Pauline, iugum, quod nota fouebat
Temperies, leue quod positu et uenerabile iunctis
Tractabat paribus concordia mitis habenis:
Quod per tam longam seriem uoluentibus annis
Fabula non umquam, numquam querimonia mouit,
Nulla querella loco pepulit, non ira nec error
Nec quae conpositis male suadae credula causis
Concinnat ueri similes suspicio culpas;
Tam placidum, tam mite iugum, quod utrique parentes
Ad senium nostri traxere ab origine uitae
Inpositumque piis heredibus usque manere
Optarunt, dum longa dies dissolueret aeuum.
Et mansit, dum laeta fides nec cura laborat
Officii seruare uices, set sponte feruntur
Incustoditum sibi continuantia cursum.
Hoc tam mite iugum docili ceruice subirent
Martis equi stabuloque feri Diomedis abacti

XXVII sqq. *α = VP, β = SB* (*Π = Paris. 7558 S = Paulini Puteanus, B = Paulini Bruxellensis*)

VPΠ,SB XXVII incpt alia ad eūndem *etc. V* (respondere *V* benturum *V*) Alia epl'a eiusdem ad eundem *P* Item ausoni ad paulinum *S om. B* | *uu.* 1—102 *desunt Π* 1 pauline: u *al. intrus. V* | /iugum *B* | nota *α* certa *β* | fouebat/ *B* 2 temperies *om. et in marg. add. al. B* | positum *α* positu *S* possit *B* | et *om. B* | uenerabile *α* tolerabile (tollerabile *B*) *β* | uinctis *S* 4 uoluentibus *α* (uolbentibus *V*) redeuntibus *β* | armis *P* 5 *om. α* | mouit *SB*[2] *in marg.* uisa est *B*[1] *post u. 5:* at tamen hec illi sedis // sentencia mouit (*al. del.*) *B* (*uid. XXXI 178*)

6—20 *om. β* 6 q̊rella *V* querela *P* 7 Nec quae] Nec q̊ *V* Neqȝ *P* | conpositus *V* compositis *P* | malesuade *α* 8 concinat *P* | similis *α corr. Heinsius* | suspicia *V*[1] suspitio *P* 9 placitum *V* placite *P corr. Auantius* | uterque *α corr. Graeuius* | parentes *P* manere *V* 10 nostrum *P* 11 inpositum] *V* | eredibus *V*[1] | usque] que *P* | manere obtarūt *V* 12 Obtarūt *V* optare *P* | dissoluere[t]ebum *V* 14 serbare *V* | set] *V* | currum *P* 16 mitte *P* | docile cerbice *V* 17 abacta *P*

Et qui mutatis ignoti Solis habenis
Fulmineum Phaethonta Pado mersere iugales.
Discutitur, Pauline, tamen: nec culpa duorum
Ista, set unius tantum tua. namque ego semper
Contenta ceruice feram. consorte laborum
Destituor, nec tam promptum gestata duobus
Vnum deficiente pari perferre sodalem.
Non animus uiresque labant, sed iniqua ferendo
Condicio est oneri, cum pondus utrumque relicto
Ingruit acceduntque alienae pondera librae.
Sic pars aegra hominis trahit ad contagia sanum
Corpus et exigui quamuis discrimine membri
Tota per innumeros artus conpago uacillat.
Obruar usque tamen, ueteris ne desit amici
Me durante fides memorique ut fixa sub aeuo
Restituant profugum, solacia cassa, sodalem.
Inpie, Pirithoo disiungere Thesea posses
Euryalumque suo socium secernere Niso;
Te suadente fugam Pylades liquisset Oresten
Nec custodisset Siculus uadimonia Damon.

---

35 Vergil. A VIIII 174 sqq.

34. 36 Martial. VII 24 sq. te fingente nefas Pyladen odisset Orestes, Thesea Pirithoi destituisset amor.

37 Cicero de off. III 45 Tusc. V 63 Val. Max. IIII 7 ext. 1

---

18 multatis *P* | ignotis *V* | abenis *P* 19 phetonta *V* fetonta *P corr. Auantius* 20 discutitur *α* discutimus *β uid. u. 21* 21 discutimus set (sed *S*) tu tantum reus ast ego semper *β* | set] *V* 22 ////contenta *B* | cerbice *V* 23 distituor *P* | promtum *V* | gestata *α* (gesta *P*) testata *β* 24 defitienti *P* Deficiente alio solum perferre iugalem (-le *B*) *β*

25 animos *B* | lauant *S* ///leuatur *B* | set iniq^{u}a/ *B* 26 condictio *P* conditio *S* | oneris *P* honeri *B* | cum (quum *V*) pondus *α* cum munus (communis *S*) *β* | reli^{c}to *V* 27 aliaena *B* 28 homines *P* | trait *V* | saxum *S* 29 membri] uerbi *S* 30 conpago] *VS* 31—37 *om. α* 33 solatia *S* 34 impie *S* inpii *B* inpia *Schenkl* | piritho *S* perithoo *B* | odiiungere *S* | possis *β corr. Gronouius*

Quantum oblectamen populi, quae uota bonorum
Sperato fraudata bono? gratantia cuncti
Verba loquebantur. iam nomina nostra parabant
Inserere antiquis aeui melioris amicis.
Cedebat Pylades, Phrygii quoque gloria Nisi
Iam minor et promissa obiens uadimonia Damon.
Nos documenta magis felicia, qualia magnus
Scipio longaeuique dedit sapientia Laeli:
Nos studiis animisque isdem miracula cunctis,
Hoc maiora, pares fuimus quod dispare in aeuo.
Ocius illa iugi fatalis soluere lora
Pellaeum potuisse ducem reor, abdita opertis
Principiis et utroque caput celantia nodo.
Grande aliquod uerbum nimirum diximus, ut se
Inferret nimiis uindex Rhamnusia uotis;
Arsacidae ut quondam regis non laeta triumphis
Grandia uerba premens ultrix dea Medica belli
Sistere Cecropidum in terris monumenta paranti
Obstitit et Graio iam iam figenda tropaeo
Vltro etiam uictis Nemesis stetit Attica Persis.
Quae tibi Romulidas proceres uexare libido est?
In Medos Arabasque tuos per nubila et atrum
Perge chaos: Romana procul tibi nomina sunto.
Illic quaere alios oppugnatura sodales,
Liuor ubi iste tuus ferrugineumque uenenum

38—122 *om.* β 38 populi] p͠p *P* 39 sperata *V* | cucti *V* 40 loquebatur *V* 41 aeui] cui (c = e) *P* | amici *V* 42 pilades *V* plyades *P* | phrigii α | nisi] nīs. *V* 44 docimenta α (*P*[s]) 45 longebi *V*[1] | Laelii *Auantius*, lębi *V* celi *P* 46 animis (v above; i *ante* s *in ras. pro* iſ?, v *ss. pr.?*) *V* | hisdem *P* | cuctis *V* 47 maiore *V* 51 duximus α *corr. Paris.* | ut se] iste *P* 52 iudex *P* 53 triumfis *V* 54 p̃miens *P* | dea medica *V* dementica *P* 55 cecrepidum *P* | parenti *V* parent *P corr. Paris.* 56 fingenda *P* 57 *om.* *P* 58 romolidas *P* 59 medios *P* | orabas *V* | et atrum *Auantius* et ātrum/ (n above; p *eras.*) *V* canitrum (*om.* et) *P* 60 parge *P* | caos *V* chacis *P* 62 libor *V*[1] | ferrugennum *P*

Opportuna tuis inimicat pectora fucis.
Paulinum Ausoniumque, uiros, quos sacra Quirini
Purpura et auratus trabeae uelauit amictus,
Non decet insidiis peregrinae cedere diuae.
Quid queror eoique insector crimina monstri?
Occidui me ripa Tagi, me Punica laedit
Barcino, me bimaris iuga ninguida Pyrenaei.
. . . .
Moenibus et patrio forsan quoque uestis et oris
. . . .
Quemque suo longe dirimat prouincia tractu
Trans montes solemque alium, trans flumina et urbes
Et quod terrarum caelique extenditur inter
Emeritensis Anae lataeque fluenta Garumnae.
Quod si interualli spatium tolerabile limes
Poneret exiguus (quamuis longa omnia credant,
Qui simul esse uolunt), faceret tamen ipsa propinquos
Cura locos, mediis iungens distantia uerbis;
Santonus ut sibi Burdigalam, mox iungit Aginnum
Illa sibi et populos Aquitanica rura colentes;
Vtque duplex Arelas Alpinae tecta Viennae,
Narbonemque pari spatio sibi conserit; et mox

---

63 oportuna *α* | inimica *P* | facis *P* 64 sacra quini *P* 65 purpure (et *om.*) *P* | belabit (b *pr. in* v *al.*) *V* 66 docet *P* 67 quit V^1 | eo·i *V* eroi *P* 68 meri patagi *P* | tati V^1 *ut uid.* | pu^{n}ica (*erasa ut uid. lineola* n *al. ss.*) *V* 69 barcilo *P* | bamaris *P* | pirenei *α* *u.* 70 *post* 78 *conlocat Floridus; ante et post h. u. lacunas indicauit Schenkl.* | menibus *P* | et patrio *V* e patrio *P* | forsan *uel* forran *V* forisan *P* | qoque *V* 71 sue (suȩ V^2) longo *α* suo longo *Auantius corr. Heinsius* | probincia *V* 72 monte^{s} (*al.* s *ss.*) *V* | flumine tvrbes V^1 flumin$\overset{a}{e}$t^{v}rbes (& urbes *in marg. al. repetitur*) V^2 73 que *om.* *P* 74 emeriten//s anae (se *erasum*) *V* emeritensane *P* | tarunnȩ *ut uid.* V^1 garūne *P* 75 interuallis patium *V* interuallis spatium *P corr. Heinsius* | liteș limes *P* 76 omnia *om.* *P* | creda^{N}t *V* cadat *P corr. Auantius* 77 bolunt V^1 78 cara *V* | locis *V* locus *P corr. Lugdun.* 79 sa^{N}ctonis *V* sanctones *P* sanctonus *Lugdun.* | burdegalam *P* | agin̄^{n}um *V* *om.* *P*

Quinquiplicem socias tibi, Martie Narbo, Tolosam.
Hoc mihi si spatium uicinis moenibus esset,
Tunc ego te ut nostris aptum conplecterer ulnis
Adflaretque tuas aures nostrae aura loquellae.
Nunc tibi trans Alpes et marmoream Pyrenen
Caesarea est Augusta domus, Tyrrhenica propter
Tarraco et ostrifero super addita Barcino ponto:
Me iuga Burdigalae, trino me flumina coetu
Secernunt turbis popularibus otiaque inter
Vitiferi exercent colles laetumque colonis
Vber agri, tum prata uirentia, tum nemus umbris
Mobilibus celebrique frequens ecclesia uico
Totque mea in Nouaro sibi proxima praedia pago,
Dispositis totum uicibus uariata per annum,
Egelidae ut tepeant hiemes rabidosque per aestus
Adspirent tenues frigus subtile Aquilones.
Te sine set nullus grata uice prouenit annus.
Ver pluuium sine flore fugit, Canis aestifer ardet,
Nulla autumnales uariat Pomona sapores
Effusaque hiemem contristat Aquarius unda.
Agnoscisne tuam, Ponti dulcissime, culpam?

---

83 quinq(v)iplicem *V* quinquipolicem *P* 84 mici *V* 85 tūc *V* | aptum *P* actum *V* | conplecterer] *V* (cō) 86 afflare *P*[s] | aure loquele *P* 87 pirennem *V* 88 Caesarea est Augusta *Peiper coll. Paulini ep. XXXI 232* caesarẹe agustẹ *V* caesareae anguste *P*[s] | domus est *Vinetus* | tirennica *V* tyrenica *P* 89 tarracon *P* | et ostrifero su *spatio relicto om. P* | perabdita barcina *P* 90 burdigala *P* | trino me *spatio relicto om. P* | cẹtu *V* cetu *P* 91 *et* 92 *duo uacui uersus P* 93 agri] agitur *P* 94 celeri *P* | eclesia (*in marg. al.* χpiane) *V* 95 tot] tota *P* | meainno uaro *P* | nobaro *V*[1] 96 dispositi *α* (d[i]spositi *V* dipositi *V*[1]?) *corr. Lugdun.* 97 et gelide *P* agelitẹ *V corr. Auantius* | hi(e)mes *V* 98 ẹ(a)quilones (*pr. corr.*) *P* 99 set] *V* 100 plubium *V*[1] 101 soopres (*pr. corr.*) *V* 102 aquarius: *alt.* u *al. rescr. V* | *inter u.* 102 *et* 103 *nouus titulus* AUSONIUS PAULINO'. *rubr. V* AD PAULINUM AUSONIUS *Π* 103 agnos(cis) *V* agnosces *P* | poti(us). *V*

Nam mihi certa fides nec conmutabilis umquam
Paulini illius ueteris reuerentia durat
Quaeque meoque tuoque fuit concordia patri.
Si tendi facilis cuiquam fuit arcus Vlixei
Aut praeter dominum uibrabilis ornus Achilli,
Nos quoque tam longo Rhamnusia foedere soluet.
Set cur tam maesto sero tristia carmina uersu
Et non in meliora animus se uota propinquat?
Sit procul iste metus. certa est fiducia nobis,
Si genitor natusque dei pia uerba uolentum
Accipiat, nostro reddi te posse precatu,
Ne sparsam raptamque domum lacerataque centum
Per dominos ueteris Paulini regna fleamus
Teque uagum toto quam longa Hispania tractu,
Inmemorem ueterum peregrinis fidere amicis.
Adcurre, o nostrum decus, o mea maxima cura,
Votis ominibusque bonis precibusque uocatus,
Adpropera, dum tu iuuenis, dum nostra senectus
Seruat inexhaustum tibi gratificata uigorem.
Ecquando iste meas inpellet nuntius aures?
„Ecce tuus Paulinus adest: iam ninguida linquit

---

107 Odyss. XXI 91 sqq.
108 Il. XVI 141 sqq.

---

104 mici *V* | conmutabilis] *V* | unquam *P*   105 ueteres *P*   106 meoque] meo (que *om.*) *P*   107 facilis cuiquam *VP* | ulixei *V* ulixi *P*Π   108 bibrabilis V^1 umbrabilis *P*   109 rhamnusiam *P* mens altera Π | federe *α*Π^1 (o *ss. pr.*) | solbet V^1 110 set] *V* | maesto sero] maest ero Π (a *ex corr.* Π^2) mesto secundo *P* | tristia/ *V*   111 animos *P*   113 *in marg. al.* χp͞iane *V* | uolentum *α* uouentum Π   114 praecatu $V^1\Pi$ 115 spansam P^2 116 dominus Π | ueteres *P*   117 spania V^1 118 inmemorem] *V*Π   119 adcurre] Π | accurre o *in ras.* *V*   120 omnibus V^1P ȯmⁱnibus (*in marg.* ɜ id auspiciis) V^2 hominibus Π | praecibus *V*Π   121 adpropera] *V*Π | iubenis V^1 122 inexaustum *α*Π, *corr.* V^2 123 etquando (quand° *V*) *α*Π *corr.* *Auantius* | ste V^1 | inpellet *α* (imp. *P*) impleuit Π | en erit ut nostras hic nuntius excitet aures *β*   124 linquid Π*B*

Oppida Hiberorum, Tarbellica iam tenet arua,
Hebromagi iam tecta subit, iam praedia fratris
Vicina ingreditur, iam labitur amne secundo
Iamque in conspectu est: iam prora obuertitur amni:
Ingressusque sui celebrata per ostia portus
Totum occursantis populi praeuertitur agmen
Et sua praeteriens iam iam tua limina pulsat."
Credimus an, qui amant, ipsi sibi somnia fingunt?

XXVIII [416 Ep. xxIII]

AD EVNDEM PONTIVM PAVLINVM EPISTVLA SVBINDE SCRIPTA.

Proxima quae nostrae fuerat querimonia chartae,
Credideram, quod te, Pauline, inflectere posset
Eliceretque tuam blanda obiurgatio uocem.
Set tu iuratis uelut alta silentia sacris

---

132 Vergil. E. VIII 108.

---

125 oppido *B* | iberorum V^1 | terbellica *αβ* 126 hebromagi *P* V^2 hebreomagi V^1 *in marg. inf.* ⚹ ebromagi *V* ebromagi *Πβ* | f^r^atris *V* 127 inreditur *Π* | sec undo *V* (*litt. inter* c *et* u *erasa?*) *V* . 128 *om. P* | conspecutu V^1 | aduertitur *S* | anni V^1 an̄ni V^2 omni *B* 129 colebrat *P* caelebrata *S* | hostia *V* hospita P^s hosta (pi) *β* | portur *Π* partus (o) *S* 130 occursātis *V* occursantes *P* | praeuerti*t* *Π* praeuertit cunctos ut te amplectatur amicos *β* 131 et supra eteriens *P* | suam *S* | iam *semel S* 132 an] ān *V* | somnia] omīa *P* omā S^1 ˢoma S^2 (sōnia S^{2s}) | Finit epl'a *P* VALE FELIX OPTATISSIME *β*

VP,ΠSB XXVIII *Itē* endem pōt palinum epistula subinde scripta (*super* a *litt. erasa, non* ∸ *nota*) *V* Epistola decii magni ausonii ad paulinum ℞ca *P* Item ausoni ad paulinum *Π* (paulinu $Π^s$) Finiunt ad Ausonium. Incipiunt Ausonii ad paulinum *B* Incip̄. ausoni ad paulinum *S* 1 nostrae *om. sed pr. in marg. add. B* | querumonia *Π* | chartę: h *al. del. V* carthae *Π* c^h^artę (*al. corr.*) *S* carte *B* 3 elicere *P* | tuas *Πβ* | flanda *P* | uocem] musas *Πβ* 4 set] *VB* | tui *S* | uelud *B*

Deuotus teneas, perstas in lege tacendi.
Non licet? anne pudet, si quis tibi iure paterno
Viuat amicus adhuc maneasque obnoxius heres?
Ignauos agitet talis timor, at tibi nullus
Sit metus et morem missae acceptaeque salutis
Audacter retine. uel si tibi proditor instat
Aut quaesitoris grauior censura timetur,
Occurre ingenio, quo saepe occulta teguntur.
Thraeicii quondam quam saeua licentia regis
Fecerat elinguem, per licia texta querellas
Edidit et tacitis mandauit crimina telis.
Et pudibunda suos malo commisit amores
Virgo nec erubuit tacituro conscia pomo.
Depressis scrobibus uitium regale minister
Credidit idque diu texit fidissima tellus:
Inspirata dehinc uento cantauit harundo.
Lacte incide notas, arescens charta tenebit
Semper inaspicuas; prodentur scripta fauillis.
Vel Lacedaemoniam scytalen imitare, libelli

---

14 Ouid. Met. VI 576 sq.
16 Ouid. her. XVIIII 237 sqq.
18 Ouid. Met. XI 185 sqq.
23 Gell. XVII 9, 6—14.

---

5 duotus *Π* | teneat perstans *P* 7 Vibat V^1 | aduc *V* | heres V^2 eres *α* aeris (eris *B*) *β* 8 at] ac VP^3 9 Sit *om.* *S* | morem] memorem *β* 10 audaciter *β* | retine/ *V* | uel sibi *Π* 11 atquisitoris *S* aut sit oris *Π* | grabior V^1 | censurat emitur *S* 12 saepae occultę *Π* | teg^u^entur *B* 13 threicii *αS* trheicii *Π* trehicii *B* | liscentia *S* 14 feceret *S* | ielinguem (e *ex* u?) *Π* | perlitiat exta *Π* | texa *B* | querelas *Pβ* quae rillas *Π* (*ras. post* e $Π^3$) 15 mandaui *S* | crimma V^1 | telis: li *ex* a $Π^3$ 16 pundibunda *Π* 17 tacitura *P* taciturno *B* 19 idque *α* atque *β* | fedissima *Π* fidelissima *β* 20 cantabit V^1 | arundo V^1 21 incideș *P* incido *B* induce *uel* inscribe *Sebis.* | carta *αΠS* | ^te^manebit *B* 22 inauspicuis *P* inas/picuas *B* | fabillis V^1 fauilli *Π* fauillas *β* 23 Velle cedemoniã *Π* | lacedemonia *P* | scitalen *α* cythalen *S* scarthalene mittare *Π* | lib¹elli *V*

Segmina Pergamei tereti circumdata ligno
Perpetuo inscribens uersu, qui deinde solutus
Non respondentes sparso dabit ordine formas,
Donec consimilis ligni replicetur in orbem.
Innumeras possum celandi ostendere formas
Et clandestinas ueterum reserare loquellas,
Si prodi, Pauline, times nostraeque uereris
Crimen amicitiae; Tanaquil tua nesciat istud.
Tu contemne alios nec dedignare parentem
Adfari uerbis. ego sum tuus altor et ille
Praeceptor, primus ueterum largitor honorum,
Primus in Aonidum qui te collegia duxi.

XXVIIII [418 Ep. xxv]

CVM PONTIVS PAVLINVS IVNIOR QVARTIS IAM LITTERIS NON RESPONDISSET SIC AD EVM SCRIPTVM EST.

Quarta tibi haec notos detexit epistula questus,
Pauline, et blando residem sermone lacessit.

XXVIII 31 Tanaquil tua: Iuuenal. VI 566

---

24 segemina *Π* | ꝑgā^m^ei *V* pargamei *P* pergameo *Π* terreti *Π* tereci *S* | circundata *P*[s] *V* (ū) 24 perpetuos *Π* (*ras. post* s *Π*[s]) | inscribe[s] *V* | deinde solutus *α* dum resolutus *β* | solutis *Π* 26 respondẽtes *V* | ordinem *P* 27 *et* 28 *om.* *ΠS*[1] (*coaeua m. in marg. inf. add. S*) 27 consimiles *B* repli^ce^tur *V* | orbis *P* 28 celā̇di *V* celandae *Bernensis 330* 29 loquellas] *V* loquelas *ceteri* 30 prodis *P* | nostrae] nõrę *V* 31 tanaquil^tua^ nesc^a^it ^i^stu^d^t *V al. c.* | istud: s *in ras.* *Π*[s] 33 affari *α* | altor] auctor *PΠ* 34 primus ueterum *V* primus (ueterum *om.*) *P* primus primus *Πβ* | largitus horum *S* 35 ao/nidum (d *eraso?*) *Π* | colligia *P* | uale felix optatissime *add.* *β*

VP,ΠSB XXVIIII *in hoc c.* *β* = *SBT* *nisi T diserte excipitur* | *titulum dedi ex V* (q^v^м *V*) Incipit alia eiusdem ad eundem ℞ *P* INCIPIT AVSONI AD PAU//LIŨ (LI *eras.*) *Π* Incipiunt uersus Ausoni ad paulinum (ausonii *B*) *β*, *titulum om.* *T* 1 motus *Π* | quęstus *ΠT* | epistola *libri* 2 pauline/ (t *eraso*) *V* | et *om.* *P* | blā̇do *V*

Officium set nulla pium mihi pagina reddit,
Fausta salutigeris adscribens orsa libellis.
Vnde istam meruit non felix charta repulsam,
Spernit tam longo cessatio quam tua fastu?
Hostis ab hoste tamen per barbara uerba salutem
Accipit et Salue mediis interuenit armis.
Respondent et saxa homini et percussus ab antris
Sermo redit, redit et nemorum uocalis imago;
Litorei clamant scopuli, dant murmura riui,
Hyblaeis apibus saepes depasta susurrat.
Est et harundineis modulatio musica ripis
Cumque suis loquitur tremulum coma pinea uentis.
Incubuit foliis quotiens leuis eurus acutis,
Dindyma Gargarico respondent cantica luco.
Nil mutum natura dedit. non aeris ales
Quadrupedesue silent, habet et sua sibila serpens,
Et pecus aequoreum tenui uice uocis anhelat.
Cymbala dant flictu sonitum, dant pulpita saltu
Icta pedum, tentis reboant caua tympana tergis;

---

3 set] *VB* | pĩu *P* | mici pium *V al. c.* | rededit *Π* 4 adscribens *V* asscribens *P* et scribens *ΠB* rescribens *ST* | libell' P^3 5 charta *T* carta *αΠB* cartha *S* (cart^a *V*) | repulsa *B* 6 longa *VΠ* | tua quam cessacio *B* | tua] tita *Π* | faustu P^1 fasto *Π* 7 Nostis *Π* | hoste] o/s *in ras. pr. V* | tamē *V* | salut' P^3 9 et percussus] et *om. β* | ꝑcu^s sus *V* | ātris *V* 10 reditet *om., at post* imago *add.* resultat *T* | non morum *S* memorum *B* | uocis *S* | ymago *P* 11 littorei *ST* | clamāt *V* clamanant *Π* | ribi V^1 12 Hyblaeis apibus *α* (h^1bleis *V*) somniferumque canit *Πβ* (somni *ex* senii *pr. corr. et in marg.* somni *pr. repet. T*) | sępes *V* sepes *P* saepis *Π* sepis *β* | susurrat *α* susurrum *Πβ* 13 arundineis *libri praeter* B^2 | modula *P* modolatio *Π* 14 Cumque — tremulum *α* Atque arguta (argutu *Π*) suis loquitur *Πβ* | uentis: uent *in ras. pro* rip? *T* 15 incuibuit P^3 | quoties *P* | eurus] curis *P* 16 dindima *VSB* dyndima *P* | gargarico *α* que ideo (quae *S* idęo *T*) *Πβ* | respōdēt cātica *V* 18 quadrapedes V^1 | abet V^1 habent S^1 19 petus P^3 | anelat *T* anel^1at *V* 20 cimbala *V* | flictu sonitum dant *Π* | flict' *P* flictuo *B* | sonita *P* 21 *om. P* | icte^a *V*

Isiacos agitant Mareotica sistra tumultus
Nec Dodonaei cessat tinnitus aeni,
In numerum quotiens radiis ferientibus ictae
Respondent dociles modulato uerbere pelues.
Tu uelut Oebaliis habites taciturnus Amyclis
Aut tua Sigalion Aegyptius oscula signet,
Obnixum, Pauline, taces. agnosco pudorem,
Quod uitium fouet ipsa suum cessatio iugis.
Dumque pudet tacuisse diu, placet officiorum
Non seruare uices: et amant longa otia culpam.
Quis prohibet Salue atque Vale breuitate parata
Scribere felicesque notas mandare libellis?
Non ego, longinquos ut texat pagina uersus,
Postulo multiplicique oneret sermone tabellas.
Vna fuit tantum, qua respondere Lacones
Littera, et irato regi placuere negantes.
Est etenim comis breuitas. sic fama renatum

---

37 Plutarch. *περὶ ἀδολεσχίας* 21.

---

iacta *B T* | tenti *Π* tenuis S^s | caba *V* | timpana *V* tymbana B^1 tymphana *S* 22 isacos *Π* isccccos (*i.* iscacos?) *Π* | que *add.* *Πβ* (S^s) *om.* *α* | agitât *V* | mareonica *V* | tumultis *Π* 23 tinitus *P* | ęni: ę *ex* a *uel* & (*in marg. repet.* aeni) *V* oni *Π* 24 quoties *T* 25 respondet *S* | docies *Π* | modulato *α* (P^s) moderato *Πβ* | uerbere *ex* puluere *B* 26 uelud *B* | oc^b^alus P^s aoebaliis *B* | abites *Π* habit staciturnus *P* amiclis *VΠ* amydis *P* amoeclis *S* amoedis *B* 27 figaliona egiptius *P* | aegypcius *B* egiptius *VT* 28 obnexum *P* obnoxium *SB* | pauline (*rasura super* ne) tacis cognosco *B* | taces/ *interpungendi nota erasa*) *V* 29 fobet *V* 31 amâ^t^ *V* ůitia (uı *del. lineola, ss.* o) *V* | cupam B^1 culpae *Brandes* 32 proibet V^1 | uale] Aue *T* | ureuitate V^1 uitate *B* 33 felicis $S^s B$ 34 nō: ō *in ras.?* *V* | ego longinquos *in ras.* *V* ego] nego P^s 35 oneres *Scaliger* | sermone: n *ex* m *V* sermones *P* 36 lacunaes *Π* | *in marg.* ὀν ὀ *T* 37 litera *V* litora B^1 | iratoṛ *B* | negantis *S* 38 etenim] enim *T* | comes *P* *om. sed pr. in mg.* /·comis *T* | brebitas V^1 ore suauitas *Π* | fame *Π* | sonatum *VΠ*

Pythagoram docuisse refert. cum multa loquaces
Ambiguis sererent uerbis, contra omnia solum
Est, respondebat, uel Non. o certa loquendi
Regula! nam breuius nihil est et plenius istis,
Quae firmata probant aut infirmata relidunt.
Nemo silens placuit, multi breuitate loquendi.
Verum ego quo stulte dudum spatiosa locutus
Prouehor? ut diuersa sibi uicinaque culpa est!
Multa loquens et cuncta silens non ambo placemus:
Nec possum reticere, iugum quod libera numquam
Fert pietas nec amat blandis postponere uerum.
Vertisti, Pauline, tuos dulcissime mores?
Vasconis hoc saltus et ninguida Pyrenaei
Hospitia et nostri facit hoc obliuio caeli?
Inprecer ex merito quid non tibi, Hiberia tellus!
Te populent Poeni, te perfidus Hannibal urat;
Te belli sedem repetat Sertorius exul.

---

39 pythagoram] *T* pit- *uel* pyt- *α* posthagoram *Π* phyt. *S* phit. *B* | docuisse] potuisse *Π* | cuū *V*[1] | multo *V*[1] | loquaces] oña solū (*quod suo loco u. 40 repetitur*) *Π* 40 amuiguis *V*[1] ambigui *B* | sererēt *V* | soluunt *B* 41 Est] Et *PS* | rendebat *P* | cepta *V*[1] ceRta *V*[2] 42 *om.* *P* | nam] nam pleni (pleni *statim del.*) *T* | ureuius *V*[1] | nicil *V* | et] nec *Vgoletus cum aliquot nouiciis libris* 43 proba^nt *Π* | relidūt *V* 44 sile^n^s *V* si lono *P* | multa *T* | urebitate (u *in* v *corr.*) *V* 45 uerum q, ego quod *P* | ergo *Π* | quod *α* (quot *V*[1]) quo *β* | stultę *V*[1] stultæ *S* stulto *P* | loquutus *V* loqutus *B* 46 proueor *V* prouehar *T* | dispsa *V* | diuersas *P* | sibi *om.* *P* siui *V*[1] | culpa: a *ex* e *Π*[s] 47 *om.* *V* 48 quod] q^v^i *V*[1] q̃ *B* | nunquam *T* 49 fere *P* fer/t (i *eraso*) *Π* | postponere (pos *V*[1]) *α* quod^dis^poñre (quod *del.*) *S* deponere *ΠBT* 50 pauline: li *ex corr.* *Π*[s] 51 uascones *P* uasconei *Π* uasconus *T*[s] | hoc *om.* *Π* | niguida *Π* | pirenei *V* perenei *Π* pyrinei *S* prinnei *B* 52 hospiciam (m *eras.*) *Π*[1] | facit] faci& *S* | oblibio *V*[1] 53 imprecer *T* | ex] et *BT* | meriti *ut uid.* *V*[1] | hibera *SB* | tellis *Π* tell^o^us *T* 54 populi *B* | po^e^ni *V* pęni *T* peni *B* | annibal *VΠ* 55 bella *P*

Ergo meum patriaeque decus columenque senati
Birbilis aut haerens scopulis Calagorris habebit,
Aut quae deiectis iuga per scruposa ruinis
Arida torrentem Sicorim despectat Hilerda?
Hic trabeam, Pauline, tuam Latiamque curulem
Constituis patriosque istic sepelibis honores?
Quis tamen iste tibi tam longa silentia suasit
Impius? ut nullos hic uocem uertat in usus,
Gaudia non illum uegetent, non dulcia uatum
Carmina, non blandae modulatio flexa querellae,
Non fera, non illum pecudes, non mulceat ales,
Non quae pastorum nemoralibus abdita lucis
Solatur nostras echo resecuta loquellas.
Tristis, egens deserta colat tacitusque pererret
Alpinis conexa iugis, ceu dicitur olim
Mentis inops coetus hominum et uestigia uitans
Auia perlustrasse uagus loca Bellerophontes.

---

70 sqq. Cicero Tusc. III 26, 63 qui miser in campis maerens errabat Aleis, ipse suum cor edens, hominum uestigia uitans.

---

56 senati *α*(*V*[1])*BT* saenati *Π* senatus *V*[2]*S* 57 birbilis *VΠβ* bilbilis *PT* | haut *P* | herens *VΠT* | calagorris *Π* /calagoris *B* (s *eras.*) caligorris *P* | abebit *V*[1] habebī̄ *Π* habebat *P*[s] 58 aut quae] atque *S* 59 arrida *T* | torrētem *V* currentem *T* | sicorim *αT* secorim *Π* securim *β* | hilerda *α* (hlerda *V*[1]) ilerda *Πβ* 60 latia *P* | corulem *V* curulcē *Π* 61 patries *P* | stic *V*[1] ista *Π* 62 iste *αΠBT* ista *S* | tibi *V* | suasit: t *ex* s *pr.* *T* 63 impios *S*[s] | ut] et *S* | nullus *ΠB* 64 uegetent *P* uegētet *P*[s] ueietent *B* | uarum *P* 65 ulandae *V*[1] blandis *S*[s] | quaerillę *Π* querelae *β* 66 ales] aer *T* 67 quę *om.* (*al. ss.*) *V*[1] | nomoralibus *P* nemorabilibus *S* | abdida *Π* addita *B*[1] | lustris *T* 68 solatuʀ: ʀ *ex* s *P* | nostras &ore secuta *S* nostrā secore secuta *B* nostras . . . . . . secuta (*lacuna 6 litt.*) *T* | echo] etho *VP*[s] (th *ex* t *pr.* *V*) | resequ^vta *V* | loquelas *Pβ* | Solatur tacitas defixo pectore curas *Π* 69 colas *Π* (culas *Π*[1s]) 70 alpinis conexa (connexa *P*) iugis *α* alpini conuexa iugi *Πβ* (iugi *om.*) *S* 71 *om.* *T* | inobs *Π* | cetus *αB* | uertigia *P* 72 perlustrasse uagus] perlustrans

Haec precor, hanc uocem, Boeotia numina Musae,
Accipite et Latiis uatem reuocate camenis.

XXX [Paulini Ep. xi] AVSONIO PAVLINVS.

Continuata meae durare silentia linguae
Te numquam tacito memoras placitamque latebris
Desidiam exprobras neglectaeque insuper addis
Crimen amicitiae formidatamque iugalem
Obicis et durum iacis in mea uiscera uersum.
Parce, precor, lacerare tuum, nec amara paternis
Admiscere uelis, ceu melle absinthia, uerbis.
Cura mihi semper fuit et manet officiis te
Omnibus excolere, adfectu obseruare fideli.
Non umquam tenui saltim tua gratia naeuo
Conmaculata mihi est; ipso te laedere uultu
Semper et incauta timui uiolare figura.
Cumque tua accessi, uenerans mea cautius ora
Conposui et laeto formaui lumine frontem,
Ne qua uel a tacito contractam pectore nubem

---

seuagus Π lustra . . uagus . . (*ante et post* uagus *paruae lacunae,* per *om.*) *T* | loca *om.* *T* coca (*pr. corr.*) Π | bellorofontes α (e¹s V^2) bellerofontis Πβ (-phontis *T*) 73 boeotia *V* boetia *PΠβ* numina *VΠ* nomina *Pβ* 74 batem V^1 | rebocate V^1 reuocatey Π ‖ FINIT AEPISTOLA AD PAVLINVM *V* FINIT Π Explicit *P* Vale felix optatissime *SB* Meropio Paulino (*nihil sequitur*) *T*

XXX Ausonio paulinus V^2*ΠP?S* Ausonivs paulino V^1 ***VPΠ,S***

1 mea *P* 2 memores $Π^1$ 3 exprobra Π | neglcetae *V* | quae Π 4 amicitiae: ci *ex* et *ut uid. corr.* *V* | iugulem Π 5 obici/s (e *eraso?*) *V* | iaces V^1Π 6 tunū *S* 7 melli *V* | absintia V^1 absentia Π 8 mici *V* | offici iste Π offici¦cis te *P* 9 excolore Π | affectu *libri* | obserbare V^1 10 Non nūquam *S* Nom̃ nūquam *P* | tenuit *P* | saltim] saltem V^1 | naeuo] inęuo Π 11 Conmaculata] *S* Cȯmaculata *V* Cum maculata Π | mici *V* | ledere *ΠS* 13 *om.* *P* 14 conposui] *VS* | laeta *P* | formabi V^1 | luminę Π 15 Neque *S* | a *om.* *V* | tacito] tito Π | contracta Π | pectora *S*

Duceret in sanctum suspicio falsa parentem.
Hoc mea te domus exemplo coluitque colitque
Inque tuum tantus nobis consensus amorem est,
Quantus et in Christum conexa mente colendum.
  Quis tua, quaeso, tuis obduxit pectora liuor?
Quo rumore pium facilis tibi fama per aures
Inrupit pepulitque animum contraque uetustam
Experta pietate fidem noua uulnera mouit,
Laederet ut natis placidum male suada parentem?
  Set mihi non fictae mens conscia simplicitatis
Nec patris inculti pietas rea respuit omne
Inmeritum et falso perstringi crimine non fert,
Inmunis uero: grauius uiolatur iniquo
Vulnere, tam tenera offensae, quam libera culpae.
  Discussisse iugum quereris me, quo tibi doctis
Iunctus eram studiis. hoc nec gestasse quidem me
Adsero. namque pares subeunt iuga: nemo ualentes
Copulat infirmis neque sunt concordia frena,
Si sit conpulsis mensura iugalibus inpar.
Si uitulum tauro uel equum committis onagro,
Si confers fulicas cycnis et aedona parrae,

---

16 Ducere *P* | suspitio *PΠ*   17 colet *P*   18 tuum tantum *VPΠ* tuo tantus *S* | amorē *V²Π* (*ex* amor *V²*) amore *PS*   19 quam t' *P* | in Christo *S* in exemplum *P* | connexa *P* | mentae *Π*   20 tiis *S* | liq^v^or (q *postea eraso*) *V*   21 Quorum ore *P* rum^o^re *V* | pias *P*   22 irrupit *P* | uetusta *V*   23 experte poe^te^ *P* | noba *V¹* | mobit *V¹*   24 natis] magis *VΠ* | malesuad *S* | parētem *V* parentum *P*   25 set] *V* | mici *V* | fictae] fure *P* | simplici^ti^tas *V*   26 inculci *Π* | rea] ræ *Π*   27 prestingi *Π*   28 uero] merito *P* | grabius *V¹* grauior *Π*   29 uulnera *SP?* | tenera] tetro *in ras. pr. ut uid.* *V* tanera *P* | ^o^ffense *V* | culpa *P*   30 Discussissetugum *V¹*   31 studiis studiis *V¹* (*alt. eras.*) | huc *P* | nec] ne *V* ne *ex* ge *al. rasura corr.* *Π*   32 adsero] *VS* | partes *P*   33 Copulat] Culpat *S* | frena: a *ex* ϵ *pr.* *V*   34 conpulsis] *VΠ* | inpar] *VΠS*   36 cicnis *V¹Π* cignis *V²* cygnis *PS* | aedona (edonia *P*) parrae *PΠ* lolia farrę: *litt.* lolia f *in ras.*, *litt.* arrę *renouatae* *V²* cy[illegible]ice *S*

Castaneis corulos, aequas uiburna cupressis,
Me conpone tibi: uix Tullius et Maro tecum
Sustineant aequale iugum. si iungar amore,
Hoc tantum tibi me iactare audebo iugalem,
Quo modicus sociis magno contendit habenis.
Dulcis amicitia aeterno mihi foedere tecum
Et paribus semper redamandi legibus aequa.
Hoc nostra ceruice iugum non scaeua resoluit
Fabula, non terris absentia longa diremit,
Nec perimet, toto licet abstrahar orbe uel aeuo.
Numquam animo diuisus agam: prius ipsa recedet
Corpore uita meo, quam uester pectore uultus.

Ego te per omne quod datum mortalibus
  Et destinatum saeculum est,
Claudente donec continebor corpore,
  Discernar orbe quamlibet,
Nec orbe longe nec remotum lumine
  Tenebo fibris insitum,
Videbo corde, mente conplectar pia
  Vbique praesentem mihi.

---

37 corulos *V* corylos *PΠS* | uiuurna V^1 ui uurna *Π* uiberna *S* | cypressis *S* compressis *Π* | *marg. al.* abellane | uiburna humilia uirgulta genere et forma a cypresso remota *V* *u.* 38 *post u.* 39 *P* | Me] Ame *P* | conpone] *VS* | teccum *uel* tectum *S* 39 substineant *P* sustineat *ΠS* | iungor *VΠ* 40 audebam *P* (*sed uid. infra*) 41 modicum *libri, corr. Heinsius* | socius *S* | abhēis *P* abenis *S* 42 mici *V* | fędere *V* | foede/ rete/ cum *S* *post u.* 42 *repetitur u. 40* (audebo) 43 etamandis *P* redamnandi (*in marg.* redamnare est amantem inuicem amare) *Π* 44 cerbice V^1 | non *om. S* | scaeba V^1 *marg. al.* .i. sinistra ul' contraria *V* | resolbet V^1 resoluet *Π* 45 subsentia *P* | longa] ñſtra *V* nr̃a *Π* | dirimit *ΠS* 46 dirimet *Heinsius* | abstraar *V* | urbe *P* 47 Numquam] Non *P* | ipsam *P* | recedit *S* 48 uester] uidetur (*al. ss.* ur̃) *P* 49—68 *om. VΠ* 49 *sqq. breuiores uersiculi mi*-*PS* *noribus litteris incipiunt S* 49 *picta init. litt. P* 50 saeculum] *S* 52 orbe] ab orbe *S* | qualibet *P* quolibet *S corr. Heinsius* 53 longo *P* nec ore longe *uel* nec orbe l. n. r. limine *Sacchinus* 54 febris *P* 56 *et* 57 *om. P*

Et cum solutus corporali carcere
  Terraque prouolauero,
Quo me locarit axe communis pater,
  Illic quoque animo te geram.
Neque finis idem, qui meo me corpore
  Et amore laxabit tuo;
Mens quippe, lapsis quae superstes artubus
  De stirpe durat caeliti,
Sensus necesse est simul et adfectus suos
  Teneat aeque ut uitam suam,
Et ut mori, sic obliuisci non capit,
  Perenne uiuax et memor.

Vale domine illustris.

XXXI [Paulini Ep. x] AVSONIO PAVLINVS.

Quarta redit duris haec iam messoribus aestas,
  Et totiens cano bruma gelu riguit,
Ex quo nulla tuo mihi littera uenit ab ore,
  Nulla tua uidi scripta notata manu,
Ante salutifero felix quam charta libello
  Dona negata diu multiplicata daret.
Trina etenim uario florebat epistula textu,
  Set numerosa triplex pagina carmen erat.
Dulcia multimodis quaedam, subamara querellis,
  Anxia censurae miscuerat pietas.

58 que] que cum *P* | prolauero *S* 59 locari *S* 60 animo te *Zechmeister* te animo *libri* | amo *Bruxell.* 62 laxauit *S* 63 quae] q. *S* | artibus *P* 64 styrpe *S* 65 affectus *libri* 66 aeque *om. S* 67 mori] mares *P* 68 perempne uiuat *P* || Vale domum illustris *P om. S*

VPΠ AVSONIO PAVLINVS *V (min.), Π* Viro illustri Ausonio Paulinus *P* (*1—18 om. S*) 1 reddit *P* | mensoribus *V*[1] 2 toties *P* 3 hore *P* 5 quam *VΠ* comuni *P* | carta *VPΠ* 6 di^u^ (u *al. add., marg. al.* diu) *V* diũ *P* 7 uario/ *Π* | epistola *libri* 8 set] *V* | carmen erat: en *ex* in, r *ex* c *ut uid. V* 9 multamodis *VΠ* | querellis *V* querillis *Π* querelis *P* 10 censura emiscuerat *Π* mi/scuerat (i *ex* u?) | piaętas *corr. ras.*) *V*[1]

Sed mihi mite patris plus quam censoris acerbum
  Sedit et e blandis aspera penso animo.
Ista suo regerenda loco tamen et grauiore
  Vindicis heroi sunt agitanda sono.
Interea leuior paucis praecurret iambus
  Discreto referens mutua uerba pede.
Nunc elegi saluere iubent dictaque salute,
  Vt fecere aliis orsa gradumque, silent.

AVSONIO PAVLINVS.

Quid abdicatas in meam curam, pater,
  Redire Musas praecipis?
Negant Camenis nec patent Apollini
  Dicata Christo pectora.
Fuit ista quondam non ope, sed studio pari
  Tecum mihi concordia,
Ciere surdum Delphica Phoebum specu,
  Vocare Musas numina,
Fandique munus munere indultum dei
  Petere e nemoribus aut iugis:
Nunc alia mentem uis agit, maior deus,
  Aliosque mores postulat
Sibi reposcens ab nomine munus suum,
  Viuamus ut uitae patri.

---

11 michi *P* | mitte *P* | plusqua *P* 12 et e blandis] et flandis *P* 13 *et* 14 *om. P* 13 regenda $V^1\Pi$ retegenda V^2 *corr. Muratori* 15 praecurrit *P* 16 descreto *P* | *dextr. marg.* ⁜ *V* 17 nunc legi *P* | saluta *V*

AVSONIO PAVLINVS *VΠ om. P* Incipiunt uersus Ausoni ad Paulinum *S* Metro iamuico ꝓ uersus maior senario, maior quaternario *marg. al. V bini uersiculi coniuncti P* 19 Quid] Quum *P* | pater: r *ex* t *al. V* 21 appolini *P* 23 sta V^1 | condam V^1 | pa/ri (t *eras.*) *V* pari *om. S* 24 mici *V* 25 Uere *S* | delfica *VS* deficu *Π* | phebum *P* foebum *S* 26 nomina *S* 27 fundi V^1S | munerem ductum dei *S* | dei] diei *Π* 28 petere fonte *VPΠ* petere e (*om.* fonte) *S* | nemoribus *VΠS* nemore *P* 29 aliam *PΠS* 30 alios: s *rescr. V* 31 homine *libri, corr. Peiper* 32 uite V^1P^1 (uitę V^2 uit^{a}e P^2) ***VPΠ,S***

Vacare uanis, otio aut negotio
  Et fabulosis litteris
Vetat, suis ut pareamus legibus
  Lucemque cernamus suam,
Quam uis sophorum callida arsque rhetorum et
  Figmenta uatum nubilant,
Qui corda falsis atque uanis imbuunt
  Tantumque linguas instruunt:
Nihil adferentes, ut salutem conferant,
  Quod ueritatem detegat.
Quid enim tenere uel bonum aut uerum queant,
  Qui non tenent summae caput,
Veri bonique fomitem et fontem deum,
  Quem nemo nisi in Christo uidet.
Hic ueritatis lumen est, uitae uia,
  Vis, mens, manus, uirtus patris,
Sol aequitatis, fons bonorum, flos dei,
  Natus deo, mundi sator,
Mortalitatis uita nostrae et mors necis.
  Magister hic uirtutium,
Deusque nobis atque pro nobis homo,
  Nos induendus induit,
Aeterna iungens homines inter et deum,

---

47 Euang. Joh. 1, 9 erat lux uera.

---

36 su·m (a *sup.*) *P* saum *S* 37 soforum *VPΠ* | calida *P* | rethorum *VPS* | et *sequenti uersui add. S* 38 nubilent *P* | *al. m. in marg. quae scripsit* nonnulcf (non similes?) *euanuerunt V* 39 uanis & falsis *S* 41 nil *V* nichil *P* | adferentes *V* afferentes *PΠ* ferentes *S* 42 Quod] Aut *S* | non tegant *S* 43 quod *VΠS* | autạu.rum (e *sup.*) *S* | queant *P* q^vuaeant V^1 queuN *in ras.* V^2 queunt *ΠS* 44 capud V^1 45 formitem *Π* | et fontem *om. S* 46 nisi] nixi (s *sup.*) *S* 49 Sola *Π*? 50 sator] satis *P* 51 uitae *Π* | necis] metis *P* 52 uirtutium *VΠS* uirtutum *P* 53 que] quae *G* | deusque nouis *V* 54 *marg. sinistr. al.* D *add. V* | induendus *VS* induendos *Π* induendo *P* | induit *libri* se exuit *Auantius* 55 aetẹrna *V*

In utrumque se commercia.
Hic ergo nostris ut suum praecordiis
Vibrauerit caelo iubar,
Abstergit aegrum corporis pigri situm
Habitumque mentis innouat,
Exhaurit omne, quod iuuabat antea,
Castae uoluptatis uice,
Totusque nostra iure domini uindicat
Et corda et ora et tempora.
Se cogitari, intellegi, credi, legi,
Se uult timeri et diligi.
Aestus inanes, quos mouet uitae labor
Praesentis aeui tramite,
Abolet futura cum deo uitae fides.
Quae, quas uidemur spernere,
Non ut profanas abicit aut uiles opes,
Set ut magis caras monet
Caelo reponi creditas Christo deo,
Qui plura promisit datis,
Contempta praesens uel mage deposita sibi
Multo ut rependat faenore.
Sine fraude custos aucta creditoribus
Bonus aera reddet debitor
Multaque spretam largior pecuniam

56 In *S* *om.* *V* Inter *P* I||||nter *Π* | commercia: er *ex* ec? *V* 59 abstergit *S?* *Muratori* absterget *VPΠ* | pigri/ *V* pigrii *P* 60 abitum *Π* 61 exaurit V^1 | iubabat V^1 62 cassae *Sebis.* | uolun/tatis (n *ex* m?) *V* | uice] uitae V^1 *Π* 63 totaq; ñras *P* | iure] & iure *S* sibi iure *P* | domini] dñij *P* 64 tempoř *S* 65 intellegi *S* intelligi *VPΠ* | crediligi *Π*

69 futura *VΠS* futurae *P?* | uitae] uite (a *supra*) *Π* uita *S* 70 que (a *supra*) *Π* | uidemus *V* 71 profamas *P* | abic& V^1 | uiles] iubes *P* 72 set] *V* | moneat *P* 73 celis *P?* celo *V* (ę *al.*), *Π* caelo V^2 *S* | treditas V^1 75 contemta *VP* contimpta *Π* 76 multa *V* | foęnore *V* foenore *S* 77 Sine *P* Ne *V* Sic *ΠS* | fraudis *S* | aucta] auta *VΠ* 78 era V^1 sera *P* | reddet *ΠS* reddit *VP* 79 quae multa spretam V^2 Multaquaes pretam *ut uid.* V^1 (*ueteris scripturae uestigia* l q s *superant; litt.* pretam *pr. scr.*) | peccuniam *P*

Restituet usura deus.
Huic uacantem uel studentem et deditum,
In hoc reponentem omnia
Ne quaeso segnem neue peruersum putes
Nec crimineris impium.
Pietas abesse Christiano qui potest?
Namque argumentum mutuum est
Pietatis, esse Christianum, et impii,
Non esse Christo subditum.
Hanc cum tenere discimus, possum tibi
Non exhibere, id est patri,
Cui cuncta sancta iura, cara nomina
Debere me uoluit deus?
Tibi disciplinas, dignitatem, litteras,
Linguae, togae, famae decus
Prouectus, altus, institutus debeo,
Patrone, praeceptor, pater.
Sed cur remotus tamdiu degam, arguis
Pioque motu irasceris?
Conducit istud aut necesse est aut placet:
Veniale, quidquid horum, erit.
Ignosce amanti, si geram quod expedit;
Gratare, si uiuam, ut libet.

---

80 restituit *V* 81 uacatem *P* 83 segne *Π?* neue] neq' *S* | putet *P* 85 piaętas V^1 | cristiano *S* christianum *P* 86 mutuum] tuum *P* 87 pietas *S* | cristianum *S* impii] ipsum *P* 88 christum *P* 89 hanc] hic *P* | discamus *P* | posum V^1 | tibi] ter *P* 90 exiuere V^1 exibere *P* 93 tibi] tei *P* | disciplinâs *Π* 94 l. et togae et f. *P* | famex *S* | fama edecus V^1 95 altus *PS* auctus *VΠ* | institus *P* 96 patronae V^1 | praecepto *S* 97 cur V^1 q^v^ůr V^2 | curre motus *Π* curemotus *P* | dem (gam *supra*) *al. corr. S* degam: g *al. in ras. pro* t *ut uid. V* 98 mota *P* 99 Conduc(i)ti studa ut *S* | istud] stud V^1 100 ueniale] uel aliud *P* | quidquid *V* quicquid *ΠS* quis *P* | erit] est *VPΠS* 101 amanti *P* amens *VΠ* amaus *S Bruxell.* amice *Accursius* clemens *Zechmeister* 102 Grata res *P* ‖ Finiunt Paulini ad Ausonium. Incip̄ Ausonii ad Paulinum (*sc.* Proxima *etc.*) *S Bruxell.* (*in quo* Paulini *om.*). Finit Incipit laus sc̄i iohanni. *Π*

AVSONIO PAVLINVS.

Defore me patriis tota trieteride terris
Atque alium legisse uagis erroribus orbem,
Culta prius uestrae oblitum consortia uitae,
Increpitas sanctis mota pietate querellis.
Amplector patrio uenerandos pectore motus
Et mihi gratandas saluis adfectibus iras.
Set reditum inde meum, genitor, te poscere mallem,
Vnde dari possit. reuocandum me tibi credam,
Cum steriles fundas non ad diuina precatus,
Castalidis supplex auerso numine Musis?
Non his numinibus tibi me patriaeque reduces.
Surda uocas et nulla rogas (leuis hoc feret aura,
Quod datur in nihilum) sine numine nomina Musas.
Inrita uentosae rapiunt haec uota procellae,
Quae non missa deo uacuis in nubibus haerent
Nec penetrant superi stellantem regis in aulam.
Si tibi cura mei reditus, illum adspice et ora,
Qui tonitru summi quatit ignea culmina caeli,
Qui trifido igne micat nec inania murmura miscet
Quique satis caelo soles largitur et imbres,
Qui super omne, quod est, uel in omni totus ubique

Ausonio Paulinus $V^2 \Pi S$ Ausonius Paulino V^1 *om.* P — *VPΠ,S*

103 patr(i)s V | tota trieteride terris *om.* P | trietheride $V\Pi$ 104 adque V | legisse] me egisse P 105 oblita S 106 quaerillis Π querelis PS 107 A/mp/l/ector Π | patrie P 108—175 *post* 277 *translati* S 108 mici V | affectibus *libri* 109 set] V^1 110 posset S 111 sterilis Π | praecatus Π 112 nomine Π | musas V^1 113 his] hĩs S is P | quae Π | reduces $P?$ reducis $V\Pi S$ 114 *post* 115 *transpositus uulgo* | auferet *Heinsius* 115 nicilum V | numine nomine V numine nomina $P\Pi$ nomine nomina S 116 inrita VS | uentosa eripiunt S | uota] uerba P | pr(o)ecellae V 117 herent $V\Pi$ 118 sup excel(len)tem (exce *al. in ras.*) V superis tellantem P^1 super/stilantem (i *eras.*) S | regi[s] V 119 aspice *libri* 120 tronitu Π | querit P | culmine Π 121 *om.* Π | inania] ina S 122 ymbres P 123 uel *ss.* V^2 *om.* $V^1 P\Pi S$ | omni PS omnia $V\Pi$

Omnibus infuso rebus regit omnia Christo:
Quo mentes tenet atque mouet, quo tempora nostra
Et loca disponit: quod si contraria uotis
Constituat nostri, prece deflectendus in illa est,
Quae uolumus. quid me accusas? si displicet actus
Quem gero agente deo: prius est, fiat reus auctor,
Cui placet aut formare meos aut uertere sensus.
Nam mea si reputes, quae pristina, quae tibi nota,
Sponte fatebor eum modo me non esse, sub illo
Tempore qui fuerim, quo non peruersus habebar
Et peruersus eram: falsi caligine cernens,
Stulta dei sapiens et mortis pabula uiuens.
Quo magis ignosci mihi fas, quia promptius ex hoc
Agnosci datur a summo genitore nouari,
Quod non more meo geritur: non, arbitror, istic
Confessus dicar mutatae in praua notandum
Errorem mentis, quoniam sim sponte professus
Me non mente mea uitam mutasse priorem.
Mens noua mi, fateor, mens non mea: non mea quondam,
Set mea nunc auctore deo, qui, si quid in actu

---

134 Isai. 29, 18
135 Paulus ad Corinth. I 3, 19

---

124 infusus *V* infuso *PΠS* | χp̃s *VΠ* christo *PS* 125 qui — qui *VΠ* quo — quo *PS* | adque *V* *in marg. inter uu. 125 et 126* recti *pr. ut uid.* *V* 126 quodsi] ne/quid (t *eraso?*) *V* 127 nostri *PS* nostris *VΠ* | precede flectendus *Π* 128 mea causas *Π* | tactus *P* 129 fiat *VΠ* uti fiat *P* si fas *S* 130 formarẽ eos *Π* | sensus] seruus *P* 131 reputas *P* 132 eo modo ne *P* | *supra columnam al.* modo *repetiuit* *V* 133 quo] qui *V* 134 peruersus] persus *Π* 135 stulte (ϵ *pro* e: *an* stulta?) desipiens *V* | dei] dum *P* 136 *om.* *P* | mici *V* | qu[i]a *V* | propmtius ex[h]oc *V* 138 mo[re]meo *V* | istis *uulgo* 139 dicat *P* | mutata[e] *P* mutate *ΠS* | praba *V*[1] | mutandum *S* 141 Me non] Nemo *Π* 142 noba *V*[1] | mi] me *P?* | non mea *iteratur* *VS* *semel* *PΠ* | condam *P* 143 set] *V*[1] | quidsi *S* | quit *V* | *in marg.* ☧ *V*

Ingenioue meo sua dignum ad munia uidit,
Gratia prima tibi, tibi gloria debita cedit,
Cuius praeceptis partum est, quod Christus amaret.
Quare gratandum magis est tibi, quam queritandum,
Quod tuus ille, tuis studiis et moribus ortus,
Paulinus, cui te non infitiare parentem,
Nec modo, cum credis peruersum, sic mea uerti
Consilia, ut sim promeritus Christi fore, dum sum
Ausonii; feret ille tuae sua praemia laudi
Deque tua primum tibi deferet arbore fructum.
Vnde, precor, meliora putes nec maxima perdas
Praemia detestando tuis bona fontibus orta.
Non etenim mihi mens uaga, sed neque participantum
Vita fugax hominum, Lyciae qua scribis in antris
Pegaseum uixisse equitem, licet auia multi
Numine agente colant, clari uelut ante sophorum
Pro studiis musisque suis: ut nunc quoque, castis
Qui Christum sumpsere animis, agitare frequentant,
Non inopes animi neque de feritate legentes
Desertis habitare locis; sed in ardua uersi
Sidera spectantesque deum uerique profunda
Perspicere intenti de uanis libera curis

---

144 ingenito *Π* | muniã *Π* numina *P* 145 *in marg.* ·/· *V* | deuita V^1 | cedit] credet *P* 147 queritãdum *V* 148 tuos ille *P* | tuis *om.* *S* 149 inficiare *Π* 150 cum *om.* *Π* | credes *VΠ* credis *PS* | perbersum V^1 151 ut] aut *Π* | dum suum V^1 *u.* 152 *supra columnam al. m. additus itemque in contextu al. m. interpositus, utrobique nota* ※ *praefixa V* | fert *V* | tuae] me *P* | premia *VS* 153 fructum] pomum *P* 154 praecor *Π* | putas *P* 155 premi[a] *V* | detestanda *P* | horta *S* 156 non enim V^1*Π* | mici V^1 | set] est *V* .ẽ. *Π* *om.* *P* | mens uaga sed neque] mens demens *S* | participatum *P* participantem *Π* | *in marg.* .i. p *V* neglẽx sinaliphen *Π* 157 liciae *P* litiae *Π* lice *V* 158 pigaseum *Π* | equ[i]tem *V* equitatem *P* 159 numinæ agenta *Π* | soforum *VPΠ* 160 musisque] misisꝫ *P* | castris *P* 161 sum[s]ere *V* | hĩtare frequentes *P* 163 set] *V* | profundi *P* 164 Prespicere V^1 (Ꝑspicere V^2) prospicere *P* | liuera V^1

Otia amant strepitumque fori rerumque tumultus
Cunctaque diuinis inimica negotia donis,
Et Christi imperiis et amore salutis, abhorrent
Speque fideque deum sponsa mercede sequuntur,
Quam referet certus non desperantibus auctor,
Si modo non uincant uacuis praesentia rebus,
Quaeque uidet spernat, quae non uidet ut mereatur
Secreta ignitus penetrans caelestia sensus.
Namque caduca patent nostris, aeterna negantur
Visibus et nunc spe sequimur, quod mente uidemus,
Spernentes uarias, rerum spectacula, formas
Et male corporeos bona sollicitantia uisus.
Attamen haec sedisse illis sententia uisa est,
Tota quibus iam lux patuit, uerique bonique,
Venturi aeternum saecli et praesentis inane.
At mihi, non eadem cui gloria, cur eadem sit
Fama? fides uoti par est, sed amoena colenti,
Nunc etiam et blanda posito locupletis in acta
Litoris, unde haec iam tam festinata locorum
Inuidia est? utinam iustus me carpere liuor
Incipiat, Christi sub nomine probra placebunt.
Non patitur tenerum mens numine firma pudorem,
Et laus hic contempta redit mihi iudice Christo.

---

166 ament *Π* | strepitus *P?* 167 negatio *Π* 168 imperii *P* | aborrent *V*[1] 169 Seque *S* | dum *P* | sequm tur (*incerta ante* t *littera, non* i *nec* c) *Π* 170 disperantibus *VΠ* desperanctibus *P* | auc^t^or *V* 171 presentia *VΠ* 173 *om. P* | ignit^v^s (v *al.*) *V* | celestia *VΠ* 174 nægantur *Π* 175 sequitur *Π* | quo *V* | monte ui demus *Π* 178 adtamen *V*[1] | haec sedisse illis *Pulmanni marg.* | *inter* haec (h̃) *et* illis *lacuna fere 6 litt.* (sedisse *om.*) *P* haec illis edi *ΠV*[2] (aedi *V*[1]) haec illis aedisse *S* (*cf. adn. ad ep. XXVII 5*) | sen^ten^tia *Π* 180 saecli *Π* saeculi *S* scl'i *VP* | inane] in anñ *S* 181 gloria cur] gloriatur *S* goria cure adempsit *Π* 182 set] *V* | amena *P* 183 Nnunc *Π* 184 lotoris *V*[1] littoris *S* | undis *S* | itam tam *Π* 185 libor *V*[1] 186 proba *Π* 187 tenorem *P* | numine] inueni *P* nomiñ *S* | pudorem: p *ex* d *pr. corr. Π* 188 hinc *Heinsius* | rediit *P*

Ne me igitur, uenerande parens, his ut male uersum
Increpites studiis neque me uel coniuge carpas
Vel mentis uitio: non anxia Bellerophontis
Mens est nec Tanaquil mihi, sed Lucretia coniunx.
Nec mihi nunc patrii est, ut uisa, obliuio caeli,
Qui summum suspecto patrem, quem qui colit unum,
Hic uere memor est caeli. crede ergo, pater, nos
Nec caeli inmemores nec uiuere mentis egentes,
Humanisque agitare locis; studia ipsa piorum
Testantur mores hominum: nec enim impia summum
Gens poterit nouisse deum; sint multa locorum,
Multa hominum studiis inculta, expertia legum,
Quae regio agresti ritu caret? aut quid in istis
Improbitas aliena nocet? quod tu mihi uastos
Vasconiae saltus et ninguida Pyrenaei
Obicis hospitia, in primo quasi limine fixus
Hispanae regionis agam nec sit locus usquam
Rure uel urbe mihi, summum qua diues in orbem
Vsque patet mersos spectans Hispania soles:
Sed fuerit fortuna iugis habitasse latronum:
Num lare barbarico rigui mutatus in ipsos,
Inter quos habui, socia feritate colonos?

---

189 *om.* *Π* | Ne me] Dem̃ *S* 190 parcas *S* 191 bellorofontis *P* bellerofontis *ΠS V*[2] bellerofortis *V*[1] *ut. uid.* 192 mici *V* | sed cretia *Π* | coniux *Π*[1]*S* | *in marg.* d̄h̄ (*uid.* 193) *V* 193 *om. sed pr. imo in marg. add., praefixa nota* ⳩ *et in fine* s̃r̃ *V* | patri *S* | ut uisa *Peiper*, ut uis *P* uisa *ΠS* uisa est *V* (ut *om.* *VΠS*) 195 ueri *V* | caeli *om.* *P* | paterni *Heinsius* 196 caeli inmemores] *ΠS* celum memores *P* 198 mortes *S* | sumum *P* 200 experientia *P* 201 agrestis *P* | rutu *Π* | quid: i *al. in ras.* *V* | in istis *PS* honestis *VΠ* 202 inprobitas *S* | quid *uulgo*, quo *Heinsius* 203 Vasconum *S* | pyrenei *P* pirenei *Π* pirinei *V*[1] pirineo⁊ *V*[2] pyrinaei *S* 204 Oblitis ospitia *P* | lumine *Π* 205 Nispanae *Π* Spanae *V*[1] hiSpanię *V*[2] | regioni sagam *P* | sic *Π* | umquam *P* 206 mici *V* | dibes *V*[1] | urbem *S* 207 merso *Π* 209 Num lare] Nunc clare *S* | barbarico origui *Π* | regum *S* | mutatur *P* in *om.* *S*[1] 210 colonus (lo *ex* lu) *Π*

Non recipit mens pura malum neque leuibus haerent
Inspersae fibris maculae: si Vascone saltu
Quisquis agit purus sceleris uitam, integer aeque
Nulla ab inhumano morum contagia ducit
Hospite. sed mihi cur sit ab illo nomine crimen,
Qui diuersa colo, ut colui, loca iuncta superbis
Vrbibus et laetis hominum celeberrima cultis?
Ac si Vasconicis mihi uita fuisset in oris,
Cur non more meo potius formata ferinos
Poneret, in nostros migrans, gens barbara ritus?
Nam quod in euersis habitacula ponis Hibera
Vrbibus et deserta tuo legis oppida uersu
Montanamque mihi Calagorrim et Birbilim acutis
Pendentem scopulis collemque iacentis Hilerdae
Exprobras, uelut his habitem laris exul et urbis
Extra hominum tecta atque uias: an credis Hiberae
Has telluris opes, Hispani nescius orbis,
Quo grauis ille poli sub pondere constitit Atlans,
Vltima nunc eius mons portio metaque terrae,
Discludit bimarem celso qui uertice Calpen?
Birbilis huic tantum, Calagorris, Hilerda notantur,

---

211 repcipit *Π* | lebibus V^1 | herent *VΠS* | *in marg.* × *V* 212 febris *Π* | si] sic *S?* 213 integer] inter *P* | aeque *Peiper* aequo *VΠS* *om.* *P* aeui *Heinsius* 214 humano *S* 218 At: A *in ras.*, τ *ex* c *V* | uasonicis *P* 219 Qur *ex* Cur *V* | more] minore *P* 221 Non *S* | me uersis *S* in auersis *Heinsius* | *litt.* is hibera *in ras.* *V* | hiberis *P?* 222 diserta *Π* | legis] iacis *P* | uersus *P* 223 mici *V* | calagorrim *VΠ* (o *al.*, i *statim pr. ex* c *V*) calagorrem *Π* calagurrim *S* V^2 | birbilim *VS* birlim *P* byrbilim *Π* 224 pondentem *S* | scopolis V^1*Π* | colem *P* | iacentes *Π* iacenti si ledae *S* 225 exsul *V?* | orbis *S* 227 has *ex* Λs *V* | tellure sopes *P* | opes] hospes V^1 228 grabis V^1 grauius *P* | constituta *P* | Atlans *S* Ahtlans V^1 athlans V^2 aclans *Π* *om.* *P* 229 menta *S* 230 disclvdit: v *al. in ras.* *V* | bibarem *Π* | qui celso *P* | calpem *VΠP* 231 birbilis *V* (lis *pr. rasura ex* los?), *PS* byrbilis *S* | huic] *litt.* ıuic *in ras. al.* *V* uic *Π* hic *P* | calagoris V^1 calagorris *PΠ* calagurris V^2*S* | ilerda *S* | notantur *VΠS* notatus *P* .

Caesarea est Augusta cui, Barcinus amoena
Et capite insigni despectans Tarraco pontum.
Quid numerem egregias terris et moenibus urbes,
Quas geminum felix Hispania tendit in aequor,
Qua Betis Oceanum Tyrrhenumque auget Hiberus,
Lataque distantis pelagi diuortia conplet,
Orbe suo finem ponens in limite mundi?
Anne tibi, o domine inlustris, si scribere sit mens,
Qua regione habites, placeat reticere nitentem
Burdigalam et piceos malis describere Boios?
Cumque Maroialicis tua prodigis otia thermis
Inter et umbrosos donas tibi uiuere lucos,
Laeta locis et mira colens habitacula tectis:
Nigrantesne casas et texta mapalia culmo
Dignaque pellitis habitas deserta Bigerris?
Quique superba tuae contemnis moenia Romae
Consul, arenosas non dedignare Vasatas?
Vel quia Pictonicis tibi fertile rus uiret aruis,
Raraunum Ausonias heu deuenisse curules
Conquerar et trabeam ueteri sordescere fano?

---

232 barcinus *VΠ* barcinnus *P* barchino *S* | amena *S* 233 dispectans *V*¹*Π* (i *in* ę *al. V*) | taraca *P* 234 numerũ *S* | aegregias *S* egregiem *P* | tectis *Sebis.* 235 quas] qua *Accursius* | geṛminum *S* | hyspania *P* spania *V*¹ | aecor *Π* 236 occeanum *P* | tyrrenum *PΠS* tirrenum *V* | aᵛtget *V* | iberus *V*¹ hibero *S* 237 diuorgia *P* | conplet] *VS* 239 Anne *Heinsius* An *libri* | o] e *ex* o, omi *ss. al. V*, mi *P?* | inlustris] *VΠS* | si *V* sic *Π om. PS* | mõs *P* 240 Quia *P* | region̄ *S* | pateat *V* | retioere: *litt.* c *similis* o *litt. V* | nitem *S* 241 burdigalem *V* | eᵗ *al. corr. V* | mallis *VΠS* malum *P* | discribere *VPΠ* | baios *Π* 242 Maroialici *V* (*infra erasa duo uerba* marogal //////), marogalicis *Π* maroialacis *S* maiora litis *P* | proteris *P* | otiaethermis (*alterius* t *inferior pars al. m.*) *V*

243 et *om. Π* | donasti (tibi *om.*) *S* 244 loeta *S* 245 textã apalia *V*¹ 246 habita *V* | uigerris *V*¹ 247 tuae *P* altae *VΠ* (aę *V*), potens *S* | contendis *Π* 248 harenosas] arenosas *V*¹ has harenosas *S* | non] num *uulgo* 249 pictonis *V* | uiret] ueret *S* uiueret *Π* 250 rara unum *VPΠ* rara annum *S* | ausonias huc] ausonia seᵘ *S* | huc] heu *VΠ* eu *PS* (eᵘ) 251 sordiscere *Π* | fano] panno *Heinsius*

Quae tamen augusta Latiaris in urbe Quirini
Caesareas inter parili titulo palmatas
Fulget inadtrito longum uenerabilis auro,
Florentem retinens meriti uiuacis honorem.
Aut cum Lucani retineris culmine fundi,
Aemula Romuleis habitans fastigia tectis,
Materiam praebente loco, qui proxima signat,
In Condatino diceris degere uico?
Multa iocis pateant; liceat quoque ludere fictis.
Sed lingua mulcente grauem interlidere dentem,
Ludere blanditiis urentibus et male dulces
Fermentare iocos satirae mordacis aceto
Saepe poetarum, numquam decet esse parentum.
Namque fides pietasque petunt, ut, quod mala nectens
Insinuat castis fama auribus, hoc bona uoti
Mens patris adfigi fixumque haerescere cordi
Non sinat. et uulgus scaeuo rumore malignum
Ante habitos mores, non semper flectere uitam
Crimen habet: namque est laudi bene uertere. cum me
Inmutatum audis, studium officiumque require.
Si prauo rectum, si relligiosa profanis,
Luxurie parcum, turpi mutatur honestum,
Segnis, iners, obscurus ago: miserere sodalis
In mala peruersi: blandum licet ira parentem

252 agusta *Π* | latialis *P* 253 pari *S* | palmatas: m *rasura affectum V* 254 inadtrito *VS* inatrito *Π* inattrito *P?* longe *P* 255 forentem *Π* 257 romulieis *V*[1] | dectis *Π* 258 materia *P* 259 co[l]latino *V* conlatino *Π* | //diceris diceris degere: *litt.* iceris d *ante* gere *in ras. al. V* | degerre *Π* 260 iocis] satis *P* | quaeque *S* 262 ludere] laudem *P* 263 satirae *V* | acaeto *V*[1] 264 parentem *PS* 265 male noctens *P* 266 famã *Π* | boti *V*[1] 267 adfigi] *VΠS* heresceere *VΠS* 268 et] ut *uulgo* | scaeuorũore (*postea* m *al. ss.*) *V* seuorum ore *P* 270 ue[r]tere *V* | quum *V* 271 inmutatum] *VPS* | quae *Π* 272 Sic *S* | religiosa *VΠS* 273 luxorie *S* luxuriae *V* luxuria *Π* | parcunt *P* | turbi *P* | mutatus *libri, corr. Auantius* | honesto *V* honesta *Π* 274 *sin. marg.* ⁜ *V* | saegnis *S* 275 In mala peruersi] Inmersa sodali *Π* | blandium *S* | iram *P* i (ra *om.*) *S*

Excitet, ut lapsum rectis instauret amicum
Moribus et monitu reparet meliora seuero.
At si forte itidem, quod legi et quod sequor, audis,
Corda pio uouisse deo uenerabile Christi
Imperium docili pro credulitate sequentem
Persuasumque dei monitis aeterna parari
Praemia mortali damnis praesentibus empta,
Non reor id sancto sic displicuisse parenti,
Mentis ut errorem credat sic uiuere Christo,
Vt Christus sanxit. iuuat hoc nec paenitet huius
Erroris. stultus diuersa sequentibus esse
Nil moror, aeterno mea dum sententia regi
Sit sapiens. breue, quidquid homo est, homo corporis aegri,
Temporis occidui et sine Christo puluis et umbra:
Quod probat aut damnat, tanti est, quanti arbiter ipse.
Ipse obit atque illi suus est comitabilis error
Cumque suo moriens sententia iudice transit.
Et nisi, dum tempus praesens datur, anxia nobis
Cura sit ad domini praeceptum uiuere Christi,
Sera erit exutis homini querimonia membris,
Dum leuia humanae metuit conuicia linguae,
Non timuisse graues diuini iudicis iras;
Quem patris aeterni solio dextraque sedentem,
Omnibus inpositum regem et labentibus annis
Venturum, ut cunctas aequato examine gentes
Iudicet et uariis referat sua praemia gestis,

276 instauræt *Π* 277 repararare *S* 278 Ad *VΠ* aut *S* | ididem *S* 279 nouisse *ut uid. P* uobisse: b *ex* u *pr. Π* | *dextro marg.* ⚹ *V* 280 loquentes *P* 281 que] q: *punctilla al. ut uid., postea aliquid erasum V* | dei] sedet *V* tenens *P* | montis *S* monitûs (*sic* û *pro* u) *Π* | parari] pcuri *P* 282 praesentib· *V* 283 sancto *PΠS* sano *V* | di^s^plicuisse *V* 284 si *S* 285—331 *om. P* 285 sancxit *Π* sanc^x^sit *V* | nec *om. Π* | penitet *VS* 287 mora *S* 288 rapiens *Π* | quicquid *ΠS* | homo est homo] homo est *S* 290 quo *V*¹ qui *V*² | probat aut] paba ta ut *Π* 291 adque *V* | est] este *S* 293 Et *VΠ* At *S* 295 exutus *S* | hominū *Π* | quaerimonia *V* 296 conuicia] *V* 298 dextera *Π* 301 uariis: *alt.* i (y) *ex* s *V* |

Credo equidem et metuens studio properante laboro,
Si qua datur, ne morte prius quam crimine soluar.
Huius in aduentum trepidis mihi credula fibris
Corda tremunt gestitque anima id iam cauta futuri,
Praemetuens, ne uincta aegris pro corpore curis
Ponderibusque grauis rerum, si forte recluso
Increpitet tuba uasta polo, non possit in auras
Regis ad occursum leuibus se tollere pinnis,
Inter honora uolans sanctorum milia caelo,
Qui per inane leuis neque mundi conpede uinctos
Ardua in astra pedes facili molimine tollent
Et teneris uecti per sidera nubibus ibunt,
Caelestem ut medio uenerentur in aere regem
Claraque adorato coniungant agmina Christo.
Hic metus est, labor iste, dies ne me ultimus atris
Sopitum tenebris sterili deprendat in actu,
Tempora sub uacuis ducentem perdita curis.
Nam quid agam, lentis si, dum coniueo uotis,
Christus ab aetheria mihi proditus arce coruscet
Et, subitis domini caelo uenientis aperto
Praestrictus radiis, obscurae tristia noctis
Suffugia inlato confusus lumine quaeram?
Quod mihi ne pareret uel diffidentia ueri,
Vel praesentis amor uitae rerumque uoluptas

---

308 sqq. Matth. 24, 31

---

premia *ΠS* | gestis] gentis *Π* 302 metuo *S* 303 quam] qua *Π* 304 crepidis *Π* | mici *V* | febris (*in ras.*) *Π* 305 id *om.* *S* 307 ^{re}cluso *S* 308 increpit et *Π* | poss& *S* 310 ^{oc}cursum *Π* | se tollere] attollere *S* | pennis V^2 311 leuis V^1*Π* leues V^2*S* conpede] *VS* cõpede *Π* | ui^{N}ctos *S* 312 facile V^1 | tolle^{n}t *V* 314 aęre *V* 316 acris *VΠ* /atris (s *eraso*) *S* 317 stereli V^1 | deprehendat *V* dep̄hendat *Π* depraehend^{a}it *S* 319 letis *V* | conhibeo (*marg. al.* cõsetio) *V* 320 aet^{h}eria *S* | arte *S* 321 subditis *S* 322 Perstrictus (er *ex corr., ut uid.*) *V* praestrictas *S* | obscurae *VΠ* obscura et *S?* | tristitia *Π* 323 suffogia *P* subfugia *S* 324 mici *V*

Curarumque labor, placuit praeuertere casus
Proposito et curas finire superstite uita
Communemque adeo uentura in saecula rebus
Expectare trucem securo pectore mortem.
Si placet hoc, gratare tui spe diuite amici:
Si contra est, Christo tantum me linque probari.

XXXII [Paulini c. IIII] ORATIO PAVLINI.

Omnipotens genitor rerum, cui summa potestas,
Exaudi, si iusta precor: ne sit mihi tristis
Vlla dies, placidam nox rumpat nulla quietem.
Nec placeant aliena mihi, quin et mea prosint
Supplicibus nullusque habeat mihi uota nocendi
Aut habeat nocitura mihi. male uelle facultas
Nulla sit ac bene posse adsit tranquilla potestas.
Mens contenta suo nec turpi dedita lucro
Vincat corporeas casto bene conscia lecto
Inlecebras, turpesque iocos obscenaque dicta
Oderit illa nocens et multum grata malignis
Auribus effuso semper rea lingua ueneno.
Non obitu adfligar cuiusquam aut funere crescam,
Inuideam numquam cuiquam nec mentiar umquam.
Adsit laeta domus epulisque adludat inemptis
Verna satur fidusque comes nitidusque minister,

XXXII cf. Auson. Ephem. Oratio (u. 64 sqq.)
10 Iocus generis masculini, ut Paulinus 'inlecebras turpesque iocos' *de dubiis nom.* (Gr. lat. V) 581, 17 K.

326 preuertere $V^1 \Pi$ 328 Communesque $V\Pi$ communique *S corr. Peiper* | adeo *Peiper* deo $V\Pi S$ | scl'a *V* secula ΠS | ribus *P* 330 tui[s]spe *V* | diuitae Π diuite// (e *in ras.*) *V* | amice: e *in ras. V*

XXXII INCIPIT ORATIO SCI PAULINI $V\Pi$ (Π = *Paris.* 7558) $V\Pi$
1 *totus uersus uncialibus q. d. litteris* Π 2 mici *V* 4 [pro]sint *V* 5 hab& (a *supra*) mici *V* 6 mihi] mici *V* nihil Π 7 ac] hac *V* at *uulgo* 8 contemta *V* | dedi/ta (c *eraso*) *V* 9 Vinceat V^1 | corporæas Π 10 turpis Π 12 offuso *Heinsius, Sebis.* 13 obitum affligar Π 15 Da sit *Heinsius* | aepulis *V*

Morigera et coniunx caraque ex coniuge nati.
Moribus haec castis tribuit deus: hi sibi mores
Perpetuam spondent uentura in saecula uitam.

XXXIII [Paulini c. II] ⟨PAVLINVS GESTIDIO⟩.

Domino merito suspiciendo Gestidio Paulinus.

Iniuria quidem est patri familias maritimis deliciis abundanti terrenum aliquid et agreste praebere; sed ego, ut et causa mihi esset aput unanimitatem tuam aliquid conloquendi et aliquod sermoni huic obsequium uiderer adiungere, pauculas de paucissimis, quas pueruli uespere inferunt, ficedulas misi. quarum cum erubescerem paucitatem, plura etiam uersiculis uerba subtexui, quasi uero numerum loquacitate facturus. sed quia utraque culpabilia sunt, tu utrisque benigne ac familiariter ignoscendo facies, ut nec inhumana uideatur paucitas nec odiosa garrulitas.

Sume igitur pastas dumoso in rure uolucres,
Quas latitans filicis sub tegmine callidus auceps,
Dum simili mentitur aues fallitque susurro,
Agmina uiscatis suspendit credula uirgis.
Tunc referens tenuem non paruo munere praedam
Digerit aucupium tabulis: et primus opimis
Ordo nitet, sensim tenuatus ad ima tabellae.
Vt minus offendat macies, praelata saginae
Gratia praeuentos pingui iuuat alite uisus.

---

17 iux (con *ss.*) *Π* | cōiunge *V*[1] 18 his ibi *Π* 19 scl'a *V* secula *Π* | INCIPIT ORATIO SCI AVSONI *Π*

V XXXIII 1 INCIPIUNT EPISTOLAĘ SCI PAVLINI | DOMINO *etc. maioribus litt. min. scr. V* 2 habundanti *V* 3 aliquis (od *ss.*) *V* 7 ficedulas] facetulas (a *ss.*, d *in* t) *V*[2] | quū (c *ss.*) (c *al.*) *V* 12 uidea//tur (n *eraso*) *V* 1 Sume *min. V* | ru/re *post litt.* u *euanidam* t *erasum V* 5 praędam *V* 7 tabellaę *V* 8 praęlata *V* 9 praęuentos: *litt.* o *dimidia,* s *rescr. V* | iubat *V*[1]

XXXIIII [Paulini c. III] ⟨AD EVNDEM⟩.

Pauperis ut placeat carum tibi munus amici,
Munera ne reputes, quae mittis ditia nobis.
Nam tibi quid dignum referam pro piscibus illis,
Quos tibi uicinum locupleti gurgite litus
Suppeditat miros specie formaque diremptos?
At mihi uix alto uada per saxosa profundo
Rarus in obscura generatur sphondylus alga.
Hinc te participans bis quinque et bis tibi ternas
Transmisi aequoreo redolentes nectare testas,
Quas uiscus praedulce replet bicolore medulla.
Oro libens sumas, nec uilia dedigneris,
Quae sunt parua, modum magno metitus amore.

XXXV FRAGMENTA EPISTVLARVM.

1 Redite sursum flumina!

2 Inuestigatum ferre dolo leporem.

3 Quae tantae tenuere morae rumore sub omni?

XXXIIII ITEM ALIA ADQVEM SVPER *V* AD EVNDEM *Lugdun.* *V* *Gestidii potius esse hoc carmen quam Paulini censet Vinetus.* 2 quaę *V* 5 diremptos *Vinetus* direptor *V* 7 sfondilus *V* 9 aęquoreo *V* 10 pragdulce *V* 12 modum *Scaliger,* modo *V*

XXXV *Auctor de dubiis nominibus (Gramm. lat. V): 579, 3 K.* Flumen generis neutri, ut Ausonius (auronius *M*) 'redite rursum (*corr. Peiper*) flumina'.

2 *Idem 582, 27:* Lepus generis masculini, ut Ausonius 'inuestigatum ferri dolus lepori' *corr. Peiper* (*an* dolis?) inuestigato ferre dolos lepori *MHaupt*

3 *Idem 589, 6:* Rumor generis masculini, ut Ausonius 'quae — sub omni' *f.* suborto *(quamquam non est cur masculinum genus demonstretur: cf. Paulini ex oratione locum ab eodem auctore laudatum supra Ep. XXXII 10)*

XVIIII.

EPIGRAMMATA AVSONII

DE DIVERSIS REBVS.

I.

I [xxxiiii] ΠΡΟCѠΠΟΠΟΙΙΑ IN CHARTAM.

Si tineas cariemque pati te, charta, necesse est,
  Incipe uersiculis ante perire meis.
'Malo, inquis, tineis'. sapis, aerumnose libelle,
  Perfungi mauis quod leuiore malo.
Ast ego damnosae nolo otia perdere Musae,
  Iacturam somni quae parit atque olei.
'Vtilius dormire fuit, quam perdere somnum
  Atque oleum'. bene ais: causa sed ista mihi est:
Irascor Proculo, cuius facundia tanta est,
  Quantus honos. scripsit plurima, quae cohibet.

[*I—XXIIII epigrammata libri V, inde a c. XXV librorum Z*]

VP,Z I IT̃. EPIGRAMMATA — REBVS *V om. PZ* Eiusdem ΠΡΟCΟΠΟΙCΙΑ in chartam *P* Ad libellum suum quid potius uelit tineas uel cariem *G om. VTM* 1 tinias *TM* | te *om. P* | carta V^2 *P* charta *V* charia *T* caria *M* (*litt.* rta n *al. rescr. V*) | neccesse *P* 2 ante perire meis *al. rescr. V* 3 mallo *VP* | tiniis *TM* tineas *G* | erunose *P* erunnose *T* erumpnose *M* 4 quod *V* q̃ (*i.* quam) *T* qui *PMG* 5 Adst V^1 | dampnose *P* | uolo (n *supra* u) *T marg.* † *T* | musaę *V* 8 adque V^1 | bene ais] uerum *Z* 9 ☾ *praef. P* | irascor proculo] agat irascor *Z* (Pacato irascor *coni. Toll.*) | ocuius — tanta est *rescr. al., partim in ras.; sub litt.* d *prioris scripturae uestigium* (ę *litt. cauda ni f.*) *cernitur. V* 10 honor *TG* | scripsit quae plurima quae *G* | quęcohibet *al. rescr. partim in ras. V* | choibet *P*

Hunc studeo ulcisci; et prompta est ultio uati:
  Qui sua non edit carmina, nostra legat.
Huius in arbitrio est, seu te iuuenescere cedro,
  Seu iubeat duris uermibus esse cibum.
Huic ego, quod nobis superest ignobilis oti,
  Deputo, siue legat, quae dabo, siue tegat.

II [VIII] EXHORTATIO AD MODESTIAM.

Fama est fictilibus cenasse Agathoclea regem
  Atque abacum Samio saepe onerasse luto,
Fercula gemmatis cum poneret horrida uasis
  Et misceret opes pauperiemque simul.
Quaerenti causam respondit: 'Rex ego qui sum
  Sicaniae, figulo sum genitore satus.'
Fortunam reuerenter habe, quicumque repente
  Diues ab exili progrediere loco.

III [X] IN * EVMPINAM ADVLTERAM.

Toxica zelotypo dedit uxor moecha marito:
  Nec satis ad mortem credidit esse datum.

II Plutarch. apophth. reg. et imp., Agathocles 1. Idem περὶ τοῦ ἑαυτὸν ἐπαινεῖν ἀνεπιφθόνως 13.

---

11 hunc *V* hinc *PZ* | studio *T* | et] et iam *Peiper* ët promta q: *puncta et* q: *al. ss. V* | pronta *M* | est] est haec *G* | *marg.* † *T* 13 ℂ Huius *P* | te *om. T* | cedro *VPG* cedros (i ss.) *T* cedros *M* 14 uineat *P* 15 ego *om., pr. ss. T* | nouis V^1 | superest] superet P^s prodest *T* | oti V^1G otii V^2 ocij *P* oci *GM* | Explicit ΠΡΟCΟΠΟΙCΙΑ *P*

II *titulus om. T* | EXORTATIO *VM* 1 agathoclea: e *ex* & *pr. corr. V* | cœnase *T* 2 saępe honerasse *V* 3 pocula *T* | orrida *V* aurea *Z* 5 quaęrenti causam: ic *in ras. al. pro* ec? *V* 7 quicunque *TG* (7 *et* 8 *in p extant*) *VZ*

III EUMPINAM (Euripulam *i.* Eurypylam *Peiper*, Euripinam *Schenkl, an* Eunomiam?) ADVLT̃ *V inscr. om. TMp* De uxore quae uirum volvit veneno necare *G* 1 zelotipo VTM^2p celotipo M^1 | moeccha *T* casta *p* 2 morte V^1 *VZ*

Miscuit argenti letalia pondera uiui,
  Cogeret ut celerem uis geminata necem.
Diuidat haec si quis, faciunt discreta uenenum;
  Antidotum sumet, qui sociata bibet.
Ergo inter sese dum noxia pocula certant,
  Cessit letalis noxa salutiferae.
Protinus et uacuos alui petiere recessus,
  Lubrica deiectis qua uia nota cibis.
Quam pia cura deum! prodest crudelior uxor:
  Et, cum fata uolunt, bina uenena iuuant.

IIII [LXXV] IN EVNOMVM MEDICVM.

Languentem Gaium moriturum dixerat olim
  Eunomus. euasit fati ope, non medici.
Paulo post ipsum uidet, aut uidisse putauit,
  Pallentem et multa mortis in effigie.
'Quis tu?' "Gaius", ait. 'uiuisne?' hic abnuit. 'et quid
  Nunc agis hic?' "missu Ditis, ait, uenio,
Vt, quia notitiam rerumque hominumque tenerem,
  Accirem medicos." Eunomus obriguit.
Tum Gaius: "Metuas nihil, Eunome. dixi ego et omnes,
  Nullum, qui saperet, dicere te medicum."

---

3 lætalia *TG*   5 haęc *V*   6 sumit *T* sũmet *M* | bibit *T*   8 laętalis *V* mortalis *T* | noxia *Mp* | salutiferaę *V*   9 alii *T* | recessus: r *litt.* s *similis* *V*   10 deiectis: d *ex* et? *V*

VZ . IIII *tit. om. T* Idem *M* De Ennomo qui dixerat aegrum quendam moriturum *G* | (*A = codex in eadem bibliotheca Araris insulae inuentus a Sannazario*)   1 languentem: lan *al.* (l *in ras.*), m *al.* V^{s} languentum *T*   2 gaium] e populo *Z* | olim] egrum *Z*   3 aut V^{1} ^{h}aut (*cum rasura super* h) V^{2} *sub uersu* haut *repetitur pr. m.* *V*   5 ais uisne *T* | hic] hoc *Z* | annuit *M* | et quid *om. TM* († *marg. T*) at quid *G*   6 nunc] huc *T* hunc *G* | missu] iussu *TG*   7 ut quia] utqui *A* utqȝ *T* uterque *M* | rerumque] que *om. M* | *marg.* † *T*   8 adcirem *A* acciperem *Z* | medicos: d *ex* t? *V*   9 caius *T* | dixi] dico *A* V^{2} dixi *uel* dixit V^{1} 10 nullũ^{s} (s *al. ss.*) *V* | quis asperet *T* quis aspertum *M* | dicere] dicet *M*

V [LXXVI] IN HOMINEM VOCIS ABSONAE.

Latratus catulorum, hinnitus fingis equorum,
  Caprigenumque pecus lanigerosque greges
Balatu adsimulas; asinos quoque rudere dicas,
  Cum uis Arcadicum fingere, Marce, pecus.
Gallorum cantus et ouantes gutture coruos
  Et quidquid uocum belua et ales habet,
Omnia cum simules ita uere, ut ficta negentur,
  Non potes humanae uocis habere sonum.

VI [CXXXVIII] DE AVXILIO GRAMMATICO.

Emendata potest quaenam uox esse magistri,
  Nomen qui proprium cum uitio loquitur?
Auxilium te nempe uocas, inscite magister.
  Da rectum casum: iam solicismus eris.

VII [XLIIII] DE PHILOMVSO GRAMMATICO.

Emptis quod libris tibi bibliotheca referta est,
  Doctum et grammaticum te, Philomuse, putas?
Hoc genere et chordas et plectra et barbita condes:
  Omnia mercatus cras citharoedus eris.

VII Lucian. *πρὸς ἀπαιδ.* 1 *Οἴει μὲν γὰρ ἐν παιδείᾳ καὶ αὐτὸς εἶναί τις δόξειν σπουδῇ συνωνούμενος τὰ κάλλιστα τῶν βιβλίων* cf. 19

V 1 fugis: *inde* f(ac)ugis (g *in* c *rasura etiam corr.*) *al. V* | *V* equorum: *rasura super* q *V* 4 quum *V* 6 uelua talis *V corr. Toll* 7 quum *V* 8 humanaę *V*

VI DE AVSILIO GRAM. M' ,,, 1 magistri: i *ex* o *uel* iſ *V* *V* 3 ausilium *V*

VII *tit. om. TM* Ad Philomusum qui arbitrabatur se *VZ* doctum cum nihil sciret *G* 1 [bi]bliotheca *V* biblioteca *TM* 2 *rasura super* et *V* | phylomuse *T* 3 cordas *VM* | condis *V* conde *GM* cāde *T*[s] condes *Peiper* 4 omnia] Hoc die *G* | citaroedus *V*[1] cytharędus *T* cytharedus *G* citharedus *M*

VIII [XLVIII] DE RVFO RHETORE.

'Reminisco' Rufus dixit in uersu suo:
Cor ergo uersus, immo Rufus, non habet.

VIIII [XLV] IN STATVAM EIVSDEM RHETORIS.

Rhetoris haec Rufi statua est: nil uerius; ipse est,
Ipse: adeo linguam non habet et cerebrum.
Et riget et surda est et non uidet: haec sibi constant;
Vnum dissimile est: mollior ille fuit.

X [LI] IDEM.

'Ore pulcro, et ore muto, scire uis quae sim?' "uolo."
'Imago Rufi rhetoris Pictauici.'

VIIII Anthol. Pal. XI 143 (*Λουκιλλίου*) v. 6: *'Ροῦφος ὁ γραμματικός.*

X Anthol. Pal. XI 145 ΑΔΗΛΟΝ
Εἰκὼν ἡ Σέξστου μελετᾷ· Σέξστος δὲ σιωπᾷ.
Εἰκὼν ἦν ῥήτωρ, ὁ δὲ ῥήτωρ εἰκόνος εἰκών.

XI 151 ΑΔΗΛΟΝ
'Ρήτορος ἅδ' εἰκών· ὁ δὲ ῥήτωρ, ῥήτορος εἰκών.
Καὶ πῶς; οὐ λαλέει. οὐδὲν ὁμοιότερον.

XI 149 ΑΔΗΛΟΝ
Αὐτὸν ὁρῶ σε, Μέδον, τὸν ῥήτορα· φεῦ, τί τὸ θαῦμα;
Στειλάμενος σιγᾷς; οὐδὲν ὁμοιότερον.

VZ VIII (*T*¹ *alterum epigrammatis huius in Tiliano exemplar f. 11*ʳ*, ubi uariat ab priore f. 1*ʳ) DE RVFO RETORE *V om. TM* De eodem Rufo *G* 1 ruffus *TG* 2 Cor g͛ R, uersus *T* imo *M* | ruffus *TG*

VZ VIIII IU STATVAM EIVSDEM RHET. *V om. T* 2 In statuam rhetoris semiuiri et elinguis *GM* | Rʀʰetoris (*pr.* R *min.*, h *al. ss.*) *T* RRhetoris (R *pr. min.*) *T*¹ rectoris *M* | ruffi *T* | statuᵗa (t *al.*) *V* | ipse *VT*¹*GM* ipsͣe *T* | est *om. G* 3 riget *ex* ridet *pr. T*¹ est] *T*¹, ē *al. ss. T* | hec sibi (siui *V*¹) constant *VT*¹ omnia ruffi (rufi *M*) *Z*

VZ X IDEM *V om. TM* De imagine ruffi rhetoris elinguis *G* 1 pulcro *VT* | mu/to *V* 2 ymago *M* | ruffi *TG* | retoris pictauice *V* pithauici rhetoris *T*

"Diceret set ipse, uellem, rhetor hoc mi." 'non potest.'
"Cur?" 'ipse rhetor est imago imaginis.'

XI [LII] IDEM.

'Rhetoris haec Rufi statua est?' "si saxea, Rufi."
'Cur id ais?' "semper saxeus ipse fuit."

XII [XLVI] [IN IMAGINEM RVFI RHETORIS].

Elinguem quis te dicentis imagine pinxit?
Dic mihi, Rufe. taces? nil tibi tam simile est.

XIII [XLVII] IDEM.

Haec Rufi tabula est: nil uerius. ipse ubi Rufus?
'In cathedra.' quid agit? 'hoc, quod et in tabula.'

XI Anthol. Pal. XVI 317 *Παλλαδᾶ.*
Κωφὸν ἄναυδον ὁρῶν τὸν Γέσσιον, εἰ λίθος ἐστί,
Δῆλιε, μαντεύου, τίς τίνος ἐστὶ λίθος.

XII Anthol. Pal. XVI 318 ΑΔΗΛΟΝ
εἰς εἰκόνα ῥήτορος ἀφυοῦς
Τίς σε τὸν οὐ λαλέοντα τύπῳ ῥητῆρος ἔγραψε;
σιγᾷς, οὐ λαλέεις· οὐδὲν ὁμοιότερον. cf. XI 151.

---

3 dicere *V* dicerem *T* | set] *V*[1] | ipse] ille *Z* | uellem *GM* uolens *V om. T* | rhetor: *rasura super* e *V* 4 ymago ymaginis *M*

XI IDEM *V om. TG* de eadem Ruffi statua *G* 1 ruffi *VZ TG bis* 2 quur *ex* cur *V*[s] | ille *T*

XII IDEM *V om. TM* In tabula ubi erat picta imago ruffi *VZ* rhetoris *G* 2 ruffe *TG*

XIII IDEM *V om. Z ubi superiori epigrammati continuatur. VZ* 1 ruffi *TG* | nerius *M* | ruffus *TG*

XIIII [XXIII] DE EO QVI THESAVRVM REPPERIT CVM SE LAQVEO VELLET SVSPENDERE [EX GRAECO].

Qui laqueum collo nectebat, repperit aurum
Thesaurique loco deposuit laqueum.
At qui condiderat, postquam non repperit aurum,
Aptauit collo quem reperit laqueum.

XV [LXXXI] EX GRAECO
ΑΡΧΗ ΔΕ ΤΟΙ ΗΜΙΣΥ ΠΑΝΤΟΣ.

Incipe: dimidium facti est coepisse. superfit
Dimidium: rursum hoc incipe et efficies.

XVI [LXXXII] EX GRAECO
Α ΧΑΡΙΣ Α ΒΡΑΔΥΠΟΥΣ ΑΧΑΡΙΣ ΧΑΡΙΣ.

Gratia, quae tarda est, ingrata est. gratia namque
Cum fieri properat, gratia grata magis.

XIIII Anthol. Pal. VIIII 44 *Πλάτωνος τοῦ μεγάλου*
Χρυσὸν ἀνὴρ εὑρὼν ἔλιπε βρόχον· αὐτὰρ ὁ χρυσὸν
ὃν λίπεν οὐχ εὑρὼν ἧψεν ὃν εὗρε βρόχον.
cf. VIIII 45 *Στατυλλίου Φλάκκου.*

XV Lucian. Somn. 3 *τὸ κοινόν· ἀρχὴ δέ τοι ἥμισυ παντός.* cf. Lucian. Hermotim. 3 (Hesiodi *ἔ. κ. ἡ.* 40) Plato Leg. VI 753 E. Diogenian. II 97 (Paroemiographi I 213) Demetrius *περὶ ἑρμ.* 122.

XVI Anthol. Pal. X 30 *ἄδηλον* (Plan. *Λουκιανοῦ*)
Ὠκεῖαι χάριτες γλυκερώτεραι· ἢν δὲ βραδύνῃ,
πᾶσα χάρις κενεὴ μηδὲ λέγοιτο χάρις.

VZ XIIII DE — SVSPENDERE *V* (THESOURUM *V* | SE] SA *V*) *om. Z* Ex greco *Mp* Ex greco traductum *G om. VT* 1 *et* 3 reperit *T* 4 repperit *V*[1]*Mp*

VZ XV EX GRECO APAheTO INNICITI AUTOC *V* Ex graeco *αρχη δε τοι η M* Ex graeco traductum ad cupidinem *G om. Tp* 1 incipt *G* | cepisse *p* | supersit *Zp* 2 rursūs *p*

VZ XVI *inscr. habetur VMG om. Tp Vorauiensis* | greco *VM* | *ἀβραδύπους G* ABAAYΠOYC *M* ΛAUTIOYC *V* 1 nanque *G* namq; ē *Vorauiensis* 2 quum *V* | properas *Vorauiensis*

XVII [LXXXIII] EX EODEM.

Si bene quid facias, facias cito. nam cito factum
Gratum erit. ingratum gratia tarda facit.

XVIII [LXXXIIII] DE EO QVI CAPANEVM SALTANS RVIT.

Deceptae felix casus se miscuit arti:
Histrio, saltabat qui Capanea, ruit.

XVIIII [LXXXVI] IN DODRALEM.

Dodra ex dodrante est. sic collige: ius, aqua, uinum,
Sal, oleum, panis, mel, piper, herba: nouem.

XX [LXXXVII] IDEM.

Dodra uocor. quae causa? nouem species gero. quae sunt?
Ius, aqua, mel, uinum, panis, piper, herba, oleum, sal.

XVIII Anthol. Pal. XI 254 *τοῦ αὐτοῦ (Λουκιλλίου)*
Πάντα καθ' ἱστορίην ὀρχούμενος, ἓν τὸ μέγιστον
τῶν ἔργων παριδὼν ἠνίασας μεγάλως.
Τὴν μὲν γὰρ Νιόβην ὀρχούμενος ὡς λίθος ἔστης,
καὶ πάλιν ὢν Καπανεὺς ἐξαπίνης ἔπεσες.
Ἀλλ' ἐπὶ τῆς Κανάκης ἀφυῶς, ὅτι καὶ ξίφος ἦν σοι
καὶ ζῶν ἐξῆλθες· τοῦτο παρ' ἱστορίην.

XVII EX EODEM *VMG om. Tp Vorauiensis* 1 si bene quid *VZ* bene quid (quid *al. ss.*) *M* | facitas *p* | nam cito *om. Mp* 2 erit] est *V*¹ | facit] redit *T* est *p*

XVIII *inscr. habet V, uersum uacuum dedit G, om. TM* | *VZ* CABANEI *V* 2 saltauit *TG*

XVIIII IN DODRALEM *VM om. T* de quadam potione quae *VZ* fit de nouem rebus *G* 1 est *om. T* 2 herba: h *litt.* b *similis uel al. ex* b *corr. V*

XX IDEM *V* De eadem potione quae uocatur dodra *G om. TM VZ* 1 causas *M* 2 herba *om. T marg.* † *T*

XXI [LXXXVIII] IDEM.

Δόδρα ποτὸν καὶ ἀριθμὸς, ἔχω μέλι, οἶνον, ἔλαιον,
Ἄρτον, ἅλας, βοτάνην, ζωμὸν, ὕδωρ, πέπερι.

XXII [XCI] AD MARCVM AMICVM DE DISCORDIA QVAM HABET CVM PVELLIS.

'Hanc amo quae me odit, contra illam quae me amat, odi.
Compone inter nos, si potes, alma Venus!'
"Perfacile id faciam: mores mutabo et amores;
Oderit haec, amet haec." 'Rursus idem patiar.'
"Vis ambas ut ames?" 'Si diligat utraque, uellem.'
"Hoc tibi tu praesta, Marce: ut ameris, ama."

XXIII [XCII] DYSEROS.

'Suasisti, Venus, ecce, duas dyseros ut amarem.
Odit utraque: aliud da modo consilium.'
"Vince datis ambas." 'Cupio: uerum arta domi res.'
"Pellice promissis." 'Nulla fides inopi.'
"Antestare deos." 'Nec fas mihi fallere diuos.'
"Peruigila ante fores." 'Nocte capi metuo.'
"Scribe elegos." 'Nequeo, Musarum et Apollinis expers.'
"Frange fores." 'Poenas iudicii metuo.'

Z XXI *extat carmen in MG, om. VT* | Idem *M* De eadem quod dodra sit potio et numerus *G*

Z XXII *inscr. TG* (habebat *G* hĩ *T*) In (In *p*) Marcum *Mp* | *interlocutorum signa (ut ep. XXIII)* M *et* V *praef. p* 1 illam *Peiper (coll. ep. LVI 1)* hanc *Zp* | quae] q̃ *T*[1] q̄ *T*[2]*G* ,q̄ *p* | me *ss. al. V* 6 hoc] ut *T*

VZ XXIII DISEROS *V om. Zp (ubi continuatur epigrammati XXII)* | *collocutores sunt* M *et* V *in p* 1 ecce *V* alma *Zp* | diseros *V* glyceras *M* gliceras *Gp* cliceras *T* 2 aliud *V*[1] 3 cu/pio *V* | arcta *TG* | res ẽ (ẽ *postea del.*) *T* 4 promisis *V*[1] | fid[es] (*al.* es *ss.*) *V* 5 attestare *VG* atestare *TM* antestare *Schenkl* | nec fas *G* nefas est *VZ* (nephas *T* est *om. p?*) *f.* fas est m. f. diuos? | diuo *V* duos *M* 7 *sq. om. M* 7 apollonis *V*[1] 8 fures *V*[1] | penas *p* | iudicis *T* | † *marg. T*

"Stulte, ab amore mori pateris: non uis ob amorem?"
'Malo miser dici, quam miser atque reus.'
"Suasi, quod potui: tu alios modo consule." 'Dic quos?'
"Quod sibi suaserunt, Phaedra et Elissa dabunt,
Quod Canace Phyllisque et fastidita Phaoni."
'Hoc das consilium? tale datur miseris.'

XXIIII [LXXII] DE EO QVI TESTAM HOMINIS INMISERICORDITER DISSIPARE VOLVIT.

Abiecta in triuiis inhumati glabra iacebat
Testa hominis, nudum iam cute caluitium.
Fleuerunt alii, fletu non motus Achilas,
Insuper et silicis uerbere dissicuit.
Eminus ergo icto rediit lapis ultor ab osse
Auctorisque sui frontem oculosque petit.

XXIIII Anthol. Pal. VIIII 159 ΑΔΕΣΠΟΤΟΝ
Κρανίον ἐν τριόδοισι κατοιχομένου τις ἐσαθρῶν
εἰκόνα τὴν κοινὴν οὐκ ἐδάκρυσε βίου·
δεξιτερὴν δ' ἔρριψεν ἐπὶ χθόνα, καὶ λίθον ἧκεν
κωφὸν μὲν δοκέοντ', ἀλλὰ πνέοντα δίκης.
ὀστέον ὡς γὰρ ἔπληξεν, ἀφήλατο, καὶ τὸν ἀφέντα
πήρωσεν, γλυκεροῦ βλέμματος ὀρφανίσας.
καὶ πάλιν εἰς Ἀΐδην ἐκολάζετο, τὴν ἰδίην δὲ
ἔκλαυσεν χειρῶν εὔστοχον ἀφροσύνην.

---

9 omore V^1 | nō *al. ex* nō *V* | ob amorem] ab amore *Zp* 10 mallo *V* | atque: tqu *in ras. al. V* 11 quo *V* | tu alios *G* tu *om. VTMp* | dic] et dic *T* | † *marg. T* 12 quod — dabunt *V* Phaedra et elissa tibi dent laqueum aut gladium *Zp* | ellissa *V* elisa *T* 13 quod — phaonis *V* (phillis *V* fastidiata phaonis *V corr. Vinetus*) Precipitem pelago (pelagos *T*) uel leucados (leuchados *T*) elige rupem *Zp* 14 dtale detur *p*

XXIIII DE EO — VOLVIT *V* (TESTA *V*) ALIBI G^1 *(= SGall. 899)* ***VGZ*** ITEM *L (= Laurent. 90, 25) om.* $TMpG^2$ *(= SGall. 397)* De achilla qui dissecuit testam hominis silice *G (= ed. Girard.)* 3 fleuer *p* | achilas *VMp* achilles G^1G^2 achillas *TGL* 4 silicis] lapidis *T* | discic/uit (*alt.* c *al. in ras. litt.* d *ni f.*) *V* discutiit *T* dissecuit *G* 5 et minus *M* non minus G^1G^2 nec minus *L* | /icto (i *al.*, h *eras. ut uid.*) *V* ictus *T* ictu G^1G^2L ictor *GMp* | lap̄ *p*

Sic utinam certos manus impia dirigat ictus,
Auctorem ut feriant tela retorta suum.

II.

XXV [VIIII] COMMENDATIO CODICIS.

Est quod mane legas, est et quod uespere; laetis
Seria miscuimus, tempore uti placeant.
Non unus uitae color est nec carminis unus
Lector; habet tempus pagina quaeque suum;
Hoc mitrata Venus, probat hoc galeata Minerua;
Stoicus has partes, has Epicurus amat;
Salua mihi ueterum maneat dum regula morum,
Plaudat permissis sobria musa iocis.

XXVI [I] [DE AVGVSTO.]

Phoebe potens numeris, praeses Tritonia bellis,
Tu quoque ab aerio praepes Victoria lapsu,
Come serenatam duplici diademate frontem
Serta ferens, quae dona togae, quae praemia pugnae.
Bellandi fandique potens Augustus honorem
Bis meret, ut geminet titulos, qui proelia Musis
Temperat et Geticum moderatur Apolline Martem.
Arma inter Chunosque truces furtoque nocentes

---

6 auctori *M* actoris *p* | frontem (r *supra repetitum al.*) *V* 7 imperia (*corr.* imperbia) G^1 | dirrigat *T* | hictus V^1 (iictus V^2) 8 auctorem — suum VG^1G^2L in proprium ut redeant tela retorta caput (manu *T*) *Zp*

BZ XXV *totum est in B* (*Bruxellensi*), *uu. 6—8 in Z; de inscr. uid. Birt das antike Buchwesen 102* 2 ut *B corr. Peiper* 5 mitrata *Schenkl*, mirata *B* 6 epycurus *M* | amat *B* agit *Z* 8 plaudat *B* laudet *M* ludat *TG* | Explicit *B*

Z XXVI *inscr. om. Z add. Pulmannus* 1 praesēs *M* 2 *post* praepes *eras.* numeris *M* 6 prelia *M* praelia *G* 8 conos *G*

Sauromatas, quantum cessat de tempore belli,
Indulget Clariis tantum inter castra Camenis.
Vix posuit uolucres stridentia tela sagittas:
Musarum ad calamos fertur manus, otia nescit
Et commutata meditatur arundine carmen:
Sed carmen non molle modis; bella horrida Martis
Odrysii Thraessaeque uiraginis arma retractat.
Exulta, Aeacide: celebraris uate superbo
Rursum Romanusque tibi contingit Homerus.

XXVII [II] ⟨DE FERA A CAESARE INTERFECTA.⟩

Cedere quae lato nescit fera saucia ferro
  Armatique urget tela cruenta uiri,
Quam grandes paruo patitur sub uulnere mortes
  Et solam leti uim probat esse manum!
Mirantur casusque nouos subitasque ruinas:
. . . .
Nec contenta ictos letaliter ire per artus,
  Coniungit mortes una sagitta duas.
Plurima communi pereunt si fulminis ictu,
  Haec quoque de caelo uulnera missa putes.

XXVIII [III] AD FONTEM DANVVII IVSSV VALENTINIANI AVGVSTI.

Illyricis regnator aquis, tibi, Nile, secundus
  Danuuius laetum profero fonte caput.
Saluere Augustos iubeo, natumque patremque,
  Armiferis alui quos ego Pannoniis.

---

10 indulge *M* | datiis *M* latiis *G* *corr. Scaliger* 13 arundine *MG* 15 odrisii *M* | thraessae *G* thresse *M*

XXVII *inscr. om. MG add. Auantius* 1 credere *MG corr. Auantius* 3 grandis *M?* | patitur paruo *M* mortem *Floridus* 6 *om. MG* (*uersuus uacuus G*) 4 læti *G* 9 si *Basil.* sic *MG*

XXVIII *inscr. MG* (danubii *G* | ualentiani *G* | Aug. *M*) 1 hilliris *M* | nyle *G* | secundis *M* 2 danubius *G* 4 armiferis *M* armiferos *G*

Nuntius Euxino iam nunc uolo currere ponto,
Vt sciat hoc superum cura secunda Valens,
Caede, fuga, flammis stratos periisse Suebos
Nec Rhenum Gallis limitis esse loco.
Quod si lege maris refluus mihi curreret amnis,
Huc possem uictos inde referre Gothos.

XXVIIII [V]
VALENTINIANO IVNIORI IN SIGNVM MARMOREVM.

Nunc te marmoreum pro sumptu fecimus: at cum
Augustus frater remeauerit, aureus esto.

XXX [VI] PICTVRAE SVBDITI VBI LEO VNA SAGITTA A GRATIANO OCCISVS EST.

Quod leo tam tenui patitur sub harundine letum,
Non uires ferri, sed ferientis agunt.

XXXI [III]
AD FONTEM DANVVII IVSSV VALENTINIANI AVGVSTI.

Danuuius penitis caput occultatus in oris
Totus sub uestra iam dicione fluo:
Qua gelidum fontem mediis effundo Suebis,
Imperiis grauidas qua seco Pannonias,

XXVIIII Vergil. E. VII 35 sq.
Nunc te marmoreum pro tempore fecimus: at tu,
Si fetura gregem suppleuerit, aureus esto.

---

6 superum *M* superis *G* 7 fractos *M?* | suebos *M* sueuos *G* 10 posse *M*

XXVIIII *inscr. M* Sub Valentini iunioris signo marmoreo *G*

XXX *inscr. MG* (una a Gratiano sagitta *G*) *om. p* (In Ausonio contra miselatos *excerptorum est inscriptio, quae ab hoc carmine incipiunt p*) 1 arundine *G* | lętum *pG*

XXXI *inscr. MG om. T* (danubii *G* | ualentini *MG corr. nouicii aliquot* | aug. *M*) 1 danubius *G* | penitus *Z corr Paris.* 2 dictione *M* 3 sueuis *G*

Et qua diues aquis Scythico soluo ostia ponto,
  Omnia sub uestrum flumina mitto iugum.
Augusto dabitur sed proxima palma Valenti:
  Inueniet fontes hic quoque, Nile, tuos.

XXXII [XI] IN ECHO PICTAM.

Vane, quid adfectas faciem mihi ponere, pictor,
  Ignotamque oculis sollicitare deam?
Aeris et linguae sum filia, mater inanis
  Indicii, uocem quae sine mente gero.
Extremos pereunte modos a fine reducens,
  Ludificata sequor uerba aliena meis.
Auribus in uestris habito penetrabilis Echo:
  Et, si uis similem pingere, pinge sonum.

XXXIII [XII] IN SIMVLACRVM OCCASIONIS ET PAENITENTIAE.

Cuius opus? — Phidiae: qui signum Pallados, eius
  Quique Iouem fecit; tertia palma ego sum.

XXXII cf. Anthol. XVI 153—156 *εἰς ἄγαλμα Ἠχοῦς.*

XXXIII Anthol. XVI 275 *Ποσειδίππου εἰς ἄγαλμα τοῦ Καιροῦ.*

A Τίς, πόθεν ὁ πλάστης; B Σικυώνιος. A οὔνομα δὴ τίς;
B Λύσιππος. A σὺ δέ, τίς; B Καιρὸς ὁ πανδαμάτωρ.
A Τίπτε δ' ἐπ' ἄκρα βέβηκας; B ἀεὶ τροχάω. A τί δὲ ταρσοὺς
ποσσὶν ἔχεις διφυεῖς; B ἵπταμ' ὑπηνέμιος·
A Χειρὶ δὲ δεξιτερῇ τί φέρεις ξυρόν; B ἀνδράσι δεῖγμα,
ὡς ἀκμῆς πάσης ὀξύτερος τελέθω.
A Ἡ δὲ κόμη τί κατ' ὄψιν; B ὑπαντιάσαντι λαβέσθαι,
νὴ Δία. A τἀξόπιθεν δ' εἰς τί φάλακρα πέλει;
B Τὸν γὰρ ἅπαξ πτηνοῖσι παραθρέξαντά με ποσσίν
ουτις ἔθ' ἱμείρων δράξεται ἐξόπιθεν.
A Τουνεχ' ὁ τεχνίτης σε διέπλασεν; B εἵνεκεν ὑμέων,
ξεῖνε· καὶ ἐν προθύροις θῆκε διδασκαλίην.

---

5 [h]ostia *M* hostia *G* hostio *T*   8 nyle *G*

XXXII *inscr. M om. T* In pictorem qui uolebat pingere deam eccho *G*   1 ᵛane (*a rubricatore om. initiali*) *T* | affectas *Z*   4 indicii *T*   7 eccho *TG*   8 et similem uis similem *T* et si uis *G* si quam uis *M*

XXXIII *inscr. MGp om. T*   1 phydię *p*

Sum dea quae rara et paucis OCCASIO nota. —
Quid rotulae insistis? — Stare loco nequeo. —
Quid talaria habes? — Volucris sum. Mercurius quae
Fortunare solet, trado ego, cum uolui. —
Crine tegis faciem. — Cognosci nolo. — Sed heus tu
Occipiti caluo es? — Ne tenear fugiens. —
Quae tibi iuncta comes? — Dicat tibi. Dic rogo, quae sis. —
Sum dea, cui nomen nec Cicero ipse dedit.
Sum dea, quae factique et non facti exigo poenas,
Nempe ut paeniteat. sic METANOEA uocor. —
Tu modo dic, quid agat tecum. — Quandoque uolaui,
Haec manet; hanc retinent, quos ego praeterii.
Tu quoque dum rogitas, dum percontando moraris,
Elapsam dices me tibi de manibus.

XXXIIII [XIII] AD GALLAM PVELLAM IAM SENESCENTEM.

Dicebam tibi: 'Galla, senescimus; effugit aetas,
Vtere rene tuo: casta puella anus est.'
Spreuisti. obrepsit non intellecta senectus
Nec reuocare potes, qui periere, dies.

XXXIIII Anthol. Pal. V 21 *Ῥουφίνου.*
Οὐκ ἔλεγον, Προδίκη, 'γηράσκομεν'; οὐ προεφώνουν·
'ἥξουσιν ταχέως αἱ διαλυσίφιλοι';
Νῦν ῥυτίδες καὶ θρὶξ πολιὴ καὶ σῶμα ῥακῶδες,
καὶ στόμα τὰς προτέρας οὐκέτ' ἔχον χάριτας.
Μή τις σοί, μετέωρε, προσέρχεται; ἢ κολακεύων
λίσσεται; ὡς δὲ τάφον νῦν σε παρερχόμεθα.
cf. Anthol. V 12 (*Ῥουφίνου*).

---

3 Tu dã (*marg. pr.* ul' sũ) *p* 5 quod *TM* | quae] *TGp* 6 fortuna *TMp* fortunate *G* fortunare *Auantius* | tardo *T* trado *MGp* 11 Sum] Que (*marg. pr.* ul' sũ) *p* | facti non factique *G* facti et non facti *TMp corr. Peiper* | pęnas *p* pænas *T* 12 methomonea *T* 13 quandoque *T* quando *Mp* si quando *G* 15 percuntando *Mp* percunctando *G* 16 dices *om. p*

XXXIIII *inscr. G om. TMp* 1 senescimus] senescimus ambo *p* 2 rene *Zp* uere *Auantius 1517*.

Nunc piget et quereris, quod non aut ista uoluntas
Tunc fuit, aut non est nunc ea forma tibi.
Da tamen amplexus oblitaque gaudia iunge.
Da, fruar: et, si non quod uolo, quod uolui.

XXXV [XIIII] DE LEPORE CAPTO A CANE MARINO.

Trinacrii quondam currentem in litoris ora
Ante canes leporem caeruleus rapuit.
At lepus: 'In me omnis terrae pelagique rapina est,
Forsitan et caeli; si canis astra tenet.'

XXXVI [XV] DE PERGAMO SCRIPTORE FVGITIVO QVI CAPTVS FVERAT.

Tam segnis scriptor, quam lentus, Pergame, cursor,
Fugisti et primo captus es in stadio.
Ergo notas scripto tolerasti, Pergame, uultu
Et quas neglexit dextera, frons patitur.

XXXV Anthol. Pal. VIIII 18 ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ (*Γερμανικοῦ Καίσαρος.*)
Ἐκ κυνὸς εἷλε κύων με . τί τὸ ξένον; εἰς ἐμὲ θῆρες
ὑγροὶ καὶ πεζοὶ θυμὸν ἔχουσιν ἕνα.
Αἰθέρα λοιπὸν ἔχοιτε, λαγοί, βατόν. ἀλλὰ φοβοῦμαι,
Οὐρανέ· καὶ σὺ φέρεις ἀστερόεντα κύνα.
Anthol. Pal. VIIII 17, 1 (*Γερμανικοῦ Καίσαρος*):
Οὔρεος ἐξ ὑπάτοιο λαγὼς πέσεν ἔς ποτε βένθος,
ἐκπροφυγεῖν μεμαὼς τρηχὺν ὀδόντα κυνός,
Ἀλλ' οὐδ' ὣς ἤλυξε κακὸν μόρον· αὐτίκα γάρ μιν
εἰνάλιος μάρψας πνεύματος ὠρφάνισεν.
Ἐκ πυρός, ὡς αἶνος, πέσες ἐς φλόγα· ἦ ῥά σε δαίμων
κὴν ἁλὶ κὴν χέρσῳ θρέψε κύνεσσι βοράν.

---

5 ꝗreris *p* | uoluptas *TGp* 6 tum *Mp*

XXXV *inscr. G om. TM* 1 littoris *Z* 2 ante] an *M* 3 at] an *T* | in me] imæ *T* 4 forsitam: m *in* n *pr. corr. T* | coeli *T*

XXXVI *inscr. G om. TM* 3 notas *om. T* († *marg. T*) | uoltu *M* 4 quam *T*

XXXVII [XVI] <IN EVNDEM PERGAMVM>.

Pergame, non recte punitus fronte subisti
Supplicium, lentae quod meruere manus
At tu, qui dominus, peccantia membra coherce.
Iniustum falsos excruciare reos.
Aut inscribe istam, quae non uult scribere, dextram,
Aut profugos ferri pondere necte pedes.

XXXVIII [XVII]
DE MYRONE QVI LAIDIS NOCTEM ROGAVERAT.

Canus rogabat Laidis noctem Myron:
Tulit repulsam protinus
Causamque sensit et caput fuligine
Fucauit atra candidum.
Idemque uultu, crine non idem Myron
Orabat oratum prius.
Sed illa formam cum capillo comparans
Similemque, non ipsum, rata
(Fortasse et ipsum, sed uolens ludo frui)
Sic est adorta callidum:
'Inepte, quid me, quod recusaui, rogas?
Patri negaui iam tuo'.

XXXVIII Aelii Spartiani Hadrianus 20, 8: ioca (Hadriani) plurima extant; nam fuit etiam dicaculus. unde illud quoque innotuit quod, cum cuidam canescenti quiddam negasset, eidem iterum petenti sed infecto capite respondit: 'Iam hoc patri tuo negaui.'

XXXVII *continuatur superiori Z, disiunxit Scaliger* 1 penitus *TM* punitus *G* poenitus *Baehrens* | † *marg. T* 3 menbra *M* | coherces *T* 5 non *om. T* († *marg. T*) | uolt *M*

XXXVIII *inscr. G om. T* Seni *M* 1 Clanus (C *postea praef. in marg.*, I *min.*) *T* | laydis *T* | miron *M* 3 sensit *al. ex* sentit *T* | fulligine *T* 5 uoltu *M* | miron *M*

XXXVIIII [xvIII]
DE OPINIONE QVAM DE ILLO HABEBAT EIVS VXOR.

Laidas et Glyceras, lasciuae nomina famae,
Coniunx in nostro carmine cum legeret,
Ludere me dixit falsoque in amore iocari.
Tanta illi nostra est de probitate fides.

XL [xvIIII] AD VXOREM.

Vxor, uiuamus, quod uiximus, et teneamus
Nomina, quae primo sumpsimus in thalamo:
Nec ferat ulla dies, ut commutemur in aeuo;
Quin tibi sim iuuenis tuque puella mihi.
Nestore sim quamuis prouectior aemulaque annis
Vincas Cumanam tu quoque Deiphoben;
Nos ignoremus, quid sit matura senectus.
Scire aeui meritum, non numerare decet.

XLI [xx] IN MEROEN ANVM EBRIOSAM.

Qui primus, MEROE, nomen tibi condidit, ille
Thesidae nomen condidit Hippolyto.
Nam diuinare est, nomen componere, quod sit
Fortunae et morum uel necis indicium.
Protesilae, tibi nomen sic fata dederunt,
Victima quod Troiae prima futurus eras.

XLI Appul. Met. I 7 ad quandam cauponam Meroen.

XXXVIIII *inscr. G om. TM* 1 Thaidas *Heinsius* | gliceras *TM.* 2 coniunx] uxor *T*

XL ad uxorem *MGp om. T* suam quod debeat uiuere et oblectari *add. G* 1 quod] ut *T* 3 commutetur *Tp* commutentur *M corr. G* | aeuo] eouo *p* 5 annis *G* annos *TMp* 6 deyphoben (y *ex* i) *T* deipheben *GMp* (ẽ *p*)

XLI *inscr. MG om. T* (Meroen *om. M* ebryosam *G*) 1 cui *M* 2 hyppolito *T* hypolito *M* 3 nam] iam *TG* 4 uel] et *T* 5 prothesilae *T* | facta *M* 6 quod] q, *T*

Idmona quod uatem, medicum quod Iapyga dicunt:
Discendas artes nomina praeueniunt.
Et tu sic Meroe: non quod sis atra colore,
Vt quae Niliaca nascitur in Meroe:
Infusum sed quod uinum non diluis undis,
Potare inmixtum sueta merumque merum.

XLII [xxi] EX GRAECO TRADVCTVM DE STATVA NEMESIS.

Me lapidem quondam Persae aduexere, tropaeum
Vt fierem bello: nunc ego sum Nemesis.
Ac sicut Graecis uictoribus adsto tropaeum,
Punio sic Persas uaniloquos Nemesis.

XLIII [xxiiii]
DE THRASYBVLO LACEDAEMONIO QVI FORTISSIME DIMICANS OCCVBVIT.

Excipis aduerso quod pectore uulnera septem,
Arma super ueheris quod, Thrasybule, tua,

XLII Anthol. XVI 263 *ἄδηλον. εἰς Νέμεσιν.*
Καί (*Πρὶν Benndorf ex Ausonio corr.*) *με λίθον Πέρσαι δεῦρ' ἤγαγον, ὄφρα τρόπαιον*
στήσονται νίκας· εἰμὶ δὲ νῦν Νέμεσις.
Ἀμφοτέροις δ' ἕστηκα καὶ Ἑλλήνεσσι τρόπαιον
νίκας καὶ Πέρσαις τοῦ πολέμου νέμεσις.

XLIII Anthol. Pal. VII 229 ΔΙΟΣΚΟΡΙΔΟΥ
Τᾷ Πιτάνᾳ Θρασύβουλος ἐπ' ἀσπίδος ἤλυθεν ἄπνους,
ἑπτὰ πρὸς Ἀργείων τραύματα δεξάμενος,
Δεικνὺς ἀντία πάντα· τὸν δ' αἱματόεντα δ' ὁ πρέσβυς
παῖδ' ἐπὶ πυρκαιὴν Τύννιχος εἶπε τιθείς·
'Δειλοὶ κλαιέσθωσαν· ἐγὼ δέ σε, τέκνον, ἀδάκρυς
θάψω, τὸν καὶ ἐμὸν καὶ Λακεδαιμόνιον.'
cf. Plutarchi apophth. Lac. uar. 48.

---

7 medicvm: v *ex* o *uel* a *T* | iapiga *Z* Iapida *Auantius* 11 mondili' (*marg. al.* .pu. | non diluis) *T* 12 inmixtum] *G*

XLII *inscr. G* Ex greco *M om. T* 1 trophaeum *Z* 2. 4. nemensis *M* 3 at *G* | asto *Z* | trophaeum *TG* 4 uanilocos *M*

XLIII *inscr. G om. TM* 1 uolnera *M* 2 uehens *M* | thrasibule *M* trasibulle *T*

Non dolor hic patris est, Pitanae sed gloria maior.
  Rarum, tam pulchro funere posse frui.
Quem postquam maesto socii posuere feretro,
  Talia magnanimus edidit orsa pater:
'Flete alios. natus lacrimis non indiget ullis,
  Et meus, et talis, et Lacedaemonius.'

XLIIII [xxv]
EX GRAECO TRADVCTVM DE MATRE MAGNANIMA.

Mater Lacaena clipeo obarmans filium,
  'Cum hoc', inquit, 'aut in hoc redi.'

XLV [xxvi] IN DEGENEREM DIVITEM MOECHO GENITVM.

Quidam superbus opibus et fastu tumens
  Tantumque uerbis nobilis
Spernit uigentis clara saecli nomina,
  Antiqua captans stemmata,
Martem Remumque et conditorem Romulum
  Priuos parentes nuncupans.
Hos ille Serum ueste contexi iubet:
  Hos caelat argento graui,
Ceris inurens ianuarum limina
  Et atriorum pegmata.
Credo, quod illi nec pater certus fuit
  Et mater est uere lupa.

XLIII Plutarchi apophth. Lacaen. incert. 15: *Ἄλλη προςαναδιδοῦσα τῷ παιδὶ τὴν ἀσπίδα καὶ παρακελευομένη· Τέκνον, ἔφη, ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τᾶς.*

---

3 hic *om. T* († *marg. T*) | est *add. Peiper om. Z* | pitani *TG* pitai *M corr. Vgoletus* 4 pulcro *T* 5 moesto *TG* 7 lachrymis *G* 8 ^s^ et talis *T*
XLIIII *inscr. G om. T* Ex greco *M* 1 laceno *Z corr. Paris.*
XLV *inscr. MG* (diuitem degenerem *G* | mecho *M*) *om. T* 1 fastu] statu *T* 3 uigentis *G* rigentis *MT* 4 scemata *M* 5 remūs (s *del. T*) 6 priuos *T* primos *MG* 7 contexit ^tegi^ *T* 8 coelat *T* 9 cerisim ūrens *T*

XLVI [xxvii] ANTISTHENIS CYNICI IMAGINI SVBDITI.

Inuentor primus Cynices ego. 'Quae ratio istaec?
  Alcides multo dicitur esse prior.'
Alcida quondam fueram doctore secundus:
  Nunc ego sum Cynices primus, et ille deus.

XLVII [xxviii] ⟨DE EODEM.⟩

Discipulus melior nulli meliorue magister
  Εἰς ἀρετὴν συνέβη καὶ Κυνικὴν σοφίην.
Dicere me nouit uerum, qui nouit utrumque,
  Καὶ θεὸν Ἀλκείδην, καὶ κύνα Διογένην.

XLVIII [xxx]
MIXOBARBARON LIBERI PATRIS SIGNO MARMOREO IN VILLA NOSTRA OMNIVM DEORVM ARGVMENTA HABENTI.

Ogygiae me Bacchum uocant,
Osirin Aegypti putant,
Mysi Phanacen nominant,
Dionyson Indi existimant,
Romana sacra Liberum,
Arabica gens Adoneum,
Lucaniacus Pantheum,

XLVI *inscr. MG om. T* 1 cinices *TM* 4 cynices: y *ex* i *al. T*

XLVII *coniunctum cum antecedenti Z* (*sed minio picta init. litt. D in M*) *seiunxit Scaliger* 1 nulli melior *T* 3 nouit uerum *G* | utrunque *G* 4 *καὶ κύνα*] *καὶ νῦν δὲ G*

XLVIII *inscr. Z* (mixobarbarum *T* mihobarbarum *G* | habentis *T*) 1 Ogigie *TM* Ogygiae *G* Ogygia *Lugdun.* | bacum *M* | uocant *Z* uocat *Lugdun.* 2 osirim *G* osyrim *M* Ofirma *T corr. Auantius* | aegyptios *T* egiptos *M* aegyptos *G corr. Peiper* | putant *TM* putat *G* 3 Miste (i *in* y *al.*) *T* | nominant] uocant *T* 4 dionison *M* dionision *T* 6 gens *om. M* 7 luchaniacus *TG* (*in M duabus columnis scriptum est carmen, quarum altera uu. 1, 3, 5, 7 altera 2, 4, 6 habet.*)

XLVIIII [XXVIIII] LIBERO PATRI.

Αἰγυπτίων μὲν Ὄσιρις ἐγώ, Μυσῶν δὲ Φανάκης,
Βάκχος ἐνὶ ζωοῖσιν, ἐνὶ φθιμένοισιν Ἀδωνεύς,
Πυρογενής, δίκερως, Τιτανολέτης, Διόνυσος.

L [XXXI] IN CORYDONEM MARMOREVM.

Αἴξ χίμαρος πήρη ποιμὴν ῥαβδοῦχος ἐλαίη
Εἷς λίθος ἐκ πάντων λιτὸς ἐγὼ Κορυδών.

LI [XXXII] IN SIMVLACRVM SAPPHVS.

Lesbia Pieriis Sappho soror addita Musis,
Εἰμ' ἐνάτη λυρικῶν, Ἀονίδων δεκάτη.

LII [XXXIII] DEAE VENERI.

Orta salo, suscepta solo, patre edita Caelo,
Aeneadum genetrix, hic habito alma Venus.

LI Anthol. Pal. VIIII 506 *Πλάτωνος*:
Ἐννέα τὰς Μούσας φασίν τινες· ὡς ὀλιγώρως!
ἠνίδε καὶ Σαπφὼ Λεσβόθεν ἡ δεκάτη.
Anthol. Pal. VIIII 571 u. 7 sq.
ἀδέσποτον εἰς τοὺς ἐννέα λυρικούς
ἀνδρῶν δ' οὐκ ἐνάτη Σαπφὼ πέλεν ἀλλ' ἐρατειναῖς
ἐν Μούσαις δεκάτη Μοῦσα καταγράφεται
cf. VIIII 66 (*Ἀντιπάτρου*)

XLVIIII De Baccho *T* (*al. m. add. carmen f.* 4[u] *marg. inf., cum c. 30 legatur f.* 12[r]) Libero patri *G om. M* 1 *αιγυπτίων Z* *Αἰγύπτου Auantius* | *μὲν om. TG* | *φανακην Z corr. Auantius?*

L *carmen om. T., inscr. ex G om. M* 2 *λιτὸς Paris.* ΑΛΙΤΟϹ *MG*

LI *inscr. MG* (simulachrum *G*) *om. T* 1 sapho *T* 2 ΕΜΕΝΑΤΗ *M* *ἱμέντη G* *ειμέντοι T* († *marg. T*) *corr. uouicii libri* | ΛΟΝΙΔѠΝ *M*

LII *inscr. G om. TM* Epytaphyum Veneris *p* 1 oita (*marg. pr.* nata) *M* | suscepta solo *TGp* s. salo *M* | patre[que] (*al.* que *ss.*) *M* 2 genitrix *Zp*

LIII [xxxvii] VERSVS IN VESTE CONTEXTI.

Laudet Achaemenias orientis gloria telas:
Molle aurum pallis, Graecia, texe tuis;
Non minus Ausoniam celebret dum fama Sabinam,
Parcentem magnis sumptibus, arte parem.

LIIII [xxxvi] ITEM.

Siue probas Tyrio textam subtemine uestem
Seu placet inscripti commoditas tituli,
Ipsius hoc dominae concinnat utrumque uenustas,
Has geminas artes una Sabina colit.

LV [xxxviii] DE EADEM SABINA.

Licia qui texunt et carmina, carmina Musis,
Licia contribuunt, casta Minerua, tibi.
Ast ego rem sociam non dissociabo Sabina,
Versibus inscripsi quae mea texta meis.

LVI [xxxviiii] DE PVELLA QVAM AMABAT.

Hanc uolo, quae non uult; illam, quae uult, ego nolo:
Vincere uult animos, non satiare Venus.

LVI Anthol. Pal. XII 200 *τοῦ αὐτοῦ* (*Στράτωνος*)
Μισῶ δυσπερίληπτα φιλήματα καὶ μαχιμώδεις
φωνὰς καὶ σθεναρὴν ἐκ χερὸς ἀντίθεσιν
Καὶ μὴν καὶ τὸν, ὅτ' ἐστὶν ἐν ἀγκάσιν εὐθὺ θέλοντα
καὶ παρέχοντα χύδην οὐ πάνυ δή τι θέλω·
Ἀλλὰ τὸν ἐκ τούτων ἀμφοῖν μέσον, οἷον ἐκεῖνον
τὸν καὶ μὴ παρέχειν εἰδότα καὶ παρέχειν.
V 42 *τοῦ αὐτοῦ* (*Ῥουφίνου*)
Μισῶ τὴν ἀφελῆ, μισῶ τὴν σώφρονα λίαν·
ἡ μὲν γὰρ βραδέως, ἡ δὲ θέλει ταχέως.

LIII *inscr.* *MG* (contesti *M*) *om.* *T* 1 achamenias *T* 2 paliis *G* 3 auxoniam *M* 4 pacentem *T*

LIIII Item *M* *om.* *T* De Sabina textrice et carmina faciente *G* 1 subtegmine *Z* 3 continuat *M* | utrunque *G*

LV Item *M* *om.* *T* De eadem Sabima *G* 4 inscripsti *G*

LVI *inscr.* *MG* *om.* *T* 1 uolt *MG* *semper* | illam quia *M* 2 sociare *M*

Oblatas sperno illecebras, detrecto negatas:
  Nec satiare animum nec cruciare uolo.
Nec bis cincta Diana placet nec nuda Cythere:
  Illa uoluptatis nil habet, haec nimium.
Callida sed mediae Veneris mihi uenditet artem
  Femina, quae iungat, quod uolo nolo uocant.

LVII [xxxx]

DE DVOBVS FRATRIBVS.

Χρῆστος, Ἀκίνδυνος, αὐτοαδελφεοί, οἰκτρὰ δὲ τέκνα,
  Moribus ambo malis nomina falsa gerunt:
Οὐδ' οὗτος χρηστὸς, οὐδ' οὗτος ἀκίνδυνός ἐστιν.
  Vna potest ambos littera corrigere.
Αἴ κεν Χρῆστος ἔχῃ παρ' ἀδελφοῦ Ἀκινδύνου ἄλφα,
  Κίνδυνος hic fiet, frater *ἄχρηστος* erit.

LVIII [xxxxi]

DE CHRESTO ET ACINDYNO QVIBVS FVERAT MALE NOMEN IMPOSITVM.

Germani fratres sunt, Chrestos, Acindynos alter.
Falsum nomen utrique: sed ut uerum sit utrique,
Alpha suum Chresto det Acindynos: ipse sine alpha
  Permaneat; uerum nomen uterque geret.

---

4 s[a]ociare *T* 5 cinta *M* | cithere *M* 7 calida *M* | uendicet *TG* uendit et *M* 8 foemina *TG* | uocant *M* uolcant (l *pr. del.*) *T* uocat *G*

LVII *inscr. G om. TM* 1 *χρηϛὸς TG corr. Lugdun.* | *ἀῦταδελφεοι TG* αγδλεαφεοι *M corr. Peiper* | *οἰκτρα T* 3 *γ* *T om. GM* 4 lictera *M* 5 *αἴκεν TG* | *χρηϛὸς T χρηϛὲ G* | *ἔχη T ἔχης G* ελχηc *M* | *παρ ἄδελφεὸν T παρ (αδελφεον om.) MG corr. Paris.* | *ἀκίνδυνον T ἀμινδύνον G* ΑΚΙΝΔΥΜΟΝΟΝ *M corr. Paris.*

LVIII *inscr. TG om. M* (c[h]resto *T* crhesto *G* | acidino *T* acindino *G* | fuerat male *G* | inpositum *G*) 1 crestos *TG* | accindinus *T* acindinos *GM* 2 nomen uterque *T* 3 alpa *G* | cresto *G* crestos *T* | accindinos *T* acindinos *GM*

LVIIII [CXVIIII]

QVODDAM QVASI AENIGMA DE TRIBVS INCESTIS.

'Tris uno in lecto: stuprum duo perpetiuntur,
Et duo committunt: quattuor esse reor.'
Falleris: extremis da singula crimina et illum
Bis numera medium, qui facit et patitur.

LX [XXXXVIIII]

DE HIS QVI DICVNT REMINISCO QVOD NON EST LATINVM.

Qui REMINISCO putat se dicere posse latine
Hic ubi CO scriptum est, faceret COR, si cor haberet.

LXI [L]

DE VERBIS RVFI.

Rufus uocatus rhetor olim ad nuptias,
Celebri ut fit in conuiuio,
Grammaticae ut artis se peritum ostenderet,
Haec uota dixit nuptiis:

LVIIII Anthol. Pal. XI 225

Στράτωνος·

Ἡ κλίνη πάσχοντας ἔχει δύο καὶ δύο δρῶντας,
οὓς σὺ δοκεῖς πάντας τέσσαρας· εἰσὶ δὲ τρεῖς·
Ἢν δὲ πύθῃ, πῶς τοῦτο; τὸν ἐν μέσσῳ δὶς ἀρίθμει,
κοινὰ πρὸς ἀμφοτέρους ἔργα σαλευόμενον.

cf. XII 210 (*Στράτωνος*), 1 sq.

LXI Anthol. Pal. VIIII 489 *Παλλαδᾶ*

Ἐπὶ βρέφεσι δύο ἅμα τεχθεῖσι καὶ παραχρῆμα ἀποθανοῦσι.

Γραμματικοῦ θυγάτηρ ἔτεκεν φιλότητι μιγεῖσα
παιδίον ἀρσενικόν, θηλυκόν, οὐδέτερον.

LVIIII *inscr. G om. TM* 1 tres *G* 2 quatuor *T* 3 carmīa *P* | illvm: v *ex* a *T*

LX *inscr. G om. TMp* 2 hic *om. T*: Vbı *et* ēst (b *et* a *al.*) *T* | faceret *Gp* diceret *TM*

LXI De uerbis eiusdem ruffi *G om. T* (*M?*) 1 ruffus *TG* 2 ut fit in *T* ut fit *M?* fit ut *G* 4 nota *M*

'Et masculini et feminini gignite
Generisque neutri filios.'

LXII [250 Epit. xxxiii]

DE GLAVCIA INMATVRA MORTE PRAEVENTO.

Laeta bis octono tibi iam sub consule pubes
Cingebat teneras, Glaucia adulte, genas.
Et iam desieras puer anne puella uideri:
Cum properata dies abstulit omne decus.
Sed neque functorum socius miscebere uulgo
Nec metues Stygios flebilis umbra lacus,
Verum aut Persephonae Cinyreius ibis Adonis,
Aut Iouis Elysii tu Catamitus eris.

LXIII [245 Epit. xxviii]

IN SIGNVM MARMOREVM NIOBES.

Viuebam: sum facta silex, quae deinde polita
Praxiteli manibus uiuo iterum Niobe.
Reddidit artificis manus omnia, sed sine sensu.
Hunc ego, cum laesi numina, non habui.

LXIII Anthol. XVI 129.

ΑΔΗΛΟΝ

εἰς ἄγαλμα Νιόβης.

Ἐκ ζωῆς με θεοὶ τεῦξαν λίθον· ἐκ δὲ λίθοιο
ζωὴν Πραξιτέλης ἔμπαλιν εἰργάσατο.

---

5 foemini *G*

LXII *inscr.* *G* *om.* *TM* Glautia *G* 1 octeno *T* 2 glacia *T* glautia *G* 5 uolgo *MG* 6 metuens | stigios *M* | unda *T* 7 Cinareius ibis *G* *(corr. Scaliger)* cinire (cincte *T*) uisibus *TM* 8 helisii *T* | cathamitus *G*

LXIII *inscr.* *G* et ex eo repercussus *add.* *M* *om.* *T* 1 qua *M* 2 praxiteli *M*

LXIIII [XLII]
DE PALLADE VOLENTE CERTARE ARMIS CVM VENERE.

Armatam uidit Venerem Lacedaemone Pallas.
'Nunc certemus, ait, iudice uel Paride.'
Cui Venus: "Armatam tu me, temeraria, temnis,
Quae, quo te uici tempore, nuda fui?"

LXV [LV] DE LAIDE DICANTE VENERI SPECVLVM SVVM.

Lais anus Veneri speculum dico: dignum habeat se
Aeterna aeternum forma ministerium.
At mihi nullus in hoc usus, quia cernere talem,
Qualis sum, nolo, qualis eram, nequeo.

LXVI [LVI] ⟨DE CASTORE POLLVCE ET HELENA.⟩

Istos tergemino nasci quos cernis ab ouo,
Patribus ambiguis et matribus adsere natos.
Hos genuit Nemesis, sed Leda puerpura fouit;
Tyndareus pater his et Iuppiter: hic putat, hic scit.

LXIIII Anthol. XVI 174 *ἀδέσποτον. Εἰς τὴν ἐν Σπάρτῃ ἔνοπλον Ἀφροδίτην.*
Παλλὰς τὰν Κυθέρειαν ἔνοπλον ἔειπεν ἰδοῦσα·
'Κύπρι, θέλεις οὕτως ἐς κρίσιν ἐρχόμεθα';
ἡ δ' ἁπαλὸν γελάσασα· 'τί μοι σάκος ἀντίον αἴρειν;
εἰ γυμνὴ νικῶ, πῶς ὅταν ὅπλα λάβω';
LXV Anth. Pal. VI, 1 ΠΛΑΤΩΝΟΣ
Η σοβαρὸν γελάσασα καθ' Ἑλλάδος, ἥ ποτ' ἐραστῶν
ἑσμὸν ἐπὶ προθύροις Λαῒς ἔχουσα νέων,
τῇ Παφίῃ τὸ κάτοπτρον· ἐπεὶ τοίη μὲν ὁρᾶσθαι
οὐκ ἐθέλω, οἵη δ' ἦν πάρος οὐ δύναμαι.

LXIIII *inscr. G om. TM*

LXV *inscr. G om. TM* 1 dic. *G* 4 sim *T*

LXVI *totum carmen om. T inscr. fecit Ferrarius, om. MG* (*uersus uacuus G*) 1 istos *parua initiali non picta G* 2 adseueratos *M* asseueratos *G corr. Auantius* 4 tindareus *M* et hic sit (et *al. del.*) *M*

LXVII [LVII]

DE IMAGINE VENERIS SCVLPTA A PRAXITELE.

Vera Venus Gnidiam cum uidit Cyprida, dixit:
  'Vidisti nudam me, puto, Praxitele.'
"Non uidi, nec fas: sed ferro opus omne polimus.
  Ferrum Gradiui Martis in arbitrio.
Qualem igitur domino scierant placuisse Cytheren,
  Talem fecerunt ferrea caela deam."

LXVIII [LVIII]

IN BVCVLAM AEREAM MYRONIS.

Bucula sum, caelo genitoris facta Myronis
  Aerea: nec factam me puto, sed genitam.

LXVII Anthol. XVI 162 ΑΔΗΛΟΝ
Ἁ Κύπρις τὰν Κύπριν ἐνὶ Κνίδῳ εἶπεν ἰδοῦσα·
  'φεῦ! φεῦ! ποῦ γυμνὴν εἶδέ με Πραξιτέλης;'
Anth. XVI 160 ΠΛΑΤΩΝΟΣ
εἰς τὸ αὐτὸ (scil. *εἰς ἄγαλμα Ἀφροδίτης τῆς ἐν Κνίδῳ*)
ἡ Παφίη Κυθέρεια δι' οἴδματος ἐς Κνίδον ἦλθε
  βουλομένη κατιδεῖν εἰκόνα τὴν ἰδίην.
πάντη δ' ἀθρήσασα περισκέπτῳ ἐνὶ χώρῳ,
  φθέγξατο 'ποῦ γυμνὴν εἶδέ με Πραξιτέλης;'
Πραξιτέλης οὐκ εἶδεν ἃ μὴ θέμις· ἀλλ' ὁ σίδηρος
  ἔξεσεν οἷ' ἂν Ἄρης ἤθελε τὴν Παφίην.
LXVIII Anthol. Pal. VIIII 726 (*Ἀντιπάτρου Σιδωνίου*)
Ἁ βοῦς ἁ τίκτουσ' ἀπὸ γαστέρος ἔπλασε τὸν βοῦν·
  ἁ δὲ Μύρωνος χεὶρ οὐ πλάσεν, ἀλλ' ἔτεκεν.
VIIII 713 *ἄδηλον. εἰς τὴν Μύρωνος βοῦν*
Βοίδιόν εἰμι Μύρωνος, ἐπὶ στήλης δ' ἀνάκειμαι.
  βουκόλε, κεντήσας εἰς ἀγέλην μ' ἄπαγε.
VIIII 730 *Δημητρίου Βιθυνοῦ*
Ἢν μ' ἐσίδῃ μόσχος, μυκήσεται· ἢν δέ γε ταῦρος,
  βήσεται· ἢν δὲ νομεύς, εἰς ἀγέλαν ἐλάσει.
cf. VIIII 721, 1 (ad u. 4), alia inter 713 et 742.

LXVII *inscr. G om. TM* (prasitele *G*) | in *T in marg. inf. rec. m. adscripsit epigr. Anthol. XVI 162 et 160, 5 sq.* 1 cnidiam *Z* | ciprida *G* 2 prasithele *G* 4 arbitrium *T* 5 scieram *G* | citheren *T*

LXVIII *inscr. MG om. T* (aeream *om. M*) 1 buccula *TG*

Sic me taurus init, sic proxima bucula mugit,
Sic uitulus sitiens ubera nostra petit.
Miraris, quod fallo gregem? gregis ipse magister
Inter pascentes me numerare solet.

LXVIIII [LVIIII] DE EADEM BVCVLA MYRONIS.

Vbera quid pulsas frigentia matris aenae,
O uitule, et sucum lactis ab aere petis?
Hunc quoque praestarem, si me pro parte parasset
Exteriore Myron, interiore deus.

LXX [LX] AD DAEDALVM DE EADEM BVCVLA.

Daedale, cur uana consumis in arte laborem?
Me potius clausa subice Pasiphae.
Illecebras uerae si uis dare, Daedale, uaccae,
Viua tibi species uacca Myronis erit.

LXXI [LXIIII]
DE EADEM MYRONIS BVCVLA IAM HABENTE SPIRITVM.

Aerea mugitum poterat dare uacca Myronis;
Sed timet artificis deterere ingenium.
Fingere nam similem uiuae, quam uiuere, plus est;
Nec sunt facta dei mira, sed artificis.

---

3 buccula *TG*   5 quod] si *T*

LXVIIII *inscr. G om. T* Idem *M*   1 ahenae *G*   2 o uitule] bucule *M* | succum *Z* | ab aere] habere *TG* | petis] cupis *T*

LXX *inscr. G om. T* Idem *M*   1 consummis *T*   2 potius] protinus *T* | clausae *G* | pasiphe *M*   4 uiuat ubi *T* | mironis *M*

LXXI *inscr. G om. T* Idem *M*   1 mironis *M*   4 nec] hæc *T*

LXXII [LXV]

DE EADEM BVCVLA IAM HABENTE SPIRITVM.

Aerea bos steteram; mactata est uacca Mineruae;
Sed dea proflatam transtulit huc animam.
Et modo sum duplex: pars aerea, pars animata.
Haec manus artificis dicitur, illa deae.

LXXIII [LXVI] AD TAVRVM DE EADEM BVCVLA.

Quid me, taure, paras specie deceptus inire?
Non sum ego Minoäe machina Pasiphaae.

LXXIIII [LXVII] DE EADEM MYRONIS BVCVLA.

Necdum caduco sole, iam sub uespere,
Ageret iuuencas cum domum pastor suas,
Suam relinquens me monebat ut suam.

LXXV [LXVIII] DE EADEM MYRONIS BVCVLA.

Vnam iuuencam pastor forte amiserat,
Numerumque iussus reddere
Me defuisse conquerebatur, sequi
Quae noluissem ceteras.

LXXIIII 3 cf. Anth. VIIII 731.

LXXII *inscr.* *G om.* *T* Idem *M* 2 sed p (p *del.*) dea pro flatu *T*

LXXIII *inscr.* *G om.* *T* Idem *M* 2 pasiphe *M*

LXXIIII *cum antecedenti cohaeret (separauit rubricator) T* | *inscr.* *G om.* *T* Idem *M* 1 Necdum: *init. litt. atra, postea minio picta T* | sub] spe *del. rubricator* sb' *minio ss.* (*marg.* +) *T* 3 monebat] minabat *ALoiselius*

LXXV *inscr.* *G om.* *T* Idem *M* 2 uisus *T* 3 defuisseque (que *del. rubricator) T* 4 noluissem *G*

LXXVI [LXVIII] ⟨QVAE SEXVM MVTARINT.⟩

Vallebanae (noua res et uix credenda poetis,
Sed quae de uera promitur historia)
Femineam in speciem conuertit masculus ales
Pauaque de pauo constitit ante oculos.
Cuncti admirantur monstrum: sed mollior agna
. . . .
'Quid stolidi ad speciem notae nouitatis hebetis?
An uos Nasonis carmina non legitis?
Caenida conuertit proles Saturnia Consus
Ambiguoque fuit corpore Tiresias.
Vidit semiuirum fons Salmacis Hermaphroditum:
Vidit nubentem Plinius Androgynum.
Nec satis antiquum, quod Campana in Beneuento
Vnus epheborum uirgo repente fuit.
Nolo tamen ueteris documenta arcessere famae.
Ecce ego sum factus femina de puero.'

LXXVII [LXX]
AD PYTHAGORAM DE MARCO QVI DICEBATVR PVLLARIA.

'Pythagora Euphorbi, reparas qui semina rerum
Corporibusque nouis das reduces animas,
Dic, quid erit Marcus iam fata nouissima functus,
Si redeat uitam rursus in aeriam?'

LXXVI 8—10 Ouid. M XII 189 sqq. III 323 sqq. IIII 285 sqq. 11 Plin. n. h. VII 36.

LXXVI *inscr. ed. Paris. om. Z (uersus uacuus G)* 1 noua res *Toll:* iocares *TM* res nota *G* 3 foemineam *T* 6 *om. Z, uersus uacuus TG* deest *marg. add. rubricator T* 7 quid *G* quod *TM* | nocte *M* | hebetis *Paris.* habetis *Z* (hẽtis *T*) 9 caeneda *G* 10 ambiguo: o *ex corr.* (ır?) *T* | tyresias *MG* thyresias *G* 11 salmeis *T* | hermofroditum *M* 12 androginum *Z* 14 ephoeborum *G* 15 arcescere *T* accersere *G* 16 foemina *TG*

LXXVII *inscr. G om. TM* 1 pictagora *M* pytagora *G* | euforbi *G* 4 aeream *TG*

"Quis Marcus?" 'Feles nuper pullaria dictus,
Corrupit totum qui puerile secus,
Peruersae Veneris postico uulnere fossor,
Lucili uatis subpilo pullipremo.'
"Non taurus, non mulus erit, non hippocamelus,
Non caper aut aries, sed scarabaeus erit."

LXXVIII [cxx] DE CASTORE FELLATORE QVI SVAM LINGEBAT VXOREM.

Lambere cum uellet mediorum membra uirorum
Castor nec posset uulgus habere domi,
Repperit, ut nullum fellator perderet inguen:
Vxoris coepit lingere membra suae.

LXXVIIII [lxxi]
SVBSCRIPTVM PICTVRAE MVLIERIS IMPVDICAE.

Praeter legitimi genialia foedera coetus
Repperit obscenas ueneres uitiosa libido:
Herculis heredi quam Lemnia suasit egestas,
Quam toga facundi scaenis agitauit Afrani
Et quam Nolanis capitalis luxus inussit.
Crispa tamen cunctas exercet corpore in uno:
Deglubit, fellat, molitur per utramque cauernam,
Ne quid inexpertum frustra moritura relinquat.

---

5 quid (*al.* s *ss.*) *T* qui *Hartel* | felles *TG* 6 secus *M* secus (d *al. ss.*, s *eadem in* g *corr.*, *sed* g *postea del.*) *T* decus *G* 7 uolnere *M* 8 lucilii *TM* lucili *G* | sub pilo (pilio *G*) *Z* subulo *Ferrarius* pullo premor *Z* (pulo premor *T*), pulliprema „*non* pullipremo" *Scaliger 1, 27*, pullopremus *Schenkl* 9 hyppocamelus *T* yppocamelus *M* 10 scarabaius *TG*

LXXVIII *inscr.* *G* *om.* *TM* | *coniunctum cum superiori in M* 1 *et* 4 membra *M* 3 reperit *T* 4 cepit *M*

LXXVIIII *inscr.* *GM* *om.* *T* (subscripta *M* picte *M* 1 genitalia *Z* genialia *Baehrens* | fædera *T* | cetus *TM* 2 reperit *T* | ueneris *T* 3 hæredi *TG* 4 facundis cęnis *T* (cenis *M* coenis *T*) *Z* | afrãni *G* 5 nollanis *G* 7 deglutit *T* (utranque *G*

LXXX [LXXIII]

DE ALCONE MEDICO QVI HARVSPICEM VANILOQVVM FECIT.

Languenti Marco dixit Diodorus haruspex
Ad uitam non plus sex superesse dies.
Sed medicus diuis fatisque potentior Alcon
Falsum conuicit illico haruspicium
Tractauitque manum uicturi, ni tetigisset;
Illico nam Marco sex periere dies.

LXXXI [LXXIIII]

DE SIGNO IOVIS TACTO AB ALCONE MEDICO.

Alcon hesterno signum Iouis attigit. ille
Quamuis marmoreus uim patitur medici.
Ecce hodie iussus transferri e sede uetusta
Effertur, quamuis sit deus atque lapis.

LXXX Anthol. Pal. XI 114

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ (ΝΙΚΑΡΧΟΥ).

Ἑρμογένην τὸν ἰατρὸν ὁ ἀστρολόγος Διόφαντος
εἶπε μόνους ζωῆς ἐννέα μῆνας ἔχειν·
Κἀκεῖνος γελάσας· 'τί μὲν ὁ Κρόνος ἐννέα μηνῶν,
φησί, λέγει; σὺ νόει· τἀμὰ δὲ σύντομά σοι'
εἶπε, καὶ ἐκτείνας μόνον ἥψατο· καὶ Διόφαντος
ἄλλον ἀπελπίζων, αὐτὸς ἀπεσκάρισεν.

LXXXI Anthol. Pal. XI 113

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ (ΝΙΚΑΡΧΟΥ)

Τοῦ λιθίνου Διὸς ἐχθὲς ὁ κλινικὸς ἥψατο Μάρκος·
καὶ λίθος ὢν καὶ Ζεύς, σήμερον ἐκφέρεται.

LXXX *inscr.* *G* *om.* *TM* 1 ^{h}aruspex *T* aruspex *M* 4 conuenit ^{uicit} *al. corr.* *T* | ilico *M* | aruspicium *M* 6 ilico *M* | marcos experiere (*al. corr.*) *T*

LXXXI *inscr.* *G* *om.* *TM* 1 externo *TM* | actigit *T* 2 quanuis *TG* 3 uisus *T* | trasferri: ri *ex* ei *T* | e sede] ex aede *G* 4 effectus (*al. corr.*) T^{1} | quanuis *G*

LXXXII [cxxiii] IN EVNVM LIGVRRITOREM.

Eune, quid adfectas uendentem Phyllida odores?
Diceris hanc mediam lambere, non molere.
Perspice, ne mercis fallant te nomina, uel ne
Aere Seplasiae decipiare caue,
Dum ΚΥϹΘΟΝ ΚΟϹΤΟΝque putas communis odoris
Et nardum ac sardas esse sapore pari.

LXXXIII [cxxiiii] ⟨IN EVNDEM EVNVM⟩

Diuersa infelix et lambit et olfacit Eunus:
Dissimilem olfactum naris et oris habet.

LXXXIIII [cxxv] AD EVNDEM EVNVM QVOD NON VELIT BENE NEC MALE OLERE.

Salgama non hoc sunt, quod balsama: cedite odores.
Nec male olere mihi, nec bene olere placet.

LXXXV [cxxvi] ⟨AD EVNDEM EVNVM.⟩

Lais Eros et Itys, Chiron et Eros, Itys alter
Nomina si scribis, prima elementa adime,
Vt facias uerbum, quod tu facis, Eune magister.
Dicere me Latium non decet opprobrium.

LXXXII *inscr. GM* (Eunum *om. M* | liguritorem *G*) *om. T* 1 affectas *Z* | phillida *TM* 2 dicere *T* | mollere (*pr.* l *del. pr. m.*) *T* uidere *G* 4 ere *M* | siplasiae *MG* sic plasie *T corr. Ferrarius* | cauæ *T* 5 custon coston *Beroaldus* Kyecton Kocton (*rec. marg.* cyston coston) *M* chytom choctom *T* cyton cocton *G* | comunis *M* 6 ac] et *T*

LXXXIII *coniunctum cum superiori Z seiunxit Toll* 2 dissimile *Toll* | olfatum *Z*

LXXXIIII *inscr. G om. TM* 1 salgamon hec sunt *M* 2 nec bene o. m. nec male *T*

LXXXV *coniunctum cum superiori Z (sed disiunxit rubricator T)* 1 lays *T* | heros *G* | itis *T* ytis *M* | chyrom *T* chyron *MG* | heros *G* | et itis *T* et itys *M* et *om. G* 2 scribis *G* 4 decet] licet *T* | obrobium *M* oprobrium *G*

LXXXVI [CXXVII]

AD EVNVM QVI VXORIS SVAE INGVINA LAMBEBAT.

Eune, quod uxoris grauidae putria inguina lambis,
Festinas glossas non natis tradere natis.

LXXXVII [CXXVIII]

AD EVNVM LIGVRRITOREM PAEDAGOGVM.

Eunus Syriscus, inguinum ligurritor,
Opicus magister (sic eum docet Phyllis)
Muliebre membrum quadriangulum cernit:
Triquetro coactu .Δ. litteram ducit.
De ualle femorum altrinsecus pares rugas
Mediumque, fissi rima qua patet, callem
.Ψ. dicit esse: nam trifissilis forma est.
Cui ipse linguam cum dedit suam, .Λ. est:
Veramque in illis esse .Φ. notam sentit.
Quid, imperite, .P. putas ibi scriptum,
Vbi locari .I. conuenit longum?
Miselle doctor, .ȣ. tibi sit obsceno,
Tuumque nomen .Θ. sectilis signet.

LXXXVI *inscr. G om. TM* 1 putria *Auantius* p̃ria *Z* (patria *G*) 2 aestiuas glosas *T* | credere *T*

LXXXVII *inscr. GM* (Eunum *om. M* | pedagogum liguritorem *G*) *om. T* 1 liguritor *TG* 2 phillus *T*¹ phillis *T*²*M* 3 quad$\overset{i}{r}$angulum (*al.* i *ss.*) *T* quatriangulum *M* 4 triqȝ troco actu a littera dicit (co *in* qȝ *al.*, tractu *al. ss.*, a *del.*, Alpha *marg. rec.*, litterã *et* ducit *al. corr.*) *T* | triquatro *G* | .α. *G* A *M* Δ *Paris.* 5 feminum *Heinsius* 7 Y *TM del. et in marg. al.* .Ψ. *T* Ψ *G* | nam] man *T*¹ nam *al. ss.* 8 a (*marg. al.* .Δ.) *T* Λ *M* .A. *G* 9 sentit notam *T* 10 Rho *TM, al.* P *ss. T* ϱ *G* 11 iota *Z* I *Toll* | longum *om. T*¹ solum *add. T*² 12 + Missele *T* | oγ *T*¹*M* ov *G* ⊙ *al. ss. T*² | sit *om. T* | obscena *M* 13 Θ *MG et in* T *al. ss.*, Φ *T*¹

LXXXVIII [LXXVII]

AD CRISPAM QVAE A QVIBVSDAM DICEBATVR DEFORMIS.

Deformem quidam te dicunt, Crispa: ego istud
Nescio: mi pulchra es, iudice me satis est.
Quin etiam cupio, iunctus quia zelus amori est,
Vt uideare aliis foeda, decora mihi.

LXXXVIIII [LXXVIII]

QVALEM VELIT HABERE AMICAM.

Sit mihi talis amica uelim,
Iurgia quae temere incipiat,
Nec studeat quasi casta loqui;
Pulcra procax petulante manu,
Verbera quae ferat et regerat
Caesaque ad oscula confugiat.
Nam nisi moribus his fuerit:
Casta modesta pudenter agens,
Dicere abominor, uxor erit.

XC [LXXVIIII]

EX GRAECO TRADVCTVM AD CVPIDINEM.

Hoc, quod amare uocant, solue aut misceto, Cupido:
Aut neutrum flammis ure uel ure duo.

XC Anthol. Pal. V 68:
ΛΟΥΚΙΛΛΙΟΥ, οἱ δὲ ΠΟΛΕΜΩΝΟΣ ΤΟΥ ΠΟΝΤΙΚΟΥ
Ἢ τὸ φιλεῖν περίγραψον, Ἔρως, ὅλον, ἢ τὸ φιλεῖσθαι
πρόσθες, ἵν' ἢ λύσῃς τὸν πόθον ἢ κεράσῃς.

LXXXVIII *inscr. G om. TM* 1 at ego *Paris.* | si p. es i. me, satis est *Brandes*, si — me, satis es *Peiper* 3 quin] cum *T* | telus *T*

LXXXVIIII *inscr. G om. TM* 7 hijs *T*[1] 8 prudenter *M* 9 abhominor *M*

XC *inscr. G* Ex Graeco *M* Cupidini *p om. T* 1 misce *om.* (precor *ss. al.*) *M*

XCI [LXXX] AD DIONEN DE AMORE SVO.

Aut restingue ignem, quo torreor, alma Dione,
Aut transire iube: uel fac utrimque parem.

XCII [LXXXVIII]
DE IVRIS CONSVLTO QVI VXOREM HABEBAT ADVLTERAM.

Iuris consulto, cui uiuit adultera coniunx,
PAPIA lex placuit, IVLIA displicuit.
Quaeritis, unde haec sit distantia? semiuir ipse
SCANTINIAM metuens non metuit TITIAM.

XCIII [CXXXI]
AD QVENDAM QVI LEVIA SIBI INGVINA FACIEBAT.

Inguina quod calido leuas tibi dropace, causa est:
Irritant uolsas leuia membra lupas.
Sed quod et elixo plantaria podice uellis
Et teris incusas pumice Clazomenas,
Causa latet: bimarem nisi quod patientia morbum
Adpetit et tergo femina, pube uir es.

XCIIII [XC]
AD ZOILVM QVI VXOREM MOECHAM DVXERAT.

Semiuir uxorem duxisti, Zoile, moecham;
O quantus fiet quaestus utrimque domi,

XCI Anthol. Pal. V 88 *τοῦ αὐτοῦ* (ΡΟΥΦΙΝΟΥ)
Εἰ δυσὶν οὐκ ἴσχυσας ἴσην φλόγα, πυρφόρε, καῦσαι,
τὴν ἐνὶ καιομένην ἢ σβέσον ἢ μετάθες.

XCI *carmen om. M* | *inscr. G* (dionem *G*) Veneri *p*, *om. T* 1 restringe *T* 2 face *Accursius* | utrīque *p* utrumque *T* utrunque *G*

XCII *inscr. G om. TMp* 1 consultor *p* 4 scatiniam *TGp* | ticiam *Gp*

XCIII *inscr. G om. TM* 1 Ininguina *T* | calido *om. M* 2 menbra *M* 4 inclusas *Z* incusas (*i. asperas*) *Scaliger 2, 21* | punice *MG* | claxomenas *MG* 6 appetit *Z* | foemina *T*

XCIIII *inscr. G om. TMp* 1 semivir: v *ex* r *pr. T* | çoile *p* | moeccham *T* mecham *MGp* | utrinque *TG* utrumque *M*

Cum dabit uxori molitor tuus et tibi adulter,
  Quantum deprensi damna pudoris ement!
Sed modo quae uobis lucrosa libido uidetur,
  Iacturam senio mox subeunte feret:
Incipient operas conducti uendere moechi,
  Quos modo munificos lena iuuenta tenet.

XCV [XCIII] PVLCHRVM DEI RESPONSVM.

Doctus Hylas caestu, Phegeus catus arte palaestrae,
  Clarus Olympiacis et Lycus in stadiis,
An possent omnes uenturo uincere agone,
  Hammonem Libyae consuluere deum.
Sed deus, ut sapiens: 'Dabitur uictoria uobis
  Indubitata equidem, si caueatis' ait,
'Ne quis Hylam caestu, ne quis certamine luctae
  Phegea, ne cursu te, Lyce, praetereat.'

XCV Anthol. Pal. XI 163 Λουκιλλιου
Πρὸς τὸν μάντιν Ὄλυμπον Ὀνήσιμος ἦλθ' ὁ παλαιστὴς
  καὶ πένταθλος Ὕλας καὶ σταδιεὺς Μενεκλῆς,
Τίς μέλλει νικᾶν αὐτῶν τὸν ἀγῶνα θέλοντες
  γνῶναι· κἀκεῖνος τοῖς ἱεροῖς ἐνιδών,
'πάντες, ἔφη, νικᾶτε, μόνον μή τις σὲ παρέλθῃ,
  καὶ σὲ καταστρέψῃ, καὶ σὲ παρατροχάσῃ'.

---

4 quanto *uel* quanti *Gronouius* | dampna *p* | emunt *Zp corr. Toll* 7 *hinc nouum carmen incipit in TGp* (*quod indicatur praefixo* ℭ *in* p) | *inscr.:* Quod erit exercitium iuuenum lasciuientium (lasciuorum *T*) in senectute *TG om. p* Incipiant *MT* | moecchi *T* mechi *Mp* 8 munificos: u *ex* o *T* | tenet] dabit *T*

XCV *inscr. TG om. M* (pulchrum *om. T*) 1 chilas *M* | cæstu *ex* cursu *pr. T* 2 olimpiacis *M* | est *G* | licus *T* | ijin (ij *del.*) *T* 3 uircere *T* 4 amonem *T* | lybiae *T* libiae *M* 6 equidem *T* quidem *MG* 8 nec *G* | lice *T*

XCVI [xciiii] ⟨DE HERMIONES ZONA.⟩

Punica turgentes redimibat zona papillas
Hermiones: zonae textum elegeon erat:
'Qui legis hunc titulum, Paphie tibi mandat, ames me
Exemploque tuo neminem amare uetes.'

XCVII [xcv] DE HYLA QVEM NAIADES RAPVERVNT.

Adspice, quam blandae necis ambitione fruatur
Letifera experiens gaudia pulcher Hylas.
Oscula et infestos inter moriturus amores
Ancipites patitur Naidas Eumenidas.

XCVIII [xcvi] NYMPHIS QVAE HYLAM MERSERVNT.

Furitis procaces Naides
Amore saeuo et irrito:
Ephebus iste flos erit.

XCVIIII [xcvii] AD NARCISSVM QVI SVI IPSIVS AMORE CAPTVS ERAT.

Si cuperes alium, posses, Narcisse, potiri.
Nunc tibi amoris adest copia, fructus abest.

XCVI Anthol. Pal. V 158 Dübn. ΑCΚΛΗΠΙΑΔΟΥ
Ἑρμιόνῃ πιθανῇ ποτ' ἐγὼ συνέπαιζον, ἐχούσῃ
ζωνίον ἐξ ἀνθέων ποικίλον, ὦ Παφίη,
Χρύσεα γράμματ' ἔχον· 'Διόλου δ', ἐγέγραπτο, φίλει με·
καὶ μὴ λυπηθῇς, ἤν τις ἔχῃ μ' ἕτερος.'

XCVI *inscr. ed. Paris. om. Z* (*uersus uacuus, initialis minor non picta minio G*) 1 redimebat *M* 2 telum *G* | elegeon *Z* elegeion *Lugdun.* | *inter u. 2 et 3 uersus uacuus TG* 3 Quis (Q *minio scr.*) *T* quis *G*

XCVII *inscr. G* de Hyla rapto *T* Hylae *M* 1 aspice *Z* 2 lætifera *T* | pulcer *M* 4 nayadas *G*

XCVIII *inscr. Z* (nimphis *T*) 1 eritis *M* | naiades *T* nayades *G* 2 sęuo *T*

XCVIIII *inscr. G* (*sed* De narcisso *G*), Ad narcisum *T* Narcisso *M* 1 possis *TG* | narcisse *TG* | potiri] uideri *T*

C [xcvIII] DE EODEM.

Quid non ex huius forma pateretur amator,
  Ipse suam qui sic deperit effigiem?

CI [xcvIIII]
DE ECHO DOLENTE PROPTER MORTEM NARCISSI.

Commoritur, Narcisse, tibi resonabilis Echo,
  Vocis ad extremos exanimata modos,
Et pereuntis adhuc gemitum resecuta querellis,
  Vltima nunc etiam uerba loquentis amat.

CII [c] DE HERMAPHRODITO ET EIVS NATVRA.

Mercurio genitore satus, genetrice Cythere,
Nominis ut mixti, sic corporis Hermaphroditus,
Concretus sexu, sed non perfectus, utroque:
Ambiguae Veneris, neutro potiendus amori.

CII Anthol. Pal. VIIII 783 ΑΔΗΛΟΝ
εἰς Ἑρμαφρόδιτον ἐν λουτρῷ ἱστάμενον.
Ἀνδράσιν Ἑρμῆς εἰμι· γυναιξὶ δὲ Κύπρις ὁρῶμαι.
  ἀμφοτέρων δὲ φέρω σύμβολά μοι τοκέων.
τοὔνεκεν οὐκ ἀλόγως με τὸν Ἑρμαφρόδιτον ἔθεντο
  ἀνδρογύνοις λουτροῖς παῖδα τὸν ἀμφίβολον.

C *inscr.* *T* Idem *M* De echo dolente propter mortem narcissi *G*

CI *inscr.* *T* (eccho *T* | narcisi *T*): *in G coniunctum cum antecedenti carmen et eo translata inscriptio,* Echo *M* 1 co^m^moritur (m *rubricator ss.*) *T* | narcise *G* | eccho *TG* 3 querellis *G* querelis *TM*

CII *inscr.* *TG* (hermophrodito *TG*), Hermafrodito *M* 1 genitrice *Z* | cithere *M* 2 hermophroditus *TG* hermafroditus *M*

CIII [CI]
DE CONIVNCTIONE SALMACIS CVM HERMAPHRODITO.

Salmacis optato concreta est nympha marito.
Felix uirgo, sibi si scit inesse uirum.
Et tu formosae, iuuenis, permixte puellae
Bis felix, unum si licet esse duos.

CIIII [CII] AD APOLLINEM DE DAPHNE FVGIENTE.

Pone arcum, Paean, celeresque reconde sagittas:
Non te uirgo fugit, sed tua tela timet.

CV [CIII] DE DAPHNE TECTA CORTICE.

Inuide, cur properas, cortex, operire puellam?
Laurea debetur Phoebo, si uirgo negatur.

CVI [CVIII] IN SCABIOSVM POLYGITONEM.

Thermarum in solio si quis Polygitona uidit
Vlcera membrorum scabie putrefacta fouentem,
Praeposuit cunctis spectacula talia ludis.
Principio tremulis gannitibus aera pulsat
Verbaque lasciuos meretricum imitantia coetus
Vibrat et obscenae numeros pruriginis implet.
Brachia deinde rotat uelut enthea daemone Maenas;

CIII *inscr. TG om. M* (hermophrodito *TG*), *coniunctum cum superiore carmen in TM, rubricator seiunxit titulumque in marg. add. T* 1 nimpha *T* 2 foelix *TG* 4 foelix *T* | scilicet *T*

CIIII *inscr. TG* (*sed* Daphne puella *G*) In Apollinem *M* 1 Paean] pennam *T*

CV *inscr. TG om. M* 2 necatur *G* | Finiunt epigrammata *marg. min. T* Ausonii peonii poetae disertis epigrammatῶn liber .I. finit *G*

CVI In scabiosum *M* poligytonem (polygitonem *G*) *add. TG* 1 poligitona *M* poligytona *T* 2 menbrorum *M* 3 proposuit *T* 5 cætus *T* cetus *M* 7 rotat] uibrat *T*

Pectus, crura, latus, uentrem, femora, inguina, suras,
Tergum, colla, umeros, luteae Symplegadis antrum,
Tam diuersa locis uaga carnificina pererrat,
Donec marcentem calidi feruore lauacri
Blandus letali soluat dulcedine morbus.
Desectos sic fama uiros, ubi cassa libido
Femineos coetus et non sua bella lacessit,
Irrita uexato consumere gaudia lecto,
Titillata breui cum iam sub fine uoluptas
Feruet et ingesto peragit ludibria morsu:
Torpida non aliter Polygiton membra resoluit.
Et, quia debentur suprema piacula uitae,
Ad Phlegethonteas sese iam praeparet undas.

CVII—CXII [cviii—cxiiii]

DE QVODAM SILVIO BONO QVI ERAT BRITO.

Siluius ille Bonus, qui carmina nostra lacessit,
Nostra magis meruit disticha, Brito bonus.

CVIII [cx]

Siluius hic Bonus est. 'Quis Siluius?' Iste Britannus.
'Aut Brito hic non est Siluius, aut malus est.'

CVIIII [cxi]

Siluius esse Bonus fertur ferturque Britannus:
Quis credat ciuem degenerasse bonum?

---

8 foemora *T* 9 humeros *Z* | luctae *T* | simplegadis *TM* 12 lætali soluit *T* 14 foemineos *T* | cetus *TM* | lacescit *T* 15 consummere *T* 16 titilata *T* 17 ingestu *T* ingesto *GM corr. Salmasius* 18 turpida *TM corr. Baehrens* turpia *G* | poligyton *T* poligiton *M* | menbra *M* 19 qua *M* 20 flegetonteas (thon *G*) *Z* | preparet *TG* praeparat *M*

CVII—CXII De — Brito (Britto *G*) *TG om. M* et eius carmina lacessebat *add. G; continua leguntur scriptura in Z, disiunxit Scaliger 1, 21*

CVII 1 lacescit *T* 2 distica *TM* | britto *semper MG*

CVIII 1 iste bonus *T* hic bonus est *GM* | brittannus *M*

CVIIII 1 fertur *om. G spatio relicto* | ferturque] pariterque *M* | britannus: u *ex* o *T*

CX [cxii]

Nemo bonus Brito est. si simplex Siluius esse
Incipiat, simplex desinat esse bonus.

CXI [cxiii]

Siluius hic Bonus est, sed Brito est Siluius idem:
Simplicior res est, credite, Brito malus.

CXII [cxiiii]

Silui, Brito Bonus: quamuis homo non bonus esse
Ferris nec ⟨se quit⟩ iungere Brito Bono.

CXII 2 feris *T* | se quit *Auantius, om. Z (spatio relicto G)* | bono *Lugdun.*, et homo *Z*

XX.

[419] AVSONII BVRDIGALENSIS VASATIS

GRATIARVM ACTIO

AD GRATIANVM IMPERATOREM

PRO CONSVLATV.

1 I. Ago tibi gratias, imperator Auguste; si possem,
etiam referrem. sed neque tua fortuna desiderat re-
munerandi uicem neque nostra suggerit restituendi
facultatem. priuatorum ista copia est inter se esse
munificos: tua beneficia ut maiestate praecellunt, ita
2 mutuum non reposcunt. quod solum igitur nostrae
opis est, gratias ago: uerum ita, ut apud deum fieri
amat, sentiendo copiosius quam loquendo. atque non
in sacrario [loco] imperialis oraculi, qui locus horrore
tranquillo et pauore uenerabili raro eundem animum
praestat et uultum tui; sed usquequaque gratias ago,
tum tacens, tum loquens, tum in coetu hominum, tum
ipse mecum, et cum uoce patui, et cum meditatione
secessi, omni loco actu habitu et tempore. nec mirum,

I BVRDIGALENSIS VASATIS] BVRDIGALIS VASSATIS MEDICI POETAE AC PRAECEPTORIS *TG* Incipit gratiarum actio dicta domino Gratiano Augusto sub Ausonio v. c. pref. pret. & consul' ordin. *M*
1 imperator] mi pr̄ (*ss.* imp̄r) *T*   2 refferrem *T* | neque — neque] nȝ — nȝ *T* nec — nec *MG*   4 īterese esse *G*
9 loco *TG* modo *M del. Peiper.*   11 uultum tui *T* tui *om. MG*
12 tacens] tacitus *M* | cetu *TM*   13 et tum uoce *G*

si ego terminum non statuo tam grata profitendi, cum
3 tu finem facere nescias honorandi. quis enim locus
est aut dies, qui non me huius aut similis gratulationis admoneat? admoneat autem? o inertiam signi-
II ficationis ignauae! quis, inquam, locus est, qui non
beneficiis tuis agitet, inflammet? nullus, inquam, imperator Auguste, quin admirandam speciem tuae uenerationis incutiat: non palatium, quod tu, cum terribile acceperis, amabile praestitisti; non forum et basilicae, olim negotiis plena, nunc uotis pro tua salute susceptis: nam de sua cui non te imperante securitas? non curia honorificis modo laeta decretis, olim sollicitis maesta querimoniis; non publicum, in quo occursus gaudentium plurimorum neminem patitur solum
4 gratulari; non domus commune secretum. lectus ipse,
ad quietem datus, beneficiorum tuorum reputatione tranquillior. somnus, abolitor omnium, imagines tuas offert. ista autem sedes honoris, sella curulis, gloriosa pompis imperialis officii, in cuius me fastigio ex qua mediocritate posuisti, quotiens a me cogitatur, uincor magnitudine et redigor ad silentium, non oneratus
III 5 beneficiis, sed oppressus. ades enim locis omnibus,
nec iam miramur licentiam poetarum, qui omnia deo plena dixerunt. spem superas, cupienda praeuenis, uota praecurris: quaeque animi nostri celeritas diui-

---

37 Vergil. E III 60 Iouis omnia plena

---

15 grate *Toll.* 18 inertiam *MG* inertia *T* 19 ignauiae *T* 20 agitet et inflammet *ψ Accursius* et *om. Z* 20 mi $\overset{\text{ti}}{\text{p̃r}}$ *T* 23 prestisti *T* 24 plene *M* | uotis *T* uotis uotis *MG* uotis uotisque *Vgoletus* otiis uotisque *Haupt.* 26 solicitis *T* 27 moesta *TG* 28 gaudentum *T* 29 comune *M* | lentus *T* 32 offert *Toll* affert *Z* | ista] ipsa *Accursii exemplar uetus* 35 magnitudine et redigor] et *om. Souchay* rei *uel* fortunae magnitudine *Heinsius* | oneratus *Schenkl* ingratus *Z* ingrauatus *Peiper Dezeimeris* 37 licentiam *om. T* 39 nota *M* | diuinum *ω* diuini *Bake Haupt*

num instar adfectat, beneficiis praeeuntibus anteceditur.
praestare tibi est, quam nobis optare, uelocius.
6 II. Ago igitur gratias, optime imperator. ac si quis
hunc sermonem meum isdem uerbis tam saepe repe-
titum inopiae loquentis adsignat, experiatur hoc idem
7 persequi, et nihil poterit proferre facundius. aguntur
enim gratiae non propter maiestatis ambitum nec sine
argumentis imperatori fortissimo: testis est uno paca-
tus in anno et Danuuii limes et Rheni; liberalissimo:
ostentat hoc diues exercitus; indulgentissimo: docet
securitas erroris humani; consultissimo: probat hoc
tali principe oriens ordinatus; piissimo: huius uero
laudis locupletissimum testimonium est pater diuinis
honoribus consecratus, instar filii ad imperium frater
adscitus, a contumelia belli patruus uindicatus, ad
praefecturae collegium filius cum patre coniunctus, ad
III 8 consulatum praeceptor electus. possum ire per omnes
appellationes tuas, quas olim uirtus dedit, quas pro-
xime fortuna concessit, quas adhuc indulgentia diuina
meditatur: uoca Germanicum deditione gentilium, Ala-
mannicum traductione captorum, uincendo et ignoscendo
9 Sarmaticum; conecterem omnia merita uirtutis et co-

59 cf. CIL VI, 1, 1175 (Orelli Inscr. coll. 1117) Fl. Gratianus .pius. felix. max. uictor. ac. triumf. semper. aug. pontif. maximus. Germanic. max. Alamann. max. Franc. max. Gothic. max. trib. pot. II. imp. II. cons. primum p.p.p. (a. 370)

40 affectat *Z*

II 42 mi p̄r *T* 43 hunc ω nunc *Souchay* | hisdem *T*[1] *M* hi̊sdem *T*[2] iisdem *G* 44 assignat *Z* 45 persequi *TG* prosequi *M* | et *TM* sed *G* 46 nec *TG* neque *M* 48 ī anno *T* in *om. MG* | danuuii *M* danubii *TG* | reno *M* 51 principe] participe *M* | huius] hi' *M* 52 ɔplectissimum *T* 54 assitus *G* | ad *ante* praef.] a[d] *M* 55 conuĩctus *M* 56 electus (ellectus *T*) *Z* euectus *Acidalius* | possem *Acidalius* 57 uirtus tua *T* 59 uoca *Z* uocarem *Acidalius* uocare *Schenkl* | alamannicum *M* alemanicum *TG* 60 tradu[c]tione *T* tradicione *M* 61 connecterem *Z* conectere *Schenkl*

gnomina felicitatis: sed alia est ista materia et suo
parata secreto, cum placuerit signanter et breuiter
omnia, quae nouimus, indicare nec persequi, ut qui
terrarum orbem unius tabulae ambitu circumscribunt
aliquanto detrimento magnitudinis, nullo dispendio
10 ueritatis. nunc autem, quod diei huius proprium, de
consulatu gratias agam. sed procurrunt et aliae digni-
tates atque in uocem gratulationis erumpunt ac se
11 prius debere profitentur. tot gradus nomine comitis
propter tua incrementa congesti: ex tuo merito te ac
patre principibus quaestura communis et tui tantum
praefectura beneficii, quae et ipsa non uult uice sim-
plici gratulari, liberalius diuisa quam iuncta: cum
teneamus duo integrum, neuter desiderat separatum.

III. Sed illa, ut paulo ante promisi, habebunt sui
V muneris peculiare secretum. consulatus hic meus orat
12 atque obsecrat, ut obnoxiam tibi uni sinas fieri eius
dignitatem, quem omnibus praetulisti. quot quidem
13 et ipse sibi inuenit gradus! cum clarissimo uiro col-
lega meo honore coniunctus, nuncupatione praelatus,
consul ego, imperator Auguste, munere tuo non passus
saepta neque campum, non suffragia, non puncta, non
loculos: qui non prensauerim manus nec salutantium
confusus occursu aut sua amicis nomina non reddi-
derim, aut aliena imposuerim: qui tribus non cir-
cumiui, centurias non adulaui, uocatis classibus non
intremui, nihil cum sequestre deposui, cum distribu-
tore nil pepigi. Romanus populus, Martius campus,

62 foelicitatis *T* 64 nec *TG* neque *M* 66 aliquando *Souchay* 68 consolatu *G* 69 ac] ad *G* 72 parte *G* 73 beneficiis *T* 75 desiderat Z desideret *Toll*

III 76 sui muneris *om. T* 78 obnoxiū *T* 79 dignitate *T* | quot *Toll* quod *Z, f.* quod quidem et ipsum quot sibi i. g. 80 inuenit] iunxit *Haupt* 82 mi pr̄ *T* | aug. *G* 84 pressauerim *TM* prænsaueram *G* | salutantum *M* 86 aut *ante* aliena] ut *M* | circuiui *T* 87 uocatis] iure uocatis *Gracuius* 88 disposui *Schenkl susp.* | diribitore *Par.* 89 pepegi *T* | rom. *T*

equester ordo, rostra, ouilia, senatus, curia, unus mihi
VI 14 omnia Gratianus. iure meo, Auguste maxime, adfirmare possum incolumi omnium gratia, qui ad hunc honorem diuersa umquam uirtute uenerunt uenturique sunt (suus enim cuique animus, suum meritum sibique mens conscia est), iure, inquam meo adfirmare possum
15 me mihi uideri a ceteris esse secretum. sunt quos uotorum cruciat inanitas: non optaui; quos exercet ambitus: non petiui; qui adsiduitate exprimunt: non coegi; qui offeruntur occasione: non adfui; quos iuuat opulentia: obstat temporum disciplina: non emi, nec possum continentiam iactare: non habui. unum praestare temptaui, et hoc ipsum quasi meum uindicare non possum: in tua enim positum est opinione, si merui.

VII 16 IIII. Fecisti autem et facies alios quoque consules, piissime Gratiane, sed non et causa pari. uiros gloriae militaris: habent enim tecum, ut semper laboris, ita dignitatis plerumque consortium, uirtutis quam honoris antiquiore collegio; uiros nobilitatis antiquae: dantur enim multa nominibus et est fama pro merito; uiros fide inclitos et officiis probatos: quorum me etiamsi non secerno numero, tamen, quod ad honoris uiam
17 pertinet, ratione dispertio. quartum hunc gradum noui beneficii tu, Auguste, constituis: differre tibi ipsi, quo alter ornetur, bona animi tui ad alienam referre praestantiam eruditionemque naturae, quam deo et patri et tibi debes, ad alterius efficaciam gratius retorquere

---

91 gratianus *om. T* | adfirmare] *M* 92 possum *om. T* 95 affirmare *Z* 97 excruciat *M* 98 assiduitate *Z* 99 afferuntur *T* | affui *Z* 102 temtaui *M* tentaui *G* | uindicare *Scaliger* uendicare *MG* iudicare *T* 103 oppinione *M*

IIII 105 autem] aut *T* | faciles quoque alios *M* 110 enim *om. T* | fama *Peiper* roma *Z* stemma *Heinsius Haupt*, trabea *Vnger, an* Romae? 111 inclytos *TG* | etsi *G* 113 quartum] quantum (q̃tũ) *T* 114 beneficii] bñ offī *T* | tu] tui *Toll* | differre *Mommsen* deferre *Z* 117 efficaciam] gratiam *G* | gratius] rectius *G*

quam uerius. tua haec uerba sunt a te mihi scripta:
VIII SOLVERE TE, QVOD DEBEAS ET ADHVC DEBERE, QVOD
18 SOLVERIS. o mentis aureae dictum bratteatum! o de
pectore candidissimo lactei sermonis alimoniam! quisquamne tam parcus est in ostentatione beneficii? quisquam pondus gratiae suae uim meriti profitetur alieni? quisquam denique quod indulget, quasi ab obnoxio
19 deferatur, pretium mauult uocare quam donum? certent huic sententiae ueteres illi et Homerici oratores, subtilis deducta oratione Menelaus et instar profundae grandinis ductor Ithacensius et melleo delibutus eloquio iam tertiae Nestor aetatis: sed neque ille concinnius eloquetur, qui se Laconica breuitate collegit, nec ille contortius, qui cum sensibus uerba glomerauit, nec iste dulcius, cuius lenis oratio mulcendo po-
20 tius quam extorquendo persuasit. soluere te dicis,
VIIII quod debeas et debiturum esse, cum solueris. Auguste iuuenis, caeli tibi et humani generis rector hoc tribuat, ut praelatus antiquis, quos etiam elegantia sententiae istius antecessisti, uincas propria singulorum: in Menelao regiam dignationem, in Vlixe prudentiam, in Nestore senectutem.
21 V. Subiciet aliquis: ista quidem adeptus es, sed

---

127 Il. III 213 *ἐπιτροχάδην . . . οὐδ' ἀφαμαρτοεπής*
128 Il. III 222 *ἔπεα νιφάδεσσιν ἐοικότα χειμερίῃσιν*
129 Il. I 249
138 Il. III 215 *ἦ καὶ γένει ὕστερος ἦεν*; ibid. 216 *πολύμητις . . . Ὀδυσσεύς*; cf. Il. I 250 sq.

---

119 debebas *G* 120 bracteatum ω (bractheatum *M*) 123 pondus *om. T* 124 ab *om. T* 128 ytacensius *M* hytacensius *T* 129 concinius *T* 131 neque *G* | cum sensibus] ɔ-|sensibus *T* 132 iste *om. f* (= *ed. Ferrarii*) ille *Schenkl susp.* 134 debeas *Tf* debebas *MG?* 135 generis *G om. TM crux in marg. addita pr. m. T* | tribuebat *f* 136 etiam *post* uincas *transponit Acidalius* 137 istius *om. T* | accessisti *T* 138 regina *T* | ulisse *F*

V 140 subiciæt *T* | quidem *T* equidem *MG*

effare, quo merito? quid me oneras, sciscitator? ra-
tionem felicitatis nemo reddit. deus et qui deo pro-
ximus tacito munera dispertit arbitrio et beneficio-
rum suorum indignatus per homines stare iudicium,
22 mauult de subditis dedisse miraculum. quo, inquis,
merito? ego nullum scio, nisi quod tu, piissime im-
perator, debere te dicis: et hoc debere latissime per-
tinet, siue hoc eruditionis tuae faenus existimas, siue
sine faenore gloriam liberalitatis adfectas, siue te pon-
dere conceptae sponsionis exoneras, seu fidei com-
missum patris exsoluis, seu magnanimitate caelesti,
X ostentatione suppressa, dei munus imitaris. debere
23 te dicis. cui? quando? quo nomine? lege syngrapham,
nomina creditorem; accepti et expensi tabulae con-
ferantur: uidebis alio summae istius transire rationem.
24 tibi coepit deus debere pro nobis. quid autem mihi
debes, gratissime imperator? patitur enim humanitas
tua, ut praeter regias uirtutes priuata appellatione
lauderis. quid tu mihi debes? et contra quid non ego
tibi debeo? anne quod docui? hoc ego possum uerius
retorquere, dignum me habitum, qui docerem; tot fa-
cundia doctrinaque praestantes inclinata in me digna-
tione praeteritos, ut esset quem tu matura iam aetate
succinctum per omnes honorum gradus festinata boni-
tate proueheres; timere ut uidereris, ne in me uita
deficeret, dum tibi adhuc aliquid, quod deberes prae-
stare, superesset.

---

141 honeras *f* | scisitator *T* 142 foelicitatis *T* 145 mauolt *M* 146 mi piissime p̃r *T* 148 foenus *f* foedus *T* 149 foenore *Tf* | affectas *Z* 151 exoluis *f* 153 dici *T* | cui? quo mõ? qñ est? Lege *T* | simgraphum *T* | syngrafam *M* syngrapham *f* 154 creditorum *Heinsius* 156 debere deus *T* 157 enim *om.* *T* 159 quid non] quod non *TM* 160 hoc ego] ego *om.* *T* 164 succintum *M* subcinctum *f* 165 prouehe*r*is *T* | timore *M*

XI VI. Negat Cicero consularis ultra se habere, quod
25 cupiat. ego autem iam consul et senex adhuc auidi-
tatem meam fatebor. te uidere saepius in hoc magi-
stratu, Gratiane, desidero, ut et sex Val. Coruini et
septem C. Marii et cognominis tui Augusti tredecim
26 consulatus unus aequiperes. plures tibi potest aetas
et fortuna tua praestare; uerum ego in numero par-
cior, quia tu in munere liberalior: ipsum enim te
saepius hoc honore defraudas, ut et aliis largiaris.
27 scis enim, imperator doctissime (rursum enim utar
laude priuata), scis, inquam, septem ac decem Domi-
tiani consulatus, quos ille inuidia alios prouehendi
continuando conseruit, ita in eius auiditate derisos, ut
haec eum pagina fastorum suorum, immo fastidiorum,
XII fecerit insolentem nec potuerit praestare felicem. quod
28 si principi honoris istius temperata et quae uocatur
aurea debet esse mediocritas, quid priuati status ho-
minibus, quid aequanimis, quid iam senibus erga se
29 oportet esse moderaminis? ego quidem, quod ad ho-
nores meos pertinet, et uota saturaui: tu tamen,
imperator optime, tu piissime, tu quem non fatigat

168 Cicero pro Planc. 25, 60 honorum populi finis est consulatus.
171 Coruini] Cicero de sen. 60
172 tredecim] Sueton. D. August. 26
178 Domitiani] Sueton. Domit. 13 consulatus septemdecim cepit ... ex quibus septem medio continuauit. Plin. paneg. 58 non te ad exemplum eius uoco qui continuis consulatibus fecerat longum quendam et sine discrimine annum.
184 Horat. C. II 10 auream . . . mediocritatem.

VI 170 meam iam *G* 171 Gratiane] marciane *T* | ual. coruini *TG* coruini ual' *M* | C. *T* G. *M* gaii *f* 172 xiij. *T* 173 aequipares *M* | tibi plures *Vgoletus* | aetas et fortuna tua *G* 174 partior *T* 177 mi p̄r *T* 178 ac] atque *M* | domiciani *T* 179 alios *T* alteros *MG* 181 haec] hoc *f* | eum] cum *M* | imo *Mf* 182 foelicem *T* 184 debet] d; *T* det *f* status] stans *f* 185 quid *ante* priuati] q *T* qui *M?* | iam] etiam *T* | ergō (a supra o) *T* 188 mi p̄r *T* | tu] ut *T*

liberalitas, nisi quando cessauit: tu, inquam, indulgentissime Gratiane, ut ad benefaciendum subito es necopinus ingenio, adhuc aliquid, quod hoc nomine mihi praestetur, inuenies. inuenies? sic intellexere omnes, sic nobis ordinem ipse fecisti, sic amicus deo es, ut a te iam impetratum sit, quod optatur, a quo et quod nondum optamus, adipiscimur.

XIII 30 VII. Et rursum aliquis adiciet aut sermone libere aut cogitatione liberius: nonne olim et apud ueteres multi eiusdem modi doctores fuerunt? an tu solus praeceptor Augusti? immo ego cum multis coniunctus
31 officio, sed cum paucissimis secretus exemplo. nolo Constantini temporum taxare collegas: Caesares docebantur. superiora contingam. diues Seneca, nec tamen consul, arguetur rectius quam praedicabitur non erudiisse indolem Neronis, sed armasse saeuitiam. Quintilianus consularia per Clementem ornamenta sortitus honestamenta nominis potius uidetur quam insignia potestatis habuisse. quo modo Titianus magister, sed gloriosus ille, municipalem scholam apud Visontionem Lugdunumque uariando non aetate equidem, sed uili-
XIIII 32 tate consenuit. unica mihi et amplectenda est Frontonis imitatio: quem tamen Augusti magistrum sic consulatus ornauit, ut praefectura non cingeret. sed consulatus ille cuius modi? ordinario suffectus, bimenstri spatio interpositus, in sexta anni parte consumptus, quaerendum ut reliquerit tantus orator, quibus con-

204 Quintilian. inst. IIII pr. 2 cf. Sueton. Domit. 15

190 subdito *T* 192 inuenies. inuenies *Z* inuenis *Toll* | intellē *T*
VII 196 et *Z* at *uel* sed *Acidalius*, en *Sebis.* | adiiciat *Souchay* obiiciet *Acidalius* 198 eius modi *ψ* 199 imo *MG* 201 taxare *ψ* taxabe *Z* 203 sʒ *T* 204 sceuiciam *T* | quintillianus *M* 207 et Titianus *Toll* et *om. Z* | ticianus *Z* 208 scolam *TM* 209 equidem] ⁊equidem *T* quidem *G* 210 et *Z om. Paris.* 211 sic] si *M* 212 praefecturam *T* | sed et consulatus ipse *Acidalius* 213 bimestri *Z corr. ψ*

33 sulibus gesserit consulatum. ecce aliud, quod aliquis opponat: in tanti te ergo oratoris fastigium gloriosus attollis? cui talia requirenti respondebo breuiter: non ego me contendo Frontoni, sed Antonino praefero
34 Gratianum. celebrant equidem sollemnes istos dies omnes ubique urbes, quae sub legibus agunt, et Roma de more et Constantinopolis de imitatione et Antiochia pro luxu et Carthago discincta et donum fluminis Alexandria: sed Treueri principis beneficio et mox cum ipso auctore beneficii. loca inter se distant, uota
XV 35 consentiunt. unus in ore omnium Gratianus, potestate imperator, uirtute uictor, Augustus sanctitate, pontifex religione, indulgentia pater, aetate filius, pietate utrumque.

36 VIII. Non possum fidei causa ostendere imagines maiorum meorum, ut ait apud Sallustium Marius, nec deductum ab heroibus genus uel deorum stemma replicare, nec ignotas opes et patrimonia sparsa sub regnis: sed ea, quae nota sunt, dicere potius, quam praedicare: patriam non obscuram, familiam non paenitendam, domum innocentem, innocentiam non coactam, angustas opes, uerumtamen libris et litteris dilatatas, frugalitatem sine sordibus, ingenium liberale, animum non inliberalem, uictum, uestitum, supellectilem munda,

---

227 uid. ad 59

230 Sallustius Iug. 85, 29: non possum fidei causa imagines neque triumphos aut consulatus maiorum meorum ostentare.

---

217 te ergo *T* ergo te *MG* 218 attolis *M* | te gloriosus *G* 219 Frontoni *Vgoletus* frontonis *Z* 220 equidem *Z* celebrante quidem *TG*) quidem *Vgoletus* | solemnes *MG* solennes *T* 221 omnis *G* 222 constaniopolis *G* | et *Toll*, *om*. *Z* | anthiochia *MG* 223 cartago *M* | discincta *Auantius* distincta *Z* | donum *TM* domum *G* domus *Auantius* 224 Treuiri *G* 227 uirtor *T* 229 utrunque *G*

VIII 231 salustium *Z* 232 ab *om*. *G* | uel *Peiper*, ad *Z* uel adeo *Schenkl* 235 poenitendam *T* 237 litteris] lr̄is *T* licteris *M* liberis *G* | dilatas *G* 239 inliberalem] *M* | suppellectilem *T* supelectilem *G*

non splendida: ueteribus ut illis consulibus (excepta,
quae tum erat, bellicarum conlatione uirtutum) si quis
me conferre dignetur, seponat opulentiam non dero-
XVI gaturus industriam. uerum quoniam gratiis agendis
37 iamdudum succumbo materiae: tu orationi meae, Gra-
38 tiane, succede. tu, Gratiane, qui hoc nomen sic per
fortunam adeptus es, ut nemo uerius ambitione quae-
sierit: neque enim iustius Metellus cognomento Pius
patre reuocato, qui esset impius exulante; aut uerius
Sulla Felix, qui felicior ante, quam uocaretur; quam
tu, Gratianus: cui et hoc nomen est, et illa Metelli
39 Sullaeque cognomina. tu, inquam, Gratiane, qui hoc
non singulis factis, sed perpetua grate agendi beni-
gnitate meruisti; cui, nisi ab auo deductum esset, ab
omnibus adderetur: tu ipse tibi, inquam, pro me gra-
tiam refer, tu tuaeque uirtutes: bonitas, qua in omnes
prolixus es, perpetuus in me; pietas, qua orbem tuum
temperas, quam in ulciscendo patruo probas, tuendo
in fratre cumulas, ornando in praeceptore multiplicas.
XVII agat gratias clementia, quam humano generi impertis;
40 liberalitas, qua ditas omnes; fortitudo, qua uincis, et
mens ista aurea, quam de communi deo plus quam
unus hausisti. agant et pro me gratias uoces omnium
Galliarum, quarum praefecto hanc honorificentiam
detulisti. ultra progredior, et hoc quia debere te
dicis: agat, quae optime agere potest, uox ista, quam
docui.

41 VIIII. Iamdudum autem quam grati animi, tam

241 tũ tum *T* | erat *Z* erant *Auantius, Acidalius* | bellicarum] belliarum *G* belcarum (*marg. pr.* .pu. bellicarum collatõe) *T* galliarum *f* | cõlatione *T* cõllatione *G* 242 confere *G* 243 grĩs *T* 244 subcumbo *G* 245 succede gratiane *T* 247 iustus *M* 249 silla *T M* sylla *G* | foelix *T* | foelicior *T* 250 cui] qui *G* | syllae *G* | sillae *M* scillae *T* 254 hominibus *M* 257 qua] quà *G* | quamque *Vgoletus* 259 ĩpartis *M* impartis *G* 260 omnes] oñs *T* 261 qua de *G* | comuni *G* 262 unus *Z* ullus *Paris.* | uoces *om.* *M*
VIIII 267 tamen *M*

sermonis exigui, ut supra dictum est, succumbo ma-
teriae, neque adhuc illa perstrinxi, quae ne infantissi-
mus quidem, nisi idem impiissimus, eminentia per
famam et omnium gaudiis testata supprimeret; quae
supra uires dicendi meas posita cunctor attingere, aut
ingrati crimine arguendus aut temerarii professione
culpandus: tamen, alterum cum subeundum sit, auda-
XVIII 42 ciam quam maleuolentiam malo reprehendi. tu, Auguste
uenerabilis, districtus maximo bello, adsultantibus tot
milibus barbarorum, quot Danuuii ora praetexitur,
comitia consulatus mei armatus exerces. tributa ista
quod in urbe Sirmio geruntur, an, ut quod in pro-
cinctu, centuriata dicentur? an ut quondam pontifica-
lia uocabuntur, sine arbitrio multitudinis sacerdotum
tractata collegio? sic potius, sic uocentur, quae tu
43 pontifex maximus deo participatus habuisti. non est
ingenii mei, piissime imperator, talia comminisci.
uerba sunt litterarum tuarum: quibus apud me aucto-
ritatem summi numinis et tuae uoluntatis amplificas.
sic enim loqueris: CVM DE CONSVLIBVS IN ANNVM
CREANDIS SOLVS MECVM VOLVTAREM, VT ME NOSTI
ATQVE VT FACERE DEBVI ET VELLE TE SCIVI, CON-
SILIVM MEVM AD DEVM RETVLI. EIVS AVCTORITATI
OBSECVTVS TE CONSVLEM DESIGNAVI ET DECLARAVI
XVIIII 44 ET PRIOREM NVNCVPAVI. cuius orationis ordo lucidior?
quae doctrina tam diligens propriis comitiorum uerbis
loqui nec uocabulis moris antiqui nomina peregrina
miscere? ualete modo, classes populi et urbanarum

268 subcumbo *MG* 270 impiissimis *G* 271 suprimeret *M* 272 conctor *G* 273 camine *M* | themerarii *M* 275 maliuolentiam *MG* 276 districtus *ψ* destrictus *Z* (detrictus *M*) | adsultantibus] *M* 277 millibus *TM* | quot *T* quibus *MG* | danubii *TG* 279 syrmio *MG* | ut quod *Z* ut *del. Paris. Acidalius* | procintu *M* praecinctu *TG* 281 uocetur *MG* 283 pont. max. *T* 284 .imp. *G* 285 quibus] q *T* 286 et tuae] et ut tuae *G* et uim tuae *Toll* 288 creandis *om. T* 289 atque *Z del. Toll* | ut] aut *G* | et] ut *G* 290 deum] dominum *T*

tribuum praerogatiuae et centuriae iure uocatae. quae comitia pleniora umquam fuerunt quam quibus praestitit deus consilium, imperator obsequium?
45 X. Et nunc ego, piissime imperator, ne fastigium
auditorii sacri, dictorum tuorum timidus interpres,
offendam, diuinitatis tuae pro! leui cum piaculo uerba
46 transcurro. CVM DE CONSVLIBVS, inquis, IN ANNVM
CREANDIS: erudita uox et cura sollemnis! MECVM VO-
LVTAREM: o profundi altitudo secreti! habes ergo con-
siliatorem et non metuis proditorem. VT ME NOSTI:
quid familiarius, VT FACERE DEBVI: quid constantius,
XX 47 VT VELLE TE SCIVI: quid dici blandius potest? CON-
SILIVM MEVM AD DEVM RETVLI. et quemadmodum
SOLVS, cui praesto est tam grande consilium? an ple-
nius cum senatu, cum equestri ordine, cum plebe
Romana, cum exercitu tuo et prouinciis omnibus de-
48 liberasses? CONSILIVM MEVM AD DEVM RETVLI. non
ut, credo, nouum sumeres, sed ut sanctius fieret, quod
uolebas. EIVS AVCTORITATI OBSECVTVS: scilicet ut in
consecrando patre, in ulciscendo patruo, in cooptando
49 fratre fecisti. TE CONSVLEM DESIGNAVI ET DECLARAVI
ET PRIOREM NVNCVPAVI. quis haec uerba te docuit?
ego tam propria et tam Latina nesciui. DESIGNAVI
ET DECLARAVI ET NVNCVPAVI. non fit hoc temere.
habet moras suas dispertitis gradibus tam matura
XXI 50 cunctatio. has ego litteras tuas si in omnibus pilis

---

296 uocatae *G* reuocatae *TM* 297 unquam *TG* 298 conscilium *M*

X 299 .imp. *G* | fastigium *Auantius* fastidium *Z* 301 pro leui *Peiper* prolem *TG* propere (ꝑpe) *M* prope *ψ* 303 solemnis *MG* solennis *T* | mecum] solus mecum *Auantius* 304 altitudo: o *ex* i *M* | secreti *MG* consilii *T* 305 ẹṭ ṇoṇ et non *T* | ut ″nosti ″me *T* | ut me nosti. ut facere debui. ut uelle te sciui. Quid familiarius? quid constantius? quid dici *etc.* *G* 309 concilium *TG* 313 sūmeres *M* 314 silicet *G* 316 te] tu *G* 320 habet] hr̃ hr̃ *T* | dispartitis *G* 321 si in] si *om.* *G*

atque porticibus, unde de plano legi possint, instar edicti pendere mandauero, nonne tot statuis honorabor, quot fuerint paginae libellorum?

51 XI. Sed ad blandiora festino. ab hac enim litterarum ad me datarum parte digressus, eo quoque descendisti, ut quaereres, qualis ad me trabea mitteretur. omne largitionum tuarum ministerium sollicitudine fatigasti. non ergo supra consulatum mihi est adhibita per te cura tam diligens, pro me cura
52 tam felix? in Illyrico arma quatiuntur: tu mea causa per Gallias ciuilium decorum indumenta dispensas, loricatus de toga mea tractas, in procinctu et cum maxime dimicaturus palmatae uestis meae ornamenta disponis: feliciter et bono omine. namque iste habitus, ut in pace consulis est, sic in uictoria trium-
XXII 53 phantis. parum est, si, qualis ad me trabea mittatur, interroges: te coram promi iubes. nec satis habes, ut largitionum ministri ex more fungantur: eligis ipse de multis et, cum elegeris, munera tua uerborum honore prosequeris. PALMATAM, inquis, TIBI MISI, IN QVA DIVVS CONSTANTIVS PARENS NOSTER INTEXTVS EST. me beatum, cuius insignibus talis cura praestatur! haec plane, haec est picta, ut dicitur, uestis, non
54 magis auro suo quam tuis uerbis. sed multo plura sunt in eius ornatu, quae per te instructus intellego. geminum quippe in uno habitu radiat nomen Augusti. Constantius in argumento uestis intexitur, Gratianus in muneris honore sentitur.

XXIII 55 XII. Accessit tam inpenso beneficio tuo pondus

---

l' te
323 nonne (*pr. ss.*) *T*
XI 326 prate *M* 327 discendisti *G* 330 perte] partē *G* 331 foelix *T* | illirico *Z* 332 decorum] dequorum *M* de quorum *G* 333 procintu *M* 334 uestis *susp. Acidalio* 335 foeliciter *T* 337 parum] purum *G* 342 constantinus *M G?* 343 talis uestis cura *T* | praestetur *G* 346 instructius *G* | intelligo *Z* 347 radiat] gemiat (l'radiat *pr. marg.*) *T* 348 constantinus *G* XII 350 inpenso] *M*

quorundam sciscitatione cumulatum. interrogatus, quem
priorem decerneres consulem, NEC DVBITANDVM esse
dixisti tu, et qui tecum boni sunt, dubitare non pot-
erant. sed tamen ad hoc dictum erexerant animos,
qui libenter clarissimum uirum collegam meum, quem
praesentem habebat occasio, praelatum credidissent.
56 fatigantes tamen, quod intellexerant, requirebant. hic
tu, sicut mihi renuntiatum est, noto illo pudore tuo
paulisper haesisti non rationis ambiguus, sed eorum
dubitationem uultu et rubore condemnans, qui studium
suum interpretationis errore palpabant. deinde illico
subdidisti: QVID DE DVOBVS CONSVLIBVS DESIGNATIS
QVAERITIS, QVIS ORDO SIT NVNCVPATIONIS? ANNE
57 ALIVS QVAM QVEM PRAEFECTVRA CONSTITVIT? o feli-
cem uerecundiam tuam, cui ista popularis ratio tam
IIII prudenter occurrit! scisti aliud, Gratiane, quod diceres:
sed propter quorundam uerecundiam dicere noluisti.
scopulosus hic mihi locus est et propter eam, quam
numquam adpetiui, gloriam, recusandus. cum prior
renuntiatus sim, satis est tuum tenere iudicium: inter-
58 pretes ualete meritorum. neque autem ego, sacratis-
sime imperator, in tenui beneficio gradum nuncupa-
tionis amplector. non est haec gloria ignota Ciceroni:
praetorem me, inquit, populus Romanus primum fecit,
consulem priorem. ex ipsa eius sententia intellegitur
commendabilius uni uideri quam pluribus esse prae-

---

374 Cicero in Pisonem 1, 2: me ... praetorem primum ... populus Romanus faciebat 3 me ... uniuersa ciuitas ... priorem consulem declarauit.

---

351 quorumdam *G* | siscitatione *T* | interogatus *Z* 353 dixisti. Tu & qui *T* 357 intelexerant *G* 358 mihi] mei *G* 360 robore *T pr. c.* | condempnans *M* 364 alius *M* alium *TG* | foelicem *T om. G* 365 uerecondiam *G* 367 quorumdam *M* | uerecondiam *G* | uoluisti *G* 368 scrupulosus *Auantius* 369 nunquam *G* | appetiui *Z* 370 intepretes *M* 372 .im. *G* 373 non *Z* num *Vgoletus* 374 .po. Ro. *G* 375 intelligitur *Z* 376 uni *Peiper* ei *Z* ei uideri uni quam pluribus *Ferrarius*

positum. nulla enim est equidem contumelia secundi,
sed in duobus gloria magna praelati.
XXV XIII. Alexandri Macedonis hoc fertur, cum legisset
59 illos uersus Homericos, quibus Hectore prouocante de
nouem ducibus, qui omnes pugnare cupiebant, unum
deligi placeret sortis euentu, trepida ubi contentione
uotorum Iouem optimum maximum totus precatur
exercitus, ut Aiacem uel Tydei filium aut ipsum regem
ditium Mycenarum sortiri patiatur Agamemnonem:
occiderem, inquit, illum, qui me tertium nominasset.
60 o magnanimitatem fortissimi uiri! nominari inter no-
uem tertius recusabat; ubi certe pluribus antecelleret
quam subesset. quanta hic uerecundia grauaretur
posterior de duobus? est enim in hoc numero arduae
plena dignationis electio. cum uniuersis mortalibus
duo, qui fiant consules, praeferuntur, qui alteri prae-
XXVI ponitur, non uni, sed omnibus antefertur. expectare
61 nunc aures praesentium scio et eminere in omnium
uultu intellego, quod desiderio concipiatur animorum.
existimant enim, cum ea, quae ad grates agendas
pertinebant, summatim et tenuiore filo, sicut dicitur,
deducta libauerim, aliqua me etiam de maiestatis tuae
62 laudibus debere perstringere. quamquam me istam
dixerim seposuisse materiam et in tempus aliud reser-
uare. nihilominus tamen, ut nunc aliqua contingam,
nutu et prope murmure cohortantur. itaque faciam,
quando cogunt uolentem, sed maioribus separatis

---

380 Iliad. VII 177 sqq.
397 Horat. ep. II 1, 225 tenui deducta poemata filo.

---

377 enim *om. M* | equidem *Z* quidem *Auantius* 378 in duobus *TM* in *om. G* ex duobus *Ferrarius*
XIII 380 homericos uersus *MG* | de *TM om. G* e *Ferrarius* 382 contentione *T* conceptione *MG* 384 tidei *TM* 385 micenarum *Z* | sortiri *G* sorti *TM* 390 ardua plane *Acidalius*
395 intelligo *Z* | quod *Z* quid *Acidalius* | concipiantur *MG*
397 pertinebat *G* | et tenuiore] et ore *Z* tenuiore *Auantius* (*abiecto* et), et *seruaui.* | sicut *TM* fit *G* ut *Ferrarius*

tenuiora memorabo, nulla spe ad plenum exequendi, sed uniuersi ut intellegant eorum, quae inter . . . . praedicanda sunt, a me poscendam esse notitiam, ab aliis dignitatem. nec excellentia, sed cotidiana tractabo.
XVII XIIII. Nullum tu umquam diem ab adulescentia
63 tua nisi adorato dei numine et reus uoti et illico absolutus egisti, lautis manibus, mente pura, inmaculabili conscientia et, quod in paucis est, cogitatione
64 sincera. cuius autem umquam egressus auspicatior fuit aut incessus modestior aut habitudo cohibitior aut familiaris habitus condecentior aut militaris accinctior? in exercendo corpore quis cursum tam perniciter incitauit? quis palaestram tam lubricus expediuit? quis saltum in tam sublime collegit? nemo adductius iacula contorsit, nemo spicula crebrius iecit
65 aut certius destinata percussit. mirabamur poetam, qui infrenos dixerat Numidas, et alterum, qui ita collegerat, ut diceret in equitando uerbera et prae-
XVIII cepta esse fugae et praecepta sistendi. obscurum hoc nobis legentibus erat: intelleximus te uidentes, cum idem arcum intenderes et habenas remitteres aut equum segnius euntem uerbere concitares uel eodem uerbere intemperantiam coherceres. qui te uisi sunt hoc docuisse, non faciunt: immo qui uisi sunt docuisse,
66 nunc discunt. in cibis autem cuius sacerdotis abstinentior caerimonia? in uino cuius senis mensa fruga-

---

420 Vergil. A IIII 41 Numidae infreni.
421 Nemesiani Cyneg. 268 Verbera sunt praecepta fugae, sunt uerbera freni.

---

405 intelligant *Z* | inter *TM* intus *G* in te *ψ*, *f.* inter praecipua 407 quotidiana *TG*
XIIII 408 unquam *T* (n *ex* m *pr.*), *G* | adolescentia *Z* 410 inmaculabili] *MG* (in mac. *G*) 412 unquam *TG* 414 habitus familiaris *M* | decentior *M* 416 palestram *TG* | expediuntur *M* 417 collegitur *M* 418 abductus *G* 420 infrenes *M* 426 intemperantiam: in *ex* im *pr.* *T* | coercceres *G* 427 hoc] haec *M* | imo *M*

lior? operto conclauis tui non sanctior ara Vestalis, non pontificis cubile castius nec puluinar flaminis tam
67 pudicum. in officiis amicorum non dico paria reddis: anteuenis et, quotiens in obsequendo praecedimus, erubescis pudore tam obnoxio, quam in nobis esse
XXVIIII deberet ab imperatore praeuentis. in illa uero sede, ut ex more loquimur, consistorii, ut ego sentio, sacrarii tui, nullus umquam superiorum aut dicenda pensius cogitauit aut consultius cogitata disposuit aut disposita maturius expediuit.

68 XV. Et aliqua de oratoriis uirtutibus tuis dicerem, nisi uererer mihi gratificari. non enim Sulpicius acrior in contionibus nec maioris Gracchi commendabilior modestia fuit nec patris tui grauior auctoritas. qui tenor uocis, cum incitata pronuntias; quae inflexio, cum remissa; quae temperatio, cum utraque dispensas! quis oratorum laeta iucundius, facunda cultius, pugnantia densius, densata glomerosius aut dixit aut, quod
69 est liberum, cogitauit? uellem, si rerum natura pateretur, Xenophon Attice, in aeuum nostrum uenires, tu, qui ad Cyri uirtutes exequendas uotum potius, quam historiam commodasti: cum diceres, non qualis

---

441 Cic. de or. III 31 cf. II 88
450 Cicero ep. ad Quintum fr. I 1, 8 (23): Cyrus ille a Xenophonte non ad historiae fidem scriptus, sed ad effigiem iusti imperii.

---

431 nec *ante* puluinar] nō (ne) *pr. corr.* *T* | flāmis *M* 432 ṇọ̄ in officiis *T* | pħa *M* | reddis *Acidalius*, reddi *Z* 433 praecedimus] praeuenimus *M* 435 praeuenti *M* 436 sacrarii: tui nullus *T* 437 unquam *TG*
XV 440 aliq̄ *G* | tuis uirtutibus *M* 441 uerrerer *M* sulpitius *Z* 442 contionibus] *TG* 444 pronuncias *TG* inflexo *M* ī felixio *G* 446 iocundius *TM* | facundia *M* 447 glomeratius *G* glomerati' (osius) (*pr.* osius *ss.*) *T* glomerosius *M*
448 liberius *Acidalius* | rerum] uerum *G* 449 Xenophon (o) actice *T* | in eum *G* 450 quid ad *G* | ciri *T* 451 hystoriam *M* | comodasti *T*

xxx esset, sed qualis esse deberet. si nunc in tempora ista procederes, in nostro Gratiano cerneres, quod in
70 Cyro tuo non uideras, sed optabas. atque ista omnia, quae punctis quibusdam acuminata signaui, si facundia pro uoluntate suppeteret, quamquam non copiosius, exequerer, ubertatem stilo rerum magnitudine suggerente. sed nec huius diei nec huius ista materiae. qui dicturi estis laudes principis nostri, habetis uelut seminarium, unde orationum uestrarum iugera compleatis. ego ista perstrinxi atque, ut sciunt omnes, possum uideri familiaris notitiae secretus interpres domestica istaec non tam praedicare quam prodere. atque ut ista dixi de cognitis mihi atque intra aulam familiaribus, possem et foris celebrata memorare, nisi
XXXI 71 omnia omnes et separatim sibi quisque nouisset. possem pari breuitate dicere, qua superiora: EMENDATISSIMI VIRI EST PIGENDA NON FACERE: at tu numquam paenitenda fecisti et semper ueniam paenitentibus obtulisti. PVLCHRVM EST INDVLGERE TIMENTIBVS: sed tu perpetuae bonitatis edictis occurristi omnibus, ne timerent. MAGNIFICVM LARGIRI HONORES: tu honoratos et liberalitate ditasti. LAVDABILE EST IMPERATOREM FACILES INTERPELLANTIBVS PRAEBERE ADITVS NEC DE OCCVPATIONE CAVSARI: tu confirmas adire cunctantes; et iam querimoniis explicatis, ne quid adhuc sileatur, interrogas.

72 XVI. Celebre fuit Titi Caesaris dictum, PERDIDISSE

---

478 Sueton. Tit. c. 8

---

453 in Cyro] in *om.* *G* 454 ciro *T* 455 quae] qua *G* quasi *Vgoletus* quae quasi *Toll* 456 quanquam *G* et quamquam *Acidalius* | copiosius *T* copiosus *MG* 458 neque huius *M* 459 diciturі *M* | principi *G* 465 celebritate *T* 467 qua *add. Acidalius, om. Z* 468 pigenda *Z* (pingenda *M*) poenitenda *Paris.* | nunquam *G* 469 poenitenda *et* poenitentibus *T* 471 occuristi *G* 472 magificum *G* magnificum est *Souchay* est *om.* *Z* 474 additus *G* 476 et iam *T* 477 sileatū *M* scileatur *M* | interogas *Z*
XVI 478 Caesares *G*

SE DIEM, QVO NIHIL BONI FECERAT; sed celebre fuit, quia Vespasiani successor dixerat, cuius nimia parsimonia et austeritas uix ferenda miram fecerat filii
XXXII lenitatem. tu Valentiniano genitus, cuius alta bonitas, praesens comitas, temperata seueritas fuit, parto et condito optimo reipublicae statu, intellegis posse te esse lenissimum sine dispendio disciplinae. neque uero unum aliquod bonum uno die praestas: sed indulgentias singulares per singula horarum momenta multi-
73 plicas. uel illud unum cuius modi est de condonatis residuis tributorum? quod tu quam cumulata bonitate fecisti! quis umquam imperatorum hoc prouinciis suis aut uberiore indulgentia dedit, aut certiore securitate prospexit, aut prudentia consultiore muniuit? fecerat et Traianus olim, sed partibus retentis non habebat tantam oblectationem concessi debiti portio, quanta suberat amaritudo seruati. et Antoninus indulserat, sed imperii, non beneficii successor inuidit, qui ex docu-
XXXIII mentis tabulisque populi condonata repetiuit. tu argumenta omnia flagitandi publicitus ardere iussisti.
74 uidere in suis quaeque foris omnes ciuitates conflagrationem salubris incendii. ardebant stirpes fraudium ueterum: ardebant semina futurarum. iam se cum puluere fauilla miscuerat, iam nubibus fumus se inuoluerat: et adhuc obnoxii in paginis concrematis ductus apicum et sestertiorum notas cum substantiolae

479 nil *M* 480 uespaxiani *T* uespesiani *M* | nimia *om. T* 481 ferendā *M* 482 ualentiano *TG* 484 optimo *T* optimae *M* optime *G* | rei .p. *T* rei pu. *M* | intelligis *Z* 485 leuissimum *M* 487 singulares *T* seculares *MG* 490 unquam *Z* | imperatorem *G* | suis] suit *M* 491 tyrayanus *M* 493 recentis *G* 495—570 (Et Antoninns — cibi) *iterum excidit folium exempli Vindobonensis G* 495 indulxerat *M* 497 populi *om. M* populis *Mommsen* populo *Schenkl* | repetunt *M* 499 conflagitionem *M* 500 stupes *M* | fraudum *G* 501 semina *T* seminaria *MG* 502 fumus se] se *om. Z add. Acidalius* 703 concretis *f* 704 sextertiorum *TMf* cum substantiolae ratione *Peiper* conuiuantia đ rõe (*uel* coniuuan-

ratione cernebant, quod meminerant lectum, legi posse
metuentes. quid te, imperator Auguste, indulgentius,
quid potest esse consultius? quae bona praestas, effi-
cis, ne caduca sint: quae mala adimis, prospicis ne
75 possint esse recidiua. haec prouincialibus indulgentiae
bona. quid illa nostro ordini? quid illa militibus?
Antoninorum cognita fuit et iam ante Germanicorum
in cohorte amicorum et legionibus familiaris humani-
tas. sed ego nolo beneuolentiam tuam aliorum colla-
XXXIIII tione praecellere. abundant in te ea bonitatis et uir-
tutis exempla, quae sequi cupiat uentura posteritas
et, si rerum natura pateretur, adscribi sibi uoluisset
antiquitas.

XVII. Necesse est tamen aliquid comparari, ut
76 possit intellegi, bona nostra quo praestent. Aegro-
tantes amicos Traianus uisere solebat: hactenus in eo
comitas praedicanda est. tu et uisere solitus et me-
deri praebes ministros, instruis cibos, fomenta dispen-
sas, sumptum adicis medellarum, consolaris adfectos,
reualescentibus gratularis. in quot uias de una eius
77 humanitate progrederis! legionibus uniuersis, ut in
communi Marte euenit, si quid aduersi acciderat, uidi
te circumire tentoria, 'satin saluae?' quaerere, tractare

519 cf. Eutrop. VIII 4 amicos salutandi causa frequentans uel aegrotantes.

tia) *T* cum iuuātia de ratiōe *G* cum uiuacia de ratione *M?* 505 adaeratione *Vngerus* | posse metuentes *Baehrens*, posse^{n}t et ueteres (n *pr. ss.*) *T* posseȝ τ ueteres *M* posse et ueteres *G*: ueteres *ex* uentes *male intellecto conpendio natum;* et (etiam *Acidalius*, etiam tunc *Toll*, et tum *Schenkl*) uerentes *Aldus* 509 recidua *T* recidiua *G* rediuiua *M* 510 nostro] urõ *M* 511 cognita *Peiper* comitas *Z* | ante *Schenkl* inde *Z* 512 in cohorte *Schenkl* in *om. Z* 514 percellere *Toll.* | habundant *Z* 515 sequi] siqua *M* 516 asscribi *T*

XVII 519 intelligi *Z* 520 trayanus *M* 523 adiicis *f* | medelarum *TM* | adfectos] *M* 524 quot] quod *M* 526 martē *M* 527 satin] satiri *M*

uulnera sauciorum et, ut salutiferae adponerentur
XXXV medellae atque ut non cessaretur, instare. uidi quos-
dam fastidientes cibum te commendante sumpsisse.
audiui confirmantia ad salutem uerba praefari, occur-
rere desideriis singulorum: huius sarcinas mulis aulicis
uehere, his specialia iumenta praebere, illis ministeria
perditorum instaurare lixarum, aliorum egestatem to-
lerare sumptu, horum nuditatem uelare uestitu, omnia
agere indefesse et benigne, pietate maxima, osten-
tatione nulla, omnia praebere aegris, nihil exprobrare
78 sanatis. inde cunctis salute nostra carior factus me-
ruisti, ut haberes amicos obnoxios, promptos, deuotos,
fideles, in aeuum omne mansuros, quales caritas po-
tius quam fortuna conciliat.

79 XVIII. Concludam deinceps orationem meam, pi-
issime Auguste, sermonis magis fine, quam gratiae.
namque illa perpetua est et spatio non transmeabili
terminum calcis ignorat. flexu tamen paruo, nec a te
XXXVI 80 procul, conuertar ad deum. aeterne omnium genitor,
ipse non genite, opifex et causa mundi, principio
antiquior, fine diuturnior, qui templa tibi et aras
penetrabilibus initiatorum mentibus condidisti, tu Gra-
tiano humanarum rerum domino eiusmodi semina nostri
amoris inolesti, ut nihil in digressu segnior factus
meminisset et relicti, illustraret absentem, praesen-
tibus anteferret; deinde quia interesse primordiis di-
gnitatis per locorum interualla non poterat, ad sol-

547 Paulus ad Corinth. I 3, 16

528 appon. *Z* 529 medellae *TM* 531 praefari *TM* profari *G* | occurrente *M* 534 tollerare *M* 537 exprob^{r}are *T* 539 pntos *M* 540 charitas *T* karitas *f*

XVIII 543 sermone^{is} *T* 544 nanque *T* 546 OEterne (O *minio scr.*) *T* 549 penetrabilibus *Tf* penetralibus *M?* in pen. *Schenkl* 550 humarum *T* 551 molesti *M* 552 et *TG om. M* 553 deiñ *T* dein *MG* | interõe *M* 554 solennitatem *Tf* solemnitatem *M*

lemnitatem condendi honoris occurreret, beneficiis ne
81 deesset officium. quae enim maiorum umquam memoria transcursum tantae celeritatis uel in audacibus Graecorum fabulis commenta est? Pegasus uolucer
XXVII actus a Lycia non ultra Ciliciam permeauit. Cyllarus atque Arion inter Argos Nemeamque senuerunt. ipsi Castorum equi, quod longissimum iter est, non
82 nisi mutato uectore transcurrunt. tu, Gratiane, tot Romani imperii limites, tot flumina et lacus, tot ueterum intersaepta regnorum ab usque Thracia per totum, quam longum est, latus Illyrici, Venetiam Liguriamque et Galliam ueterem, insuperabilia Rhaetiae, Rheni uadosa, Sequanorum inuia, porrecta Germaniae, celeriore transcursu, quam est properatio nostri sermonis, euoluis, nulla requie otii, ne somni quidem aut cibi munere liberali, ut Gallias tuas inopinatus illustres, ut consulem tuum, quamuis desideratus, anticipes, ut illam ipsam, quae auras praecedere solet, famam facias tardiorem. hoc senectuti meae,
XXVIII hoc honori a te datum.
83 supremus ille imperii et consiliorum tuorum deus conscius et arbiter et auctor indulsit, ut sellam curulem, cuius sedem frequenter ornabis, ut praetextam meam purpurae tuae luce fucatam, ut trabeam non magis auro suo quam munere tuo splendidam, quae ab Illyrico sermonis dignitas honestauit, apud Gallias illustriora praestares, quae-

---

556 maiorum umquam memoria *Peiper:* memoriam (memoriã *T* memoria *M?*) unquam memoria *Z* 558 grecorum *T* | comenta *Tf* 559 licia *f* | cyliciam *T* 560 nemeæam *T* 561 interest *MG* inter est (pu iter *pr. ss.*) *T* iter est ψ *Acidalius* 564 tracia *M* 565 longum est latus *Graeuius,* longus est locus *Z* | illirici *Z* 566 lyguriam *f* 567 rhetiae (rhetie *M*) *Z* | uadosa *Peiper* accolas *Tf* accolis *M,* aquosa *Acidalius* | inuia] iniuria *M* 568 transuersu cursu *M* 569 somni] semini *M* 570 inoppinatus *M* 572 anticeps *G* 574 dãtũ (o *ss.*) *T* dati *M* 575 consciliorum *G* 576 currulem *MG* 577 fugatam *T* 578 rabeam *M* 579 illirico *Z* 580 illustrauit onestauit *T* | gallia *T*

storem ut tuum, praefectum ut tuo praetorio, consulem tuum et, quod adhuc cunctis meis nominibus anteponis, praeceptorem tuum, quem pia uoce declaraueras, iusta ratione praetuleras, liberali largitate ditaueras, Augustae dignationis officiis consecrares.

FINIT GRATIARVM ACTIO.

---

582 adh° *T* ‖ finit gratiarum actio (*min.*) *T* FINIT GRATIARVM ACTIO DE CONSVLATV APVD GRATIANVM AVGVSTVM *MG*

XXI.

INCERTI

[420—468] PERIOCHAE

HOMERI ILIADIS ET ODYSSIAE.

⟨PERIOCHA ILIADIS.⟩

Si Homerum scriptorem Troici belli eatenus, qua Iliadem suam incipit quaque finit, percenseamus, orsum ab iracundia Achillis ad sepulturam Hectoris quattuor et uiginti libros contexuisse monstrabimus. haec eius species apparet summam cutem primi operis intuenti. Verum hoc scripturae ipsius tempus Troiano bello non totum, sed paene ultimum fuit. nam si ratio putanda est, oppugnationis decennis nonus fere annus, idemque prope finem sui, ea negotia continebit, quae ab iniuria Agamemnonis ac Briseidis usurpatione usque ad funus Hectoris digna memoratu ⟨sunt: non⟩ erit illa temporum series, quae ab eiusdem belli causis atque origine pertinent ad urbis excidium. atque ex eo eueniet, ut ignaris iudicandi et poeticae oeconomiae expertibus multa nobilia ab exordio belli usque ad

---

inscr. om. P add. Vgoletus ex inscr. periochae Odyssiae. *P*
3 quatuor *P* 6 temporis *P* 9 contrebit *P* (contremebit *P*ˢ) 10 agamẽonis *P* 11 sunt: non erit *Peiper* erit *P* | non illa *Gronouius* 14 economiae *P* 15 expertilius *P*

Achillis iurgium omissa uideantur, nec minus multa ab Hectoris funere ad usque deletum Ilium. quorum quidem maxima expectatio erat propter tam longi certaminis consummationem; sed ut diuinum poetam nihil, quod illustre fuerit, omisisse appareat atque omnia, quae finiri oportuit, contigisse, breuiter et in epitomae speciem belli Troici causam, origines, apparatus quaeque annis superioribus acciderunt, retexuimus. horum omnium prima origo est Paridis iudicium inter deas, deinde classis contextio, qua idem Paris in Europam nauigauit; tum raptio Helenae, quae opinione ueterum bipertita est, quod plerique Helenam iuxta Homericum plasma ad Troiam deportatam fuisse existimauerunt, nonnulli autem opinati sunt, cum Alexander cursu deerrasset delatusque ad Aegyptum fuisset, cognita hospitalis foederis iniuria per Aegyptium regem, seruantissimum iusti uirum, Helenam cum is, quae una cum eadem fuerant abrepta Paridique sublata, expugnato demum Ilio Menelao restitutam.

I.

Μῆνιν ἄειδε, θεά, Πηληιάδεω Ἀχιλῆος
Οὐλομένην ἣ μυρί' Ἀχαιοῖς ἄλγε' ἔθηκεν
Iram, diua, refer nati Peleos Achillei
Pestiferam, quae mille dedit discrimina Achiuis.

Chryses Apollinis sacerdos ob redimendam filiam cum Agamemnoni supplicasset, contumeliose repulsus

29 sqq. Herodot. II 118 sq.

16 uideatur *P* 17 hector *P* 19 consumationem *P* 20 nichil *P* | ōmisse *P* 22 epithome *P* | originis *P corr. Schenkl* | apparitus *P* 23 que quae *P* que quaeque *Schenkl* | reteximus *P* 28 iusta *P* 31 federis *P* | per *om. P add. Auantius* 32 is] *P* 33 arreptaqȝ paridiqȝ *P* abreptam *Auantius* (areptam), *Paris.; prius* que *Auantius, utrumque* (arrepta Paridi) *Accursius del.* | sublatam *Auantius.*

I *periocharum tituli et numeri om. P* 1 ΑCΙΑΕΕΕΑ *P* | ΑΧΙΛΛΗΟC *P* 2 ΟΥΛΟΜΕΝΗΝ. Η. ΑΙΡΙΑΧΑΙΟΙCΑ|ΑΓΕ *P* 3 pelleo *P* 5 chrises appolinis *P* 6 agamenoni *P*

deum precatur ultorem. insecuta subinde graui pestilentia cum Graecorum exercitus interiret, cogitur Achilli concilium et ab eodem inuitus Calchas morbi causam compellitur indicare. qua cognita Agamemnon concitatur in Achillem. qui percitus iracundia etiam caedem regis audebat, nisi eum in ultimum furorem progredi Minerua uetuisset. a quo Briseis concubina in locum Chryseidis, quae reddebatur, abducta est. inde Thetis mater ad caelum lacrimas et contumeliam filii miserata proficiscitur. quae fiducia defensi quondam cum Aegeone Iouis ultum ire adfectat iniuriam obtestaturque summum deorum, ut Troianos in rebus bellicis superiores esse patiatur. quibus Iuno compertis iracunde aduersum coniugem commouetur. sed gliscens iurgium, per deridiculum ministrante Vulcano, simul consilii specie intercedente, lenitur.

II.

Ἄλλοι μέν ῥα θεοί τε καὶ ἀνέρες ἱπποκορυσταί
εὗδον παννύχιοι, Δία δ' οὐκ ἔχε νήδυμος ὕπνος.

Caelestes hominumque genus superabile curis
Tranquilla obscuri carpebant munera somni.
At non peruigilem nox inrequieta tonantem
Leniit, inmodicos uoluentem corde paratus,
Caedibus ut Graium laesum ulciscatur Achillem.

Iuppiter Agamemnonem somnio monet proelii faciendi tempus adesse: ne cunctetur dimicare. tum ille

II 3 Ausonius epist. XXIIII 5 iam uolucres hominumque genus superabile curis. 4 Vergil. A IIII 555 carpebat somnos.

8. 9 cogitū achille *P corr. Peiper* (ab Achille *Schenkl*) cogit tum Achilles *Hartel* 10 quia *P*ˢ | agamenon *P* 14 chriseidis *P* | quae patri reddebatur *Auantius* 16 profiscitur *P*ˢ | condam *P*ˢ 17 ire *P*ˢ *corr. Auantius* | affectanti *P corr. Schenkl* 19 superioris *P*ˢ 21 consiliis petie *P*

II 1 ᴀᴀλοιнєн *P* | ιτιιτοκορυcτaι *P* 2 єγλοιιπλιι. γκιοι ꟼιa ꟼογ κєχєннaγнοc ιннοc *P* 3 suparabile *P*ˢ 4 carpebat *P* | munera] mundi *P* 5 nox] nos *P*ˢ 8 agamenonem *P* | somno *Vgoletus* | prelii *P*

in concilium proceribus aduocatis mandatum Iouis et speciem nocturnae quietis explanat. mox in contionem multitudine congregata pertemptat militum uoluntatem utque deposito bello ad sua quisque redeant, cohortatur. iamque omnibus nauigationem adornantibus foeda discessio ab Vlixe cohibetur. a quo etiam Thersites deformis et loquax et in heroum contumelias uerborum licentia promptus cum acerba obiurgatione pulsatur. ipse Mineruae monitu cunctos a profectione deterret. sumpto deinde cibo armatur exercitus. neque setius a Troianis instructa acies, Iride ita monente, producitur. sequitur enumeratio copiarum uiritim, ut per catalogi seriem milites, naues, duces, patriae, retexantur.

III.

Αὐτὰρ ἐπεὶ κόσμηθεν ἅμ' ἡγεμόνεσσιν ἕκαστοι

Argiuos sua quemque acies in bella secuntur,
Dispositi in turmas equitum cuneosque pedestres.
Turbida clangentes confundunt agmina Troes.

Instructum proelio exercitum, priusquam ferueret acies, Priamus spectat e muris et monstratu Helenae de uiris insignibus edocetur. dehinc Menelaus ad singulare certamen ab Alexandro prouocatur. qui frustra Agamemnone dehortante congreditur, facta inter utrosque populos sponsione et foedere per sacra firmato sub ea condicione, ut uictorem Helena cum dote sequeretur. sed superatus Paris regressusque ad urbem

11 concione *P corr. Peiper* 13 quisque *P*ˢ quique *Vgoletus* | cohartatur *P* 14 nauigationibus *P* 15 feda *P* | thersitis *P* 16 herorum *P*ˢ 17 promtus *P* 20 troianos *P*ˢ

1 ΑΥΤΑΡΕΤΙΙ ΚΕCΜΗΘΕΗ ΑΜΗΤ ΕΜΟΗΕCΙΗΕΚCΤΟΙ *P* 4 Troes] reos *P* 5 p̃lio *P* | ferueret *Peiper* feriret *P* 8 alex̃ *P* 9 agameone *P* | deortante *P* 10 federe *P* 11 condictione *P corr. Auantius*

iurgio uxoris excipitur. ab Agamemnone foederis pacta repetuntur.

IIII.

Οἱ δὲ θεοὶ πὰρ Ζηνὶ καθήμενοι ἠγορόωντο

Iuppiter interea cum dis genitalibus una
Concilium cogit superum de rebus Achiuis.

Ioui placet delere Troiam: ad quod pertinacia Iunonis urgetur. cumque id fieri Minerua properaret, discidium foederis comminiscitur et Pandarum sagittandi peritum astu suadentis adgreditur, ut clam uulnerato Menelao belli causa crudescat. quo facto a Graecis proelium instauratur congressisque exercitibus mutua clade decernitur.

V.

Ἔνθ' αὖ Τυδείδῃ Διομήδει Παλλὰς Ἀθήνη

Hic et Tydidae mentem Tritonia Pallas
Audaci uirtute replet. uomit aurea flammas
Cassis et undantem clipeus diffulgurat ignem:
Ipse autumnali clarum micat aemulus astro.

Diomedes auxilio Mineruae strenue proeliatur. Venus quoque filio subuenire conata uulnere adfecta digreditur. Mars etiam fit saucius exceditque bello.

IIII 2 Ennii Ann. 119 (Seruius in Aen. VI 764): Romulus in caelo cum dis genitalibus aeuum degit.

V 3 Verg. A VIII 620 terribilem cristis galeam flammasque uomentem.

---

13 agamenone *P* | federis *P*

IIII 1 οι ⊏ε τεοι τιαρζη ηι κaεμμεκοη τοροωητο *P* 2 dis] dn̄s *P* 6 sagitandi *P* 7 aggreditur *P* 9 p̃lium *P*

V 1 εηεaυτυδιδη διομηδεει τι aaae aθηηη *P* 2 tididem monitum *P* (tididem *P**) *corr. Wakefield* | tritoniam *P* 4 defulgurat *P* *corr. Wakefield* 6 minerua *P* | preliatur *P* 7 filios *P* | affectat *P* 8 sacius *P* | excidit *P*

sequitur Tlepolemi Sarpedonisque congressio, et Tlepolemus Herculis filius certamine uictus occiditur.

VI.

Τρώων δ' οἰώθη καὶ Ἀχαιῶν φύλοπις αἰνή
Solae decertant acies sine numine diuum,
Cessante auxilio: sua cuique exorsa laborem
Fortunamque ferunt, proprii discrimine fati.

Troianis fortuna inclinatiore pugnantibus suadet Helenus, ut Minerua placetur. igitur Hecuba ab Hectore monita, ut peplum in arcem inferat, peragit uota cum matribus. Alexander obiurgatus a fratre pergit in proelium. Glaucus Lycius Aetolusque Diomedes congressi, ut dimicarent, cum iam certamen oriretur, paterna inter se hospitia recordati facta armorum permutatione discedunt.

VII.

Ὣς εἰπὼν πυλέων ἐξέσσυτο φαίδιμος Ἕκτωρ
Haec ubi dicta dedit, portis sese extulit Hector.

Mineruae Apollinisque consensu fortissimus Graecorum ab Hectore prouocatur. nouem ducibus ad dimicandum paratis pugnaturum diligi placet sortis euentu. ab Aiace Telamonio proelium singulare conseritur: in

---

VI 2 Verg. A II 777. V 56. VI 368 sine numine diuom: 3. 4. Vergil. A X 111 sq. sua — ferent.

VII 2 Verg. A XII 441 haec ubi dicta dedit, portis sese extulit ingens.

---

9 treptalemi *P* | treptalemus *P*

VI 1 *οἰώθη*] οιωει *P* | *φύλοπις*] φιλοις *P* 2 nomine *P* 3 sua cuique *Accursius* uacuique *P* 4 ferunt] fer' *P* 5 suadet Helenus] uates helenus *P* uates Helenus suadet *Vgoletus* 9 p̄lium *P* | clausus lytius ⁊holusq; dyomedes *P*

VII 1 *πυλέων*] ιτυλεωη *P* | φαυλιμος *P* 3 appolinis *P* 4 dimidicandum *P*[a] 5 deligi *Vgoletus* | placet. Sortis euentu ab aiace *P* 6 thelamonio *P* | p̄lium *P*

quo Hector lapide ictus in suorum se recipit multitudinem. perseuerante certamine caduceator Idaeus interuenit. tum inuicem missis muneribus pugna sedatur. Hector Aiacem gladio, Aiax Hectorem balteo muneratur: intercessu noctis exercitus quisque in sua discedunt. die altero interfectorum humatio procuratur. Graecorum etiam naualia fossa ac uallo circumdata muniuntur.

VIII.

Ἠὼς μὲν κροκόπεπλος ἐκίδνατο πᾶσαν ἐπ' αἶαν
Aurora in croceis fulgebat lutea bigis.

Acto deorum concilio Iuppiter propere pronuntiat, sua ut quisque exercitus sorte decernat, nullus deorum odio in alteros uel fauore procedat. In Idam montem ipse digressus. unde Graecos inmisso terrore conterritos . . . turpi fuga ad munimenta compulsi fossa et aggeribus sese tuentur. Iunonem ac Mineruam Graecis auxiliari uolentes monitis Iouis Iris exterret diremptoque ob noctem certamine uictores Troiani in ipso proelii loco excubias obsidionis instituunt multisque ignibus factis per totam noctem deliberatione consultant.

VIII 2 Vergil. A. VII 26 Aurora in luteis fulgebat lutea bigis.

---

8 caduceatori dš *P* 9 missis] datis *Accursius* mistis *Hartel* 10 baltheo *P* 13 ualle *P* | minuuntur *P*

VIII 1 ΒΡΟΚΟΠΕΠΛΟC ΕΒΙΔΗΑΤΟ *P* 3 Fdcto *P* | propere *Peiper* pro parte *P* 6 cont'itos *P* *lacunam indicauit Peiper* inde .. conterritat qui *Schenkl; an* conpulit, ubi? 8 tuetur *P* 9 nolēs *P* | dirimpta *P* 11 prelii *P* | abscidionis *P* | multi *P* 12 delib'atōē *P corr. Schenkl* de belli ratione *Vgoletus.*

VIIII.

Ὣς οἱ μὲν Τρῶες φυλακὰς ἔχον· αὐτὰρ Ἀχαιούς
Interea uigilum excubiis cohibentur Achiui.

Graecis et praeterita dimicatione perculsis et instante conterritis proceres ab Agamemnone conuocantur. quibus rex fugae consilia et apparatum ordinandae per noctem nauigationis indicit Diomede et Nestore dehortantibus. suadente autem Nestore Aiax et Vlixes legantur ad Achillem dona ingentia pollicentes, si desistat irasci seque auxiliatorem fessis rebus adcommodet. sed Achille in iracundia pertinaciter permanente legati Achiuorum re non impetrata irriti reuertuntur.

X.

Ἄλλοι μὲν παρὰ νηυσὶν ἀριστῆες Πα(ναχαιῶν)
εὗδον παννύχιοι μαλακῷ δεδμημένοι ὕπνῳ
Cetera per naues somno sopita manebat
Turba ducum; solum cura anxia uexat Atridem.

Vlixes et Diomedes speculatum nocte progressi Dolonem conspicantur, qui et ipse promissis Hectoris incitatus Graecorum consilia exploratum prodierat, et fateri uniuersa compulsum eodem loco interficiunt. a quo aduentum Rhesi Thracum regis edocti ipsum cum duodecim obtruncant equosque eius praemium simul et testimonium grassationis abducunt insignes candore et celeritate, ut niuibus et uentis antecederent.

VIIII 1 *φυλακὰς*] ΦΥΛΑΚΑC *P* 2 uigilium *P* 4 agamenone *P* 5 conscilia *P* 7 deortantibus *P* | nestare aias et ulixis *P* 8 pollicentes. Si *P* 9 seque *Peiper* sese *P* et se *Vgoletus* | accommodet *P*

X 1 ΑΡΥCΤΗ ΕC ΤΙΑ [*ναχαιων om.*] *P* 4 uexata tridē *P* 5 ulixis *P* 9 aduentu *P, corr. Mommsen*, de aduentu *Auantius* | resi *P* | trachum *P* | ipsum .XII. *P* cum *add. Accursianus liber*, et cum eo *add. Vgoletus* 10 que] q̃ *P* etiam *Accursianus* 12 ut et *Vgoletus* | uentis] uenit *P*

XI.

Ἠὼς (δ') ἐκ λεχέων παρ' ἀγαυοῦ Τιθωνοῖο
Tithoni croceum linquens Aurora cubile
Spargebat terras referens opera atque labores.

Ab omnibus Graecis egregie quidem, sed inprospere dimicatur. quorum proceribus uulneratis incognitae multitudini pugna committitur. qua afflictatione fortunae Achilles paulisper inflexus Patroclum mittit in praesentia cogniturum. qui cum aduersi status nuntius reuerteretur, Eurypylum contemplatur aegrum ex uulnere fomentisque medicae artis admotis redintegrat sanitati.

XII.

Ὣς ὁ μὲν ἐν κλισίῃσι Μενοιτίου ἄλκιμος υἱός
Actorides fouet Eurypylum dum uulnere fessum

Res dubiae apud Graecos uel potius afflictae ultimae fortunae statu aguntur praestantibus procerum uulneratis, cetero exercitu fuga aut formidine perculso. Troiani naualium munimenta rescindunt uallumque transgressi auguriis iuuantur ex euentu ambiguis. itaque et pars muri ab Sarpedone conuellitur, et ab Hectore ictu lapidis porta dissicitur, et in ipsis naualibus pugna conseritur.

XI 2. 3. Verg. A IIII 584 sq. VIIII 457 sq. (G I 447) Et iam prima nouo spargebat lumine terras Tithoni — cubile. XI 183 Aurora ... extulerat lucem referens opera atque labores.

XI 1 ΗωC ΕΚΛΕΧΕωΗΙΤΑΡΑΤΑΥΟΥ *P* 2 Thithoni *P* 6 multitudī *P* | quia *P* 9 euripilum *P*

XII 1 *ἐν κλισίῃσι*] ΕΚΙCΑΙCΙΗ *P* | *ἄλκιμος υἱός*] ΑΜCΙΜΟCΟΙΟC *P* 2 euripilum *P* 3 Rex *P corr. Accursianus* | in u. f. statu *Schenkl* | presentantibus *P* perstantibus *Heinsius* | uulnerătis *P* 5 fuga *P** fugato *Vgoletus* 8 sarpone *P* | conuelli *P* 9 plapidis *P* | discicitur *P corr. Peiper* discutitur *Paris.*

XIII.

Ζεὺς δ' ἐπεὶ οὖν Τρῶάς τε καὶ Ἕκτορα νηυσὶ π(έλασσεν)
Iuppiter admouit Troas<que> atque Hectora classi.

Neptunus miseratione commotus Argiuorum tuendis nauibus auxiliator accedit et usurpata uatis effigie Aiaces duos in proelium cohortatur nec minus ceteram multitudinem praesentia maiestatis instigat. Idomeneus egregio certamine eminet. Troiani iam referentes gradum firmati sunt rursum per Hectorem et ingenti clamore utrimque certatur.

XIIII.

Νέστορα δ' οὐκ ἔλαθεν ἰαχὴ πίνοντά περ ἔμπης
Concussit quamuis potantem Nestora clamor
Attonitasque aures pepulit grauitate tumultus.

Iuno uinculum Venerium, cui cesto nomen est, mutuata ad Iouem pergit in secessum montis Idae exornatque Somnum, ut deum coniceret in soporem, ac dehinc uigilias eius uxoriis labefactat illecebris. cuius ignoratione Neptunus abutitur fortunamque Graecorum promptius auxiliando restituit Aiace Locro ultra ceteros proeliante.

XIII 1 *ἐπεὶ οὖν*] ετυογη *P* | *τε καὶ Ἕκτορα etc.*] τθ†cαιε ϰτο-ραη ηγcιτι [*ελασσεν om.*] *P* 2 admonuit *P* | que *add. Peiper, om. P* 5 aiacis *P* | p̃lium *P* | cohartatur *P* 8 firmati sunt *Peiper* firmatis *P* 9 utrinque *P*

XIIII 1 *πίνοντά περ ἔμπης*] πειηονταεπερμπηc *P* 2 potátem *P corr. Auantius* 4 nomen *add. Vgoletus, om. P* 5 ydae *P* | exoritatoque somno *P corr. Peiper* 6 deum *Peiper* dum *P* | coniecēt *P* 9 auliando *P* 10 preliante *P*

XV.

Αὐτὰρ ἐπεὶ διά τε σκόλοπας καὶ τάφρον ἔβησαν
Iam uallum fossamque super Troiana iuuentus
Institerat captae minitans incendia classis.

Iuppiter somno expergitus uidet statum certaminis innouatum pellique Troianos, Graecis opem ferente Neptuno. itaque aspere Iunone increpata et minaciter per Iridem fratre conterrito iubet auxiliatorem desistere. ipse Apollinem recreando adlegat Hectori monetque pro Phrygibus belli instaurare fortunam. tum et Aiax Telamonius strenue proeliatur et plurimis hostium interfectis conflagratio classis arcetur.

XVI.

Ὣς οἱ μὲν περὶ νηὸς ἐυσσέλμοιο μάχοντο
Dum face, dum ferro celsam adfectare carinam
Troes et Argolici pergunt defendere reges.

Achilles Graecorum statum iam sub extrema sorte miseratus tegminibus suis Patroclum permittit armari. qui cum Myrmidonum produxisset exercitum consternatosque Troianos Achillis specie fefellisset, ruentes supra uallum et inuicem officientes caeco pauore usque ad campi aperta compellit. deinde congressus Sarpedonem perimit multisque hostium caesis ipse ab Hectore interficitur prius ab Euphorbo uulneratus.

XV 1 *ἐπεὶ διά τε σκόλοπας καὶ*] επι διχτεσκολοπαοαγ *P* 3 insidia classis *P* classi *Vgoletus* 7 fratrem conterrita *P corr. Accursianus* 8 appolinem *P* 9 phrigibus *P* 10 thelamonius *P* | strenue *Vgoletus* grene (*add. cruce in marg.*) *P* | preliatur *P* | et plurimis] et *om. P* et ab eodem *add. Vgoletus*

XVI 1 *περὶ*] περι *P* | εγcελμοι *P* 2 cum face tum ferro *Heinsius* | adfectare *Peiper, Schenkl,* affecta *P* 3 troeos *P* 4 achillis *P* 5 miseratur *P* | agminibus *P corr. Schenkl* 6 mirmydonum *P* 7 fefelisset *P*[a] 8 supra] sūt *P* | efficientes *P corr. Accursius* 10 ipse ad ‖ ab hectore *P*

XVII.

Οὐδ' ἔλαθ' Ἀτρέος υἱὸν ἀρηΐφιλον Μενέλαον
Actoridem caesum nec te, Menelae, fefellit.

Circa interemptum Patroclum pugna contrahitur: cum diuersi exercitus tenderent, Graeci, corpus ut defenderent, Troiani, ut ad ludibrium cadauer eriperent. a Menelao Euphorbus occiditur et ad ostentationem gloriosi facinoris Achillis exuuiis Hector armatur. Antilochus ad Achillem nuntius cladis acceptae Menelao instante festinat. qui et ipse postea cum Merione intra naualium munimenta se recipit, cum tota moles belli a Menelao Aiacibus ingruisset.

XVIII.

Ὣς οἱ μὲν μάρναντο δέμας πυρὸς αἰθομένοιο
Dum furit in medio ualli uis ignea Martis

Achilles in miserabilem modum Patrocli deflet interitum. quem ui doloris affectum consolantibus uerbis mater alloquitur: nec inultum amicum fore pollicens perlaturam sese Vulcani arma promittit. interea et Iris ab Iunone demittitur; cuius instantia Achilles extra uallum quamquam inermis egreditur conterritisque Troianis super alios aliis praecipitantibus late fuga et latius formido porrigitur. eodemque tempore et Vulcanus exoratus a Thetide tota nocte, quam longa est, caelestia in gratiam Nymphae arma molitur.

XVII 1 *υἱὸν*] yιcn *P* 6 euphorbius P^1 8 antilocus *P* 9 infante *P* 11 a menelao Aiacibus *Peiper* menelao et aiacibus *P*

XVIII 2 ualli *Heinsius*, belli *P* | marti *P* 4 afflictum *Floridus* 7 yris *P* | demittitur P^1 | achill' *P* 8 inhermis *P* 9 lata *P* 11 thethide *P* 12 nympha *P*

XVIIII.

'Ηὼς μὲν κροκόπεπλος ἀπ' Ὠκεανοῖο ῥοάων
Oceanum interea surgens Aurora reliquit.

Achilles armis caelestibus ope Vulcani et munere matris instruitur. dein Graecorum primoribus in concilium uocatis iracundiam sub abolitione deponit et promissis ab rege muneribus coram contione ditatur. tum militibus cibum capere iussis ipse abstinet. infesto deinde atque intento exercitu pergit in proelium.

XX.

Ὣς οἳ μὲν παρὰ νηυσὶ κορωνίσι θωρήσσοντο.
Iamque adeo celsis armati e nauibus ibant
Milia, quot magnis umquam uenere Mycenis.

Vt integris amborum copiis inter utrosque exercitus pugna conseritur. dein permissu Iouis in partes deorum studia diuiduntur, cum pro Graecis Iuno et Minerua discederent neque segnius eos Neptunus et Mercurius et Vulcanus adsererent, Troianos Apollo cum Venere et Diana cum matre, Mars etiam et cum eo Scamander adiuuarent. tum et Aeneam dis et uiribus iniquis cum Achille congressum quamquam studens Graecis nube circumdatum Neptunus eripuit.

XVIIII 2 Vergil. A IIII 129 XI 1.
XX 3 Vergil. A II 331 milia quot — Mycenis.
10 Vergil. A V 809 Pelidae tunc ego forti congressum Aenean nec dis nec uiribus aequis nube caua rapui. cf. I 145 inpar congressus Achilli.

XVIIII 1 ἀπ' Ὠκ.] ʌucoke|ahoiopoʌωh *P* 3 munere] mineruae *P*[a] 5 sub] suam *Gronouius* 6 dicatur *P* 7 infesta *P* 8 prelium *P*

XX 1 ωc οιмcн παραι ιнγcι κορωιcιε|cορнcοнτο *P* 2 armat[a]e nub[u]ib' *P* *corr. Auantius* (armati *Vgoletus*) 3 quot *Vergil.* qȝ *P* | uenē *P* | moecynis *P* 4 Vt *P*[a] At *Vgoletus* 5 permissa *P* 6 pro] p̱ *P*[a] 7 decedēt *P* *corr. Peiper* 8 assererent *P* 9 dyana *P* | Mars] mas *P* 10 tum et *P*[a] et *om. Vgoletus* | dis] dix̶ *P* 12 circundatum *P*

XXI.

Ἀλλ' ὅτε δὴ πόρον ἷξον ἐϋρρεῖος ποταμοῖο
Intulerat fluuio trepidas fuga foeda cateruas.

Troiani usque ad Scamandri fluminis alueum fuga et terrore compulsi, cum iam longius abeundi spatium non pateret et in ipso amne cum flumen exundat ..... ibi et duodecim Troianorum iuuenes uinciuntur, qui Patrocli inferiis immolarentur. ipse Vulcanus ardoribus suis uim torrentis exurit. tum in campum Achille progresso, passim studia deorum pro sua singuli parte depugnant. Troianorum exercitus instante uictore in moenia urbis inpingitur.

XXII.

Ὡς οἳ μὲν κατὰ ἄστυ πεφυζότες ἠΰτε νεβροί
Pulsa metu Phrygios lustrabant agmina muros.

Hector singulari certamine cum Achille congreditur, Priamo atque Hecuba, ne pugnet, orantibus, Minerua e contrario specie Deiphobi, ut dimicet, adhortante. Hector interfectus et religatus ad currum ter circum moenia Troiana raptatur: deinde lacerum corpus defertur ad naues, ultioni Patrocli uictoris iracundia ad ulteriora supplicia reseruandum.

XXII 6 Vergil. A I 483 ter circa Iliacos raptauerat Hectora muros. Ilias latina (Pindarus Theb.) 1006 ter circa tumulum miseros rapit Hectoris artus. cf. 999.

XXI 1 αλλοτθ *P* | ιξονευρρευος|ποταλιοιο *P* 2 fugas *P* | feda *P* 3 stamandri *P*[s] | Troianis . . . compulsis *Lugdun.* 5 pateret et *P* et *om. Vgoletus* | cum] dum *Schenkl qui post* exundat *lacunam indicauit* 6 duodecim] XII milia *P corr. Paris.* (ab Achille duodecim) | uincuntur *P corr. Accursius* 8 campo *P* 11 menia *P*

XXII 1 *πεφυζότες*] cιευzοτεc *P* 5 adortante *P* 6 relegatus *P*

XXIII.

Ὣς οἱ μὲν στενάχοντο κατὰ πτόλιν· αὐτὰρ Ἀχαιοί
Troia uacat lacrimis, ludis Argiua iuuentus.

Funebres ludi in honorem Patrocli frequentantur. quibus Diomedes equis superat, lucta et cursu Vlixes, alioque alii genere certationis antestant.

XXIIII.

Λῦτο δ' ἀγών, λαοὶ δὲ θοὰς ἐπὶ νῆας ἕκαστοι
Quisque suas repetunt misso certamine naues.

Iuppiter Thetidem mittit ad filium cum mandatis eiusmodi, ut in defunctum saeuire desistat fatique hominum in exanimo hoste uereatur ad sepulturam corpore restituto. eiusdem iussu et Iris cohortatur Priamum, ut auro filium rependat exanimum. qui Mercurio duce inter nocturnas hostium profectus excubias Achilli supplex aduoluitur redemptumque filium iustitio publico et deflet, et sepelit.

XXIIII 2 Vergil. A V 545 nondum certamine misso.
5 Ouid. Tr. III 11, 67 M XV 494. Vergil. A XII 43. Ilias latina 1041 sortis reminiscere uictor humanae.
6 Verg. A I 484 exanimumque auro corpus uendebat Achilles. cf. Ouid. Tr. III 11, 25 sqq.
8 cf. Ilias latina 1027 sqq.

XXIII 1 *στενάχοντο*] οτεπαχοντο *P* | *πτόλιν αὐτὰρ*] πτοαπιαι-ταρ *P* 2 argiūa *P* 4 alio *Vinetus* alios *P* | antistant *P*

XXIIII 1 *λῦτο δ' ἀγὼν λαοὶ*] αυτοαατοπααοι *P* | *ἐπὶ νῆας*] επιπηηz|ο *P* 2 redeunt *P* repetunt *Auantius* repedant *Peiper* 3 ad] ut ad *P* ut *del. Vgoletus* 4 ut in *Vgoletus* in *om. P* 5 hominum] memor *add. Accursius* | in exanimo] in *om. P* exanimum hostem *Accursianus* 6 yris *P* | cohartatur *P* 7 Priamum *om. P* 10 sepellit *P*[a] ‖ Finiunt piocha yliades | Incipit ////ocha odissie. *P*

PERIOCHA ODYSSIAE.

I.

Ανδρα μοι ἔννεπε, Μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλά
Dic mihi, Musa, uirum, captae post moenia Troiae
Qui mores hominum multorum uidit et urbes.

Minerua in Ithacam Ioue ita uolente descendit Mentisque Taphiorum ducis sumit effigiem, suasura Telemacho, ut ad Nestorem Menelaumque festinet, qui recens domum regressi certi aliquid de Vlixe nouissent. tunc et Phemius citharista adhibitus conuiuio procorum incohat flebilem cantilenam nauigationis inprosperae, quae profectos ab Ilio Graecos diuersis sparsit exiliis. quem Penelope degressa chalcidico, argumento tam miserabilis offensa materiae, ut alia concinat, adhortatur.

II.

Ἠμος δ' ἠριγένεια φάνη ῥοδοδάκτυλος ἠώς
Oceano extulerat roseos Aurora iugales.

Telemachus Ithacensios proceres cogit ad curiam atque ibidem de contumelia domus et bonorum profligatione conquestus consilia profectionis exponit, Antinoo resistente, qui eum, priusquam mater nuberet, abire prohibebat. qua altercatione diu protracta con-

---

I 2. 3 Horat. Ep. II 3 141 142 Dic — urbes.

I 1 πο|αγτροποη οc μαλι πολια *P* 2 menia *P* tempora *Horatius* 4 ithaca *P* 5 mentoris *P corr. Accursius* | thapiorum *P* 6 thelemaco *P (sic ubique)* | qui] si *Heinsius* 8 tunc τphimius *P* | prochorum *P* | inchoat *P* 10 Ilio] ilic *P* 11 penolope *P* | digressa *P corr. Accursianus* | calcidico *P* 12 offensam *P* 13 adortatur *P*

II 1 ηριγεηια *P* 2 occeano *P* | roseas *P corr. Accursius* 4 ibidem de] de *om.* *P*ᵃ ibi de *Schenkl* | condentumelia *P*ᵃ (?) 6 eum] cum *P* 7 qua] quia *P*

cilium dissolutum est. Telemachus ad litus procis ignorantibus pergit, adstantem sibi adorans Mineruam peregrinationi accommoda parat, hortante maxime dea, quae populum ipsumque Telemachum Mentoris simulatione fallebat. instructo ergo remigio et naue deducta Telemachus et Minerua de portu uespere instante soluerunt.

III.

Ἠέλιος δ' ἀνόρουσε λιπὼν περικαλλέα λίμνην
Iam Sol Oceano radiatos prompserat ortus.

Telemachus Nestorem de patre percontans nihil noui accipit ab ignorante. uerum idem senex sequenti die, cum Pisistrato filio ut ad Menelaum pergat, hortatur. nec mora facta consilio. nocte quippe ea, quae consecuta est, apud Pheras oppidum hospitio Dioclis deuersati die altero Lacedaemonem peruehuntur.

IIII.

<*Οἳ δ' ἷξον κοίλην Λακεδαίμονα κητώεσσαν*>
Iamque adeo uentum ualidae ad Lacedaemonos arces.

Telemachum et qui cum eo uenerant, Menelaus comiter hospitio accipit iamque sub uespera quaedam de Vlixe cognoscunt. die uero altero totum nauigationis suae ordinem Menelaus explanat, quodque in Ogygia insula promissis et illecebris nymphae Calypsonis Vlixes retineatur, exponit. quae quidem Proteus

---

12 remegio *P*

III 1 ΗΛΙΟϹ *P* | *λιπὼν etq. s.*] ΗΑΙΠΕΡΙΚΑΑΑΕΑ *P* 2 occeano *P* 3 percũctas senex seq̃ nichil *P* 5 ortatur *P* 7 opidum *P* | diolede uersati *P* dioclis uersati *Vgoletus* diuersati *Gronouius*

IIII *desiderantur Homerici uersus librorum IIII—XII* 2 Namque *P corr. Auantius* | adeo] adam *P* | ualide alacedemonos *P* ad Lacedaemonis *Auantius* | artes *P corr. Auantius* 6 suo: *sed* o *in* e *corr. P* 7 ogygya *P* | nimphe *P* | calypsoni *P* 8 quae] queq; *P corr. Auantius* | protheus *P*

eidem mandauerat de Graecorum ducibus requirenti. proci autem postquam de abitu Telemachi conperti sunt, instructa deductaque naui uiginti, qui sese legerant, enauigauerunt redeunti insidias molientes. circa Asteriam ergo insulam, quae Ithacam Samumque interiacet, delitescentes occasionem fraudis expectant.

V.

⟨Ἠὼς δ' ἐκ λεχέων παρ' ἀγαυοῦ Τιθωνοῖο⟩
Liquerat in tepido Tithonum Aurora cubili.

Mercurius in Ogygiam insulam deuolat, ut Iouis monitis Calypso conterrita Vlixem patiatur abscedere. qui contextu ratis temere properatae nauigationem solus aggreditur. duodeuicensima die tempestate commota, ex iracundia infestante Neptuno, trabium compago dissoluitur. quo casu proditur ultimae spei et irritis conatibus natando ab Ino dea misericorde seruatur. quae calauticam capiti suo demptam natanti accommodat, cuius ille sustentatu ad usque Phaeacum litus euadit.

VI.

⟨Ὣς ὁ μὲν ἔνθα καθεῦδε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς⟩
Carpebat somnos dudum aerumnosus Vlixes.

Vlixes postquam ad Phaeacum litus enauit, fati-

---

9 manauerat *P corr. Peiper* narrauerat *Vgoletus* 10 proci autem] pro tiaȝ *P* | habitu *P corr. Paris.* | conperti sunt *Peiper* ɔperetis *P* 12 enauigauerunt *Hartel* et nauiga||uer̄. *P* | molientos *P* 14 dilitiscentes *P*

V 2 tythonum *P* | cubile *P corr. Paris.* 4 calipso *P* | conterita *P*ᵃ | aliscedere *P corr. Peiper*, discedere *Vgoletus* 5 properat at *P corr. Barthius* properate *Vgoletus* 6 duodeuicessima *P* 8 proditus *Mommsen* 9 natas *P corr. Peiper* natans *Schenkl* | inodaın (*uel* dam) *P* Ino dea *Accursianus* 10 calauticam] *P* | capti *P* 11 sustentatuȝ *P* | pheatum *P*

VI 3 pheatum *P* | enauerat figationem *P corr. Peiper* (fatigationem *Vgoletus*)

gationem diluit somno. sed cum uirgo Nausicaa, filia regis Alcinoi, ludum in acta cum aequalibus exerceret, somno excitatus, ut erat nudus, erupit, foliorum oppositu pudenda uelatus. et cum supplex genua regiae uirginis aduolueretur, Mineruae instinctu mouit misericordiam salutarem impositusque carpento et ueste donatus usque ad templum Mineruae, quod ante urbem est, suadente uirginis pudore, prouehitur ibique familiare sibi numen solita precatione ueneratur.

VII.

⟨*Ὣς ὁ μὲν ἔνθ' ἠρᾶτο πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς*⟩
Orabat superos dudum Laertia proles.

Minerua puellae speciem mutuata, Vlixem primum in oppidum, mox in domum regiam ducit. cumque Arete uxor Alcinoi et unde uestem haberet et cuias esset et qua sorte delatus, sermone ipsius conperisset, bonum animum habere iussus suadente uespera concedit quieti.

VIII.

⟨*Ἦμος δ' ἠριγένεια φάνη ῥοδοδάκτυλος ἠώς*⟩
Iam caelum rutilat roseis Aurora quadrigis.

Alcinous nauigationis aerumnam summatim ab Vlixe cognoscit. exinde iussis primoribus in curiam conuenire, aduentum hospitis et infortunia diutinae iactationis explanat. accitoque ad conuiuium Vlixe, citharam iubet pulsare Demodocum: qui cum de Durio equo et de Troico cantaret excidio, lacrimas Vlixi

---

5 alcynoi *P* 6 sompno *P* | foloriorum *P* 7 suplex *P* | ad genua *Vgoletus* 8 aduoluerētur *P* 11 peruehitur P^s 12 solita ‖ solita *P*

VII 2 lacertia *P* 3 in p. s. mutata *Vgoletus* 5 Arete] arege *P* | altinoi P^s | babere et *P* | cui ‖ adesset *P* cuia esset *Vgoletus* cuias *Accursius* 6 qua forte *P* 7 concidit *P*

VIII 7 cytharam *P* | demōcum *P* | dorio *P*

memoria fortunae superioris elicuit. quas cum occultare sedulo conaretur aut uultu dissimulans aut ueste detergens, oculos in se omnium et maxime regis aduertit. tum Alcinous causa fletuum cognita, ut ex ordine tolerata dissereret, benigne pollicitus adhortatur.

VIIII.

⟨*Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς*⟩
Tum uice sermonis fatur Laertius heros.

Quattuor istinc libri de Vlixis errore contexti sunt. namque ab Alcinoo rogatus seriem multiplicis erroris exponit, ut ab Ilio profectus primum ad Ciconas delatus sit atque illic expugnata Ismaro ciuitate multis amissis fugatus abscesserit, utque inde Maleam Laconicae promontorium circumegerit ac deinde ad Lotophagos ⟨uenerit, mox ad Cyclopum insulam, quae Lotophagis⟩ obiacebat, cum una naue processerit eaque sedulo occultata ipse cum duodecim sociis in antrum Polyphemi penetrauerit: qui cruentis dapibus expletus, quas caede sociorum eius instruxerat, uino etiam, quod Vlixes ingesserat, temulentus cum in somnum procubuisset, ab Vlixe caecatus poenas inmanitatis exsoluit.

VIIII 12 Vergil. A III 618 dapibusque cruentis A III 630 expletus dapibus uinoque sepultus

---

9 superiori lecuit *P* | uulta Quas *P* 11 omnium] omēȝ *P* 12 tum] Cum *P* | ut *P* ut cuncta *Vgoletus* 13 tollerata *P* | adortatur *P*

VIIII 2 uices hermonis fatatur l. heres *P* 3 quatuor *P* | libris *P* 4 altinoo *P*[a] 6 hismaro *P* 7 mala eum laconica *P* 8 deinde ad] ad *add. Accursius, om. P* 9. 10 uenerit — Lotophagis *suppl. Vgoletus, om. P* 10 cum una] cum in *P* 11 .XII. *P* 12 poliphemi *P* 14 Vlixes] ulnoes *P* | ingśserat *P*

X.

⟨Αἰολίην δ' ἐς νῆσον ἀφικόμεθ'· ἔνθα δ' ἔναιεν⟩
Aeoliam uentorum agimur patriamque domumque.

Hinc refert Aeoliam se fuisse peruectum donisque donatum ab Aeolo rege uentorum, qui omnibus comiter praebitis, quo securior nauigaret, flatus etiam dederit utre conclusos: utque, cum iam ad Ithacam propinquaret, refusus sit in soporem sociique eius opes aliquas in soraco esse existimantes dormiente ipso uincla dissoluerint aduersisque flatibus iam ab ipsa patria sint relati. inde ut ad Antiphaten Laestrygonasque delatus sit: ibi amissis una minus ceteris nauibus Circaeum litus accesserit ibique ueneficio potentis deae Eurylochus et praemissi cum eo socii in ferarum ora conuerterint: ipse etiam similia passurus Mercurio procurante uitauerit ceterosque socios ad speciem pristinam redigi uirtutis admiratione compulerit.

XI.

⟨Αὐτὰρ ἐπεί ῥ' ἐπὶ νῆα κατήλθομεν ἠδὲ θάλασσαν⟩
At postquam uentum ad naues et litora ponti

Digressus a Circa Auernum peruenit, qui locus descensus ad Manes existimatur. ibi sacris rite perfectis scrobem complet sanie uictimarum et circumuolitantibus animabus nullam sinit haustum cruoris attingere, nisi, ut Circa monuerat, prius Teresias uates inde libasset. ibi et heroidas plurimas uidet,

---

X 3 peruentum *P* 5 flatus *Peiper* lictos *P* uentos *Vgoletus* 6 utre] utros *P* utere *Vgoletus* | ad Ithacam *Peiper* athacam *P* Ithace *Vgoletus* 8 apes *P* | sorato *P corr. Peiper* 10 ut ad *Schenkl* ad *om. P* | antifaten lertrigonasque *P* 12 circa eum litis *P* 13 eurylocus *P* 14 conuerterit *P corr. Peiper Schenkl* 16 uirtutes *P*

XI 2 ad nubes *P* 5 sane *P corr. Peiper* sanguine *Vgoletus* | circumuoluntatibus auibus (*uel* anibus) *P* 7 tharesias *P*

quarum enumerationem multa ueterum fabularum uenustate contexit.

XII.

⟨*Αὐτὰρ ἐπεὶ ποταμοῖο λίπεν ῥόον Ὠκεανοῖο*⟩
Iamque adeo Oceani liquidos pede liquerat amnes.

Compertis a Teresia uate, quae oportuit scire, regreditur ad Circam ab eaque, ut euitet, de malis ceteris edocetur: ut Sirenas praetereat, letalem nauigantium cantilenam: ut Scyllam praeteruehatur et Charybdin, freti Siculi famosa portenta. quibus malis non sine graui perpessione superatis Trinacriam peruehitur, ubi et incustodita Solis armenta, frustra prohibente ipso, ceteri socii penuria cogente dilaniant dirisque prodigiis admissa boum caede terrentur: ac mox inde nauigantes fulmine ad unum omnes intereunt excepto Vlixe, qui fragmento carinae cohaerens et adminiculo eius adiutus ad Ogygiam insulam solus enauit.

XIII.

Ὣς ἔφαθ', οἱ δ' ἄρα πάντες ἀκὴν ἐγένοντο σιωπήν
Conticuere omnes intentique ora tenebant.

Enarratis omnibus, quae in multiplici errore pertulerat, a principibus Phaeaciae uiris donis plurimis honoratur. a quibus remigio et necessariis omnibus nauis instruitur dormiensque in Ithacam quietissima

XIII 2 Vergil. A II 1 conticuere — tenebant.

XII 2 occeani *P* | annes *P* 3 teresia *P* 4 de *add. Peiper*, *om. P* | mala cetera *Vgoletus* 5 syrenas *P* 6 scillam *P* 7 carybdin *P* 8 trinachriam *P* 9 ubi et] et *del. Auantius* 11 boum] ad boñ *P* 12 flumine *P* 14 agygyam *P*

XIII 1 *ἔφαθ'*] εφa *P* | cιωπнн *P* 2 omnes omnes *P* 3 Ennarratis *P* 4 fetie *P* 5 a quibus] Quibus *P Vgoletus* 6 ythacam *P*

nauigatione deuehitur. atque illic in portu patrio cum muneribus uniuersis quiescens et omnium ignarus exponitur, Phaeacibus eo dormiente remeantibus.

XIIII.

Αὐτὰρ ὁ ἐκ λιμένος προσέβη τρηχεῖαν ἀταρ(πόν)
Egreditur portu, tenuis quo semita ducit.

Somno expergitus Vlixes portum et litus patriae non sine animi consternatione cognoscit admiraturque, ut aduectus, ut expositus, ut relictus sit. ut cuncta nesciens requirit uniuersa donorum: quae postquam incolumia uidet, quam potest tutissime occultat consiliisque a Minerua confirmatus ad seruum Eumaeum subulcum simulatus accedit naufragi et mendicantis imitatu. interrogatus deinde, quis esset, ait esse se Cresium: in Aegyptum nauigantem Troiam fuisse delatum. Eumaeum tum affectione maestissima pergens et . . . . cogente denique uespera et imbre continuo sagulo amicitur. atque ibidem multa secum uoluens tandem concedit quieti.

XV.

Ἡ δ' εἰς εὐρύχορον Λακεδαίμονα Παλλὰς Ἀθήνη
Ad Lacedaemonias arces Tritonia Pallas

Telemachus a Minerua per somnium commonetur,

XIIII 2 Vergil. A XI 524 tenuis quo semita ducit.

---

8 om̃eȝ *P* 9 phiacibus *P*

XIIII 1 aytaroaεκaιmεxoc τι pocεвнгпнхεɪaнaтaр [*πόν om.*] *P* 3 expergit̃ *incertum* tur *an* tus) *P* 6 nesciens *Schenkl* nescĩet (*i.* nesciret) *P* 7 incolumina *P* | consilii *P* 8 eubeum *P* 10 ĩmitata *P* 11 cresum *P corr. Auantius* | egiptum *P* | Troia *Toll, an* Thesprotiam? 12 cum] tum *Schenkl* | mestissima *P* | pergens *P Vgoletus* perurgens *Vinetus* peragens *Schenkl an* perducens? 13 et cogente *P lacunam indic. Peiper* 14 amicetur *P* | mlta *P* 15 concidit *P*

XV 1 εyrιxοpнλaκεδaιм|λoнaтιλλacaεннн *P* 2 Ad *om. P* at *Vgoletus* ad *uel* it *Accursius* | artes *P corr. Paris.* 3 sompnium *P*

domum ut rediret, maturoque digressus cubili a Menelao ueniam reuersionis exorat. qua comiter impetrata regreditur ad nauem portu Pylio molientem Pisistratoque ad urbem atque ad patria remisso ipse propere soluit e litore, comite nauigationis assumpto Theoclymeno uate Argiuo, uno ex his, quos Melampus Amythaonis erudiuit. uitatisque insidiatoribus procis aduehitur in patriam. et sociis quidem portum petere iussis ipse diuerso itinere ad agrum Eumaeumque proficiscitur.

XVI.

Τὼ δ' αὖτ' ἐν κλισίῃς Ὀδυσεὺς καὶ δῖος ὑφορβός
Commune Eumaeus mapale et diuus Vlixes.

Telemachus Eumaeum nuntium reditus mittit ad matrem. patrem Minerua ita uolente cognoscit et cum eo deinceps agenda disponit. Penelopa autem cognito filii reditu in conuentum procorum, qua uerecundia sinebat, egreditur increpatisque insidiatoribus filii non minus irata quam maesta discedit.

XVII.

Ημος δ' ἠριγένεια φάνη ῥοδοδάκτυλος ἠώς
Iam caelum roseis rutilat Tithonia bigis.

Telemachus anxiae matri ordinem peregrinationis

---

4 degressus *P* 5 quia *P* 6 nauem] naue in *P corr. Peiper* nauem in *Vgoletus* | pilio *P* | manentem *Vgoletus* | pisistrato *P*[a] 7 ad patriam *P corr. Peiper,* ad patrem *Toll* | emisso *P corr. Heinsius* 9 Theoclymeno] clemono *P* | nate *P* 12 aduerso *P corr. Accursius* | ad agrum meum meumque *P*

XVI 1 οδυcoεyc κλ|ι *P* 2 comune *P* | mapalale *P corr. Auantius* | dirus *P*[a] diuis *Vgoletus, corr. Auantius* 3 nuntium] nunc *P* | redditus *P* 4 patrem *post* matrem *add. Peiper, om. P* ipse Minerua i. u. patrem cognoscit *Vgoletus* 5 autem] aut *P* 6 in *om. P*[a] 8 descendit *P corr. Auantius*

XVII 1 ηριγεηια *P* | ῥοδο-] ροαο *P* | ηος *P* 2 titonia *P corr. Auantius*

enarrat. Vlixes ad oppidum Eumaeo opitulante perducitur. domum, in qua proci epulabantur, ingressus emendicat cibos miserabiliter ambiendo. inde ab Antinoo iniuriose afficitur. cui Penelopa diras ob inhumanum facinus imprecatur. a qua missus Eumaeus est, ut hospes, sic enim se ferebat, adcubitum prouocaretur. ac tum quidem inuitatus gratiam facit, sed uenturum sese ad uesperam pollicetur.

XVIII.

Ἦλθε δ' ἐπὶ πτωχὸς πανδήμιος, ὃς κατὰ ἄστυ
Irus adest populis per mendicabula notus.

Mendicante intra lares proprios Vlixe, alius quoque pari et egestate Irus accessit, popularis Ithacensius, stipes in triuiis solitus rogare. iurgium ergo inopiae communis aemulatione conseritur, quod ex uerbis processit ad manus, hortantibus procis, quo magis rixa crudesceret, propositoque praemio caprini uentris omento. Victor igitur Vlixes seminecem Irum extra ianuam proicit, ridicula adhortatione compellans. Penelopa etiam munera sibi a procis pro opibus cuiusque conferri, singulorum studia experiens, deposcit: quae mature utpote a cupientibus offeruntur.

---

4 cumeo oppitulante *P* 6 cibos] ãbos *P* | ambiendos *P* | antino *P* 7 ob] ab *P* 9 adcubitum *Peiper* at cum *P* ad cũ *Vgoletus* ad eam *Gronouius* ad mensam *Barth* 10 uocaretur *Gronouius* | ac *Peiper* cui (*uel* cuius) *Heinsius* qui *Barth.*, is *Schenkl*, *om.* *P* | inuitus *Heinsius*

XVIII 1 ἦλθε] naeε *P* | πανδημιο|οοκατα *P* 2 populi *P corr.* *Peiper* populo *Heinsius* 3 mendicate *P* 4 pari et *Peiper* parit *P* 5 stipem *Heinsius* 6 comunis *P* 7 ortantibus *P* 8 uetris *P* 10 adortatione *P* | penolopa *P* 11 cuiusque ‖ que *P*

XVIIII.

Αὐταρ ὁ ἐν μεγάρῳ ὑπελείπετο δῖος Ὀδυσσεύς
At parte interiore domus secretus Vlixes

Vlixes cum Telemacho omnia de medio amoliuntur procis perniciem comparantes, ne quidquam munimenti aut teli relinqueretur, qui uel cauere uim uel inferre possent. ad Penelopam deinde accitu ipsius pergit ibique, ut Eumaeo dixerat, Cretensem se esse mentitur Vlixenque apud se hospitio deuersatum comminiscitur. mox cum Euryclia ipsius nutrix hospitalis officii causa pedes eius elueret, tactu manus animaduertit cicatricem, quam habebat ex uulnere in Parnaso quondam suis dente percussus. quo argumento alumnum suum esse cognoscit, sed ab eodem, ne quid ultra uel quaerat uel garriat, cohercetur.

XX.

⟨*Αὐτὰρ ὁ ἐν προδόμῳ εὐνάζετο δῖος Ὀδυσσεύς*⟩
Iamque procos genua amplectens orabat Vlixes.

Epulantibus procis Ctesippus in Vlixen crus bubulum iacit, sed destinatione non potitur. Theoclymenus autem, apud Ithacensios diuinationis expertae, imminens procis uaticinatur exitium. quorum multa cauillatione derisus mensa et domo tamquam furiosus excluditur.

XVIIII 1 *ὑπελείπετο δῖος Ὀδυσσεύς*] ϒΠΕΛΕΓΟΑ|ΙΟϹΟΑϒϹϹΕϒϹ *P* 2 ulnoes *P*[s] 3 omnia] arma omnia *Vgoletus* 4 proniciem *P* | quidquam] quidq̄ *P* quid aut *Vgoletus* 5 reliqueretur *P*[s] 6 ad] ad in *P* in *del. Auantius* | penelopem *P* 7 cumeo *P* certensem *P*[s] 8 ulixē *P* 9 euriclia *P* 10 a̅auertit *P* 12 quo] qui *P* 14 garriat] cariat *P* | coercetur *P*

XX 1 *om. P* 3 τesippus (*i.* etesippus) *P corr. Accursius* 4 thecolimenus *P* 5 aput *P*[s] | exparte *P corr. Paris.* expertus *Auantius* 6 cauilatione *P* 7 derrisus *P*[s]

XXI.

Τῇ δ' ἄρ' ἐπὶ φρεσὶ θῆκε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη
Hic mentem dedit Icariae Tritonia Pallas

Vlixes Eumaeo et Philoetio, fidei eorum industriaeque confisus, qui sit reuelat. et postquam facta cognitio est, caedem procorum pro tempore instrui placet. quos Vlixes astu aggreditur, ut ipsum quoque intendendo arcum uires seniles explorare patiantur. quem uni quondam Vlixi facilem si quis intenderet, habiturus esset praemium ipsius Penelopae nuptiarum. sed prohibentibus procis, ne id ridiculus et mendicus auderet, quod frustra iuuentus tam electa temptasset, dat Telemachus Vlixi ceteris abnuentibus experiendi potestatem. et hinc nascitur admiratio persona uirtutis, dedecore suo ceteris erubescentibus, quorum ignauiam senex et mendicus arguerit.

XXII.

⟨Αὐτὰρ ὁ γυμνώθη ῥακέων πολύμητις Ὀδυσσεύς⟩
Squalentes humeris habitus reiecit Vlixes.

Vlixes loco ulteriore capto intendit arcum omnibusque foribus occlusis, ne qua pateret effugium, plerosque uino saucios aut nouitate rei stupidos aut quidlibet aliud meditantes conficit. cum primum omnium confixisset Antinoum, qui audacia et petulantia ceteros superauerat, Eumaeus et Telemachus et Philoetius sumptis et ipsi armis egregia in consternatos caede grassantur. iamque omnibus interemptis duobus tantummodo parcitur: Phemio citharoedo, qui ministerii

---

XXI 1 φρεσὶ] φρεc *P* | θεὰ] εεα *P* 3 philotio *P* 4 confixus *P* 5 pro tempore] *P et Vgoletus* 9 ipsius *Peiper* ius *P* 11 tam lecta *Vgoletus* | thelamacus *P* 13 persona *P* (*an* personata ?), prima *Vgoletus*

XXII 1 *om. P* 4 exclusis *P* 9 consternantes P^s 10 g̃ssantur *P* 11 phoemio cythardo *P*

causa adhibitus nihil omnium in Vlixis domo, quod contumeliosum esset, ediderat, et Medonti praeconi, cuius modestiae etiam Telemachus suffragatur. atque qui cum Telemacho erant, Melanthium famulorum Vlixis unum, qui procorum proteruiam semper armauerat, cruciabiliter occidunt. puellas inde duodecim, quae cum procis flagitiose consueuerant, suspendio perimunt. Vlixes caede ad plenum perpetrata ignem adolet incensoque sulphure domum piaculo purgat.

XXIII.

⟨*Γρῆυς δ' εἰς ὑπερῷ' ἀνεβήσετο καγχαλόωσα*⟩
Chalcidicum gressu nutrix superabat anili.

Euryclia nutrix gestae rei nuntia Penelopam de somno excitat. quae aduenientem ad se maritum non temere ipsum esse sibi persuadet et quadam cubiculi lege et genialis lectuli positu sibi tantum et Vlixi cognito, an ipse sit maritus, explorat. in coetum deinde conueniunt totamque noctem mutuo sermone consumunt. et hic quidem elegans replicatio laborum, quos Vlixes pertulit, mira concinnatione colligitur.

---

12 nihil omnium *Peiper* nich'ominus *P* nihil omnino *Accursius* 13 cūtumeliosum *P*[s] | praeconi *Accursius* uni *P* unius *Heinsius* 14 suffragatura quicumqȝ *P* suffragabatur. Et qui cum *Vgoletus* (at *Schenkl* atque *Peiper*) 15 melanitium *P* 16 proterinam *P* 17 XII *P* 18 prosis *P* 19 permunt *P* 20 sulphore *P*

XXIII 1 *om.* *P* 2 halcidicum *P* | superabat *bis scr.* *P* 3 euritia *P* | gestu *P* 5 timere *P* | esse sibi *Peiper* esse *P* esse se *Schenkl* | et *Schenkl*, *om.* *P* 6 geniali lectulis positus ibi *P* | ulixe *P* 7 in cetum. Deinde *P* coetum *Accursianus*, coitum *Vgoletus* 8 sermonem *P*[s] 9 h[1] *P* hinc *Paris.*

XXIIII.

⟨Ἑρμῆς δὲ ψυχὰς Κυλλήνιος ἐξεκαλεῖτο⟩
Tartaream uocat in sedem Cyllenius umbras.

Procorum animas recenti et communi caede congestas cateruatim Mercurius ad inferna compellit. tunc circa Agamemnonem manes heroici congregantur. miratique lectorum iuuenum congregem densitatem uno agmine commeantem causas interitionis accipiunt. tum apud inferos quoque uirtus Vlixis et Penelopae pudicitia praedicantur, ab Agamemnone prae ceteris, cui dispar fuerat in utroque fortuna. Vlixes ad Laertem patrem in agrum profectus inopinato et reditu et rerum gestarum relatu afficit senem: afficitur ab eo cognitis, quas exanclasset, aerumnis. subinde et patres procorum neces iuuenum properant ultum ire: consilioque et ui communicatis ante expectatum agro superueniunt. sed eos iam comitatior Vlixes fundit fugatque. uerum gliscentibus odiis et maiore seditione aut tumultu expectato ex sententia Iouis in Ithacam Minerua descendit et conciliata utrimque pace studia et motus partium rerum gestarum abolitione componit.

XXIIII 1 *om. P* 3 retenti *P* | comuni *P* 5 agamenonem *P* 7 commeantum *Graeuius* 8 ulixes *P* 10 laertē *P* 11 inoppinatu et *P (corr. Paris.)* et inopinato *Scaliger* 12 elatu affc̄t (c̄ *an* ē?) *P* affecit *Vgoletus* 14 ultu ire *P* (*sic* ultu isse *Auit. ep. 72 p. 90, 7 P.*) 15 in agro *Schenkl* 17 maiores seditiones *P corr. Auantius* 18 spectato *P corr. Peiper* | sententia] sñā *P* | ytacam *P*

XXII.

INCERTORVM

*OLIM CVM AVSONIANIS EDITA.

I.

[309—316] SEPTEM SAPIENTVM SENTENTIAE.

I [309] BIAS PRIENEVS.

Quaenam summa boni est? mens semper conscia recti.
Pernicies homini quae maxima? solus homo alter.
Quis diues? qui nil cupiet. quis pauper? auarus.
Quae dos matronis pulcherrima? uita pudica.
Quae casta est? de qua mentiri fama ueretur.
Quod prudentis opus? cum possis, nolle nocere:
Quid stulti proprium? non posse et uelle nocere.

II [310] PITTACVS MITYLENAEVS.

Loqui ignorabit, qui tacere nesciat.
Bono probari malo quam multis malis.

I *α* = *P (Paris. S. Germ. lat. 1044) et A (Angelicanus V 3, 22) β = L (Laudianus Misc. 87) et R (Paris. lat. 9344) ω = αβ, ψ nouitii inprimis Burdegalensis Vineti* ‖ sapientium *R* septenis uersibus explicatae *add. Aβ om. P* | *additur:* in quibus (quis *L*) aliquid ipsarum est obseruatum ut bini ultimi uersus (uersus ultimi *R*) per antitheta finiantur *β* Nomina septem sapientum qui fuerunt in diebus iochim regis iudee cum quo daniel captiuatus est fueruntque in tempore seruii principis romanorum. *A* ‖ perieneus *L* perithneus *R* 1 semper *α om. β* quae sibi *ψ* 2 hominum *A* 3 quis nil A^1 | cupi^{t}et *al. corr. A* 6 prudenti *A* | opus ē p cum *A* | possis *P* possit *Aβ* 7 quod *β* | non] nec *A* ‖ mithillenus *L* mitilenus *R* 8 nesciat *P* nesciet *Aβ*

Demens superbis inuidet felicibus;
Demens dolorem ridet infelicium.
Pareto legi, quisque legem sanxeris.
Plures amicos re secunda compares:
Paucos amicos rebus aduersis probas.

III [311] CLEOBVLVS LINDIVS.

Quanto plus liceat, tam libeat minus.
Fortunae inuidia est immeritus miser.
Felix criminibus non erit hoc diu.
Ignoscas aliis multa, nihil tibi.
Parcit quisque malis, perdere uult bonos.
Maiorum meritis gloria non datur:
Turpis saepe datur fama minoribus.

IIII [312] PERIANDER CORINTHIVS.

Numquam discrepat utile ab decoro.
Plus est sollicitus magis beatus.
Mortem optare malum, timere peius.
Faxis, ut libeat, quod est necesse.
Multis terribilis caueto multos.
Si fortuna iuuat, nihil laboris:
Si non adiuuat, hoc minus laboris.

V [313] SOLON ATHENIENSIS.

Tunc beatam dico uitam, cum peracta fata sunt.
Par pari iugator coniunx. quidquid inpar, dissidet.

---

10 *uersum hic omissum post u. 14 add. R* | /felicibus *A* 12 parcito *R* 13 compares *P* comparas *Aβ* ‖ lydius *β* 15 tantì (tì *al. in ras.*) *L* 16 inmeritus *R?* 17 hoc] hic *β* ‖ 22 nunquam *L* | decoro *P* decore *Aβ* 24 malum est *β* 25 fac sis *β* 27 nichil *A* nil *β* | labores *utrobique Baehrens* 28 *om. P* | hoc *om. A* ‖ Salon *P* 29 tum *A* | pĕracta cūm *A* | fata *ψ* facta *ω* | sunt *P* sint *Aβ* 30 iugator *ψ* (*Burdegal.*) iugato *ω* (iungato *A*[1]) | coniux *PL* | quicquid *Aβ* | inpar] *P?*

Non erunt honores umquam fortuiti muneris.
Clam coarguas propinquum, quem palam laudaueris.
Pulchrius multo parari quam creari nobilem.
Certa si decreta sors est, quid caueri proderit?
Siue sunt incerta cuncta, quid timere conuenit?

VI [314] CHILON LACEDAEMONIVS.

Nolo minor me timeat despiciatque maior.
Viue memor mortis, item uiue memor salutis,
Tristia cuncta exsuperans aut animo, aut amico.
Tu bene si quid facias, nec meminisse fas est;
Quae bene facta accipias, perpetuo memento.
Grata senectus homini, quae parilis iuuentae:
Illa iuuenta est grauior, quae similis senectae.

VII [315] ANACHARSIS SCYTHES.

Turpe quid ausurus te sine teste time.
Vita perit, mortis gloria non moritur.
Quod facturus eris, dicere distuleris.
Crux est, si metuas, uincere quod nequeas.
Cum uere obiurges, sic inimice iuuas:
Cum falso laudes, tunc et amice noces.
Nil nimium. satis hoc, ne sit et hoc nimium.

---

31 honoris *A* | fortuitu *A* fortuti *L* 32 quem palam *P* propalam *Aβ* 33 pulcrius *AL* | est parari *P* 34 est *om.* *P* | caueri *ω* cauere *ψ* | poterit *β* 35 siue: u *ex* s *A* | timere *P* timeri *Aβ* 38 exsuperans *P* exuperans *AL* exuperas *R* 39 nec *om.* *A* 41 hominis *β* | quae similis *β* | iuuentae *P* iuuentute *A* iuuentus *β* 42 senecta *β* ‖ scythes *α* scitha (schita *L*) *β* 44 mortis *ω* meriti *Schenkl,* uitae *Baehrens* 46 metuis *A* 47 uero *AR* | obiurgas *β* 48 laudas *β* | tunc] sic *β* 49 *ante u. 47 ψ* | satis est hoc *A* | ne] nec *β* ‖ Finiunt *β*

VIII [316] [DE SEPTEM SAPIENTIBVS EX GRAECO.

Septenis patriam sapientum, nomina, uoces
Versibus expediam: sua quemque monosticha dicent:
Chilo, cui patiens Lacedaemon, noscere se ipsum.
Periander, trepidam moderare, Corinthius, iram.
Ex Mitylenaeis, nimium nil, Pittacus oris.
Mensuram optimum, ait Cleobulus Lindius, in re.
Expectare Solon finem docet, ortus Athenis.
Plures esse Bias prauos, quem clara Priene.
Mileti fugisse Thales uadimonia alumnus.]

II.

[361 Edyll. XIIII Anthol. lat. 646 R.]

DE ROSIS NASCENTIBVS.

Ver erat et blando mordenti a frigore sensu
  Spirabat croceo mane reuecta dies.
Strictior eoos praecesserat aura iugales
  Aestiferum suadens anticipare diem.

Anthol. Pal. VIIII 366. *ἄδηλον.*
ἀποφθέγματα τῶν ἑπτὰ σοφῶν.
Ἑπτὰ σοφῶν ἐρέω κατ' ἔπος πόλιν, οὔνομα, φωνήν.
Μέτρον μὲν Κλεόβουλος ὁ Λίνδιος εἶπεν ἄριστον·
Χίλων δ' ἐν κοίλῃ Λακεδαίμονι Γνῶθι σεαυτόν.
Ὃς δὲ Κόρινθον ἔναιε Χόλου κρατέειν Περίανδρος.
Πιττακὸς Οὐδὲν ἄγαν ὃς ἔην γένος ἐκ Μιτυλήνης.
Τέρμα δ' ὁρᾶν βιότοιο Σόλων ἱεραῖς ἐν Ἀθήναις.
Τοὺς πλέονας κακίους δὲ Βίας ἀπέφηνε Πριηνεύς.
Ἐγγύην φεύγειν δὲ Θαλῆς Μιλήσιος ηὔδα.

VIII *Auctor carminis ipse Vgoletus est ni fallor, qui primus edidit. cf. Caesares 256, 3:* sua quemque monosticha signant. 3 cui patria est *Auantius* 6 Lyndius *Vgol.*

II *A = Augustanus B = Bembinus* ‖ Publii Virgilii (P. V. M. *A*) Egloga (Eglog̃ *A*) finit (fin. *B* FIÑ *A*) Eiusdem (Virgilii Ecloga *add. B*) de rosis nascentibus (egl'o *add. A*) incipit (feliciter inchoat *B*) *AB* ‖ 1 mordentia frigore *B* mordenda frigore *A (cf. 23) corr. Peiper* 2 aeo os *A*

Errabam riguis per quadrua compita in hortis
  Maturo cupiens me uegetare die.
Vidi concretas per gramina flexa pruinas
  Pendere aut holerum stare cacuminibus,
Caulibus et teretes patulis conludere guttas
. . . .
Vidi Paestano gaudere rosaria cultu
  Exoriente nouo roscida lucifero.
Rara pruinosis canebat gemma frutectis
  Ad primi radios interitura die.
Ambigeres, raperetne rosis Aurora ruborem
  An daret et flores tingueret orta dies.
Ros unus, color unus et unum mane duorum;
  Sideris et floris nam domina una Venus.
Forsan et unus odor: sed celsior ille per auras
  Diffluit: expirat proximus iste magis.
Communis Paphie dea sideris et dea floris
  Praecipit unius muricis esse habitum.
Momentum intererat, quo se nascentia florum
  Germina conparibus diuiderent spatiis.
Haec uiret angusto foliorum tecta galero,
  Hanc tenui folio purpura rubra notat.
Haec aperit primi fastigia celsa obelisci
  Mucronem absoluens purpurei capitis.
Vertice collectos illa exsinuabat amictus,

---

5 competa *AB* | herbis *B* 6 uegitare *B* 8 auto lerum *A* 9 patulis teretes *B* 10 *deest AB, recentes libri aut* Et caelestis aquae pondere tunc grauidas *(sic rec. m. add. marg. B) aut* Nox assueta diu fecerat illud idem *(ut Paris. 7936 s. XIII) aut denique utrumque (e. g. Helmstadiensis, Voss. 96 et 849 s. XV)* 15 aura *AB* (tunc *ante* aura *rec. ss. B*) aurora *Mellicensis s. XI? Thuaneus s. XI?* 17 rosumus *A* 20 diffle (*marg. m. rec.* l' difflatur) *B* difflo *A* (et *om. AB*) diffluit et *uel* defluit et *nouitii*, diffluit exspirat *Toll.* 21 paphiae AB^1 23 quom *Sebis.* | nascenda *A* 24 conparibus] *A?* | spadis *A* 26 hactenus in (l'tenuis *rec. in marg.*) *B* actenus et *A* hanc *et* tenui *nouitii* 27 primi B^2 prima *AB* 28 absolueris *A* | capidis *A* 29 uerticeco lectos *A* | exs^{1}nuabat *A* exinnabat *B*

Iam meditans foliis se numerare suis:
Nec mora: ridentis calathi patefecit honorem
Prodens inclusi semina densa croci.
Haec modo, quae toto rutilauerat igne comarum
Pallida conlapsis deseritur foliis.
Mirabar celerem fugitiua aetate rapinam
Et, dum nascuntur, consenuisse rosas.
Ecce et defluxit rutili coma punica floris,
Dum loquor, et tellus tecta rubore micat.
Tot species tantosque ortus uariosque nouatus
Vna dies aperit, conficit ipsa dies.
Conquerimur, Natura, breuis quod gratia talis:
Ostentata oculis illico dona rapis.
Quam longa una dies, aetas tam longa rosarum:
Cum pubescenti iuncta senecta breuis.
Quam modo nascentem rutilus conspexit Eous,
Hanc rediens sero uespere uidit anum.
Sed bene, quod paucis licet interitura diebus
Succedens aeuum prorogat ipsa suum.
Collige, uirgo, rosas, dum flos nouus et noua pubes,
Et memor esto aeuum sic properare tuum.

---

31 patefacit *A* 33 haec] ac *Scriuerius* 37 deflusi trutali (*membranae uitio dirempta*) *A* 38 micae *A* 39 uarius *A* 41 conquerimus (*rasura corr.*) *A*[1] | talis *A* *om.* *B* (florum est *rec. m. add.* *B*) 42 ostenta *A* | ilico *B* 44 cum *A* quas *B* | pubescenti (*an* -tis?) *A* pubescentes *B* | breuis *AB* premit *nouitii* 45 rutilis *ex* rutilus *B* | conpexit edus *A* 46 unum *A* 48 succendens *A* 49 uiro (uirg° *rec. corr.*) *B* ‖ Publii Virgilii Maronis (P. V. M. *A*) egloga (egl' *A*) de rosis finit (FIN *A*) *AB* eiusdem muretum incipit *A*

III.

[367 Edyll. xx Anthol. lat. 664 R.]

NOMINA MVSARVM.

[Clio historias, Euterpe tibias, Thalia comoedias, Melpomene tragoedias, Terpsichore psalterium, Erato geometricam, Polymnia rhetoricam, Vrania astrologiam, Calliope litteras.]

Clio gesta canens transactis tempora reddit.
Dulciloquis calamos Euterpe flatibus urguet.
Comica lasciuo gaudet sermone Thalia.
Melpomene tragico proclamat maesta boatu.
Terpsichore affectus citharis mouet, imperat, auget.
Plectra gerens Erato saltat pede carmine uultu.
Vrania motusque poli scrutatur et astra.
Carmina Calliope libris heroica mandat.
Signat cuncta manu loquiturque Polymnia gestu.
Mentis Apollineae uis has mouet undique Musas:
In medio residens complectitur omnia Phoebus.

IIII.

370 [Ecl. III Anthol. lat. 679 R.]

DE SIGNIS CAELESTIBVS.

Ad Boreae partes Arctoe uertuntur et Anguis,
Post has Arctophylax pariterque Corona, genuque

III *G* = *SGall. 899, T* = *Turicensis 78* Nomina musarum. Clio — litteras *T om. G* | comedias *T* | rethoricam *T* | caliope *T* ‖ 1 lio (C *rubricator om.*) *G* 2 urguet *GT* 3 comicolasciuo *T?* 4 melpone *GT*[1] | tragica *T (non G)* 5 cytharis *GT* | augere *G* 6 casmine *T* *u.* 9 *post u.* 6 *uulgo cum Cantabr. et Paris. cf. Anthol. lat. 88 R.* 8 Vrania *T (producta a ut Anthol. lat. 88, 8 R.),* Vrani *G* | motusque poli *Peiper* poli motus *GT* 9 caliope *GT* 10 apolloneę *T* | *aut* 10 *aut* 11 *spurium putat Riese.*

IIII *V* = *Valentianus 393, C* = *Caroliruhensis Aug. 167, G* = *Gudianus 132, Vat.* = *Vaticanus Reg. 215* ‖ Versus princ. de XII signis *Vat.* Prisciani epitome phenomenon *G* *inscr. om. CV* 1 arctoi *CV corr. Baehrens* arctoae *G* 2 arctofilax *C* arctophilax *VG (ubi* c *ex corr.) Vat.*

Prolapsus, Lyra, Auis, Cepheus et Cassiopeia,
Auriga et Perseus, Deltoton et Andromedae astrum,
Pegasus et Delphin Telumque, Aquila Anguitenensque.
Signifer inde subest, bis sex et sidera complent
Hunc: Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo,
Libra, Scorpius, Arquitenens, Capricornus et urnam
Qui tenet et Pisces. post sunt in partibus Austri
Orion, Procyon, Lepus, ardens Sirius, Argo,
Hydrus, Chiron, Turibulum quoque Piscis et ingens.
Hinc sequitur Pistrix simul Eridanique fluenta.

V.

SVLPICIA QVERITVR DE STATV REIP. ET TEMPORIBVS DOMITIANI.

Musa, quibus numeris heroas et arma frequentas,
Fabellam permitte mihi detexere paucis;
Nam tibi secessi tecum penetrale retractans
Consilium: quare nec carmine curro Phalaeco,
Nec trimetro iambo, nec qui pede fractus eodem
Fortiter irasci didicit duce Clazomenio.
Cetera quin etiam, quot deinceps milia lusi
Primaque Romanos docui contendere Grais
Et salibus uariare nouis, constanter omitto.

---

3 lira *Vat.* | casiophea *C* cassiiphea *V*[1] casiephia *Vat.* cassiopea *G* 4 aurigam *V* | et *om. VC* 5 delfin *VG* | aquila *om. Vat.* 8 arcitenens *libri* | urna *CVG* 10 procion *V* procum *Vat.* | argo/ *G* 11 idros *V* ydros *Vat.* ydris *G* | cidron *V* | pisces *G*

V *V = ed. pr. Venetiis 1498, P = ed. Parmensis Thadei Vgoleti 1496, ω = PV* Decii magni Ausonii Catalogus Vrbiū nobiliū Finit. | Sulpitia Incipit. | Queritur de statu Rei pu. & temporibus Domitiani. *P* Sulpitia incipit *V* Heroicum Sulpici carmen. LXX. *R Volaterranus Comment. urb. l. IV f. LVI (ed. pr. Rom. a. 1506)* 3 secessit *V* 4 neque *V* | phaleuco *P* phaleco *V* Phalaeci *Schlaeger f.* Phalaeceo 5 iambo] *an* elumbo — pede *?* 6 didicit *Vinetus* discit *ω* 7 cætera *ω an* Ludicra *?* | quod denique *ω corr. Peiper* quondam quae *Heinsius* | mollia *Burmann* 8 Romanas *Vinetus* | graiis *ω*

Teque, quibus princeps et facundissima calles,
Adgredior: precibus descende clientis et audi.

Dic mihi, Calliope, quid iam pater ille deorum
Cogitat? an terras et patria saecula mutat
Quasque dedit quondam marcentibus eripit artes?
Nosque iubet tacitos et iam rationis egentes,
Non aliter, primo quam cum surreximus aruo,
Glandibus et purae rursus procumbere lymphae?
An reliquas terras conseruat amicus et urbes,
Sed genus Ausonium Rutulique extirpat alumnos?
Quid? reputemus enim: duo sunt, quibus extulit ingens
Roma caput, uirtus belli et sapientia pacis.
Sed uirtus, agitata domi et socialibus armis,
In freta Sicaniae et Carthaginis exulat arces
Ceteraque imperia et totum simul abstulit orbem.
Deinde, uelut stadio uictor qui solus Achaeo
Languet et immota sensim uirtute fatiscit,
Sic itidem Romana manus, contendere postquam
Destitit et pacem longis frenauit habenis:
Ipsa domi leges et Graia inuenta retractans,
Omnia bellorum terra quaesita marique
Praemia consilio et molli ratione regebat;
Stabat in his (neque enim poterat constare sine istis):
Haut frustra auctori mendaxque Diespiter olim,
'Imperium sine fine dedi' dixisse probatur.

34 Vergil. A. I 279

10 et] o *OJahn* 11 aggredior *ω* 12 iam *Peiper* non *P* nam *V* nunc *Baehrens* 13 et] in *Heinsius* ad *Baehrens* 14 marcentibus *Teuffel Peiper* morientibus *ω* 15 tacitas *P* | etiam *ω* | egenos *V* *post u.* 15 *secuntur* 20—22 *ω*, *transposuit Vinetus* 16 aruo] aeuo *Auantius* 17 procurrere *ω* *corr. Pithoeus* 18 amicas *V* 19 Romuli *ω* *corr. Peiper* | exturbat *ω* *corr. Sebis. Baehrens* 20—22 *uid. ad* 15 23 exilit *ω* *corr. Peiper* | artes *V* 24 cætera *ω* 25 uelit *P* | stadio *ed. Tornaes.* studio *ω* | acheo *P* 26 sensim *Heinsius? Peiper Baehrens*[2] secum *ω* senio *Heinsius* segnis *Franken* | facessit *ω* *corr. Scaliger* 31 premia *P* 32 istis *Peiper* ipsis *ω* 33 haut *Cannegieter*, aut *ω* | auctori *Peiper* uxori *ω*

Nunc igitur qui rex Romanos imperat inter,
Non trabe, sed tergo prolapsus et ingluuie albus,
Et studia et sapiens hominum nomenque genusque
Omnia abire foras atque urbe excedere iussit?
Quid fugimus Graios hominumque reliquimus urbes,
Vt Romana foret magis his instructa magistris,
Iam (Capitolino ueluti turbante Camillo
Censibus et trutina Galli fugere relicta)
Si nostri palare senes adiguntur et ipsi
Vt ferale suos onus exportare libellos?
Ergo Numantinus Libycusque errauit in isto
Scipio, qui Rhodio creuit formante magistro,
Ceteraque illa manus bello facunda secundo?
Quos inter prisci sententia dia Catonis
Scire adeo magni fecisset, utrumne secundis
An magis aduersis staret Romana propago.
Scilicet aduersis! nam, cum defendier armis
Suadet amor patriae et caritura penatibus uxor,
Conuenit, ut uespis, quarum domus arce Monetae,
Turba rigens strictis per lutea corpora telis;

---

36 tergo] cf. Sueton. Domit. 1. — Sueton. Dom. 18 deformis et obesitate uentris.

37 Sueton. Domit. 10 philosophos omnis urbe Italiaque summouit.

48 Horat. S. I 2, 32 sententia dia Catonis.

---

35 res romanas ω *corr. Douza* | imperat *Scaliger* inferat ω 36 non trabe sed tergo ω *i. non faciendo sed patiendo.* non trabs sed trico *Baehrens* 39 fugimus *Peiper* facimus ω | relinquimus ω *corr. Pithoeus* 41 Iam *Peiper* non ω nunc *Scaliger* 42 Ensibus ω *corr. Withof* | fugiere *V* 43 si *V* sic *P* | dicuntur ω *corr. Baehrens* 44 suo sonus ω *corr. Scaliger* | exportare *Burmann* extirpare ω 45 numantinas libycas ω *corr. ed. Tornaes.* 46 qui] quod *Cannegieter* | Rudio *Heinsius* 47 cætera ω | foecunda *Auantius* 49 adeo *Pithoeus* deos ω 51 deffendier *P* 52 caritura *Peiper* captiua ω 53 ut uespis *sc.* conuenit turba | monetae] mouente *V* *post* 53 *excidisse uersum coniecit Baehrens* 54 rigens *uulgo* tegens ω regens *ed. Tornaes.* uigens *Barthius* turbat agens *Pulmann*

Ast ubi res secura redit, oblita furorum
Plebs rectorque una somno moriuntur obeso:
Romulidarum igitur longa et grauis exitium pax. —

Hic fabella modo pausam facit. optima, posthac
Musa, uelim moneas, sine qua mihi nulla uoluptas
Viuere: uti quondam, dum Smyrna Byblisque peribat,
Nunc itidem migrare uacat. uel denique quiduis
Vt dea quaere aliud: tantum Romana Caleno
Moenia iucundos pariterque auerte Sabinos.
Haec ego. tum paucis dea me dignarier infit:
'Pone metus aegros, cultrix mea: summa tyranno
Haec instant odia et nostro periturus honore est.
Nam laureta Numae fontisque habitamus eosdem,
Et comite Egeria ridemus inania coepta.
Viue, uale! manet hunc pulchrum sua fama dolorem:
Musarum spondet chorus et Romanus Apollo.'

---

55 res *LMueller* apes ω *an* pax? | fauorum *P* suorum *V corr. Peiper* 56 rector *Peiper,* frater ω 58 hic *Peiper* hac ω 59 qua] quo (*sc.* monito) *Sebis.* 60 Smyrnalibusque ω *corr. Peiper (nympha pro urbe)* 61 uacat *Peiper* uelit ω uelim *Boxhorn* 62 ut] tu *uel* i *Heinsius* 63 facundos *V* | aduerte *Scaliger* 64 dignatur et infit *Pithoeus* | infit] istis *Withof* 65 aegros *Peiper* aequos ω caecos *MHertz* 66 haec] *f.* hinc | perituru sonore est *MHertz* 67 fontis *P* fonteis *V* 68 ægeria *P* | cæpta *P* 'cepta *V* 69 sua *Pithoeus* tua ω ‖ Finiunt Sulpitiæ dicta ω (*secuntur in P* Epigrammata Ausonii: quae feruntur emanasse e bibliotheca Georgii Alexandrini Viri de lingua latina Benemeriti)

VI.

[107 Antholog. Salmas. 263 R.]

IN PVERVM FORMOSVM.

Dum dubitat natura, marem faceretne puellam:
Factus es, o pulcher, paene puella, puer.

VII.

[VII]

DE MATRE AVGVSTI.

Ante omnes alias felix tamen hoc ego dicar,
Siue hominem peperi femina siue uirum.

VIII.

[247 Epit. XXX]

DIDONI.

Infelix Dido, nulli bene nupta marito:
Hoc pereunte fugis, hoc fugiente peris.

VIIII.

AD AMICAM.

Ecce rubes nec causa subest. me teste pudicus
Iste tuus culpam nescit habere rubor.

VI 1 Hor. S. I 8, 2 incertus scamnum faceretne Priapum.

VI *Vgoletus ed. post c. XXXV* 1 Dum *V* cum *A* | facerer *V* 2 natus es *cod. Salmasianus* | pene *VA*

VII *dedit hoc fragmentum Auantius in ed. Veneta*[4] *a. 1507 post Sulpiciam.* 1 foelix *A* | dicar *Lugdun.* dicor *A* 2 hominem *A* deum *Lugdun.* | foemina *A*

VIII *Lugdunenses ediderunt p. 264 post epit. XXVII (244)*

VIIII *et* X *inter excerpta ex Ausonio habet p (Paris. 18275 s. XIII): Ausonii non sunt sed posterioris aeui.* 1 ℭ ecce *p* 2 rubor *Baehrens*, pudor *p*

Et uice populeae frondis tremis et uice lunae,
Puniceam maculant lutea signa cutem.
Amplexus etiam nostros pudibunda recusas
Et, si testis adest, oscula sueta fugis.

X.

Consuetudo oculis nil sinit esse nouum.

---

4 maculam *ut uid.* *p* 6 sueta *Baehrens* set[u]a *(pr. corr.)* *p*
X ☾ consuetudo *p*

XXIII.

ITALORVM S. XV EPIGRAMMATA.

AVSONII POETAE EPIGRAMMATA NVPER INVENTA ET AB ERVDITISSIMO VIRO BARTHOLOMAEO MERVLA PVBLICATA.

I [255 Epit. xxxviii]

EX SEPVLCHRO LATINAE VIAE.

Non nomen, non quo genitus, non unde, quid egi:
Mutus in aeternum sum: cinis, ossa, nihil.
Nec sum nec fueram genitus, tamen e nihilo sum;
Mitte nec exprobres singula: talis eris.

I *Scaliger Lect. Auson. II 20 (Gruter.*[1] *938, 8):* ut est illud Lactorate in Nouempopulonia:

D. I. M.
NON . FVI . FVI . MEMINI .
NON . SVM . NON . CVRO .
DONNIA . ITALIA . AN-
NORVM . XX . HIC . QVIE-
SCO . C . MVNATIVS . C .
DONNIA . CALISTE . LI-
BERTE . PIISSIME .

Anth. lat. 1514 Meyeri: Tulliae Sympherusae

Olim non fuimus, nati sumus; unde quieti
Nunc sumus, ut fuimus: cura relicta. uale.

M = ed. Merulae in ed. Veneta[3] *a. 1496* *V = ed. Vgoleti M Parm. 1499 (V*[2] *ed. 1501)* *A = HAuantius (A*[1] *ed. Veneta*[4] *a. 1507, A*[2] *ed. Aldina 1517)*

AVSONII *etc.*] *M*

I 1 ægi *M* aeui *Schenkl*

II [CXVIII] IN DIDONIS IMAGINEM EX GRAECO.

Illa ego sum Dido, uultu, quem conspicis, hospes,
  Assimilata modis pulchraque mirificis.
Talis eram; sed non, Maro quam mihi finxit, erat mens
  Vita nec incestis feta cupidinibus.
Namque nec Aeneas uidit me Troius unquam,
  Nec Lybiam aduenit classibus Iliacis;
Sed furias fugiens atque arma procacis Hiarbae
  Seruaui, fateor, morte pudicitiam;
Pectore transfixo costas quod perculit ensis,
  Non furor aut laeso crudus amore dolor:
Sic cecidisse iuuat. uixi sine uulnere famae,
  Vlta uirum positis moenibus oppetii.

II Anthol. XVI 151 (Plan. IIII 9, 24)

ΑΔΕΣΠΟΤΟΝ

εἰς εἰκόνα Διδοῦς.

Ἀρχέτυπον Διδοῦς ἐρικυδέος, ὦ ξένε, λεύσσεις,
  εἰκόνα θεσπεσίῳ κάλλεϊ λαμπομένην·
Τοίη καὶ γενόμην, ἀλλ' οὐ νόον οἷον ἀκούεις,
  ἔσχον ἐπ' εὐφήμοις δόξαν ἐνεγκαμένη·
Οὐδὲ γὰρ Αἰνείαν ποτ' ἐσέδρακον, οὐδὲ χρόνοισι
  Τροίης περθομένης ἤλυθον (ἤλυθεν?) ἐς Λιβύην·
Ἀλλὰ βίας φεύγουσα Ἰαρβαίων ὑμεναίων
  πῆξα κατὰ κραδίης φάσγανον ἀμφίτομον.
Πιερίδες, τί μοι ἁγνὸν ἐφωπλίσσασθε Μάρωνα;
  οἷα καθ' ἡμετέρης ψεύσατο παρθενίης·

1 cf. Anthol. lat. Meyer. 1183 Ille ego . . . Hic sum quem cernis nunc

9 Verg. A I 44 transfixo pectore. Verg. A VIIII 431 uiribus ensis adactus transabiit costas cf. X 681 XII 508

10 Verg. A V 5 duri magno sed amore dolores polluto.

12 Verg. A IIII 655 sq. urbem praeclaram statui, mea moenia uidi ulta uirum . . .

II Ex Graeco] Quattuor ultima carmina huius Epigrammatis non habentur in graeco Codice *add.* *VA* 1 quem *Barthius* qui *MV* quam *A* quo *Baehrens* 2 assimulata *VA* 4 uitta *Heinsius* | feta *uel* foeda *Peiper* laeta *MVA* laesa *Heinsius* 5 me] nec *V* 6 Libyam *VA* 7 furia *A*[1] | Iabrae *V* Iarbae *A* 9 costas *Peiper* castos *MVA* castus *Graeuius* castum *Toll* casto *Baehrens* | pertulit enses *MVA corr.* *Graeuius* 10 laesus *M* lesos *VA*[1] laesos *A corr.* *Accursius*

Inuida cur in me stimulasti, Musa, Maronem,
Fingeret ut nostrae damna pudicitiae?
Vos magis historicis, lectores, credite de me,
Quam qui furta deum concubitusque canunt
Falsidici uates, temerant qui carmine uerum
Humanisque deos assimilant uitiis.

III [cxxxvii] DE MATRIMONIO GRAMMATICI INFAVSTO.

'Arma uirumque' docens atque 'arma uirumque' peritus,
Non duxi uxorem, sed magis arma, domum.
Namque dies totos totasque ex ordine noctes
Litibus oppugnat meque meumque larem;
Atque, ut perpetuis dotata a matre duellis,
Arma in me tollit, nec datur ulla quies.
Iamque repugnanti dedam me, ut denique uicta
Iurget ob hoc solum, iurgia quod fugiam.

III *Ἀγαθίου ἢ Παλλαδᾶ.*

Μῆνιν ἄειδε μαθὼν καὶ μῆνιν ἄειδε διδάξας
οὐλομένην γαμετὴν ἠγαγόμην ὁ τάλας·
Πᾶν δ' ἦμαρ μάχεται καὶ παννυχίη πολεμίζει,
ὡς παρὰ τῆς μητρὸς προῖκα λαβοῦσα μάχην.
Ἢν δὲ θέλω σιγᾶν καὶ μαρναμένῃ ὑποείκειν,
ὅττιπερ οὐ μάχομαι, τοῦδ' ἕνεκεν μάχεται.

ex Philostrati codice Boissonade ad eiusdem heroicum p. 638 edidit (Anth. Graec. ed. Jacobs t. II 747 et III 885 (cf. Anthol. Pal. VIIII 168 (Plan. I 17, 1)

---

18 assimulant *VA*

III De infausto (in Fausto *V*) matrimonio grammatici *VA* 4 oppugnant *M corr. VA* 5 dotata matre *MV* d. a Marte *A* 7 uicta *Peiper* uictus *M* uictum *V* uitem *A* uicto *Heinsius* uitet *Hartel* 8 iurget *Paris.* iurgia *MVA*

IIII [cxvii] DE HOMINE PIGRO.

Sanus piger febriente multo est nequior:
Potat duplum dapesque duplices deuorat.

V [cxxxii] IN CAECVM ET CLAVDVM.

Insidens caeco graditur pede claudus utroque:
Quo caret alteruter, sumit ab alterutro.
Caecus namque pedes claudo gressumque ministrat,
At claudus caeco lumina pro pedibus.

VI [cxxxiii] ALITER IN CAECVM ET CLAVDVM.

Ambulat insidens caeco pede captus utroque
Atque alterna subit munia debilitas;
Nam caecus claudo pedes commodat, ille uicissim
Mutua dat caeco lumina pro pedibus.

IIII *Μενάνδρου Ἐπιτρεπόντων* II (Stob. Flor. XXX 7 Meineke Fr. Com. IIII 119):

Ἀργὸς δ' ὑγιαίνων τοῦ πυρέττοντος πολὺ
ἀθλιώτερος, διπλάσια γοῦν ἐσθίει μάτην.

cf. Menandri Mon. 34. Theophylactos Simocatos epist. LXI p. 316.

V. VI Anthol. Pal. VIIII 12 (Plan. I 4, 2)

ΛΕΩΝΙΔΟΥ

Τυφλὸς ἀλητεύων χωλὸν πόδας ἠέρταζεν,
ὄμμασιν ἀλλοτρίοις ἀντερανιζόμενος.
Ἄμφω δ' ἡμιτελεῖς πρὸς ἑνὸς φύσιν ἡρμόσθησαν,
τοὐλλιπὲς ἀλλήλοις ἀντιπαρασχόμενοι.

cf. Anth. Pal. VIIII 11 et 13 (Plan. I 4, 1 et 3)

IIII 2 portat *V*

V *correctum est exemplar, c. VI prior carminis forma.* ex Graeco *add. VA*

VI Idem *VA* 3 pedes *nimirum in scedulis scripserat auctor,* pes *M* pede *VA*

VII [XLIII] IN VENEREM ARMATAM.

Armatam Pallas Venerem Lacedaemone uisens:
'Vis nunc iudicium sic ineamus!' ait.
Cui Venus arridens: 'Quid me galeata lacessis?
Vincere si possum nuda, quid arma gerens?'

VIII [CVI] IN IMAGINEM VENERIS.

Emersam pelagi nuper genitalibus undis
Cyprin Apellei cerne laboris opus:
Vt complexa manu madidos salis aequore crines
Humidulis spumas stringit utraque comis.
Iam 'tibi nos (i prae!)' Iuno inquit et innuba Pallas,
'Cedimus et formae praemia deferimus'.

VII Anthol. XVI 174 (Plan. IIII 12, 22)

ΑΔΕΣΠΟΤΟΝ

(εἰς τὴν ἐν Σπάρτῃ ἔνοπλον Ἀφροδίτην)

Παλλὰς τὰν Κυθέρειαν ἔνοπλον ἔειπεν ἰδοῦσα·
'Κύπρι, θέλεις οὕτως ἐς κρίσιν ἐρχόμεθα;'
Ἡ δ' ἁπαλὸν γελάσασα· 'τί μοι σάκος ἀντίον αἴρειν;
εἰ γυμνὴ νικῶ, πῶς ὅταν ὅπλα λάβω;'

cf. Auson. ep. LXIIII (42)

VIII Anthol. XVI 178 (Plan. IIII 12, 26)

Ἀντιπάτρου Σιδωνίου

Εἰς τὴν αὐτὴν (sc. *Ἀφροδίταν*) *ἀνερχομένην ἀπὸ θαλάττης*

Τὰν ἀναδυομέναν ἀπὸ ματέρος ἄρτι θαλάσσας
Κύπριν, Ἀπελλείου μόχθον ὅρα γραφίδος,
Ὡς χερὶ συμμάρψασα διάβροχον ὕδατι χαίταν
ἐκθλίβει νοτερῶν ἀφρὸν ἀπὸ πλοκάμων.
Αὐταὶ νῦν ἐρέουσιν Ἀθηναίη τε καὶ Ἥρη
'οὐκέτι σοὶ μορφᾶς εἰς ἔριν ἐρχόμεθα'.

4 cf. Catull. 66, 63.

5 i prae: Terent. Andr. 171 Eun. 908 (abi prae: Plaut. Amph. 543 Terent. Eun. 499 Ad. 167 Phorm. 777)

VII 1 lacedemone *V* 2 nunc *Baehrens* ne *M V* ne ut *A*

VIII In Venerem Anadyomenem (Anadyomenen *A*[2]) *VA* 5 i prae *M V* Cypri *A* | inquit *om. V add. A* 6 caedimus *VA* | deperimus *M corr. Heinsius, Sebis.* disperimus *V* deserimus *A*

VIIII ⟨DE VXORE⟩.

*   *   *

VIIII B [CXLII] ALIVD DE VXORE.

Deformis uxor cui sit, ancilla elegans,
Vxorem habere, subigere ancillam uelit.

X [CXLIII] DE VARIETATE FORTVNAE.

Fortuna nunquam sistit in eodem statu,
Semper mouetur, uariat ac mutat uices,
Et summa in imum uertit ac uersa erigit.

XI [XXII] DE EADEM EXEMPLVM.

Thesauro inuento qui limina mortis inibat,
Liquit ouans laqueum, quo periturus erat;
At qui, quod terrae abdiderat, non repperit aurum,
Quem laqueum inuenit, nexuit ac periit.

X 2 Horat. C. IIII 7, 3 mutat . . . uices
3 Horat. C. I 34, 12 sq. ualet ima summis mutare (cf. I 35, 2)
XI Anthol. Pal. VIIII 45 (Plan. I 84, 1)
Στατυλλίου Φλάκκου?
Χρυσὸν ἀνὴρ ὁ μὲν εὗρεν, ὁ δ' ὤλεσεν· ὧν ὁ μὲν εὑρὼν ῥίψεν, ὁ δ' οὐχ εὑρὼν λυγρὸν ἔδησε βρόχον.
cf. Auson. ep. XIIII (23)

VIIII *titulum suppleuit Peiper*

VIIII B Aliud *om. VA* 2 habere] *f.* hauere; abigere *uel* abire *Heinsius*

X De Fortunae uarietate *VA* 2 ac] & *VA* 3 uergit *Heinsius*

XI De eodem exemplum *M corr. Peiper,* De uarietate fortunae *VA* 3 reperit *V* 4 ac] & *VA*

XII [CXLIIII] IN PVERVM STELLAM.

Stella, prius uiuis fulgebas Lucifer: at nunc
Extinctus cassis lumine Vesper eris.

XIII [CXXI] DE AMISSA PVELLA.

Tres fuerant Charites, sed, dum mea Lesbia uixit,
Quattuor. at periit : tres numerantur item.

XIIII [CXXXIIII] DE DIVITE ET PAVPERE.

Non est diues opum foelix, nec pauper inopsque
Infoelix, alio nec magis alter eget.
Diues eget gemmis, Cereali munere pauper:
Sic cum egeant ambo, pauper egens minus est.

XII Anthol. Pal. VII 670 (Plan. III 6, 28)
Πλάτωνος τοῦ φιλοσόφου.
Ἀστὴρ πρὶν μὲν ἔλαμπες ἐνὶ ζώοισιν Ἑῷος·
νῦν δὲ θανὼν λάμπεις Ἕσπερος ἐν φθιμένοις.
cf. Diog. Laert. III 29 p. 182 Appul. de mag. 10.

XIII Anthol. Pal. VIIII 515 (Planud. I 41, 4)
ἄλλο (Κριναγόρου).
Τρεῖς εἰσ' αἱ Χάριτες· σὺ δὲ δὴ μιὰ ταῖς τρισὶ ταύταις
γεννήθης, ἵν' ἔχωσ' αἱ Χάριτες Χάριτα.
Anthol. Pal. V 146 *Καλλιμάχου.*
Τέσσαρες αἱ Χάριτες· ποτὶ γὰρ μία ταῖς τρίσι κείναις
ἄρτι ποτεπλάσθη, κἤτι μύροισι νοτεῖ
Εὐαίων ἐν πᾶσι ἀρίζαλος Βερενίκα,
ἇς ἄτερ οὐδ' αὐταὶ ταὶ Χάριτες Χάριτες.
cf. Anthol. Pal. VIIII 506, Plan. VII 126 u. 4 et 136. Musaeus v. 95 sq. — Auson. ep. LI (32).

XIIII 1 Verg. A. I 14, II 22 diues opum.

XII puerum *om. VA* | Stillam *M* 1 Stilla *M* | uisis *M corr. Schenkl*, superis *VA*

XIII 1 Carites *M* 2 at *VA*² ac *M* ut *A*¹ | numerantur. Item *V*

XIIII 1 foelix *Peiper* diues *iterum MVA* 2 infelix *VA*² 4 Sic] Sed *Paris.* | qum *M*

XV [CXXXVI] IN GRAMMATICVM.

Foelix grammaticus non est, sed nec fuit unquam
Nec quisquam est foelix nomine grammaticus.
Sed si quis foelix praeter fatum extitit et fas,
Hic demum excessit grammaticos canonas.

XVI [CXVI] EPICVRI OPINIO.

Quod est beatum, morte et aeternum carens,
Nec sibi parit negotium nec alteri.

XVII [CXL] DE INGRATIS EX MENANDRO.

Ingrato homone terra peius nil creat.

XV Anthol. Pal. XI 297 (Plan. II 10, 2)
τοῦ αὐτοῦ (*Λουκιλλίου*, an *Παλλαδᾶ*?)
Οὐδεὶς γραμματικῶν δύναταί ποτε . . . εἶναι,
ὀργὴν καὶ μῆνιν καὶ χόλον εὐθὺς ἔχων.
cf. Anthol. Pal. VIIII 173 (Planud. I 17, 4) *Παλλαδᾶ Ἀλεξανδρέως*.

XVI Cicero de nat. deor. I 17, 45: quod si ita est, uere exposita illa sententia est ab Epicuro, quod beatum aeternumque sit, id nec habere ipsum negotii quidquam nec exhibere alteri. I 30, 85 In illis selectis eius breuibusque sententiis, quas appellatis *κυρίας δόξας*, haec ut opinor prima sententia est: 'quod beatum et immortale est, id nec habet nec exhibet cuiquam negotium.' cf. Diog. Laert. X 139: *Τὸ μακάριον καὶ ἄφθαρτον οὔτε αὐτὸ πράγματα ἔχει οὔτε ἄλλῳ παρέχει.*

XVII Menandri ex fabulis inc. CDLXXII (Stobaei Floril. app. p. 31, 11. Mein. IIII 185, 6. Meinekii fr. com. IIII 325. cf. Monost. 34):
Ἀεὶ δ' ὁ σωθεὶς ἐστιν ἀχάριστον φύσει.
ἅμ' ἠλέηται καὶ τέθνηκεν ἡ χάρις,
ἣν δεόμενος τότ' ἀθάνατον ἕξειν ἔφη.
1 Plauti Bacch. III 2, 10 (394 R.): nam pol, meo quidem animo, ingrato homine nil impensiust.

XV 1 felix *VA*[2] *(ubique)* 3 sed] at *Lugdun.* aut *Heinsius* | & fas *M* unquam *VA* 4 hic] is *VA*

XVI 1 Quod est beatum? *M* Quid est beatum: *VA* 2 negocium *VA*

XVII 1 homone *Peiper* homine *MVA* | nil *A* nihil *MV* | nil homine terra peius ingrato creat *Vinetus*

Vicinus, hospes, notus, ignotus, cliens
Et si qua genera sunt egena ciuium,
Si quid petenti promptus opis impertias
Aut misereare, gratia actutum perit.

XVIII [CXLV] EX EODEM.

Re fruere, ut natus mortalis: dilige set rem,
Tanquam immortalis. fama est in utroque uerenda.

---

2 Horat. ep. II 2, 132 bonus uicinus . . . amabilis hospes.

XVIII Anthol. Pal. X 26 (Plan. I 12, 6):

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ

Ὡς τεθνηξόμενος τῶν σῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυε,
ὡς δὲ βιωσόμενος φείδεο σῶν κτεάνων.
Ἔστι δ' ἀνὴρ σοφὸς οὗτος, ὃς ἄμφω ταῦτα νοήσας
φειδοῖ καὶ δαπάνῃ μέτρον ἐφηρμόσατο.

Isocrates Demonico, patris sui Hipponici exemplum proponens (Isocr. ad Demon. c. 3): *οὐδὲ τὸν πλοῦτον παρακαίρως ἠγάπα, ἀλλ' ἀπήλαυε μὲν τῶν παρόντων ἀγαθῶν ὡς θνητὸς, ἐπεμελεῖτο δὲ τῶν ἐπαρχόντων ὡς ἀθάνατος.* similia dicta multa collegit Iacobs.

1 Anth. lat. 911 R. Epicuri. Cum te mortalem noris, praesentibus exple Deliciis animum: post mortem nulla uoluptas.

---

3 sunt egena *Peiper Schenkl* sunt: & genus *MV (distinctione sublata)* sunt id genus *A*[1] (sunt id ciuium genus *A*[2]) 5 aut] ut *VA* | misereat *V corr. A* | attutum *ed. Iunt., corr. Vinetus* aut totum *MVA*

XVIII Ex eodem *M sc. Epicuro; praecedebat ni fallor in schedis c. XVI, sequebatur XVII, quem ordinem primus editor temere mutauit.* Ex Menandro *VA* 1 natus *A* mens *MV* | diligis. & rem *MVA corr. Paris.* 2 imortalis *VA*[1] | fama] mors *V* sors *A* | uerenda *A* querenda *M* quaerenda *V*

EPIGRAMMATA AVSONII QVAE FERVNTVR EMANASSE E BIBLIOTHECA GEORGII ALEXANDRINI VIRI DE LINGVA LATINA BENEMERITI.

XVIIII [cxv] IN FVRIPPVM.

Pars te Furippum uocitat, pars uero Furippum,
Altera producens, altera corripiens.
Elige utrum malis: aut tende aut corripe; nomen
Conueniet quauis, fur furiose, tibi.

XX [cxxii] IN FAVSTVLVM STATVRAE BREVIS. [ANCI PROBINI].

Faustulus insidens formicae ut magno elephanto
Decidit et terrae terga supina dedit.
Moxque idem ad mortem est mulcatus calcibus eius,
Perditus ut posset uix retinere animam.
Vix tamen est fatus: 'Quid rides, improbe liuor?
Quod cecidi: cecidit non aliter Phaethon.'

XX Anthol. Pal. XI 104 (Plan. II 32, 13)

ΛΟΥΚΙΛΛΙΟΥ

Ἱππεύων μύρμηκι Μενέστρατος, ὡς ἐλέφαντι,
δύσμορος ἐξαπίνης ὕπτιος ἐξετάθη,
Λακτισθεὶς δ' ὡς εἶχε τὸ καίριον· 'ὦ φθόνε, φησίν,
οὕτως ἱππεύων ὤλετο καὶ Φαέθων.'

V EPIGRAMMATA *etc.*] *V* Ausonii Epigrammata per Dominum Bartolomeū Merulam reperta *A*[1] Ausonii epigrammata *A*[2] *eadem sunt quae a. 1496 publicata erant, ordine mutato atque aucta eis quae iam sequuntur XVIIII—XXVI*

XVIIII 1 uera *VA corr. Paris.* 4 quoduis *Paris.*

XX Anci probini *VA del. Peiper.* Anicii *Vinetus* 3 mulctatus *VA*[1] (*i.* mulcatus), multatus *A*[2] 5 liuor *Accursius* liber *VA* 6 quod *A* qui *V* | cecidi cecidit: non *V* | alter *V corr. A*

XXI [cxxviii] IN MEDEAE IMAGINEM.

Medeam uellet cum pingere Timomachi mens
 Voluentem in natos crudum animo facinus,
Immanem exhausit rerum in diuersa laborem,
 Fingeret adfectum matris ut ambiguum.
Ira subest lachrymis, miseratio non caret ira;
 Alternum uideas ut sit in alterutro.
Cunctantem satis est; nam digna est sanguine mater
 Natorum, tua non dextera, Timomache.

XXII [cxxx] ALIVD IN EANDEM.

Quis te pictorum simulauit, pessima Colchis,
 In natos crudum uoluere mente nefas?

XXI Anthol. XVI 136 (Plan. IIII 9, 8):

ΑΝΤΙΦΙΛΟΥ

εἰς εἰκόνα Μηδείας τὴν ἐν Ῥώμῃ.

Τὰν ὀλοὰν Μήδειαν ὅτ' ἔγραφε Τιμομάχου χείρ
 ζάλῳ καὶ τέκνοις ἀντιμεθελκομέναν,
Μυρίον ἄρατο μόχθον, ἵν' ἤθεα δισσὰ χαράξῃ,
 ὧν τὸ μὲν εἰς ὀργὰν νεῦε, τὸ δ' εἰς ἔλεον.
Ἄμφω δ' ἐπλήρωσεν· ὅρα τύπον· ἐν γὰρ ἀπειλᾷ
 δάκρυον, ἐν δ' ἐλέῳ θυμὸς ἀναστρέφεται·
Ἀρκεῖ δ' ἁ μέλλησις, ἔφα σοφός· αἷμα δὲ τέκνων
 ἔπρεπε Μηδείῃ, κοὐ χερὶ Τιμομάχου.

2 Culex 249 anxia sollicitis meditantem uulnera gnatis.

XXII Anthol. XVI 137 (Plan. IIII 9, 9)

ΦΙΛΙΠΠΟΥ

εἰς τὸ αὐτό.

Τίς σου, Κολχὶς ἄθεσμε, συνέγραφεν εἰκόνι θυμόν;
 τίς καὶ ἐν εἰδώλῳ βάρβαρον εἰργάσατο;
Ἆρ' αἰαὶ διψᾷς βρεφέων φόνον; ἤ τις Ἰήσων
 δεύτερος, ἢ Γλαύκη τις πάλι σοι πρόφασις;
Ἔρρε, καὶ ἐν κηρῷ παιδοκτόνε. σῶν γὰρ ἀμέτρων
 ζήλων εἰς ἃ θέλεις καὶ γραφὶς αἰσθάνεται.

XXI 4 affectum *A* ad factum *V* 5 lachrymis *V* 6 alternum] alterutrum *A (cf. V 2)* | *post u. 6 sequentis carminis uu. 9 et 10 (XXIII) transposuit Schenkl* 7 nam digna (*uel* condigna) *Accursius* indigna *V A f.* en digna (*sic Baehrens*) | matre *V corr. A*

XXII 2 uoluent *A*[1] *err. typ.*

Vsque adeone sitis puerorum haurire cruorem,
Vt ne picta quidem parcere caede uelis?
Numnam te pellex stimulat? numne alter Iason,
Altera uel Glauce sunt tibi causa necis?
Quin ne picta quidem sis barbara; namque tui uim
Creta tenax zeli concipit immodicam.

XXIII [cxxx 9 sq.]

Laudo Timomachum, matrem quod pinxit in ensem
Cunctantem, prolis sanguine ne maculet.

XXIIII [cxxxv] DE PENELOPE.

* * *

Intemerata procis et tot seruata per annos
Oscula, uix ipsi cognita Telemacho.
Hinc mea uirginitas facibus tibi fulsit adultis:

---

8 Vergil. G IIII 161 tenaces . . . ceras

XXIII Anthol. XVI 135 (Plan. IIII 9, 7)

ΑΔΗΛΟΝ

εἰς εἰκόνα Μηδείας ἐν Ῥώμῃ.
Τέχνη Τιμομάχου στοργὴν καὶ ζῆλον ἔδειξε
Μηδείης, τέκνων εἰς μόρον ἑλκομένων·
Τῇ μὲν γὰρ συνένευσεν ἐπὶ ξίφος, ᾗ δ' ἀνανεύει,
σώζειν καὶ κτείνειν βουλομένη τέκεα.

cf. Anthol. XVI 138 (Plan. IIII 9, 10) 1 sq. *δεῦρ' ἴδ' ἄγαλμα Κολχίδα, Τιμομάχου χειρὶ τυπωσαμένου.*

XXIIII 3 cf. Ouid. I 115 sq. certe ego, quae fueram te discedente puella, protinus ut uenias facta uidebor anus.

---

3 adeo meritis *V corr. A* 4 puta *V corr. A* | parcerae *V* 5 nun nam *V corr. A* | nun (*i.* nunc) *V corr. A* 7 puta *V corr. A* | tui uim *Lugdun.* tui mens *VA* tumorem — immodicum *Peiper* 8 creta] cera *Accursius* | geli *V* caeli *A*[1] coeli *A*[2] *corr. Accursius*

XXIII *cum c. XXII cohaeret VA, separauit Peiper* 9 ense *Gronouius* 10 si *Gronouius*

XXIIII *fragmentum est et reliquiae iusti poematis (Scaliger) truncum ab initio et fine (Vinetus) epistulae sc. ad exemplum Ouidianarum.* 1 et] *f.* ego | *post u.* 2 *excidisse uersum suspicor* 3 hinc] nunc *Brandes* | fulsit *Peiper* lusit *VA* luxit

Arsit et in uidua principe uerus amor.
Saepe ego mentitis tremui noua foemina somnis
Lapsaque non merito sunt mihi uerba sono.
Et tamen ignotos sensi experrecta dolores
Strataque tentaui sicca pauente manu;
Nam tibi anhelanti supremaque bella mouenti
Paruit indulgens et sine uoce pudor,
Dente nihil uiolare fero, nihil unguibus ausae;
Foedera nam tacita pace peregit amor.
Denique non auiam tremulo clamore uocaui
Nec prior obsequio serua cucurrit anus:
Ipsa uerecundo tetigi pallore puellum,
Impositum teneri fassa pudoris opus.

* * *

XXV [CXXXVIII] DE FRATRIBVS THEBANIS.

Nec Stygiis lucis ineunt sua foedera fratres
Oedipodionidae, de misero ah miseri!

---

4 ib. 10 uiduas manus 81 uidua lecto
8 Mart. XI 81 et iacet in medio sicca puella toro. Ouid. Ars II 686 siccaque de lana cogitat ipsa sua.
XXV Anthol. Pal. VII 396 (Plan. III 14, 2)

Βιάνορος Βιθυνοῦ

Οἰδίποδος παίδων Θήβη τάφος· ἀλλ' ὁ πανώλης
τύμβος ἔτι ζώντων αἰσθάνεται πολέμων.
Κείνους οὔτ' Ἀίδης ἐδαμάσσατο, κἠν Ἀχέροντι
μάρνανται· κείνων χὠ τάφος ἀντίπαλος,
Καὶ πυρὶ πῦρ ἤλεγξαν ἐναντίον. ὢ ἐλεεινοὶ
παῖδες, ἀκοιμήτων ἁψάμενοι δοράτων.

2 Stat. Th. I 313 Oedipodionides VII 216 Oedipodionidas

Canter, olim gliscit *Peiper* 4 inuidia *VA corr. Heinsius Sebis.* | serus *Heinsius* 7 ignoto A^2 | experecta VA^1 8 tentaui] *VA* 10 pudor *Peiper* dolor *VA* 11 ause *V* 15 ipse A^2 | puellas *VA corr. Peiper (sc. paruulum filium)* 16 onus *Sebis.*

XXV 2 Oedipodionide *A*

Namque etiam ex uno surgentes aggere flammae,
In diuersa sui dissiliunt cineres.
Infandos iuuenes, quos nec discordia cassos
Luce nec in semet linquit atrox animus.
Atque utinam et Thebas quissent partirier ipsas
Regnorum et metas ut cinerum nebulas!

XXVI [CXLI] DE DEMOSTHENIDE.

* * *

XXVI B

Discere, si cupis, a doctis quam multa licebit;
Quae nosti, meditando uelis inolescere menti;
Quae didicisti, haut dediscendo absumere tendas.

---

3 Stat. Th. XII 431 exundant diuiso uertice flammae Alternasque apices abrupta luce coruscant.

4 cf. Ouid. Tr. V 5, 36: scinditur in partes atra fauilla duas.

5 Ouid. Tr. V 5, 35 ipsa sibi discors. Stat. Theb. XII 448 rogi discordis hiatus.

8 Ouid. Tr. V 5, 31 sensus inest igitur nebulis quas exigit ignis.

XXVI cf. Anthol. Pal. XI 266 (Plan. II 13, 9)

τοῦ αὐτοῦ (Λουκιλλίου)
Ψευδὲς ἔσοπτρον ἔχει Δημοσθενίς· εἰ γὰρ ἀληθὲς
ἔβλεπεν, οὐκ ἂν ὅλως ἤθελεν αὐτὸ βλέπειν.

XXVI B Catonis disticha IIII 23.

Disce, sed a doctis.

2 Idem IIII 21 Exerce studium! (*at* Isocr. I 18 *ἃ μὲν ἐπίστασαι, ταῦτα ἀναφύλαττε ταῖς μελέταις, ἃ δὲ μὴ μεμάθηκας, προςλάμβανε ταῖς ἐπιστήμαις. contulit Schenkl.*)

3 Idem IIII 27 Discere ne cessa.

---

3 etiam] *f.* ecce | surgentes] dum surgunt *Schenkl* 4 cineris *Lugdun.* 8 metus V^2

XXVI. XXVI B *titulus alienus est ab ipso carmine; separaui* De Demosthene *VA corr. Peiper* 1 cupias doctus *VA corr. Graeuius* 3 aut dum discendo *VA corr. Peiper* (haud *Paris.*)

CARMINA A THADAEO VGOLETO AVSONI EPIGRAMMATON LIBRO INSERTA.

XXVII [246 Epit. xxviii]

⟨IN SIGNVM MARMOREVM NIOBES⟩.

Habet sepulcrum non id intus mortuum,
Habet nec ipse mortuus bustum super;
Sibi sed est ipse hic sepulcrum et mortuus.

XXVIII [lxi] ⟨DE BVCVLA MYRONIS⟩.

Errasti attendens haec ilia nostra, iuuence:
Non manus artificis lac dedit uberibus.

XXVIIII [lxii] DE EADEM.

Pasce greges procul hinc, ne quaeso, bubulce, Myronis
Aes ueluti spirans cum bobus exagites.

XXVII Anthol. Pal. VII 311 (Plan. III 7, 3)
Ἀγαθίου σχολαστικοῦ (εἰς Νιόβην)
Ὁ τύμβος οὗτος ἔνδον οὐκ ἔχει νεκρόν·
ὁ νεκρὸς οὗτος ἐκτὸς οὐκ ἔχει τάφον,
ἀλλ' αὐτὸς αὑτοῦ νεκρός ἐστι καὶ τάφος.
ex Eustathii Macrembolitae aenigmatis (ed. JHilberg Vindob. 1876 p. 209) auctor latini epigrammatis hausisse uidetur.

XXVIII Anthol. Pal. VIIII 721 (Plan. IIII 7, 9)
Ἀντιπάτρου Σιδωνίου
Μόσχε, τί μοι λαγόνεσσι προσέρχεαι; τίπτε δὲ μυκᾷ;
ἁ τέχνα μαζοῖς οὐκ ἐνέθηκε γάλα.

XXVIIII Anthol. Pal. VIIII 715 (Plan. IIII 7, 3)
Ἀνακρέοντος
Βουκόλε, τὰν ἀγέλαν πόρρω νέμε, μὴ τὸ Μύρωνος
βοΐδιον ὡς ἔμπνουν βουσὶ συνεξελάσῃς.

XXVII De eodem trimetrum iambicum *VA (praecedebat V ep. LXIII (245)* 1. 3 sepulchrum *A* 3 hic ipse *V corr. A*

XXVIII De eadem *VA (praecedebat epigr. LXX (60)* Ad Daedalum de eadem bucula) 1 attundens *Peiper* attentans *Heinsius Sebis.*

XXVIIII 2 bubus *Paris.*

XXX [LXIII] DE EADEM.

Me uitulus cernens immugiet; irruet in me
Taurus amans; pastor cum grege mittet agens.

XXXI [LXXXV] DE EODEM.

Daphnen et Nioben saltauit simius idem:
Ligneus ut Daphne, saxeus ut Niobe.

XXXII [CIIII] AD DELIAM LASCIVIENTEM CVLTV.

Delia, nos miramur: et est mirabile, quod tam
Dissimiles estis tuque sororque tua.
Haec habitu casto, cum non sit, casta uidetur,
Tu praeter cultum nil meretricis habes.
Cum casti mores tibi sint, huic cultus honestus,
Te tamen et cultus damnat et actus eam.

XXXIII [CV] AD GALLAM.

Vado, sed sine me, quia te sine: nec nisi tecum
Totus ero, pars cum sim altera, Galla, tui.

XXX Anthol. Pal. VIIII 730 (Plan. IIII 7, 18)
Δημητρίου Βιθυνοῦ
Ἢν μ' ἐσίδῃ μόσχος, μυκήσεται· ἢν δέ γε ταῦρος,
βήσεται· ἢν δὲ νομεύς, εἰς ἀγέλην ἐλάσει.
XXXI Anthol. Pal. XI 255 (Plan. II 38, 3)
Παλλαδᾶ
Δάφνην καὶ Νιόβην ὠρχήσατο Μέμφις ὁ σιμός,
ὡς ξύλινος Δάφνην, ὡς λίθινος Νιόβην.
XXXIII cf. Auson. ep. XXXIIII (13)
2 Horat. C. II 17, 5 sq. a, te meae si partem animae rapit maturior uis, quid moror altera.

XXX 2 agens *Scaliger* amans *VA* ouans *Accursius (cf. Auian. 18, 4)*
XXXI *sine titulo cohaerens superiori A*^{1} Aliud *A*^{2}
XXXII Ad deliam] De deliam *V corr. A* In D. *Schenkl* 1 uos *Paris.* 3 abitu *VA*^{1} *corr. A*^{2}
XXXXIII 1 Vado ego *Heinsius*

Vado tamen, sed dimidius: uado minor ipso
  Dimidio, nec me iam locus unus habet.
Nam tecum fere totus ero; quocumque recedam,
  Pars ueniet mecum quantulacumque mei.
Separor unus ego, sed partem sumo minorem
  Ipse mei; tecum pars mea maior abit.
Si redeam tibi, totus ero: pars nulla uacabit,
  Quae mox non redeat in tua iura. uale.

XXXIIII [251 Epitaph. xxxiiii]

EPITAPHIVM CALLICRATEAE.

Viginti atque nouem genitrici Callicrateae
  Nullius sexus mors mihi uisa fuit.
Sed centum et quinque expleui bene mensibus annos,
  In tremulam baculo non subeunte manum.

CARMINA AB VGOLETO EXPLETA.

XXXV [LIIII] DE EFFIGIE REGIS CROESI.

[Effigiem, rex Croese, tuam, ditissime regum,
  Vidit apud manes Diogenes Cynicus.]
Constitit utque procul, solito maiore cachinno

XXXIIII Anthol. Pal. VII 224 (Plan. III 12, 13)

ἀδέσποτον.

Εἴκοσι Καλλικράτεια καὶ ἐννέα τέκνα τεκοῦσα
  οὐδ' ἑνὸς οὐδὲ μιῆς ἐδρακόμην θάνατον·
Ἀλλ' ἑκατὸν καὶ πέντε διηνυσάμην ἐνιαυτούς,
  σκίπωνι τρομερὰν οὐκ ἐπιθεῖσα χέρα.

3 Vergil. A V 46 annuus exactis completur mensibus orbis.

XXXV uid. Ausonii epit. XXX (54)

3 Iuuenal. III 100 sq. maiore cachinno Concutitur

---

5 quocunque *A* 6 quamtula *V* | cunque *A* 7 summo *VA*

XXXIIII Ephitaphium *A*[1] 3 mēsibus *V* messibus *A* 4 In tremula *V corr. A* intremulam *Lugdun.*

XXXV effigiae *A*[1] *u. 1 et 2 Ausonii sunt epit. XXX; V titulum et u. 3—8 Vgoletus fecit* 3 procul solito: maiore *V*

Concussus dixit: 'Quid tibi diuitiae
Nunc prosunt, regum rex o ditissime, cum sis
Sicut ego solus, me quoque pauperior?
Nam quaecumque habui, mecum fero: cum nihil ipse
Ex tantis tecum, Croese, feras opibus.

XXXVI [LXXXIIII] IN SALTATOREM INEPTVM.

[Deceptae felix casus se miscuit arti:
Histrio, saltauit qui Capanea, ruit.]
Idem qui Nioben saltauit saxeus, ut tum
Spectator ueram crediderit Nioben,
In Canace uisus multo felicior ipsa,
Quod non hic gladio uiscera dissecuit.

---

7 Anthol. Pal. VIIII 145, 5 sq.: ὅσσα γὰρ εἶχον πάντα φέρω σὺν ἐμοί· Κροῖσε σὺ δ' οὐδὲν ἔχεις.
XXXVI Anthol. Pal. XI 254 uid. ad Auson. epigr. XVIII (84)

---

7 quaecunque *A*
XXXVI *u. 1 et 2 Ausonii sunt epigr. XVIII, uu. 3—6 cum titulo ipse Vgoletus suppleuit* 1 foelix *V*[2] *A*[1] saltabat *A*[2] 3 qui] *an* quin? 4 spectatur *V corr. A* | niobem *VA*[1] *corr. A*[2] 5 foelicior *A*[1]

I.

AVCTORES ET IMITATORES.

Certissimos rerum fontes atque testimonia aliquot memoratu digna ipsis Ausonii uerbis subscripsimus. hic collegimus parum certa uel communia eosque auctorum locos quos exornandi sermonis gratia poeta siue studio siue sponte transtulit. adiunximus etiam quae supra omissa uel iusto breuius indicata sunt. nota ℭ ipsius Ausonii locos similes significaui.

I. PRAEFATIVNCVLAE.

I [470] 5 ℭ Par. 2, 2 Tarbellae matris patris et Haeduici.
11 ℭ Par. 4, 3 Arborium Haeduico ductum de stemmate nomen.
ℭ Prof. 24, 3 stemmate nobilium deductum nomen auorum.
13 Paulinus Pell. carm. euch.: 113 sed redeo ad seriem.
20 ℭ Prof. 15, 12. 20, 7.
21 ℭ Vrb. 115 paganaque nomina Belcas.
35 ℭ Epiced. 41 sq. summum columen . . honorum praefectus Gallis et Libyae et Latio.
37 ℭ Grat. Act. 13 et 58. ℭ Precatio consulis designati 2 consulis Ausonii Latiam uisure curulem.
ℭ Ep. XXVIIII 60 trabeam Pauline tuam Latiamque curulem.
39 ℭ Epiced. 1 nomen ego Ausonius.
IIII [469], 1 Vergil. G. I 96 flaua Ceres.
5 Horat. S. II 2, 17 atrum . . . hiemat mare.
8 Vergil. A. I 177 iussa capessere.
10 ℭ Cento praef. (p. 206) 11: potentissimum imperandi genus est, cum is roget qui iubere potest.
22 Plin. N. H. praef. 4 hunc igitur tibi inputabis et in nostra culpa tibi ignosces. 22 ℭ Ludus 14 palmas non culpas esse putabo meas.
19 sq. Martial. I 3, 9 sed tu ne totiens domini patiare lituras neue notet lusus tristis harundo tuos, aetherias, lasciue, cupis uolitare per auras.
21 Vergil. A. VIIII 447 pater Romane VI 851 tu regere imperio populos, Romane, memento.

II. EPHEMERIS:

(immo ἐφημερία i. ἡ τῆς ἡμέρας λειτουργία, Hesychius ex LXX)

1 Pers. III 1 sq. iam clarum mane fenestras . . . intrat, . . . stertimus indomitum.

3 Horat. c. I 25, 7 sq. noctes, Lydia, dormis.

5 Martial. XIII 59, 1 tota mihi dormitur hiems et pinguior illo tempore sum, quo me nil nihil somnus alit. cf. Plin. n. h. VIII 223.

7 Plaut. Most. I 1, 62 (65) 'saginam caedite. Symmach. I 7, 2 caedundae saginae cura. Ammian. XXII 12, 6 caedendis conuiuiis.

10 Horat. c. I 24, 5 perpetuus sopor urguet.

17 sqq. Horat. c. III 11, 38 surge . . . surge, ne longus tibi somnus, unde non times, detur.

24 Horat. c. I 16, 24 in celeres iambos agit furentem. Ars 79 Archilochum proprio rabies armauit iambo.

II. PARECBASIS: Quintilian. I. O. IIII 3, 12—14: παρέκβασιν uocant Graeci, latini egressum uel egressionem etc. (sic infra IIII ante u. 86) ☾ Cento inter uu. 100 et 101.

35 Tibull. I 7, 53 tibi dem turis honores, libem et Mopsopio dulcia mella fauo. Ouid. F. III 735. 761.

37 Horat. c. I 19, 13 uiuum . . . caespitem.

47 Paulinus c. 4, 1 omnipotens genitor rerum. Sedul. I 60 omnipotens aeterne deus. Tiberiani oratio 1 omnipotens annosa poli quem suscipit aetas.

49 Laus Christi (Claudian. epigr. 48) 1 proles uera dei cunctisque antiquior annis.
☾ Grat. Act. 80 principio antiquior, fine diuturnior.

51 Paulini c. 33, 16 quae nec mens humana capit nec lingua profari. Prudent. Perist. X 928 Christum loquenti lingua numquam defuit. Tiberianus 3 nec numero quisquam poterit pensare nec aeuo.

54 ☾ Grat. Act. 80 opifex et causa mundi.

55 Eu. Johann. 1, 1 ☾ Paschal. 16 tu uerbum, pater alme, tuum natumque deumque.

58 C. de rosis 45 rutilus . . Eous.

59 Eu. Johann. 1, 3.

60 Is. 66, 1 caelum sedes mea est, terra autem scabellum pedum meorum (Matth. 5, 34. Act. 7, 49) Psalm. 102, 19 in caelo parauit dominus sedem suam.

62 ☾ Paschal. 21 ut spiritus . . pigra inmortali uegetaret membra lauacro.

63 Grat. Act. 80 aeterne omnium genitor ipse non genite.

64 Paul. ad Rom. 9, 9 sqq.

65 Paul. ad Rom. 11, 17 sq.

66 sqq. Eu. Iohann. 14, 9.

67 Paul. ad Corinth. I 15, 3.

73 ℭ Paschal. 1 salutiferi . . . Christi.

77 Paulini Pellaei Eucharist. 602 da precor intrepidam contra omnia tristia mentem.

80 ℭ Paschal. 14 sq. deceptum miseratus Adam, quem capta uenenis inplicuit socium blandis erroribus Aeuua.

81 ℭ Paschal. 12 sacrosque prophetas

84 uia lactea: Ovid. M. I 69. ℭ Paschal. 7 plaga lactea caeli. IIII EGRESSIO: uid. ad 25.

88 Elias: Reg. IIII; Henoch: Gen. 5, 24 Ecclesiastic. 14, 16 Hebr. 11, 5; — Sedul. I 179. 181 aurea flammigeris euectus in astra quadrigis . . . sidereum penetrauit iter.

90 Augustin. de ciu. dei II 29 illic enim tibi non Vestalis focus, non lapis Capitolinus, sed deus unus et uerus.

94 Gen. 1, 2 ℭ Paschal. 20 ut super aequoreas nabat qui spiritus undas.

95 da ueniam: Martial. XII 60, 5; II 90, 4 Spect. 32, 1 al.

103 Vergil. A. VI 743 quisque suos patimur manes.

104 Tiberianus 28 da, pater, angustas ut possim noscere causas.

105 sqq. Horat. Ep. I 16, 35 qui cupiet, metuet quoque. uid. Paulini c. 4, 8 sqq.

110 sq. Paulin. c. 4, 6 sq. mihi male uelle facultas nulla sit ac bene posse adsit tranquilla potestas.

118 Tibull. I 1, 59 suprema mihi cum uenerit hora.

119 Martial. X 47, 13 summum nec metuas diem nec optes.

122 ℭ Prof. 26, 13 iudicis . . . dei.

124 ℭ Paschal. 15 blandis erroribus.

126 ℭ Paschal. 31 Christe, apud aeternum placabilis adsere patrem.

127 Sedul. I 313 sqq. at dominus uerbum . . . de lumine lumen, de solo solus . . . in genitore manens etc.

128 Symbolum apostolicum: φῶς ἐκ φωτός, θεὸν ἀληθινὸν ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ. ℭ Paschal. 18 ex uero uerum.

130 Paulin. c. 6, 22 sqq. 24 consona caelesti plangens modulamina plectro; c. 17, 113 sqq. Alcimus Auitus V 717 consona quo celebrat persultans turba tropaeum.

131 Rutilius I 629 responsuros persultat bucina colles.

145 ℭ Ep. 25, 19 nihil moreris iamque dum loquor redi.

146 Iul. Capitolini Verus 5, 1 cum sit notissimum dictum de numero conuiuarum: septem conuiuium, nouem uero conuicium. cf. Varro ap. Gellium VIII 11, 1 sq. (Varronis Men. rell. 333—340 B).

149 Sidon. c. XXIII 459 hinc nos ad propriam domum uocabas, cum mane exierat nouum et calescens horam sol dabat alteram secundam.

150 Pers. III 4 quinta dum linea tangitur umbra.
Sidon. Ep. II 9 med.: ecce et ab archimagiro aduentans, qui tempus instare curandi corpora moneret: quem quidem nuntium per spatia clepsydrae horarum incrementa seruantem probabat conpetenter ingressum quinta digrediens.
164 ☾ Grat. Act. 19 instar profundae grandinis.
169 Titinnius ap. Charis. I p. 55, 5 K.: uelim ego osse arare campum cereum.
173 cf. Hieronymus ep. ad Iulianum: et tamen ille adposito notario cogebat loqui, quae uelociter edita uelox consequeretur manus et linguae celeritatem prenderent signa uerborum.
185 Martialis XIIII 208 currant uerba licet, manus est uelocior illis; nondum lingua, suum dextra peregit opus.
(Prudent. Perist. VIIII 23 sq. uerba notis breuibus conprendere cuncta peritus raptimque punctis dicta praepetibus sequi.) (Sueton. Tit. 3 e pluribus conperi notis quoque excipere uelocissime solitum.)
Manil. IIII 197 hinc et scriptor erit uelox, cui littera uerbum est quique notis linguam superet cursimque loquentis excipiat longas noua per compendia uoces.
194 sqq. cf. Lucret. IIII 959 sqq.
201 cf. Hieronymus Apol. I adu. Rufinum (uid. Toll. p. 781).
213 Vergil. G. II 506 Sarrano dormiat ostro.
214 ☾ Mos. 124 famosis olido nidore popinis.
215 Vergil. A. VI 283 sq. ulmus opaca ingens, quam sedem somnia uolgo uana tenere ferunt foliisque sub omnibus haerent.
217 sq. Vergil. A. VI 893 sq. sunt geminae Somni portae; quarum altera fertur cornea, qua ueris facilis datur exitus umbris, altera candenti perfecta nitens elephanto, sed falsa ad caelum mittunt insomnia manes.
☾ Cupido 103 porta — eburna.
235 Catulli Priap. 1 hunc lucum tibi dedico.

III. DOMESTICA.

I [320] de herediolo.

1 Vergil. E. I 69 mea regna uidens. ☾ Ep. XXVII 116 ueteris Paulini regna.
11 Horat. Ep. I 1, 18 et mihi res, non me rebus subiungere conor.
12 ☾ cf. epit. 30 (54).
13 Horat. S. II 3, 100 Aristippus qui seruos proicere aurum in media iussit Libya.
15 Horat. Ep. I 16, 65 qui cupiet, metuet quoque.

17 (Horat. Ep. I 16, 1 sqq.)
20 ℭ Griph. pr. 61 cui nihil neque non lectum est neque non intellectum. Varro Men. 335 B. si tempus lectum, si apparatus non neglectus.
25 (Horat. Ep. I 16, 12 sq.)
Iuuenal. III 226 hortulus hic puteusque breuis.
26 Paulin. Euchar. 45 sq. refluas . . . undas nauigeram per portam.
29 cf. Martial. VI 43, 9 sq.
31 sq. Terent. Eun. V 5, 1 (971) sqq. ex meo propinquo rure hoc capio commodi: neque urbis odium me umquam percipit. ubi satias coepit fieri, commuto locum.

II [317] Versus paschales.

cf. Sedulii „paschale carmen" et „paschale opus"; incerti „carmen paschale" quod inter Claudianea legitur, non sic sed „de Saluatore" inscribitur in codicibus.

1 Sedul. I 26 Clara salutiferi taceam miracula Christi (cf. Paulinus c. 23, 44 (de S. Felice Nat. VII): Clara salutiferis edens miracula signis.)
ℭ Ephem. 73 nate patris summi nostroque salutifer aeuo.
7 ℭ Ephem. 84.
12 ℭ Ephem. 81.
14 sq. ℭ Ephem. 79 sq.
15 Genesis 3.
15 ℭ Ephem. 124.
16 ℭ Ephem. 55.
20 ℭ Ephem. 94.
Genes. 1, 2 et spiritus dei ferebatur super aquas.
21 ℭ Ephem. 62.
25 Claudiani quod fertur carmen paschale 20 sq. Augustum foueas, festis ut saepe diebus annua sinceri celebret ieiunia sacri.
31 ℭ Ephem. 126.

III Oratio uersibus rhopalicis.

uid. Diomedes p. 499, 15 (fistulares), Seruii centim. 467, 15, Marius Plotius Sacerdos 505, 27 („latinum non repperi"). legebatur olim apud Diomedem Homeri Il. VII 1 *ὣς εἰπὼν πυλέων ἐξέσσυτο φαίδιμος Ἕκτωρ*; nunc apud Diomedem et Marium est Il. III 182: *ω μάκαρ Ἀτρείδη, μοιρηγενὲς, ὀλβιόδαιμον.*

IIII [318] Epicedion in patrem.

cf. Stat. S. V. 3 epicedion in patrem suum.

praef. 11: Incerti Aulularia p. 11, 18 P. tantum est enim tacere uerum, quantum est falsum dicere.
morte obita: Lucret. I 135. Cicero pro Sest. 20 etc. Vergil. A. X 641. ℭ Prof. pr. 4. 24, 14 al.

1 ◖ Praef. I [470] 39 hic ergo Ausonius. Vergil. A. III 614 nomen Achaemenides.

9 inpromptus: Liu. VII 4 ex. quia infacundior sit et lingua impromptus. (Sueton. Tit. 3 Latine Graeceque promptus et facilis. Spartiani Hadrian. 15, 10 oratione et uersu promtissimus.)

17 Schol. Iuuenal. I 95 moris erat apud antiquos, ne quis adderet possessionibus suis aut ex illis minueret. cf. Horat. S. II 6, 6 sq.

18 Incertus poeta: quibus indiciis, quo teste periuit (Scaliger lect. Aus. 1, 20).

23 Horat. C. IIII 9, 45 non possidentem multa uocaueris recte beatum.

32 Horat. C. II 1, 4 grauesque principum amicitias Anthol. 407 Ries. (Senecae?), 1 uiue et amicitias regum fuge etc.

33 cf. Horat. Ars 267 uitaui denique culpam, non laudem merui.

34 Horat. C. III 24, 35 quid leges sine moribus uanae proficiunt?

41 ◖ Praef. 470, 35 sq.

V [332] Precatio consulis designati.

2 ◖ Praef. 470, 37. ◖ Ep. XXVIIII 60. ◖ Prec. Kl. Ian. 4 consulis Ausonii.

7 ◖ Prec. Kl. Ian. 10 anne bonis coepte auspiciis.

8 Vergil. G. I 100 umida solstitia atque hiemes orate serenas, agricolae.

9 Horat. Ep. I 16, 16 Septembribus horis.

12 Vergil. G. I 230 ad medias sementem extende pruinas.

15 Martial. X 62, 7 tostamque feruens Iulius coquit messem.

19 Vergil. G. I 302 genialis hiems.

36 ◖ ep. 26, 8 Chunos . . . Sauromatas.

37 Paulin. c. XXV (Mign. tom. LXI p. 639), 22 sq. hunc ego si Geticis agerem male subditus armis, inter et inmites celebrarem laetus Alanos.

38 praepetibus: ◖ ep. 26, 2 praepes Victoria.

41 ◖ Protrept. 85 absistat Nemesis, ferat et fortuna iocantem.

51 Vergil. A. I 94 terque quaterque beati.

52 Horat. C. I 1, 36 sublimi feriam sidera uertice.

VI [333] Precatio Kl. Jan.

1 sq. ◖ supra 10: anne bonis coepte auspiciis.

2 ◖ supra 4: consulis Ausonii.

5 Vergil. A. VII 180 Ianique bifrontis.

IIII. PARENTALIA.

praef. in prosa [158] 2 ◖ Mos. 394 materiae commendet honos.
praef. [159] 4 Ouid. F. II 535 parua petunt manes; pietas pro

diuite grata est munere. C Par. 21, 8 peruenit ad manes exequialis honor. C Par. 25, 8 mutauitque torum feretri uice exequialis honor.

6 Vergil. A. v. 53 sq. annua uota tamen sollemnisque ordine pompas exequerer.

8 C Ecl. 11 [377] 15 Augustus sequitur cognatum a Caesare nomen, ordine sic anni proximus ut generis.

10 Vergil. A. III 67 magna supremum uoce ciemus.

10 C Prof. 25, 5 nomina tantum uoce ciere suis sufficiet tumulis.

14 Vergil. A. VI 507 magna manes ter uoce uocaui.

Par. I [160] 12 C Par. 8, 6 facundo quamuis maior ab ingenio.

17 Velleius I 5 (de Homero): quod neque ante illum quem imitaretur neque post illum qui eum imitari posset inuentus est.

— II [161] 3 sq. C Par. 16, 3 sq. si forma et fama fidesque morigerae uxoris lanificaeque manus.

4 Tibull. II 1, 10 lanificam . . . manum.

5 Sedulius I 267 coniugiique fidem, famulos censumque gubernent.

6 serietas: cf. Sidon. Ep. I 9, 1 VIIII 13, 5 C. XXIII 440.

— III [162] 2 C Vrb. 3 quia tertia dici fastidit.

10 Ouid A. A. I 428 ingenuas didicisse iuuet . . . artes.

11 Martial. VIIII 99, 3 Marcus Palladiae non infitianda Tolosae gloria. C Prof. 17, 7 Palladiae . . . toga . . . Tolosae.

22 Stat. Th. XI 619 praereptaque uerba dictauit fatis.

— IIII [163] 6 C Vrb. 75 Alpinis opulenta Vienna colonis. C Ep. XXVII 81 Alpina tecta Viennae.

17 Vergil. A. IIII 519 (Manil. I 1): et conscia fati sidera.

19 Sidon. Ep. V 11, 3 formulam uitae.

25 C Par. 9, 8 perque nouem caelebs te fleo Olympiadas.

29 Stat. S. V 3, 25 Lethaei secreto in gramine campi concilia heroum iuxta manesque beatos.

31 Sidon. Apoll. XXIII 2, 94 praefectus consul et idem.

— V [164] 6 Ouid. ex Pont. II 5, 38 et non calcata candidiora niue.

9 Vergil. G. III 187 ab ubere matris.

11 C Prof. 11, 6 quietis manibus. C Prof. 3, 13 tranquillos . . . manes.

— VI [165] 8 C Par. 26, 3 innuba deuotae quae uirginitatis amorem . . . coluit.

— VII [166] 2 C infra 18, 8 Rutupinus ager.

5 Stat. S. III 5, 23 florentibus annis.

11 C Prof. 15, 5 tam seriorum quam iocorum particeps.

— VIII [167] 6 C Par. 1, 12 quamquam et facundo non rudis ingenio.

11 Horat. Ep. II 3, 115 florente iuuenta.

Par. VIII I[168] 3 Quintilian. I. O. VI pr. 5 insanabilem attulit marito dolorem. 6 maximos cruciatus. 10 tanti fulminis.

7 Vergil. A. IIII 17 postquam primus amor deceptam morte fefellit.

9 Vergil. A. X 64 obductum . . . dolorem.

12 cf. Horat. C. II 9, 10 sqq. Ouid. Tr. IIII 6, 17 sq. Lucret. III 905 aeternumque nulla dies nobis maerorem e pectore demet.

15 Stat. S. II 1, 67 muta domus stat.

24 Vergil. A. X 507 o dolor atque decus magnum rediture parenti ℂ Prof. 24, 11 tam decus omne tuis quam mox dolor.

25 Horat. Ep. I 20, 27 me quater undenos sciat inpleuisse Decembres.

— X [169] 3 ℂ Protr. 68: gremioque fouens et murmura soluens.

— XI [170] 3 ℂ Protrept. 37 senium . . . uel re uel spe mihi porge fruendum. ℂ Prof. 11, 2 spem magis quam rem fruendam. Ciceronis et Augustini locos coll. Toll. p. 171.

14 cf. Schol. Ouid. Ib. 302 E.

— XII [171] 5 Vergil. VIII 409 sqq. cui tolerare colo uitam .. inpositum ... castum ut seruare cubile coniugis ... possit.

8 Eu. Ioh. 17, 3 haec est autem uita aeterna, ut cognoscant te solum deum uerum.

Ep. Ioh. I 5, 20 ut cognoscamus uerum deum.

— XIII [172] 9 sq. ℂ Prof. 6, 45 pubere in aeuo deseruisti uota tuorum.

— XIIII [173] 3 Silius XVI 405 primaeuae flore iuuentae. Stat. Th. VII, 301 ac primae genitorem in flore iuuentae. ℂ Par. 20, 3 ereptus primis aeui florentis in annis.

— XV [174] 11 ℂ Prof. 23, 13 sensus si manibus ullus.

— XVI [175] 3. 4 ℂ Par. 2, 3 sq. Tibull. II 1, 10 lanificam . . . manum.

11 Vergil. A. XI 62 sq. solacia luctus exigua ingentis.

— XVII [176] 1 ℂ Par. 25, 3 germana genitus, prope filius.

— XVIII [177] 7 Ouid. Am. III 15, 6 militiae turbine.

8 ℂ Par. 7, 2 tellus Rutupina.

— XXI [180], 8 ℂ Par. pr. metr. [159], 4 et Par. 25, 8 exequialis honor.

— XXII [181] 1 Frugi] cf. Cicero pro Fonteio 39. ℂ Prof. 1, 34.

3 ℂ Mos. 386 nec sola antiquos ostentat Roma Catones, aut unus tantum iusti spectator et aequi pollet Aristides.

8 Corn. Nepos Attic. 15 itaque eius comitas non sine seueritate erat neque grauitas sine facilitate.

Par. XXIII [182] 4 cf. Vergil. A. IIII 329 qui te tantum ore referret.
7 Stat. Th. I 571 et pubescentibus annis.
15 Vergil. A. VIIII 433 purpureus ueluti cum flos succisus aratro languescit moriens.
Stat. S. II 1, 106 ille velut primos exspiraturus ad austros mollibus in pratis alte flos inprobus extat.
— XXV [184] 2 Horat. C. II 9, 9 flebilibus modis.
8 ℂ Par. 21, 8.
— XXVI [185] 3 Vergil. A. XI 583 uirginitatis amorem . . . colit.
7 Vergil. A XI 97 salue aeternum mihi, maxime Palla, aeternumque uale.
— XXVII [186] 1 Serenus ap. Diomed. A. G. III (I 513 K.): animula miserula properiter abiit.
5 Tanaquil: ℂ Ep. XXVIII 31.
— XXX [189] 6 Sedulius II 69 sola sine exemplo placuisti femina Christo.

V. PROFESSORES.

Pr. [190] 5 fors erit: ℂ Ep. XII pr. 14 fors fuat.
— I [191] 2 Martial. II 90, 2 gloria Romanae, Quintiliane, togae.
ℂ Prof. 14, 8 gloria Athenaei cognita sede loci.
ℂ Vrb. 89 Attica facundae cuius mera gloria linguae.
11 Stat. Th. VII 210 te quoque: sed quoniam uetus excidit ira, silebo.
13 Stat. S. I 3, 101 seu tibi Pindaricis animus contendere plectris.
15 ℂ Ep. IIII 12 falsas lites.
18 Horat. S. I 4, 11 cum flueret lutulentus.
19 Cicero Brut. 38, 142: Demosthenem ferunt ei, qui quaesiuisset, quid primum esset in dicendo, actionem; quid secundum, idem, et idem tertium respondisse. (cf. de orat. III 56, 213; orat. 17, 56.)
Quintilianus I. O. XI 3, 6: equidem uel mediocrem orationem commendatam uiribus actionis affirmarim plus habituram esse momenti quam optimam eadem illa destitutam. siquidem et Demosthenes, quid esset in toto dicendi opere primum, interrogatus pronuntiationi palmam dedit eidemque secundum ac tertium locum.
21 Quintilian.: I. O. XI 2, 7 quanta uis esset (memoriae), quanta diuinitas.
26 similia de Scaeuola narrat Quintilianus I. O. XI 2, 38.
31 Martial. X 48, 21 accedunt sine felle ioci.
31 Horat. S. I 10, 3 sale multo. Ouid. Tr. II 565 salibus suffusis melle.

ℂ Prof. 4, 19 salibus modestus felle nullo perlitis.
ℂ Prof. 15, 2 cui felle nullo melle multo mens madens.
34 ℂ Par. 22, 1.
38 Capitolin. Antonin. Pius 12, 4 periit anno septuagensimo, sed quasi adulescens desideratus est.
41 Vergil. E. 5, 61 amat bonus otia Daphnis.
40 meminens: Sidon. Ep. III 12 alibi.

Prof. III [193] Stat. S. I 4, 28 seu plana solutis cum struis orsa modis.

— IIII [194] 9 cf. Capitolini Maximini duo 22, 1.
16 Sidon. Apoll. VIIII 15, 49 Maronis rotae.
19 uid. ℂ Prof. 1, 31.
22 Terent. Heaut. 520 (III 2, 10) uisa uerost quod dici solet aquilae senectus.
equi: at cf. Plin. n. h. VIII 162.

— V [195] 9 Vergil. A. X 603 torrentis aquae . . . more.
23 ℂ Ep. XX inscr.: temporibus tyrannicis.
25 cf. Lucret. III 1080 sq., Horat. S. I 2, 105 sqq., Ouid. Am. II 9, 9 sq., Manil. IIII 7.

— VI [196] 41 Plaut. Pseud. I 1, 38 quasi solstitialis herba paulisper fui: repente exortus sum, repentino occidi. cf. Stat. S. II 1, 106—108, III 3, 128—130. Vergil. A. VI 869 ostendent terris hunc tantum fata.
46 ℂ Par. 13, 9 quanta uitae decora, quem cultum spei, germane, pubes deseris.
ℂ Prof. 24, 11 tam decus omne tuis quam mox dolor, omnia acerbo funere praereptus, Glabrio, destituis.

— VII [197] 5 Seneca Phaedr. 282 P. (277) iste lasciuus puer et renidens.
5 Horat. C. I 2, 43 patiens uocari Caesaris ultor.
14 ℂ Prof. 12, 8 hoc nostrum munus habeto: uale.
15 Horat. C. III 11, 51 memorem . . . querellam.
19 ingratum: ℂ Prof. 16, 20 annuus ingrata relligione dies.

— VIII [198] 1 Horat. C. I 12, 33 Romulum post hos prius an quietum Pompili regnum memorem an superbos Tarquini fasces.

— XI [201] 2 uid. ℂ Par. 11, 3.
5 cf. ℂ Ecl. 3, de uiro bono.

— XII [202] 3 Vergil. A. III 94 stirpe parentum.
6 ℂ Prof. 26, 11 sedem sepulcri seruet inmotus cinis.

— XIII [203] 3 ℂ Lud. 12 censor Aristarchus normaque Zenodoti.

— XIIII [204] 7 Vergil. A. I 520 data copia fandi.

— XV [205] 2 ℂ cf. Prof. 1, 31. ℂ Ep. X 15 qui felle carmen atque melle temperans. Appul. Flor. 18 coniugatio quaedam mellis et fellis.

5 ¶ Par. 7, 11 ioca seria mixti. ¶ Prof. 7, 2 ioca uota ludum.

12 ¶ Prof. 20, 7 Grammatice ad Scaurum atque Probum. ¶ Praef. I 20.

18 Plin. n. h. VII 24, 88 Cineas Pyrrhi legatus senatui et equestri ordini Romae postero die quam aduenerat (nomina reddidit).

Prof. XVI [206] 7 ¶ Par. 4, 3 Arborium Haeduico ductum de stemmate nomen.

10 Horat. C. II 1, 4 principum amicitiae.

15 Vergil. A. I 14. II 22 diues opum.

— XVII [207] 7 ¶ Par. 3, 11 Palladiae . . toga docta Tolosae.

1 ¶ Protrept. 73 idem uesticipes motu iam puberis aeui ad mores artesque bonas fandique uigorem produxi. ¶ Genethl. 8 cum motu uigeas iam puberis aeui.

— XVIII [208] 1 Horat. C. I 12, 21 neque te silebo, Liber.

— XVIIII [209] 1 Vergil. A. VI 841 quis te . . tacitum . . relinquat.

13 Sed . . Burdigalam: ¶ Prof. 17, 16 Sed patriae te iura uocant et origo parentum, Burdigalae ut rursum nomen de rhetore reddas.

— [210] 7 ¶ Prof. 15, 12 Scaurum Probumque corde callens intimo. ¶ Praef. I 20.

14 Ouid. Am. II 10, 38 conueniens uitae mors fuit ista tuae. Martial. X 50, 8 cur fuit et uitae tam prope meta tuae.

— XXI [211] 5 Horat. Ep. I 20, 17 pueros elementa docentem.

14 Appulei. Flor. 18 p. 91 Oud.: ac iam et prorsa et uorsa facundia ueneratus sum.

16 priscos heroas: ¶ Grat. Act. 20 praelatus antiquis. ¶ Ep. XIIII 38 priscis heroibus.

16 sqq. ¶ Grat. Act. 19 ueteris illi et Homerici oratores subtilis deducta oratione Menelaus et instar profundae grandinis ductor Ithacensius et melleo delibutus eloquio iam tertiae Nestor aetatis.

cf. Quintilian. I. O. XII 10, 64. Laus Pisonis 61—64.

— XXII [212] 5 Quintilian. I. O. VIII 2 at obscuritas fit etiam uerbis ab usu remotis: ut si commentarios quis pontificum et uetustissima foedera et exoletos scrutatus auctores id ipsum petat ex his, quae inde contraxerit, quod non intelleguntur. hinc enim aliqui famam eruditionis affectant, ut quaedam soli scire uideantur.

cf. Horat. Ep. II 1 sic fautor ueterum etc.

— XXIII 16 [213] ¶ Prof. 24, 2 te maestis commemorabo elegis.

— XXIIII [214] 2 ¶ Prof. 23, 16 commemorat maestis te pia cura elegis.

5 ¶ Prof. 3, 1 condiscipulum atque magistrum collegamque dehinc.

4 Herodian. II 3, 4. (Γλαβρίων) ἀνέφερε γοῦν εἰς Αἰνείαν τὸν Ἀφροδίτης καὶ Ἀγχίσου τὴν τοῦ γένους διαδοχήν.

11 Vergil. E. V 34 tu decus omne tuis A. X 507 o dolor atque decus.

Prof. XXV [215] 5 ☾ Epiced. pr. 9 et ego functum oblectatione uiuentium onerare non debeo.

6 ☾ Par. praef. metr. 10 hoc satis est tumulis, satis est telluris egenis uoce ciere animas funeris instar habet. Vergil. A. III 67 magna supremum uoce ciemus.

— XXVI [216] 5 Paulini c. ult. u. 35 (Migu. p. 693) dogma Platonis.

11 cf. Prudentius Perist. XI 173 seruat ad aeterni spem uindicis ossa sepulcro.
☾ Prof. 11, 6 quietis manibus sedem foue.

VI EPITAPHIA.

praef. 1 uel uanum opusculum: ☾ Technop. praef. II: rem uanam.

I 1 Cicero ad fam. VIIII 14, 2 Agamemnoni regum regi.

II 2 Odyss. IIII 563 ἀλλά σ' ἐς Ἠλύσιον πεδίον . . . ἀθάνατοι πέμψουσιν.

IV 4 Martial. VIIII 43, 8 Pellaei tyranni, qui cito perdomito uictor in orbe iacet. Martial. V 74, 3 sq. quid mirum toto si spargitur orbe (Pompeius)? iacere uno non poterat tanta ruina loco.

III 5 Ouid. M. XIII 394 rubefactaque sanguine tellus purpureum uiridi genuit de caespite florem, qui prius Oebalio fuerat de uulnere natus ☾ Cupido 12.

VI 1 Hom. Il. XIIII 113 πατρὸς δ' ἐξ ἀγαθοῦ καὶ ἐγὼ γένος εὔχομαι εἶναι.

1 Horat. C. I 15, 28 Tydides melior patre.

3 Vergil. A. XI 246. 250. ille urbem Argyripam patriae cognomine gentis . . . condebat . . . Arpos.

VII 6 Horat. C. I 15 pastor . . . perfidus.
Vergil. G. I 502 Laomedonteae luimus periuria Troiae A. IIII 542 Laomedonteae sentis periuria gentis.

VIII 1 Ouid. M. XII 188 nunc tertia (mihi) uiuitur aetas.

1 (Horat. C. I 12, 37 animaeque magnae prodigum).

VIIII 2 cf. Vergil. A. II 550.

3 Vergil. A III 331 scelerum furiis agitatus Orestes . . . obtruncat ad aras.

XI 4 Ennius ap. Cicer. Tusc. I 15, 34 per ora uirum.

XII 1 ☾ ep. 41, 5 sq.

2 Hom. Il. II 701.

4 Vergil. A. II 90 pellacis Vlixi.

XIII 1 Vergil A. VI 511 scelus exitiale Lacaenae.

2 Vergil. A. VI 494 laniatum corpore toto Deiphobum.
3 — — — 505 tumulum inanem constitui et magna manis ter uoce uocaui: nomen et arma locum seruant.
XIIII 1 Seneca Tro. 128 summusque dies Hectoris idem patriaeque fuit. Italic. 1054 illo namque rogo natorum funera cernunt (Iliades) . . . ardebat flamma namque Ilion illa. Italic. 1019 ruit omnis in uno Hectore causa Phrygum ℭ cf. Epit. 24, A. Aetna 589 sq. miramur Troiae cineres et flebile uictis Pergamon extinctosque suo Phrygas Hectore. (cf. Aetna 18) cf. Pompiliani carmen (Anthol. lat. 631 R.) u. 4.
XV 2 Seneca Tro. 767 o Danaum timor.
4 Seneca Tro. 784 flebilius aliquid Hectoris magni nece muri uidebunt.
5 Stat. Ach. I 6 Hectore tracto.
XVI 3 Il. XVI 459 *αἱματοέσσας δὲ ψιάδας κατέχευεν ἔραζε παῖδα φίλον τιμῶν.*
XVII 1 Italic. 241 Amphimachus Nastesque, insignis uterque.
2 Horat. C. IIII 7, 16 puluis et umbra sumus.
XVIII 1 Vergil. A. V 809 Pelidae . . . congressum . . . nec dis nec uiribus aequis.
Vergil. A. I 474 sq. Troilus . . infelix puer atque inpar congressus Achilli fertur equis curruque haeret resupinus inani.
3 Virgil A. I 475. A. II 272 raptatus bigis.
XVIIII 1 Vergil. A III 44 heu fuge crudelis terras, fuge litus auarum; nam Polydorus ego.
ibid. 23 densis hastilibus horrida myrtus.
2 ibid. 45 his confixum ferrea texit telorum seges et iaculis increuit acutis.
XX Hom. Il. II 846.
XXI Hom. Il. II 842.
XXII Hom. Il. II 858.
Italic. 246 Alcinooque sati Chromiusque atque Ennomus.
XXIII 2 Vergil A. II 558 auolsumque umeris caput et sine nomine corpus.
XXV 5 Seneca Tro. 1 quicumque regno fidit.
Vergil. A. III 94 stirpe parentum.
XXVII [244] cf. Anthol. Planud. IIII 129 *ἄδηλον ἐς ἄγαλμα Νιόβης.*
9 Vergil. A. I 11 tantaene animis caelestibus irae?
XXX [54] ℭ Herediol. 12 cuncta capit Croesus, Diogenes nihilum.

XXXI [253] 1 Stat. S. I 2, 21 floribus innumeris et olenti spargere nimbo.

9 Lucret. V. 306 denique non lapides quoque uinci cernis ab aeuo, non altas turris ruere et putrescere saxa, non delubra deum simulacraque fessa fatisci? Ouid. F. V 131 longa uetustas destruit et saxo longa senecta nocet. cf. Lucian. Charon 23 ex. Cicero pro Marcello 11 Seruius ap. Ciceron. ad famil. IIII 5, 4 Seneca de breu. uitae 15, 4 Rutil. I 411 sqq. Iuuenal. X 146 Martial. X 2, 9 sqq. Plin. pan. 55, 9.

XXXIII [252] Plinius n. h. VIII 155 fecit et diuus Augustus equo tumulum, de quo Germanici Caesaris carmen est.

1 Coripp. Justin. II 326 cunctaque clamosi tacuere sedilia circi.

XXXIIII [254] 4 cf. Stat. S. V 1, 181 sqq. (ordine quisque suo).

XXXV [249] 6 Consol. ad Liuiam 447 sq. Quid numeras annos? uixi maturior annis: acta senem faciunt, haec numeranda tibi.

℄ ep. 19 scire aeui meritum, non numerare decet. Paulinus uita Martini II iam meritis monachus sed solo nomine miles,

VII ECLOGARUM LIBER.

I [471] 1. 4 ℄ Griph. praef. 8—10 non illud Catullianum: cui— libellum, sed *ἀμουσότερον* et uerius: cui dono inlepidum, rudem libellum.

14 sq. Martial. I 3, 11 aetherias . . . cupis uolitare per auras . . ., sed poteras tutior esse domi.

Martial. III 2, 1—6 cuius uis fieri, libelle, munus? Faustini fugis in sinum? sapisti.

Hieronym ep. I. 7 opusculorum meorum quia plurima euolauerunt a nido et temerario editionis honore uulgata sunt.

17 ℄ Lud. 1 ignoscenda istaec an cognoscenda rearis.

II [362] Pythagoricum.

4 Vergil. A. VI 276 turpis egestas.

12 — — XI 157 dura rudimenta.

14 Vergil. A. VII 326 iraeque insidiaeque.

Martial. I. 15, 7 expectant curaeque catenatique labores.

21 Martial. Spect. 7, 1 qualiter in Scythica religatus rupe Prometheus.

Aeschyl. Prom. 750 sqq. *ἦ δυςπετῶς ἂν τοὺς ἐμοὺς ἄθλους φέροις, ὅτῳ θανεῖν μέν ἐστιν οὐ πεπρωμένον κτλ.* ℄ Technop. 77.

22 Sidon. carm. VIIII 135 Saturnigena (i. Chiron.).

25 Paulin. Euchar. 233 non felix cura laboris.

31 Anthol. lat. Ries. 407, 1 uiue et amicitias regum fuge 4 sq. uiue et amicitias ... fugito 408, 1 uiue et amicitias omnes fuge.

35 Paulin. Euchar. 278 saepius et propriis certans mens obuia uotis.

36 Propert. III 1, 6 in magnis et uoluisse sat est.

39 Quintilian. I. O. VII 10, 14 nemo expectet, ut alieno tantum labore sit disertus. uigilandum, durandum, enitendum, pallendum est.

50 Cicero Tusc. I 48, 114 non nasci homini longe optimum esse, proximum autem quam primum mori. Plin. n. h. VII 4 itaque multi extitere, qui non nasci optimum censerent aut quam ocissime aboleri.

III [363] De uiro bono.

☾ Prof. 11, 5 Pythagorei non tenentem tramitis recti uiam.

1 Horat. Ep. I 7, 22 I 16, 73 uir bonus et sapiens. I 16, 32 II 3, 445 uir bonus et prudens.
Martial. IIII 5, 1 uir bonus et pauper.

3 Horat. S. I 5, 32 ad unguem factus homo.

4 (Horat. C. I 26, 5 quod Tiridatem terreat unice securus.)

5 ☾ Technop. III 15 cor uegetum mundi instar habens.

5. 6 Horat. S. II 7, 96 fortis et in se ipso totus, teres atque rotundus, externi ne quid ualeat per leue morari.

9 Horat. Ep. II 1, 29 Romani pensantur eadem scriptores trutina.
Pers. I 6 examenue improbum in illa castiges trutina.
☾ ecl. 7, 33 tu quoque certa mane morum mihi libra meorum.

10 ☾ Cento praef. ex.: densa ne supra modum protuberent, hiulca ne pateant.

11 Varro Men. 555 B. si diligens est ad amussim.

13 Pers. V 24 pulsa, dignoscere cautus, quid solidum crepet.

14 Catull. 64. 91 non prius ex illo flagrantia declinauit lumina, quam cuncto concepit corpore flammam.
Vergil. A. IIII 184 nec dulci declinat lumina somno.

14 sqq. *Χρυσᾶ ἔπη* 40 sqq. *μηδ' ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ' ὄμμασι προςδέξασθαι, πρὶν τῶν ἡμερινῶν ἔργων τρὶς ἕκαστον ἐπελθεῖν· πῇ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη.*
Cicero Cato 38 Pythagoreorum more exercendae memoriae gratia, quid quoque die dixerim, audierim, egerim, commemoro uesperi. cf. Horat. S. I 4, 133 sqq. neque enim cum lectulus aut me porticus excepit, desum mihi. „rectius hoc est; hoc faciens uiuam melius“ etc. Seneca de ira III 361.

19 Coripp. Iustin II 402 III 348 miseratus egenis.

24 sqq. *Χρυσᾶ ἔπη* 43 sq. *ἀρξάμενος δ' ἀπὸ πρώτου ἐπέξιθι*

καὶ μετέπειτα δειλὰ μὲν ἐκπρήξας ἐπιπλήσσεο, χρηστὰ δὲ τέρπου.

IIII [364] *Ναὶ καὶ οὔ.*

1 Eu. Matth. 5, 37 sit autem sermo uester „est, est: non, non".

1 Alcuin. LXIII, 5, 2 (ed. Duemmler): Dic duo, quae totas moueant monosyllaba lites? (Est, Non.)

11 ℭ Vrb. 39 inclusi moles cuneata theatri.

14 ℭ Ep. XXVIIII 39—41 cum multa loquaces ambiguis sererent studiis . . . Est respondebat uel Non.

24 Pers. III 81 murmura cum secum et rabiosa silentia rodunt atque exporrecto trutinantur uerba labello, aegroti ueteris meditantes somnia.

V [365] Hesiodion.

Plin. n. h. VII 153 (47) Hesiodus, qui primus aliqua de hoc (sc. de spatio atque longinquitate uitae hominum) prodidit, fabulose, ut reor, multa de hominum aeuo referens cornici nouem nostras attribuit aetatis, quadruplum eius ceruis, id triplicatum coruis, et reliqua fabulosius in phoenice ac nymphis.

3 sqq. ℭ Griph. 11—17.

3 Ouid. M. II 457 garrula cornix.

5 ℭ de aerumnis Herculis 4 aeripedis cerui.

6 ℭ Ep. XXIIII 9 sq. Phoenix 61. Anthol. lat. 389, 29.

VI [365 A.] 1 sq. Stilbon Pyrois Phaethon Phaenon: Censorin. de d. n. 13, 3. 4.

ℭ Ep. XV 11 quotque annis sublimis agit sua saecula Phaenon.

2 Cicero Somn. Scip. 17 deinde est hominum generi prosperus et salutaris ille fulgor, qui dicitur Iouis.

4 Vergil. A. I 741 hic canit errantem Lunam Solisque labores.

5 magnus—anno: Cicero de deorum nat. II 20 § 51 Somn. Scip. 22 (24) Arat. 232 Censorin. de. d. n. 16, 2.

7 Claudian. in Ruf. I 4 nam cum dispositi quaesissem foedera mundi.

VII [368] De ratione librae.

8 uigor uiresque: cf. ℭ Ecl. 26, 14 uigent ui.

10 Vergil. G. IIII 176 si parua licet componere magnis.

18 sqq. cf. carmen de ponderibus 45 sqq. uncia si librae desit, dixere deuncem.

21 ibid. 49 dodrantem reliquum uocitant quadrante retracto.

29 Ouid. M. I 12 nec cirumfuso pendebat in aere tellus ponderibus librata suis. cf. carmen de ponderibus 2 sqq. pondus rebus uatura creauit etc.

31 Vergil. G. I 208 libra die somnique pares ubi fecerat horas.

32 ℭ Ep. V 37 et quae mira Caledoniis nonnumquam detegit aestus cf. ℭ Mos. 68 Caledoniis.

Tacit. Agr. 10 septentrionalia eius nullis contra terris uasto atquae aperto mari pulsantur.

VIII [369] De ratione puerperii.

1 Censorin. de d. n. 8, 2 ante omnia igitur dicunt (Chaldaei) actum uitamque nostram stellis tam uagis quam statis esse subiectam earumque uario multiplicique cursu genus humanum gubernari.
Ammian. XXI 14, 3 ferunt theologi . . . hominibus . . . quaedam uelut actus rectura numina sociari.

11 Vergil. G. III 135 genitali aruo.

13 Censorin. 8, 4 igitur quo tempore partus concipitur, sol in aliquo signo sit necesse est. ib. 6: sol ergo cum in proximum signum transcendit, locum illum conceptionis aut inbecillo uidet conspectu aut etiam nec conspicit.

17 Censorin. 8, 6 at cum in tertio est signo . . ., tunc primum illum locum unde profectus est uidere dicitur, sed ualde obliquo et inualido lumine.

23 Censorin. 8, 9 quae duo uisiones *τετράγωνοι καὶ τρίγωνοι* perquam efficaces incrementum partus multum adminiculant.

24 Censorin. 8, 10 ceterum a loco sexto conspectus omni caret efficientia; eius enim linea nullius polygoni efficit latus.

27 Censorin. 8, 10 at a septimo zodio . . . plenisssimus potentissimusque conspectus quosdam iam maturos infantes educit, qui septemmestres appellantur, quia septimo mense nascuntur.

34 sqq. Censorin. 8, 11 at si intra hoc spatium maturescere uterus non potuerit, octauo mense non editur (ab octauo enim signo ut a sexto inefficax uisus) sed uel nono mense uel decimo.

41 sq. Censorin. 8, 12 sol enim a nono zodio particulam conceptionis rursum conspicit *κατὰ τρίγωνον* et a decimo *κατὰ τετράγωνον*, qui conspectus, ut supra iam dictum est [sc. § 9], perquam sunt efficaces.

VIIII [372]

4 Vergil. G. I 239 obliquus qua se signorum uerteret ordo.

X [376] cf. Censorin. de d. n. 22, 9—17.

2 Ouid. F. II 533 sq.
◖ Par. praef. prior.

5 Ouid. F. V 73. 85. ◖ Ecl. 11, 9.

9 ◖ Ecl. 17, 9 sidere, Virgo, tuo Bacchum September opimat.

11 ◖ Ecl. 11, 22 salo mergens sollemnia signa Nouember praecipitat cf. ecl. 17, 11.

12 Vergil. G. I 302 genialis hiemps.
◖ Ecl. 11, 14 genialia festa.

XI [377] cf. Censorin. de d. n. 22, 9—17.

4 ☾ Par. praef. prior.
7 Lucret. I 1 Aeneadum genetrix.
☾ ep. 52, 2 Aeneadum genetrix . . . Venus.
9 ☾ Ecl. 10, 5 Ouid. F. V 73. 85. Martialis XII 67 Maiae Mercurium creastis Idus.
16 ☾ Par. praef. metr. 8: ut gradus aut mortis postulat aut generis.
13 Vergil. E. VIIII 47 ecce Dionaei processit Caesaris astrum.
20 Vergil. G. I 47 uotis respondet auari agricolae.
23 Vergil. G. I 302 inuitat genialis hiems.
☾ Ecl. 10, 12.
XII [379] 1 Ouid. F. I 55 uindicat Ausonias Iunonis cura Kalendas; Idibus alba Ioui grandior agna cadit. Nonarum tutela deo caret.
XV [381] 3 uocantur: ☾ infra 15 cieris ☾ Ep. XXIII 10 acciri.
XVI [371] Censorin. de die nat. 19, 1 annus uertens est natura, dum sol percurrens duodecim signa eodem, unde profectus est, redit.
3 Ouid. F. I 313 octipedis . . . cancri.
4 ☾ Ecl. 18, 3 pulsum aestiuum.
☾ Prec. Kal. Ian. 13 hiberno pulsu.
XVII [382] 9 ☾ Ecl. 10, 9 autumnum, Pomona, tuum September opimat.
11 ☾ ecl. 10, 11.
XVIII [384] 1 Sidon. Ep. VIIII 16, 2 flatu teporo.
XXI [387] Horat. C. I 7, 2 bimarisue Corinthi.
Ouid. M. V 407 bimari . . . Corintho.
XXIIII [385] 5 Ouid. F. V 669 templa tibi (Mercuri) posuere patres spectantia circum Idibus: ex illo est haec tibi sacra dies.
5. 6 Martial. XII 67, 1 sq. Maiae Mercurium creastis Idus; Augustis redit Idibus Diana.
XXV [366] de aerumnis Herculis.
cf. Martialis VIIII 101, 4 sqq. Sidon. Carm. VIIII 94 sqq. XIII 1 sqq. XV 140 sqq.
☾ Griph. 28 sq.
4 Vergil. A. VI 802 aeripedem ceruam. Martialis l. l. 7.
☾ Hesiodion 5 alipedem ceruum.
12 Paulin. Euchar. 328 tolerati meta laboris.
XXVI [383] 7 Cicero Arat. fr. XVIIII spicum inlustre tenens splendenti corpore Virgo.
10 Cicero Arat. (ed. Baehr.) 324 uis magna Nepai 418 uis uehemens Nepai.
11 Cicero Arat. 459 inde Sagittipotens . . .
14 uigent ui: cf. ☾ Ecl. 7, 8 uigor uiresque.
15 Cicero Arat. 281 hunc . . . postremum tangit rota feruida Solis.

VIII CVPIDO.

praef. 1 Terent. Phorm. II 2, 15 (329) III 3, 1 (348) enumquam audisti (audistis).

nebulam pictam: ◖ Epist. II 470. Hoc me uelut aerius bratteae fumus aut picta nebula non longius quam dum uidetur oblectat. Plaut. Men. I 2, 34 (143) dic mihi num quam tu uidisti tabulam pictam in pariete? Terent. Eun. III 5, 36 (584) suspectans tabulam quandam pictam; ibi inerat pictura haec: Iouem — . . . Egomet quoque id spectare coepi et quia —

3 Paulinus c. XXVII (Mign. p. 660), 511 nunc uolo picturas fucatis . . . porticibus uideas. ib. 583 fucata coloribus umbra.

7 in lugentibus campis: Vergil. A. VI 441 lugentes campi.

11 Seneca ep. 116, 8 uitia nostra quia amamus, defendimus.

13 ◖ Griph. pr. 24: Flacci ecloga. (uid. Index.) cf. Plin. ep. IIII 14, 8 unum illud praedicendum uidetur cogitare me has nugas inscribere hendecasyllabos, qui titulus sola metri lege constringitur. proinde siue epigrammata siue idyllia siue eclogas siue, ut multi, poematia seu quod aliud uocare malueris, licebit uoces. (inde Sidon. Ep. VIIII 15 senariolos aliquos . . . placidus accipias, siue odam hanc ipsam mauis uocare siue eglogam.)

Stat. S. III pr. ex.: summa est (scil. Silu. III 5) egloga, qua mecum secedere Neapolim Claudiam meam exhortor (et quinti carminis haec est inscriptio in cod. Rhedigerano: E loga ad uxorem).

Stat. S. IIII pr. med.: iuncta est egloga ad municipem meum Iulium Menecratem.

Sidon. Ep. VIIII 13, u. 12 uernans per uarii carminis eglogas, uerborum uiolis multicoloribus.

Sueton. uita Horatii (p. 298, 6 R.): expressitque (Augustus Horatii) eclogam ad se, cuius initium est: Cum tot sustineas etc. (Ep. II 1).

1 Vergil. A. VI 887 aeris in campis.

2 Vergil. A. VI 443 murtea circum silua tegit.

3 Vergil. A. VI 517 illa chorum simulans euhantis orgia circum ducebat Phrygias.

5 Vergil. A. VI 451 errabat silua in magna. VI 270 sub luce maligna.

7 Horat. Ep. I 10, 21 cum murmure riuum.

9 Vergil. E. III 106 inscripti nomina regum . . . flores.

8 ◖ Mos. 1 nebuloso flumine.

10 Ouid. M. III 424 cunctaque miratur quibus est mirabilis ipse. ◖ cf. Technop. 69 Oebalius flos.

11 Vergil. A. VIIII 614 picta croco et fulgenti murice

uestis. Ouid. M. IIII 283 et Crocon in paruos uersum . . flores.
12 Ouid. M. XIII 397. X 216. Stat. S. II 1, 97 deceptaque funera matris.
15. 20. Modoinus Naso I 26 rursus in antiquos . . .
16 C Par. 23, 13 quattuor ediderat nunc functa puerpera partus.
17 Vergil. G. IIII 196 per inania C Mos. 58.
18 Propert. V 3, 50 uentilat ipsa facem.
19 Vergil. A. VI 448 it comes et iuuenis quondam, nunc femina, Caeneus rursus et in ueterem fato reuoluta [reuocata R] figuram. cf. Gell. VIIII 4, 14.
24 Vergil. A. III 274 Leucatae nimbosa cacumina montis. Stat. S. V 3, 154 saltusque ingressa uiriles non formidata temeraria Leucade Sappho.
26 Vergil. A. VI 445 maestamque Eriphylen.
27 Ouid. M. XI 266 felix et nato, felix et coniuge Peleus.
30 Vergil. E. VI 46 Pasiphaen niuei solatur amore iuuenci.
14 Ouid. M. XII 578 exercet memores plus quam ciuiliter iras.
37 Vergil. A. II 449 strictis mucronibus imas.
38 Vergil. A. VI 450 inter quas Phoenissa recens a uolnere Dido errabat silua in magna.
39 Vergil. A. IIII 646 ensemque recludit Dardanium etc.
40 C cf. Ephem. 13.
46 Vergil. A. I 397 stridentibus alis.
48 Vergil. A. II 605 umida circum . . . nubem.
49 Vergil. A. VIII 359 aurea bullis cingula. (Prudent. Psych. 475 fulgentia bullis cingula.)
54 Vergil. A. XII 254 facta nube premunt.
57 Vergil. A. VI 565 ipsa deum poenas docuit.
59 Coripp. Iohann. VII 541 stipite suspendi.
60 Vergil. A. II 57 manus . . . post terga reuinctum. XI 81 uinxerat et post terga manus.
76 C Griph. 56 sub acumine centri.
82 Vergil. A. VII 578 terrorem ingeminat.
Vergil. A. XI 337 stimulisque agitabat amaris.
83 C ep. 97, 4 (Hylas) ancipites patitur Naidas Eumenidas.
85 C Griph. 27 deprenso Marte.
86 Vergil. G. IIII 111 Hellespontiaci . . . Priapi.
87 Vergil. A. V 402 caestus, quibus acer Eryx in proelia suetus ferre manum.
C ep. 76, 11 semiuirum . . . Hermaphroditum.
91 Martial. VIIII 93, 5 sutilis . . . rosa.
99 C cf. Ephem. 216 uana ignauorum simulacra locasse soporum.
103 C Ephem. 217 fornice eburno. Vergil. A. VI 898 portaque emittit eburna.

VIIII BISSVLA.

praef. 12 ☾ Ep. XXVII 48 ocius illa iugi fatalis soluere lora Pellaeum potuisse ducem reor.

5 Terent. Phorm. II 2, 4 (318) tute hoc intristi: tibi omne est exedendum. II 1, 19 (249) habendae compedes.

7 sqq. Priap. 1, 1 carminis incompti lusus lecture procaces . . . pone supercilium. (Sedulius praef. 3 pone supercilium, si te cognoscis amicum, nec quaeras opus hic codicis artificis. Prudent. Psych. 287: Disce supercilium deponere). Martial. I 4, 1 Contigeris nostros, Caesar, si forte libellos, terrarum dominum pone supercilium.

10 Martial. I 4, 5 qua Thymelen spectas derisoremque Latinum, illa fronte precor carmina nostra legas.

11 not.: cf. Horat. Ep. I 19, 1 prisco si credis, Maecenas docte, Cratino, nulla placere diu nec uiuere carmina possunt, quae scribuntur aquae potoribus.

17 Lucan. I 20 et gens si qua iacet nascenti conscia Nilo.

26 Iuuenal. XIII 164 caerula quis stupuit Germani lumina, flauam caesariem. cf. Tacitus Germ. 4 omnibus truces et caeruli oculi, rutilae comae, magna corpora.

33 sqq. cf. Anacreontica 16 et 17 R.

33 Anacreont. 16, 8.

37 ibid. 23.

37 Vergil. A. XII 68 Indum sanguineo ueluti uiolauerit ostro siquis ebur, aut mixta rubent ubi lilia multa alba rosa, talis uirgo dabat ore colores.

40 Vergil. G. IIII 177 Cecropias innatus apes.

X MOSELLA.

1 ☾ Cupido 28 nebuloso lumine.

4 Vergil. A. XI 372 nos animae uiles inhumata infletaque turba, sternamur campis. VI 325 inops inhumataque turba est.

9 Paulinus C. XXVIII 88 aruaque uicinis (cunctaque uicanis *uulg.*) circum metata colonis.

12 Vergil. A. 640 largior hic campos aether et lumine uestit purpureo.

14 Lucan. III 400 lucus erat . . . obscurum cingens conexis aera ramis.

15 Peruigil. Ven. 58 uirentis . . . umbras. Vergil. A. XI 187 caligine caelum.

20 ☾ Mos. 284 pendentes saxis instanti culmine uillae.

28 Vergil. G. IIII 350 uitreisque sedilibus. Horat. C. III 13, 1 o fons Bandusiae splendidior uitro. Stat. Ach. I 26 uitreo sub gurgite. ☾ Mos. 55 uitreo . . . profundo.

29 Horat. C. II 3, 12 lympha fugax trepidare riuo.

33 ℂ Vrb. 33 largus tranquillo praelabitur amne Mosella.
35 Vergil. A. X 291 qua uada non spirant. (Vergil. A. I 550 perque undas superante salo.)
42 Vergil. A. II 236 uincula collo intendunt.
45 Vergil. E. VII 12 hic uiridis tenera praetexit harundine ripas Mincius.
47 Cyprian. Iesu Naue 89 nuda in primori mergunt uestigia ripa.
48 Ouid. Her. XVI 57 i nunc et Phrygiae (Vergil. A. VII 425 i nunc . . . i . . .).
51 Iuuenal. XV 96 dira obsidionis egestas.
57 introitu: cf. Cicero Acad. prior. II 122 ut nulla acies humani ingenii tanta sit, quae penetrare in caelum, terram intrare possit.
59 Claudian. rapt. Pros. II 115 late peruius humor ducit inoffensos liquido sub flumine uisus imaque perspicui prodit secreta triumphi.
63 Rutilius Nam. II 13 adridet placidum radiis crispantibus aequor et sulcata leui murmurat unda sono.
68 Lucan. VI 68 unda Caledonios fallit turbata Britannos.
69 ℂ Epist. V 37 et quae mira Caledoniis nonnumquam detegit aestus.
ℂ Ecl. 7 (de rat. librae) 32 Caledonios sine litore aestus.
70—72 Sueton. Caesar 47 Britanniam petisse spe margaritarum. Plinius n. h. VIIII 116 in Britannia paruos atque decolores nasci certum est etc. Ammian. XXIII 6, 88 quod genus gemmae etiam in Britannici secessibus maris gigni legique, licet dignitate dispari, non ignoramus.
74 ℂ Ep. VII 43 algoso legitur litore concolor.
Sidon. ep. VIII 9 u. 33 algoso prope concolor profundo.
ℂ Ep. V 5 decolor alga.
77—79 Vergil. G. II 123 sed neque quam multae species nec nomina quae sint, est numerus. Rosae 39: tot species tantosque ortus uariosque nouatus.
80 Vergil. A. II 779 nec . . . fas aut ille siuit.
Lucan. IIII 110 sic sorte secunda aequorei rector facias, Neptune, tridentis.
87 ℂ Ep. XIIII 62 nec duraturi post bina trihoria corui.
85 Ouid. Hal. 118 herbosa . . . harena.
88 Ouid. M. V 461 uariis stellatus corpora guttis.
89 Ouid. Hal. 130 lubricus et spina nocuus non gobius ulla.
93 Lucan. I 400 famae maioris in amnem.
Vergil. A. IIII 221 oblitos famae melioris amantis.
94 Ouid. ex Pont. I 4, 1 deterior . . aetas.
95 Vergil. A. I 170 omni ex numero.
Auitus IIII 263 spirantum e cunctis.

98 Horat. S. II 7, 49 turgentis uerbera caudae.
Ouid. Hal. 13 uerbere caudae.
99 Vergil. G. IIII 524 gurgite cum medio.
101 Cicero Arat. 143 squamoso corpore pisces.
102 Terent. Phorm. II 2, 28 (342) cena dubia (cf. Horat. S. II 2, 77).
104 Ouid. Hal. 105 insignis . . . notis.
106 Ouid. ex Ponto I 8, 11 Stat. S. V 1, 89 binominis Histri.
112 Vergil G. IIII 416 ambrosiae diffundit odorem, quo totum nati corpus perduxit. ☾ Mos. 135 perductum tergora oliuo.
118 ☾ Ephem. 88: solido cum corpore praeuius Enoch.
121 Vergil. G. I 378 et ueterem in limo ranae cecinere querellam.
124 Horat. S. II 4, 62 inmundis feruent . . . popinis.
☾ Eph. 214 et mox fumosis conuiua adcumbo popinis.
128 Lucret. V 836 androgynum, interutraque nec utrum, utrimque remotum.
131 Ouid. ex Ponto IIII 13, 1 o mihi non dubios inter memorande sodales.
☾ Prof. 17, 1 memorande mihi.
135 ☾ Ep. XXVIIII 19 et pecus aequoreum tenui uice uocis anhelat.
136 ☾ Griph. 71 Actaeae . . . Athenae.
Vergil. G. IIII 416. cf. ad 112.
137 Vergil. G. III 28 magnumque fluentem Nilum.
138 Vergil. G. III 423 agmina caudae soluuntur.
139 Claudian. in Eutrop. II 430 iam breuibus deprensa uadis (B defensa).
☾ Ep. V 2 ostrea . . diuerso . . maris deprensa profundo (defensa V).
145 Ouid. M. III 597 telluris ad oras.
146 ☾ Mos. 38 exclusum . . . flumen. ☾ Mos. 15 exclusum . . . caelum.
Vergil. A. III 196 magnaque surgunt aequora.
148 Stat. Ach. I 462 decrescere montem.
157 Symmach. Ep. I 8 ubi corniger Lyaeus operit superna Gauri.
Stat. S. III 1, 147 spectat et Icario nemorosus palmite Gaurus.
158. 159. Vergil. G. IIII 461 flerunt Rhodopeiae arces altaque Pangaea et Rhesi Mauortia tellus.
Vergil. E. VI 30 nec tantum Rhodope miratur et Ismarus Orphea.
Vergil. G. II 37 iuuat Ismara Baccho conserere.
163 Vergil. A. XI 73 laeta laborum . . . Dido.
165 Horat. S. I 7, 29 expressa arbusto regerit conuitia durus uindemiator et inuictus, cui saepe uiator cessisset magna conpellans uoce cuculum.

170—185 Stat. S. II 2, 100—106 saepe per autumnum iam pubescente Lyaeo conscendit scopulos noctisque occulta sub umbra palmite maturo rorantia lumina tersit Nereis et dulces rapuit de collibus uuas. saepe et uicino sparsa est uindemia fluctu et Satyri cecidere uadis udamque per undas Dorida montani cupierunt prendere Panes.

177 Ouid. Her. IIII 171 montanaque numina Panes.
Vergil. G. I 10 praesentia numina Fauni.
☾ Ep. XIIII 21 paganica lumina taedas.
☾ Vrb. 115 paganaque numina Volcas. cf. ☾ Praefat. I (470) 21 Aquitanica nomina, multos.

178 Vergil. G. IIII 426 medium sol igneus orbem hauserat.
Vergil. A VIII 97 sol medium caeli conscenderat igneus orbem.
(Vergil. G. I 232 per duodena regit mundi sol aureus astra.
Vergil. G. IIII 51 ubi pulsam hiemem sol aureus egit.)
☾ Sol aureus: Ecl. 8, 5. 16, 7. 15.

183 cf. Sil. Ital. V 17 sqq.

185 Ouid. M. I 107 Panaque, cum prensam sibi iam Syringa putaret, corpore pro nymphae calamos tenuisse palustres.

189 Stat. S. I 3, 17 nemora alta citatis incubuere uadis; fallax responsat imago frondibus et longas eadem fugit unda per umbras.

190 Stat. S. II 2, 48 cum iam fessa dies et in aequora montis opaci umbra cadit uitreoque natant praetoria ponto.

201 ☾ Ep. XVIII 13 anites . . . remipedes.

201—204 Ermenricus epigr. 75 sqq. remipedes medio cui certant flumine lembi et uarios ineunt flexus uiridesque per oras stringunt attonsis pubentia germina pratis.

196. 198 Plinius Ep. VIII 8, 4 ripae (Clitumni) fraxino multa, multa populo uestiuntur, quas perspicuus amnis ut mersas uiridi imagine adnumerat.

205 Vergil. A. VII 382 inpubesque manus.

209 Vergil. A. IIII 143 qualis ubi . . . Apollo 147 ipse iugis Cynthi graditur.

206 Vergil. E. VII 17 posthabui tamen illorum mea seria ludo.

211 Horat. Ep. I 18, 61 partitur lyntres exercitus, Actia pugna te duce per pueros hostili more refertur, aduersarius est frater, lacus Hadria.

Vergil. A. VIII 675 in medio classis aeratas, Actia bella, cernere erat totumque instructo Marte uideres feruere Leucaten.

Stat. S. III 1, 150 et Lucrina Venus.

Symmachi Ep. I 8 simul innatat choreis Amathusium renidens . . . Dione.

215 Sueton. Aug. 16 nec temere plura ac maiora pericula ullo alio bello adiit.

216 Vergil. A. III 442 Auerna sonantia siluis.
223—229 Ermenricus ep. 78 reddis nautales uitreo sub gurgite formas et redigis pandas inuersi corporis umbras: utque agiles motus dextra laeuaque frequentent et commutatis alternent pondera remis, unda refert alios, simulacra humentia, nautas. ipsa suo gaudet simulamine nautica pubes, fallaces fluuio mirata redire figuras.
223 Eusthenius (Anthol. lat. Ries.) 519, 1 redditur effigies liquida cernentis in unda.
227 Maximini (Anthol. lat. Ries.) 521, 1 fontis aquae reddunt simulacra imitantia uerum.
230 Caesar b. Gall. VII 43 matres familias . . . more Gallico passum capillum ostentare.
237 Vergil. A. XII 99 crines uibratos.
241 Stat. S. III 2, 86 (de Scylla) Siculi populatrix uirgo profundi. Stat. Th. VIIII 243 arcani quotiens deuexa profundi scrutantem delphina uident.
242 Ouid. M. XV 770 nunc male defensae confundant moenia Troiae.
243 Vergil. G. I 142 alta petens pelagoque alius trahit umida lina.
244 ℭ Ep. XIIII 55 nodosas uestes animantum Nexinorum.
245 Vergil. A. II 782 leni fluit agmine Thybris (Ennius A. 177 V. leni fluit agmine flumen).
Horat. C. I 31, 7 rura quae Liris quieta mordet aqua taciturnus amnis.
246 signis: cf. Sidon. Apoll. Ep. II 2 ut stataria retia suberinis corticibus extendat aut signis per certa interualla dispositis tractus funium librentur.
249 ℭ Ep. XIIII 57 insutos terrenis uermibus hamos.
255 Stat. Ach. I 27 nec mora et.
257 Verg. A. XII 906 tum lapis ipse uiri uacuom per inane uolutus.
260 cf. Senecae Hercules 825.
Lucret. I 147 (II 60. III 92. VI 40) lucida tela diei.
269 cf. Vergil. G. IIII 170 (ac ueluti lentis Cyclopes fulmina massis cum properant, alii taurinis follibus auras accipiunt redduntque).
276 Glaucus: Ouid. M. XIII 903 sqq. Stat. S. III 2, 36 sqq.
278 Ouid. M. VII 232 carpsit et Euboica uiuax Anthedone gramen nondum mutato uulgatum corpore Glauci. cf. XIIII 9. 38. 68.
279 Ouid. M. XIII 903 alti nouus incola ponti (Glaucus).
286 Stat. S. I 3, 25 alternas seruant praetoria ripas.
287 Stat. S. I 3, 27 Sestiacos nunc fama sinus pelagusque natatum iactet et audaci iunctos delphinas ephebo.
289 Iuuenal. X 175 constratum classibus isdem suppositum-

que rotis solidum mare. Incertus poeta (ap. Pompeium in Donatum 119, 26 alios): constrauit litora Xerxes.

290 Horat. Ep. II 3, 65 regis opus. Stat. S. II 2, 31 urbis opus.

291 Stat. Ach. I 409 Phrixi qua semita iungi Europamque Asiamque uetat.
☾ Paulinus in Ausonii Ep. XXIII 21 Europamque Asiamque. Sidon. c. II 47 Europae atque Asiae commissam carpis utrimque temperiem.

292—296 Stat. S. I 3, 29 hic aeterna quies, nullis hic iura procellis, numquam feruor aquis. datur hic transmittere uisus et uoces et paene manus.

293 Ouid. Tr. III 11, 9 (V 7, 61; 10, 35) commercia linguae.

298 Vergil. G. I 52 cultusque habitusque locorum.

301 Vergil. A. VI 32 bis conatus erat casus effingere in auro, bis patriae cecidere manus. cf. Seruius ad Vergil. A. VI 9.

303 Philo.: Cicero de orat. I 62 Philonem illum architectum, qui Atheniensibus armamentarium fecit.
Plin. n. h. VII 125 laudatus est Philon Athenis armamentario mille nauium. Vitruu. VII 12 et 16.

304 Vergil. A. X 146 certamina belli.

305 Vergil. G. I 118 hominumque boumque labores.
Vergil. A. II 284 hominumque urbisque labores.
☾ Mos. 459 inter medios hominumque boumque labores.

306 Marcei: Varronis hebdomadem ex uu. 298 sqq. posse restitui Bernays uidit; cf. Ritschl. Opuscula III 512.

307 Artes — manus: Stat. S. I 3, 47 uidi artes ueterumque manus uariisque metalla uiua modis.

308—312 a Plinio VII 125 recensentur Archimedes, Chersiphron, Philon, Ctesibius, Dinochares.

308 Plin. VII 125 laudatus est et Chersiphron Cnosius aede Ephesi Dianae admirabili fabricata. cf. Plin. XXXVI 95 et 96.

311 Sidon. c. V 461 Ptolomaide gaza.

312 ☾ Vrb. 62 fastigia conis.

312 Dinochares: Plin. n. h. V 62 metatus est eam (Alexandriam) Dinochares architectus pluribus modis memorabilis ingenio. Plin. VII 125: Dinochares metatus Alexandro condente in Aegypto Alexandriam. at Dinocrates: Iul. Paris (Val. Maximi epit.) p. 20, 1 Halm. Ammian. XXII 16, 7 architecti sollertia Dinocratis (Alexandriam nobilitat).

313 Ammian. XXII 15, 29 quae (pyramidum) figura apud geometras ideo sic appellatur, quod ad ignis speciem . . . extenuatur in conum. quarum magnitudo quoniam in cel-

situdinem nimiam scandens gracilescit paulatim, umbras quoque mechanica ratione consumit.

Cassiodor Var. VII 15 Pyramis in Aegypto, quarum in suo statu se umbra consumens ultra constructionis spatia, nulla parte respicitur.

Solin. c. 35 itaque mensuram umbrarum egressae nullas habent umbras. Vegetius IIII 30.

314 sqq. Plin. n. h. XXXIIII 148 magnete lapide architectus Timochares Alexandriae Arsinoes templum concamerare inchoauerat, ut in eo simulacrum e ferro pendere aere uideretur. intercessit ipsius mors et Ptolemaei regis, qui id sorori suae iusserat fieri.

(Plin. n. h. XXXVII 108 (de topazio) inde factam statuam Arsinoae Ptolemaei Philadelphi uxori quattuor cubitorum, sacratam in delubro quod aureum cognominabatur. cf. XXXVI 68. ut refert Rufinus hist. eccles. XI, Alexandriae in Serapidis templo solis signum eodem artificio sustinebatur.)

316 Plin. n. h. XXXIIII 147 sola haec materia (sc. ferrum) uirus ab eo lapide (sc. magnete) accipit retinetque longo tempore, aliud adprehendens ferrum, ut anulorum catena spectetur interdum etc.

316 Vergil. A. I 505 media testudine templi.

324 Vergil. A. I 419 collem qui plurimus urbi imminet.

332 Vergil. G. I 71 cessare nouales. A. V 128 campus et apricis statio gratissima mergis.

337 Stat. S. I 3, 43 an quae graminea suscepta crepidine fumant balnea et inpositum ripis algentibus ignem? quaque uaporiferis iunctus fornacibus amnis ridet anhelantes uicino flumine Nymphas.

342 Horat. Ep. I 3, 11 fastidire lacus.

343 Sueton. Nero 27 refotos saepe calidis piscinis ac tempore aestiuo niuatis.

344 Stat. S. I 3, 73 uitreasque natatu plaudit aquas.

345 Stat. S. I 5, 60 nec si Baianis ueniat nouus hospes ab oris, talia despiciat.

340 Vergil. A. VI 327 rauca fluenta.

363 Plin. n. h. XXXVI 159 mollitiae trans Alpium praecipua sunt exempla in Belgica prouincia candidum lapidem serra qua lignum faciliusque etiam secantium ad tegularum et imbricum uicem.

368 Vergil. A. VIII 712 Nilum pandentemque sinus et tota ueste uocantem caeruleum in gremium.

372 Ouid. M. I 580 moxque amnes alii qui qua tulit impetus illos.

378 Anthol. lat. 233, 1 Ries. Mantua, da ueniam.

379 Plin. n. h. XI 251 Nemeseos, quae dea Latinum nomen

ne in Capitolio quidem inuenit. XXVIII 22 Nemesim, cuius . . . Romae simulacrum in Capitolio est quamuis Latinum nomen non sit.
☾ Ep. XXVII 66 peregrinae . . . diuae.
☾ Protrept. 85 absistat Nemesis.
☾ Precatio consulis des. 45 mitibus audi auribus hoc, Nemesis.
381 Vergil. G. II 173 salue, magna parens frugum, Saturnia tellus, magna uirum.
383 Cornelius Seuerus (Senecae suasor. 6, 26 u. 21) Conticuit Latiae tristis facundia linguae.
Ouid. Tr. IIII 4, 5 patriae facundia linguae. (Tr. III 5, 29 quaeque tibi est linguae facundia). ex Ponto I 2, 67 suscipe, Romanae facundia, Maxime, linguae.
☾ Vrb. 89 Attica facundae cuius mera gloria linguae.
☾ Vrb. 37 facunda uirorum ingenia et mores laeti.
386 Martialis saepe: priscos Catones.
☾ Par. 22, 3 nec solus semper censor Cato nec sibi solus iustus Aristides his placeant titulis.
387 Horat. S. I 3, 98 iusti prope mater et aequi.
390 Horat. C. I 6, 12 laudes . . . tuas . . . culpa deterere ingenii. ☾ ep. 71, 2 sed timet artificis deterere ingenium.
392 (Culex 8 posterius grauiore sono tibi Musa loquetur.)
Vergil. G. IIII 564 studiis florentem ignobilis oti.
☾ epigr. 1 (34), 15 quod nobis superest ignobilis oti.
391 (Ouid. M. X 16 pulsisque ad carmina neruis.
Ouid. M. I 518. V 340. XI 5 carmina neruis.)
394 ☾ Par. praef. pr. 2: sed quosdam solet commendare materia.
395 Stat. Ach. I 775 decora inclita.
396 Culex 34 molli sed tenuis decurrens carmine uersus.
Horat. Ep. II 1, 225 tenui deducta poemata filo.
396—398 Ermenricus epist. 51—54 mollia Pyerides subtili carmina filo non nebunt, domini ueste nitente mihi, Castalides nec percurrent subtemine telas: fusis namque meis purpura sed dabitur.
397 Vergil. A. VII 14 tenuis percurrens pectine telas.
Vergil. G. I 294 coniunx percurrit pectine telas.
398 ☾ Griph. 11 ter noua Nestoreos inpleuit purpura fusos.
400 ☾ ep. 26, 5 bellandi fandique potens.
401 Horat. C. II 1, 13 insigne maestis praesidium reis.
402 ☾ Par. 8, 1 qui proceres ueteremque uolet celebrare senatum.
405 Vergil. A. VI 661—664 quique sacerdotes casti . . . quique pii uates . . . quique sui memores alios fecere merendo etc.

406 cf. Iuuenal. 8, 137 si te delectant hebetes lasso lictore secures.
407 Ermenricus epigr. 56 quam laudet populus hinc usque Britannos.
409 ℭ Vrb. 164 caput numeri Roma inclita. Vergil. A. IIII 682 populumque patresque. Martial. VII 5, 1 populique patrumque.
410 cf. ℭ Ep. XII 24 primum in secundis fascibus. ℭ Caes. 1 sq.
418 Ermenricus 61 Caeruleos hinc Rhene sinus.
Vergil. G. IIII 335 Milesia uellera hyali saturo fucata colore.
420 Ermenricus 63 fraternis cumulandus aquis.
422 ℭ uid. Mos. 450.
423 ℭ Prec. cons. des. 35 hostibus edomitis etc.
424 ℭ ep. 31, 1 Danuuius penitis caput occultatus in oris. Horat. C. IIII 14, 46 te fontium qui celat origines Nilusque et Hister.
ℭ ep. 31, 8 inueniet (Valens) fontes hic quoque Nile tuos.
429 Rutilius I 569 sed proprium retinet (Arnus) communi in gurgite nomen. Ouid. F. IIII 338 (de Almone) nomen magno perdit in amne minor.
430 Ermenricus 58 tempore qui longo saluus sit carus adopto.
431 Vergil. A. VIIII 26 diues equum, diues.
432 CIL. VI 1, 1207 (= Grut. 236, 5 cf. Freher. ad Mos. 480) ad diuortia Rheni peruasi hostiles depopulator agros; dum tibi bella foris aeternaque sudo tropaea, Hister pacatis leuior ibit (lenior ibat Freher.) aquis.
433 Martial. XII 98, 3 Baetis . . . cui rector aquarum albula nauigerum per freta pandit iter.
433 Ermenricus 62 communesque uias diuersa per arua relaxas.
434 sq. Ermenricus 64. 65 accedent uires, quas Francia quasque Chamaues Germanique tremant.
435 ℭ Ep. XII 75 ab usque Rheni limite.
ℭ Gr. Act. 7 et Danuuii limes et Rheni.
ℭ ep. 28, 8 nec Rhenum Gallis limitis esse loco.
436 Ermenricus 67 accedet tanto geminum tibi nomen ab amni.
437 Ermenricus 66 cumque unus de fonte fluas dicere bicornis. Vergil. A. VIII 727 Rhenusque bicornis. (Eumenius Paneg. ad Constant. 11, 5 toto nostri greges flumine bicorni mersantur. cf. Geogr. min. ed. Riese p. 81 sq.: Bicornius = Rhenus.) Claudian. de bello Get. 335 te Cimbrica Thethys diuisum bifido consumit, Rhene, meatu.
438 Vergil. G. IIII 560 sqq. haec . . . canebam . . . Vergilium . . . audaxque iuuenta.
Vergil. G. III 122 deducat origine gentem G. III 473 cunctamque ab origine gentem.

440 ¶ Ep. XII 75 Ausonius nomen Italum.
449 Plin. Ep. V 10, 1 senectutis suae nidulum.
450 Vergil. A. I 678 mea maxima cura.
¶ Ep. XXVII 119 o nostrum decus, o mea maxima cura.
¶ Protrept. 19 seri, noua cura, nepotes.
¶ Cento 8 tuque puerque tuus, . . . mea maxime cura.
450 Vergil. A. IIII 605 natumque patremque.
¶ ep. 28, 3 saluere Augustos iubeo natumque patremque.
¶ Mos. 422 iunctos natique patrisque triumphos.
¶ Protrept. 90 Augustis, patri natoque.
452 ¶ Protrept. 82 donec ad Augustae pia munera disciplinae accirer.
455 Vergil. G. II 157 fluminaque antiquos subter labentia muros.
457 castra — horrea: cf. Vopisc. Prob. 13, 8 et 14, 1.
459 Vergil. G. I 118 hominumque boumque labores.
A. II 306 sata laeta boumque labores.
cf. ¶ Mos. 305.
460 Vergil. A. VIII 63 stringentem ripas et pinguia culta secantem.
464 Sidon. C. XXII 103 exis curuata Durani muscose saburra.
466 Vergil. A. X 362 saxa rotantia late.
467 Vergil. G. IIII 373 in mare purpureum. Martial. X 7, 9 Tibris te dominus rogat.
468 ¶ Epiced. 54 numine adorato.
469 Vergil. A. VIII 76 semper celebrabere donis, corniger Hesperidum fluuius, regnator aquarum (Thybri).
471 Vergil. G. IIII 371 et gemina auratus taurino cornua uoltu Eridanus.
Tacit. Germ. 5 ne armentis quidem suus honor aut gloria frontis.
473 ¶ ep. 31, 5 qua . . Scythico soluo ostia ponto.
476 Horat. Ep. I 3, 9 Romana uenturus in ora.
477 Vergil. G. II 469 uiuique lacus.
480 ¶ Vrb. 73 duplex Arelate. ¶ Ep. XXIIII 81 duplex Arelas.
482 Vergil. A. XII 139 stagnis . . . fluminibusque sonoris.
483 aequoreae: ¶ Vrb. 139 feruent aequoreos imitata fluenta meatus.
¶ Ep. X 1 aequoream liqui te propter, amice, Garumnam.
¶ Ep. VI 13 aequoris undosi qua multiplicata recursu Garumna pontum prouocat.

XI. VRBES.

1 aurea Roma: Ouid. Ars III 113. Martial. VIIII 59, 2. Claudian. Fesc. II 16. Modoinus Naso I 27.
6 Vergil. A. II 325 fuit Ilium.
12. 23 Ouid. F. VI 99 ite pares.

12 Vergil. A. I 8 memora quo numine laeso.
Vergil. A. V 56. VI 368 sine numine diuom.
14 Plin. n. h. IIII 46 oppidum Byzantium . . . antea Lygos dictum.
Vergil. A. I 357 facti de nomine Byrsam.
15 Plin. n. h. V 79 Antiochia libera Epidaphnes cognominata. cf. Ammian. XXII 13, 1. Daphnaei Apollinis fanum, quod Epiphanes Antiochus rex ille condidit . . . exustum est.
18 ℭ Gr. Act. 34 Antiochia pro luxu.
Ammian. XXII 16, 7 Alexandria uertex omnium est ciuitatum (Aegypti).
19 cf. Ammian. XXII 14, 2. — Idem XXII 16, 15. Trebellii Pollionis triginta tyr. 22, 1—3.
20 Vergil. A. VI 59 penitusque repostas.
21 cf. Fl. Vopisci Saturnin. 8, 7.
25 Iustin. XV 4, 8 Seleucus et urbem ex Antiochi patris nomine Antiochiam uocauit et campos uicinos urbi Apollini dicauit. originis eius argumentum etiam in posteris mansit: siquidem filii nepotesque eius (Seleuci) anchoram in femore ueluti notam generis naturalem habuere.
26 Vergil. G. III 158 continuoque notas et nomina gentis inurunt.
ℭ Mos. 384 sq.
28 Fortunatus X 9, 21 perducor Treuerum qua moenia celsa patescunt, urbs quoque nobilium, nobilis aeque, caput.
39 Vergil. A. V 664 cuneosque theatri.
ℭ Ludus 39 cuneata . . theatri immanitas.
ℭ Est et non 11 cuneati . . laeta theatri seditio.
43 (Sidonius Apoll. Ep. I 5 uluosum Lambrum cf. Plin. n. h. III 118. 131.)
49 Vergil. A. X 501 nescia . . . seruare modum, rebus sublata secundis.
50 Horat. epod. 16, 5 aemula nec uirtus Capuae.
52 Liuius XXIII 6, 6. Cicero leg. agr. 2, 95. Sil. XI 60 (alternatos sociato consule fasces).
61 Cicero de leg. agr. II (32) 87 illa (Capua) altera Roma quaeretur. Florus I 40, 15 (Cyzicum) quasi alteram Romam. Florus I 16, 6 ipsa caput urbium Capua, quondam inter tres maximas numerata. ℭ Vrb. 74 Gallula Roma Arelas.
62 ℭ Mos. 312 in fastigia cono.
70 Pacati paneg. Theodosii Aug. 31, 1 ille quondam domus tuae neglegentissimus uernula mensularumque seruilium statarius lixa.
73 Rutil. Nam. I 155 pande precor gemino placatum Castore pontum.

C Ep. XXVII 81 duplex Arelas. C Mos. 480 duplicem per urbem.

75 C Par. 4, 6 Alpino quaque Vienna iugo.
C Ep. XXVII 81 Alpinae tecta Viennae.

77 cf. Cassiodor. Var. VIII, 10 Arelate est ciuitas supra undas Rhodani constituta, quae in Orientis prospectum tabulatum pontem per nuncupati fluminis dorsa transmittit.

81 C infr. 103 nomen Hiberum 90 nomen Achaeum.

82 C Ep. X 1 aequoream Garumnam.

88 Vergil. A. VIII 116 paciferaeque . . . oliuae.

89 C cf. Prof. 14, 8 gloria fandi.
C Mos. 383.

92 C infra 104.

93 Martial. VII 24, 5 Seneca de benef. III 37, 2. Aetna 625. Val. Max. V 4 ext. 4. Sil. It. 14, 197 Tum Catane . . . generasse pios celeberrima fratres. Claudian. Edyll. 7. Solin. 11.

95 Vergil. A. V 158 longa sulcant uada salsa carina.

98 C cf. Par. 3, 6.

99 Ouid. M. IIII 58 coctilibus muris cinxisse Semiramis urbem (dicitur).

102 C Ep. XXVIIII 51 ninguida Pyrenaei hospitia.
C Ep. XXVII 69 iuga ninguida Pyrenaei. Sidon. Ep. II 14, 2 ninguidos menses.

104 C Ep. XXVII 83 quinquiplicem . . Tolosam.

115 C Mos. 177. C Ep. XIIII 21.

120 C cf. infra 148.

120 Ouid. ex Ponto IIII 8, 31 nec tibi de Pario statuam, Germanice, templum marmore. Vergil. A IIII 457 fuit in tectis de marmore templum. VI 69 solido de marmore templum.

121 Vergil. A. I 33 tantae molis erat.

123 Vergil. A. VIII 347 capitolia . . aurea (Silius III 623).

127 Martial. XII 74, 1 dum tibi Niliacus portat crystalla cataplus.
Marcell. de med. (Anthol. lat. Ries. 910) 67 et quidquid confert medicis Lagaea cataplus.

135 Stat. S. III 5, 82 nec Libyae natale solum.

137 Horat. C. II 6, 17 uer ubi longum tepidusque praebet Iuppiter brumas.
Vergil. G. I 288 cum sole nouo.

143 C Ep. VI 22 nomen plateas perdere.

146 Paulin. Euchar. 45 Garumna moenibus Oceani refluus maris inuehit undas nauigeram per portam, quae portum spatiosum hac etiam muris speciosa includit in urbe.
C cf. Herediol. 26.

147 Vergil. A. X 269 totumque adlabi classibus aequor.

150 (Vergil. G. I 322 inmensum caelo uenit agmen aquarum).
154 Iuuenal. IIII 176 epotaque flumina Medo prandente Iustin. II 10, 19 flumina ab exercitu eius (Xerxis) siccata.
156 Tibull. IIII 1, 140 regia lympha Choaspes.
Plin. n. h. XXXI 35 Parthorum reges ex Choaspe et Eulaeo tantum bibunt, quamuis in longinqua comitantur illos.
157 Vergil. A. VIII 301 salue, uera Iouis proles, decus addite diuis (Claudian. carm. min. XXVI 67).
161 162 Lucan. VII 193 Aponus terris ubi fumifer exit atque Antenorei dispergitur unda Timaui.
162 Vergil. A. I 244 sqq. fontem . . . Timaui, unde . . . it mare proruptum et pelago premit arua sonanti.

XII TECHNOPAEGNION.

I 11: ℂ Ep. VII 14 in re tenui non tenuiter laboratus.
III 2 Tibull. II 6, 19 credula uitam spes fouet.
ℂ Technop. 56 numquam in dubiis hominem bona destituens spes.
8 ℂ ep. 26, 7 Geticum Martem.
15 ℂ Technop. 26 uegetum . . cor.
ℂ Vir bonus 5 mundi instar habens.
IIII praef. 1 uara uibiam: Glossar. cod. Leid. 67 E (G. Löwe Prodromus p. 6 correxit ex Isidori glossa p. 698, 19 ed. Vulc.): uibia uaram: perticae duae sunt inter se colligatae, quae asserem sustinent; unde prouerbium „uibia uaram sequitur".
pr. 12 Symmachus ad Auson. I 31 (infra Ep. I 9) uidebor mutuum scabere. Varro S. tit. 321 Buech.: mutuum muli scabunt.
pr. 11 Val. Soranus ap. Varronem de l. l. VII 31: uetus adagio est . . .
VI 22 Censorin. de d. n. 7, 2 siquidem post septimum mensem dentes nobis innascantur iidemque post septimum cadant annum 7, 4 septimo anno primos eorum excidere . . . Solon. 27, 1 Bergk.: *παῖς μὲν ἄνηβος ἐὼν ἔτι νήπιος ἕρκος ὀδόντων φύσας ἐκβάλλει πρῶτον ἐν ἕπτ' ἔτεσιν.*
VII 32 Plaut. Aul. III 5, 4 sqq. Martial. VIII 12, 1 uxorem quare locupletem ducere nolim, quaeritis? uxori nubere nolo meae. inferior matrona suo sit, Prisce, marito: non aliter fiunt femina uirque pares.
36 ℂ cf. ep. 15.
39 cf. Asconius in Ciceron. de diuin. p. 106, 4 Orell.
VIII 46 ℂ ep. 76, 9 proles Saturnia Consus.
52 Lar: Apuleius de deo Socr. XV 152. Censorin. de d. n. 3, 1. — Lactantius I 20, 35.
55 Vergil. A. I 224 mare ueliuolum.
VIIII 61 Plin. n. h. XVIII 83 pulte autem non pane uixisse longo

tempore Romanos manifestum, quoniam et pulmentaria hodie dicitur.

68 Macrob. Sat. VII 8 et hoc quaero, Auienus ait, cur faex in imo subsidit omnium nisi mellis, mel solum est, quod in summum faecem expuat?

69 cf. Ouid. M. XIII 395.

X 71 Ouid. F. II 232 aper . . . fulmineo . . . ore cf. Ars II 374. ℂ Ep. XIIII 32 fulmineo hosti.

76 ℂ ep. 52, 1.

77 Vergil. A V 180 siccaque in rupe.

79 Plin. n. h. XXVII 10 nascitur in nudis cautibus, quas aconas nominant, et ideo aconitum aliqui dixere etc.

90 Martial. VIIII 20, 8 semiuiri . . . Phryges.

91 cf. Cicero pro Flacco 27, 65.

94 Ouid. F. VI 131 sqq. Statius Th. I 597 sqq. ℂ Griph. 8 secus muliebre.

103 Symmach. ep. VIIII 110 ut plane Homerica appellatione [Il. XXI 163] usus *περιδέξιον*, id est aequimanum, te esse pronuntiem. cf. Isidor. Orig. X 21.

XII 107 ℂ Ephem. 5.

112 Plin. n. h. VIII 223 (non 221) (mures) cum candidi prouenere, laetum faciunt ostentum. nam soricum occentu dirimi auspicia annalis refertos habemus. cf. Val. Max. I 1, 5.

XIII 120 ℂ cf. Ep. XXVIIII 36 sq. una fuit tantum, qua respondere Lacones littera et irato regi placuere negantes.

124 Persius III 56. Seru. ad A. VI 136. Maximinus de y littera (Anthol. lat. Ries. 632).

130 Liu. III 28 ex.: tribus hastis iugum fit humi fixis duabus superque eas transuersa una deligata. Festus u. iugum.

134 cf. Gell. II 3, 1.

140 Martial. VIIII 13, 7 nomen, quod pinna scribente grues ad sidera tollunt. Versus de aucupio 15 (Haupt p. 56) nec qui te uolucres docuit, Palamede, figuras. Lucan. V 711 sqq.

XIIII 143 ℂ cf. Ep. X 26 *λογοδαιδαλίην*.

151 imperium: Vergil. A. III 1 res Asiae. ℂ Technop. 85. litem: Horat. S. I 9, 41 tene relinquam an rem? uenerem: Terent. Eun. I 2, 39 (119) ego cum illo quocum tum uno rem habebam hospite, abii huc.

152 ℂ cf. Mosella 289 constratum ab litore pontum.

155 lact: Varro Andabat. II (26 B).

157 cf. Probus Cath. 28, 27 K. sons non legi.

158 cf. Lucian. Timon. 21. *Πλούτων* — *πλοῦτος*.

161 cf. Varro Men. 390 B. alta fros decidit.

162 ℂ Ep. XXV 45 uerum ego quo stulte . . locutus prouehor?

XIII LVDVS.

cf. Sidon. C. II 156 sqq. XV 42 sqq. XXIII 101 sqq.

1 Terent. Heaut. II 1, 6 (218) nam et cognoscendi et ignoscendi dabitur peccati locus.

Cicero pro Roscio 1, 3 non modo ignoscendi, uerum etiam cognoscendi consuetudo iam de ciuitate sublata est. Appulei. Apol. 65 idque eos arbitror non tam ignoscendi quam cognoscendi causa desiderare. Paulini c X (infra Ep. XXXI), 136 quo magis ignosci mihi fas, quia promptius ex hoc agnosci datur.

Marcell. de med. 69 agnoscenda magis siue exercenda rearis.

9 Vergil. G. III 186 plausae sonitum ceruicis amare.

10 Vergil. G. III 208 uerbera lenta pati.

12 ℭ Prof. 13, 3 esse Aristarchi tibi gloria Zenodotique. ℭ cf. Ep. XIII 29 sq.

14 ℭ Praef. IIII ad Theodos. 22 inque meis culpis da tibi tu ueniam.

15 cf. Terentian. 313 sqq. 324 sqq.

18 Statius S. II pr. ex.: si tibi non displicuerint, a te publicum accipiant; si minus, ad me reuertantur.

ℭ Cento pr. ex.: ut . . redeant uersus unde uenerunt.

20 Plin. n. h. II 119 secuta aetas.

23 Cornelius Nep. pr. 5 magnis in laudibus in tota fuit Graecia uictorem Olympiae citari. in scenam uero prodire et populo esse spectaculo nemini in eiusdem gentibus fuit turpitudini. quae omnia apud nos partim infamia, partim humilia atque ab honestate remota ponuntur.

24 cf. Liu. 24, 24 nec ars, quin nil tale apud Graecos pudori est, ea deformabat.

34 Gallius: cf. Asconius in orat. in toga candida p. 88 Or.: Q. Gallium significare uidetur; hic enim cum esset praeturae candidatus, quod in aedilitate, quam ante annum gesserat, bestias non habuerat, dedit gladiatorium sub titulo patri se id dare.

39 ℭ Urbes 39 inclusi moles cuneata theatri.

ℭ Est et non 11 cuneati hinc lata theatri seditio.

40 Tacit. A. XIIII 20 erant qui Cn. quoque Pompeium incusatum a senioribus ferrent, quod mansuram theatri sedem posuisset. nam antea subitariis gradibus et scaena in tempus structa ludos edi solitos.

46 Plaut. Trin. prol. 17 senes qui huc uenient, i rem uobis aperient.

(Terent. Ad. 22 senes qui primi uenient, ei partem aperient, in agendo partem ostendent).

Terent. Eun. prol. 45 animum attendite, ut pernoscatis, quid sibi Eunuchus uelit.
54 multi: e. g. Plin. n. h. VII 119.
56 ☾ cf. 85.
72 ☾ cf. 162. Cypriani Exod. 1262 cum subito, horrendum uisu, nubs fulgida caelo.
76 ☾ cf. 81.
84 ☾ infra 128.
85 ὅρα τέλος: Schol. Juuenal. XIIII 328. Diogen. VIII 51 τέλος ὅρα μακροῦ βίου.
87 Ouid. M. III 137 ultima semper expectanda dies homini dicique beatus ante obitum nemo supremaque funera debet.
93 cf. Varro Hecatombe 96 B.: Ludon fluens sub Sardibus flumen tulit aurum, later quod conquadrauit regius. idem Serran. 474 B.: ubi dicuntur barbari innumerabiles lateres aureos habuisse. Gregorius Magnus dialog.: ibi quaedam mirae potentiae aedificabatur domus, quae aureis uidebatur lateribus construi.
100 (Schol. Iuvenal. 14, 120: beati: qualis Apollinis oraculo declaratus est felicissimus Aglaus Arcas, qui numquam patrium agellum excesserat . . .)
118 Seneca Agam. 446 ad militares remus aptatur manus.
128 Menander (IIII 192 M.) ὑπὲρ γὰρ ἑνὸς ἀλγῶν ἅπαντας νουθετῶ. Terent. Adelph. 96 haec quom illi, Micio, dico, tibi dico.
132 ☾ cf. 229.
137 ☾ Gr. Act. 19 Laconica breuitate.
Symmachi ep. I 14 (supra p. 141) Laconicae breuitati. cf. ☾ Ep. XXVIIII 36.
138 cf. Cicero de fin. V (16) 44.
141 Horat. Ars 39 uersate diu, quid ferre recusent, quid ualeant humeri.
149 Plaut. Poen. I 2, 29 modus omnibus in rebus, soror optumum est habitu.
150 cf. Plaut. Capt. prol. 11 negat hercle [uero] ille ultimus etc.
151 cf. Liu. epit. 99.
Asinii Poll. ep. ad Ciceronem (ad fam. X 32, 2). Sueton. Caes. 39.
Tac. A. XIII 54 XV 32.
153 Plaut. Truc. prol. 4 quid nunc? daturin estis an non? — adnuont.
156 Varro 320 B. quid aliud est, quod Delphica cantat columna litteris suis ἄγαν μηθέν?
160 Horat. S. I 1, 106 est modus in rebus.
162 ☾ cf. 72.
Septem sap. sent. 49 satis hoc, ne sit et hoc nimium.

163 Cicero de nat. deor. I 25 Acad. pr. II 118.
180 Apostol. VI 48 (Paroemiogr. II 376 cf. II 70 et I 394).
182 (Ouid. Ars. III 87 ite per exemplum, genus o mortale, dearum.)
183 paenitudinis: Sidon. ep. VI 9, 1. (Pacuu. 313 R.).
185 ℭ cf. 128.
201 Plaut. Capt. prol. 67 abeo. ualete, indices iustissumi.
219 Terent. Phorm. II 1, 11 (241) sq. quam ob rem omnis, quom secundae res sunt maxume, tum maxume meditari secum oportet, quo pacto aduorsam aerumnam ferant.
222 Modoinus Naso I 43 magnos modicosque.

XIII CAESARES.

cf. Sidonius Ep. V 7, 6. C. V 320 sqq. VII 104 sqq.
Monost. 9 ℭ Caes. tetrast. 17 castrensi caligae cognomine Caesar.
11 Dio Cass. 62, 18 ἔσχατος Αἰνεαδῶν.
28 Sidon. C. II 8 tuque o cui laurea, Iane, annua debetur.
30 orbis amor: ℭ Caes. tetrast. 46.
Tetrast. 12 in teris positum . . deum: cf. Horat. C. I 2, 41 sqq.
17 ℭ Caes. monost 9.
21 ℭ Caes. tetrast. 43.
25 Aeneadum genetrix: Lucret. I, 1 ℭ ecl. 11, 7 ep. 52, 2.
36 cf. Iustin. I 3 de Sardanapallo: et se et diuitias suas in incendium mittit hoc solo imitatus uirum.
37 cf. Sedul. V 213 unus enim, quem uita ferox nec morte reliquit.
43 sq. Tacit. H. 1, 50 et ambigua de Vespasiano fama solusque omnium ante se principum in melius mutatus est.
49 sq. Martial. ep. XXXIII Flauia gens, quantum tibi tertius abstulit heres! paene fuit tanti non habuisse duos.
54 Plin. paneg. 6, 1 (Nerua) imperator et parens generis humani 7, 4 eodemque animo Nerua pater tuus factus est, quo erat omnium.
56 cf. Sallust. Iug. 10, 8 ne ego meliores liberos sumpsisse uidear quam genuisse. Stat. S. II 1 natos genuisse necesse est, at legisse iuuat. cf. Galba ap. Tacit. Hist. I 16 Plin. paneg. 7, 7. 89, 12.
68 a patria: cf. Plin. paneg. 7, 5 an senatum populumque Romanum . . . transmissurus uni succesorem e sinu uxoris accipias . . .? non totam per ciuitatem circumferas oculos . . .? imperaturus omnibus eligi debet ex omnibus. cf. Galba Tac. ap. Hist. I 15 Augustus in domo successorem quaesiuit, ego in republica.
73 sqq. Lamprid. Commod. I, 8. 8, 7. 11, 9 sqq. 12, 10 sqq. 13, 3.
76 cf. Capitolin. M. Ant. philos. 19, 6.

39 cf. Val. Max. I ext. 2 ex. 3 in.
94 Paulin. uita Martini VI (Migu. LXI p. 1068 C.) insania . . spumantem gladium rorantem et sanguine dextram uertit in auctorem sceleris uix caede peracta.
cf. ◖ ep. 24, 8 auctorem ut feriant tela retorta suum. Ouid. F. V 42 uertit in auctores pondera uasta suos. Seneca Herc. 735 auctorem scelus repetit.

XV FASTI.

I 1 ◖ Fast. IIII 1: urbis ab aeternae . . .
5 Iuuenal. VII 27 frange miser calamos uigilataque proelia dele.
7 ◖ Ep. XXIIII 13 totidem uenturos consere Ianos. Marcell. de med. 78 tot agant tua tempora Ianos.
III 3 Martial. XI 8, 13 scire cupis nomen.

XVI GRIPHUS TERNARII NUMERI.

Griphus: Hesychius: *γρῖφοι· τὰ ἐν τοῖς ποτοῖς βαλλόμενα ζητήματα.* | *γρῖφος· συμποτικὴ ζήτησις αἰνιγματώδης.* | *γρίφους· ζητήματος.*
Eustath. ad Odyss. p. 1769, 5 et 1926, 57 *γρῖφος αἴνιγμα καὶ δύσκολον ζήτημα ἐν συμποσίοις* etc.
Appul. Flor. n. 9 satiras ac griphos. cf. Marius Plotius 462, 19.
praef. 1 Catull. 1, 3 meas . . nugas.
3 Euclionis: Plaut. Aul. III 4, 6 (457) sqq. (Euclio) condigne etiam meus me intus gallinaceus, qui erat anni peculiaris, perdidit paenissume. ubi erat haec defossa, occepit ibi scalpurrire ungulis circum circa.
8 10 ◖ Ecl. 1 1 cui dono lepidum nomum libellum? . . . 4 at nos inlepidum rudem libellum . . .
9 Symmachi ep. I 14 (supra p. 141, 12): aut *ἀμουσότερος* tibi uidebar.
13 Symphosius praef. 9 nescis quas passim . . . nugas est meditata diu; sed frivola nulla locuta est. ◖ Ep. XIIII 67 mysteria friuola, nugas.
13 gerris Siculis: Pauli diac. exc. 94, 4 M. Athenienses cum Syracusas obsiderent et crebro gerras poscerent, iridentes Siculi gerras clamitabant.
17 Aesculapius: ◖ cf. Cento praef. 29.
18 Plato: Appul. de mag. c. 10 Platonis nulla carmina extant nisi amoris elegia: nam cetera omnia, credo quod tam lepida non erant, igni deussit. Diog. Laert. III 8.
30 Varro Men. 305 B. spongiam deletilem ◖ Ep. XV 54 oblinat . . sphongia sepiam.
37 sobrio: Symphos. praef. 17 da ueniam lector, quod non

sapit ebria Musa. Anthol. lat. 285, 4 Ries. ne pedibus non stet ebria Musa suis.
℄ Bissul. II 7.

39 Naeuius in Dolo ap. Varr. de l. l. VII 107 caperata fronte. Varro Menipp. 134 caperratam tuam frontem.

38 Horat. S. I 3, 29 acutis naribus.

50 Hermen: cf. Martial. V 24 (15 Hermes omnia solus et ter unus).

50 amatorem: Diogenian. pr. 10 (Pythagoras) *φιλοσοφίας ἀρχή*. cf. Cicero Tusc. V 4, 10.

51 profanum uulgus: Horat. C. III, 1, 1.

59 scirpum: cf. Ennius S. 46 V. (ap. Festum p. 330 M.) quaerunt in scirpo soliti quod dicere nodum. Lucil. S. I 42 M. nodum in scirpo insana facessere uolgus.

62 desideres: Terent. Eun. I 2, 114 (193) sq. dies noctisque me ames, me desideres, me somnies, me expectes, de me cogites.

61 lectum—intellectum: cf. Varro Men. 335 B. si tempus lectum, si apparatus non neglectus.
de ternario numero uid. Seruius ad Vergil. E. VIII 75 (numero deus inpare gaudet).

1 Horat. C. III 19, 11 sq. tribus aut nouem miscentor cyathis pocula commodis.

5 ℄ ecl. 8 (De rat. puerp.) 18. 20.

6 Plato ap. Censorin. de d. n. 14 et 15 Plato . . qui quadrato numero annorum uitam humanam consummari putauit, sed nouenario, qui complet annos octoginta et unum.

7 8 Hesiod. Theog. 453 sqq. *Ῥεῖα δ' ὑποδμηθεῖσα Κρόνῳ τέκε φαίδιμα τέκνα Ἱστίην Δήμητρα καὶ Ἥρην χρυσοπέδιλον, ἴφθιμόν τ' Ἀίδην . . καὶ ἐρίκτυπον Ἐννοσίγαιον Ζῆνά τε μητιόεντα.* Ouid. F. VI 285 sq.

8 ℄ Technop. 26 muliebre secus strix.

7 partae: Vergil. A. II 784 regia coniunx parta tibi.

9 Varro Men. 54 B. et pater diuum trisulcum fulmen igni feruido actum mittat. Seruius l. l. Iouis trifidum fulmen, Neptuni tridens, Plutonis canis triceps. Ouid. Am. II 5, 52.

10 ℄ ep. 66, 1 tergemino . . . ab ouo.

11 Varro Men. 4 B. Nestoris anni. Martial. XI 56, 13 ter uincere Nestoris annos.

12 ℄ Hesiodion 3 hos nouies superat uiuendo garrula cornix.

14 Vergil. A. VI 802 aeripedem ceruam.

14—16 ℄ Hesiodion 5 sq. alipedem ceruum ter uincit coruus, et illum multiplicat nouies Phoenix reparabilis ales.

15 Ouid. M. II 544 sq. ales . . . Phoebeius (coruus).

16 cf. Anthol. lat. 254, 31 R. Lactantii Phoenix 59.
℄ Ep. XXIIII 9 mille annos uiuit Gangeticus ales.

17 cinnameo: Plin. n. h. XII 85. Alcimus Auitus I 239 sqq.
18 Seruius l. l.
19 Caesellius Vindex ap. Gell. III 16 tria nomina Parcarum sunt: Nona Decuma Morta. (sed cf. infra u. 85).
trina elementa: cf. Lucret. V 93 sqq.
24 Sophiae: Quintilian. I. O. XII 2, 10 in tris diuisa partes naturalem, moralem, rationalem Seneca ep. 89, 9.
28 Seruius l. l. Hercules etiam trinoctio conceptus.
28 Luciani Deorum dial. X Somn. 17 al.
30 ℭ ep. 51 Lesbia . . Sappho . . εἴμ' ἐνάτη λυρικῶν.
31 Varro ap. Seru. ad Vergil. E VII 21. cf. Ephorus ap. Arnob. III 37. ℭ Ep. XIIII 64.
35 Vergil. A. IIII 302 trieterica Baccho.
37 cf. Liu. epit. XVI, Seruius ad A. III 67.
50 sq. ℭ Cento praef. 44 sqq.
56 ℭ Cupido 76 sub acumine puncti.
63 Institut. l. IIII tit. 15 de interdictis § 1.
Digest. l. XLIII tit. 1 sqq.
Cod. Iustinian. VIII tit. 2—4.
65 Cicero Top. 2 § 10 si neque censu nec uindicta nec testamento liber factus est, non est liber.
65 minutio triplex: Paul. Dig. 4, 5, 11; Festus s. u. Deminutus; Iustinian. Institut I 16.
66 dicendi genus: cf. Quintilian. I. O. XII 58 sqq. Gellius VI 14.
67 Horat. Ep. II 1, 225 tenui deducta poemata filo.
70 cf. Cicero Brut. 51.
Quintilian. I. O. XII 16 sqq.
68 Hieronymus ad Paulinum: taceo de medicis, quorum scientia mortalibus utilissima est et in tres partes scinditur τὸ δόγμα, τὴν μέθοδον, τὴν ἐμπειρίαν. Idem dial. adu. Pelagianos 21 (II 717 Vall.): medicinam etiam quae in tria diuiditur δόγμα μέθοδον ἐμπειρίαν.
80 Vergil. A. V 560 tres equitum numero turmae.
81 ℭ cf. ecl. 12.
82 Vergil. A VIII 422 tergemini . . Geryonae.
ℭ Ep. XIII 6 XV 6.
82 Chimaerae: Hom. Il. VI 181. Ouid. M. VIIII 647.
ℭ Ep: XXV 21.
83 Vergil. A. III 426 sqq. prima hominis facies et pulchra pectore uirgo pube tenus, postremo inmani corpore pistrix, delphinum caudas utero commissa luporum. Ouid. M., XIII 731 illa feris atram canibus succingitur aluum, uirginis ora gerens et . . . aliquo quoque tempore uirgo.
85 „Tria fata“ Romae prope rostra: uid. Plin. n. h. XXXIIII 22. Mythograph. I (Mai Class. Auct. III) p. 40.

XVII CENTO NVPTIALIS.

praef. 1 si operae est: Ennius ap. Pers. VI 9 Lunai portum, est operae, cognoscite, ciues. Plaut. Cas. V 5, 2 est operae auribus percipere.

7 Sigillaria: Sueton. Claud. 16 Gell. II 3, 5 V 4, 1 Schol. Iuuenal. VI 154.

9 add. Plaut. ap. Varr. de l. l. VII 91 ciccum non interduo.

11 cf. Macrobius II 7, 3 de Laberio: potestas non solum si innitet, sed etiam si supplicet, cogit; unde se et Laberius a Caesare coactum in prologo testatur his uersibus etc. Possidius in uita Augustini: plerumque potestas, quae petit, premit.
ℭ Praef. IIII ad Theodosium 10 blando uis latet imperio.

29 Thyonianum: cf. Catull. 27, 7.

29 Virbium: Vergil. A. VII 761—782. Ouid. M. XV 533—544. Pers. VI 56 cum Schol.
cf. ℭ Griph. praef. 17 quem tu ut Aesculapius redintegrabis ad uitam.
doceam docendus: Horat. Ep. I 17, 3 disce docendus adhuc. ℭ Ep. II ex.: ego te docebo docendus adhuc.

42 ostomachian: cf. Ennodius C. II 133 (CCCXL Vogel.) de ostomachio eburneo. uid. quae de „loculo Archimedio“ narrant Marius Victorinus art. gramm. III 1 (p. 100, 23 sqq. K.) et Caesius Bassus [Atil. Fortun.] de metris 9 (p. 271, 26 sqq. K.).

59 ℭ Virbonus 10 ne quid hiet, ne quid protuberet.

62 Liu. XXV 5, 8 XXVII 11 ex.: stipendia procederent V 7, 12 aera procedere.

63 Paulus ex Festo p. 69 M. dirutum aere militem dicebant antiqui, cui stipendium ignominiae causa non erat datum, quod aes diruebatur in fiscum, non in militis sacculum. add. Nonius p. 532, 4.

31 cf. ℭ Ep. II 41.

Cento 8 mea maxima cura: cf. ℭ Mos. 450.

p. 216 u. 105 cf. Nouius Exodio (ap. Non. 116, 26): puerum ... cuius iam ramus roborascit. (Prudent. contra Symm. I, 115 turpiter adfixo pudeat quem uisere ramo).

p. 218, 7 cf. Catull. 16, 5 sqq. Ouid. Tr. II 354 uita uerecunda est, Musa iocosa meis. Hadrianus in Voconii amici tumulo (ap. Appul. de Mag. c. 9): lasciuus uersu, mente pudicus eras.

10 *an* Sulpicii? cf. Plin. Ep. V 3, 5 sed ego uerear, ne me non satis deceat, quod decuit .... Seruium Sulpicium ...?

13 ad Caerelliam: cf. Quintilian. I. O. VI 3, 112.

17 Euenum: cf. Arrian. ad. Epictet. IIII 9 Artemidor. Onirocr. 1, 4 (Jacobs Anth. XIII 893 Bergk PLG[4] II 271 sqq.)

XVIII EPISTVLARVM LIBER.

I (Symmachi ep. I 31).

17 Ennodius ep. VII 16 facilius est ignem in pyras animatum lingua conprimere quam silentium inter optata seruare.

14 Plaut. Bacch. II 2, 30 (180) ita me uadatum amore uinctumque attines.

17 Petronii fr. XXVIII B. nam citius flammas mortales ore tenebunt, quam secreta tegant. cf. Ennius ap. Ciceron. de orat. II 54, 220.

II [XVII 407] 2 et 6 Fronto ad Verum II 1 (p. 121 Nab.) plane dicta omnia et uerba delenifica, pietate et fide et amore et desiderio dilibuta.

3 Ennodius Ep. II 19 H.: ut alucinationis nostrae concinnatio non inhumana uideatur. Ennod. V, 1 inhumana concinnatione.

14 ◖ Cupido praef. in.: nebulam pictam in pariete.

19 Ennod. Ep. II 19 H. qui te ultra emendationem omnium protulisti.

21 Cicero de orat. III (44) 173 ueteres illi . . . uerborum et sententiarum modo interpunctas clausulas in orationibus esse uoluerunt, idque princeps Isocrates instituisse fertur . . . nam . . . uocis . . moderationem et uerborum conclusionem . . . a poetica ad eloquentiam traducenda duxerunt.

41 Plaut. Pseud. 915 monendus ne me moneas.
◖ Cento praef. 31 ut doceam docendus ipse.

43 Ennod. Ep. I 2: hac fiducia prouocassem uentos ad flandum, ad cursum flumina, Faustum meum ad facundiam.

IIII [VIII 397] 5 Vergil. A. VII 779 cornipedes equi A. VI 591 cornipedum equorum.
◖ Ep. XVI 35 subiuncta petorrita mulis.

6 sq. ◖ Ep. X 13.

10 ◖ Ep. XVI 24. ut mora sit libera desidiae.

V [VIIII 398] cf. Plin. n. h. XXXII c. VI, 59—65.

1 nepotum: Plin. n. h. XXXII 63 nec non inter nos nepotis cuiusdam nomenclator tridacna appellauit (Indici maris ostrea).

2 ◖ Mos. 139 breuibus deprensa uadis [defensa: cf. infra 28 et 32 protegit].
3 Vergil. A. VI 237 spelunca . . . scrupea.

5 cf. ◖ Ep. XV 43 ◖ Mos. 74.

7 Plin. n. h. XXXII 63 gaudent et peregrinatione transferrique in ignotas aquas.

13 Horat. C. I 37, 2 hunc Saliaribus . . . dapibus. Martial. XII 48, 12 nec Capitolinae pontificumque dapes. Sym-

machus ad Auson. I 23, 1 quid si ego cenas dapales et Saliare conuiuium, tum uiscerationes atque epulum postulassem.
31 Genonis: Illyrica ostrea Plinius memorat l. l. 60.
14 Horat. Ep. I 2, 28 sponsi Penelopae nebulones Alcinoique in cute curanda plus aequo operata iuuentus.
15 Horat. Ep. I 4, 15 nitidum bene curata cute.
18 Plin l. l. 62 Cyzicena . . . suauiora Meduliis.
ℭ Ep. XV 1 quae Medulorum.
26 ℭ Ep. XIII 3 proximus ex longo gradus.
Vergil. A. V 320 proximus huic, longo sed proximus interuallo. Cicero Brut. 173.
29 Vergil. G. IIII 111 Hellespontiaci . . . Priapi. ℭ Cupido 86 Hellespontiaci—Priapi. cf. Ennii Hedyph. 2 V.
30 ℭ Ep. XV 1 ostrea Baianis certantia.
37 ℭ Mos. 68. ℭ De rat. librae 32.
46 Horat. S. I 2, 1 ambubaiarum collegia.
Horat. Ep. II 1, 173 edacibus in parasitis.

V [VIIII 398] 39 Vergil. E. VIIII 43 insani feriant sine litora fluctus.
49 Horat. S. II 2, 60 repotia (reportia aliquot codd.) natalesue aliosue dierum festos.

VI [X 399] 2 Paulini Euchar. 73 plasmata Homeri.
5 Cicero de sen. 69 expectemus Tartessiorum regis aetatem, fuit enim, ut scriptum uideo, Argantonius quidam Gadibus, qui octoginta regnauerat annos, centum uiginti uixerat. Sil. Ital. III 397 rex proauis fuit humani ditissimus aeui. Censorin. de d. n. 17, 3 (ex Herodoto) Lucian. Macrob. 10,
15 Augustinus de ciu. dei XXII c. 8 ista nec similiter innotescunt neque ut non excidant animo quasi glarea memoriae crebra lectione teruntur.
22 ℭ Vrb. 143 latas nomen seruare plateas.
25 Horat. Ep. II 2, 74 tristia robustis luctantur funera plaustris, hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus.
28 Lucret. I 354 inter saepta meant uoces et clausa domorum transuolitant. I 489 (cf. VI 228) per saepta domorum clamor it ac uoces (et VI 859 per saepta domorum).
35 Horat. C. IIII 12, 21 ad quae si properas gaudia, cum tua uelox merce ueni.
38 Horat. Ep. II 3, 80 hunc socci cepere pedem grandesque cothurni.
40 ℭ cf. Ep. X 23 sq.
41 ℭ Ep. X 25 nobiscum inuenies ἐπέων πολυμορφέα πληθύν.
42 ℭ Ep. XXVI 24 mutator ad Graecam fidem.
Plaut. Asin. I 3, 47 (199) cetera quae (nos) uolumus uti Graeca mercamur fide.

VII [XI 400] 3 facundus et musicus: ☾ Par. 17, 12 facunde et musice et acer.
4 Sidon. Apoll. C. XXIII 10 nam cum carmina postules diserte, suades scribere, sed facis tacere.
9 apud patrem: add. Vergil. A. I 229.
14 Vergil. G. IIII 6 in tenui labor, at tenuis non gloria. ☾ Technop. praef. I 11.
24 Cicero ep. X 20, 2 culpa enim illa „bis ad eundem“ uolgari reprehensa prouerbio est.
VIII [XII 401] 4 Theocrit. *Αἰτ.* 2 *οἱ δὲ ποθεῦντες ἐν ἤματι γηράσκουσιν.*
7 Hesiod. theog. 100 *ἀοιδὸς Μουσάων θεράπων.*
26 Anthol. VI 147 *θελξίνοοι*
35 sq. Lucil. V 6, 12 sq. M. hoc nolueris et debueris te si minu' delectat etc. (contulit Scaliger).
35 Horat. C. II 3, 1 aequam memento rebus in arduis seruare mentem.
40 Hom. hymn. IIII 4 *Δήμητρος . . . ἀγλαοκάρπου.* Orph. hymn. prooem. 6 *Δημήτηρ τ' ἀγλαόκαρπε.*
41 Hom. Od. VIII 475 *νώτου . . . ἀργιόδοντος ὑός, θαλερὴ δ' ἦν ἀμφὶς ἀλοιφή.*
VIIII [XIII 402] 1 Iuuenal. 15, 16 at mendax aretalogus. Porphyr. ad Horat. S. I 1, 120 Crispinus ... aretalogus.
X [XIIII 403] 23 ☾ cf. Ep. VI 40.
25 ☾ Ep. VI 41 nobiscum inuenies.
26 *λογοδαιδαλίην*: ☾ Technop. 143.
28 cf. Martial. XII 94, 3 sq.
29 Martial. II 86, 2 Sotaden cinaedum.
36 ☾ cf. Ep. XI 37.
33 cf. Theocrit. *Δάφν.* 56.
XI [XV 404] 5 ☾ Prof. 15, 2.
12 add. Plin. n. h. VIII 16.
15 Horat. C. I 23, 9 atqui non ego te tigris ut aspera Gaetulusue leo frangere persequor.
37 ☾ Ep. X 36.
XII [XVI] cf. Sidon. Apoll. Ep. VIIII 16 (inprimis conferendi uu. 1—7).
13 subita . . . fluxisse: Stat. S. I praef. 7 qui mihi subito calore et quadam festinandi uoluptate fluxerunt.
14 per se probabunt: ibid. 20 quamquam timeo, ne uerum istuc uersus quoque ipsi de se probabunt. (Sidonius Ep. VII 9, 4 ex Statio).
☾ Ep. XXV praef. 31 quamquam hoc ipsi de se probabunt.
14 fors fuat: Terent. Hec. 610 Symmach. Ep. I 3 ex.
uu. 11 sqq. cf. ☾ Prof. 21, 16 sqq. ☾ Grat. Act. 19
14 Plin. ep. IIII 3, 3 loquenti tibi illa Homerici senis mella

profluere . . . uidentur. Augustinus ep. 27, 2 legi litteras tuas fluentes lac et mel.

36 sq. Cicero pro Fonteio 39: (de Pisone Frugi): is uir quem ne inimicus quidem satis in appellando significare poterat, nisi ante laudasset; qui uno cognomine declarabatur non modo quis esset, sed etiam qualis esset . . . Vopisci Prob. 4, 3 (Probus) est adulescens uere probus; numquam enim aliud mihi, cum eum cogito, nisi eius nomen occurrit; quod nisi nomen haberet, potuit habere cognomen.

32 nouator: cf. Inscr. Praenestina (Orelli 105) Anicio Auchenio Basso . . . . restitutori generis Aniciorum . . . (cf. Seeck ad Symmachum p. XCIII).

59 cf. Varro Men. 375 B. oculi nigellis pupulis.

76 ☾ Mos. 441 Ausonius nomen Latium.

91 cf. Pers. III 18 mammae lallare recusas. ubi Schol.: quae infantibus, ut dormiant, solent dicere saepe: lalla lalla lalla; (.i.) aut dormi aut lacte.

104 Sidon. Ep. VIIII 15 u. 5 uolucripes trimetria.
☾ Ep. XXV u. 2 iambe pinnis alitum uelocior.

105 Sidon. c. XXIIII 76 dicis aue, dehinc ualeto.
Sidon. Ep. VIIII 9, 2 aue dicto mox uale dicimus.
☾ Ep. XXVIII 32 quis prohibet salue atque uale breuitate parata dicere?

XIII [XVIII 408] 3 ☾ Ep. V 26 proxima sint quamuis, set longe proxima multo ex interuallo.

5 ☾ Ep. XVI 19 regale nomisma Philippos.

6 ☾ cf. Ep. XV et XVI.
Geryones: ☾ Griph. 82 ☾ Ep. XV 6.

11 cf. Cassiodor. Var. III 51 ad Faustum.

17 Plin. n. h. XI 29.

19 ☾ cf. Griph. 52.

27 Claranus: cf. Seneca ep. 66, 1—4.

29 ☾ Prof. XIII 3. ☾ Ludus 12.

32 Horat. I 10, 24 at sermo lingua concinnus utraque suauior, ut Chio nota si commixta Falerni est.

XIIII [IIII 393] 1. 2. Horat. Ep. I 10, 1 sq. urbis amatorem Fuscum saluere iubemus ruris amatores.

3 et 8 Horat. Ep. I 3, 1 sqq. 6 sqq.

4 Vergil. A. IIII 212 cui litus arandum VII 798 litus arant.

5 Vergil. A. IIII 480 oceani finem iuxta solemque cadentem.

6 ☾ Ep. XVI 15 scirpea . . . habitatio.

7 Horat. S. I 5, 80 lacrimoso non sine fumo.

8 Horat. Ep. II 3, 407 et cantor Apollo.

9 Persius prol. 1 fonte . . caballino.

13 cf. Manil. V 479 sqq.

15 Martial. I 38: quem recitas, meus est, o Fidentine, libellus; sed male cum recitas, incipit esse tuus.

XIIII [IIII 393] 19 Vergil. G. I 14 pinguia Ceae . . . dumeta.

20 ℭ Mos. 177 paganica numina, Faunos. Vergil. G. II 438 Naryciaeque picis.

29 Vergil. A. XII 750 ceruom . . . formidine pinnae.

30 Vergil. A. I 324 aut spumantis apri cursum clamore prementem.

32 Ouid. F. II 232. A. II 374 fulmineo . . ore. ℭ Technop. 71 fulmineus sus.

39 Ouid. M. VIII 324 Calydonius heros.

40 Ouid. M. VII 435 quodque suis securus arat Cromyona colonus, munus opusque tuum est (Thesei).

45 Vergil. G. IIII 337 caesariem effusae nitidam per candida colla. Stat. Th. V 220 flaue . . . per colla refusis . . . comis.

46 Terent. Eun. II 3, 25 (316) reddunt curatura iunceam. cf. Prudent. Perist. III 132 iuncea pectora.

50 Deoida: Ouid. M. VI 114.

56 nomina uilica: ℭ supra 20 paganica lumina.

54 Ouid. M. III 72 solitas accessit ad iras.

56 Vergil. G. I 141 sqq. funda . . . lina.

57 ℭ Mos. 249 inductos escis . . . hamos.

62 ℭ Mos. 87 nec duraturus post bina trihoria mensis (capito).

64 ℭ Griph. 30 sq. Mnemosynarum, tris solas quondam tenuit quas dextera Phoebi.

64 tris — octo: cf. Ephorus et Crates ap. Arnobium III 37.

69 scillites acetum: sic saepius Plinius.

70 „extat inter Claudii Galeni scripta opus incerti auctoris de paratu facilibus. ubi celebratur Pythagoras Samius qui aceti scilletici usu uitam ad annum centesimum et decimum septimum produxerit." Vinetus.

74 ℭ Ep. XV 52 Cadmi filiolis atricoloribus.

75 Aristides serm. sacr. p. 602 *ἐμοὶ μελήσει ταῦτα καὶ λευκαῖς κόραις*] *τὰς μὲν οὖν κόρας τὰς λευκὰς εἰς τὰς ἐπιστολὰς εὐθὺς ἔλαβον.*

76 ℭ Ep. XV 54 furuam . . sepiam. Pers. III 13 nigra . . sepia.

77 ℭ Ep. XV 50 Gnidiae . . harundinis. Varro Men. 578 B. crebrinodam arundinem. Pers. III 11 nodosa . . harundo. cf. Plin. n. h. XVI 157.

96 pulpam: cf. Pers. II 63 quid iuuat hoc templis nostros inmittere mores et bona dis ex hac scelerata ducere pulpa. ℭ Ep. XV 21 alto mens obesa uiscere.

101 Acro ad Horat. Ep. I 10, 49 (Vacunam) Varro in primo rerum diuinarum Victoriam ait, quod ea maxime hi gaudent, qui sapientia uincunt.

104 Comm. Crup. ad Horat. Ep. I 16, 57 sqq. Lauerna . . est dea furum et simulacrum eius fures colunt et qui consilia sua uolunt tacita. nam preces eius cum silentio exercentur. Arnob. III 26 deam Lauernam furum IIII 24 numquid publicauimus nos esse Lauernam atque cum hoc (Mercurio) simul fraudibus praesidere furtiuis?

XV [VII 396] 1 Martial. X 37, 11 ostrea Baianis.
Varro Men. 549 B. ostrea illa magna Baiana. ☾ Ep. XV 18.
13 Vergil. A. IIII 163 Dardaniusque nepos Veneris.
41 Plin. n. h. XXXIII 4 heu prodiga ingenia, quot modis auximus pretia rerum.
43 ☾ Mos. 74 detegit admixtos non concolor herba lapillos.
☾ Ep. V 5 quae decolor alga recondit.
Sidon. ep. VIII 9, 33 algoso prope concolor profundo.
49 ☾ Ep. XVI 3 fissipedes iuuencas.
50 sqq. ☾ cf. Ep. XIIII 74—77.

XVI [V 394] 11 Iustiniani Dig. II xi 1: Gaius libro I ad edictum prouinciale. Vicena milia passuum in singulos dies dinumerari praetor iubet praeter eum diem quo cautum promittitur et in quem sistere in iudicium oportet. nam sane talis itineris dinumeratio neutri litigatorum otiosa est.
15 ☾ Ep. XIIII 6 harundineis . . pergula tectis.
19 Horat. Ep. II 1, 234 regale nomisma Philippos.
☾ Ep. XIII 5 ergo interceptos, regale nomisma, Philippos accipe.
23 Terent. Phorm. 921 (V 8, 28) illud mihi argentum rursum iube rescribi, Phormio.
24 ☾ Ep. XIII 10 libera nec nobis est mora desidiae.
29 Sidon. ep. VIII 12, 5 superflexa crate paradarum.
35 ☾ Ep. IIII 5 rapiant inposta petorrita mulae.
36 sqq. Eugenii Toletani c. XXIII Sirm.: pro tibi uti nostro ueniat ex carmine fectus, instar Lucili cogor disrumpere uersus.

XVII [VI 395] 1 Vergil. E. III 71 aurea mala decem misi.
Anthol. lat. 218, 1 R. aurea mala mihi, dulcis mea Martia, mittis.
3 ☾ ep. 58, 3 falsum nomen utrique, sed ut uerum sit utrique.
6 Sex. Empiricus adu. mathem. 10 ex. *Καὶ κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον μένων θέων νέων μετοχικὰ ὄντα καὶ ὀνομαστικὰ διαφερούσας λαμβάνει τὰς κλίσεις . . . Καὶ Θέωνος μὲν τὸ ὀνομαστικόν, θέοντος δὲ μετοχή ἐστιν.*

XVIII [III 392] 3 Sil. VII 208 lucentes sole racemos.
8 Iuuenal. IIII 69 consume . . rhombum: ipse capi uoluit.
13 ☾ Mos. 201 remipedes . . . lembi.
caerula: Vergil. A. III 208. IIII 583. VIII 672.

13. 14. Ouid. A. II 6, 22 rubro Punica rostra croco (de pittaco).

17 ℭ Ep. XXV pr. 14 tu, ut me participes, delicias tuas . . . defrudas.

12—14 Varro Sexagesis (489 B): neque qua uagipennis anates remipedas buxeirostris pecudes paludibus nocte nigra ad lumina lampadis sequeris.

XVIIII [I 390] 27 Ouid. M. I 148 filius ante diem patrios inquirit in annos.

XX [II 391] temporibus tyrannicis: ℭ Prof. 5, 23 nec inquieto temporibus tyrannici palatio te attolleres.

ad patriam: ℭ de herediolo inscr.: cum de palatio redisset ad patriam. Spartiani Hadr. 2, 1 quinto decimo anno ad patriam rediit.

incohatum: ℭ Bissulae praef. 7 rudia et incohata.

de liturariis: ℭ Cento praef. 24 inter liturarios meos.

6 Vergil. A. I 687 cum dabit amplexus atque oscula dulcia figet.

12 Censorin. de d. n. 18, 8 Metonicus (annus) quem Meton Atheniensis ex annis undeuiginti constituit . . .

15 Martial. II 59, 3 frange toros. Martial. IIII 8, 6 extructos frangere . . toros. Vergil. E. VIII 87 uiridi in ulua.

11 Stat. Th. XII 698 quis fuit ille dies. Stat. S. I 2, 209 quis tibi tunc alacri caelestum munere claro, Stella, dies?

XXI Genethliacos.

cf. Stat. S. II praef. et II 7 Genethliacon Lucani.

4 Stat. S. II 1, 104 mutas etiam nunc murmure uoces.

5 Vergil. G. III 388 lingua palato.

8 ℭ Prof. 17, 11 metam prope puberis aeui.

ℭ Protrept. 73 motu iam puberis aeui.

14 Stat. S. I 4, 3 dubitataque sidera cernit.

XXII Protrepticus.

Stat. S. V 2 protrepticon ad Crispinum. Trebellii Pollionis Gallieni duo 20, 1: Marcus Tullius in Hortensio quem ad exemplum Protreptici scripsit. cf. Symmach. ep. I 31 (supra Ep. I 26) ℭ Ep. II 40.

praef. 5 audita uelocius: Horat. Ars 180 segnius inritant animos demissa per aurem, quam quae sunt oculis subiecta fidelibus.

22 δὶς παῖδες οἱ γέροντες: Diogenian. IIII 18 et 31.

Pl. Merc. II 2, 24 aiunt solere eum (senem) rursum repuerascere. ℭ infra u. 55.

Symmachus ep. IIII 20, 2: dum filius meus Graecis litteris initiatur, ego me denuo studiis eius uelut aequalis adiunxi; repuerascere enim nos pietas iubet, ut litterarum dulcedine liberis nostris labor participatus insinuet.

6 Hesych. *σχολή· οὐ μόνον τὸ μηδὲν δρᾶν, ἀλλὰ καὶ τὸ περί τι σχολάζειν καὶ ἡ διατριβή.* Festus p. 347 M.: scholae dictae sunt non ab otio et uacatione omni, sed quod ceteris rebus omissis uacare liberalibus studiis pueri debent.

10 cf. Stat. S. IIII 4, 32 uires instigat alitque tempestiua quies; maior post otia uirtus.

19 Vergil. G. II 58 seris . . . nepotibus A. III 505 cura nepotes.
☾ Mos. 450 Augustus, pater et nati, mea maxima cura.
☾ Ep. XXVII 119 o mea maxima cura.

20 Stat. S. II 1, 88 tenero sic blandus Achilli semifer Haemonium uincebat Pelea Chiron . . . sed caro Phoenix haerebat alumno. Marcellus de med. (Anthol. lat. 910 R.) 1 quod natum Phoebus docuit, quod Chiron Achillem.

21 Vergil. A. IIII 248 Atlantis . . . piniferum caput.

27 Prudent. Cathem. pr. 7 aetas prima crepantibus fleuit sub ferulis.

29 Martial. X 62, 10 ferulaeque tristes, sceptra paedagogorum.

29 Vergil. G. I 165 uirgea . . . supellex.

30 Iuuenal. VII 192 nobilis et generosus adpositam nigrae lunam subtexit alutae.

37 ☾ Par. 11, 3 spes cuius certa fuit res. ☾ Prof. 11, 3 spem magis quam rem.

44 cf. Vergil. A. XII 438—440 (III 343).

46 Iuuenal. XI 180 conditor Iliados.
Stat. S. II 1, 144 facundi . . . orsa Menandri.

48 Gell. I 24, 3 (epitaph. Plauti): et numeri innumeri simul omnes conlacrimarunt.

52 Vergil. E. VIIII 53 nunc oblita mihi tot carmina.

55 ☾ cf. Protr. pr. 22.

57 Iuuenal. XI 180 Maronis altisoni . . . carmina.

59 Horat. Ep. II 1, 174 quam non adstricto percurrat pulpita socco.

68 Stat. S. II 1, 104 mutas etiam nunc murmure uoces.
☾ Par. 10, 3 murmura quem primis meditantem absoluere uerbis.

72 add. Hieronymus ad Rusticum monachum de uita instituenda: Et gratias ago domino, quod de amaro semine litterarum dulces fructus carpo. Diomedes I 310, 3 K. Marcus Porcius Cato dixit litterarum radices amaras esse, fructus iocundiores. Aphthonius progymn. 23 Sp. *Ἰσοκράτης τῆς παιδείας τὴν ῥίζαν πικρὰν ἔφη, γλυκεῖς δὲ τοὺς καρπούς.* Priscian. praeexerc. 432, 12 K.

73 ☾ Prof. 17, 11.
☾ Genethl. 8.

75 Vergil. G. III 207 negabant . . . duris parere lupatis.

81 Panegyr. Max. et Const. d. (VI) 11: quamuis enim magnum laborem consuetudo non sentit. cf. Seneca de tranquill. animi 10, 2.

90 ℭ Mos. 450 Augustus, pater et nati.

97 ornatus — honoratus: Liu. XXII 30, 4 plebeiscitum quo oneratus sum magis quam honoratus.

98 sq. honor — onus: cf. Mus. Rhenan. XXXII p. 520. (add. Sallust. Iug. 85, 28. Quintilian. I. O. IIII pr. 2. Sidon. Ep. VII 9 in concione. VII 17. VIII 8. VIIII 2 cum Sauaronis notis, Alcimi Auiti Ep. 18 P. in.)

XXIII [XVIIII 409] 1—13 Seneca ludus de morte Claud. 2 Iam Phoebus breuiore rota contraxerat orbem . . . iamque suum uictrix augebat Cynthia regnum . . . Puto magis intellegi, si dixero: mensis erat October. cf. Petron. fr. 38. Fulgent. Myth. I p. 616 St.

2 Iuuenal. XIIII 279 sed longe Calpe relicta audiet Herculeos stridentem gurgite solem. Stat. S. II 7, 27 stridoremque rotae cadentis audis.

3 ℭ Ep. XVI 3 Fulgent. l. l.

4 Horat. Ep. I 6, 54 curule . . . ebur.

5 ℭ Perioch. Il. II 3 caelestes hominumque genus superabile curis.

19 Horat. Ep. II 3, 25 breuis esse laboro, obscurus fio.

21 ℭ Mos. 291 Europaeque Asiaeque.
Stat. Ach. I 410 Europamque Asiamque.

48 Laberius fr. inc. 4 R. (128 sq.) summum ad gradum cum claritatis ueneris, consistes aegre, nictu citius decidas.

XXIIII [XX 410] 6 Cicero pro Rosc. 100 hanc primam (palmam) esse lemniscatam. Placid. gl. 64, 4 lemniscata: maior palma gladiatorum.

9 ℭ Griph. 16 cf. Varro ap. Seru. ad A. V 269.

8 ℭ Hesiodion (ecl. 5), 3 sqq.
Fronto p. 113, 3 Nab. an tu cycnum coges in ultima cantione cornicum uoculas aemulari?

12 Vergil. E. VI 66 utque uiro Phoebi chorus adsurrexerit omnis.

13 ℭ Fast. 1, 7 tu quoque uenturos per longum consere Ianos.
Marcell. de med. 78 quotque hic sunt uersus, tot agant tua tempora Ianos.

XV [XXI 411] pr. 15 defrudas: ℭ Ep, XVIII 17.

24 Quintilian. I. O. X 1, 97 summa in excolendis operibus manus. I pr. 4 quasi summam inde eloquentiae manum inponerent.

X 31 Stat. S. I pr. 19 quaedam et in singulis diebus effusa,

quamquam timeo, ne uerum istuc uersus quoque ipsi de se probent (unde Sidonius Ep. VII 9, 4).
☾ Ep. XII pr. 14 quod sane ipsi per se probabunt.

u. 1 Vergil. E. X 59 Partho torquere Cydonia cornu spicula.
8 Terentianus 1558 sqq.: additur haec gemino non absona fabula metro, seu uera res est: spectet auctorem fides. cum puer infestis premeret Pythona sagittis Apollo, Delphici feruntur accolae hortantes acuisse animum bellantis, ut illos metus iubebat aut propinqua adoria. tendebat geminas pauida exclamatio uoces, *ἰὴ Παιάν*, *ἰὴ Παιάν*, *ἰὴ Παιάν* . . . et hinc pedum tot ortus est iambicus.
14 ☾ Ep. XII 104 uolucripes dimetria.
19 ☾ Ephem. 145 scis ipse, qui sint: iamque, dum loquor, redi.
25 ☾ Ep. XXVIII 33 ego sum tuus altor et ille praeceptor primus, primus largitor honorum.
30 Vergil. A. V 73 aeui maturus Acestes.
39 Plaut. Capt. IIII 2, 34 (814) qui aduehuntur quadrupedanti crucianti cantherio.

XXVI [XXII 414] u. 7 Ouid. Tr. III 8, 36 adstat fortunae forma legenda meae.
9 Appulei. Flor. I 3 Marsyas . . . Phryx cetera et barbarus uultu ferino, trux, hispidus, illutibarbus, spinis et pilis obsitus.
10 cf. Quintilian. I. O. VI 3, 56.
13 Ouid. F. III 445 uegrandia farra coloni, quae male creuerunt uescaque parua uocant.
17 Horat. c. II 18, 12 nihil supra deos lacesso.
19 gnaruris: Plaut. Most. 1, 2, 17 (96) Poen. prol. 47.
20 Plaut. Pseud. II 2, 14 (608) condus promus procurator peni.
24 Plaut. Asin. I 3, 47 (199) cetera quae nos uolumus uti, Graeca mercamur fide.
☾ Ep. VI 42 non *προῖκα* sed Graeca fide.
27 (uesco *Bentl.*: cf. Gell. XVI 5, 6. 7.)
30 Paulinus c. XXVII 2?2 exul soli et hospes sali.
Sidon. Ep. VIII 9, 22 adsuetum ante salo solum timere.
Sidon. C. VIIII 45 soli salique.
☾ ep. 52, 1 orta salo suscepta solo.
47 add. Hesych. u. *Βουζύγης*. Schol. Il. XVIII 483. Seruius ad Vergil. G. I 21.

XXVII [XXIIII 417] 4 Vergil. A. I 234 uoluentibus annis.
7 Paulin. c. XI 24 (infra Ep. XXX p. 290).
17 Vergil. G. III 91 Martis equi biiuges.
18 Ouid. M. II 311.
22 Vergil. G. III 536 contenta ceruice.
34 Vergil. A. VI 393.

Ouid. Tr. I 5, 19 Thesea Pirithous non tam sensisset amicum etc. cf. Tr. I 9, 27 sqq.
36 Ouid. ex. P. III 2, 69. 85. Tr. I 9, 28. V 6, 26. R. 589.
45 Horat. S. II 1, 72 uirtus Scipiadae et mitis sapientia Laeli.
48 ◖ Bissul. praef. 12 fatalis iugi lora cum soluere non posset.
51 cf. Ouid. F. V 539. Tr. V 8, 7 sq.
51 Vergil. A. X 547 dixerat ille aliquid magnum.
52 Claudian. de bello Get. 631: sed dea quae nimiis obstat Rhamnusia uotis, ingemuit flexitque rotam.
54 sqq. ◖ ep. 42 = Anthol. Pal. XVI 263.
60 ◖ cf. Mos. 379 Latiae Nemesis non cognita linguae.
61 Martial. XII 48, 15 conuiuas alios cenarum quaere magister.
63 Horat. c. IIII 15, 20 inimicat urbes.
65 Stat. Ach. II 321 uelauit amictu. S. II 1, 132 puniceo uelabat amictu.
81 ◖ Vrb. 73 duplex Arelate.
81 ◖ Vrb. 75 Alpinis opulenta Vienna colonis. ◖ Par. 4, 6 Alpino quaque Vienna iugo.
83 ◖ Vrb. 104 Tolosa . . . quae modo quadruplices ex se cum effuderit urbes.
88 Alpes: cf. ◖ Ep. XXV 70 Alpini conuexa iugi.
89 Vergil. G. I 207 ostriferi fauces . . Abydi.
90 sq. Horat. c. I 1, 30 me gelidum nemus . . . secernunt populo.
93 Vergil. A. VII 262 uberi agri.
97 Horat. Ep. I 10. 15 est ubi plus tepeant hiemes.
99 Stat. S. V 3, 238 labat incerto mihi limite cursus Te sine, et orbatae caligant uela carinae.
Calpurn. Buc. III 51 Te sine, uae misero, mihi lilia nigra uidentur. Paulin. c. XV 46 tua non queo fari Te sine.
99 Horat. c. I 4, 1 grata uice.
100 Vergil. G. II 353 canis aestifer.
102 Horat. S. I 1, 36 inuersum contristat aquarius annum.
German. Arat. 285 dextra manus latices qua fundit, Aquarius exit.
Vergil. G. III 279 auster . . pluuio contristat frigore caelum.
Vergil. G. III 304 frigidus olim iam cadit extremoque inrorat Aquarius anno.
103 Claudian. de VI consul. Honor. 53 agnoscisne tuos, princeps uenerande, penates?
116 Vergil. E. I 69 mea regna uidens.
117 ◖ Gr. Act. 82 per totum quam longum est latus Illyrici.

☾ Per. Il. XVIII tota nocte quam longa est.
119 Vergil. G. II 40 o decus, o famae merito pars maxima nostrae. A. I 678 puer . . mea maxima cura.
☾ Mos. 450.
120 Horat. c. IIII 5, 13 uotis ominibusque et precibus uocat.
123 Martial. X 6, 3 quando erit ille dies . .?
123 Vergil. A. VII 437. VIII 582 nuntius auris.
127 Vergil. G. III 447. A. VIII 549 secundo defluit amni. A. VII 494 sq. fluuio cum forte secundo deflueret.
128 Vergil. A. VI 3 obuertunt pelago proras.
XXVIII [XXIII 416] 13 ☾ Technop. 89. ☾ de ambig. uitae 28.
18 Ouid. M. XI 188 indiciumque suae uocis tellure regesta obruit et scrobibus tacitus discedit opertis.
31 Sidon. Apoll. Ep. V 7 temperat Lucumonem nostrum Tanaquil sua.
33 ☾ Ep. XXV 25.
XXVIIII [XXV 418] 7 Ouid. her. IIII 6 inspicit acceptas hostis ab hoste notas.
9 Cicero pro Arch. 8, 19 saxa et solitudines uoci respondent.
12 Vergil. E. I 53 saepes Hyblaeis apibus florem depasta salicti saepe leui somnum suadebit inire susurro.
14 Ouid. M. I 706 motos in harundine uentos effecisse sonum tenuem similemque querenti.
14—16 Claudian. de r. Pr. I 205 pinus . . . stridula coniferis modulatur carmina ramis 208 timidas inclinant Gargara siluas.
20 Vergil. A. VIIII 667 dant sonitum flictu galeae.
21 Lucret. II 618 tympana tenta tonant palmis et cymbala circum concaua.
24 Vergil. E. VI 27 tum uero in numerum Faunosque ferasque uideres ludere.
25 ☾ Ephem. 130 (C Z) modulato carmine plebes.
26 Grat. Cyneg. 101 Lacedaemoniae . . . Amyclae. Vergil. A. X 564 tacitis . . regnauit Amyclis.
31 Verg. E. 5, 61 amat bonus otia Daphnis.
36 cf. Plin. ep. 11, 1 nihil est, inquis, quod scribam. at hoc ipsum scribe nihil esse quod scribas, uel solum illud, unde incipere priores solebant „si uales bene est; ego ualeo“. hoc mihi sufficit; est enim maximum.
☾ Technop. 120 hoc tereti argutoque sono negat Attica gens O.
44 Cicero Brut. 50 breuitas autem laus est interdum in aliqua parte dicendi, in uniuersa eloquentia laudem non habet.
45 ☾ Technop. 162 sed quo progredior?
48 Catull. 68, 1 non possum reticere.
51 ☾ Ep. XXVII 69 iuga ninguida Pyrenaei.

56 Plaut. Cas. III 2, 6 (432) Epid. II 2, 5 (189) senati columen. ☾ Ep. XII 23 columen curulis Romulae.
59 Lucan. IIII 13 Hilerda . . . Sicoris.
60 ☾ Praef. I 37 ☾ Precatio cons. des. 4 Latiam curulem.
67 abdita: Ouid. M. III 393 spreta latet siluis (Echo).
68 ☾ ep. 103, 3: pereuntis adhuc gemitum resecuta querellis (Echo).
Ouid. M. VIII 863 resecuta rogantem.
70 Alpini: ☾ Ep. XXVII 87 trans Alpes et marmoream Pyrenen.
71 Rutil. Namat. I 450 Bellerophonteis sollicitudinibus.
73 Vergil. A. IIII 611 accipite haec meritumque malis aduertite numen et nostras audite preces.
XXX [Paulin. c. XI] 1 ☾ Ep. XXVIII 4 uelut alta silentia.
3 ☾ XXVIIII 2 blando residem sermone lacessit.
24 male suada: ☾ XXVII 7.
30 ☾ XXVII 1 discutimus, Pauline, iugum. 20 discutitur, Pauline, tamen.
31 ib. 23 gestata duobus.
36 Vergil. E. 8, 54 certent et cycnis ululae.
37 Vergil. E. 1, 25 quantum lenta solent inter uiburna cupressi.
42 ☾ XXVII 31 ueteris . . amici.
45 ib. 5 fabula non umquam . . . mouit.
48 Vergil. E. 1, 63 quam nostro illius labatur pectore uoltus.
XXXI [Paulini c. X] 1 sqq. ☾ XXVIIII 1 quarta tibi haec nostros detexit epistula questus etqs.
3 ib. 3 officium sed nulla pium mihi pagina reddit.
5 ib. 4 salutigeris libellis.
11 ☾ XXVIII 6 iure paterno.
19. 26 A. XXVIIII 74.
25 Paulin. infra 114 surda uocas . . . nomina Musas.
29 sq. Terent. Andr. 189 (I 2, 19) nunc hic dies aliam uitam defert, alias mores postulat.
76 faenore: Matth. Eu. c. 25.
83 cf. ☾ XXVIIII 2. 29. 50. 63. XXVII 34 impie.
104 ☾ XXVIIII 72 auia perlustrasse uagus loca.
106 ☾ XXVIIII 49.
108 ib. 93 sqq. inprecer ex merito quid non tibi, Hiberia tellus etc.
109 ib. 74 uatem reuocate.
115 ib. 73 Boeotia nomina Musae.
116 ex Catullo 64, 59 Statius Ach. II 286, ex Statio Paulinus.
121 A Griph. 9 trisulca Iouis sunt fulmina.
122 Vergil. G. I 23 quique satis largum caelo demittitis imbrem.

121 Vergil. A. IIII 210 nec inania murmura miscet.
135 Paulus ad Corinth. I 3, 19 sapientia enim huius mundi stultitia est apud deum.
136 sq. ignosci . . agnosci: ℭ Lud. 1.
149 ℭ XXVIII 6. 32.
157 ℭ XXVIIII 71 coetus hominum et vestigia uitans.
158 ib. 72 uagus Bellerophontes.
162 ib. 71 mentis inops.
163 ib. 69 egens deserta colat.
189 ib. 50 uertisti . . . mores.
190—192 ℭ XXVIII 31 Tanaquil tua.
191 ℭ XXVIIII 71 sq. mentis inops . . . Bellerophontes.
193 ib. 52 nostri facit hoc obliuio caeli?
196 ib. 71 mentis inops coetus hominum . . uitans.
203 sq. ib. 51 sq. Vasconis hoc saltus et ninguida Pyrenaei hospitia.
212 ib. 71 Vasconis hoc saltus.
213 Horat. c. I 22, 1; at Eleg. in Maecenaten 5: pectore maturo fuerat puer, integer aeuo.
215 ib. 51 hospitia.
221—224 ℭ XXVIIII 57—59.
221 in euersis: ib. 58 sq. deiectis . . ruinis.
232 ℭ XXVII 88 sq. Caesarea est Augusta domus . . . Tarraco . . . Barcino.
250 sq. ℭ XXVIIII 60 sq. hic trabeam, Pauline, tuam Latiamque curulem constituis patriosque istic sepelibis honores?
263 Pers. V 86 mordaci lotus aceto.
268 Paulini c. XI (supra XXX) 44 scaena fabula 21 quo rumore.
269 ℭ XXVIIII 50 uertisti . . tuos . . mores.
322 ℭ Ephem. 61 (Orat. 15) obscurae chaos insuperabile noctis.

XXXII Oratio Paulini. 1 Vergil. A. X 100 tum pater omnipotens rerum cui summa potestas.

XXXV 3 Vergil. A. II 382 quae tantae tenuere morae? Vergil. A. VIII 90 ergo iter inceptum celerant rumore secundo (unde in Ausonio quoque legendum erit rumore secundo).

XVIIII. EPIGRAMMATA.

I (34) 15 Vergil. G. IIII 564 ignobilis oti.
ℭ Mos. 392 studiis ignobilis oti.
7 Vitalis Amphitryon 19 utilius tacuisse foret quam scribere uersus.

II (8) 3 Coripp. Iustin. III 111 aurea purpureis adponunt fercula mensis pondere gemmarum plus grauia.

7 Ouid. Ars am. II 539 riualem patienter habe.

III (10) 5 cf. Plin. n. h. XXVII 5 ea est natura ut hominem occidat, nisi inuenerit, quod in homine perimat. cum eo solo conluctatur, uelut pari intus inuento. sola haec pugna est, cum uenenum in uisceribus reperit, mirumque, exitialia per se ambo cum sint, duo uenena in homine conmoriuntur, ut homo supersit.

IIII (75) 3 Ouid. her. X 31 aut uidi aut tamquam quae me uidisse putarem.
Vergil. A. VI 454 aut uidet aut uidisse putat.

V (76) uocis absonae: Cicero de orat. III 41 uox . . absona atque absurda I 115 uoce absoni.
2 Ouid. M. VI 395 lanigerosque greges.
5 Vergil. G. I 423 et ouantes gutture corui.

VII (44) Philomuse: 3 Horat. S. II 3, 104 si quis emat citharas, emptas conportet in unum, nec studio citharae nec Musae deditus ulli ... delirus et amens undique dicatur merito.
4 Martial. III 4, 8 cum citharoedus erit.

VIII (48) 1 ◖ ep. 13, 1 nil uerius.

XIII (47) Martial. XI 102, 4 quam silet in cera uultus et in tabula.

XV (81) 1 Horat. Ep. I 2, 40 dimidium facti qui coepit habet: sapere aude, incipe. ◖ Technop. 36.

XVI (82) cf. Anthol. Pal. X 37 ἡ βραδύπους βουλὴ μεγ' ἀμείνων· ἡ δὲ ταχεῖα αἰὲν ἐφελκομένη τὴν μετάνοιαν ἔχει.
Martial. VI 30. VII 43 Seneca de benef. II 1, 1. 5, 2.

XVII (83) Seneca de benef. II 1, 2 ingratum est beneficium, quod diu inter manus dantis haesit . . . proximus est a negante qui dubitauit nullamque iniet gratiam.

XXII (91) 1 ◖ ep. 56, 1 hanc uolo quae non uult, illam quae uult, ego nolo. Ouid. Am. II 19 (36 quod sequitur, fugio; quod fugit ipse sequor. Martial. V 83 ◖ ep. 39.
5 sq. Martial. VI 11, 8 uis te purpureum, Marce, sagatus amem? ut praestem Pyladen, aliquis mihi praestet Oresten. hoc non fit uerbis, Marce: ut ameris, ama.

XXIII (92) 6 Terent. Heaut. 322 sq. uis amare, uis potiri, uis quod des illi effici; tuom esse in potiundo periclum non uis: haud stulte sapis, siquidem id superest, uelle te id quod non potest contingere.

XXIIII (72) Achillas: Martial. III 91, 3. VII 57, 1.
8 Ouid. F. V 42 uertit in auctores pondera uasta suos.
Alberti Stadensis Troilus IIII 322 discat in auctorem poena redire suum.

XXVI (1) 2 Gell. VII 6, 5 (Cn. Matius) in secundo Iliadis Victoriam uolucrem praepetem appellauit in hoc uersu: Dum dat uincendi praepes Victoria palmam.

☾ Prec. cons. des. 38 praepetibus Victoria alis.

7 Vergil. A. III 35 Gradiuomque patrem, Geticis qui praesidet aruis.

8 ☾ Precat. cons. des. 36 qua uaga Sauromates sibi iunxerat agmina Chuni.

13 Vergil. E. 6, 8 meditabor harundine musam.

14 Vergil. A. prooem. 4 horrentia Martis.

XXVII (2) 1 Vergil. A. IIII 31 lato uenabula ferro.

XXVIII (3) 1 Ennod. c. I 5, 27 de Pado: regnator Ligurum fluuiorum maximus ille.

3 ☾ Mos. 450.

XXXI (4) 1 Plaut. Asin. 1, 1, 28 usque ex penitis faucibus.

1 Tibull. I 7, 24 de Nilo: aut quibus in terris occuluisse caput. ☾ ep. 28, 2 Danuuius laetum profero fonte caput. cf. ☾ Mos. 424 fontem .. ignotum .. Histri.

4 Vergil. A. IIII 229 grauidam imperiis belloque frementem Italiam.

8 Claudian. de III cons. Hon. 206 sq. ite per ardentem Libyam . . . et arcanos Nili deprendite fontes.

XXXIII (12) 4 cf. Seneca de breu. uitae 10, 6.

5 Liu. XXV 28, 18 si in occasionis momento, cuius praeteruolat opportunitas, cunctatus paulum fueris, nequiquam mox amissam quaeras.

7 Phaedrus 5, 8 cursu uolueri pendens in nouacula, caluus comosa fronte, nudo corpore . . quem si occuparis, teneas, elapsum semel non ipse possit Iuppiter reprehendere . . occasionem rerum significat breuem. effectus impediret ne segnis mora, finxere antiqui talem effigiem Temporis.

Cato dist. II 26 fronte capillata, post est occasio calua.

12 Metanoea: aliter eam Apelles fecit, cf. Lucian. calumn. non tem. cred. c. 5, de merc. cond. c. 42.

XXXIIII (13) cf. Horat. c. IIII 10.

Martial. IIII 38 Galla, nega: satiatur amor, nisi gaudia torquent; sed noli nimium, Galla, negare diu.

(Ennod. c. II 97, 4 marcida cur iuueni sociaris, Galla, marito?)

2 Appulei. apol. 9 tuum uer.

Ouid. F. V 353 et monet aetatis specie, dum floreat, uti.

3 Iuuenal. VIIII 129 obrepit non intellecta senectus.

5 Terent. Hec. I 1, 17 (74 sq.) cur non aut istaec mihi aetas et forma est aut tibi haec sententia.

Horat. c. IIII 10, 6 dices heu! quotiens te speculo uideris alterum: quae mens est hodie, cur eadem non puero fuit, uel cur his animis incolumes non redeunt genae?"

Tibull. I 1, 69 interea, dum fata sinunt, iungamus amores: . . iam subrepet iners aetas . . .

Anthol. Pal. V 12, 3 sq. *βαιὸς ὁ χαιρόντων ἐστὶν βιός· εἶτα τὰ λοιπὰ γῆρας κωλύσει καὶ τὸ τέλος θάνατος.* cf. V 66, 103.

XXXV (14) Plin. n. h. VIII 81 leporem omnium praedae nascentem. Cicero Arat. 121.

XL (19) Anthol. lat. 699 R. (Petronii): sit nox illa diu nobis dilecta, Nealce, quae te prima meo pectore conposuit etqs.
cf. Anthol. Pal. V 103 (*Ῥουφίνου*).
5 Martial. IIII 13, 9 sq.
6 Vergil. A. VI 30.

XLI (20) 4 Rutil. I 309 nominibus certos credam decurrere mores? moribus an potius nomina certa dari?
cf. ☾ Grat. Act. 38. ☾ Ep. XII 44 sqq.
7 Vergil. A. XII 391 Phoebo ante alios dilectus Iapyx Iasides.
9 Propert. V 6, 78 Cepheam hic Meroen fuscaque regna canat.
10 Lucan. X 163 indomitum Meroe cogens spumare Falernum.
12 Fulgent. expos. serm. antiq. p. 568: Rabirius in satira: abstemium merulenta fugit Methenia (Methymnia? cf. Propert. V 8, 38) nomen.

XLII (21) ☾ Ep. XXVII 57 sqq.

XLV (26) cf. Augustin. de ciu. dei II 18.

XLVI (27) cf. Lucian. Sympos. s. Lapith. 16. Appul. de mag. c. 22.

XLVIIII (29) 2 Anthol. Pal. VII 670: *ἐνὶ ζωοῖσιν ἑῷος . . . ἕσπερος ἐν φθιμένοις.*
Plan. IIII 4, 12 v. 6 (Bosch.): *καὶ ζωοῖς ἔσομαι καὶ φθιμένοισι βαρύς.*

LII (33) 1 Ponticon (Anthol. lat. Ries. 720) 3 Venus alma . . quae semine caeli parturiente salo . . . nasceris. cf. Seru. ad A. I 297 (ex Cic. de deor. nat. III 56).
☾ Technop. 76.
1 ☾ Ep. XXVI 30 soli et sali commercio.
2 Lucret. I 1 Aeneadum genetrix.

LIIII (36) 1 Anthol. lat. 705 R. Tyrii subtemine fuci.

LVI (39) Martial. VIIII 32, 1—4 hanc uolo quae facilis et q. s. Petron. c. 15 (p. 16 B.) Nolo, quod cupio, statim tenere nec uictoria mi placet parata.
Martial. I 57 nolo nimis facilem difficilemque nimis. illud quod medium est atque inter utrumque probamus: nec uolo quod cruciat, nec uolo quod satiat. Claudian. Fescenn. 110. Anthol. lat. 453 Ries. ☾ ep. 91.

LVII (40) Chrestos: Martial. VIIII 27.

LVIII (41) 2 ☾ Ep. XVII 4 unum nomen utrique sed est discrimen utrique. „non absimile est ioco Philippi Macedonis. duo

fratres erant in eius satellitio, quorum alter Ἀμφότερος uocabatur, segnis et nullius pretii, alter Ἑκάτερος, homo strenuus et uigilax. itaque dicebat Ἑκάτερον esse ἀμφότερον, Ἀμφότερον autem οὐδέτερον." Scaliger ex Plutarch. apophthegm. regum u. Φιλίππος 10, Apostol. 12, 72.

LXII (250 Epit. 33) 1 Stat. S. IIII 1, 1 laeta bis octonis accedit purpura fastis Caesaris.

2 ℭ Par. 23, 16 nondum purpureas cinctus ephebe genas.

4 Martial. VI 28, 4 hoc sub marmore Glaucias humatus (de eodem Glaucia Statius S. II 1).

2 Stat. II 1, 53 o ubi uenturae spes non longinqua iuuentae atque genis optatus honos iurataque multum barba tibi?

LXV (55) 1 cf. Inscr. ap. Orell. 1279: Ioui Iunoni. Miner. Antonia. M. Lib. Aphrodisia. scyphos. H. Venereum. speculum. donum. dedit.

3 cf. Claudian. in Eutrop. I 90—94 haud aliter iuuenum flammis Ephyreia Lais et gemino ditata mari, cum serta refudit canities, iam turba procax noctisque recedit ambitus et raro pulsatur ianua tactu seque reformidat speculo damnante senectus . . .

LXVIII (58) 4 Martial. VI 38, 8 sic uitulus molli proelia fronte cupit.

LXXVI (69) 12 cf. Gell. VIIII 4, 15.

cf. Liu. 27, 11, 5 ambiguam inter marem et feminam sexu infantem, quos androgynos uolgo appellant.

LXXVII (70) 1 Euphorbi: Horat. c. I 28, 10 habentque Tartara Panthoiden.

LXXVIII (120) 1 Martial. II 61, 2 lambebat medios inproba lingua uiros.

LXXVIIII (71) 1 Stat. Th. III 300 Sidonii genialia foedera Cadmi.

1 coetus: ℭ Ephem. 204.

2 Horat. Ep. I 1, 85 uitiosa libido.

3 cf. Martial. II 84, 1 mollis erat facilisque uiris Poeantius heros: uulnera sic Paridis dicitur ulta Venus.

4 Vergil. A. IIII 471 scaenis agitatus Orestes.

Quintilian. inst. X 100 togatis excellit Afranius; utinam non inquinasset argumenta puerorum foedis amoribus mores suos fassus.

5 cf. Caelii aenigma ap. Quintilian. I. O. VIII 6, 53: in triclinio Coam, in cubiculo Nolam.

8 Vergil. A. IIII 415 ne quid inexpertum frustra moritura relinquat.

LXXX (73) 3 Alcon: Martial. XI 84, 5. VI 70, 6.

5 cf. Martial. VI 53, 3 tam subitae mortis causam,

Faustine, requiris? in somnis medicum uiderat Hermocratem.

LXXXIIII (125) 2 Martial. II 12, 5 Postume, non bene olet, qui bene semper olet.

LXXXV (126) cf. Priap. 67 et 7 Büch.

LXXXVII (128) 1 Syriscus: Terent. Eun. 772. 775. Ad. 763. Martial. V 70, 2.

6 Stat. S. V 3, 101 qua fandi uis lata patet (alia exempla coll. Markland ad Statii Siluas p. 296b).

LXXXVIII (77) 4 Tibull. IIII 13, 5 atque utinam posses uni mihi bella uideri, displiceas aliis.

XCI (80) 1 Tibull. IIII 5, 13 sqq. nec tu sis iniusta, Venus, uel seruiat aeque uinctus uterque tibi, uel mea uincla leua.

XCII (89) 1 Ouid. Ars III 3 alma Dione.

2 Iulia . . . Scantinia: cf. Iuuenal. II 37 sqq. Prudent. Perist. X 202 sqq.

XCIII (131) 1 Martial. III 74, 1 psilothro faciem leuas et dropace caluam X 65, 8 leuis dropace tu quotidiano.

3 Pers. IIII 39 licet haec plantaria uellant elixasque nates labefactent forcipe adunca.

XCIIII (90) Zoilus: Martial. IIII 77, 5.

4 Horat. S. I 4, 114 deprensi non bella est fama Treboni.

XCV (93) 1 Horat. c. I 10, 3 catus et decorae more palaestrae.

XCVII (95) 4 ℭ Cupid. 83 ancipites furias.

XCVIIII (97) 2 Ouid. M. III 466 (de Echo) quod cupio mecum est; inopem me copia fecit.

C (98) Ouid. M. III 463 iste ego sum, sensi, nec me mea fallit imago! uror amore mei, flammas moueoque feroque.

CI (99) 1 Ouid. M. III 358 resonabilis Echo.

3 Ouid. M. VIII 883 resecuta rogantem.

ℭ Ep. XXVIIII 68 Echo resecuta querellas.

CII (100) cf. Ouid. M. IIII 384 nato . . amborum nomen habenti.

CIII (102) 1 Iuuenal. VI 172 parce precor, Paean, et tu, dea, pone sagittas.

CVI (108) 9 Martial. XI 99, 5 gemina symplegade culi.

XX. [419] GRATIARVM ACTIO.

§ 1 Claudiani Mamerti gr. act. Iul. d. 32: absit Auguste et istud sancta diuinitas omen auertat, ut tu a quoquam mortalium expectes uicem beneficii! uerum tamen quod solum uel accipere potest ista fortuna . . .

2 Appulei Florid. III in. quod genus in tragoedia fieri amat.

3 Plin. paneg. 14 non securitatem . . . oramus . . . simplex . . . uotum est salus principis.

4 Cicero Catil. IIII 2 ego sum ille consul, patres conscripti, cui non forum, in quo omnis aequitas continetur, non campus consularibus auspiciis consecratus, non curia summum auxilium omnium gentium, non domus commune perfugium, non lectus ad quietem datus, non denique haec sedes honoris umquam uacua mortis periculo atque insidiis fuit.
4 abolitor: Tertullian. Lab. mul. 3 omnium rerum abolitorem.
5 Arat. Phaen. 2 μεσταὶ δὲ Διὸς πᾶσαι μὲν ἀγυιαί.
9 Florus I pr. 3: faciam quod solent qui terrarum situs pingunt: in breui quasi tabella totam eius imaginem amplectar. (similiter Hieronymus ad Euagr. et in epitaphio Nepotiani.)
13 consul ego: Claudian. Mam. gr. act. Iul. d. 19.
15 assiduitate: Q. Cicero de petit. cons. 43: sed tamen hic fructus est assiduitatis, non solum esse Romae atque in foro, sed adsidue petere.
19 Homerici: ☾ Ep. XII 10 sqq.
☾ Ephem. 164 instar densae grandinis.
☾ Prof. 21, 16 sqq.
Laconica breuitate: Symmach. ad Auson. I 14 in. (supra p. 141, 3) Laconicae malo studere breuitati.
☾ cf. Lud. 137 ☾ Ep. XXVI 36.
20 cf. Sidon. Ep. V 9, 1 in Constantino inconstantiam, in Iouino facilitatem, in Gerontio perfidiam, singula in singulis, omnia in Dardano crimina simul execrarentur.
31 Iuuenal. X 16 magnos Senecae praediuitis hortos.
31 Quintilianus: cf. Iuuenal. VII 197 si fortuna uolet, fies de rhetore consul.
33 praefero Gratianum: Sidon. Apoll. c. IIII 17 res minor ingenio nobis, sed Caesare maior; uincant eloquio, dum modo nos domino.
34 Vergil. A. VIII 724 discinctos Afros (Sil. II 56 discincti Libyes).
36 patrimonia: Ammian. XXVII 11, 1 Probus . . . opum amplitudine cognitus orbi Romano, per quem uniuersum paene patrimonia sparsa possedit.
38 Plin. paneg. 88 pietate Metelli monstrabatur. cf. Cic. de orat. II (40) 167.
felicior: Plin. ep. V 18, 1 homo felicior antequam felicissimus fieret. (cf. Plin. n. h. VII 137 Sallust. Iug. 95, 4)
50 unde de plano legi possint: cf. Vlpianus ap. Iustinian. de institoria actione tit. 3 leg. 2: unde de plano recte legi possit. Tabula aerea quam laudat Vinetus: ubei de plano recte legi possitur. Seneca n. q. I 4, 1 alias probationes quae de plano legi possunt.

53 Sidon. Apoll. Ep. VIII 6, 6 palmatam plus picta oratione, plus aurea conuenustauit.
57 Cicero diuin. in Q. Caecil. (11) 36 intellego quam scopuloso difficilique in loco uerser.
62 cogunt uolentem: cf. prouerb. „currentem monere“.
63 reus uoti: cf. Seruius ad Vergil. A. V 237.
65 Sil. Il. I 215 Numidae gens inscia freni.
72 celebre fuit quia: cf. Vulcac. Gallic. Auidius Cassius 2, 6 eius (Hadriani) autem exemplum ponere malui quam Domitiani, qui hoc primus dixisse fertur. tyrannorum enim bona dicta non habent tantum auctoritatis quantum debent. Plin. Ep. V 3, 6. VI 24, 1. Gell. XVIII 3.
73 ardere iussisti: cf. cod. Theodos. XI 28, 2 (a. 395): chartas superfluae descriptionis cremari censemus.
75 cf. Spartian. Antonin. Caracall. 9, 2 nomen Antoninorum . . . omnium pectora uelut Augusti nomen obsederat. Lamprid. Antonin. Diadum. 6, 1 ut fuit quidem tam amabile illis temporibus nomen Antoninorum.
76 Traianus: Plin. paneg. 13 med.: quid cum solacium fessis, aegris opem ferres . . .
77 egestatem tolerare: Plaut. Trin. 338. 358. 371. Rud. 918.
79 concludam: Plin. paneg. 94 in fine orationis praesides custodesque imperii deos ego consul pro rebus humanis . . . precor.
80 C Ephem. 49 principio extremoque carens, antiquior aeuo. 54 ipse opifex rerum, rebus causa ipsa creandis.
81 Iuuenal. X 174 et quidquid Graecia mendax audet in historia.
81 Pegasus: Apostol. 14, 28 *Πηγάσου ταχύτερος*.
Inc. panegyr. Constant. d. (VII) 8 quis enim te Cyllarus aut Arion posset eripere.
82 totum quam longum est: C Perioch. Il. XVIIII tota nocte quam longa est. C Ep. XXVIIII 117 toto quam longa Hispania tractu.
82 Vergil. A. IIII 174 fama, malum qua non aliud uelocius ullum.

XXII v SVLPICIA.

1 Vergil. A. 1, 1 arma uirosque.
1 sq. Horat. S. I 5, 51 sqq. nunc mihi paucis . . . Musa uelim memores.
12 Stat. Th. III 556 quid bonus ille deum genitor . . . cogitet?
12 Claudian. de laude Serenae 1 dic mea Calliope.
13 Claudian. de VI cons. Honorii 150 an iura perosus ad priscos pecudum damnaret saecula ritus?

15 Ouid. M. XV 150 palantesque homines passim ac rationis egentes.

16 sq. Horat. S. I 3, 99 sq. cum prorepserunt primis animalia terris mutum et turpe pecus glandem atque cubilia propter . . . pugnabant.

20 sq. Vergil. E. I 24 uerum haec (Roma) tantum alias inter caput extulit urbes.

23 Vergil. A. I 557 at freta Sicaniae.
I 298. IIII 347 Karthaginis arces.

25 Tibull. I 4, 31 sq. cum iacet, infirmae uenere ubi fata senectae, qui prior Eleo est carcere missus equus.
Ennius ap. Cic. de sen. V 14 (Annal. 442 V.) sic ut fortis equus, spatio qui saepe supremo uicit Olympia, nunc senio confectus quiescit.

27 Petron. 5 u. 15 hinc Romana manus circumfluat.

29 Lucret. I 136 Graiorum obscura reperta.

30 sq. Petron. 119 u. 31 sq. omniaque orbis praemia corruptis miles uagus esurit armis.

48 Horat. c. III 21, 11 prisci Catonis.

50 Vergil. A. VI 870 nimium uobis Romana propago uisa potens, superi.

56 Ouid. A. I 13, 7 somni pingues.

59 Horat. S. I 5, 53 Musa uelim memores.

69 Horat. Ep. I 6, 67:

· VIVE · VALE ·

II.

INDEX NOMINVM ET RERVM.

Obseruandum priorem numerum indicare paginam, posteriorem non paginae sed opusculi uersum; si tres numeri concurrant, medium atque Romanum breuiorum esse carminum, quorum plura saepe in una pagella leguntur.

III.

CONPARANTUR NUMERI EDITIONUM SOUCHAEI SCHENKELII NOSTRAE.

Souchay Epigrammata 1—146	Schenkl Epigrammata	Peiper XVIIII
1	1	26
2	3	27
3	4	28
4	5	31
5	6	29
6	7	30
7	[A. V 53]*)	[XXII 7]
8	8	2
9	2	25
10	9	3
11—21	10—20	32—42
22	[A. V 11]	[XXIII 11]
23	21	14
24—26	22—24	43—45
27	28	46
28	29	47
29	31	49
30	30	48
31—33	32—34	50—52
34	35	1
35	XVII 31	VI (Epit.) 32
36	26	54
37	25	53
38	27	55
39—41	36—38	56—58
42	52	64
43	[A. V 7]	[XXIII 7]

*) A = Appendix ed. Schenkelianae: uncinis spuria inclusi.

Bipont. et Souchay	Schenkl	Peiper
44	40	7
45	41	9
46	42	12
47	43	13
48	44	8
49	45	60
50	46	61
51	47	10
52	48	11
53. 54	49. 50	VI (Epit.) 29. 30 [ad 30 cf. XXIII 36]
55—60	53—58	65—70
61—63	[A. V 27—29]	[XXIII 29—31]
64—70	59—65	71—77
71	67	79
72	68	24
73	69	80
74	70	81
75	71	4
76	72	5
77—80	80—83	88—91
81—84	84—87	15—18 [ad 18 cf. XXIII 37]
85	[A. V 30]	[XXIII 32]
86—88	88—90	19—21
89	91	92
90	93	94
91	94	22
92	95	23
93—103	96—106	95—105
104. 105	[A. V 31. 32]	[XXIII 33. 34]
106	[A. V 8]	[XXIII 8]
107	[A. V 34]	[XXII 6]
108	107	106
109—114	108—113	107—112
115	[A. V 19]	[XXIII 19]
116	[A. V 16]	[XXIII 16]
117	[A. V 4]	[XXIII 4]
118	[A. V 2]	[XXIII 2]
119	39	59
120	66	178
121	[A. V 13]	[XXIII 13]
122	[A. V 20]	[XXIII 20]
123—128	74—79	82—87
129—130	[A. V 21. 22]	[XXIII 21 22. 23]

Bipont. et Souchay	Schenkl	Peiper
131	92	93
132	[A. V 5]	[XXIII 5]
133	[A. V 6]	[XXIII 6]
134	[A. V 14]	[XXIII 14]
135	[A. V 23]	[XXIII 24]
136	[A. V 15]	[XXIII 15]
137	[A. V 3]	[XXIII 3]
138	73	6
139	[A. V 24]	[XXIII 25]
140	[A. V 17]	[XXIII 17]
141	[A. V 25]	[XXIII 26]
142	[A. V 9]	[XXIII 9]
143	[A. V 10]	[XXIII 10]
144	[A. V 12]	[XXIII 12]
145	[A. V 18]	[XXIII 18]
146	114	II (Ephem.) 7
De fastis		
147	XXII 1	XV 1
148	— 2	— 2
149	— 4	— 4
150	— 3	— 3
Ephemeris 1—7	IIII	II
151	1	1
152	2	2
153	3	3
154	4	4
155	5	5
156	6	6
157	7	8
Parentalia 158—189	XV	IIII
Professores 190—216	XVI	V
Epitaphia 1—26: 217—243	XVII 1—27	VI 1—26
27 244	XVII 28	VI 27
28 245	epig. 51	epigr. 63
29 246	[A. V 26]	[XXIII 28]
30 247	[A. V 36]	[XXII 8]
31 248	XVII 29	VI 28
32 249	— 34	VI 35
33 250	— 35	epigr. 62
34 251	[A. V 33]	[XXIII 35]
35 252	XVII 32	VI 33
36 253	— 30	— 31

Bipont. et Souchay	Schenkl	Peiper
37 254	XXVII 33	VI 34
38 255	[A. V 1]	[XXIII 1]
Caesares 256—284	XXI	XIIII
Vrbes 285—298	XVIIII	XI
Ludus 299—308	XX	XIII
Sententiae VII Sapientium 309—316	[A. III]	[XXII 1]
Edyllia I—XX		
I. V. Paschales 317	VIIII	III 2
II. Epicedion 318—319	XI	III 4
III. de herediolo 320.	XII	III 1
IIII. Protrepticus 321—322	XIII	XVIII 22
V. Genethliacos 323	XIIII	XVIII 21
VI. Cupido 324—325	XXIIII	VIII
VII. Bissula 326—331	XXV	VIIII
VIII. VIIII. Precationes 332—333.	VI. VII.	III 5. 6
X. Mosella 334	XVIII 2	X
XI. Griphus 335—336	XXVI	XVI
XII. Technopaegnion 337—349	XXVII	XII
XIII. Cento 350—360	XXVIII	XVII
XIIII. De rosis 361	[A. II]	[XXII 2]
XV. Pythagoricon 362	XXVIIII	VII 2
XVI. Vir bonus 363.	XXX	VII 3
XVII. *Ναὶ καὶ οὔ* 364	XXXI	VII 4
XVIII. Hesiodion 365	XXXII	VII 5. 6
XVIIII. Herculis aerumnae 366.	XXXIII	VII 25
XX. Musarum nomina 367	[A. IIII]	[XXII 3]
Ecloga 1 368	XXXIIII	VII 7
2 369	XXXV	VII 8
3 370	*omissa*	[XXII 4]
4 371	V 8	VII 16
5 372	— 1	— 9
6. 7 373. 374	— 18. 19	— 27
8 375	— 11	— 19
9 376	— 2	— 10
10 377	— 3	— 11
11 378	— 5	— 13
12 379	— 4	— 12
13 380	— 6	— 14
14 381	— 7	— 15
15 382	— 9	— 17
16 383	— 17	— 26
17 384	— 10	— 18
18 385	— 16	— 24

Bipont. et Souchay		Schenkl	Peiper
19	386	V 12	VII 20
20	387	— 13	— 21
21	388	— 14	— 22
22	389	— 15	— 23
Epistulae I—XXV		Epistulae	XVIII
I	390	I	XVIIII
II	391	II	XX
III	392	III	XVIII
IIII	393	IIII	XIIII
V	394	V	XVI
VI	395	VI	XVII
VII	396	VII	XV
VIII	397	VIII	IIII
VIIII	398	VIIII	V
X	399	X	VI
XI	400	XI	VII
XII	401	XII	VIII
XIII	402	XIII }	VIIII. X
XIIII	403	XIIII }	
XV	404	XV	XI
XVI	405. 406	XVI	XII
XVII	407	XVII	II
XVIII	408	XVIII	XIII
XVIIII	409	XVIIII	XXIII
XX	410	XX	XXIIII
XXI	411—413	XXI	XXV
XXII	414—415	XXII	XXVI
XXIII	416	XXIII	XXVIII
XXIIII	417	XXV	XXVII
XXV	418	XXIIII	XXVIIII
Gratiarum actio	419	VIII	XX
Periochae	420—468	[A. I]	[XXI]
Praefatiunculae	469	II	I 4.
	470	III	I 1. 2.
	471	XXIII	VII 1.

Accedunt:

Epistula Theodosi ad Ausonium	I	I 3
Oratio uersibus rhopalicis	X	III 3
Pythagorica apophasis reprobatur	XXVIIII not.	VII 2B
Epistula Symmachi (de Mosella)	ante XVIII	post X

BIBLIOTHECA GRAECA

VIRORUM DOCTORUM OPERA

RECOGNITA ET COMMENTARIIS INSTRUCTA

CURANTIBUS

FR. JACOBS ET VAL. CHR. FR. ROST.

LIPSIAE IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

Bedeutend ermässigte Preise.

Erschienen sind bis jetzt:

	ℳ ₰
Aeschinis in Ctesiphontem oratio ed. *Weidner*	3. 60
Aeschyli Agamemno ed. *R. Enger*	3. 75
Aristophanis Nubes ed. *Teuffel.* Ed. II.	1. 20
Delectus epigramm. Graec. ed. *Jacobs.* [Vergriffen]	1. 80
Demosthenis concione ed. *H. Sauppe.* Sect. I. (cont. Philipp. I. et Olynthiacae I—III.) Ed. II.	1. —
Euripidis tragoediae ed. *Pflugk* et *Klotz.* Vol. I, II et III. Sect. I—III.	15. 15
Einzeln:	
Vol. I. Sect. 1. Medea. Ed. III.	1. 50
„ I. „ 2. Hecuba. Ed. III. ed. *Wecklein*	1. 20
„ I. „ 3. Andromacha. Ed. II.	1. 20
„ I. „ 4. Heraclidae. Ed. II	1. 20
„ II. „ 1. Helena. Ed. II.	1. 20
„ II. „ 2. Alcestis. Ed. II.	1. 20
„ II. „ 3. Hercules furens Ed. II. cur. *Wecklein*	1. 80
„ II. „ 4. Phoenissae. Ed. II. cur. *Wecklein*	2. 25
„ III. „ 1. Orestes	1. 20
„ III. „ 2. Iphigenia Taurica	1. 20
„ III. „ 3. Iphigenia quae est Aulide	1. 20
Hesiodi carmina ed. *Goettling* et *Flach.* Ed. III.	6. 60
Homeri Ilias ed. *Spitzner.* Sect. I—IV	4. 50
Einzeln:	
Sect. I. lib. 1—6	— 90
Sect. II. lib. 7—12	— 90
Sect. III. lib. 13—18	1. 35
Sect. IV. lib. 19—24	1. 35

	ℳ ₰
Lysiae et Aeschinis orationes selectae ed. *Bremi*	1. 50
Lysiae orationes selectae ed. *Bremi.* [Vergriffen.]	— 90
Pindari carmina cum deperditarum fragm., variet. lect. adi. et comment. illustr. *L. Dissen.* Ed. II. cur. *Schneidewin.* Vol. I.	3. 90
—— Vol. II. Sect. I. II. (Comment. in Olymp. et Pyth.) (à 1 ℳ 50 ₰.)	3. —
Platonis opera omnia ed. *Stallbaum* X voll. (21 Sectiones.)	
Einzeln:	
Vol. I. Sect. 1. Apologia Socratis et Crito. Ed. *Wohlrab*	2. 40
Vol. I. Sect. 2. Phaedo. Ed. V. cur. *Wohlrab*	2. 70
Vol. I. Sect. 3. Symposium c. ind. Ed. III. Vergr.	2. 25
Vol. II. Sect. 1. Gorgias. Ed. III	2. 40
Vol. II. Sect. 2. Protagoras c. ind Ed. IV. ed. *Kroschel*	2. 40
Vol. III. Politia sive de republica libri decem. 2 voll. Ed. II. [Vrgr.]	7. 50
Vol. III. Sect. 1. Politia lib. I—V	4. 20
Vol. III. Sect. 2. lib. VI—X	3. 30
Vol. IV. Sect. 1. Phaedrus. Ed. II	2. 40
Vol. IV. Sect. 2. Menexenus, Lysis, Hippias uterque, Io. Ed. II	2. 70
Vol. V. Sect. 1. Laches, Charmides, Alcibiades I. II. Ed. II	2. 70
Vol. V. Sect. 2. Cratylus cum. ind.	2. 70
Vol. VI. Sect. 1. Euthydemus	2. 10
Vol. VI. Sect. 2. Meno et Euthyphro itemque incerti scriptoris Theages, Erastae, Hypparchus. Ed. II ed. *Fritzsche*	6. —
Vol. VII. Timaeus et Critias [Vergriffen.]	5. 40

RVFI FESTI AVIENI

ARATEA

EDIDIT

ALFREDVS BREYSIG.

LIPSIAE

IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI.

MDCCCLXXXII.

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI.

IOACHIMO MARQVARDT

PIETATIS ERGO

PRAEFATIO.

Rufius Festus Auienus, is qui Phaenomena Arati in Latinum conuertit, uidetur idem esse, qui fecit epigramma de se ad deam Nortiam.*) is cum uersu quinto illius epigrammatis de multis carminibus suis praedicet, diuersus esse uix potest ab eo, qui cum alia carmina minora composuit (cf. Wernsdorf. poet. Lat. min. V 3 p. 1296 sqq.), tum et Arati Phaenomena et Dionysii Periegesin Latine reddidit et de ora maritima uersus plus uno libro complexus est, denique totum Vergilium, ut ait Seruius ad Aen. X 388, et Liuium iambis scripsit (cf. Wernsdorf. eodem libro IV 2 p. 553 V 2 p. 652). eiusdem hominis cognomen, etsi in epigrammatis inscriptione deest, in illo ipso non desi-

---

*) C. I. L. VI P. I n. 537 p. 103:

I. R(ufius) Festus v(ir) c(larissimus) de se ad deam Norti[am].
Festus, Musoni suboles prolesque Avieni,
unde tui latices traxerunt, Caesia, nomen,
Nortia, te veneror, Lari cretus Vulsiniensi,
Romam habitans, gemino proconsulis auctus honor[e],
carmina multa serens, vitam insons, integer aev(u)m,
coniugio laetus Placidae numeroque frequenti
natorum exultans. vivax sit spiritus ollis!
cetera composita fatorum lege trahentur.

II. sancto patri filius Placidus.
Ibis in optatas sedes: nam Iuppiter aethram
pandit, Feste, tibi, candidus ut venias.
iamq(ue) venis. tendit dextras chorus inde deorum
et toto tibi iam plauditur ecce polo.

deratur. nam quae primo uersu posita sunt uerba prolesque Auieni illud tecte, sed satis indicare uidentur. et ipsa illa suboles prolesque ad u. 370 Arateorum spectare atque, cum epigrammatis uersu septimo ollis scriptum esset, ea antiqua pronominis figura Auienum saepenumero usum esse recte monuit Wernsdorfius eiusdem libri uolumine V 2 p. 621 sqq. idem primis uersibus, quos sancto patri filius Placidus inscripsit, Arateorum principium designari uere iudicauit (V 2 p. 623). neque igitur Jacobo Sponio (cf. Wernsdorf. V 2 p. 623 et Boeckh. ad C. I. Gr. n. 372 p. 436) aliisque uiris doctis (cf. Mommsen. ad epigramma, quod supra attuli), Aratea ad patrem eius qui epigramma fecit referenda esse censentibus adsentiri possum. quodsi in titulo Graeco (cf. C. I. Gr. n. 372 = C. I. A. I n. 635), quo Athenienses *ἀνθύπατον τῆς Ἑλλάδος Ῥούφιον Φῆστον* honorauerunt, cognomen non additum est, haud scio an ibi Arateorum scriptor non indicetur. quae cum ita sint, etiam dubitari debet, utrum illi Rufius praenomen fuerit an Rufus. nam qui ei Rufium praenomen tribuerunt, illo titulo nituntur (cf. Wernsdorf. V 2 p. 623 sq. Mommsen, Herm. XVI p. 605 adn. 1 et 2). contorta res est et difficilis, ad quam expediendam ne codices quidem multum ualent. nam cum liber Ambrosianus habeat Ruffi, RVFFI forsitan factum sit ex RVFII. RVFII autem profectum uidetur a RVFI, quod in archetypo fuisse praeter Gudianum liber Vindobonensis et editio antiquissima testantur.

Fuit autem Auienus aetate Hieronymi, qui ('c. a. 387' cf. Mommsen. ad C. I. L. VI P. I n. 537) Aratum ab illo nuper in Latinum sermonem translatum esse in epist. ad Tit. libr. c. 1 scribit. cui poemati Auienum indicem fecisse Arati, harum rerum existimatoribus probasse mihi uideor in programmate Erfurtensi a. 1882 p. III sq.

Iam uero ad edendum Auieni Aratum duos adhibui libros manu scriptos, quorum unus est Vindobonensis, Mediolanensis alter. ac liber Vindobonensis est membranaceus, saeculi decimi, forma maxima, numero CXI apud Endlicherum, catalog. cod. philol. Latin. p. 54. scripturis quidem usus sum eis, quas olim habuit Mauricius Haupt. collatae sunt cum exemplo editionis Sanctandreanae et in eo ipso notatae. codicem ipsum uersu 1580 finiri constat. praeterea desunt u. 324, 713, 1013, 1014, 1409. cum alii sunt mutili, tum u. 270 et 570 et qui iam in prog. Erf. afferendus fuit 1079; unus u. 675 etiam caesura eget.
A Mediolanensis autem est ex libris Ambrosianis, papyraceus, saeculi quinti decimi, secunda forma minore (2° min.) is olim fuit Bonini Mombritii. collatus est a Gustavo Loewe, cui facere non possum quin hoc quoque loco gratias agam ex animi sententia. hoc libro primum continentur Auieni Aratea usque ad uersum 1322. leguntur post undecim duodecimue linearum spatium uacuum u. 1335 usque ad u. 1581 et u. 1750 cum reliquis, quibus subscriptum est: *Ruffi Festi Aratus explicit. Incipit eiusdem orbis terrę.* quam quidem descriptionem orbis terrae excipiunt Arateorum uersus antea omissi, 1582 usque ad u. 1749. in eodem uolumine praeter haec duo Auieni poemata inueniuntur Germanici Aratea cum uita Arati et Arateorum Ciceronis reliquiae (cf. Hermes XV p. 180 n. 50). sed in Arato Auieni desiderantur u. 324, 624, 625, 713, 1013, 1014, 1300, 1323 usque ad u. 1334, 1409, 1743. ad quinquaginta uersus mutilati sunt, in quibus u. 270 et 570 et 1079. uersus autem 675 habet *fuge*[b] *sollers*[a]. cum uero liber Ambrosianus sit recentissimus neque de archetypo ipso descriptus esse possit, iure dubitandum est, an mutatus ille ordo uerborum archetypo non debeatur. atque in

eo libro complures loci corrupti crucibus insigniti sunt; saepe etiam in margine quaedam notata sunt uelut ad u. 700: delphis non delphin.

L Ac ne illos quidem uersus Auieni perlustrare neglexi qui inueniuntur in Germanici codice Leidensi, qui signatur Vossianus Latinus Q. 79, cf. Germanici Aratea p. VII et progr. Erf. p. VII.

Et Gudiani libri Guelferbytanorum, qui est numero 132, inscriptionem attuli (cf. Hermes XI p. 251 n. 11).

e Ex editionibus quidem, quas fere omnes inspicere mihi licuit, ea, quam primam Georgius Valla Placentinus anno MCCCCLXXXVIII Venetiis parauit, media est inter codices et reliquos libros typis expressos, ut libri manu scripti fere instar sit. etenim in ea Auieni aliorumque poematis praescripta sunt haec:

Hic codex auienii cõtinet epigrãma. eiuſdẽ arati phænomena geographiã carmine heroico: & oras maritimas trimetro iambico: germanici quoq;: & marci tulii arati fragmenta: & Sereni uerſus de uariis curandis morbis.

In quibus, nisi omnia me fallunt, conspicua est uetusti exemplaris effigies. Georgium autem Vallam, id quod primus uidit Mauricius Haupt (cf. Hermes IV p. 331), ea quae uetus exemplar ei praebuerat satis accurate repetiisse, ipsa scripturarum natura comprobatur. iam haec editio inter omnes eo excellit, quod Aratea praebet plena neque ullum uersum omittit. quo factum est, ut ex omnibus una u. 1479 seruatum traderet. neque eo setius praeter alios uersus sunt mutili 270, 570, 1079 et u. 675 requiritur caesura.

Haud ita multo post anno MID Aldus Manutius Romanus Arati phaenomena 'Ruffo Festo Auienio paraphraſte' una cum Iulii Firmici Astronomicis aliisque libris, qui ad astrologiam pertinent, Venetiis in lucem edidit. quo libro omnes uersus praeter u. 1479 continentur. in eodem sunt mutili u. 270, 570, 1079 et

u. 675 expers caesurae est. in reliquis tamen rebus prorsus alia est condicio libri Aldini. neque enim dubitari debet, quin ille emendatorum manus expertus sit (cf. Hermes XII p. 155 n. 22 p. 157 n. 25 et progr. Erf. p. VI sq.).

Etiam emendatiora uerba poetae reddidisse sibi uisus est Ioachimus Perionius, qui 'Vergilii, Germanici Caesaris et Rufi Auieni carmina, iis respondentia Arati, quae a Cicerone conuersa interciderunt' anno MDXXXX Parisiis emittenda curauit. cuius lectiones cum ab Aldinis saepe discedant, tum aliquotiens concrepant cum codice Ambrosiano, uelut u. 1664 et in hoc libro et apud Perionium est *saeuus*. neque tamen ille multum perfecit. melius autem Auieno consuluit Guilelmus Morelius, qui anno MDLVIIII primum Auieni Aratum cum Arato ipso Parisiis excudit. eius uestigiis institit Theodorus Graminaeus, cuius liber anno MDLXVIIII
v Coloniae prodiit (cf. Buhle, Arat. I p. XXII). Manutii autem et Morelii opera quae in Arateis erant mutata, ea fere omnia ab omnibus, quae postea illa ediderunt, sunt recepta. sic uulgata quaedam poematis memoria, cum illorum uirorum studiis orta esset, usque ad hanc aetatem propagata est. a qua qui anno MDLXXXVIIII editionem Sanctandreanam exornauit, iam non abhorret. ne Grotius quidem aliud fundamentum poematis emendandi ponere studuit. quamquam homo ille ingeniosus 'uix sextam egressus trieterida' Auienum Syntagmati suo, quod anno MDC Lugduni Batauorum foras dedit, adiunctum adeo ornauit atque expoliuit, ut qui post illum Arateis operam nauabant quae Grotius emendauerat repetiisse satis haberent. id fecerunt Petrus Melian (a. MDCXXXIV), Ioannes Buhle (a. MDCCCI), F. C. Matthiae (a. MDCCCXVII), quorum de editionibus nuper disseruimus (cf. progr. Erf. p. VIII). at multo plus ualuerunt ad Auienum restituendum Nicolai Heinsii emendationes, quae Syntagmati Grotiano ad-

iectae in bibliotheca Regia uniuersitatis litterariae Gottingensis adseruantur, et Ioannis Schraderi commentarius Berolinensis (cf. Hermes XV p. 183 n. 54) et Ioannis Schaubachii Aratea Lipsiensia (cf. Germanici Aratea p. XXIX et progr. Erf. p. VIII).

Ac de librorum manu scriptorum et editionum Venetarum auctoritate et cognatione sic iudico: saeculo nono aut decimo archetypi Arateorum fuisse apographon, in quo et uersus illi tres 270, 570, 1079 essent mutili et u. 675 desideraretur caesura. quibus mendis cum Vindobonensis et praeter caesuram u. 675 Ambrosianus atque editiones Venetae pariter laborent, libros nostros omnes ab illo apographo profectos esse necesse est. ex quo descripta esse suspicor duo exempla, quorum unum fuit plenum, alterum mutilatum. ex illo natae sunt Georgii Vallae et Aldi Manutii editiones, ex hoc libri manu exarati. iam uero et Ambrosianus a Vindobonensi et Aldina a priore editione tantum distat, ut inter exempla illa, ex quibus manauerunt, et libros ipsos alia exempla quasi gradus non possint non interiecta fuisse (cf. progr. Erf. p. VII). Vindobonensium autem libro, quippe qui propter aetatem et scripturarum praestantiam ad similitudinem archetypi accedat, imprimis fides habenda eiusque sequenda auctoritas est. Ambrosianum tamen ex recentiore exemplo deductum esse lectiones ipsae testantus, uelut Iupiter succus atque auctumnus genitrix humerus haud connitor (cf. progr. Erf. p. V). atqui cum editionum Venetarum similis ratio sit, priori plus tribuendum est quam posteriori.

His igitur adiumentis ita usus sum, ut omnibus fere scripturis, quae ad orthographiam pertinent, omissis imprimis librorum manu scriptorum discrepantiam gravissimam notarem, editionum autem raro rationem haberem, nisi quod initio Georgii Vallae lectiones attuli plures quam postea. et siquid in Aldina uel in

qua alia editione recentiore memoria dignum mihi uisum erat, uulgatae lectionis signo (*v*) notaui. et cruces illas codicis Ambrosiani omittendas statui, praeterquam quod eas exempli causa u. 1099 et 1292 reliqui, neque ea, quae in eodem libro inter lineas adnotata sunt, prorsus neglexi, uelut quod u. 352 supra propter scriptum est, ubi ·i· significat id est (cf. Wattenbach, Anleitung z. latein. Paläogr. p. 25). nec omnibus locis una cum lectionibus a librariis ipsis emendatis eas adnotaui, quas illi antea posuerant. iam scripturas quasdam, quas leuiter mutatas recepi, sine ullo signo uncis inclusas addidi cf. u. 128. 183 alibi. quod ad res orthographicas attinet, omnibus locis, ut antea (cf. progr. Erf. p. VIII), sollertem et adque scripsi; in ceteris rebus, ubi certa ratio reperiri non potuerat, inconstantiam et consuetudinem libri Vindobonensis secutus sum. cum uero grauissimas tantum codicum lectiones afferre statuerim, in codice Ambrosiano flama et flamiger scriptum esse hoc loco monuisse satis est. etiam inde a u. 1581 pro succi genitrix similibus tacitus posui suci genetrix alia. inuitus tamen omisi haec:

139 ciscum flexo *A* 213 Neptūnique *A* 510 aut *V* haud *A* 826 piscem *correxit V* 843 circumuoluultur *V* 909 ne quas *A* 915 caelula *V* 941 aut *V* 976 credit *V* 1093 consorē *A* 1106 conditus *A* 1723 sintillas *A*.

Sed quo facilius pateat, quanta intercedat differentia inter uulgatas lectiones et nostras, has quauis rerum orthographicarum dissensione neglecta cum editione, quam F. C. Matthiae parauit, ita contulimus, ut lectionibus illius nostras adderemus. sunt enim hae:

1 inceptor | incentor 2 excelsam | et celsam 13 mundi primigeni | mentis primigenae 15 foedus | fetus 17 supremum | secundum 20 actor | auctor 21 pastor sacer | factus pater 22 perrumpit | perrupit 27 pater |

pariter 30 rapida inclinatio coeli | pigra inclinatio nodi 36 Nec defit | ne desit 38 arvis | auris 45 aethereos | aeternos 58 cum tempore | cur tempora 59 dimenso | demenso 66 superaret et | raperetur et 80 nam | pars || carent | caret 82 luce | in luce 88 ipse manens | usque manet 93 Terminus | Nec minus 101 subjicit | subrigat 132 in fidem | infidum 133 certo | toto || huic | haut 134 remorata | molita 135 ac | aut 136 Sed quia | denique 141 ubi | ut 145 caudae | cauda 148 ab ore | ob ora 157 demittitur | dimittitur 161 summa | summae 164 astris | astri 171 ortus | orbis 177 indomiti | inmodici 186 insedisse | insidisse 187 aethra | aethrae 188 inclutus | inditus 201 stridet | stridit 223 gnati | gnato 250 Heic | haec || minitatio | metatio 254 rutilat | rutilet 255 torquet et | torqueat 256 in occiduis | inocciduis 266 flammam | flammantur 267 lucis | lori 268 diducunt | deducunt || qua | *fax* 269 rutilo | reliquo 270 sacer adscribitur illic | sacer *hic* adscribitur illinc 278 ex | et || parente | parente's 286 tu | quae 288 polo | pilae || lubrica | lubricum 302 promiscua rura || promiscaque iura 313 jus fecerat | susceperat 325 crepera | crepula 344 indomitus | inmodicus 346 succum | fucum 347 externo | extremo 357 utrumque | utrimque 358 clare | claram || Arcto | arcton 360 ab ore | ob ora 361 fere | ferae 371 patrio | proprio 402 oceanum | cyaneum 414 at | ut 425 tum | non 431 oceano | Oceani 435 Boream | borean 437 cornuque | cornumque 441 Iasidem | Iasiden 443 Tergum | tergo 445 tantum hinc | tantum 446 extremo | extrema 447 luminis | mominis 453 Absunt | adstat 454 lucida | lurida || aegrae | aegre 455 Sic | uix 471 succingitur | suppingitur 473 cornu | coni 474 abscisso | absciso 475 renectit | retentat 489 Namque | hunc 508 Tunc | Tum 510 ablapsu | ab lapsu 517 nullumque | nulloque 522 remotus | locatus 528 est |

in ‖ utrimque | utrumque 530 geminum suprema jugum | gemini suprema iugi 536 istic | istaec 540 ductus | ductos 541 Dercia | Derceti 563 Threici | Thraeci 570 connexas. Lentae | conexas *omnis* lentae 575 coeliger | caelifer 576 septem memorat | septem has memorat 582 Deo | dei ‖ Mynthes | Minthes 591 discretum | discretim 592 germanosque choros | germanoque choro 594 effigie | effigiem 595 istos | istac 597 sub pingui | suppingi 598 tua Sisyphe | Sisypheia 599 scaevo | saeuo 612 aestus | aestas 618 qua | quam 624 nam | iam 628 tegeret | tegerent 630 qua | qui 631 At | ac ‖ porro | ponto 633 ore | ora 636 pennis | pinnis 659 pigra | pigrae 662 nota | rota 664 tunc sunt | tum freta 666 phocae | focis 668 reagunt | cogunt 675 fuge sollers | sollers fuge 686 boream | borean 694 armiger | arbiter 703 arduos | arduus 707 hirsutum | auritum 721 suscipit | suspicit 723 dimittit | demittit 732 cyanea | coeanea 743 qua | quae 744 fulgent rutila ut quae plurima longo | fuluo rutilant quae plurima longi 745 lateri | lateris 758 sollenni | solemne ‖ monstrat more | rostro mouet 761 remulco | remulsi 776 multi | multum 777 suorum | duorum 780 est | et ‖ manans | manat 789 Disdata | didita 793 ulnis | alnis 798 larga | unda 803 hic | ut 804 hic | huc 812 nulla | nulli ‖ forma | formae 813 hae | haec 819 ne spectanda | † nec expectanda 836 hae | haec 838 uni | alii 840 lato | late ‖ igni | ignis 841 Stellae quoque | quin stellae 852 imbrifer | umbrifer 856 producere | procedere 871 fulguris | fulgoris 875 decedat | discedat 881 superstantem | super stantem 884 se tendunt | sunt tantum 890 degerat | egerat 896 etiam | et eam 912 tam | nam 916 subiecti | subrecti 945 vocatur | notatur 959 perstringuntur | praestringuntur ‖ perstringitur | praestringitur 963 superimminet | super imminet 965 ac | at 967 alius | alium 968 media |

medio || orbem | orbe 969 recludens | secludens 973 pulsusque | pulsuque 977 axe | axem 978 in occiduo | inocciduum 988 meta | metae || cursu | curru 991 creperi | crepuli 993 in cani speciem | cani specie 1010 Hippocrenes | Hippucrenae 1011 recto | recte 1014 aliis | alii || at | et 1025 sint | sunt 1028 lapsis | lapsus 1034 spatium | spatio 1056 supereminet | super eminet 1066 ipse | ipsa 1067 non surgent | cum surgunt 1068 praetentaque | praetextaque 1071 qui circumplectitur | qua circum amplectitur 1075 aëre fluctus | aera fluctu 1076 aestus | aestu 1094 almi | omnis 1099 illius concedit sideris ortu | nullo reses ortum uiscere profert 1105 extulerunt | extulerant 1106 pennis | pinnis 1107 in se ipse | crure 1118 pennarum | pinnarum 1122 salsae juba tota | salso iuba rore 1125 producens | protelans 1128 flagrantes | flagratas 1133 succedit | succendit 1140 vaga | uada 1153 oceano | Oceani 1158 superinuehit | super inuehit 1163 profundum | profundo 1165 undique | undas 1166 patulus | patulas 1171 o | est 1173 neque obduri compegi | nefas duri conpegit 1176 tabuerunt | caluerunt 1178 Tenet | tene 1189 male mali | mali 1190 contermina | conmercia 1195 ferebant | uehebant 1197 ingerit | inserit 1202 in occiduum | inocciduum 1205 solaque et | solio 1221 agit. At | agitat 1222 altera | aequora 1223 tunc | tum 1226 Sagittiferi | sagittigeri 1243 quae | qua 1246 sidera | uiscera 1250 superattrahit | super attrahit 1251 tingit | tangit 1261 Sed | Et 1269 salum | solum 1282 rursum | sursum || edunt | edent 1283 Phrixei et | Phrixei 1292 super ulla | reses ullo 1293 viscera | uiscere || neque | noua 1298 evadunt. Tum | exsuperant cum 1303 Bootem | Booten 1313 membra | tamen 1314 Quidni | quid nunc 1319 explicare notis | explorare notos 1326 primo | primum 1331 primo | primum 1333 cedat | caedat || forma | formam

1340 ignem | ignis 1350 jugales | iuuencos 1352 At | Ac 1357 non | nunc 1370 Cecropia | Cecropea 1371 inseditque | inseuitque 1372 inventam | inuentum 1373 Sed | et 1377 Hoc ex fonte velut | Hic est fons unde et 1378 quo | quom 1379 aequora | et quom ‖ paranti | parenti 1387 rabidis | rapidis 1409 immadidum | inmadidi 1410 fundit | fudit 1413 Multaque materia est | uuida materies 1424 eductum fervoris at objice mundus | et ductum feruentis ab obice mundi 1426 agris | agri 1429 aethrae | aethram 1430 superna furor illisos fulguris | superne furens inlisio fulgoris 1431 rutilis | rutili 1436 jugales | iuuencos 1437 deorsum | deorum 1440 telluris | telluri 1461 praetendat | protendat 1465 protollens | protollat ‖ currus | cursus 1466 sit | sic 1467 tum | se 1468 supinatum diducat lumen | supinato diducat lumine 1471 coruscos | coruscis 1475 boream | borean 1479 deest | si luna alta tuens docet inclinarier alta 1482 subrigit | subrigat 1484 ora | oras 1493 fissa | fessa 1494 induerit | induit ac 1505 Phoebae | Phoebe 1509 axi compactum | axe adamanteo 1510 alta | altum 1515 obnitet | optinet 1517 imbrifer | umbrifer ‖ Has super | his super 1518 Solis | Soli 1530 orbis | orbem 1565 atra | ora 1566 orbem | orbe 1567 facem | faciem 1576 induat | inbuat 1577 pro tractu | protractu 1578 labentem | labenti 1579 retro | taetro 1582 praecurrit | percurrit 1583 flumina | flamina 1590 nebulose | nebuloso 1591 haecque | hicque 1593 Sic | hic 1605 alta | adque 1620 ferat | serat 1623 ac in lapsu | et inlapsum 1625 sine | et 1644 seruarunt | seruarint 1659 aërii | aeriis 1669 ingens | saeuus 1681 convertit | cum uertit 1685 nebulam | nebulas 1696 repetunt | repetant 1707 totis | latis 1708 madebunt | natabunt 1709 relinquens | relinquet 1712 Redditur | sedibus 1724 trahit | ciet 1726 vartice | uertice 1731 crassa | clara 1733 et |

ac 1734 referat | referant 1745 pennis | pinnis 1755 signa | dura 1759 aethrae | aethra 1765 trepidus | trepide 1766 ad | ob 1805 *nondum* | *primum* 1815 Namque | nam quae 1824 altam | altas 1825 ventis | uenas 1827 hos | has 1829 modicum | modico || agmen | agmina 1838 laetius | latius 1857 commonstrant | cum stridunt 1859 Portendit | portendunt || praesentia multam | praesentiat ultro 1860 omina | omnia 1871 ea | et 1877 perquire | perquires. Huc accedit quod sedes duorum uersuum (357 et 447) mutaui.

Proximum est, ut de eis locis dicam, in quibus ea, quae libri manu exarati praebent, aut tuenda aut mutanda esse existimauerim neque antea de illis disseruerim. ac primum quidem u. 66 ea, quae *VA* tradiderunt, seruanda esse neque pro raperetur et cum Grotio superaret et aut cum R. Ungero, Subsiciuor. p. 7 sq., repararet et scribendum esse arbitror. musam enim Arateam, incolam Tauri (cf. Scaliger. ad Manil. I 402) ad agros Cecropios et Aonas festinasse Auienus dicit. liberiorem autem casus accusandi usum (cf. F. Haase, Vorlesungen über latein. Sprachwissenschaft II p. 81 sq. ed. H. Peter) fulcit Tacitus, cum ductum inde Congos exercitum annalium libro XII 32 dicit. similiter et ipse Auienus Vergilium, ut solet, imitans Herculem Hesperidum uenisse locos u. 180 dixit.

Iam caue credas Luciano Mueller (nou. mus. Rhen. XVII p. 184) u. 127 pro inmerso cum iam Titanius orbe scribenti *emenso* cum iam Titanius orbe. orbis enim ille est solis, quo inmerso i. e. in mare reuecto caelum rubescere et crepusculum oriri solet, id quod tremulo rubore a poeta significanter indicatum esse uix negaueris.

Ac quamquam u. 373 Lacedaemonius, quod ita habet Germanici codex Bernensis n. 88 (cf. German. Arat. p. XVII sq.), ut scriptum sit lache demonius,

haud parum arridet, tamen quod Auieni libri praebent praeferendum esse censeo. nam Lacedaemoniis uidetur esse casus tertius, ut eam uocem auctore Grotio cum Aphidnis coniungi necesse non sit.

Iam uero illi, qui u. 582 sex solas e Pleiadum numero cerni carmine adserit, nomen est Minthes, quod recte praebet *V*, non Mynthes, quod scriptum est in *A*, aut Amyntas aut Smintheus, quorum nominum illud N. Heinsius, hoc I. Schaubachius sibi excogitauit. Minthen autem esse eundem, qui Sminthes esset, iam ab aliis intellectum est cf. C. Robert, Eratosthen. cataster. reliq. p. 28 sq.

Venio ad eos locos, quos mutandos esse ipse sentio. etsi in producta syllaba priore uocabuli statim, postquam ea de re disputauit Fridericus Ritschelius in eo libello, qui inscribitur de fictilibus litteratis Latinis antiquissimis (Opusc. IV p. 274 sqq.), offendi non debet, tamen u. 398 corruptum esse existimo. nam in hoc uersu mouet me unum illud, quod statim unius editionis Aldinae auctoritate probatum habemus; in libris autem manu scriptis et in editione principe scriptum est statio mergite. quod cum uerum esse nequeat, haesito an cum N. Heinsio scribendum sit:

tum succisa Ceres strati cum mergite culmi
construitur.

Quid uero sibi uelit u. 819, non intellego. nam poeta, quoniam stellas illas inter cetum et gubernaculum nauis sub lepore positas et formae nominisque expertes simili luce esse et pari modo ac pariter oriri et occidere exposuit, addit haec, quae ita sunt in *VA*:

nec expectanda forent ponto quod sola carerent.

quodsi illa, quae ab Auieno tradita esse modo dixi, reputauimus, haud scio an suspicemur, eum u. 819 dicere uoluisse, cum res ita se haberet, illas stellas dignas fore, quae spectarentur et obseruarentur, nisi forma certa carerent. ex eis autem, quae nobis tra-

dita sunt, hanc sententiam aegre elicias. nam et priora illa nec expectanda corrupta esse manifestum est et quae secuntur, si modo recte tradita sunt, explanari non possunt. ac ne ab Arato quidem huius loci ulla petenda salus est. cuius ex uersu 382 uerba: *καὶ οὐκέτι νῦν ὑπὸ θαύματι τέλλεται ἀστήρ* Grotius (ad Phaenom. Arati p. 9) eo spectare censuit. Auienum enim, quod apud Aratum u. 382 scriptum inuenisset, id non ad eas stellas, quae antea nominatae essent, retulisse, sed ad *ἀνωνύμους* illas, quarum postea u. 391 Aratus mentionem fecisset. itaque ille ineuntem uersum Auieni ita emendare sibi uisus est, ut scriberet: Ne spectanda forent, cum in reliquis uerbis non offenderet. qua coniectura quid perfecerit, me non uidere fateor. nec Cicero aut Germanicus huic loco salutem afferunt (cf. Ciceronis Aratea 164 sqq. Germanic. 375 sqq.). quid? quod fieri non potest, ut Auienus illas stellas ponto carere i. e. non occidere dixerit. accedit quod illas solas ponto carere censet. quod si tradidisset, sibi ipse non constaret, cum u. 115 ursas esse 'nescia signa salis nocturnique inscia casus' auctore Arato suo diserte docuisset. itaque ne alteram quidem uersus partem sanam esse patet. quod sensit Schraderus, cuius commentarius haec praebet nouata: mundo ceu sola laterent. quae cum audacius quam uerius dicta esse uideam, idem uereor ne in me cadat, qui haec proponere ausim:

haec spectanda forent, forma nisi cuncta carerent.

siquidem quod Auienus uoluerat cogitatione assecutus sum, id hoc uersu contineri certum est.

Leniore medicina eget u. 1014. ibi enim scripsi: desuper obliquo est *alii*, secutus uestigia Georgii Vallae, qui habet aluuia. in reliquis autem editionibus scriptum est aliis uia. nam in libris *VA* hic uersus desideratur. obliquam igitur uiam uel meatum esse alii circulo i. e. signifero Auienus docet.

Haec habui, quae dicenda putarem de locis aut tuendis aut mutandis. quibus unum hoc addo, iam et u. 767 demittit esse apud Matthiaeum et u. 1696 quod ipse inueneram (cf. progr. Erf. p. XII) occupatum esse a Nicolao Heinsio.

Restat ut eis, qui haec studia in Auieno collocata adiuuerunt, gratias agam debitas. in his praeter Gustauum Loewe et Guilelmum Du Rieu nominandi sunt humanissimi illi bibliothecarum praefecti Otto de Heinemann Guelferbytanus, Ludolfus Krehl Lipsiensis, Riccardus Lepsius Berolinensis, Ioachimus Marquardt Gothanus, Hermannus Weissenborn Erfurtensis, Augustus Wilmanns Gottingensis.

Scr. Erfurti kal. Septembr. a. MDCCCLXXXII.

RVFI FESTI ARATVS.

Carminis incentor mihi Iuppiter! auspice terras
linquo Ioue et celsam reserat dux Iuppiter aethram.
imus in astra Iouis monitu, Iouis omine caelum
et Iouis imperio mortalibus aethera pando.
Hic statio, hic sedes primi patris. iste paterni
principium motus, uis fulminis iste corusci,
uita elementorum, mundi calor, aetheris ignis
astrorumque uigor, perpes substantia lucis
et numerus celsi modulaminis. hic tener aer
materiaeque grauis concretio, sucus ab alto
corporibus caelo, cunctarum alimonia rerum,
flos et flamma animae. qui discurrente meatu
mentis primigenae penetralia dura resoluens

RVFI FESTI ARATVS *scripsi cf. programma Erfurtense a. 1882 p. III sq.* Rufi. Festi. Arati incipit liber primus de positione syderum; *inscribitur V* Ruffi Festi Arati Liber primus de positione syderum *A* Rufi Festi Avieni viri clari Arati Phenomena *Gudianus n. 132* Rufi feſti auienii. VC. arati phaenomenon Liber Incipit *e* 1 incentor *VA e* inceptor *v cf. Hermes XI p. 251 n. 10* ‖ auspice terras *A e correxit V* 2 et celsam *VA* excelſam *e cf. Hermes XV p. 186 n. 62* ‖ reserat *A e corr. V* 4 imperio *A e corr. V* ‖ aethera pando *e* a&eraſando (c superscript) *V* ęthera scando *A* 5 primi patris iſte paterni *e* pruniſ. atriſ. iſteſatni *V* primus satus iste saturni *correxit A* 8 perpes *Ve* prępes *A* 9 et numerus *Ve* Innumerus *A* 11 alimonia *A e* alumonia *V* 12 discurrente meatu *A e* discurrent æ meatu *V* 13 *cf. Hermes XII p. 152 n. 13*

impleuit largo uenas operatus amore,
ordinis ut proprii fetus daret. iste calorem,
quo digesta capax solidaret semina mundus,
inseruit. rite hunc primum, medium adque secundum
uox secreta canit sibi, nam permixtus utrimque
et fultus sese geminum latus unus et idem est,
auctor agendorum propriique patrator amoris
et mundi uere factus pater. hic chaos altum
lumine perrupit, tenebrarum hic uincula primus
soluit et ipse parens rerum fluitantia fixit.
hic dispersa locis statuit primordia iustis,
hic digestorum speciem dedit, iste colorem
inposuit rebus sexuque inmixtus utroque
adque aeui pariter gemini, simul omnia lustrans,
sufficit alterno res semine. rerum opifex hic,
hic altor rerum, rex mundi, celsa potestas
aetheris adque Erebi, pigra inclinatio nodi,
insociabilium discretio iusta deorum.
cuius et extremum tellus opus, ignea cuius
lumina sunt late sol et soror: ille diei
tendat ut infusi rutilum iubar, altera noctis
ut face flammanti tenebrosos rumpat amictus,
ne desit genitis pater ullo in tempore rebus.
istius ille anni pulcher chorus, alta ut hebescat

---

15 fetus *scripsi* foedus *VAe cf. Hermes eodem quo antea loco* 16 quo *VA* Quum *e* ‖ 17 secundum *VAe* supremum *Grotius cf. Hermes XVI p. 123 n. 73* 18 utrimque *V* utrūque *A* 19 sese *Ae* se *V* ‖ unus *VA* unum *e* 20 auctor *VA* actor *Grotius* ‖ propriique *Ae corr. V* ‖ patrator *Ae corr. V* 21 factus pater *A* factus $\overset{\text{p}}{\text{ſ}}$acer *V* paſtor sacer *e cf. Hermes XII p. 152 n. 14* 22 perrupit *VA* perrūpit *e* 27 Lustrans *Ae* lustrarū V 28 semine *V* sęmine *A* ſæmina *e* 29 altor *V* alter *A* aliter *e* 30 Erebi *A* herebi *Ve* ‖ pigra *Ae corr. V cf. Hermes XI p. 247 n. 1* 33 sunt late sol et *Ve* sunt p. (*sic*) late solet *A* 34 ut *Ve omittit A* 36 ne *scripsi* nec *VAe cf. Hermes XII p. 153 n. 15* ‖ desit *VA* deſit *e* 37 ut hebescat *A* utebescat *V* tepescat *e*

terra gelu, uer ut blandis adrideat auris,
puluerulenta siti tellurem ut torreat aestas
et grauis autumni redeat fetura parentis.
hoc duce per tumidi ferimur freta gurgitis, isto
praeceptore solum grauibus uersamus aratris.
iste modum statuit signis, hic rebus honorem
infundit, tenebris hic interlabitur aethrae,
uiscera et aeternos animat genitabilis artus.
denique ne longum marcentia corda iacerent
mundanique ortus mens inmemor omnia sensim
uilia conciperet neque se subduceret umquam
fontis in aeterni primordia, quo uelut amnis,
quem festina citis urget natura fluentis,
lapsu continuo ruiturae in corpora nostra
prorumpunt animae seriemque per aethera nectunt:
hic primum Cnidii radium senis intulit astris
mortalemque loqui docuit conuexa deorum,
cur Hyperionios nepa circumflecteret ignes,
autumni reditu cur sub gelido capricorno
bruma pruinosi iuga tristia solueret anni,
cur spatium lucis, madidae cur tempora noctis
libra celerque aries demenso pondere Olympi

---

38 adrideat auris *Schraderi commentarius Berolinensis Hauptius cf. Hermes V p. 189* adride ataruis *V* arrideat aruis *A* adrideat aruis *e* 41 isto *e om. V* et quo isto (et quo *deleuit manus 1*) *A* 42 uersamus *V* uersatur *A* ‖ aratris *A* aratrẽ *V* aratri *e* 44 infundit *V* Infudit *Ae* 45 aeternos animat *VA* aethereos animans *Grotius cf. Hermes XII p. 153 n. 16* ‖ genitabilis *Ve* genitalibus *A* 46 longum *Ve* ad longum *A* 47 omnia sensim *v* omniaſ&iſ *V* omnia setis *A* omnia ſenſi *e* 48 uilia *e* Vigilia *VA* ‖ umquam *V* ut que *A* 51 nostra *Ve* nostrę *A* 52 seriemque *Ve* serieque *A* 53 Cnidii radium *V* cinidii radium *Ve* cum dura diu *A* 56 autumni *v* autuni *V* auctumni *A* Aut tunc *e* ‖ gelido *e* legido *V* legido *manus 1* frigido *manus 2 A* 59 demenso pondere *e* demenſoſ. ondere *V* demensos cudere *A* dimenso pondere *Grotius cf. Hermes XIII p. 357 n. 33*

aequarent, qua parte polus sublimior alto
cardine caeruleas Thetidis non tangeret undas,
quis polus umbrifero lateat decliuis in axe
et uaga palanti cur signa errore ferantur.
quae rursum ingenio numerisque Solensibus idem
Iuppiter efferri melius dedit, incola Tauri
musa ut Cecropios raperetur et Aonas agros.
Me quoque nunc similis stimulat furor edere uersu
tempora, cum duris uersare ligonibus arua
conueniat, cum ueliuolo dare carbasa ponto
et cum uiticomo crinem tondere Lyaeo.
o mihi nota adyti iam numina Parnasei!
o per multa operum mea semper cura camenae!
iam placet in superum uisus sustollere caelum
adque oculis reserare uiam per sidera. maior,
maior agit mentem solito deus, ampla patescit
Cirra mihi et totis se Helicon inspirat ab antris.
Omnia, quae flammis pingunt radiantibus aethram,
nox agit et uerso ceu fixa trahuntur Olympo.
at non cuncta tamen signorum in lege putanda,
pars numeris et honore caret. micat omnibus ignis
et rutilo cunctis flagrat coma flammea crine,
sed quia non certa formarum in luce notantur

---

60 qua parte *e* quaſ arte *VA* 62 umbrifero *Ae* umbripero *V* 63 palanti *Grotius* palenti *V* pallenti *Ae* pallanti *V* 64 quae *A* que *Ve* 65 efferri *A* eferi *V* efferi *e* 66 Musa ut Cecropios *v* Muſ aut autce cropioſ *V* Musa aut Cecropios *A* Mus aut ceciopios *e* ‖ raperetur *VAe* superaret *Grotius* repararet *R. Unger cf. praef. p. XVI* 67 furor *V* fauor *Ae* ‖ uersu *v* ūſū *V* uersum *Ae* 68 tempora *Ae* tempera *V* 69 ueliuolo *A* ueniuolo *V* ueli uolo *e* 70 uiticomo *VA* uicti como *e* 71 adyti *Ae* additi *V* 76 Cirra *scripsi* Circa *V* Cyrrha *A* Circha *e* Cirrha *v* ‖ se *Ve om. A* | Helicon inspirat *e* elicon inspirat *V* Helicon is spirat *A* *u. 77 inscribitur* ARCTOЄ *V* Arctos *Ae* 77 aethram *e om. VA* 80 pars *Schraderi commentarius Berolinsensis cf. Hermes XV p. 183 n. 54* nam *VAe* 82 in *VAe deleuit Grotius*

omnia, sideribus cassum fit cetera uolgus.
mobilis en etiam mundi se machina uersat
ponderis et proprii trahit inclinatio caelum.
sed non axis item curui uertigine fertur
aetheris, ut stilus instabili conuoluitur orbi,
usque manet tenuisque procul sacra uiscera caeli
perforat et mediae molem terrae tenet. illum
non prolixa dies, non incumbentis Olympi
cursus agit motatue loco labor, ut semel haerens
constitit et ferri se circum cuncta remisit.
Nec minus extremo dispar polus. Oceano pars
sublime erigitur, subit altera, mersa sub undas,
pars Erebum et nigri iacet haec ut conscia Ditis.
hic notus, horriferis aquilonibus illa rigescunt
ac teres in gemina stridit uertigine cardo.
alter in optutum facilis, latet alter et alto
deprimitur barathro. sed qua sublimior axis
Tethyos undosae linquit cetosa fluenta,
contemplare, sacras ut mundus subrigat arctos.
sic astrum dici Cnidius dedit, Ausone easdem
uoce feras ursasque et plaustra uocare solemus,
fabula namque ursas, species dat plaustra uideri.

---

83 cetera *V* et aethera *A* 84 mobilis *Ve* Nobilis *A* 85 inclinatio *Ve* in licetio *A* 86 axis item *e* adſix item *V* ad sixitem *A* ‖ curui *Ve* cur ui *A* 87 ut *v* aut *VAe* ‖ orbi *Ve* ob orbi (ob *deleuit manus 1*) *A* 88 usque *Nicolaus Heinsius* luce *VAe* ipse *Grotius* ‖ tenuisque *Grotius* tenusque *VAe* ‖ sacra *e correxit A* sagra *V* 90 prolixa *e* frolixa *V* prolyxa *A* ‖ incumbentis *Ae* incubentis *V* 91 motatue *e* motat ue *A* motatuel *V* 93 nec minus *VAe* Terminus *Grotius cf. Hermes XI p. 248 n. 3* 95 Erebum *VA* herebum *e* 97 ac teres *Ve corr. manus 2 A* ‖ stridit *Ve* stridet *A* 98 *cf. Hermes XV p. 188 n. 70* 99 barathro *Ve* baratro *A* ‖ qua sublimior *Ae* quaſ ubi limior *V* 100 linquit *Ve* liquit *A* 101 subrigat *scripsi cf. Hermes XVI p. 124 n. 77* subiṭat *V* subitat *A* subigat *e* 102 Cnidius *v* Cnydius *A* gnidius *Ve* 103 ursasque et *Ve* ursas quę *A* ‖ plaustra *Ae* plastra *V* ‖ solemus *Ae* solem *V* 104 ursas *v* ursa *VAe*

has pater omnipotens nemorosi in ualle Lycaei
adsuetas duris quondam uenatibus aethrae
intulit et rapto genetricis flore sacrauit.
uel ceu fama dehinc docet altera, Creta ubi fluctu
tunditur insanis late circumsona cauris,
Iuppiter has idem rerum memor indultarum
et custoditae referens pia dona salutis,
cum puer agrestis inter Curetas et inter
Dictaeae longum latuit crepitacula rupis,
scandere flammigerum uictor permisit Olympum,
nescia signa salis nocturnique inscia casus
hospita et insanis aquilonibus. haut tamen ollis
ora uel aduerso sunt obuia pectora motu,
uersa Lycaoniis sed suspectatur in ursis
forma super pariterque polo uestigia librant,
in spinam et flammis ardentia dorsa iacentes.
sic Iouis altrices teretem prope cardinis axem
in caput inque umeros, Helice Cynosuraque, uersae
praescia uenturis dant semper signa procellis.
namque Helice Graios, Tyrios Cynosura per altum
parua regit. non ulla facem succenderit umquam
stella prior neque flammigeros eduxerit ortus
ante alia, inmerso cum iam Titanius orbe
inbuerit tremulo Tartesia terga rubore,
Cresia quam flammas inter primordia noctis
maior agat uultusque sacros ostendat Olympo.
illa licet paruo iaceat temone per aethram,
uerior infidum tamen est currentibus aequor.
cardine nam toto conuertitur (haut mora longos

---

107 rapto *v* raptor *VAe* 108 Creta *Ae* creca *V* 109 cauris *V* chauris *A* tauris *e* 116 haut *correxi* aut *Ve* haud *A* 117 pectora *Ae* pectura *V* 118 Lycaoniis *v* lycaonii *Ve* Lychaoniis *A* 125 non ulla *v* non nulla *VAe* 127 inmerso *VA* immerſo *e cf. praef. p. XVI* 128 inbuerit (Imbuerit) *Grotius* inbuit & *V* Imbuit et *Ae* 129 flammas *e* ylamas *V* flamas *A* 132 infidum *e* infidu *V* infido *A* 133 longos *Ae* longus *V*

pigra tenet gyros) neque ceu molita parumper
flectitur aut tardo cohibet cunctamina lapsu.
denique Sidoniis dux est Cynosura carinis:
rectior undoso cursus sulcatur in aestu.
Inter utramque dehinc praeclari nominis arcton,
ceu circumflexo sinuantur flumina lapsu,
squammeus agmen agens d r a c o uoluitur adque obit ambas
spirarum curuis anfractibus. hunc quoque, ut artus
longius effusum spatiosa uolumina tendunt,
compta Lycaoniis includunt plaustra choreis.
qua caput est Helices, fundunt sese ultima monstri
agmina et hac caeli uix cauda in parte quiescit.
altera, qua spirae sinus est, sublime reponit
uerticis et curuo ceu circumclusa dracone
in dorsum alterius dorso iacet. anguis ob ora
uertitur ac longe postremam lapsus in arcton
rursum maioris repetit confinia signi.
nec quae stella caput flammarum insignit honore,
sola micat solaue rubent incendia crista,
sed saetosa duplex adolet duo tempora fulgor
et duo sub geminis oculi fulgoribus ardent.
unicus ignis item mento aestuat ipsaque forma
uerticis, in nutum ueluti curuata parumper,
qua per dimensos dimittitur ordo meatus,

---

134 molita *Ae* mollita *V* 136 denique *VAe* indeque *N. Heinsius* ‖ dux est *v* ducet *Ve* lucet *A* 137 rectior *Ve* rarior *A* 138 arcton *A* arecto *V* arcto *e* 140 squammeus *v* Squam̃ſ *V* Squameus *Ae* ‖ ambas *e om. VA* 141 spirarum *Ve* spissarum *A* ‖ ut *VAe* ubi *Grotius cf. Hermes XI p. 248 n. 5* ‖ artus *Ve* arcton (*deleuit manus 1*) arcton *A* 143 includunt *Ve* inducunt *A* 144 monstri *Ve* monstra *A* 145 hac *Ae* ac *V* ‖ uix cauda *e* uixanda *V* uisanda *A* ‖ quiescit *Ve* at. cit qescñt *A* 148 ob ora *A* obora *V* ab ora *e cf. Hermes XIII p. 357 n. 34* 151 nec quae *Ae* Necq: *V* 153 saetosa *e* setosa *V* se cosa *A* 155 mento *Ve* merito *A* ‖ aestuat ipsaque *Ae* ęstuatis saq; *V* 157 dimittitur *Ve* tent̄ *A*

flectitur adque Helices caudam spectare uidetur,
cuius in extremum spatio propiore per aethram
sibila protenti succedunt ora draconis.
quin super illa etiam summae confinia caudae
stella subit, dextri quae temporis igne coruscans
aemula uicinis accendit lumina flammis.
at decliue caput uertexque obliquior astri.
hac in parte sacri procumbere cernitur axis,
qua pater Oceanus, rutili reparator Eoi,
occasus ortusque salo moderante coercet
et gemina alternae miscet diuortia metae.
  Inde pruinoso si lumen abusque dracone
in conuexa feras oculosque in proxima mundi
declines, qua parte globo tumet altior orbis,
illa laboranti similis succedet imago,
protinus expertem quam quondam dixit Aratus
nominis et cuius latuit quoque causa laboris,
Panuasi sed nota tamen, cui longior aetas
eruit excussis arcana exordia rebus.
nam dura inmodici memorat sub lege tyranni
Amphitryoniaden primaeuo in flore iuuentae,
qua cedunt medii longe secreta diei,
Hesperidum uenisse locos adque aurea mala,
inscia quae lenti semper custodia somni

---

158 uidetur *Ae* uid& *V* 160 ora *e* ara *VA* 161 caudae *A* cauda *Ve* 162 coruscans *Ve* coruscat *A* 163 uicinis *Ve* ut ęternis *A* 166 rutili *Ae* rutuli *V* ‖ reparator *Grotius* reparatur (reparat̃ *V*) *VAe* 167 salo moderante *Grotius* ſalē oderante *V* salum moderante *A* ſale moderante *e* *u. 169 inscribitur* ENGOSIN *V* Engonasin *Ae* ‖ 169 lumen *Ve* lum̃ti *A* 171 orbis *VAe* ortus *v cf. Hermes XIII p. 365 n. 48* 173 quam *Ve* qua *A* 175 Panuasi *scripsi* Panniaſſi *V* Panasi *A* Pannyasi *e* ‖ cui *Grotius* ceu *VAe* ‖ longior *Ae* logior *V* 176 arcana *Ve* arca *A* 177 inmodici (immodici *A*) *VAe* indomiti *Grotius cf. Hermes XII p. 153 n. 17* 178 Amphitryoniaden (*corr. m. 2*) *A* Amphytrimoniaden *V* Amphitryoniadem *e* ‖ iuuentae *e om. VA* 179 diei *Ae* deei *V*

seruabat, carpsisse manu, postquam ille nouercae
insaturatae odiis serpens uictoris ab ictu
spirarumque sinus et fortia uincula laxans
occubuit; sic membra genu subnixa sinistro
sustentasse ferunt, sic insidisse labore
deuictum fama est. ac tum Tirynthius aethrae
inditus et solio fultus sublime paterno est.
Iuppiter hanc speciem, miseratus acerba laborum,
reddidit et talem cerni permisit Olympo.
en manus ipsa dei uiolenta in uerbera pendens
erigitur dextraeque dehinc inpressio plantae
tempora deculcat maculosi prona draconis.
  Poplite succidui qua sideris ampla patescunt
terga dehinc mersumque iacet sublime umerorum,
adspice ceu rutilis uibret lux Gnosia flammis.
haec quondam Bacchi monumentum fulget amoris,
haec Ariadnaei capitis testatur honorem.
trina ter inlustrant hanc lumina parsque coronae
serpentem uicina subit, qua sibila in arcton
ora draco inclinans stridit flabris aquilonis;
post tergum nixi pars uoluitur ac uelut haerens
rursum defessi reseratur nuntia signi.
  Istius extremo sub uertice, uertice quippe
sideris innixi, clarum nosces ophiuchum.

182 ille *V* illa *Ae* 183 insaturatae (Inſaturate) *e* inſaturatae *V* inſaturat *A* ‖ odiis *Ve* eo diis *A* ‖ uictoris *Ve* uictor *A* 186 insidisse *V* insedisse *Ae* 187 Deuictum *e* Deinctu *V* Deuictus *A* ‖ Tirynthius *v* Tyrintius *VA* thirynthius *e* 188 inditus *V* Inclytus *Ae* *cf. Bursiani acta*, *quae inscribuntur Anzeige-Blatt zum Jahresbericht etc., n. 2 a. 1881 p. 6* 189 miseratus *VA* miratus *C. Robert, Eratosthen. cataster. reliq. p. 27* ‖ acerba *v* acerua *VAe* 192 inpressio (impressio) *Ae* inpreſio *V* *u. 194 inscribitur* CORONA *VAe* 195 mersumque *Ve* mersusque *A* 196 adspice *correxi* aspice *A* Auspice *Ve* 197 quondam *Ae* condam *V* ‖ monumentum *Ve* monimentum *A* ‖ fulget *Ae* fluget *V* 201 stridit *Ve* stridet *A* 202 post tergum *Ae* Postergum *V* ‖ nixi pars *e* nixiſ. ars *V* mixis ar s *A* *u. 204 inscribitur* OPHIVCHVS *VAe*

Triccaei sidus stat nominis et cui pingui
ture Epidaureae fumant altaria sedis.
in Styga decursis parcarum ab origine fusis
merserat Hippolytum sors ultima iamque per imas
Cocyti tenebras et stagna nigrantia Ditis
portitor ille Charon Thesidae fata uehebat.
hic inmaturi sed enim miseratus acerbum
leti supplicium Neptunique aspera iussa
algentis artus Erebo procul intimo abusque
suscitat adque animae rursum tepefacta calore
uiscera mundanas reuocat medicator in oras.
non tulit omnipotens ortu cuiquam generato
Deucalioneo fas esse nouissima fata
uincere et incassum decurrere pensa sororum
moxque trisulca polo iaculatus fulmina celso
et super aeriae uibrans incendia flammae
morte repertorem medicinae audacis in umbras
deicit, at gnato reparans solacia Phoebo
asperaque extincti miseratus fata nepotis
surgere nocturno iubet inter sidera motu.
hic ergo insignis ardens uenas ophiuchus,
hic rigidos artus formae anguitenentis honore
arduus, hic tantos umeris uibrantibus ignes
euomit, ut, pleno cum luna nitescit in orbe
menstruaque ingenti iam tempora diuidit ortu,
nequaquam lentis obscurior ex umeris lux
marceat. at manibus non conpar flamma rubescit,
nam suffusa leui resplendent ultima luce,

---

206 cui *Ve* ceu *A* 208 in Styga *A* In ſtriga *V* 210 Cocyti *e* Cociti *V* Coccyti *A* 211 portitor *Ae* Portiter *V* 213 leti *V* loeti *A* 223 deicit *correxi* Deiicit *A* Deiecit *V* Deiecta *e* ‖ at gnato *scripsi* agnato *VAe* ac gnato *v* ac gnati *Grotius cf. Hermes XI p. 249 n. 7* 228 uibrantibus *Ve* uibrantis *A* ignes *Ve* in (*deleuit m. 1*) ignes *A* 229 nitescit *v* nitescet *VA* nitescēt *e* 230 ingenti *v* angenti *VA* agenti *e* 233 resplendent *V* respondent *A* resplendeat *e*

sed cerni sunt prompta tamen postremaque parco
igne micant. ille angue manum consertus utramque
erigitur serpensque dehinc elabitur, ambas
flexilis et medium cingit spiris ophiuchum,
quem super haerentem plantarum mole duarum
scorpios in geminas effusus uiscera partis
afflictusque oculos maculosaque pectora pressus
sustinet. attiguas euoluitur anguis in auras
agmine non aequo neque tanta uolumina conpar.
nam qua dextra manus sinuoso adfigitur angui,
parcius ab domino terga explicat; altera porro
plurimus ac multo per laeuum pondere lapsus
funditur et rutilo, qua lux sedet ignea, mento
usque Ariadnaeae sese uicina coronae
lubricus inclinat. post spiram brachia quondam
formidata truci suspexeris Orioni.
haec concessa etenim curuis metatio chelis.
huc falcata Chii repserunt cornua monstri,
sidereae nimium facis indiga. namque hebes ollis
ignis et optunso marcent incendia crine.
  Callisto rutilet stellis, quibus usque ferinam
prona sit effigiem! quo cardine torqueat axem,
semper inocciduis attollens lampada flammis,
Arctophylax siue, ut ueteres cecinere, Bootes,
famosa Arcadici testans commenta tyranni.
et licet instanti similis similisque minanti

---

234 prompta *e* prōta *V* prota *A* 236 elabitur *e* elabit *VA* 239 scorpios *Ve* scorpius *A* 240 afflictusque *v* Efflictusque *VAe* 241 attiguas *Ae* attinguas *V* 244 terga *e* terta *V* terra *A* 245 multo *e* multos *VA* 246 mento *Ae* menco *V* 248 spiram *VA Grotius* ſpreta *e* 250 metatio chelis *VA* mecatio uelis *e cf. Hermes XI p. 249 n. 8* 252 sidereae nimium *Ve* sydere enim ui *A* 253 optunso *V* obtuso *Ae* *u. 254 inscribitur* BOOTES *VAe* 254 usque *Grotius* utque *VAe cf. Hermes XI p. 250 n. 9* 257 Arctophylax *e* Arctophilax *VA* ‖ ueteres *Ae* ueterē *V* ‖ Bootes *Ae* Botes *V* 258 tyranni *Ae* tirranni *V*

terga Helices iuxta premat arduus, haut tamen umquam
in picturatae plaustrum procurrere matris
fas datur, antiqui quoniam contagio in illo
crïminis et ueterum prohibetur culpa malorum.
nec minus in membris lux olli maxima uibrat
omnibus, ardet apex capiti, micat ignea late
dextera, flammantur umeri, flammam mouet instar
inter utrumque femur. qua se confinia lori
deducunt pedibus, maior *fax* luminis auras
uerberat et reliquo sidus magis aestuat astro.
nam locus Arcturo sacer *hic* adscribitur, illinc,
aurea qua summos adstringunt cingula amictus,
ebria flammanti consurgit stella rubore.
Qua protenduntur uestigia summa Bootis
quaque per inmensum circumflagrantibus astris
circulus obliquo late iacet astriger orbe,
contemplare sacros subiectae uirginis artus.
quam te, quam memorem? siue est genitor tibi summus
Iuppiter et Themide in terras demissa parente's,
seu patris Astraei clarum es genus, aurea cuius
sidera sunt proles et qui pro munere morum
inculpabilium nomen dedit omnibus astris.

---

260 Helices *e* Helicet *V* Helice *A* ‖ iuxta *Ve* uixta *A* 264 olli *A* oli *V* olim *e* 265 micat *Ae* migat *V* ‖ ignea *Ve* *ex* aurea *manus 1 A* 266 flammantur *scripsi cf. Hermes XI p. 252 n. 12* flammā tumeri *V* flama tamen *post* tamen *quinque fere litterarum spatium uacuum A* flammam humeri *e* ‖ instar *A* insta *Ve* 267 lori *scripsi* locis *Ve* lucis *A* latis *Schraderi commentarius Berolin.* 268 deducunt *VAe* diducunt *v* ‖ fax *N. Heinsius om. VAe* qua *v* 269 reliquo *scripsi cf. Hermes XV p. 183 n. 53* rutilo *VAe* ‖ aestuat *Ve* aestaat *A* 270 hic *N. Heinsius om. VAe* 271 amictus *Ae* amici *V* 272 rubore *A* robore *Ve* *u. 273 inscribitur* VIRGO *VAe* 273 Qua *Ve* Eᴛ qua *A* ‖ protenduntur *e* protendunt *VA* 274 circumflagrantibus *VA* circũflagratibus *e* 276 subiectae *Ve* sub tectae *A* 277 summus *A* sumus *V* 278 et *Ae* ex *V* ‖ terras *e* terra *VA* ‖ demissa *A* dimissa *Ve* ‖ parente's *Hauptius cf. Hermes VII p. 13* parentes *Ve* parente *A* 279 es *e* est *VA*

aut Pelusiaci magis es dea litoris Isis,
digna poli, consors et cura latrantis Anubis.
seu tu diua Ceres, sic nam tibi flagrat arista
et ceu Siriaco torretur spica calore
protentata manu, seu quae pernicibus alis
nec sat certa gradum uiduataque uertice summo
fluxa pilae uertis uestigia, lubricum ut aeuum
sors agat et subitis obrepat mobile fatum
temporibus. precor, in terras procul aethere ab alto
flecte oculos placidamque meis uenerabilis, oro,
pande sacris aurem. tu, cum sincera priorum
uita hominum nullis ageret sub legibus aeuum
aureaque innocuos seruarent saecula mores
sponte sua nec criminibus uia prompta pateret,
inter confusos populorum libera coetus
uersabare libens nullique obnoxia culpae
corda inhibens medias casto res more tenebas.
nullus telluri limes datus, indice nullo
culta secabantur neque iam discretio campum
metiri in dominos monstrauerat, omnia rerum
usurpantis erant promiscaque iura per agros;
praestiterat cunctis communia cuncta uideri.
denique cum placidas crebro dea uiseret urbes

---

282 Pelusiaci *V* Pellusiaci *A* peleuſiaci *e* 283 poli *VA* coli *Schraderi commentarius Berolin.* ‖ Anubis *VA* a nubis *e*
ſiſ
284 seu tu diua *v* ſeu diua (ſiſ *addidit manus 2*) *V* seu sis diua *A* Seu diua *e* 286 manu seu quae *correxi* manuſ euque *V* manus ea quae *Ae* 288 fluxa pilae *V* Fluxipilae *A* Fluxat pilæ *e* ‖ uertis *Grotius* uestis *VAe* ‖ lubricum *Ve* lubrica *A*
b a
290 precor in terras procul *Ve* procul in terras precor *A* ‖ aethere *Ve* ab (*deleuit manus 1*) aethere *A* 294 innocuos *v* innocuo *VA* e 297 obnoxia *Ae* obnixia *V* 298 medias *Grotius* media *VAe cf. Hermes XIII p. 358 n. 35* ‖ tenebas *Ae* tenebras *V* 300 secabantur *Ae* secabaut V 302 promiscaque iura *scripsi ex Heinsii coniectura* promisca quetura *V* promiscaque cura *A* promiscua iura *N. Heinsius* 303 praestiterat *Buhlius* Prestiterant *VA*

tectaque iusta uirum passim succederet, illa
feruentis late pelagi natura salumque
fluctibus instabile et glauci uada turgida ponti,
qua senior cano nutrit sub gurgite Nereus
delphinos uirides et physeteras anhelos,
ignorata suo seclusaque fine iacebant.
nulla fides undis, tumido commercia fluctu
nulla petebantur neque longis nauita terris
insinuare ratem susceperat, exul ut oris
omnibus externas ueheret per inhospita gazas
aequora et insano penderet saepe profundo.
omnia sed cunctis nasci dabat aurea terris
Iustitia et nullo discreuerat aere regna.
at postquam argento deformis uiluit aetas,
rarius in terras os inclinabat honestum
iam dea, uix summos adlabens denique montis,
cum cedente die Phoebus sub nocte propinqua
occiduus pronos urgeret in aequora currus,
usurpandam oculis sese dabat adcurrentum,
non ut fessa uirum repararet gaudia uultu,
sed crepula ut late uomeret conuicia uoce.
'parcite, uile genus!' lacrimis aiebat obortis,
'causa querellarum uestrum est scelus! aurea quondam
iudice me uestri uixerunt saecla parentes.
degener in uobis animus, sollertia uobis
peruigil, arte noua uitam traducere mos est.
omne aeuum studiis excuditis. hinc quoque rursum,

---

305 iusta *Ae* iuxta *V* 309 delphinos *Ae* delpinios *V* ‖ anhelos *Ve* anhęlos *A* 313 susceperat *N. Heinsius cf. Hermes XVI p. 124 n. 78* ius fecerat *Ve* uis fecerat *A* 314 inhospita *Ae* inospita *V* 315 insano *e* insanos *VA* ‖ profundo (*correxit manus 1 A*) *VAe* 322 pronos urgeret *correxit manus 2 A* surgeret media proelii *in margine scriptum deleuit manus alia A* prono surgeret *Ve* 323 sese dabat *Grotius* sedebat *VA* ſedabat *e uersum 324 omittunt VA habent e v* 326 genus *Ve corr. A*

pro pudor adque dolor! nascetur uilior aetas
et lacerata genas ibit Bellona per urbes
saucia, ut infidas agitent certamina mentis.'
haec ubi permaesto rauco congesserat ore,
alite procursu sese in conuexa ferebat
protinus adque oculos fugiens exosa sequentum
linquebat coetus hominum. ruit haec quoque rursum
uiuendi series ac successere pudendo
aerea saecla habitu. fraus ilicet et furor ardens
adque cruentus amor chalybis segnisque libido
et malesuada lucri rabies subit, omnia terror
degener ac maestae facies formidinis inplet.
secreti inmodicus uada gurgitis ultima uersat
Tiphys, Agenoreo color hinc mentirier ostro
incipit Assyriumque bibunt noua uellera fucum,
ebria ut extremo splendescat lana ueneno.
sic iusta in populos mox uirginis inculpatae
exarsere odia et caelum pernicibus intrat
diua alis spatiumque sibi subuecta per auras,
unde procul terras summa uix cerneret aethra,
propter anhela libens late capit astra Bootis.
  Istius extremis umerorum partibus urget
stella facem qualique rubent incendia flamma,
quae subiecta procul caudam maioris ad ursae
uertice brumalis circumuoluuntur Olympi,
358 plurima quippe procul claram fax ardet in arcton,

---

334 infidas agitent *Ve* infidis agitent *ex* infida sagitent *manus 2 A* ‖ mentis *V* meteis *A* metas *e* 336 sese *Ve* sere (r *litterae pars erasa uidetur*) *A* 337 sequentum *Ae* sequentium *V* 339 series *Ae* seriens *V* 342 malesuada (*malesuadat correxit V*) *V* male suada *Ae* 345 Tiphys *V* Tiphis *A* ‖ Agenoreo *Ae* Agenoseo *V* 346 uellera *Ae* uellara *V* ‖ fucum *V* fuccum *A* fuccum *e* 347 extremo *Ve* externo *A* 348 iusta *e* iuxta *VA* 352 propter *Ve* propter (·i· prope) *A* 356 circumuoluuntur *A* circumuoluunt *V* *u. 358 hic collocaui cf. Hermes XIII p. 358 n. 36* claram *scripsi* clara *VA*

talis utrimque modo simul et fulgore micat lux.
nec contemplandi labor anxius, omnia primis
obuia ceu uibrant obtutibus: unus ob ora,
qua sunt prima ferae uestigia, praeminet ignis,
altera, qua pedibus regio est clunalibus, ardet
stella itidem genibusque dehinc se tertia promit
aemula, qua rutilae flagrant confinia caudae.
non tamen his species, non sunt cognomina certa,
sed permixta simul uulgi uice conuoluuntur.
   Illa quidem supero conserta relabitur axe,
inscia piscosi semper salis. ipsius autem
subiectos capiti geminos tibi cernere fas est,
Spartanam, geminos, subolem prolemque tonantis
egregiam et proprio post reddita numina caelo.
nam Lacedaemoniis Mars cum caluisset Aphidnis,
Castora Cecropii tulit inclementia belli.
at frater lucemque et fata superstitis aeui
exosus sortem lacrimis efflagitat aequam.
protinus alternae germanos tempore uitae
Iuppiter attollit caelique in celsa receptans
aeternae flagrare facis iubet ignibus ambo.
   Aluo Helices cancer subuoluitur astraque cancro
Iuno, nouercales ut semper proderet iras,
praestitit. hic etenim, Lernaei gurgitis hydram
ureret Alcides cum flammiger, ausus in ipsum

---

357 utrimque *scripsi* utrique *VA* 361 qua *F. C. Matthiae Hauptius Hermes VII p. 13* que *V* quæ *A* ‖ ferae *A Hauptius ibidem* fere *V* 362 altera qua *V* alter aqua *A* 363 genibusque *V* genibus quę *A* 364 qua rutilae *A* quā rutile *V* *u. 367 inscribitur* GEMINI *VA* 370 Spartanam *V* Spharthanam *A* ‖ subolem *V* sobolem *A* ‖ prolemque *AL* plēq. *V* 371 proprio *VAL* patrio *Grotius* 372 Lacedaemoniis *A* Lacedemoniis *V* lache demonius *Germanici codex Bernensis n. 88 cf. praef. p. XVI sq.* 376 alternae germanos *A* alterna egermanos *V* 377 attollit *AL* attolit *V* 378 ambo *V* ambo [ambos] *A* ambos *L* *u. 379 inscribitur* CANCER *VA*

repere uictorem. qua duro concaua dorso
tegmina curuantur, geminus micat ardor in auras.
hos dixere asinos ortos Thesprotide terra
et sidus, Lenaee, tuum. disterminat aer
crassior hos. itidem qualis praesepibus esse
forma solet, dispar chelarum flamma coruscat.
namque tribus stellis adoletur dextera cancro,
laeua duas pigro succendit fomite flammas.
Qua postrema pedum rutilant uestigia in arcto,
maxima flammigeri mundus trahit ora leonis.
membra dehinc, longi qua sese semita caeli
plurima protendit, torrentur fomite acuto
singula et adsiduis ardet leo uiscera flammis.
hic Hyperionii flagrat uia Solis et isto
se duce caerulei referunt momenta caloris.
tum succisa Ceres statim cum mergite culmi
construitur, flauos tondentur semina crines
omnia et aduectas late coquit area messes.
tunc et Threicii repetunt animosa aquilones
flabra polo, tunc cyaneum stata flamina caeli
propellunt pelagus. longis hoc tempore in anni
otia sunt remis, pontus uehit ipse carinas.
Aurigatorem par sit quoque cura uidere,
namque tuas aures inplebit fabula sollers

---

384 curuantur *A* curbantur *V* 385 ortos *A corr. V* 386 Lenaee *e* Lenee *V* Le°nee *A sic* (ô) *solent scholiastae uocatiuos indicare. Gustauus Loewe* 388 coruscat *v* corusca *VAe* 390 Laeua duas *V* Lacuannas *A* (al Lorneas) ‖ fomite *AL* fomitē *V* *u. 391 inscribitur* LEO *VA* 391 uestigia in arcto *e* uestigiā arcto *V* uestigia arcto *A* 393 qua sese semita *v* quia semete *VAe* 394 protendit *v* protendunt *VAe* ‖ torrentur *V* terreni *A* 396 Hyperionii *A* yperionii *V* 398 Ceres statim cum mergite *v* Cere statio mergite *VAe cf. praef. p. XVII* 401 Threicii *A* treici *V* 402 cyaneum *A coniecit Hauptius cf. Hermes IV p. 331* coeanum *V* ‖ flamina *A* flāmina *Ve* *u. 405 inscribitur* AVRIGA *VA*

Cretaei pecoris. haec lac memoratur alumno
infudisse Ioui capra, nutrix dicta tonantis.
stelligero subuecta polo est, ille inpiger autem
pulcher Erichthonius currus et quattuor olim
iunxit equos, pronus qui non procul in geminorum
laeua iacet fusoque super se corpore tendit
plurimus adque Helices caput inclinatur ab ore.
ille quidem in spatium membra explicat, ut capra laeuo
fixa umero clare sustollitur, ipsius autem
fine manus paruas haedorum suspice flammas.
qui postquam Oceano sese expediere sonoro,
saeua procellosis inmittunt flabra fluentis,
ut spumosa truci pulsentur litora fluctu
et uaga caeruleas inuoluant aequora puppes.
Nec minus aurigae qua sunt uestigia curui,
cornigeri late tenduntur pectora tauri.
illic saetosam pecoris perquirere frontem
esto memor, flexo iacet illic crure, minaces
in terram figens oculos. non cetera signa
flammarum similem procul inter sidera formam
ostentare ualent. gemino sic cornua ductu
erigit aetherii uigor ignis et ignis utrimque
sic camuris ardet protractibus, haut tibi signis
perquirenda aliis pecoris frons aequore surget
Oceani. proprio taurum deprenderis ore,

407 Cretaei pecoris *v* Crete ipse coris *V* Cretę ipse choris *A* Crætei pecoris *e* ‖ haec *v* hic *VAe* 409 est *V om. A* 410 Erichthonius *A* Erictonius *V* 411 iunxit *V* iungit *A* ‖ qui non *v om. VAe* 415 sustollitur *V* substollitur *A* 418 procellosis *V* procelosis *A* 420 puppes *e* ppupes *V* pupes *A* *u. 421 inscribitur* TAVRVS *VA* 423 saetosam *correxi* setonsam *V* setosam *A* 425 figens *A* fingens *V* ‖ non *scripsi cf. Hermes XII p. 153 n. 18* tum *VAe* 428 uigor *Grotius* rigor *VA* 429 sic camuris *v* Sicca. muris *V* si (*correxit m. 1*) chamuris *A* Si camuris *e* ‖ haut *correxi* audi V aut *A* ‖ tibi *V* ibi *A* 430 aliis pecoris *V* aliis fro (*deleuit m. 1*) pecoris *A* ‖ aequore surget *A* aequo resurget *V* 431 deprenderis *v* deꝑderis *V* deprehenderis *A* depræhenderis *e*

cornua sic uera sub imagine curua dehiscunt,
sic mediam creber pecori frontem asperat ignis,
sic hyades tauri toto procul ore coruscant.
at borean laeuo qua taurus acumine pulsat,
desuper aurigae dexter pes imminet astro.
una pedem aurigae dextrum cornumque sinistrum
stella tenet pecoris. simul in conuexa feruntur,
sed prior occidui taurus subit aequoris undas.
Nec mea musa senem tacitum Cephea relinquet,
447 non eget huius enim sedes sacra mominis hilum.
441 Iasiden quoque summa poli Cephea reuoluunt,
illum quin etiam rutilae pater intulit aethrae
donauitque polo. tergo Cynosuridos ursae
post habitat geminasque manus a pectore tendit.
at diducta pedes tantum mensura seniles
446 diuidit, extrema quantum pede distat ab ursa.
448 Rursum decliui si uisum tramite uergas,
prima tibi ut flexi linquatur spira draconis,
infortunatam spectabis Cassiepiam.
sed nec multa tamen, cum caelum lumine toto
luna replet, taetram ut superet fax aurea noctem,
occurret genetrix oculis quaerentibus. adstat
lurida maerenti; tenuis rubet ignis et aegre
lux hebes est matri, uix qualem Caria quondam

---

433 mediam *Grotius* media *VA* 437 cornumque *VAe* cornuque *v cf. Hermes XV p. 186 n. 63* 438 feruntur *A* fer̃ *V* *u. 440 inscribitur* CEPHEVS *VA* 440 tacitum *e* tantum (t͡m *A*) *VA* *u. 447 hic posui cf. Hermes XIII p. 364 n. 47* 447 mominis *scripsi* nominis *V* numinis *A* ‖ hilum *v* illum *VAe* 445 at *e* ad *VA* ‖ tantum *VA* tamen *e* *u. 448 inscribitur* CASSIEPIA *V* casiopea *A* 450 Infortunatam *e* inportunatam *V* importunatam *A* ‖ Cassiepiam *V* Cassiopeam *A* 452 taetram (tetram) *V* terram *A* 453 oculis *A* ocolis (?) *V* ‖ adstat *Hauptius cf. Hermes VII p. 13* adsunt *VA* 454 lurida *Schraderi commentarius Berol. Hauptius cf. Hermes eodem quem modo indicaui loco et XV p. 183 n. 54* lucida *VA*

nouerat intrantem per claustra tenacia clauem.
formatur stellis distantibus inque umeros uix
tenditur angustos, natae fera fata retundunt.
Namque subest teretisque poli simul orbe rotatur
Andromeda, ingenti quae semper luce coruscans
sponte oculos in membra rapit. face denique uertex
ardet anhelanti geminamque per aera fundunt
lucem umeri et summis lux aestuat ignea plantis.
ignea quin etiam per caelum cingula flagrant
Andromedae et toto uibrant in corpore flammae.
sed tamen hic etiam uiuax est poena dolenti,
nam diducta ulnas magna distendit in aethra
uinculaque in caelo retinet quoque, tenuia quippe
brachia contortis adstringunt uincula nodis.
Rursus odorato qua uertex crine tumescit,
Andromedae capiti suppingitur indiga pleni
aluus equi, summo qua fax in uertice uibrat
uirginis inque auras coni uice surgit acuti.
ipsa sub absciso late micat aurea uentre
cornipedis, simul hunc lux indiscreta retentat
communique rubent duo semper sidera flamma.
tris latus adque armos aliae pecoris pinxere
et spatio disiuncta pari fax aemula flagrat:
plurimus ignis inest, uasto globus aestuat orbe.

---

456 tenacia *A* tenauia *V* *u. 459 inscribitur* ANDROMEDA *VA* 459 rotatur *Grotius* notatur *VA* 460 ingenti *Grotius* incenti *VA* 462 anhelanti *A* hanelanti *V* ‖ geminamque *A* geminanque *V* 463 summis *A* sumis *V* 467 ulnas *e* uinas *V* uinas *uel* iunas *A* ‖ in *e om. VA* 468 uinculaque *V* Vincula quae *A* ‖ retinet *Grotius* retinent *VA* 469 uincula *Grotius* nubila *VA* *u. 470 inscribitur* EQVVS *VA* 470 qua *Grotius* que *V* quae *A* 472 equi summo qua *Grotius* aequis sumo que *V* equus summo quę *A* ‖ uibrat *e* uibrant *VA* 473 coni uice *VA* comuice *e* cornu uice *v* *Hermes XV p. 186 n. 63* 474 absciso *V* abscisso *A* ‖ uentre *A* uentrae *V* 475 hunc *v* hoc *VAe* 477 armos *V* harmus *A* ‖ pecoris *v* pecore *VA* pecori *e* 479 ignis *A* inguis *V*

sed non et capiti similis rubor ipsaque ceruix,
quamuis procero surgat iuba maxima collo,
languida marcenti uix est spectabilis igne.
ultima quae mento sese explicat, haut minor illa
quattuor est primis, quae formam lumine claro
cornipedis simulant. non hic equus integer artus,
non quadrupes caelo sustollitur, at tenus aluo
erigitur media, nam cetera pone negantur,
et quatit aetherias primis modo cruribus auras.
hunc, hunc Aonio quondam memorant Helicone
inclita post Lyciae redeuntem bella Chimaerae,
mystica qua rupes doctis obmurmurat antris,
herbarum carpsisse comas et gramine odoro
expleuisse famem, sed cum sitis arida fauces
ureret ac nullo manaret gurges hiatu,
inlisisse pedem — cornuque excita repente
lymfa camenalem fudit procul Hippocrenen.
Aones hoc latici posuerunt nomen equino
pastores. strepit haec placido inter saxa susurro
adque Helicone cadens sese sitientibus herbis
inserit, Ascraeas donec uaga gurgite ualles
uiuificet. rigat hac animas et Thespia pubes
semper et in latices inhiat gens fontis alumni.
ast ecus alterno redit inter sidera motu
Oceanique salo caput exserit. haut tibi magni
cura laboris erit caelo spectare sereno
cornipedem, micat ille procul flagrantibus astris
et perfusa recens educit pectora ponto.
Tum celer ille aries, longi qui limitis orbe

480 sed non et *v* sed et non *Ve* Sedet non *A* 481 surgat *A* surget *V* 483 haut *correxi* aut *V* haud *A* 486 at *Grotius* et *VA* 487 nam *Grotius* iam *VA* 491 obmurmurat *ante rasuram manus 1 V* īmurmurat *manus 2 VA* 592 carpsisse *A* carpspisse *V* ‖ odoro *corr. V* odore *A* 496 Hippocrenen *A* Hippcrenen *V* 501 uiuificet *A* Vuificet *V* 503 ecus *manus 1 V* equus *manus 2 VA* *u. 508 inscribitur* ARIES *VA* 508 limitis *V* luminis *A*

aethera percurrens numquam Cynosuridos ursae
segnior ab lapsu conuertitur, haut procul astro
uisus equi, magno celsum secat aera motu.
parcior hic rutilae semper facis, indigus ignis
spectatur iusti. nam quanti luminis astra
esse solent, aciem quibus aurea luna retundit,
marcida lanigeri tantum se forma sub auras
exerit, in tenui quamquam primordia Phoeben
orbe habeant nulloque decus dea proferat ore.
sed licet hunc oculis frustra sectere per aethram,
nam semper propriis caret ignibus: en tibi propter
Andromedae claro rutilantia cingula in astro
suspectanda patent. uocat ingens balteus ultro
quaerentem. non longa aries statione locatus
in conuexa redit, paruo se tramite subter
distinet et medio caelum citus ordine currit,
ultima chelarum qua brachia quaque corusco
circulus axe means rutilum secat Oriona.
Est etiam Graio quod semper nomine nostri
deltoton memorant. simile in latus istud utrumque
porrigitur, summum signo caput angulus artat
et gemini suprema iugi uicinia mordet.
tertia quae stantes sustentat linea ductus,
parcior, haut simili sese sub limite tendit
et contracta modum gemina face flammigerarum
stellarum superat. quin et qua subter in astro
lanati marcent pecoris pluuioque tepescunt

---

510 ab lapsu *A* ablapsu *V cf. Hermes XV p. 186 n. 64* 513 spectatur *V* spectator *A* 522 locatus *VA* remotus *Grotius cf. Hermes XII p. 154 n. 19* *u. 527 inscribitur* DELTOTON *VA* 528 simile in latus *A corr. V cf. Hermes XII p. 154 n. 20* 529 summum *corr. V* summo *A* 531 ductus *V* doctos *A* 532 haut *correxi* haud *v* aut *VAe* ‖ sub limite tendit *V* sublime tetendit *A* 533 gemina *v* geminas *Ve* geminis *A* 534 stellarum *A* stellerum V 535 pecoris *A* peccoris *V*

iam uicina noto, minor istaec linea luce
et fulgore facis praeuertitur. at locus olli
post tergum Andromedae. sic se tulit ordo dicatus.
Hinc si uicino flectaris lumina uisu
inque notum sensim boreali ab cardine ductos
inclinere oculos, proles tibi, Derceti, piscis
surgent Bambycii. sedes data quippe duobus
piscibus, ingenti qua celsam circulus aethram
orbe secat. tendit qua pennae extrema sinistrae
ales ecus, mundo qua pectora laniger alto
urget et aduerso surgentem corpore taurum
respicit: hic medio signantur sidere pisces.
quorum alius rigida consurgit in aera forma
celsior et borean propior subit, alter aquarum,
Troicus haurit aquas funditque ubi ephebus ab urna,
pone auidus iacet in notialia nubila pronus.
sed tamen hi late stellis ex ordine fusis
nectuntur caudas et lenta trahuntur utraque
uincula, per caelum coeunt quae singula rursum
et rutilo confixa quasi super igne tenentur,
caelestem memorat quem sollers Graecia nodum.
ex umero Andromedae laeuo quoque noscere piscem,

536 istaec linea *e* iste clinea *V* istec linea *A* istic linea *v* 537 olli *V* illi *A* 538 post tergum *A* postergum *V* ‖ se tulit *V* rettulit *A* ‖ dicatus *e* dicat *V om. A* *u. 539 inscribitur* PISCES *VA* 539 uisu *A* uisŏ *V* 540 sensim *v* sensi *VA* ſenſum *e* ‖ ductos *N. Heinsius* doctus *V* ductus *A* 541 Derceti *N. Heinsius* tertia *VA e* Dercia *Grotius* ‖ piscis *A* pisces *V* 542 surgent *V* surget *A* ‖ Bambycii *correxi* Bambicii *Grotius* Bombicii *VA* 543 ingenti *v* incenti *VA* incerti *e* 544 pennae *Grotius* penna *V* pirina *A* 545 ales ecus *V* ale secus *A* ‖ qua *V* qui *A* 547 hic *Grotius* hinc *VA* 549 borean *V* boream *A* ‖ subit *Grotius* sapit *VA* ‖ alter aquarum *v* altera quarum *VA e* 550 haurit *A* auriat *V* ‖ funditque ubi ephebus *Grotius* fundit quo phoebus (phebus *V*) *VA* *u. 550 Heinsio auctore subditicium esse censet Schaubachius* 554 coeunt *V* count *A* ‖ singula *A* cingula *V* ‖ rursum *V* rursus *A* 555 tenentur *A* teneut' *V* *u. 557 inscribitur* PERSEVS *VA*

qui rigidum celsi suspectat cardinis axem,
perfacile est, ulnae nam proximus iste sinistrae
caerulus erigitur. quin et uestigia propter
Persea sub uolucri par est tibi quaerere forma.
in caput inque umeros rotat aegram machina mundi
Andromedam, Thraeci nam sub flabris aquilonis
nititur alato uindex pede, maxima cuius
dextera maerentis solium prope Cassiepiae
tenditur ingentique dehinc uestigia passu
puluerulenta quasi cano procul aere pandit.
  Pleiades femoris pariter sub fine sinistri
Perseus protollit. locus has habet artior omnis
conexas. *omnis* lentae facis haut procul istas
ostentat rutili lux sideris, aegra sororum
lumina; nec claro flagrat rubor aureus astro.
his genitor, uero si fluxit fabula fonte,
Poenus Atlas, subiit celsae qui pondera molis
caelifer adque umero magnum super aethera torquet.
fama uetus septem has memorat genitore creatas
longaeuo, sex se rutila inter sidera tantum
sustollunt. septem fert fabula prisca sororum
nomina (sex sese tenui sub lumine reddunt):

---

561 par *v* pars *VA e* ‖ forma *V* formę *A* 562 rotat *V* rorat *manus 1* rotat *manus 2* a (rorat) *in margine manus 1 ut uidetur A* 563 Thraeci nam *correxi* Threci (p cor) nam *N. Heinsius* Threicii nam *V* nam Threicii *A* thraici nam *e* ‖ flabris *e* fabri *VA* 565 Cassiepiae *V* Cassiopeae *A* 566 dehinc *V* dabant *A* 567 pandit *V* tendit *A* *u. 568 inscribitur* PLEIADES *VA* 570 omnis *addidi auctore Schaubachio qui* omnes *supplendum esse censet, om. VA e* 571 ostentat *V* ostentata *A* ‖ rutili *V* truci *A* 574 Atlas *A* atlans *V* ‖ subiit celsae *V* subiit (*deleuit manus 1*) celsae subiit *A* ‖ pondera *A* pondere V 576 fama *V* flama *A* ‖ has *A* h· a· s· *V omittunt ev* 577 sex se rutila *V* sex hęc turba *A* 579 tenui *V quinque uel sex litterarum spatium uacuum praebet A*

Electra Alcyoneque Celaeno Taygeteque
et Sterope Meropeque simul famosaque Maia
prole dei. cerni sex solas carmine Minthes
adserit, Electram caelo abscessisse profundo
ob formidatum memorat prius Oriona.
pars ait Idaeae deflentem incendia Troiae
et numerosa suae lugentem funera gentis
Electram taetris maestum dare nubibus orbem,
saepius obscuris caput ut sit cincta tenebris.
non numquam Oceani tamen istam surgere ab undis
in conuexa poli, sed sede carere sororum
adque os discretim procul edere, detestatam
germanoque choro subolis lacrimare ruinas
diffusamque comas cerni crinisque soluti
monstrari effigiem. diros hos fama cometas
conmemorat tristi procul istac surgere forma,
uultum ardere diu, perfundere crinibus aethram,
sanguine suppingi rutiloque rubere cruore.
quin Meropen alii, postquam Sisypheia uincla
et thalamos saeuo sortita est omine diuum,
indignam aeria credunt mage sede fuisse.

---

580 Electra *e* Erecta *V* Helectra *A* ‖ Celaeno *v* Celeno *VAe* ‖ Taygeteque *A* tarigiteq. *V* 581 famosaque *V* formosaque *A* ‖ Maia *v* mala *Ve* Malam *A* 582 cerni *V post unius uel duarum litterarum spatium uacuum* ermi *A* ‖ Minthes *Ve* Manthes *A* Mynthes *v cf. praef. p. XVII* 583 adserit *V* ad se *A* ‖ Electram *V* helectram *A* 585 deflentem *V* deflentem *A* 587 Electram *V* Helectram *A* ‖ taetris *V* ętheriis *A* 591 discretim *V* discreti *A* ‖ detestatam *Grotius* destitutam *V* destitutam *A cf. Hermes XII p. 154 n. 21* 592 germanoque choro *VA* germanosque choros *Grotius* ‖ subolis *V* sobolis *A* ‖ lacrimare ruinas *Grotius* lacerata ruinis *VA* 593 diffusamque *A* diffussamque *V* 594 diros *V correxit A* 595 istac *scripsi* istos *VA* 597 sanguine *V* sangine *A* ‖ suppingi *A* suppingui *V* 598 alii *Grotius* adiit *V* ‖ Sisypheia *v* sypheia *Ve* ‖ uincla *e* uincula *V pro uersu 598 praebet haec*: Pura mero p postquam (*post* p *octo uel nouem litterarum spatium uacuum*) *A* 599 et *V* Per *A*

sic anceps numeri fit fabula sexque per aethram
uergilias cerni tenet usus, sed simul omnis
artauere globum. ter in auras angulus exit
flammiger et mixtis Atlantides ignibus ardent.
nec tamen est famae similis uigor, ampla sorores
fabula nobilitat, modus ollis parcus et ignis
uix tenui longe face fit spectabilis. istas,
alterno redeunt cum bina crepuscula mundo,
seu nox astrales adolet cum caerula flammas,
seu matutinus cum sidera disicit ortus,
conuolui caelo summae pater annuit aethrae.
nec minus arenti cum crine attollitur aestas
et cum cana comas redit anno bruma rigenti,
tempora designant. nam si se gurgite tollunt
uergiliae, curuas in flaua noualia falces
exercere dies; si condunt aequore flammas,
tellurem presso proscindere tempus aratro.
Est chelys illa dehinc, tenero quam lusit in aeuo
Mercurius, curua religans testudine chordas,
ut Parnaseo munus memorabile Phoebo
formaret neruis opifex deus. hanc ubi rursum
concentus superi compleuit pulcher Apollo,
Orphea Pangaeo docuit gestare sub antro.
hic iam fila nouem docta in modulamina mouit
musarum ad speciem musa satus, ille repertor
carmina Pleiadum numero deduxerat. at cum
inpia Bassaridum carpsisset dextera uatem

601 sic anceps *A* siccanceps *V* 607 fit *V* sit *A* 609 astrales *Grotius* australes *VA* 610 disicit *correxi* dissicit *V* disiicit *A cf. ad u. 1550* . 614 designant *A* dissignant *V* 615 in flaua *V* inflare *A* 616 exercere *e* exergere *V* exegere *A* *u. 618 inscribitur* LVRA *VA* 619 Mercurius *V* Mercurii *A* 623 Pangaeo *manus 1* pengaseo *manus 2 V* Pegaseo *A* *u. 624 et 625 omittit A u. 626 inscribitur* cygnus (*partim erasum*) *A* 626 Pleiadum numero deduxerat. at cum *V* Apollo du (*sic!*) memorandũ duxerit arcum *A* 627 inpia Bassaridum *V* In quibus saridum *A*

et deuota uirum tegerent Libethra peremptum,
intulit hanc caelo miseratus Iuppiter artem
praestantis iuuenis, pecudes qui et flumina uates
flexerat. ac nixi qua semet sidera ponto
sustollunt, laeuum propter chelys haec femur adstat.
aduolat ast aliud latus ales et ora canoros
tenditur ad neruos, media est lyra sede dicata,
cygneo capiti et curuo contermina signo.
  Namque et sidereis cygnus secat aethera pinnis,
donatus caelo, non claro lucidus astro,
sed tamen os flagrans et guttura longa coruscans.
grandibus haud equidem stellis, non his tamen atris
obscurisue micat. trahit in conuexa uolatum
perfacilem et dextro late Cepheida dextram
radens remigio summa ad uestigia laeuam
declinatur equi. sic magno praepes Olympo
subuehitur, subit occidui sic marmoris undas.
  Nam post cornipedem flagrant duo sidera pisces,
pisces Bambycii, caput autem subter equinum
Laomedontiadae se dextra tendit ephebi.
ipse dehinc longos insignis aquarius artus
adstat ad hirsuti caudam pulcher capricorni.

---

628 tegerent *e* tegeret *VA* ‖ Libethra *A* libenthra *V* peremptum *V* potentum *A* 629 miseratus *e* miscratus *manus 2 in rasura 'fuisse potest* sera' *V* miratus *A* 630 pecudes qui *v* pecudesq. *V* pecudesque *Ae* 631 flexerat *V* flexerit *A* ‖ ac nixi *scripsi* adnixi *VA* At Nixi *Grotius* ‖ ponto *Hauptius cf. Hermes VII p. 13* porro *VA* 633 ast aliud *V quattuor litterarum spatium uacuum praebet A* ‖ latus *V* laudatus *A* 634 tenditur *V* tunditur *A* ‖ lyra (lira) sede *V* haud ęde *A u. 636 inscribitur* CYCNVS *V* cygnus *A* 636 sidereis *v* sideriis *V* sydoniis *A* ‖ cygnus *A in rasura manus 2 V* 637 donatus *V* Conatus *A* 639 his *V* hic *A* 640 obscurisue *A manus 1* obscurisbe *manus 2 V u. 645 inscribitur* AQVARIVS *VA* 646 Bambycii *Grotius* bombycii *V* Bombicii *A* 647 ephebi *V* ephoebi *A* 648 artus *V correxit manus 2 A* 649 capricorni *A* capricornu *V*

Imus ut australi descendit circulus axe
signifer inque notum rutili cadit orbita solis,
hispida saetosi marcet species capricorni.
hic iam Threicio ueniens a cardine Phoebus
uertit iter pulsusque deum, mirabile dictu,
brumalis redigit. non tum mihi longa phaselis
aequora temptentur, non tum freta turbida pinu
quis petat! angusto decurrit tramite namque
parua dies uastoque dehinc deprensus in alto
nequicquam pigrae clamarit sidera lucis.
interea totis notus acer saeuiet undis
excitumque salum uerret notus. aurea Solis
cum rota cornigeri sidus pepulit capricorni,
tum dirum caelo frigus redit, aspera nautis
tum freta fluctiuagis, tamen isti saepe malorum
inmemores agitant totos in fluctibus annos,
mergorum et focis similes. trahit unda pauentis
ac retrahit, quaerunt oculis distantia longe
litora et in pontum cogunt lucra semper hiantis.
Par metus ex pelago tibi sit quoque, sole sagitta
cum levis adflatur, cum lux in arundine flagrat

u. 650 inscribitur CAPRICORNVS *VA* 650 descendit *A* descendi *V* ‖ axe *A* axae *V* 653 hic *V* hunc *A* ‖ iam *A in rasura manus 2 V* 656 non tum *e* in^{c}tum *manus 2 in rasura V* uictum *A* 657 tramite *e* tramine *V septem uel octo litterarum spatium uacuum praebet A* 658 deprensus *v* dep̃ssus *V* depressus *A* depræhensus *e* 659 nequicquam *v* nequaquam *VAe* ‖ clamarit *v* clamauit *VAe* 661 uerret *V* uertet *A* 662 rota *V* nota *A cf. Hermes XVI p. 127 n. 86* ‖ sidus *V* foedus *A* 664 tum *scripsi* tunc *VA* ‖ freta *N. Heinsius* l ^{t} o (t *addidit manus 2*) *V* cito *A* ‖ fluctiuagis *A* f . . . uagis (*quae punctis indicaui extrita sunt*) *V* ‖ isti *V* istis *A* 665 totos *V* totis *A* 666 focis *scripsi cf. Hermes XIII p. 359 n. 37* foci *V* phoci *A* 667 ac retrahit *V* Acre trahti *A* 668 pontum *A correxit V* ‖ *post* pontum *octo litterarum spatium uacuum praebet A* hiantis *e. om VA* *u. 669 inscribitur* SAGITTARIVS *VA*

ignis mundani, cum tela extrema coquuntur
cumque sagittiferi torret uapor aureus arcus.
tum quoque si piceam spectaris surgere noctem,
informem taetris tellurem ut uestiat alis,
litus ama, sollers fuge caerula tegmina noctis
exitiumque sali rabidique pericula ponti
anteueni, iam solve memor uaga carbasa malo,
iam prolixarum iaceat rigor antennarum.
mensis at infausti uel duri sideris index
scorpius exoriens sit tempore noctis adultae:
hic matutino ueniens procul aequore telum
exigit e pelago, telum trahit ultima cauda.
cunctatur pigro post tergum sidere iuxta
arquitenens tardos et gurgite liberat artus.
tum Cynosura etiam maturae in tempore noctis
altius in borean sustollitur, abditur autem
Orion redeunte die, tum brachia Cepheus
protentasque manus mediamque immergitur aluum.
Quin norunt aliam superum conuexa sagittam.
sed tamen haec arcu tereti caret inscia nerui,
inscia nam domini est. telum super aduolat ales,
ales olor, sed Threicio conterminus axi
cana pruinosas extendit colla sub arctos.
Armiger hanc etiam Iouis aduolat, arbiter ignis
aetherii, sed membra minor. procul hic tamen alto
cum redit a pelago et mouet in conuexa uolatum
fine tenebrarum summaeque in margine noctis,
spumosum late mare subruit; omnia caeli,

---

671 tela *A* itala *V* ‖ coquuntur *A* coquntur *V* 675 sollers fuge (fuge[b] sollers[a]) *A Grotius* fuge solers *V* 677 anteueni *V* Ante ueni *A* 678 antennarum *A* amtēnarum *V* 683 post tergum *A* postergum *V* ‖ sidere *Buhlius* sidera *V* sydera *A* 684 liberat artus *v* libera tardus *VAe* 688 manus *A* man *V* *u. 689 inscribitur* SAGITTA *VA* 690 nerui *v* neruis *VAe* *u. 694 inscribitur* AQVILA *VA* 696 a pelago *v* ac pelago *VAe* ‖ et *v om. VAe* 697 summaeque *A* sūmę quae *V*

omnia terrarum mox flabra procacia uerrunt.
Tum curuus caudam subit inter sidera delphis,
dux, Neptune, tui quondam super aequor amoris.
hic nam detrusae in latebras procul Amphitrites,
arduus occiduos umeris ubi sustinet axes
Pleiadum genitor, perruperat. hic uagus omni
gurgite dilectam domino maris ultimo ab orbe
mollis dorsa tulit. breue signo corpus in astris
et super auritum ponto surgit capricornum.
hic medios artus taeter stupet, altera porro
quattuor inlustrat facibus rubor aureus adque
bis gemino discreta situ micat ignipotens lux.
Omnia, quae soli et rigido interfusa aquiloni
aetheris incurui moles rotat inque frequentes
occasus ortusque trahit moderator Olympi,
sunt digesta mihi. quae rursum limite abusque
sese Hyperionio pluuialis concaua in austri
demittunt, taetram donec notus ambiat aethram,
dicere Romuleo conitor carmine sollers.
Subtrahit obliquo qua sese circulus orbe
signifer a borea inque australes se gerit umbras,
sub medii iam mole poli fera pectora tauri
suspicit Orion. neque quisquam nocte serena

---

699 procacia *A* procatia *V* ‖ uerrunt *A* uer̄ *V* *u. 700 inscribitur* DELPHIS *V* Delphin *A* delphis non delphin *margo A* 701 Neptune *V* Neptūne *A* ‖ aequor amoris *v* aequora moris *V* aequora amoris *A* 702 detrusae *V* detrusas *A* ‖ in *v om. VAe* 703 arduus *A correxit V* ‖ umeris *correxi* humeris *A* umeri *V* 704 perruperat *e* persuperat *VA* 705 ultimo *v* ultima *VA* ultro *e* 707 capricornum *A* capricornu *V* 708 taeter *V* teri *A* 710 micat *v* mitigat *Ve* miti *A* *u. 713 omittunt VA* 714 mihi quae *A* mihiq. *V* ‖ abusque *V* ab usque *A* 715 Hyperionio *V corr. A* 716 demittunt *v* dimittunt *VAe* *u. 718 inscribitur* ORION *VA* 719 a borea inque *Grotius* in borean *V* in boream *A* ‖ australes se gerit *Grotius* australe sederat *VA* 720 sub *Grotius* ut *VA* 721 suspicit *VA cf. Hermes XVI p. 127 n. 87*

transierit, celso late se cardine pandit
auratumque rubens demittit balteus ensem.
Talis et ipse uirum gemina ad uestigia custos
insequitur. sic flammigero distinguitur astro
aetheriae canis ille plagae, cui plurimus ardor
aestuat in mento, multus rubor inbuit ora.
stridit anhelanti face pestifer, aera motu
torret et inmodici terras coquit ignibus astri.
hic uarios ardet stellis rutilantibus artus,
sed non est similis cunctis uigor, undique quippe
aluus coeanea est, mento grauis effluit ardor,
qui formidato sub nomine Sirius aethram
urit. huic rutilos si Sol adflexerit axes,
quantus corporibus, quantus labor inminet agris!
marcebunt sata cuncta diu, namque indiga suci,
si qua iacent, cedunt ualido penetrata calori,
ac decoctorum languebunt germina florum.
illa autem, interno quae sunt animata uigore,
Sirius adtollit blandusque inlabitur herbas
Sirius et dulci nutrit tepefacta sereno.
hunc, hunc, flammanti cum primum uibrat ab ortu,
auribus adque animo capimus procul. altera si quae
stellarum fuluo rutilant, quae plurima longi
belua fert lateris, neque multa luce coruscant
et designandis tantum sunt addita membris.
Paruulus in stellis lepus est quoque, namque ubi magnus
emicat Orion, gemina ad uestigia subter

---

722 late *A* latae *V* 723 demittit *Schraderi commentarius Berolin.* dimittit *VAe* *u. 724 inscribitur* SYRIVS *VA* 728 anhelanti *V* anhęlanti *A* 732 aluus coeanea est *Grotius* alueus ocana aã ē *V* alueus ocanea est *A* 735 agris *V* ęgris 737 penetrata *A* pentrata *V* 739 uigore *V* nitore *A* 740 Sirius *Grotius* Si prius *VA* ‖ blandusque *V corr. manus 1 A* ‖ herbas *V* hęrbas *A* 741 nutrit tepefacta *A* nutrite pe facta *V* 744 fuluo *VA cf. Hermes XII p. 155 n. 22* 745 coruscant *V* coruscans *A* *u. 747 inscribitur* LEPVS *VA*

urguetur cursu rutili canis. ille per aethram
effugit instantem, premit autem Sirius ore.
auritum primis emittit gurges ab undis,
ille minax pauidum super editur et procul idem,
cum lepus occiduum sese inclinauit in aequor,
more latebrarum repetens freta, Sirius alto
defluit ab caelo mersumque per umida quaerit.
Magnus Iasoniam cauda canis extrahit Argo
puppe refulgentem. neque enim se Thessala cumba
solemne in faciem rostro mouet. extima puppis
surgunt Oceano, uelut alto a gurgite nautae,
cum portum tenuere, auidi uolitantia raptim
sipara conuertunt tergumque incurua remulsi
litora certatim subeunt simul. illa marinas
iam defuncta uias procul imi litoris algas
pone subit terramque tenens secura quiescit.
sic Argo rutilam tantum inter sidera puppim
ducit et occultat rigido tenus altera malo.
sponte gubernaclum puppis demittit in undas
celsior ac merso descendit in aequora clauo.
Distantem Andromedam prolixi tramite mundi
perterret cetos. nam Threicii prope flabra
Andromedam boreae celso rotat aethere cardo,
belua dira noto uehitur, trahit auster in arcton

---

749 urguetur *V* urgetur *A* Vergetur *L* ‖ aethram *VA* aethra *correxit L* 750 effugit *VA* Voluitur *L* ‖ autem *VA* igneo *L cf. Hermes XIII p. 359 n. 38* 752 super editur *VA cf. Hermes XIII p. 365 n. 49* *u. 756 inscribitur* ARGO *VA* 757 cumba *V manus 1 A* cymba *correxit manus 2 A* 758 solemne *VA* solenni *v* ‖ rostro *Heinsius* ostro *VA* 761 incurua *A* in curua *V* ‖ remulsi *scripsi cf. Hermes XV p. 184 n. 55* remulco *VAe* 764 quiescit *V* quiescat *A* 765 tantum (tm̃) *e* tantam *VA* ‖ puppim *A* pupī *V* 766 ducit et *Buhlius* ducitur *VA* 767 gubernaclum *A* gubernaculum *V* ‖ demittit *Schraderi commentarius Berolin.* dimittit *VA* *u. 769 inscribitur* CETOS *V* cetus *A* 770 cetos *A* ectos *V* ‖ Threicii *A* Treicii *V* 771 boreae *A* boraeę *V* ‖ cardo *V* carda *A* 772 auster in arcton *Grotius* austeri norto *V* auster in orto *A*

ora inimica salo. nam qua se laniger alto
caelo aries tollit, qua piscibus astra duobus
augentur, rutilat subter Nereia pistrix,
efflua percurrens non multum fluminis astra.
illa memor longae formidinis, illa duorum
inter signa tenax horret squalentia monstri
terga procul pauidumque super caput inserit undis.
Quin et caeruleo flumen quoque gurgite manat
astra inter sedesque deum. pars aequor id esse
credidit. Ausonii namque hunc dixere priores
Eridanum, Venetos late qui lapsus in agros
Alpino Hadriacos inpellit gurgite fluctus.
hic fusum caelo quondam Phaethonta sub undas
excepit senior, leue cum sensere iugales
aetherii rectoris onus cumque ignifer axis
tramite sub mundi mortales spreuit habenas.
didita tum late texere incendia terras;
astra uorax ignis, flammae sola cuncta coquebant,
donec fata sui miseratus Iuppiter orbis
redderet aetherii Phoebo moderamina cursus.
illum prolixis durae Phaethontides alnis
planxerunt, rediit supero pax aurea mundo
Eridanumque senem nutu Iouis omniparentis
astra receperunt. Pharium pars altera Nilum
conmemorat, largo segetes quod nutriat amni

---

776 multum *VAe* multi *v cf. Hermes XIII p. 360 n. 39* 777 formidinis *V correxit A* ‖ duorum *VA* suorum *Grotius u. 780 inscribitur* FLVMEN *VA* 780 manat *scripsi cf. Hermes XII p. 156 n. 23* manas *V* manans *A* 781 aequor id esse *Grotius* aequoris esse *VA* 783 Eridanum *A* Heridanum *V* 785 Phaethonta *V* Phaetonta *A* 787 onus *V* honus *A* ‖ cumque ignifer *V* cum signifer *A* 788 habenas *A detritum ut legi nequeat V* 789 didita *Grotius* Didata *V* Dedita *A* 793 Phaethontides *e* phaethodides *V* phaetontides *A* ‖ alnis *N. Heinsius* ulnis *VA* 795 Eridanumque *A* Heridanumque *V* ‖ nutu *e* nuntii *V* nam tum *A*

arentisque locos unda fecundet alumna
uel quod de medii prolapsus parte diei
uastus in aequoreas pelagi sese inferat undas.
iste pedem laeuum rutili subit Orionis
fusaque quae geminos adstringunt uincula pisces
Eridani coeunt amfractibus, ut procul ille
tenditur effusi ui gurgitis. huc quoque cristae
cedit apex, summa qua lux pistrice coruscat
desuper et flamma caudarum cingula figit.
  Inter demissum procul in uada caerula clauum
puppis Iasoniae depictaque terga carinae
et pistrim undicolam, leporis qua tenditur aluus,
stellarum creber rutilat rubor. haut tamen istis
uel lux multa micat uel fit memorabile nomen.
nulli etenim formae flammarum Iuppiter ignes
discreuit, nullos simulant haec corporis artus,
qualia digesto mundus sacer ordine uoluit,
semper in antiquum retrahens iter omnia secum
saeclorum serie longa. istas denique signant
interualla faces, similis quoque lux habet omnis,
par modus; occasu pariter referuntur et ortu.
†nec expectanda forent ponto quod sola carerent.
cetera descriptis aptantur singula membris
formarum. flagrans leporem qua Sirius urget,

---

798 fecundet *Grotius* fecundat *V* fęcundat *A* 799 prolapsus *V* lapsus *A* ‖ parte *e* parente *VA* 800 pelagi *e* pelago *VA* 803 Eridani *A* Heridani *V* ‖ amfractibus *V* anfractibus *A* ‖ ut *VAe* hic *Grotius cf. Hermes XII p. 156 n. 24* 804 huc *V* hic *correxit manus 2 A* ‖ cristae *V* crista *correxit manus 2 A* 805 pistrice *e* pristice *V* pristina *A* *u. 807 inscribitur* PISCIS MAIORIS *V* piscis maior *A* 807 uada *V* cada *A* ‖ clauum *V correxit A* 809 et pistrim undicolam *V* Pistri mundicolam *A* 815 antiquum *A* antiqũ *V* 816 serie *A* seriae *V* 819 nec *VAe* ne *v* ‖ expectanda *VA* spectanda *Grotius* ‖ carerent *V* caremus (*deleuit A*) carerent *A* haec spectanda forent forma nisi cuncta carerent *conieci cf. praefat. p. XVII sq.*

languida nec certo sub nomine cuncta feruntur.
Ultra saetosi rursum speciem capricorni,
cardinis inmersi qua sunt australia flabra,
in pistrim horrificam conuersus uiscera piscis
subuehitur. notium uocat istum Graecia piscem.
stellae aliae mundo, qua pulcher aquarius instat
et qua cristato consurgit belua dorso
usque sub aerii rutilantia sidera piscis,
sunt mediae flammae, sterilis ac lucis egenae,
nam passim ignoti uice uulgi semet in aethram
protollunt. dextram sed tantum propter ephebi,
pocula quem diuum mensis gestare loquuntur,
efflua se species liquidarum fundit aquarum
partis in geminas. lux illic clara duabus
est solum facibus. non haec spatiosa per aethram
interualla tenent neque lumen lumine forte
conlidunt. alii Phrygium nam subter ephebum
ardet apex, alii, qua curuam belua caudam
terminat, insignis late uomitur globus ignis.
cunctis nomen aqua est. quin stellae denique propter
ora sagittigeri, qua se uestigia prima
cornipedis simulant, circumuoluuntur Olympo,
quis face sub tenui tenebrosus marceat ignis.
Ecce uenenatae qua scorpius agmine caudae
plurimus erigitur tepidumque super micat austrum,
paruulus hic aram locus exprimit. hanc satis arto
tempore suspicies mundo rutilante referri.
nam polus, aduerso qui tollitur axe Bootis,

---

822 feruntur *A* fer̃ *V* 828 dorso *A* dorsũ *V* 837 tenent *V* tene *A* ‖ lumine forte *v* ubiuia fonte *V* obuia fonte *A* uotiua fonte *e* 838 alii *VA* uni *Grotius cf. Hermes XV p. 187 n. 66* 841 cunctis *v* cuncti *VAe* ‖ aqua *V* aquę *A* ‖ est *V om. A* ‖ quin *Schraderi commentarius Berol. cf. Hermes XV p. 187 n. 67* qui in *VA* *u. 845 inscribitur* ARA *VA* 846 super micat *A* supermicata *V* 847 hanc *Grotius* hoc *VA* 849 qui *VA cf. Hermes XV p. 187 n. 68*

quantum suspenso uada linquit turbida caelo
Oceani, tantum in sibimet contraria tendit.
Arcturum uertex leuat arduus, umbrifer austri
aram cardo premit. breuis olli semita caeli
occasusque celer, tamen isto luciparens Nox,
fata hominum miserata prius, miserata labores,
certa procellarum statuit procedere signa.
ne tibi, cum denso conducitur aere caelum,
inter nimbiferas nubes spectabilis exstet
ara poli, longa ut glomerent circumque supraque
feta pruinarum se uellera, qualia tristi
coguntur uento terraque excita per aethram
nubila conceptos effundunt desuper imbres!
non arae, non sit tali sub tempore uertex
clarior! hoc nam saepe notum praenoscere signo
Nox docuit! Noctis siquis praecepta sequatur,
incassum zephyri uoluunt mare: siquis at ista
respuat, incautas percellent flabra carinas.
uix, si sera Iouem subeat miseratio rerum,
pigra salus nautis redeat fluitantibus alto.
certior ast ollis ueniet spes, axe supremo
si boreae stringat rutili coma fulgoris auras.
his signis austri raptabunt flabra fluentum,
donec de boreae rutilum iubar emicet axe.

---

851 Oceani *V* Oceano *A* ‖ in sibimet contraria tendit *v* sibi *quam uocem excipit spatium uacuum VA* ſibi met contraria tendit *e* 852 umbrifer *scripsi cf. Hermes XVI p. 133 n. 95* imbrifera *V* imbrifer *A* 854 isto *V corr. manus 2 A* 855 labores *A* labore (?) *V* 859 supraque *A* supra *V* 860 se *V* qua (*deleuit A*) se *A* 862 conceptos effundunt *e* concepto fefundunt *V* concepto se fundunt *A* 864 saepe *A* sepae *V* praenoscere *v* pronoscere *VAe* 866 incassum *V* in cassum *A* ‖ uoluunt *A* uolunt *V* 867 percellent *V* procellent *A* 868 si sera *Grotius* sissera *VA* sis sera *e* 870 ast ollis *V* attollis *A* 871 boreae *A* borae *V* ‖ rutili *V* rutilo *A* ‖ fulgoris *Ve* fulguris *v cf. progr. Erfurt. a. 1882 p. XIII* coma fulgoris auras *om. A* 873 boreae *A* bore *V*

at si Centaurum medio sub tramite caeli
uideris, ut fluctu tantum discedat eoo,
quantum adit occasum, sit tectus desuper autem
nube umerum et caelo sint omnia signa priora:
eurus erit, uerret salsi uada gurgitis eurus.
Contemplator enim geminae rutilantia formae
uiscera, quae signis subtexit membra duobus.
nam qua parte hominem quadrupes sustollit equino
uentre super stantem, uersatur scorpius ingens:
at qua cornipedem media uir fundit ab aluo,
curua uenenati sunt tantum brachia signi.
ille autem, dextram protendere uisus ad aram
caelicolum, iustae persoluit munera uitae
agrestemque manu praedam gerit. hic, ubi celso
Pelion adsurgit dorso nemorosaque late
inserit aeriis iuga nubibus, arbiter aequi
egerat Alcidae legum post bella magister.
Desuper ingenti sese agmine porrigit hydra,
quae prolata salo longe latus explicat aethra,
in cancrum protenta caput, caudamque feroci
Centauro inclinat, transit spatiosa leonis
uiscera et ingenti sub uirgine summa quiescit.
quin et eam spirare putes: sic agmina caelo
lubrica conuoluit, sic spiras pendula torquet,
sic et flammigero linguam iacit ore trisulcam.
spirarum medio gestat cratera coruscum,
ultima caeruleum sustentant agmina coruum,
ales ut intento fodiat uaga uiscera rostro.

---

876 sit *V* si *A* 878 salsi *V* salsa *A* *u. 879 inscribitur* CENTAVRVS *VA* 880 quae *v* quod *VAe* 882 super stantem *A* superstantem *V* 888 Pelion V Pelius *A* 890 egerat *VA* degerat *Grotius* ‖ magister *V corr. A* *u. 891 inscribitur* HYDRA *VA* 892 salo *V* solo *A* ‖ longe *e* longa *VA* 894 inclinat *V corr. A* 895 summa *A* suma *V* 896 et eam *scripsi cf. Hermes XV p. 184 n. 57* uitam *VA* ‖ spirare *V* sperare *A* 901 uaga *VA* cana *Hauptius cf. Hermes V p. 189*

Ultimus est procyon, geminorum subditus astro,
ore micans rutilo, trina face uiscera lucens.
Ista uolutatos cernuntur cuncta per annos,
haec uehit Oceanus pater omnia mersaque rursus
hauriet Oceanus, trahit ingens machina caeli
cuncta super. pingunt rutilam sua sidera noctem.
Quinque itidem stellae, similis quibus haut sit imago
nec quas formarum ductus notet adfixarum,
per bis sena poli uolitant rutilantia signa.
nullus eas aliquo pacto deprendere certet,
nam uaga per totam cunctis uia defluit aethram
semper et aduerso referuntur tramite mundi.
mundus ab eoo trahitur reparabilis alto,
pronus Atlantei procul in uada caerula ponti.
illae in subrecti cogunt iter aetheris orbem,
nitentes in summa poli motuque feruntur
aduerso solis radiis ceu, cum uada cumbam
prona uehunt, siquis prora nitatur ab alta
in puppim proferre pedem, uia carpitur olli
cursibus inceptis contraria. uis tamen istis
obuia labentis semper sustollitur aethrae
unicaque in solis adolent incendia flammis.
longa uolutandis tamen ollis tempora currunt

---

u. 902 inscribitur PROCYON *VA* 902 Procyon *A* procion *V* 905 haec *v* hac *VAe* 906 hauriet *V* hauritet *A* 907 super. pingunt *Grotius* superpingunt *VA* *u. 908 inscribitur* PLANETAE *VA* 908 similis *V* similes *A* 909 nec quas *v* nequas *VAe* ‖ ductus *Grotius* doctus *VA* 910 bis sena *A* bissenna *V* 911 aliquo *Grotius* alio *V* *post quinque uel sex litterarum spatium uacuum A* ‖ deprendere *v* dependere *V* deprehendere *A* depraehendere *e* 915 in uada *V* *quinque litterarum spatium uacuum praebet A* 916 subrecti *V* subiecti *A* *cf. Hermes XV p. 188 n. 69* 918 cumbam *V* cymbam *A* 920 olli *V* alli *corr. A* 921 inceptis *e* incaeptis *V* incoeptis *A* ‖ uis tamen istis *e* uis. istam. istis *V* uis ita in istis *A* 922 labentis *Grotius* labenti *VA* 923 unicaque *V* unica quę *A* 924 uolutandis *V* colluandis *A*

pigraque se referunt, sedes sortita priores,
omnia. non illas animis audacibus ergo,
carmine non caeco temptabimus. hoc satis unum
musa mihi, satis hoc longi labor egerit aeui,
si defixarum cursus et signa retexam.
  Quattuor aerios zonae cinxere meatus,
quattuor has cursus et tempora nosse uolentem
scire sat est. quin signa etiam sunt quattuor istis
plurima, quae zonis haerentia conuoluuntur.
ipsae inconcussa retinentur sede per annos
mutuaque inplexae sibimet consortia mordent,
at modus in binis protenditur. aurea pepli
sidera nocturni si suspectare libebit
nec scindunt medium Phoebeia lumina mensem,
langueat ut stellis species hebes, omnia caeli
inlustrante dea ac flammas superante minores,
orbe sed haut pleno sinit igni feruere acuto
sidera: candentis speciem super inspice lactis
protendi caelo. color olli nomen ab ortu
primigeno statuit. sic zonam Graecia sollers
concelebrat, nostro sic balteus ore notatur.
non isti forma similis similisue colore
circulus est alius, modus et mensura duobus
est conpar solis, alios duo parcior artat
linea nec multa trahit istos ambitus aethra.
  Horum alius, duri qua soluunt flabra aquilones
et qua praecipitant borealia flamina sese,

925 sedes *A* sede *V* 927 temptabimus (tentabimus *Grotius* temptauimus *VA* *u. 930 inscribitur* CIRCVLI *VA* 931 has *V* hos *A* 935 inplexae (implexę) *A* inplexa *V* 938 scindunt *V* condunt *A* ‖ Phoebeia *e* Phobeia *V* Plebeia *A* 939 langueat ut stellis *Grotius* languet ut in stellis *V* languat ut in stellis *A* ‖ hebes *A* ebes *V* 941 igni *V* ignis *A* 943 olli nomen *V* ob linomen *A* 944 primigeno *V* pinigeno *A* 948 est *V* et *A* ‖ parcior *e* paruor *V* aiuor *ante* aiuor *duarum litterarum spatium uacuum A* 950 qua soluunt *Grotius* cum soluunt *V* connoluunt *A* 951 qua *Grotius* cum *VA*

axe Lycaonio iacet obuius. hic geminorum
sunt capita, hic genua aurigae defixa quiescunt.
circulus hic idem retinet pede Persea laeuo
adque sinistro umero, cubito tenus hic quoque dextram
sustinet Andromedae, manus extima desuper acri
subrigitur boreae; cubito inclinatur in austrum
maerens Andromeda. hic celeris uestigia summa
praestringuntur equi, praestringitur ales ab ipso
uerticis extremo. secat hic umeros ophiuchi
circulus et secum flagrantia dorsa reuoluit.
Erigone tepidum sese submittit in austrum
uirgineusque pudens zonae super imminet artus.
sed leo, sed cancer borealis tramite caeli
uiscera protendunt. at circulus ima calentis
pectora perque aluum procul in postrema leonis
succedit. secat ast alium per uiscera plana
et medio subter caua tegmina diuidit orbe,
lumina secludens altrinsecus. orbita porro
ista poli partis si discernatur in octo,
quinque superuoluit se partibus, at tribus alti
intrat stagna sali. Sol istinc flammifer aethram
iam relegit pulsuque deus semel ordine facto
flectitur aestiuo neque celsum semita in axem
sideris erigitur. uia rursum nota iugales

---

952 axe Lycaonio *V* a Lychaonio *post* a *spatium duarum litterarum uacuum A* 953 hic *v* hoc *VAe* ‖ aurigae defixa *V* auriga edefixa *A* 958 maerens *V* m res *post* m *duarum litterarum spatium uacuum A* ‖ Andromeda *corr. V* Andromedę *A* ‖ hic *v* hoc *VAe* uestigia *A* uertigia *V* 960 extremo *v* extremum *VAe* 961 flagrantia *V* flagramen *A* ‖ dorsa *V* adorsa *A* 962 submittit *correxi* summittit *V* submittere *A* 963 uirgineusque *V* uirgineosque *corr. A* ‖ super imminet *scripsi* superimminet *v* super inuidet *VAe* 964 borealis *V* borealia *A* 966 aluum *V* alium *A* 967 succedit *V* secedit *A* 968 orbe *Schraderi commentarius Berol.* orbem *VA* 970 si *V corr. A* 972 intrat stagna *v* intrat in stagna *Ve* in at in stagna *post* in *duarum triumue litterarum spatium uacuum A* ‖ sol istinc *V* soli stinc *A*

suscipit inque notum rutili redit orbita solis.
Circulus iste quidem cancro tenus adiacet axem
semper inocciduum. procul alter cardine in austri
diuidit imbriferi corpus medium capricorni
Idaeique pedes pueri postremaque caudae
caeruleae pistris. breuis hic lepus, hic canis artus
conditur extremos, hic Thessala cernitur Argo,
hic Centaureae fera molis terga secantur.
iste uenenatae disiecta uolumina caudae
amputat, hic arcu protenditur ampla sagitta.
ultimus hic Phoebo locus est, ubi lapsus in austrum
pellitur, albenti cum canent tempora bruma.
sideris hic metae: procul istuc caelite curru
axe sereniferi descendit Sol aquilonis.
partibus iste tribus tantum se circulus effert,
quinque latet, crepuli succedens stagna profundi.
Inter utrumque dehinc, quantus iacet ambitus illi
zonarum, cani specie quae lactis in aethra
cernitur, ingenti se tramite linea tendens
diuidit ima noti, discernit et alta aquilonis.
hic luci modus et tenebris sub lege magistra
pensatur: nox aequa diem subit aemula. Phoebus
lumina substituit paribusque reuoluitur horis,
uel cum summa aestas coquit agri uiscera hiantis
uel cum floricomo iam tellus uere mouetur.
ast isti, celsae qua tramite panditur aethrae,
indicium est aries, hunc totum linea quippe

977 cancro tenus *e* canoretenus *VA* ‖ axem *scripsi cf. Hermes XIII p. 360 n. 40* axe *VA* 978 inocciduum *correxi* in occiduum *VA* 981 caeruleae (ceruleae) *A* cęrulę *V* ‖ artus *V* arcthus *A* 982 extremos *v* extremus *VA e* 983 molis *V* mollis *A* 991 succedens *e* succedens *VA* 992 ambitus illi *e* abitus illi *V* arbiter olli *A* 993 cani *V* canis *A* ‖ specie quae *A* speciem quae *V* 994 tendens *V* tendent *A* 996 hic luci modus *V* hic dus *post* hic *sex litterarum spatium uacuum A* 997 nox aequa *V* noxae que *A* ‖ Phoebus *V* Phoebo *A* 1001 ast isti *V* astisti *A* ‖ aethrae *v* aethra *VA e*

sustinet. hic tauri curuantur crura minacis
et rutilat stellis hic balteus Orionis.
spira anguis leuis hic craterque, tenacia corui
ora inhiant. hic sunt flexarum denique flammae
chelarum, genua hic rigidi uibrant ophiuchi.
nec Iouis armigero caret alite, namque per ipsum
fulua aquila est. caput hic equus eminet hicque comanti
ceruice erigitur clarae dator Hippucrenae.
tris omnis recte contentos tramite caeli
distantisque pari spatio sibi transigit axis,
omnibus et mediis ut circumfunditur idem.
Desuper obliqua est alii uia quartus et iste
stringitur artatus zonarum mole duarum,
quas ab diuersa mundi regione locatas
cire repercussi momentum diximus astri.
hunc alius medium medius secat. haut dea Pallas,
uel licet haec cunctos praecellat acumine diuos,
conpingat parili sic lubrica plaustra meatu,
inplicet ut spatiis sibimet distantibus orbis,
qualia deuexo nectuntur ab ordine cuncta
urgenturque uiam similem noctesque diesque
lucis ab exortu procul in uada Calpetana.
namque Tithoneo cum sunt elata profundo,
rursus in occiduos merguntur singula fluctus
ordine partito: similis nascentibus ortus
scandendi lex una mouet, par denique lapsus
omnibus et simili conduntur sidera casu.

1003 curuantur *V* curuarunt *A* 1005 craterque *v* crater et *VA* craterq; & *e* 1008 *cf. Hermes XV p. 185 n. 58* 1010 Hippucrenae *V* Hippocrenes *A* 1011 recte *VA* recto *Grotius* *u. 1013 omittunt VA* *u. 1014 omittunt VA* 1014 alii uia *scripsi* aluuia *e* aliis uia *v cf. praef. p. XVIII sq.* 1017 cire *Grotius* scire *VA* 1019 diuos *A* diuus *V* 1020 meatu *A* metatu *V* 1023 noctesque *A* nocteque *V* 1024 Calpetana *Grotius* Calpetitana *VA* calpetitana a calpes *margo A* 1025 namque *VA* nam *Grotius* || Tithoneo *A* thithoneo *V cf. Hermes XVI p. 124 n. 79* || sunt elata *V corr. A*

ille autem Oceani tantum descendit in aequor,
quantum ab caeruleo distat cancro capricornus
et quam multus item est, ubi gurgite protulit ortum,
tantus in aduersas itidem est cum labitur undas
signifer. in spatio, quantum deducitur orae
ambitus extremae, puncti uice terra locanda est.
unde acies oculis cum tenditur, haec quoque puncti
sedem habet. hoc signo procurrit missa per auras
signiferi in summum. medio de tramite siquis
dirigat obtutus agilis procul hosque locorum
defessos longo spatio tener amputet aer:
id, quod contenti uisus absciditur, ultro,
siqui in signiferi patulum circumferat orbem,
sex olli partis magnae dabit ambitus orae.
ast hae dimensa spatii sic lege locantur
binaque decisis includunt partibus astra.
olli cancer inest, leo flammifer, Attica uirgo,
brachia sunt itidem chelarum et scorpius ipse,
arquitenens, saetosa dehinc species capricorni
uoluitur, auratam protendit aquarius urnam,
tum duo sunt pisces, aries taurus geminique.
his se bis senis sol admouet hisque recurrens
omnibus absoluit totos reparabilis annos.
quem cum signiferi graditur sol aureus orbem,
singula frugiparos attollunt tempora uultus.

1034 orae *v* horae *VA e* 1036 oculis *VA* oculi *Scaliger ad Manil. I 554* 1037 hoc *v om. Ve* in *A* 1039 dirigat *A* derigat *V* 1040 defessos *e* defensos *VA* || tener *V* tenet *A* 1041 abscinditur *V* absciditur *A* 1043 sex *v* Ex *VA e* || orae *v* horae *VA e* 1044 hae dimensa *V* hoedi mensa *A* 1045 binaque *A* bina *V* || includunt *v* includant *VA e* 1046 flammifer *e* famifer *V* flamifer *A* 1049 uoluitur *V* Vel cum summa ęstas coquit *in* uoluitur *mutauit manus 1 A librarius pro u. 1049 iteraturus erat u. 999* 1051 his se bis senis *e* His-saebis senis *V* His se bissenis *A* || admouet *V* ammouet *A* 1053 quem *Grotius* quae *VA* 1054 frugiparos *V* frugiferos *A*

illius Oceano quantum submergitur alto,
tantum telluris super eminet. omnibus iste
noctibus inlabens pelago sex inserit astra,
sex reparat. tanto nox umida tempore semper
tenditur, extulerit quantum se circulus undis.
At si scire uelis, mora lucem quanta retentet
et quanto nox atra sibi trahat otia lapsu:
quae procul Oceano consurgunt, signa notato,
horum semper enim comes est Titanius uni.
horum prima oculis memor incunabula quaere,
luminis ipsa uagi captans uenatibus, ipsa,
ipsa notans mundo. quae si se nubibus abdent
aut si, cum surgunt, ut tellus saepe tumescit,
occultata iugo praetextaque rupe latebunt,
prompta uia est aliis uenientum tempora signis
noscere. namque ipso deprenderis indice cuncta
Oceano, magnam qua circum amplectitur undis
tellurem, curuet celando ut litora mundo
latius adque sinu patuli salis hauriat astra.
istius indicium praebebunt cornua semper,
uel matutino qua perstrepit aera fluctu,
acer Atlantei uel qua furit aequoris aestu.
Nam non obscurae, cum cancer commouet ortum,
Oceano stellae circumuoluentur utroque,
in freta labentes aut quae *se* rursus eoi
parte ferunt mundi. Minoae clara coronae
serta cadent, austri tergo cadet incola piscis.
hunc medium pendere tamen mediumque sub undas

1056 super eminet *correxi* supereminet *VA* 1059 extulerit *A* extullerit *V* 1061 trahat *V* trahit *A* 1066 mundo quae *A* mundoq: *V* ‖ si *Grotius* sic *VA* 1067 cum surgunt *scripsi* consurgunt *VA cf. Hermes XV p. 185 n. 60* 1068 praetextaque *scripsi* praetentaque *VA* 1069 aliis *v* alii *VAe* 1070 noscere *V* nossere *A* ‖ deprenderis *V* deprehenderis *A* 1075 aera *A* aere *V* 1077 obscurae *V* obscure *A* 1079 aut quae *A* autq: *V* ‖ se *addidit Grotius om. VAe* 1080 Minoae clara *A* minoezi aeclara *V* 1081 tergo *v* ergo *VAe* ‖ cadet *A* cade *V*

cedere per spinam rutila labente corona
semper suspicies, at tergi plurima uersum
uentre tenus summo supera inter sidera cernes:
os et colla dehinc et pectora uasta per aequor
mersantur. premit ab genibus celsos ophiuchum
usque umeros cancer, cancer premit ortus et anguem,
agmine qua uasto fluitat caput, aspera ceruix
qua tumet et spiris qua turgent pectora primis.
parte nec Arcturus distabit multus utraque,
iam minor in superis, iam uiscera plurimus alto
conditur. hunc etenim consortem quattuor astris
Oceanus recipit. satur hic uix luminis omnis
cedit et incipiens tandem conuexa relinquit.
tum iam plus mediis nox inclinabitur horis,
cum labente die Phoebo comes ibit in undas.
ista quidem uasti conduntur gurgitis alto,
contra autem nullo reses ortum uiscere profert
Orion, rutilans ardentia cingula late,
et flagrans umeros et splendens ense corusco
Eridanumque trahens alio se litore promit.
Adueniente dehinc uilloso colla leone
omnia, quae cancro sese emergente per aethram
extulerant, abeunt. quin et Iouis ales in undas
conditur et totis raptim petit aequora pinnis.
sed nixus genibus replicato crure residens

1085 cernes *A* carnes *V* 1087 celsos ophiuchum *A* celso sophuicū *V* 1089 fluitat *Grotius* pluit ad *VA* 1090 qua tumet et *e* Quantū et *V* Quantum et *A* 1093 hunc *V* hic *A* 1094 satur hic uix luminis *V om. A* ‖ omnis *scripsi cf. Hermes XVI p. 123 n. 75* amnis *VA* 1095 incipiens *Grotius* inspaciens *V* inspiciens *A* 1097 Phoebo *V* Phoebe *VAe* ‖ labente *A* labende *V* 1099 nullo reses ortum uiscere profert *scripsi cf. Hermes XII p. 157 n. 25* nullo n̄ uultū uiscere uorans *V* nullo non uultum uiscere +uorans *A* 1100 cingula *V* sydera *A* 1102 Eridanumque *v* Heridanumque *Ve* Heridianumque *A* ‖ alio se *v* alios e *VAe* 1103 leone *A* leonae *V* 1107 crure *Schraderi commentarius Berol.* lucre *VA*

poplite iam superi celatur corporis artus.
non tamen iste genu, non laeuam gurgite plantam
occulitur, non Oceanus uorat omnia signi.
proserit hydra caput, claro lepus exilit ortu
et procyon primique pedes canis ignicomantis.
  Erigone salsis cum uultum exegerit undis,
aeris ut patuli iam conscia permeet aethram,
astrorum numerosa premit. nam uirgine eoo
consurgente freto cedit lyra Cyllenaea,
cedit delphinus pelago ceditque sagitta
primaque pinnarum pars canum condit olorem,
uix iam cauda salum superat. uix lumine parco
eminet Eridanus, ponti procul efflua tinguit.
celatur sonipes caput inpiger, ardua ceruix
Tethyos ima petit, salso iuba rore madescit.
hydra superpositum procul in cratera mouetur
parte alia et liber uestigia Sirius ardet,
ultima caeruleo protelans aequore puppim.
illa micat maloque tenus sese exerit Argo,
cum iam uirgineos aether uehit altior artus.
  Nec, cum flagratas emittunt marmora chelas,
sideris expertis et clara luce carentis,
non est nota dies aut est ignobilis ortus.
namque his indicium proprio fert ore Bootes
plurimus exoriens Arcturumque eminus alto
cardine succendit. iam celso Thessala puppis
aethere subuehitur, iam mundo funditur hydra

1108 celatur *A* caelatur *V*   1109 iste *v* isto *V* ista *A e*   1112 procyon *A* protion *V*   1115 nam *V* iam *A*   1116 lyra *A* lura *V* ‖ Cyllenaea *e* Cyllenaee *V* Cyllenea *A*   1117 delphinus pelago *V* delphinus cedit pelago (cedit *deleuit*) *A*   1118 condit *V* cundit *A*   1120 ponti *A* ponto *V* ‖ efflua tinguit *V* effluat hinnit *A*   1121 ardua ceruix *e om. VA*   1122 Tethyos *A* Thethios *V* ‖ iuba rore *N. Heinsius* iubar ora *V* iubar ore *A*   1128 flagratas *A* flagrata *V* ‖ marmora *A* marmo *V*

longior extremaeque polum subit indiga caudae,
curua Chii caelo cum surgunt brachia signi.
inspice ceu dextra referatur ab aethere planta
inque genu tantum nixus pede proferat ortum.
iste lyrae rutilat conterminus adque sub undis
hic tenebris petit occidui uada caerula ponti
et mox Oceano reparatur clarus eoo.
cum chelis igitur pede tantum promitur uno.
ipse dehinc uersus procul in caput ultima monstri
terga manet, manet, arquitenens dum spicula caelo
exerat et supera uibret bellator in aethra.
hoc sidus reuehunt chelae; crus scorpius ipse,
cetera cum medio, laeuam et caput oraque sursum
arcus agit. tribus hic tandem remorantia membra
partibus erigitur, tria totum denique signa
absoluunt pelago. mediae tum serta coronae
et quae Centauro diffunditur extima cauda,
prima uenenati cum repunt brachia monstri,
surgunt Oceani iam gurgite. et ultima cygni
et caput acris equi premit aequora. iam procul ista
marmoris occidui penitus petiere profundum,
hausta salo. caput Andromedae freta uasta receptant
ac formidatam deuexi cardine mundi
fluctigeni speciem monstri super inuehit auster.
sed boreae de parte trucis uelut aggere ab alto

1135 extremaeque *A* extremeque *V* ‖ indiga *v* indica *VA e* 1136 cum surgunt *Grotius* consurgunt *VA* ‖ signi *A* signa *V* 1139 lyrae *A* lyre *V* 1140 uada *Schraderi commentarius Berol. Schaubachius* uaga *V* iuga *A* 1146 hoc *A* haec *V* ‖ crus *V* trux *A* ‖ ipse *V* ipso *A* 1148 remorantia *A Grotius* memorantia *V* 1151 et quae *Grotius* Exque *VA* ‖ extima *V* ultima *A* 1152 uenenati *A* uenena *V* 1153 Oceani *scripsi cf. u. 430 sq.* Oceano *VA* ‖ gurgite *v* gurges *VA e* 1154 acris equi *e* agri sequi *V* agrise qui *A* 1156 Andromedae *A* Andromede *V* ‖ receptant *V* receptans *A* 1158 speciem *v* specie *VA e* ‖ super inuehit *A* supinhueit *V* 1159 boreae *A* boraeȩ *A*

prospiciens superi subrecto uerticis axe
intentusque procul specie uaga brachia Cepheus
exerit et saeuam pelagi monet adfore pestem.
illa tamen uersa in fluuium postrema profundo
tinguitur ab spina, capiti quae proxima summo est.
undas succedens Cepheus et uerticem et ulnas
mersatur patulas. quin et cum scorpius acer
nascitur Oceano, quidquid per sidera aquarum
ad speciem Eridanus pater expuit, abditur alta
Tethye et occidui tegitur Padus aequore ponti.
scorpius ingentem perterritat Oriona,
proserpens pelago. uetus est, Latonia uirgo,
fabula nec nostro struimus mendacia uersu.
prima, nefas! duri conpegit germinis aetas,
prima dedit populis. caecus mos mentis acerbae
inmodicusque furor sceleris penetrauerat oestro
inpia corda uiri. caluerunt dira medullis
protinus in mediis incendia, plurimus ardor
pectore flagrauit. tene inprobus ille procaxque,
te, dea, te dura ualuit contingere dextra,
cum sacrata Chii nemora et frondentia late
brachia lucorum, cum siluae colla comasque
deuotae tibimet manus inpia demolita est,

1160 subrecto *Grotius* subuecto *VA cf. Hermes XV p. 188 n. 69* 1161 procul specie *V* procul uaga specie (uaga *deleuit*) *A* ‖ Cepheus *v* epheos *VA* cepheos *e* 1163 profundo *VA* profundum *Grotius cf. Hermes XVI p. 125 n. 81* 1164 tinguitur *V* tingitur *A* 1165 undas *scripsi cf. Hermes XII p. 160 n. 31* unda *V* undique *A* ‖ succedens *e* succendens *VA* ‖ uerticem *V* uertice *A* 1166 cum *A Grotius* tum *V* 1168 Eridanus *A* heridanus *V* 1169 Tethye *V* Tetre *A* 1171 est *A* o *V* 1173 conpegit *scripsi cf. Hermes XII p. 158 n. 28* c̄pegi *V* cum pegi *A* 1174 acerbae *A* acaerbę *V* 1175 inmodicusque *correxi* immodicusque *A* inmodicus quae *V* ‖ penetrauerat *v* penetrauerit *VA e* 1176 caluerunt *VA* tabuerunt *e cf. Hermes XVI p. 123 n. 74* ‖ medullis *A* medullus *V* 1178 tene *V* tener *A* 1179 te dura *V* re dura *A* 1182 demolita *A* demoliita *V*

audax ut facinus donum foret Oenopioni?
digna sed inmodico merces stetit illicet ausu.
nam dea nubiferi perrumpens uiscera montis,
dirum antris animal saeuos uomit hostis in artus.
ergo ut falcatis monstrum petit Oriona
morsibus et totas in membra ferocia chelas
intulit, ille mali poenas luit. ista furori
praemia debentur: sunt haec conmercia laesis
semper numinibus. metus hic, metus acer in astro
permanet et, primo cum scorpius editur ortu,
Orion trepido terrae petit extima cursu.
nec minus Andromedae quidquid uolitabat in aethra
et siquid pistris reliquum conuexa uehebant,
hoc oriente ruunt. omnis procul in uada terror
inserit et cunctos pauor unus in aequora cogit.
Cepheus ipse caput distentaque brachia uasto
induitur ponto, tellurem cingula radunt
extima et Oceano mersantur pectora rauco
sola senis; relicum polus ast a litore uersat,
semper inocciduum. genetrix quoque Cassiepia
sidera praecipitis sequitur labentia natae
deformemque trahit procul in uada caeca ruinam.
prona caput solio, solio uestigia ab alto
sustollit miseranda super. quatit ira furorque

1183 ut *Grotius* aut *VA* ‖ Oenopioni *V* Oeno pioni *A* ‖ 1184 ausu *e* asu *V* astr (*deleuit*) asu *A* 1185 perrumpens *A* ferrūpens *V* 1186 in artus *V* amarus *A* 1189 mali *Grotius* malo *VA* 1190 laesis *e* laenis *V corr. A* 1194 Andromedae *v* Andromeda est *VA e* ‖ uolitabat *A* uolitabit *V* ‖ aethra *Grotius* aethram *VA* 1195 pistris *Grotius* pistrix *VA* ‖ uehebant *e* uehebat *VA* 1198 uasto *A corr. V* 1201 ast *v om. VA e* ‖ uersat *V* reuersat *A* 1202 inocciduum *Schaubachius* in occiduo *VA* ‖ Cassiepia *e* Cassiepiā *V* Cassiopea *A* 1205 caput *A* caputque *V* ‖ solio *scripsi cf. Hermes XVI p. 127 n. 85* sollo *V* solo *A* 1206 super quatit *e* superquatit *V* super caput quatit (caput *deleuit*) *A*

Doridos et Panopes post fata nouissima matrem
ac memor has poenas dolor exigit. omnia fluctus
haec simul occiduos subeunt. tamen altera mundus
sufficit inque uicem lapsorum multa reportat.
tempore namque isto reliquae se serta coronae
expediunt pelago postremique agminis hydra
erigitur caudam. caput et turgentia membra
Centauro exsuperant. manus effert dextera praedam
siluarum, nam prima ferae uestigia in ollis
arcum sera manent, arcu redeunte per aethram
protolli incipiunt. relicum serpentis et artus
anguitenentis item fert primis fluctibus arcus.
amborum capita et palmas geminas ophiuchi
ac primam rutili spiram serpentis eoo
scorpius Oceano surgens agitat. pede nixi,
quem procul auersum semper salis aequora mittunt,
tunc artus medii, tum pectora uasta umerusque
dexteraque ulnarum spumosi gurgitis aestu
procedunt. pariter caput et manus altera porro
tota, sagittigeri cum uibrant astra, feruntur.
Mercurialis item lyra uoluitur altaque Cepheus
cardine sustollens uestigia gurgite nondum
pectora liber agit, sed pectora mersus in undas
plaustra Lycaoniae pulsat pede desuper ursae.
tempore non alio magni canis ignea cedunt

1207 Doridos *e* Deridos *VA* 1208 poenas *A* penas *V* 1209 mundus *Grotius* mundis *VA* 1210 uicem *V* uice *A* 1215 in ollis *Grotius* mollis *VA* 1216 arcum *V* at cum *A* ‖ sera *A* serat *V* ‖ arcu *V* arca *A* ‖ aethram *A* aethra *V* 1217 protolli *Grotius* protulit *VA* 1219 palmas *Grotius* primis *VA* 1220 primam *v* prima *VA e* ‖ rutili spiram *A* rutilis piram *V* 1221 agitat *VA* agit. at *Grotius* 1222 aequora *Schraderi commentarius Berol. cf. Hermes XII p. 159 n. 29 et XV p. 183 n. 54* altera *VA* ‖ mittunt *A* nutunt *V* 1226 sagittigeri *V* sagittigeni *A* ‖ cum *v* cui *VA e cf. Hermes XVI p. 125 n. 82* 1227 Cepheus *A* Caepheus *V* 1229 agit *V corr. A* 1230 Lycaoniae *V* Lychaoniae *A*

sidera, protentum freta iam procul Oriona
hauserunt pelago, toto lepus occidit astro.
tum quoque et Oceano fugientem Sirius urget.
sed non aurigam, cum gurgitis ille profundi
ima petit pedibus, capra mox haediue secuntur.
ista polo rutilant, illum uada liuida condunt.
haec membris discreta aliis extantiaque alte
laeuum umerum et summae sese attollentia palmae
cernuntur, donec labenti congrada soli
sidere deuexo freta late caerula turbent.
Namque manum aurigae reliquam celsumque corusci
uerticis et dorso qua spina attollitur alto
deprimit hirsuti sidus surgens capricorni;
membra sagittigero cedunt postrema reuecto.
iam non alatus remoratur uiscera Perseus
aeris in spatiis neque clauum uindicat Argo
adluuione sali. Perseus pede denique dextro
adque genu liber mersatur cetera ponto.
Argo quod curuis puppim super attrahit oris,
tinguitur et duro tangit uada caerula dorso.
ipsa dehinc manet exortum Cilicis capricorni
totaque tum pelago caelo descendit ab alto.
aequora tum procyon, gressum sectatus erilem,
intrat et Oceano permutat celsa profundo.
haec habet occidui plaga gurgitis, ista sonoro
supprimit unda salo. rursum procul erigit aethra
cygnum aquilamque Iouis. surgunt flammata sagittae
sidera perque notum rutila cum numinis ara.

1241 turbent *V corr. A* 1244 deprimit *V* Ne premat *A* 1245 membra sagittigero *e* Mēbras agittero *V* Membra sagittifero *A* 1247 uindicat *V* uendicat *A* 1248 sali *Grotius* sati *VA* 1249 liber *A* libero *V* 1250 oris *e* ores *VA* 1251 tangit *Grotius* tingit *VA* 1252 Cilicis *v* cilidi *VA* cylidi *e* 1254 tum *Grotius* cum *VA* ‖ procyon *A* procion *V* ‖ sectatus *A* secatus *V* ‖ erilem *V* herilem *A* 1256 sonoro *v* sonorum *VA e* 1257 supprimit *A* suprimit *V* 1259 notum *V* notam *A* ‖ cum *Grotius* tum *VA* ‖ numinis *e* luminis *VA*

delphinum patulas promit capricornus in auras.
  Et matutino cum surgit aquarius orbe,
os equus adque pedes nouus exerit. ecce cadentis
parte poli trahit occiduum nox atra sub aequor
Centaurum cauda, sed non caput aut umerorum
uasta simul recipit. persistit pectore celso
cornipedis species et caelum uertice fulcit.
ora dehinc serpens et prima uolumina tantum
conditur. ingentis late tamen agmina caudae
pone trahit. subit ista solum, subit aequora rursum,
integer Oceani cum se Centaurus in undas
iecerit adque nouo uibrarint sidere pisces.
his in summa poli surgentibus ille per austrum
piscis item, planta quem pulcher aquarius urget,
redditur. haut toto tamen hic se corpore promit,
sed manet alterius uenientis tempora signi:
parte latet, partem supera in conuexa sonoris
fluctibus absoluit pelagi. sic brachia maestae
Andromedae, sic crura dehinc umerique nitentes
paulatim recauo redeunt maris, aurea caelo
postquam adolent pisces incendia. denique pisces
cum rutilant, mundo dextram haec attollitur ulnam
laeuaque uirginei sursum se corporis edent,
Phrixei postquam pecoris proruperit ortus.
  Australem hic aries aram procul admouet undis
gurgitis occidui. qua lux redit, excitat idem

1260 patulas *Grotius* paruas *VA* 1261 cum surgit *v* consurgit *VA e* 1262 exerit ecce cadentis *e* exeritae cecadentis *V* exerit exceca dentis *A* 1263 sub *V om. A* 1267 serpens *e* spernens *VA* 1268 late *e* latę *VA* 1269 solum *VA* salum *Grotius* 1270 se *V correxit A* 1273 quem *A* q. *V* 1275 alterius *V* alternis *A* 1281 attollitur ulnam *Grotius* atollit in ulnam *V* attollit in ulnam *A* 1282 corporis edent *scripsi cf. Hermes XII p. 160 n. 32* corpori sedeunt *V* corporis edunt *A* 1283 Phrixei *scripsi* Phriss et *V* Phrisei et *A* Phrix et *e* Phrixei et *v* 1284 australem *v* australe *VA e* ‖ admouet *A* admouit *V*

Persea proceri sustollere uerticis astra
et claros fulgere umeros. at cetera nondum
sunt exempta salo, quin totum hoc inuida ueri
natura ambigua rerum ratione reliquit,
extimus an reliquos aries produceret artus
Perseos an tauro freta pelleret adsurgente.
hoc una caelum subit integer; haut reses ullo
uiscere nascentis noua tauri deserit astra,
quippe huius flammis aurigae sidus inhaeret,
nec tamen hunc totum sustollit taurus in aethram.
aurigam salsis euoluunt fluctibus omnem
surgentes gemini. tauro capra plantaque laeua
adque haedi exsuperant, cum primum rursus ab undis
cetosa in superum referuntur uiscera caelum,
nam cauda et cristae rigor arduus aera celsum
tunc repetunt. diri cum sidera gurgite monstri
uoluit praecipitis teres inclinatio mundi,
eminus ingentem condit pars prima Booten.
quattuor hic etenim signis surgentibus altum
uix penetrat pelagus neque summa totus ab aethra
labitur Arcturus, manus olli quippe sinistra
iuge manet celsisque super subducitur ursis.
At cum iam pedibus repetit fluctus ophiuchus,
ut genua Oceanus uasto procul aequore condat,
signum erit eoa geminos procedere parte.

1288 inuida ueri *e* inuidauerit *V* inuida uerit *A* 1292 haut (haud) reses ullo *Hauptius cf. Hermes V p. 189* haudreseullo *V* haud rese +ullo *A* 1293 uiscere *Hauptius eodem loco* uiscera *VA* 1296 euoluunt *V sex septemue litterarum spatium uacuum habet A* 1297 plantaque laeua *V* lęuaque[b] planta[a] *A* 1298 cetosa *A* caetosa *V* 1300 cauda *correxi* gauda *V u. 1300 omittit A* 1301 diri cum sidera gurgite monstri *V om. A* 1302 teres inclinatio mundi *V om. A* 1303 ingentem condit pars *V om. A* 1305 uix *V* Nec *A* 1306 sinistra *A* sinistrā *V* 1308 at cum *e* Actum *V* Ac tum *A* 1309 ut genua oceanus *V* Urgens oceanus *A* 1310 eoa *V quattuor litterarum spatium uacuum praebet A*

nec lateri pistrix cuiquam uicina uidetur,
sed iam tota super sustollitur: expuit atram
iam pelagus speciem nec adhuc tamen extima sorbet.
quid nunc nascentis suspectat nauita ponto
agmina prima Padi caelo tum feruere aperto
uicinasque faces rutili manet Orionis?
curricula ut sollers uero mox indice discat
certa tenebrarum possitque fideliter astro
explorare notos et tuto carbasa ponto.
credo, ni desit magnorum congrua cura,
prompta uia est ipso cognoscere talia semper
praeceptore Ioue et caelo tibi signa magistro
omnia ducentur. monet alta Iuppiter aethra
singula nos, facilis ueram dedit arbiter artem,
ne tempestatum primordia caeca laterent.
Nonne uides, primum cum Phoebe in cornua surgit
tenuia et angusto lumen iacit ore per aethram
decedente die pronoque ab tramite solis,
promat ut ingressi sollers tibi tempora mensis?
namque facem quarti sibimet profitebitur ignis,
corpora cum primum perfundens lumine nostra
in subiecta soli tenuem porrexerit umbram.

1312 sustollitur expuit *V quattuordecim litterarum spatium uacuum praebet A* 1313 sorbet *Grotius* sorbent *V* sorbens *A* 1314 nunc *Schraderi commentarius Berol. cf. Hermes XVI* n. *122 n. 71* ne *VA* 1317 sollers *correxi* solers *V* soles *A* uero *V* sueto *A* 1319 et *e* ut *VA* 1320 credo *V* crede *A* ‖ ni desit *V undecim litterarum spatium uacuum habet A* magnorum *V* magnarum *A* ‖ congrua *V quinque litterarum spatium uacuum praebet A* 1321 prompta *e* prōta *V* pro *A* ‖ uia *V septem litterarum spatium uacuum praebet A* ‖ est *V* et *A* ‖ cognoscere talia *V* cognosceret alia *A* 1322 praeceptore *V* preci *A* ‖ Ioue et caelo *V undecim litterarum spatium uacuum praebet A* ‖ tibi *V* de tibi *A* *u. 1323—1334 omittit et pro eis undecim duodecimue linearum spatium uacuum praebet A* *u. 1326 inscribitur* PROGNOSTICA *apud Morelium cf. progr. Erfurt. a. 1882 p. I sq.* 1329 ingressi *Grotius* ingressis *V*

ast orbis medii si caedat Cynthia formam,
octauos ortus octauaque plaustra docebit.
denique cum toto dea iam surrexerit ore,
integer ut magni resplendeat ambitus orbis,
effluxisse sibi medii iam tempora mensis
monstrabit caelo. pleni cum rursus egena
oris eat, tanto procedens lumine formae,
inserit aeriis quantum dea nubibus ignis,
esse senescentis sibimet dispendia mensis
illa docet, quibus in rutili confinia fratris
tertia uix mundo superest uia. cum minus autem
umbrarum excludit, sunt tales quattuor ortus
marcentis lunae, quales sub mense renato
quattuor exsurgunt languentis luminis umbrae,
adque his octonas includunt ordine luces.
interiectorum numerum quoque nosse dierum
prompta uia est: proprio semper dea proditur ore,
scandat quanta polum, quotiens temone iuuencos
strinxerit et quanto iam tramite liquerit undas.
Ac decedentis postrema crepuscula noctis
bis sex signa tibi, quae uersat signifer orbis,
monstrabunt, cursu nam Phoebus singula mutat
semper et alterno succedit in omnia lapsu,
conficiens iter aetherium. nunc igneus istud

1333 ast *e* Astat *V* ‖ caedat *scripsi cf. Hermes XVI p. 126 n. 83* cedat *V* 1334 octauos *v* octauus *Ve* 1335 dea iam surrexerit ore *V om. A* 1336 ut magni resplendeat ambitus orbis *V om. A* 1337 effluxisse *V* effluxis *A* ‖ sibi medii iam tempora mensis *V om. A* 1338 monstrabit caelo pleni *v* monstrabit caelo spleni *V post XII litterarum spatium* pleni *A* Monſtrabit caelos pleni *e* 1340 ignis *scripsi* ignes *VA e* ignem *Grotius cf. programma Erfurtense a. 1882 p. X* 1341 senescentis *V* senes contis *A* 1342 in rutili *V om. A* 1346 luminis *e* lumine *V* lumines *correxit A* 1347 his *V* bis *A* ‖ octonas *V om. A* 1350 iuuencos *VA e* iugales *v cf. Hermes XVI p. 130 n. 91* 1355 succedit in omnia lapsu (labsu *V*) *Ve om. A* 1356 iter aetherium nunc igneus *V om. A*

astrum adolet flammis, alii nunc aurea Titan
lumina miscetur, uel cum deuexus in undas
labitur et rebus formam absumpsere tenebrae,
uel matutino redit incunabula linquens
cum pelago et rebus suffudit luce colores.
sic diuersa diem comitantur sidera semper.
non ego nunc longo redeuntia sidera motu
in priscas memorem sedes, habet ista priorum
pagina et incerta rerum ratione feruntur.
nam qui solem hiberna nouem putat aethere uolui,
ut lunae spatium redeat, uetus Harpalus, ipsam
ocius in sedes momentaque prisca reducit.
illius ad numeros prolixa decennia rursum
adiecisse Meton Cecropea dicitur arte
inseuitque animis: tenuit rem Graecia sollers
protinus et longos inuentum misit in annos.
et primaeua Meton exordia sumpsit ab anno,
torreret rutilo cum Phoebus sidere cancrum,
cingula cum ueheret pelagus procul Orionis
et cum caeruleo flagraret Sirius astro.
Hic est fons, unde et deduxit tempora lunae

1357 astrum *V* astr *A* ‖ adolet flammis alii nunc aurea Titan *V om. A* 1361 suffudit *e* suffidit *V* infudit *A* 1362 diem *V* die *A* ‖ comitantur *A* comittantur *V* 1364 memorem sedes *v* memore sedes *V* memoro sedes *A* memores edes *e* 1366 nam qui *I. Scaliger de emend. temp. II p. 73 sq. edit. II* nāq. *V* nanque *A* Nam quæ *e* ‖ solem *e* solon *VA* ‖ aethere *e* aethrae *V* aethera *A* ‖ uolui *A* uului *V* 1367 lunae *A* luna *V* 1368 momentaque *A* momenta quae *V* 1369 prolixa *e omittunt VA* ‖ decennia *V* decentia *A* 1370 Cecropea *e correxit V* Cecoprea *A* 1371 inseuitque *Schraderi commentarius Ber.* inseditque *VA* *u. 1373 in margine habet V; hoc loco omittit, post u. 1374 praebet haec*: exordia sumpsit ab anno *A* 1373 et *V* sed *e* ‖ primaeua Meton *v* primeuam ton *V* primeuaton *e* 1374 torreret *e* torret *VA* 1376 caeruleo *e* caerulea *V* ceruleo *A* 1377 hic est fons *scripsi cf. Hermes XIII p. 360 n. 41* hoc ut fontē *V* hoc et fontem *A* ‖ unde *e* undae *VA* ‖ deduxit *Grotius* et duxit *VA*

nauita, quom longum facili rate curreret aequor,
et quom ruris amans telluri farra parenti
crederet: ingenti petat haec indagine semper
seu qui uela salo, seu qui dat semina terrae.
nec mora discendi, breuis hic labor et breue tempus
poscitur, innumeros habet autem industria fructus.
utilitas te certa manet, praenoscere motus
si libet aerios et tempestatibus ipsis
edere principium. te primum sponte procellis
arcebis rapidis, te rursum principe fluctus
uitabunt alii, si certis singula signis
tempora discernas. nam mundi cardine uerso
ut stata raucisoni redit indignatio ponti.
saepe etenim quamquam tranquillae noctis amictu
mitia protenti requiescant terga profundi.
doctus securam subducit ab aequore classem
nauita et actaea retinet statione phaselum,
cum matutinae praesensit signa procellae.
namque alias caelo cum tertia lumina Phoebus
exserit, ille sali furit inplacabilis horror,
adfore quem pelago comitem sibi dixerat astrum.
crebro quinta dehinc lux commouet Amphitriten,
saepe inopina mali clades ruit. omnia certis
indiciis tibi luna dabit, seu lucis utrimque
caesa facem, seu cum teretem concrescit in orbem.
sol quoque uenturas aperit tibi saepe procellas,
sidera producens et cum sale sidera condit.
    Nec minus ex aliis aderit cognoscere motus

1378 quom *scripsi* quo *VA*   1379 et quom *scripsi* Etquora *V* Et quot *A* Aequora *e* ‖ ruris *e* raris *V* aris *A* ‖ farra *V* fama *A*   1381 seu qui dat *e* seuo quid at *V* sęuo quid at *A*   1382 hic *v* huc *VAe*   1384 praenoscere *V* praenossere *A*   1387 rapidis *VAe* rabidis *v*   1388 signis *Ae* ignis *V*   1393 aequore *Ae* aequorē *V*   1396 alias *v* alia *VAe* 1401 utrimque *V* utrūque *A*   . 1402 caesa *A* Cessa *V* ‖ concrescit *A* concressit *V*

aequoris et magnos caeli callere tumultus,
quos det certa dies, qui longi tempore mensis
astrorumque uice et mundi ratione trahantur.
aeris inmadidi quiddam tellure creatum
spiramenta uomunt. uis hoc cum fudit in auras
uenarum, occulte patulo praetexitur agro
insubiectum oculis terramque supernatat omnem:
uuida materies, quam cum calor ignicomantum
hausit stellarum, superas subducit in auras
et concreta diu conpingit nubila mundo.
si minor haec madidi substantia caespite ab imo
subrigitur, tenues nebulae caligine fusa
tenduntur caelo. uis autem siccior olli
cum fuit, in celeres dissoluitur undique uentos
uicinumque sibi flabris dominantibus ultro
aera propellit. si maior protinus umor
consurrexit humo, pluuias quoque nubila fundunt
et pluuiis late calor est pater. hic super imbres
exprimit et ductum feruentis ab obice mundi
respuit umorem. si moles magna utriusque
occurset sibimet uelut obuia comminus agri,
conpulsu aerio fragor intonat amplaque late
murmura discurrunt pariter crepitantibus auris.
hic inflictus item diuersorumque per aethram
saepe superne furens inlisio fulgoris ignes

1407 quos *V* quid *A* ‖ qui *Grotius* quid *VA* ‖ tempore *Grotius* tempora *VA* 1408 trahantur *A* tractantur *V* *de uersibus 1409—1432 cf. Hermes XVI p. 128 n. 90 u. 1409 omittunt VA* 1409 inmadidi *e* immadidum *v* 1410 fudit *V* fundit *A* 1412 insubiectum *V* in subiectum *A* ‖ supernatat *v* super notat *VA* supernotat *e* 1413 uuida *N. Heinsius* Vulta *V* Multa *A* Multaq; *e* 1417 nebulae *A* nubulę *V* 1419 dissoluitur *A* dissoluit *V* 1422 humo *A* umo *V* 1424 et ductum *Schaubachius* et ducta *VA e* ‖ ab *Schaubachius* ut *VA e* 1426 sibimet *A* simet *V* 1427 conpulsu *correxi* compulsu *A* conpulsa *V* 1430 inlisio *V* illisio *A* illiſo *e* ‖ fulgoris (*ex* fulguris *mutauit A*) *VA e* fulguris *v cf. progr. Erfurt. a. 1882 p. XIII*

excludit rutili totamque uolantibus aethram
praestringit flammis et caelum sulfure odorat.
omnibus his genetrix tellus et caespite ab imo
ducuntur superi motus. ipsa ignea mundi
lumina, flammigero Phoebus temone coruscans
et quae noctiuagos attollit Luna iuuencos,
his peperere malis exordia. namque deorum
mouit humum cum forte calor, laxata repente
spiramenta soli uenas procul altaque pandunt
uiscera telluri. bibit imum terra calorem
desuper et madidum tepefactus caespes anhelat.
aeris hos motus rabiemque uolubilis undae,
flabra procellarum, mundani tramitis iras,
praesentire decet. cape sollers singula mente
praeceptisque uirum sitientia pectora pande.
  Cynthia cum primum caelo noua cornua promit,
cautus utrimque deam circumspice, namque reuectae
nequaquam semper similis lux inbuit ortum,
sed species diuersa trahit uarioque notatur
formarum. primi cum surgit luminis igne,
tertia cum rutilat, cum maior sideris aethram
scandit et aerias quarta face luminat oras,
ingredientis erit plene tibi nuntia mensis.
haec castigato si tertia fulserit ortu,
pura sit ut foedis ab sordibus, adfore dicet
clara serena diu. tenui surrexerit autem
si face et ignito suppinxerit ora rubore,
turbida certantes conuerrent aequora cauri.
luminis ista dehinc si crassior adque retunsis

1432 sulfure *A* sulpore *V* sufure *e* 1434 motus *v* metus *VA e* 1435 flammigero *e* flamigero *VA* 1436 iuuencos *VA e* iugales *v* 1437 peperere *e* perere *VA* ‖ deorum *VA e* deorsum *v cf. Hermes XVI p. 131 n. 92* 1442 rabiemque *V* rabieque *A* 1453 erit plene *e* eritq. lene *VA* 1454 fulserit *V* fulxerit *A* 1458 conuerrent *V* conuertent *V* ‖ cauri *v* chauri *VA e*

cornibus ingreditur, si quarti sideris ortu
percussi tenuem protendat corporis umbram,
imbribus aut zephyris hebetabitur, arguet ultro
flabra noti aut pluuias. nam crassus desuper aer
cornua caeca premit, notus uuidus aera cogit.
tertia si rursum protollat Cynthia cursus,
sic subrecta faces et acumina tenta coruscans,
ut nec curua quasi declinet cornua nec se
fusa supinato diducat lumine in auras:
occiduo zephyrum praedicet surgere mundo
aut Libyae de parte notum. sin quattuor autem
Cynthia curriculis caelum subit adque coruscis
cornibus inmodice prostantibus exserit ignes,
uis prolixa salum ciet, ocius omnia cauri
marmora conuoluent, fera uerrent flabra profundum.
istius in borean quod se sustollit acumen,
si curuum specie uelut adnuat, adfore caelo
saeua procellosi praedicet flabra aquilonis.
namque hoc urgeri sese adserit hocque grauari,
si luna alta tuens docet inclinarier alta.
indice rursus eo ueniet notus, hanc ubi partem
pone supinari conspexeris inque reclinem
sponte habitum pandi, nam subrigat auster acumen
inferiore plaga. si lunam tertius ortus
proferat adque deae conuoluat circulus oras

1460 ortu *v* ortum *VA e* 1461 percussi tenuem *Grotius* percussi ut tenuem *VA e* 1468 lumine in auras *A* luminen-inauras *V* lumen in auras *e v cf. Hermes XVI p. 131 n. 93* 1470 Libyae *A* lybiae *V* 1472 prostantibus *v* prosstantibus *V* prostrantibus *A e* ‖ exserit *Grotius* suserit *V* usserit *correxit A* 1473 uis *Grotius* uix *VA* ‖ cauri *v* chauri *VA e* 1474 fera *A* ferra *V* ‖ uerrent *V* uertent *A* 1476 specie *A* speciae *V* ‖ adnuat *correxi* anuat *V* annuat *A* ‖ adfore *e* afore *V* affore *A* 1479 si luna alta tuens *scripsi cf. Hermes XIII p. 363 n. 46* Sũma altę tuendo *V* Summa alte tuendo *A e hunc uersum omittit v*

suffusus rutilo, mox tempestate sonora
spumosum late pelagus canescere cernes.
maior et haec rauci uersabit gurgitis undas,
ipsa quoque inmodice si uultum luna rubescat.
  Contemplator item, seu plenum luminis orbem
Cynthia distendit, seu cum teres ambitus olli
caeditur et mediae uelut indiga lucis utrimque
sustinet obductae sibimet dispendia formae,
cornua prima replens et cornua fessa dehiscens.
induit ac qualem procedens ore colorem,
hunc perpende oculis, ipso monitore dierum
signa tene ac totum discerne in tempora mensem.
non unum deprehensa diem tibi signa loquuntur
nec uulgo in cunctis adsunt praecepta diebus,
sed quae signa nouo dederit nox tertia motu
quartaue, sustollat medios dum Cynthia uultus,
durabunt caelo. medio quae edixerit ore
ignis in plenos, hinc in dispendia rursus
altera prouisae signantur tempora lunae.
illa dehinc, donec germani luminis ignis
accedat Phoebe, mensis postrema notabunt.
hoc, quod protento uehit ingens mundus inani,
aera nomen habet; quod spirat caespite tellus,
nubila dicuntur. caelum super aula deorum
axe adamanteo conuoluitur. hic sua certis
sunt loca numinibus. borealis uerticis altum

1490 cum *V* tum *A* *cf. Hermes XVI p. 132 n. 94* 1491 caeditur *V* ceditur *A* ‖ indiga *A* indica *V* 1493 fessa *VA* fissa *Grotius* 1494 induit ac qualem *A* Induit ac ....
† et aequalem *V* 1495 hunc *Grotius qui idem* hanc *coniecit* hanc *correxit* *V* hinc *A* 1497 deprehensa *VA e* deprensa *v cf. Luc. Mueller de re metr. p. 253* 1499 nox *v* mox *VA e* 1500 dum *A* du *V* 1502 ignis *A e* ignes *V* 1505 Phoebe *V e* Phoebo *A* Phoebae *v cf. progr. Erfurt. a. 1882 p. XII sq.* 1506 uehit *V* uelut *A* 1508 caelum *V* celsum *A* 1509 axe adamanteo *Schraderi commentarius Berol. Hauptius* (*Hermes VII p. 13*) axea denteo *VA*

regia Saturni. qua siccior annus anhelat
aestatis rutilo, calida stat Iuppiter aethra.
inmodicus terram qua desuper ignis adurit,
Gradiuo incolitur. brumalis pulsus habenas
qua Solis redigit, pulchro Venus optinet astro.
ast ubi demerso latet ater circulus orbe,
cessit Mercurio locus umbrifer. his super amplas
quinque tenens zonas certo uia feruida Soli
limite decurrit. tum Lunam nubila propter,
exhalantis humi qua spiramenta madescunt,
ima uehunt caeli. lux it dum fusa frequenter
desuper in nubes, rutilantis lampada lunae
pascitur umore et uarias dea lumine formas
exprimit inserto. sic crebro denique Phoebe
nubibus ambiri, cum subsint nubila lunae,
creditur. hanc quotiens includere circulus ergo
spectatur, proprio succedunt ordine signa;
ille alias trino conuoluit tramite lunam
et geminus plerumque meat, solet unicus idem
cingere. si simplex circumuersabitur orbem,
signa procellarum certissima, signa sereni
praeferet; abruptus subito praenuntiat euros.
marcescens tenui sensim caligine et aethra
digestus patula docet undis adfore pacem.

1511 anhelat *e* hanelat *V* anhęlat *A*   1513 terram *v* terra *VA e*   1515 optinet *V* opprimet *A*   1516 ast ubi demerso *V om. A* ‖ ater *V om. A*   1517 cessit Mercurio *V om. A* ‖ umbrifer *VA* imbrifer *e cf. Hermes XVI p. 133 n. 95* ‖ his *e* hi *V* hic *A*   1518 quinque tenens *v* quinque tenet (? *V*) *Ve om. A*   1519 tum lunam *Grotius* cum luna *V om. A* ‖ nubila *e* inubila *V om. A* ‖ propter *V om. A*   1520 exhalantis *V* exhallantis *A*   1521 lux it dum fusa *Grotius* luxit dum (?) frustra *V* luxit (*trium litterarum spatium uacuum*) frustra *A*   1525 ambiri cum subsint *V* ambicum (*duarum litterarum spatium uacuum*) subsint *A*   1528 alias trino *V* ab austrino *A*   1530 orbem *VA e* orbis *v cf. Hermes XVI p. 133 n. 96*   1532 abruptus *v* abrutos *V* abruptos *A e*   1533 marcescens *e* marcens *VA* ‖ tenui *v* tenuis *VA e*

si duo se lunae circumfudere, repente
maxima uis pontum, uis uerret maxima terras
maioresque dehinc agitabunt stagna procellae,
si trinus rutilum constrinxerit ambitus orbem;
et magis inmodica formidine saeuiet auster,
zonarum taeter fuerit si tractus in aethra.
denique disrumpant si sese cingula lunae,
ultima tempestas ruet imi gurgitis aestum.
  Solis quin etiam, solis tibi cura uidendi
sit potior, solem melius praeuisa sequuntur
astrorumque duci monstrata tenacius haerent,
siue ille occiduas uergat decliuis in undas
seu se luciferis reparabilis exserat oris.
istius ingentes radii caliginis atrum
et nebulosarum tractus piceos tenebrarum
lumine disiciunt, cum per chaos umbriferum uis
flammea peruasit. cum se per noctis amictus
inserit aeriae fulgor facis, ille calore
pigra mouet, stimulat rutilis torpentia flammis.
Sol sopita animat, Sol dura obstacula primus
curru adamanteo reserat pater. efflua Phoebus
igne inhibet, Phoebus radiis densata relaxat.
at cum flammigeri cedit uis inclita solis,
lucis egens, crassaeque deus latet obice nubis,
et caelo et pelago magnos ait adfore motus.
non hic, cum primos educet gurgite uultus,
ceu picturato diuersos ore colores
proferat. haut etenim tali tibi sole reuecto

---

uersus 1543 inscribitur SOL *VA e* 1545 astrorumque *A* Austrorumque *V* ‖ tenacius *e* tenauus *V* te nauus *A* ‖ haerent *V* haerens *A* 1550 disiciunt *scripsi* difiiciunt *Grotius* dispiciunt *V* despiciunt *A* difficuit *e cf. progr. Erfurt. a. 1882 p. XII* 1551 se per *Grotius* semper *VA e* 1552 calore *V* calori *A* 1553 stimulat *Grotius* simulat *V* simul at *A* 1544 animat *A* animet *V* 1556 relaxat *A* relixit *V* 1560 primos educet *v* primo seducet *Ve* primo subducet *A* 1562 sole reuecto *V* sydere uecto *A*

mitia iam caeli fas expectare serena.
et si tranquillo conuexa cucurrerit astro
indiderītque facem ponto deus integer, ora
nube carens purusque comas et splendidus orbe,
conuenit eoae faciem praesumere lucis.
sed non ora cauo similis medioque recedens
orbe quasi uel si radios discingitur ultro,
figat ut australem porrecto sidere partem
aut borean rigidi iaculetur luminis igne,
et uento et pluuiis reparata in luce carebit.
Denique per flammas procul adque incendia Solis,
ipsa dei cedunt blandi si lumina, sollers
tende oculos, certa hoc ducentur signo magistro.
et ne sanguineus late rubor inbuat ora,
qualia protractu uaga nubila saepe rubescunt,
aut ne labenti piceus color abdat amictu
lampada, quaere diu. si taetro crassior orbe est,
uuescet pluuiis tellus inflataque celsas
aggere deuicto superabunt flumina ripas.
ignea si fulgor percurrit plurimus ora,
flamina crebra salis quatient uada, flamina terras
conuerrent omnis et duri flabra aquilonis
siluarumque comas et celsa cacumina flectent.

1564 astro *Grotius* austro *V* astro (*deleuit A*) austro *A* 1565 facem *A* face *V* ‖ ora *VA* ara *e* atra *v* 1566 comas *N. Heinsius* coma *VA e* ‖ orbe *VA e* orbem *F. Matthiae* 1567 faciem *V* facem *A* 1571 aut *VA e* ac *Grotius* ‖ iaculetur *V* iaculentur *A* ‖ igne *V post duarum litterarum spatium uacuum* ne *A* 1572 in *VA deleuit Grotius* 1573 solis *v* solers *VA e* 1574 sollers *v* solis *VA e* 1575 magistro *V* sinistro *A* 1577 protractu *e* protactu *V* pro (*quinque litterarum spatium uacuum*) tactu *A* ‖ saepe *V* om. *A* 1578 labenti *e* libenti *V* liuenti (?) *A* ‖ abdat *V* abdit *A* 1579 quaere *V* qua ore *A* ‖ taetro *e* retro *VA* 1580 uuescet *V* Versetur *A* ‖ inflataque celsas *V om. A* ‖ *hic finitur Aratus V* *u. 1582—1749 leguntur post descriptionem orbis terrae A* ‖ 1583 flamina *v* flumina *A* Elamina *e* ‖ flamina *scripsi cf. Hermes XVI p. 133 n. 97* flumina *A e*

uis simul amborum si uultum solis oberret,
cuncta noti quatient, imbres procul arua rigabunt.
  Ecce alias primo nascentis solis in ortu
uel cum praecipites pelago deus inserit ignes,
ut coeunt radii nebuloso! cetera quippe
pars Hyperioniae rutilat facis hicque comarum
uis confusa micans mundo sua lumina praestat.
hic globus ater item liuentia nubila cogit.
non numquam crasso nebularum tectus amictu
in conuexa redit, tum caelo rursus aperto,
cum ruit, opposita uultum caligine condit:
omnibus his signis in terram defluit imber
plurimus. interdum tenuis praeuertere nubes
uisa deum. haec celeri si praesurrexerit ortu
ipseque pone sequens radiorum luce carere
cernatur, nimbis ingentibus arua madebunt.
at matutini si Phoebum litoris acta
maiorem solito produxerit adque per aethram
marcenti similis defluxerit extimus orbis
adque dehinc scandens minuat iubar igniferum sol,
pura serena aderunt. namque olli gurgitis aer
crassior inmodicum surgens diffuderat orbem
et iam se tenero sustollens tramite caeli
oblitum iusti iubar attrahat. hic quoque, magnis
cum madefacta dies sub tempestatibus horret,

1587 cuncta noti quatient imbres *e* ʒiiacca (*sic!*) nocti quaties indes *A* 1593 item *e* iter *A* ‖ nubila *e correxit A* 1599 si *v om. A e* ‖ praesurrexerit *e* pressus surrexerit *A* ‖ ortu *Grotius* ortum *A e* 1601 cernatur *v* Lętatur *A* Certatur *e* 1602 Phoebum litoris *Grotius* Phoebum in littoris *A* 1603 adque (atque *e*) per *e* ad ap *A* 1605 adque dehinc *scripsi cf. progr. Erfurt. a. 1882 p. XI sq.* abcade hic *A* Alta dehinc *e* ‖ iubar *e* uiuat *A* ‖ igniferum *e* igniparum *correxit A* 1606 serena *v* secene *A* ſerene *e* ‖ olli *e* orri *A* 1607 inmodicum (immodicum) *Grotius* ī modicum *A* ‖ surgens *v om. A e* ‖ diffuderat *v correxit A* diffunderat *e* 1608 se *Grotius* si *A e* 1609 oblitum *e* Obliqnum *A* 1610 dies *Grotius* die *A*

pallidus ora cadens promittit pura serena.
displosis etenim per apertam nubibus aethram
ora laboranti similis languentia pallet
et disiectarum moles late nebularum
indicat exuti faciem clarescere mundi.
quin nascente die uenturos conuenit imbres
noscere, cum proni procul ad confinia caeli
deferri piceo spectaris nubila tractu.
et cum declinant radii se partem in utramque
lucis in occasu, nox ut serat algida rores,
imber erit. puras si Phoebus condat habenas
et Calpetano tranquillum gurgite lumen
tinguat et inlapsum nubes ignita sequatur,
noxque diesque dehinc uenturi rursus Eoi
nimborum expertes et tempestatibus atris
durabunt. sed cum radiis marcentibus ardor
languet et in tenui tenduntur acumine frustra
Phoebei crines, nimbos aget atra procella.
talis et obducti cernetur forma diei,
qualem fraternos subtexens luna iugales
lucem hebetat: subit haec superi sacra lumina solis
inferior mediaeque interstans lampadis orbe

1611 cadens *e* calens *A* || pura *e* para *A* 1612 displosis *e* diplosis *A* || etenim *e* sed enim *A* 1614 disiectarum *e* dissectarum *A* 1615 exuti *e* et uti *A* || clarescere *e* calor ascere *A* 1616 quin *v* Cum *A* Qui *e* 1617 noscere *e om. A* 1618 deferri *v om. A* De feri *e* || spectaris *e* spectantis *A* 1620 occasu *e* hoc casu *A* 1621 puras *e* primas *A* || condat *Grotius* condit *A* 1623 tinguat *e* tingat *A* || inlapsum *correxi* illapsum *Schraderi commentarius Berol.* in lapsum *A* in lapſu *e* 1624 noxque *e* Nanque *A* 1625 expertes *e* et ptes *A cf. Hermes XIII p. 359 n. 37 et XV p. 182 n. 51* 1626 cum *e* dum *A* 1627 languet *e* langueat *A* || in *v om. A e* || tenui *e* tenuat *A* 1630 fraternos *e* nox fratrem *A* 1631 hebetat *v* habitat *A e* 1632 inferior *e* inferius *A* || interstans *v* uter trans *A* inter ſtans *e*

arcet flammigerae radium facis. haut tibi rursum,
cum matutinos molitur lucifer ortus,
ebria sanguineae subuoluant uellera nubes;
namque grauis caelo fundetur protinus imber.
Nec si sole procul rutila inter stagna morante
emineant radii, radios quoque crassior umbra
contegat, ille dies pluuiis uentoque carebit.
quin erit imber item, si solem circulus ater
ambiat exortum. maior se denique nimbus
urgebit caelo, maior sola perluet imber,
circumfusa adeo si cingula nescia solui
seruarint taetrae speciem torpentia molis.
saepe etiam Phoebo nubes percussa rubescit
et meditata dei formam procul igne recepto
concipit effigiem, simulato luminis orbe.
id qua parte poli spectaueris, adfore ab ipsa
parte tene uentos. tamen haec, tamen omnia semper
decedente die melius uentura docebunt.
Conuenit hic etiam paruum praesepe notare.
id nubi nomen, quae cancro obuoluitur alto,
Graecia docta dedit. duo propter denique asellos
suspice, quorum alius septem uicina trioni
astra adolet, tepidum procul alter spectat in austrum.
in medio quod nube quasi concrescit adacta,

1633 arcet *e om. A* ‖ flammigerae *v* flamiger *A* flammigere *e* ‖ radium *e* aera dium *A* ‖ haut *Grotius* aut *A e* ‖ tibi rursum *e* abi rusfum *A* 1635 ebria sanguineae *v* Et nasan ganea *A* Ebria sanguinea *e* 1636 fundetur *e* fundo cur *A* 1637 rutila inter *e* rutilantis *A* ‖ stagna *e* anga *A* ‖ morante (*correxit A*) *A e* 1638 radios *e* radio *A* ‖ crassior *e* rasior *A* 1640 erit *e* nent *A* 1641 exortum *e* exortam *A* 1643 adeo *e* dea *A* ‖ si cingula *e* sic ingula *A* 1644 seruarint *scripsi cf. Hermes XIII p. 361 n. 42 item Schraderi commentarius Berol.* seruarent *A e* ‖ taetrae (tetre) *e* ta eo *A* 1646 dei *e* die *A* ‖ igne *e* ore *A* 1648 qua *e* qd *A* ‖ spectaueris *e* pectaberis *A* ‖ adfore *e* affore *A* *u. 1651 inscribitur* Aselli *A e* 1651 praesepe *v* prerepe *A* presepe *e* 1652 quae *e* q *A* 1655 tepidum *e* termum *A* 1656 concrescit *e* concessit *A*

id praesepe uocant. porro hoc praesepe repente
si sese ex oculis procul auferat, ardeat autem
congruus aeriis late rubor ignis asellis,
nequaquam tenues agitabunt stagna procellae.
at si sideribus similis lux duret et illi
taetra sit effigies, cadet altis nubibus imber
lenior et parco mox tellus rore madebit.
sed boreae si parte trucis uelut indiga iustae
stella facis lento marcescere cernitur igne,
et procul alterius iuba late flagrat aselli,
protinus Aethiopum surget conuallibus auster.
at regione noti si lucem stella senescat,
saeuus Riphaeis aquilo crepitabit ab oris.

Quin et terrenis cape rebus certa frequenter
signa procellarum. nam cum traxere tumorem
aequora prolixum, cum litora curua resultant
sponte procul neque caeruleus colliditur aestus,
aut cum proceris uertex in montibus ultro
perstrepit aerium, uentos instare docebunt.

Et cum parua fulix trepido petit arua uolatu,
stagna sinens, longasque iterat clangore querelas,
indicat insanis freta mox canescere uentis.
denique cum caelo tenduntur pura serena,
saeuitura polo sunt flamina, primus in ipsa
mox picturati cum uertit pectoris artus

1657 id *e* in *A* 1658 auferat *Grotius* aufert *A* auferri *e* auferet *v* 1662 cadet *e* ruet *A* 1663 parco *e* pars eo *A* ‖ rore madebit *e* rorem adebit *A* 1664 iustae *v* iuste *A e* 1666 alterius *e* agitenus *A* 1668 at *e* A *A* 1669 Riphaeis *e* Ripheisa (*deleuit A*) Rhipheis *A* ‖ crepitabit *e* trepidabit *A* *u. 1670 inscribitur* Venti *A e* 1671 cum traxere tumorem *e* contraxe humor *A* 1673 caeruleus *v* ceruleas *A* ceruleus *e* 1675 uentos *e* uentus *A* 1677 clangore *e* langore *A* 1679 serena *e* sereno *A* 1680 saeuitura *v* Seruit ura *A* Seruitura *e* 1681 picturati *e* picea rati *A* ‖ cum uertit *scripsi cf. Hermes XIII p. 361 n. 43* conuertit *A e*

sturnus edax, premat ut tenues uis obuia plumas
et ne post tergum pateat penetrabilis euro.
Latipedemque anatem cernes excedere ponto
saepius et summa nebulas se tendere rupe,
iamque super latices florum uolitare senectam
stellarumque comas rumpi procul, aethere celso
decidere in terras, rutilarum spargere crines
flammarum et longos a tergo ducere tractus:
inde etiam uentos mox adfore praemonet usus.
Quodsi diuersis se passim partibus ignes
excutiant, uerret pelagus sine fine modoque
turba procellarum, si duri limite ab euri,
si regione noti, si lenis parte fauoni
aut de Bistonio mundi procul axe coruscat.
Si repetant ueterem ranae per stagna querelam,
uellera si caelo uolitent, si discolor Iris
demittat gemino se fornice, circulus albam
si stellam taeter uelut ambiat, aequora propter
si crepitent uolucres, si gurgite saepius alto
pectora mersentur, si crebro garrula hirundo
stagna adeat, rutilae cum sunt primordia lucis;
si matutinas ululae dant carmine uoces,
improba si cornix caput altis inserit undis,
flumine terga rigans, si saeuit gutture rauco,
plurimus abruptis fundetur nubibus imber.
Imber erit, latis cum bucula naribus auras
concipit, et late pluuiis sola cuncta natabunt,

1682 tenues *e* tenus *A* 1683 post tergum *e* postergam *A* 1684 Latipedemque *v* Lata pedemque *A* Latipedem quae *e* ‖ excedere *e* exedere *A* 1685 se tendere *e* ascendere *A* 1686 senectam *e* senetiam *A* 1690 usus *e* arui *A* 1692 uerret *e* uertet *A* 1693 euri *e* eari *A* 1694 fauonii *correxit A* fauonii *e* 1696 repetant *N. Heinsius cf. praef. p. XIX* repetunt *A e* 1701 hirundo *e* irundo *A* 1702 stagna adeat *e* si (*quinque litterarum spatium uacuum*) adeat *A* ‖ sunt *Grotius* sint *A* 1703 ululae dant *e* hululae dent *A* 1707 bucula *e* buccula *A*

cum proprias sollers sedes formica relinquet.
oua cauis ecfert penetralibus, aspera quippe
tempestas gelidusque dies et frigidus aether;
inserit internis terrarum sedibus aestus.
pectora cum curuo purgat gallinula rostro,
agmine cum denso circumuolitare uidetur
graculus et tenui cum stridunt gutture corui;
cum procera salum repetit clangore frequenti
ardea, cum paruae defigunt spicula muscae
et si nocturnis ardentibus undique testis
concrescant fungi, si flammis emicet ignis
effluus aut lucis substantia langueat ultro:
conuenit instantes praenoscere protinus imbres.
denique cum patulum torrens Vulcanus ahenum
scintillas flamma circumlabente relinquit;
si notus humentis Libyco ciet aethere nubes
siue imum ad montem nebularum crassus amictus
tendatur, summo nudentur uertice saxa;
et qua pontus item freta per distenta quiescit,
nubila si longo se procumbentia tractu
diffundunt: caelo et Thetidi terrisque supinis
pax aderit, nusquam mundo ruet effluus imber.
Sed cum tranquillo tenduntur clara serena
sub Ioue, uenturae praenoscere signa procellae

1710 oua *v* Quaque *A* Qua *e* ‖ ecfert *scripsi cf. Hermes XIII p. 362 n. 44* effert *A* haec fert *e* 1712 sedibus *A* reditus *e cf. Hermes XV p. 182 n. 52* 1715 graculus *e* Gracchulus *A* 1716 clangore *e* langore *A* 1717 ardea *e* Ardua *A* 1719 concrescant *Grotius* Concrescunt *A* 1721 conuenit *e* Cum uento *A* ‖ protinus *e* proxim (*del. A*) protinus *A* | imbres *e* imber *A* 1722 torrens *v* torret *A e* ‖ ahenum *v* ah (*del. A*) ahenum *A* aenum *e* 1724 humentis *e* humentes *A* 1725 siue imum *Grotius* si nimum *A* ‖ amictus *e* amictu *A* 1728 procumbentia *e* copum bretia *A* 1729 caelo et Thetidi *A* caelo Thetidi *Grotius cf. Hermes XVI p. 134 n. 98* 1730 pax aderit nusquam *e* pando anus quam *A* *post u. 1730 lineam uacuam habet A* 1731 clara *Schraderi commentarius Berol.* castra *A* | serena *e* sereno *A* 1732 sub Ioue uenturae *e* subia uenentur *A*

conuenit ac rursum, cum perfurit aeris horro
inspice, quam referant terris pelagoque quietem.
inter prima tamen paruum praesepe notatur,
arduus excelso quod cancer cardine uoluit.
hoc, cum concretus tenuari coeperit aer,
discutit inpositae late sibi molis amictum.
namque sereniferi patet hoc in flabra aquilonis
comminus et primo purgatur flamine uenti
tempore. tum proprium modulatur noctua carmen,
tum uespertinum cornix longaeua resultat,
tum corui crepitant et ouantes gutture rauco
agmina crebra uocant, tum nota cubilia laeti
succedunt pariter, tum pinnis corpora plaudunt.
Tunc et Strymonias circumuolitare repente
suspicies per aperta grues, ubi mitior annus
sponte procellosum disiecerit aera caelo,
tunc quoque, cum stellis hebes est lux omnibus ultro
nubila nec crassos circumduxere meatus,
ut iubar occulerent flagrantibus obuia flammis,
nec caligo inhibet rutilantis lampados ignis,
orbe nec expleto sacra sidera luna retundit,
sed iam sponte sua stellarum lumina marcent:
conuenit hibernae praenoscere dura procellae.
nubila si caelo consistere, nubila ferri
sique superfundi sibimet suspexeris ultro,

1734 referant *e* refrenent *A* 1735 paruum *e* prauum *A* ‖ praesepe *v* praespecta *A e* 1737 hoc *e* hac *A* 1738 molis *v* mollis *A e* 1740 comminus (cominus) *Grotius* Cum minus *A* ‖ purgatur *e* purgantur *A* 1741 tum *L* cum *A* ‖ proprium *Grotius* propior *A* proprio *L* *u. 1743 om. A* 1743 ouantes *L* ouantia *e* 1744 tum *L e* uel *A* 1745 pinnis *A* pennis *L* 1746 Strymonias *L e* Strymonia *A* 1747 aperta *A* arta *L* 1751 occulerent flagrantibus *A* occurrent fraglantibus *L* 1752 ignis *L* ignes *A* 1753 sacra sidera *L e* saes sydera *A* ‖ retundit *L* recundit *A* 1754 stellarum *L e* stellas ut *A* 1755 dura *A* signa *L* 1757 suspexeris *L v* suspexerit *A e*

gramina si carpit semesa petacius anser,
si nocturna tibi cornix canit, hesperus aethra
cum redit, innumero si cantu graculus instat,
si matutino fringuilla resultat ab ore,
si fugiunt uolucres raptim freta turbida Nerei,
orchilos infestus si floricomis hymenaeis
ima petit terrae, si denique paruus eritheus
succedit trepide scruposae concaua rupis,
Cecropias si pastus apes uicinus ob ipsa
castra inhibet florumque simul libamina maestae
proxima decerpunt, si Threiciae per aperta
sponte grues trepidant nec sese audacibus aethrae
committunt pinnis, ut longos saepe uolatus
formauere super, si soluit aranea casses,
tenuia si toto uehit auster licia caelo:
mox tempestates et nubila taetra cientur.
Quid maiora canam? cinis en, cinis ipse, repente
cum coit, albenti nix terras uestit amictu.
nix operit terras, rutilis ubi lumina prunis
summa rubent errantque breui caligine crassae
interius nebulae et denso iam fomes in igni
marcescit penitus. pluuios mox arguet austros,
induit inmodicis cum semet floribus ilex.
indiga nam suci ligno natura rigenti est
et cum flore nouo, cum brachia glande grauantur,

1758 gramina *A* tramina *L* ‖ semesa petacius *v* se mens apetat ius *A* semensa petacius *L e* ‖ anser *A* anfer *L* 1760 innumero *v* in numero *A e* innumeres *L* ‖ graculus *e* gracchulus *A* gragulus *L* 1761 fringuilla *e* pinguilla *A* frinquilla *L* 1762 raptim *A* rapti *L* ‖ Nerei *L e* Nesei *A* 1763 hymenaeis *e* hymineis *A* 1764 petit *e* pete *A* 1765 trepide *scripsi cf. progr. Erfurt. a. 1882 p. XII* trepidae *A e* ‖ scruposae *e* sa ruposae *A* ‖ rupis *e* puppis *A* 1769 grues *A* graues *L* ‖ audacibus *L* audacius *A* ‖ aethrae *L e* aethra *A* 1770 pinnis *A* pennis *L* ‖ longos *v* longus *A e* longos *L* ‖ uolatus *A* uolatur *L* 1772 licia *e* litia *A* 1774 cinis en cinis *Grotius* cinis cinis *A* 1776 prunis *c* primis *A* 1777 breui *e* breues *A* ‖ crassae *Grotius* crassa *A*

uuentis caeli sibi nutrimenta latenter
sponte operata docet. quin et lentiscus amara
indicium est pluuiis. ter fetum concipit arbos
terque nouos genetrix fructus alit ipsaque trino
flore renidescens tria tempora prodit arandi.
ter prorumpentis scillae teres erigitur flos
sulcandique solum ter monstrat tempus adesse.
Sic et crabronum rauca agmina si uolitare
fine sub autumni conspexeris aethere longo,
iam uespertinus primo cum commouet ortus
uergilias pelago, dices instare procellas.
sique sues lentae, si lanae sedula nutrix,
si capra dumosis errans in saltibus ultro
in Venerem pergat, quippe ollis uuidus aer
excitat internum per uiscera mota furorem:
et tempestates et nubila protinus atra
adfore praecipies. quin et gaudebit arator
quique solum iustis uersabit mensibus anni,
plebe gruum prima, gaudebit tardus arator
agmine pigrarum: sic quadam lege deorum
his comes est imber. pecudes si denique terram
lanigerae fodiant, caput at tendatur in arcton,
cum madidus *primum* per marmora turbida condit
pleiadas occasus, cum brumae in frigora cedit
frugifer autumnus, ruet aethra concitus imber.
at ne perruptis terrarum dorsa lacunis
infodiant pecudes, si uasto uiscera hiatu

1783 uuentis *e* huuentis *A* 1785 ter fetum (foetum *e*) *e* terrę cum *A* 1786 trino *e* trinos *A* 1787 renidescens *e* reniscunt *A* 1788 teres *e* tener *A* 1790 uolitare *e* uolitasse *A* 1794 si lanae *e* syllanae *A* 1796 uuidus *e* huuidus *A* 1799 praecipies *v* percipies *A* praecipites *e* ‖ quin et *e* qui nec *A* ‖ gaudebit *e* gaudebis *A* 1800 iustis *v* iusti *A e* 1802 sic *v* si *A e* ‖ deorum *e* dearum *A* 1803 terram *e* terra *A* 1804 at *Grotius* aut *A* ‖ arcton *v* arcum *A* arctum *e* 1805 primum *addidi cf. Hermes XVI p. 123 n. 72 om. A e* 1806 Pleiadas *A* pliadas *e* 1808 at ne *v* Anne *A* An ne *e*

discutiant terrae, ueniet uis aethere toto
dira procellarum, nix omnis uestiet agros,
nix herbas laedet teneras, nix uret aristas.
at si contigerit plures ardere cometas,
inualidas segetes torrebit siccior aer.
nam quae prorumpunt naturae legibus ultro
spiramenta soli, si iustus defuit humor,
arida, per caelum surgentia, desuper aethrae
ignescunt flammis mundique inpulsa calore
excutiunt stellas et crebro crine rubescunt.
Contemplator item: si longo plurima ponto
agmina festinant uolucrum solidamque frequentes
succedunt terram, sterilis desaeuiet aestus
ac sitient agri. nam qua circumflua tellus
adluitur pelago, coquit altas siccior aer
caespitis arentis uenas citiusque calorem
sentit humus succincta salo. fuga protinus ergo
est auium in terras; pauet, has ut uiderit, aestus
agricola et sicco iam deflet mergite culmos.
sed si tum modico producant agmina ab undis
nec trepido passim uersent conuexa uolatu,
laetitia est duris pastoribus, adfore parcos
praesumunt imbres. sic in contraria semper
uota hominis agimur nostrique cupidine fructus
poscimus alterius dispendia. denique et ipsa
sollers natura et rerum genitabilis ordo

1810 discutiant *v* Disijciant *A* Diffutiant *e* 1812 herbas *e* hęrbas *A* 1813 ardere *v* ardore *A e* 1815 prorumpunt *e* perrumpunt *A* 1818 ignescunt *e* ignescent *A* 1822 succedunt *e* succēdunt *A* ‖ aestus *e* aestas *A* 1823 ac sitient *e* assicient *A* 1824 siccior *e* sicior *A* 1825 uenas *A* uentis *e cf. Hermes XVI p. 134 n. 99* 1826 succincta *Grotius* sic cincta *A* 1827 est *e* Festa *A* ‖ has *Schraderi commentarius Berol.* hos *A* 1828 deflet *e* deflęt *A* 1829 si tum modico *v* si ĩmodico *A* ſi modico *e* ‖ ab undis *e* abundas *A* 1831 parcos *e* sarcos *A* 1834 poscimus *e* Poscimur *A*

certa suis studiis adfixit signa futuri.
namque et ouis cupido si gramina tondeat ore,
insaturata cibi, decerpens latius agros,
pastor id indicium pluuialis frigoris edet.
et si persultans aries lasciuius herbas
adpetat aut sese sustollant saltibus haedi
uel si iuge gregi cupiant haerere nec usquam
matribus abscedant et si sine fine modoque
pabula delibent, cum tutas uesper adire
conpellat caulas, monstrabunt adfore nimbos.
Bubus arator item trahit atrae signa procellae,
lambere si lingua prima hos uestigia forte
uiderit aut dextrum prosternere corpus in armum,
uel si prolixis auras mugitibus inplent,
pascua linquentes uix uespere. dat capra moti
rursum signa poli, cum spinis ilicis atrae
multa inhiat. docet haec eadem sus horrida caeno,
gurgitis inluuie si saepius inuoluatur.
Martius ipse lupus uillarum proxima oberrans
adfectansque locos hominum lectumque laremque
sponte petens crasso consurgere nubila caelo
praemonet. id parui cum stridunt denique mures,
cum gestire solo, cum ludere forte uidentur,
portendunt tibimet; canis id praesentiat, ultro
tellurem fodiens. tamen haec, tamen omnia rerum
adfore uel primo nimbos mox sole docebunt,

1836 certa suis *e* certas uis *A* 1837 ouis *e* uis *A* 1838 insaturata cibi *e* insatus atacibis *A* 1839 id *v* et *A om. e* 1841 adpetat *Grotius* appetit *A* 1843 abscedant *v* ascendant *A* abscendant *e* 1844 uesper adire *v* uespera dire *A e* 1845 conpellat (Compellat) *e* Compellas *A* ‖ nimbos *e* enim bos *A* 1847 lingua *v* linguam *A e* 1848 aut *e* ad *A* ‖ in armum *e* ina pinum *A* 1851 spinis *v* pinis *A* pinnis *e* 1852 caeno *e* cena *A* 1854 lupus *e* lusus *A* 1856 petens *v* potens *A e* 1859 id praesentiat ultro *scripsi cf. Hermes XIII p. 362 n. 45* idi rentia adultis *A* id praeſentia ultro *e*

uel cum curriculis lux ibit coepta secundis,
tertius aut uerso cum uenerit ortus Olympo.
Non spernenda tibi sunt talia, sed memor uni
adde aliud semper; si tertia denique signa
proueniant, firmo uenturum pectore fare.
et transactorum sollers conponere mensum
signa laborabis; si confluxere reperta,
nequaquam trepidare pudor persuadeat ullus.
astrorum lapsus, astrorum protinus ortus
discute, si casus similis et stella per aethram
prodidit. exacti iam summa crepuscula mensis
et surgentis item primordia conscius artis
fare sacrae. mensum confinia summa duorum
caeca latent. lucis haec semper semet in octo
inscia lunaris tendunt facis: ipsa fideli
perquires studio et siquid tibi forte repertum,
pluribus indiciis sollers fulcire memento.

1864 talia *v* alia *A e* 1866 pectore *e* peccat ore *A* 1867 et transactorum *v* Errans actorum *A* E tranſactorum *e* ‖ mensum *e* ℘ mensium mensum *A* 1868 si confluxere *Grotius* si sic fluxere *A* 1869 trepidare e trepida *A* ‖ pudor *e* pudor at *A* ullus *Grotius* ullos *A* 1874 sacrae *e* sacre *A* ‖ mensum *e* ℘ mensium mensum *A* 1877 perquires *A* perquire *L* ‖ tibi *v* sibi *A L e* *post uersum 1878 duabus lineis uacuis interiectis* Ruffi Festi Aratus explicit. Incipit eiusdem orbis terrę *A* RVFI FESTI ARATVS EXPLICIT INCIPIT EIVSDEM ORBIS TERRAE FELIX *e*

INDEX

NOMINVM ET RERVM MEMORABILIVM.